

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA
TEZİ**

**TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK PKK’NIN SİYASALLAŞMASINDA
KCK’NIN ROLÜ**

MUHAMMED EMİN GÜNEŞ

**SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI**

TEMMUZ 2018

**TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK PKK’NIN SİYASALLAŞMASINDA
KCK’NIN ROLÜ**

Muhammed Emin GÜNEŞ

DOKTORA TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

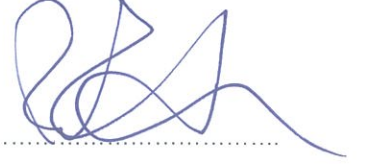
TEMMUZ 2018

Muhammed Emin GÜNEŞ tarafından hazırlanan ‘Terör Örgütü Olarak PKK’nın Siyasallaşmasında KCK’nın Rolü’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Siyaset Bilimler Anabilim Dalında Siyaset Sosyal Bilimler Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Tefvik ERDEM

Kamu Yönetimi Siyaset Sosyal Bilimler, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ

Sosyoloji, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Prof. Dr. Ramazan BİÇER

Temel İslam Bilimleri, Sakarya Üniversitesi

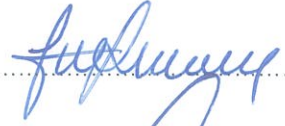
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Doç. Dr. Tuğça POYRAZ TAÇOĞLU

Sosyoloji, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Belma TOKUROĞLU

Kamu Yönetimi Siyaset Sosyal Bilimler, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 09./07./2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Erdal AKSOY

Enstitü Müdür Vekili

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Muhammed Emin GÜNEŞ

09.07.2018

TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK PKK’NIN SIYASALLAŞMASINDA KCK’NIN ROLÜ

(Doktora Tezi)

Muhammed Emin GÜNEŞ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2018

ÖZET

Bu çalışmada PKK terör örgütünün siyasallaşması faaliyetleri kapsamında KCK yapısının, önemi ve etkileri incelenmiştir. Literatürde KCK yapılanması ile ilgili yapılmış bilimsel çalışmalar çok sınırlı olduğundan ve bu çalışmaların büyük bir kısmı konuyu sadece KCK’nın yapısal analizi boyutuyla ele aldığından bu çalışma literatürde yer alan boşluğu doldurmaktadır. Çalışmada terör örgütünün birincil kaynakları kullanılmak suretiyle “kendi dilinden KCK” analizi yapılmıştır. Yapılan analiz neticesinde Öcalan’ın kendi kavramsallaştırmaları olarak sunduğu olguların aslında yabancı literatürde yer alan kavramlar olduğu görülmüştür. Salt şiddet hareketi olarak varlıklarını uzun süre sürdüremeyecek olan terör örgütleri, zaman içerisinde siyasal alanda da var olma mücadelesine girişmektedirler. Bu kapsamda, PKK’nın da sıklıkla retorik bir şekilde kullandığı “demokrasi” kavramının pratikte nasıl yansımalarının olduğu, KCK yapılanmasının geniş anlamda siyasal yapı dar anlamda ise siyaset üzerindeki etkileri somut örnek olaylar üzerinden değerlendirilmiştir. 1985 yılında ERNK’nın kurulması örgütün şiddet unsuru dışında, ideoloji-ajitasyon-eleman temini gibi konularda farklı bir noktaya evrilmesinin ilk önemli adımı olmakla beraber 2000 sonrası süreçte ulusal ve uluslararası gelişmelerin neticesinde oluşturulan KCK yapılanması da bu politik evrimin tamamlanmış halidir. Zira bu yapılanma retorik olarak kullandığı “demokrasi, cumhuriyet, eşitlik” gibi kavramların sadece ardına gizlenmektedir. Her ne kadar KCK yapılanması ile ayrı bir devlet kurma fikrinden vazgeçildiği dile getirilmiş olsa dahi bu çalışmanın önemli bulgularından birisi de terör örgütünün “Bağımsız Birleşik Kürdistan” fikrinden vazgeçmediği gerçeğidir. Bu bağlamda, devletin temel erkleri olan yasama-yürütme-yargı erkelerini içerisinde barındıran bir sistemin devlete alternatif olmadığı açıklaması sadece söylem bazında kalmaktadır. Bu çalışmada terör örgütü açısından çok önemli bir dönüşüm olan KCK yapılanması hem örgütsel hem de siyasal sisteme yansımalarıyla ele alınmıştır.

Bilim Kodu
Anahtar Kelimeler

:113520
:Siyasallaşma, kitleselleşme, PKK/KCK, radikal demokrasi, ekoloji, terör

Sayfa Adedi
Danışman

:337
:Prof. Dr. Tevfik ERDEM

THE ROLE OF KCK IN POLITICIZATION OF THE PKK AS A TERRORIST ORGANIZATION

(Ph. D. Thesis)

Muhammed Emin GÜNEŞ

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
July 2018

ABSTRACT

This study examines the significance and scope of the KCK (Kurdistan Communities Union) within the scope of politicization activities of the PKK terrorist organization. This study fills an important gap in the literature because scientific studies on the subject are very limited and also majority of these available studies only cover the structural analysis of the KCK. In this study, KCK is analyzed in its own language by using first hand information collected from the terrorist organization. The findings indicate that the facts presented by Ocalan as his own statements/conceptualizations are in fact already present in the foreign literature. Terrorist organizations, which cannot sustain their existence by merely using violent acts, overtime also turn into political activities for struggle for existence. In this context, we examined how the concept of democracy which is frequently and rhetorically used by the PKK is reflected in the real life, and the effects of the KCK structure on the political structure, in broad sense, and on the politics in the strict sense through case studies taken from real life stories. As the establishment of the ERNK in 1985 became the first important step for the PKK to reach to an important point in terms of ideology-agitation-and recruitment beyond the use of violence, the KCK structure that was formed during the post 2000 as a result of national and international developments, is the cause of the completion of this political evolution. This new structure hides behind the concepts such as democracy, republic, equality, which it uses rhetorically. One of the important findings of this study is the fact that the PKK has not given up the goal/idea of the “Independent United Kurdistan” although it was mentioned that the idea of having a separate state is abandoned by the establishment of the KCK structure. In this context, it is not sincere to claim that a system which has the basic powers of the state: the legislation, the execution, and the judiciary would not be an alternative to the existing system. In this study, the structure of the KCK, which has been a very important transformation for the PKK is analyzed both from the organizational aspect and also from its reflection on the political system.

Science Code :113520

Key Words :Politicization, massification, PKK/KCK, terror, ecology, radical democracy

Page Number :337

Supervisor :Prof. Dr. Tefvik ERDEM

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım Prof. Dr. Tevfik ERDEM'e, çalışmam süresince maddi manevi desteğini esirgemeyen aileme, kıymetli abim Durak YİĞİT' e ve Sefir Fatih GÜNEŞ' e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiv
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Siyasallaşma Kavramı	7
1.2. Radikalleşme Kavramı	11
1.3. Terörizm.....	13
1.4. Terör Örgütlerinde İdeoloji, Örgütlenme ve Şiddet Kavramları.....	15
1.5. Terör Örgütleri ve Siyasallaşma Olgusu	16
1.5.1. ETA.....	17
1.5.2. IRA.....	19
1.5.3. Aydınlık Yol (Sendero Luminoso)	20
1.5.4. LTTE (Tamil Kaplanları).....	23
1.5.5. Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütlerinin Siyasallaşma Süreçlerinin Benzeşmeleri.....	26
1.6. Kuramsal Açıdan Radikal Demokrasi Yaklaşımı	28
1.7. Kuramsal Açıdan Murray Bookchin'in Ekolojik Toplum Paradigması	32
1.8. KCK'nın Öne Çıkan Retorik Kavramları	36

Sayfa

1.8.1. Demokratik Ulus	38
1.8.2. Demokratik Cumhuriyet	40
1.8.3. Demokratik Özerklik.....	41
1.8.4. Demokratik Konfederalizm.....	48
1.8.5. Demokratik Vatan	50
1.8.6. Demokratik Ekolojik Cinsiyet-Özgürlükçü Toplum Paradigması.....	50
1.8.7. Meşru Savunma Stratejisi	52
1.8.8. Zor Teorisi.....	53
1.8.9. Üçüncü Alan Teorisi	54
1.8.10. Dört Ayaklı Paradigma	55
1.8.11. Dördüncü Stratejik Dönem ve Devrimci Halk Savaşı Stratejisi	56
1.8.12. Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı	57

2. BÖLÜM**KURULUŞUNDAN GELİŞİMİNE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ**

2.1. Türkiye’de Kürt Milliyetçiliğinin Gelişimi ve Siyasallaşma Süreci.....	63
2.2. PKK’nın Ortaya Çıkışına Yol Açan Ulusal, Bölgesel ve Küresel Etmenler	69
2.3. PKK’nın Örgütsel Yapı Açısından Kuruluş ve Gelişim Dönemleri	74
2.3.1. Birinci Dönem-PKK’nın Kuruluş Aşaması-Apocular Dönemi (1973-1978)	75
2.3.2. İkinci Dönem-Kürdistan İşçi Partisi-Partiya Karkeren Kurdistan-PKK’nın Kuruluşu ve Gelişimi (1978-2002).....	82
2.3.3. Üçüncü Dönem-KADEK Yapılanması (2002-2003)-PKK 8. Kongre.....	103
2.3.4. Dördüncü Dönem-KONGRA-GEL (2003-2005)	106
2.3.4.1. Yeniden PKK hamlesi ve örgütlenmesi.....	110
2.3.5. Beşinci Dönem-KKK ve Altıncı Dönem KCK.....	112
2.4. PKK’nın Geçmişten Bugüne İdeolojik Değişim Süreçleri	113

Sayfa

2.4.1. Marksist Leninist İdeoloji	115
2.4.2. Etnik İdeoloji-Kürtçülük	118
2.4.3. Hibrid (Eklektik) İdeolojiler	121
2.4.4. Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması	125
2.4.5. Önderlik Mistisizmi ve Apoizm.....	127
2.5. PKK'nın Geçmişten Bugüne Çatışma Stratejileri ve Eylemsel Süreçleri.....	128
2.5.1. Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi (1978-1999).....	129
2.5.1.1. Stratejik Savunma.....	131
2.5.1.2. Stratejik Denge	132
2.5.1.3. Stratejik Saldırı.....	133
2.5.2. Meşru Savunma Stratejisi (2003-)	133
2.5.2.1. Pasif Savunma	135
2.5.2.2. Aktif Savunma.....	135
2.5.2.3. Topyekün Savunma	136
2.5.3. Devrimci Halk Savaşı Stratejisi	136
2.5.4. Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisi.....	137
2.6. PKK'nın Siyasallaşma Faaliyetlerinin Gelişim Süreci	139
2.6.1. 1978-1990 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları	140
2.6.2. 1990-1999 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları	142
2.6.3. 2000-2007 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları	145

3. BÖLÜM**KCK ÖRGÜTLENMESİ VE SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ**

3.1. KCK Sistematiğine Geçiş Sebepleri	151
3.1.1. Örgütsel Sebepler Açısından KCK Sistemine Geçiş	152
3.1.2. Toplumsal Sebepler Açısından KCK'ya Geçiş.....	155

Sayfa

3.1.3. Siyasal Sebepler Açısından KCK'ya Geçiş	156
3.2. KCK'nın ve Bağlı Organların Yazılı Kaynakları.....	160
3.2.1. KCK Sözleşmesinin Analiz ve Değerlendirmesi	161
3.2.1.1. Sözleşmenin Önsözü	161
3.2.1.2. Sözleşmenin Başlangıç Bölümü	162
3.2.1.3. KCK Sözleşmesi 1. Bölüm-Genel Esaslar	163
3.2.1.4. KCK Sözleşmesi 2. Bölüm-Temel Haklar Özgürlükler ve Görevler	163
3.2.1.5. KCK Sözleşmesi 3. Bölüm-Genel Organlar.....	164
3.2.1.6. KCK Sözleşmesi 4. Bölüm-Parça Örgütlenmesi.....	168
3.2.1.7. KCK Sözleşmesi 5. Bölüm-Eyalet-Bölge Örgütlenmesi.....	169
3.2.1.8. KCK Sözleşmesi 6. Bölüm-Şehir Kasaba ve Mahalle Örgütlenmesi....	169
3.2.1.9. KCK Sözleşmesi 7. Bölüm-Köy ve Sokak Örgütlenmesi	169
3.2.1.10. KCK Sözleşmesi 8. Bölüm-Yargı Örgütlenmesi.....	170
3.2.1.11. KCK Sözleşmesi 9. Bölüm-Meşru Savunma Yükümlülüğü	171
3.2.1.12. KCK Sözleşmesi 10. Bölüm-Demokratik Eylem	171
3.2.1.13. KCK Sözleşmesi 11. Bölüm-Ekonomik ve Mali Sistem.....	172
3.2.1.14. KCK Sözleşmesi 12. Bölüm-Demokratik Örgütlenme Sistemi	172
3.2.1.15. KCK Sözleşmesi 13. Bölüm-Ortak Hükümler	173
3.2.1.16. KCK Örgütlenmesinin/Sözleşmesinin 2007-2013 Yılları Arasında Revizyonu.....	174
3.2.2. KONGRA-GEL İç Tüzüğü'nün Analiz ve Değerlendirmesi	175
3.2.3. KCK Yapılarının Diğer Sözleşme, Tüzük, Yönetmelikleri	177
3.3. KCK Örgütlenme Yapısı ve İşleyişi	178
3.3.1. KCK Üst Yapılanması ve İşleyişi	179
3.3.2. KCK Yasama-Yürütme-Yargı Yapıları ve Alt Oluşumları	180
3.3.3. KCK Yasama Organı-KONGRA-GEL Yapısı ve İşleyişi.....	183

Sayfa

3.3.4. KCK Yürütme Organı Yapısı ve İşleyişi	190
3.3.4.1. KCK Yürütme Konseyi Alan Merkezleri.....	191
3.3.4.2. KCK Yürütme Konseyi Parça Örgütlenmeleri.....	196
3.3.4.3. KCK Yürütme Konseyi Demokratik-Özgün Örgütlenmeler.....	198
3.3.5. KCK Yargı Organı Yapısı ve İşleyişi.....	205
3.4. KCK'nın Siyasallaşma ve Legal Siyaset Üzerindeki Etkisi	208
3.4.1. PKK'nın Siyasallaşması Konusundaki Yaklaşımlar ve Siyasallaşma Boyutları.....	209
3.4.2. KCK'ya Yönelik Yaklaşımlar ve KCK'nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisi	213
3.4.3. KCK'nın Politik Şiddet Açısından Toplum ve Siyaset Üzerindeki Etkisi.....	223
3.4.4. KCK'nın Siyasi Alan Merkezi ve Legal Siyaset Üzerinde Oluşturduğu Kontrol Mekanizmaları	226
3.4.5. Legal Siyasi Liderler Üzerinde Çevreleme Politikası ve KCK Komiserleri-Sözcüleri	232
3.4.6. KCK'nın Siyasallaşma Faaliyetleri Kapsamında Kitlesele Eylem Stratejisi (Demokratik Eylem) ve Faaliyetleri	234
3.5. Çatı Partisi Stratejisi Kapsamında KCK'nın Siyasallaşması ve Halkların Demokratik Kongresi	239
3.5.1. Öcalan'ın Çatı Partisi Stratejisi ve Bu Kapsamda Yaptığı Açıklamalar.....	239
3.5.2. Çatı Partisinin Oluşum Sürecinde Yapılan Toplantılar.....	244
3.5.2.1. Çatı Partisi Girişimi Geçici Koordinasyonu (2008-2009).....	245
3.5.2.2. Demokrasi İçin Birlik Hareketi-DBH-(2009-2011)	246
3.5.2.3. Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu (2011).....	247
3.5.2.4. HDK (Halkların Demokratik Kongresi)'nin Kuruluşu ve Toplantıları	248
3.5.3. KCK'nın Çatı Partisi Konusunda Aldığı Kararlar ve Siyasallaşma Perspektifleri	250
3.5.4. KCK Üst Yöneticilerinin Çatı Partisi İle İlgili Açıklamaları.....	251
3.6. KCK'nın Demokratik Özerklik Stratejisi ve Siyasallaşma Faaliyetleri.....	254

Sayfa

3.6.1. Öcalan’a Göre Demokratik Özerkliğin Boyutları	258
3.6.2. Demokratik Toplum Kongresi-Demokratik Özerk Kürdistan Modelinde Demokratik Özerkliğin Boyutları	260
3.6.3. Demokratik Özerkliğin Siyasi Boyutu ve Esasları	265
3.6.4. Demokratik Toplum Kongresi Demokratik Özerklik İlanı	268
3.6.5. Demokratik Özerkliğin Retorik ve Pratik Boyutu Açısından Siyasallaşma ...	269
3.7. Öcalan’ın Dört Ayaklı Paradigması ve KCK’nın Siyasal Sistem Üzerinde Çevreleme Politikası	270
3.7.1. Dört Ayaklı Paradigmanın Fikirselsel Temelleri	271
3.7.2. Demokratik Toplum Kongresi/Meclisi	273
3.7.2.1. DTK’nın ortaya çıkış süreci	273
3.7.2.2. DTK’nın kuruluşu ve tüzük taslağına göre yapılanması, amaç ve hedefleri	276
3.7.2.3. DTK-KCK Arasındaki Yapısal-Amaçsal-Hiyerarşik İlişki	279
3.7.2.4. KCK’nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisi Bağlamında DTK	282
3.7.3. Kent (Şehir) Meclisleri	286
3.7.4. Siyaset Akademileri	288
3.7.5. Kooperatifler-Demokratik Komünal Ekonomi	292
3.8. KCK’nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisinin Somut Olaylar Üzerinden Analizi ...	293
SONUÇ	303
KAYNAKLAR	309
ÖZGEÇMİŞ	337

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Yasama-KONGRA-GEL’e Bağlı Oluşumlar	181
Çizelge 3.2. Yürütme-Yürütme Konseyine Bağlı Oluşumlar	181
Çizelge 3.3. Yargi-Adalet Divanlarına Bağlı Oluşumlar	181
Çizelge 3.4. KONGRA-GEL İç Tüzüğü ile TBMM İç Tüzüğü’nün Mukayeseli Analizi	184

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Türkiye’de Kürt Milliyetçiliği ve Siyasallaşma Sürecinin Gelişimi.....	69
Şekil 2.2. PKK/KCK Örgütsel Yapı Dönüşüm Zaman Çizelgesi	75
Şekil 2.3. 1978-Kuruluş Öncesi Faaliyet ve Gruplaşma Şeması	81
Şekil 2.4. 1978 PKK Parti Tüzüğü ve Programına göre İlk Örgüt Yapılanması	84
Şekil 2.5. 7. Kongre Öncesi PKK’nın Örgütlenme Şeması	102
Şekil 2.6. KADEK Örgütlenme Sistematiği.....	105
Şekil 2.7. KONGRA-GEL Şeması ve Örgütlenme Sistematiği	110
Şekil 2.8. PKK’nın İdeolojik ve Amaçsal Doğum Sürecine Etki Eden Örgütlenmeler ve İdeolojiler	116
Şekil 3.1. KCK’ya Geçiş Sürecinin Temel Faktörleri.....	149
Şekil 3.2. KCK’nın Kurulmasına Etki Eden Teorik ve Pratik Faktörler.....	158
Şekil 3.3. KCK Sözleşmesine Bağlı-İlişkili Örgütsel Sözleşme-Yönetmelik ve Tüzükler	161
Şekil 3.4. KCK Örgütlenmesi Üst Yönetim Yapılanması.....	180
Şekil 3.5. KCK Üst Yapı ve Yasama-Yürütme-Yargı Bileşenleri.....	182
Şekil 3.6. KONGRA-GEL (Yasama-Halk Meclisi) Yapılanma Şeması.....	189
Şekil 3.7. KCK Yürütme Parça-Alan Merkezleri Yapılanması	195
Şekil 3.8. KCK Parça Örgütlenmeleri.....	197
Şekil 3.9. KCK Yürütme Konseyi-Demokratik Özgün Örgütlenme Şeması.....	204
Şekil 3.10. KCK Yargı Yapılanması Şeması	206
Şekil 3.11. KCK Genel Şeması.....	207
Şekil 3.12. Öcalan’ın KCK’nın Siyasal ve Hukuki Statüsü Konusundaki Değişen Yaklaşımları	216
Şekil 3.13. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 28.12.2009 Tarih, 2011/30790 Karar, 2011/10371 Esas Sayılı KCK Kararı	219
Şekil 3.14. KCK’nın Politik Şiddeti Siyasal Alanda Yansıtma Hedefleri	225

Şekil	Sayfa
Şekil 3.15. 1999 Sonrası Siyasallaşma-Kitleselleşme-Militanlaşma.....	236
Şekil 3.16. Çatı Partisinin Oluşum Sürecindeki Yapılanmalar	244
Şekil 3.17 Çatı Partisi Örgütlenme Şeması	252
Şekil 3.18. Demokratik Özerkliğin Diğer Kavramsal Bileşenlerle İlişkisi	255
Şekil 3.19. Öcalan Açısından Demokratik Özerkliğin Boyutları	260
Şekil 3.20. Demokratik Özerkliğin Siyasi Boyutları ve Esasları	267
Şekil 3.21. Demokratik Özerkliğin Retorik ve Pratik Boyutları Bağlamında Siyasallaşma.....	270
Şekil 3.22. Öcalan'ın Dört Ayaklı Paradigması ve Paradigmanın Amacı	272
Şekil 3.23. DTK Yapılanması Bağlamında KCK'nın Siyasal Yapı Üzerinde Etkisi.....	285

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita 3.1. KCK Parça Örgütlenmesinin Sınırları-Haritası	198

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ADYÖD	: Ankara Demokratik Yükseköğrenim Öğrenciler Derneği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
CBK	: Güney Kürdistan Gençliği
CDK	: Kürdistan Demokratik Meclisi (Avrupa Yapılanması)
CİK	: Kürdistan İslam Topluluğu
DBH	: Demokrasi İçin Birlik Hareketi
DBP	: Demokratik Bölgeler Partisi
DDKD	: Devrimci Doğu Kültür Derneği
DDKO	: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DEP	: Demokrasi Partisi
DEV-GENÇ	: Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DHP	: Devrimci Hareket Platformu
DSP	: Demokratik Sol Partisi
DTK	: Demokratik Toplum Kongresi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
EDP	: Eşitlik ve Demokrasi Partisi
EKAM	: Ekonomik Alan Merkezleri
EÖDH	: Emek Özgürlük Demokrasi Hareketi

ERNK	: Kürdistan ulusal Kurtuluş Cephesi
ETA	: Bask Yurdu ve Özgürlük
FARC	: Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri-Halk Ordusu
FKF	: Fikir Kulüpleri Federasyonu
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HDK	: Halkların Demokratik Kongresi
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HPG	: Halk Savunma Güçleri-Kuvvetleri
HPG-BİM	: Halk Savunma Güçleri Basın İrtibat Merkezi
HPP	: Partiyi Koruma Gücü (İç İstihbarat Birimi)
HRK	: Kürdistan Kurtuluş Birlikleri
IRA	: İrlanda Cumhuriyet Ordusu
KADEK	: Kürdistan Demokrasi ve Özgürlük Kongresi
KCD	: Demokratik Toplum Kongresi
KCDK-E	: Avrupa Demokratik Kürt Toplumu Kongresi
KCK	: Kürdistan Halklar Topluluğu
KCR	: Kürdistan Gençlik Topluluğu
KDGM	: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı
KDP	: Kürdistan Demokratik Partisi
KHK	: Kürdistan Halk Kongresi
KİH	: Kürdistan İslami Hareketi
KJB	: Yüksek Kadınlar Topluluğu
KKK	: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KNK	: Kürdistan Ulusal Kongresi (Avrupa)
KODAR	: Doğu Kürdistan Özgürlük Örgütü
KON-KURD	: Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu

KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
KUM-SKP	: Kürdistan Ulusal Meclisi-Sürgünde Kürt Parlamentosu
LTTE	: Liberation Tamil Tigers Eelam-Tamil Kaplanları
M/L	: Marksist-Leninist
MDD	: Milli Demokratik Devrim
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
NPG	: Halk Savunma Merkezi
ÖZ-DEP	: Özgürlük ve Demokrasi Partisi
PAJK	: Kürdistan Özgür Kadın Partisi
PAK	: Kürdistan Özgürlük Partisi
PÇDK	: Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi (Irak)
PJA	: Kadın Özgürlük Partisi
PJAK	: Kürdistan Özgür Yaşama Partisi (İran)
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PKK-MK	: Kürdistan İşçi Partisi Merkez Komite
PKP	: Peru Komünist Partisi
PNV	: Bask Milliyetçi Partisi
PRD	: Demokratik Kurtuluş Partisi (Türkiye)
PYD	: Demokratik Birlik Partisi
PYD	: Demokratik Birlik Partisi (Suriye)
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
T-KDP	: Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi
T'de KDP	: Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi
TEV-ÇAND	: Demokratik Kültür ve Sanat Hareketi
TEV-DEM	: Demokratik Halk Hareketi
TEV-SAL	: PKK Dış İstihbarat Birimi
THKP/C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TMVP	: Tamil Halk Kurtuluş Kaplanları
TNA	: Tamil Ulusal İttifakı
TTK	: Demokratik Toplum Kongresi
TÜDEK	: Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu
YCDRK	: Rojava Demokratik Gençlik Birliği
YCK	: Kürdistan Gençlik Birliği
YDGH	: Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi
YDGH	: Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi
YDGK	: Yurtsever Devrimci Genç Kadın
YDK	: Demokratik Halk Birlikleri
YJA	: Kadın Özgürlük Birlikleri
YK	: Yürütme Konseyi
YKB	: Yürütme Konseyi Başkanlığı
YNKD	: Demokratik Ulusal Güç Birliği
YPG	: Halk Savunma Birlikleri
YXX/YXK	: Kürdistan Öğrenciler Konfederasyonu/Birliği

GİRİŞ

Kurulduğu tarihten günümüze kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin gündemini en çok meşgul eden konulardan birisi olan PKK terör örgütü, zaman içerisinde ulusal ve uluslararası konjektöre uygun olarak yapı ve söylem değişikliklerine gitmiştir. Bu değişim süreci içerisinde KADEK, KONGRA-GEL, KKK ve nihayetinde KCK ismini kullanan terör örgütü, kuruluş manifestosunda nihai hedef olarak belirttiği “Bağımsız Birleşik Kürdistan” idealinden vazgeçmemektedir. Örgüt yapısında meydana gelen her bir değişim yapısal ve kuramsal boyutlarıyla ayrı ayrı akademik çalışma konusu edilebilecek niteliktedir. Bununla beraber KCK yapılanması; gerek fikri temelleri gerekse de 2007 yılı sonrasındaki süreçte hendek siyaseti, serhildanlar, meclisleşme faaliyetleri gibi reel politik alanda uygulaması denenmiş bir süreç olduğu için ayrıca önemlidir.

Bu çalışmanın odak noktasını; PKK terör örgütünün siyasallaşmasında KCK'nın rolü oluşturmakla beraber, sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için öncelikli olarak PKK ve KCK arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekmektedir. Zira literatürde KCK'nın yapısı ve PKK ile olan ilişkisi konularında bir kafa karışıklığı bulunmaktadır. Bu nedenlerle bu çalışmada öncelikle PKK'nın KCK'ya evrilme süreci; fikri, siyasal ve konjektörel boyutlarla ele alınmıştır. Ayrıca KCK yapılanmasının nasıl bir örgüt yapısına sahip olduğu, KCK yapılanmasının PKK'yı da içerisine alan, dört ülkede örgütlenen konfederal sistem önerisi sunduğu örgütün birincil kaynakları kullanılmak suretiyle ortaya çıkarılmıştır. Bu bakımdan PKK-KCK ilişkisi ve KCK'ya giden tarihsel süreçte PKK'nın ele alınması, KCK'nın PKK'nın siyasallaşması üzerindeki etkisinin incelenebilmesi için bir ön koşuldur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkilerini araştıran bu çalışmanın birinci bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilmiştir. Bu bölümde; siyasallaşma, radikalleşme, radikal demokrasi kuramlarının yanı sıra öğrenen örgütler perspektifinden dünyadaki diğer ayrılıkçı terör örgütleri, çalışmanın konusuyla sınırlı olmak üzere ele alınmıştır. Böylelikle KCK'nın felsefi temeli ortaya konulmuştur. Bu bölümde, KCK'nın kullandığı retorik kavramların açıklamaları yapılmış bir nevi KCK terimleri sözlüğü literatüre kazandırılmıştır. Bu kavramsal açıklamalar, daha sonraki bölümlerin anlaşılabilir olması ve KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisinin tespiti bakımından hayati öneme haizdirler. İkinci bölümde ise PKK'nın tarihsel evrimi, klasik

kronolojik yaklaşımın ötesindeki bir bakış açısıyla ele alınmıştır. PKK'daki değişiklik; örgüt yapısı, örgütün ideolojisi ve eylem stratejileri boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu bölümde sunulan kronolojik yaklaşım daha önceden literatürde yer almadığı ve ideolojik dönüşüm bakımından “hibrit ideoloji” ifadesi bu çalışmaya ait bir kavramsallaştırma olduğu için çalışmanın bu bölümü ayrı bir özgünlüğe sahip olmakla beraber literatürdeki bir eksikliği doldurucu niteliktedir. Üçüncü bölümde ise silahlı kanadını PKK'nın oluşturduğu KCK, iki ana temelde ele alınmıştır. Öncelikli olarak KCK'nın örgütsel şeması incelenmiş ve örgütsel iskeleti ortaya çıkarılmıştır. Her ne kadar devletleşme amacıyla olmadığını iddia eden bir yapılanma olsa dahi mevcut örgüt şemasının bu söylemi doğrulamadığı, hali hazırda örgütün bu yapılanma ile “Birleşik Kürdistan” fikrinden vazgeçmediği görülmüştür. Sonrasında ise bu çatı yapılanmanın legal siyaset üzerindeki etkileri ile siyasallaşma faaliyetleri somut örnekler üzerinden incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmanın varsayımı ve alt varsayımları değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın konusunu; KCK yapılanmasının PKK terör örgütünün siyasallaşma faaliyetleri kapsamındaki rolü oluşturmaktadır. Politik şiddeti araç olarak kullanan terör örgütleri kendi gelişim süreçleri içerisinde varlıklarını sürdürebilmek, politik ajandalarını hayata geçirmek ya da toplumsal veya örgütsel tabandaki güçlerini konsolide etmek için siyasallaşma faaliyetlerine girişmektedirler. Tarihsel süreç içerisinde Türkiye'nin gündemini en çok meşgul eden bölücü terör örgütü PKK dahi öğrenen bir örgüt olarak bu trendi yakalamıştır. PKK'nın salt şiddet politikasından vazgeçip daha siyasal bir örgüt pozisyonuna gelmesinde KCK açılımının önemi açıktır. Bu tezin konusu; nihai hedefi olan “Bağımsız Kürdistan'dan” vazgeçmeyen PKK'nın bir anlamda paradigma değiştirmek suretiyle geçtiği KCK sistematüğini siyasallaşma faaliyetleri kapsamında incelemektir.

Tezin amacını KCK yapılanmasını siyasallaşma faaliyetleri bakımından tahlil etmek oluşturmaktadır. Sözleşmesinde yeni bir sistemi öneren ve bu anlamda siyasal bir yapıyı hedefleyen KCK'nın sistematüğünü siyasallaşma faaliyetleri çerçevesinde ortaya koymak hedeflenmektedir. İlk olarak KCK davalarıyla gündeme gelen bu yeni yapılanma akademide ve entelektüel alanda ciddi bir kafa karışıklığına neden olmuştur. Kimi yazarlar tarafından “salt fikirsel bir özgürlükçülük hareketi” olarak tanımlanan bu yapı, bazı yazarlar tarafından ise “demokrasi kılıfında terör” olarak betimlenmiştir. KCK ideolojisi ve örgütlenmesinin daha net anlaşılabilmesi için KCK'nın alt yapısını oluşturan tarihsel sürecin siyasallaşma faaliyetleri kapsamında ele alınması ve kuramsal çerçevenin çizilmesi

gerekmektedir. Bu tez bilimsel bir bakış açısıyla, var olan bir dönüşüm sürecinin fotoğrafını çekmeyi amaçlamakta ve üzerinde kafa karışıklıkları olan bu yapılanmanın gerçekte ne olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

KCK sözleşmesinde amacı, “halkın tüm kesimlerinin, halk ve toplulukların, kendi demokratik örgütlenmesini sağlamak...” olarak belirtilen yapılanmanın, devlete alternatif olmadığı iddia edilmekle beraber pratikte öngördüğü yasama, yürütme, yargı organları ile devlete alternatif bir yapılanmanın siyasallaşma sürecinde öne çıkartılmasının nedenlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bununla beraber her ne kadar devlete alternatif bir yapılanma olmadığı söylemi her platformda dile getirilmiş ise de gerçek demokrasinin ancak devletsizlik halinde var olabileceğini öngören bu sistemin (Aksu, 2014; Gökalp, 2013) kendi içerisinde bir paradoks oluşturduğu var olan bir gerçekliktir. Bu bağlamda KCK’nın organik ve inorganik mahiyetinin akademik bir bakış açısıyla ortaya konulması önümüzdeki süreçte üretilecek olan kamu politikaları bakımından önem arz etmektedir.

Tezin önemi, literatürde var olan bir boşluğu doldurmasıyla beraber özgünlüğü ve konuyu ele alma yönteminden kaynaklanmaktadır. Literatürdeki terör konulu çalışmalar incelendiğinde; genellikle kronolojik temelli, örgüt yapısı çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Çalışmada örgütün ortaya koyduğu KCK paradigması örgütün kendi dilinden ve büyük ölçüde örgütün birinci derecedeki yazılı-görsel materyallerinden faydalanılarak ele alınmış olduğundan, çalışma literatürde farklılık oluşturmaktadır. Yapılan çalışmanın bilimsel özgünlük ve özerkliğinin korunması adına mevcut durum kuramsal temeliyle birlikte, olduğu gibi incelenmiştir. Bu çalışmada aynı zamanda, KCK’nın ve Öcalan’ın sürekli olarak dile getirdiği demokratik özerklik, konfederalizm, radikal demokrasi, ekolojik toplum paradigması kavramlarının özgün formları incelenmiştir. Bu bağlamda kavramların çıkış noktalarını, kuramcılarını ve tartışmalarını özgün boyutuyla ortaya koymuştur. Bu durum, belirtilen kavramların örgütün ve Öcalan’ın özgün kavramsallaştırmaları olduğu yönündeki yaygın kanaatin aslında gerçeği yansıtmadığını, bu kavramların daha çok yorumlama ve demokrasi lafzı ile şekillendirme yöntemiyle ortaya konulduğunu göstermiştir. PKK/KCK konusunda literatürdeki çalışmalarda bu durum kuramsal boyutta tartışılmadığı için çalışmanın özgün bir nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu çalışmada halen devam edegelen bir sürecin akademik anlamda ele alınması söz konusu olduğundan terörle mücadelede farklı bir bakış açısı da

sunmaktadır. Bu bağlamda terör örgütü PKK/KCK'nın tüm yönleriyle tahlili, terör örgütüyle daha etkin bir mücadele için olmazsa olmaz niteliktedir.

Ulusal Tez Arşivine kayıtlı konuyla ilgili yapılan akademik çalışmaların büyük bir kısmı 2000 yılı sonrasında yapılmıştır. Doğrudan veya dolaylı olarak PKK'nın ele alındığı bu çalışmalarda genel olarak terör ve terörizm kavramlarına değinilmiş ve PKK terör örgütünün yapısı ve tarihi gelişimi ele alınmıştır. “Etnik terör ve PKK örneği, Türkiye'nin terörle mücadele politikalarının değerlendirilmesi, terör örgütü PKK ve dış destek, uluslararası kamuoyunda PKK, Türkiye'nin jeopolitik öneminden kaynaklı PKK terörü, PKK'nın din söylemi, dağ kadrosuna eleman temin yöntemleri” gibi konular değerlendirilmiş olup özel olarak KCK'nın ne olduğunu ve siyasallaşma sürecindeki rolüne etkisini inceleyen kapsamlı bir çalışma söz konusu değildir.

Bu tezde yukarıda belirtilen kapsam, amaç ve çalışmanın önemi doğrultusunda ortaya konulan temel varsayım şudur; “Terör örgütleri varlıklarını sadece şiddet aracılığıyla uzun süre sürdüremediklerinden etki alanlarını genişletmek için siyasal alana nüfuz etmek zorunda kalırlar. 2007 sonrasında PKK'da makro ölçekli yapısı olan KCK ile doğrudan doğruya politik eylemsel bir ajanda ile örgütlenmiş ve bunu pratiğe geçirmiştir. Bu doğrultuda KCK siyasallaşmayı kendi politik ajandası doğrultusunda araçsallaştırmaktadır.” Bu çalışma PKK'nın siyasallaşması bağlamında, PKK'nın siyasallaşma sürecini KCK örneği üzerinden analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede ele alacağımız alt varsayımlar şunlardır;

- KCK, legal siyaset üzerinde baskıcı bir otorite sistemi kurmaya çalışmaktadır.
- KCK, siyasallaşma olgusunu Kürt ulus inşasının gerekliliği olarak görmüş ve “Demokratik Ulus” paradigması ile bunu somutlaştırmıştır.
- KCK, geleneksel PKK siyasallaşmasının ötesinde aşağıdan yukarıya doğru bir meclisleşme sistematiği teşkil ederek, köy, mahalle, kent, bölge ve ülke meclisleri oluşturmayı ve en üstte ise konfederal çatı bir meclis yapısı kurmayı hedeflemekte, siyasallaşma sürecini buna göre dizayn etmekte ve belirlemektedir.
- KCK, siyasallaşmayı salt söylem bazında değil politik şiddet bağlamında da ele almıştır. Klasik PKK mantığının ötesinde şiddeti siyasal yapı içerisinde politik amaçlı olarak daha taktiksel şekilde kullanmıştır.

- KCK siyasallaşma sürecinde demokrasi ve özellikle de radikal demokrasi kavramını sürekli olarak kullanmakta ve örgütün bütün söylemlerinin vitrini şeklinde araçsallaştırmaktadır..
- Siyasallaşma sürecinde KCK'nın demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm kavramları politik ajanda olan “Bağımsız Kürdistan’a” ulaşmanın ara formlarıdır.

Araştırmanın kapsamı; KCK yapılanması ve PKK'nın siyasallaşma sürecine bu yapının etkisi ile sınırlıdır. Bu konuda birincil kaynaklar kullanılmak suretiyle mevcut durum ve örgütün gelişim süreci analiz edilecektir. Çalışmanın sınırlılık boyutunda öncelikle KCK konusundaki kaynakların çoğunluğunun ya devletçi-güvenlikçi yaklaşım ile ya da örgüt propagandası bağlamında hazırlanmış olması gelmektedir. Bu durum çalışmanın kapsamı olan KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisinin “KCK'nın kendi diliyle” anlatılması durumunu bir tercih sebebi olarak ortaya çıkarmıştır. Objektif nitelikte kaynak, yorum, değerlendirme konusundaki sınırlılıklar doğal olarak bir sabit üzerinden hareket edilmesini mecbur bırakmıştır. Güvenlik birimlerinin kaynakları esas alındığında, KCK konusuna dönemsel olarak farklı yaklaşımların öne çıktığı ve siyasal sistemin politikasının güvenlik bürokrasisini doğrudan şekillendirdiği görülmüştür. 2010 yılında demokratik açılım sürecinde güvenlik bürokrasisinin konuya yaklaşımı ile 2011 yılı Silvan saldırısı¹ sonrası yaklaşımı arasındaki nitel farklılık güvenlik birimlerinin dönemsel değişimler sebebiyle sabit olarak alınmasını zorlaştırmıştır. Araştırmanın sınırlılıkları bakımından değinilmesi gereken bir diğer husus ise güvenlik birimlerinden hizmete özel kaynakların elde edilmesinin mümkün olmamasıdır. Bu sınırlılıklar doğal olarak literatür boyutuyla örgütün kendi ideolojik, siyasal, örgütsel retoriğini değerlendirmeyi ve bu değerlendirme üzerinden KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisini ölçmeyi gerekli kılmıştır. KCK ile ilgili olarak bazı verilerin istihbari nitelik taşıması nedeniyle ulaşılmasındaki bürokratik engellerde, çalışmanın sınırlılıkları kapsamında ele alınması gereken bir diğer husustur.

---

¹ Silvan Saldırısı, zamanlama açısından hem demokratik açılım sürecinin bitirilmesinde önem arz eden, hem de örgütün dönemsel açıdan yoğun eylem sürecine geçişinin işareti olarak algılanabilecek bir olaydır. Saldırı ile aynı gün DTK'nın Demokratik Özerklik ilanı yan yana getirildiğinde, örgütün demokratik açılım sürecini eylem ve örgütlenme boyutuyla bir avantaj olarak kullandığı düşünülebilir (Yılmaz, 2012: 6-13).

Bu çalışma, veri toplama tekniği ve analizi bakımından literatüre dayalı bir çalışmadır. Birincil ve ikincil kaynakların analizi yapılmak suretiyle hazırlanmıştır. Veri toplama araçları olarak PKK'nın yurt içi ve yurt dışındaki yazılı ve görsel materyallerinden, öncelikle örgütün kendi internet sitelerindeki verilerden yararlanılmıştır. Bunun yanında örgütün matbu kitap, manifesto, kitapçık, broşür, bülten ve KCK sözleşmesinden faydalanılmıştır. Ayrıca örgüt liderleri ve yöneticilerinin ulusal ve uluslararası basında yer alan açıklamaları değerlendirilmiştir. Teze derinlik ve özgünlük kazandırması amacıyla özellikle KCK'nın halk savunma, sosyal, siyasal alan merkezlerindeki kadrolarına yönelik eğitim kitaplarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu kaynaklar örgütün kendi iç dinamiğinde birçok konunun sansürsüz şekilde ele alındığı kaynaklar olmaları sebebiyle çalışmanın özgünlüğü bakımından kritik öneme sahiptirler.

Verilerin analizi kavramsal ve kuramsal bir temel üzerinden yapılmıştır. Öncelikli olarak KCK'nın temelini oluşturan radikal demokrasi ve ekolojik toplum paradigması KCK'ya bakan yönleriyle ele alınmıştır. Ayrıca KCK'nın öne çıkan kavramları tek tek açıklanmıştır. Bu bağlamda KCK'nın oluşumuna geline süreçte örgütün tarihçesi de siyasallaşma penceresinden ele alınmış ve KCK'nın ne olduğu açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. KCK faaliyetlerinin reel politik alandaki yansımaları da siyasallaşma bağlamında değerlendirilmiştir.

Demokratik siyasetin olağan seyrinde ilerleyebilmesi, vesayet unsurlarının etkisizleştirilmesine bağlıdır ki KCK'nın bu konudaki önemi aşıkardır. Yukarıda izah edilen tüm nedenler göz önüne alındığında, PKK terör örgütünün paradigma değiştirmek suretiyle geliştirdiği ve söylemlerinde insani kavramları kullanarak daha geniş bir toplumsal taban desteği kazanmayı amaçladığı KCK yapılanması, siyasallaşma odağında incelenerek literatürde var olan bir boşluk doldurulmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Terörizm literatürü kendi içinde sosyoloji, siyaset bilimi, psikoloji, kriminoloji gibi sosyal bilimler alanında farklı disiplinler ile yakından ilişkili bir öze sahiptir. Terörizmin multi-disipliner yönü aynı zamanda bu alandaki kavram ve kuramların farklı boyutlarıyla ele alınmasını gerekli kılmaktadır. 11 Eylül sonrası dünyada terörizmin birincil tehdit algısı olarak görülmesiyle birlikte bu alana ilişkin akademik çalışmalarda kayda değer bir artış olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum Türkiye’de de terörizm literatüründe görünen bir durum olmakla birlikte, Türkiye’nin karşı karşıya olduğu terörizm tehditleri değerlendirildiğinde ve terör örgütü potansiyeli göz önüne alındığında yeterli nitelikte olmadığı yönünde eleştiriler getirilmektedir. Özellikle PKK/KCK terör örgütünün kırk yıla yaklaşan şiddet eylemleri tarihi göz önüne alındığında, bu alandaki araştırmaların önemli ölçüde eksik olduğu düşünülebilir.

Bu kapsamda PKK’nın 2007 sonrasında yeni bir örgütlenme sistematığına geçişi ve KCK çatısı altında tüm örgüt bileşenlerini toplamasıyla birlikte PKK terörünün boyutu, niteliği, formasyonu ve ajandasında önemli değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin akademik açıdan ele alınması için örgütün politik ajandası, siyasallaşma olgusuna yaklaşımı, teorik ve pratikteki kavramlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Terörizm özü itibarıyla politik bir şiddet hareketi olarak düşünüldüğünde, terör örgütlerinin anlaşılabilmesi için politik şiddetin ve genel çerçevede siyasallaşma olgusunun anlaşılabilmesi öncelikli gerekliliktir. Bu kavramın anlaşılması ile birlikte politik şiddetin doğasındaki radikalleşme olgusuna değinilmesi kavramsal açıdan terörizmin anlaşılmasına katkı sunacaktır. Bu temel kavramların ortaya konulması sonrasında ele alınacak olan, PKK/KCK açısından kendi söylemsel zeminini inşa ettiği kavramların kuramsal kökenleri bu örgütün siyasallaşma faaliyetleri başta olmak üzere eylemsel boyutu ve örgütlenme sistematığının ortaya konulmasında ön açıcı olacaktır.

1.1.Siyasallaşma Kavramı

Toplumların belirli bir asabiyet üzerine bir araya gelmeleriyle birlikte, belirli bir düzen ve normlar ekseninde yönetilmeleri gerektiği düşüncesi arkaik çağlardan beri süregelen bir anlayıştır. Devlet olgusunun ve politikanın kökenleri bu düzen arayışı ve

gücü elde bulundurma isteminin bir neticesi olarak zaman içerisinde modern forma doğru evrilmiştir. Aristotle, Politika isimli eserinde, “her devletin bir toplumsal formu ve her toplumsal formun bir devlet arayışı olduğunu” ifade etmektedir. Toplamların kendileri için iyi olanı elde etmek amacıyla kolektif bir arayış içerisinde olmaları onların bir üst irade inşasına yönelimlerini doğurduğu ve bu üst iradenin devletin epistemolojik kökeni olduğu yönündeki yaklaşım Aristo başta olmak üzere Yunan filozoflarının politika ve devlet olgularına yaklaşımında çıkış noktalarının başında gelmektedir (Aristotle, 2015: 8-11). Antik Yunan’da derinlemesine ele alınan politika ve devlet olguları sürekli olarak birbirleriyle mukayeseli şekilde değerlendirilmiş ve siyasal olanın devlet olgusuna yönelen bir olgu olduğu vurgusu öne çıkmıştır. Ancak politika veya siyaset kavramı salt devlete özgü bir olgu şeklinde değil, her tür kolektif karar alma sistematığının fikirsel bir arka planı şeklinde de değerlendirilebilir.

Bu kapsamda siyaset ve politikanın pozitif veya negatif yönüyle çıkış noktasında siyasallaşma kavramının yer edindiği literatürde öne çıkan bir durumdur. Easton ve Dennis (1980: 65) politik sosyalleşmeyi, siyasallaşmaya geçişi; bireyin okul, aile veya birincil çevresel etkileşim alanı dışında üstün bir otorite ve gücün varlığının farkında olması veya farkına varması şeklinde tanımlamaktadırlar. Siyasallaşma bireyin üst bir otoritenin farkına varmasının yanı sıra bu farkındalık kapsamında kendi bireysel yaşamını bu otoritenin yanında karşısında veya belirli bir pozisyonda belirlemesi şeklinde de düşünülebilir. Otoritenin varlığının yanında otorite inşası veya alternatif bir otorite arayışı da siyasallaşma kapsamında değerlendirilebilir. Peters ve Pierre (2004: 23) siyasallaşma kavramını ele alırken bürokrasinin siyasallaşması ekseninde kavrama yaklaşımda ve topluma hizmet sunan kamu görevlilerinin normlar, kanunlar veya etik değerler yerine siyasal değerler kapsamında hizmet sunmaları olarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirme somut bir durum üzerine yapılan siyasallaşma tanımı olmakla birlikte, özünde tanımsal değer olarak karar alırken veya bir iş yaparken siyasal değerleri esas alma, politik olgulara göre hareket etme vurgusu öne çıkması sebebiyle önem arz etmektedir.

Siyasallaşma veya politikleşme olgusu konusunda etimolojik tartışmaların ötesinde kavramın doğrudan siyasal bir akım, ideoloji, grup veya hareket ekseninde bulunma veya buna yönelme şeklinde ele alındığı literatürdeki incelemelerde görülmekte, dinlerin siyasallaşması, bürokrasinin siyasallaşması, etnik siyasallaşma, aile kurumunun siyasallaşması gibi doğrusal bir yaklaşım ile siyasallaşma olgusu ele alınmaktadır. Bu

durum siyasallaşma kavramının geniş bir tanımsal temele sahip olmasından kaynaklandığı gibi, bu konuda sübjektif yaklaşımların varlığının bir neticesi olabileceğini de düşündürmektedir. Charles R. Beitz (1979: 132) açısından politikanın epistemolojisi ve kavramsal açıdan tanımı konusundaki süregelen tartışmalar ve teorik açıdan konunun gri bir alanda kalması bu kökten türeyen siyasallaşma kavramının da aynı kaderi yaşaması sorununu doğurmuştur. Siyasallaşma kavramı konusunda öncü düşünürlerden olan Putnam (1988: 445), bu kavramı “bir grubun veya toplumun belirli bir anlaşmazlık veya memnuniyetsizlikten doğan politikaya veya diplomasiye yönelimi” olarak ifade etmektedir.

Siyasallaşma somut bir şekilde tanımlandığında, siyasal olmayan bireyin veya belirli bir topluluğun içsel ve dışsal faktörlere bağlı olarak siyasal bir niteliğe bürünmeye başlaması olarak ifade edilebilir (Akbaş, 2011: 36-37). Siyasallaşma olgusu kendi içerisinde olumlu ve olumsuz olmak üzere iki genel başlıkta toplanabilir. Pozitif boyutunda siyasetin karar alma, uygulama, bireyin ve toplumun bugünü ve geleceği konusunda pozitif bir yere sahip olabileceği düşüncesiyle siyasetin etkin rolüne inanmayı ifade etmektedir. Negatif boyutunda ise siyasetin özü itibarıyla oportünist bir niteliğe sahip olduğu ve bu nedenle birey ve toplum üzerinde olumsuz neticeler bıraktığı düşüncesi hakimdir. Siyasete yaklaşımdaki bu düalizm özellikle belirli dinlerin siyaset konusundaki tutumlarını yansıtmaları açısından önem taşımaktadır. İslam ve Hristiyanlıkta siyaset konusuna pozitif ve negatif yönlü yaklaşımlar tarih boyunca tartışılan bir olgu olduğu gibi bugün de güncel bir problem olarak varlığını sürdürmektedir. Bazı dini hareketler varlıklarını dini retorik üzerine inşa ederek, bunu politik bir tutum olarak benimsemekteyken (Mısır’da İhvan Hareketi) (Ülger, 2016: 140-145), belirli dini gruplar ise siyasetin doğasındaki Leviathan’dan kaçınılması gerektiğine işaretleyerek bu olguyu demonize etmektedirler (Türkiye’de Nurculuk) (Mardin, 2015: 45-47).

Siyasallaşmanın kavramsal tartışmalarının özündeki reel durumun pozitif ve negatif yönleri sadece siyasete yönelik bakış açısıyla değil, siyasallaşmaya geçiş sonrasında da ortaya çıkabilmektedir. Siyasallaşmayı bir araçsal öge olarak kullanıp politik ajanda ekseninde yine pozitif veya negatif yönde değerlendirilmesi durumu da söz konusu olabilmektedir. Bu kapsamda terörizm siyaseti veya politikayı şiddet ekseninde ele alarak negatif yönde bir araçsallaştırmaya gitmektedir. Ancak politikada şiddetin sadece terör örgütleri tarafından icra edilmediği, meşru kabul edilen veya küresel güç olarak görünen

devletlerin de standart bir politikası olabildiği de 20. ve 21. yüzyıl reel politik tecrübeleriyle görülmektedir. Bu noktada Chomsky'nin "Pirates and Emperors" isimli eserinde Büyük İskender ile bir deniz korsanı arasında geçen diyalog konu ile analoji yapılabilecek niteliktedir (Chomsky, 2002: 14). İskender korsana, hangi cesaretle denizlerde korsanlık yapabildiğini sorar, korsan ise İskendere "Sen hangi cesaretle tüm dünyaya saldırabildin?" şeklinde cevap verir. Bu örneklem özü itibariyle siyasallaşma olgusuna terör örgütlerinin ve devletlerin yaklaşımı ekseninde düşünüldüğünde, benzer şekilde devletlerin de terör örgütlerinin kötülen ve illegal olarak görünen politik şiddet tutumunu daha makro düzeyde yapabildiklerini akıllara getirmektedir. Bu kapsamda siyasallaşmanın negatif uygulama boyutunun sadece marjinal veya radikal gruplarca değil, meşru devletler nezdinde de uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Siyasallaşma olgusunun birey, toplum veya belirli bir asabiyet ekseninde toplanmış gruplar üzerindeki olumsuz etkileri yukarıda belirtilen örnekte olduğu gibi, siyasal boyutta şiddet ekseninde ortaya çıkmaktadır (Akyol, 2005: 20-21).

Siyasallaşma kavramının güncel kullanımı salt politika eksenine kayan ve politika yapan birey veya grup olarak değil, değerler manzumesini siyasete endeksleyen ve ona göre hareket eden birey ve gruplar şeklinde yorumlanmaktadır. Bireyin veya grubun fikirlerini hangi siyasi değere göre şekillendirdiği sorunu bu tartışmaların sübjektiflik boyutunun özünü oluşturmaktadır. Yani belirli bir örgütsel hareketin kendi politik ajandası kapsamında üyelerini her tür fiil ve harekete yönlendirebilmeleri, bu örgütsel harekete dominant gücün (baskın devlet ideolojisi, parti, lider veya siyasal akım) yaklaşımı kapsamında değerlendirilmektedir. Örneğin 1979'da Afgan-Sovyet savaşında siyasallaşma evriminde olan Taliban güçlerine ABD'nin dönemsel yaklaşımı, bölgesel bir proxy (vekil) yapılanma şeklindeyken on yıl sonra radikal bir siyasallaşmış dini hareket haline gelmiş, bir sonraki on yılda ise terörist örgüt tanımlaması yapılmıştır (Rashid, 2010: 14-15). Bu durum iki yönlü değişkenlerle açıklanabilir. Birincisi siyasallaşma evrimindeki Taliban güçlerinin gerçekten sivil-asker ayrımı gözetmeksizin şiddeti politik ajandanın manivelası olarak görmesi, ikincisi ABD'nin değişen bölgesel ajandasıdır. Her iki değişkenin varlığı, baskın güç olan ABD'nin Taliban'ı küresel ölçekte önce radikal sonra terörist olarak tanımlamasını sağlayabilmektedir. Bu kapsamda siyasallaşma konjonktüre göre legal veya illegal siyasetin bir unsuru olarak değerlendirilebilmektedir. İlegal siyasetin bir unsuru olarak siyasallaşmış bir hareket, dominant gücün baskısı veya kendi politik şiddet eğilimi sebebiyle radikalleşme sürecine girmektedir. Siyasallaşma konusunda yukarıda belirtilen

hususlar özellikle terör örgütleri bağlamında reel politiğin dinamiklerini yansıtan hususlardır. PKK özelinde ise iki boyutta bir gelişim yaşanmıştır. PKK; şiddeti, politik ajandasının bir manivelası olarak ele almış ve kuruluş manifestosunda bunu deklare etmiş, hem de politikayı ajandasının temel araçsal ögesi olarak gördüğü için siyasallaşmaya yönelmiştir.

1.2.Radikalleşme Kavramı

Siyasallaşma kavramı kapsamında kısaca değinilen radikalleşme olgusu özellikle 11 Eylül sonrası sıkça dile getirilen “Fundamentalizm” (köktencilik) kavramının yerine kullanılmaya başlanan ve özellikle son on yıldır İslam ile özdeşleştirilen bir kavramdır (Kundnani, 2012: 3).² Özünde çok boyutlu bir kavram olan radikalleşme amaçsal seçim yapılarak batı literatüründe İslami kavram ve inançları söylem bazında kullanan örgütlenmeleri tanımlarken kullanılmaktadır. Oysaki radikalleşme tanım olarak her tür ideolojinin radikal tutum ve fiillerini yansıtmaktadır. Bu reel sorunsal karşısında gerek literatürdeki monolitik bakışın aşılabilmesi, gerekse farklı boyutlarıyla radikalleşmenin ortaya konulabilmesi için kavramın tanımıyla ilgili farklı yaklaşımlara değinilmesi gerekmektedir.

Radikalleşme konusunda Alex Schmid (2013: 2-7), bu kavramın ekseriyeti itibariyle “İslami aşırıcılık” üzerine yoğunlaştığını vurgulamakta ancak kavramın kökeninin daha geniş olduğunu ifade etmektedir. Schmid (2013: iv) özellikle radikalleşme kavramının terörizm ile aynı olmadığını ifade ederek bu kavramın devlet-dışı aktörlerin politik şiddet tutumunu yansıttığını, ancak devlet organizasyonlarının da radikalleşme bağlamında şiddeti bir enstrüman olarak kullandığını ifade etmektedir. Radikalleşmenin tanımı konusunda Schmid (2013: 6) etimoloji boyutundan ziyade pratikteki durumu yansıtan bir yaklaşımla bu kavramı ele almakta ve evrensel bir tanımının olmadığını vurgulamakta, ancak radikal kavramından yola çıkarak “aşırıcı taraf” ifadesini kullanmaktadır. Radikalleşme konusunda bir diğer tanımsal yaklaşım ve değerlendirme Charles Allen tarafından yapılmıştır. Allen (2007: 4), radikalleşmeyi; “aşırıcı bir inanç sistemini kabul etme süreci, bu inanç sistemini destekleme, bu inanca tabi olmaya ve/ya

² Radikalleşme-Radicalisation kavramı üzerine literatürde yapılan incelemelere bakıldığında ağırlık olarak El-Kaide, İŞİD, Jihad, İslam, Selefî, İslamist, Muhammed başlıklarının öne çıktığı görülmektedir (Scribd, 2018). Bu durum kavramın kullanımının Batı ekseninde şekillendirildiği ve radikalleşme kavramına yüklenen anlamı göstermektedir.

kullanmaya istekli olma ya da toplumsal değişimi gerçekleştirmek amacıyla bir metot olarak şiddeti benimseme” şeklinde tanımlamaktadır. Teröristin psikolojisi üzerine kuramsal bir yaklaşım ortaya koyan ve bu alanda önemli düşünürlerden olan Randy Borum (2011: 41), radikalleşme kavramı konusunda, genellikle bireyin hayatından, yaşadığı toplumdan veya ülkesinin politikalarından duyduğu rahatsızlıklardan kaynaklanabildiğini, bu bireylerin kendileri ile benzer nitelikte rahatsızlıklar duyan insanlarla bir araya gelerek bir dizi olaylara karışabildiğini ve bu olaylar aşamasının terörizm ile sonuçlanabildiğini ifade etmekte ancak bu kişilerin sadece belirli bir kısmının terörizme yönelen bir netice ile karşılaştığını, diğer ekseriyetinin ise terörizme giden aşamalarda durduğunu veya süreçten koptuğunu vurgulamaktadır. Borum’un radikalleşme kavramı ve süreci konusunda refere ettiği isimlerden birisi olan Tomas Precht (2007: 6), radikalleşme sürecini ekseriyeti itibariyle dini istismar eden örgütler özelinde ele almakla birlikte, bu sürecin aşamalarını genel bir taslak olarak ortaya koymaktadır. Bu aşamalar kapsamında radikalleşme belirli faktörlere dayalı olarak tanımlanabilir (Precht, 2007: 6);

- Arka plan faktörleri (aile, çevre, kimlik, kişisel travmalar, seçilmiş travmalar, arkadaş çevresi vs.)
- Tetikleyici faktörler (Devletlerin iç ve dış politikaları, ideolojiler, retorikler, karizmatik lider vs.)
- Fırsat faktörleri (belirli bir grup/örgüt yapısı ve ulaşılabilir yapıları, internet, okul, cezaevi, sosyal etkinlikler, belirli kitapevleri vs.)

Precht’in vurguladığı bu üç faktör kapsamında radikalleşme; bireyin veya belirli bir grubun sosyal, psikolojik, tarihsel veya kültürel travmalar, ayrımcılığa maruz kalma, kimlik veya aidiyet ya da ailesel, çevresel veya arkadaş grubunun radikal tutuma sahip olmasından kaynaklanan ve belirli tetikleyici faktörlerle ortaya çıkan aşırılığa yönelme durumu olarak ifade edilebilir.

Radikalleşme kavramının tanımı konusunda önemli ayrımlardan birisi de şiddet motifi olan ve olmayan ayrımıyla şekillenmektedir. Radikalleşme kavramının ağırlıklı olarak terörizm literatürü bağlamında ele alınması nedeniyle şiddet motifi ön plana çıkmaktadır. Ancak radikalleşmenin salt şiddet motifinin varlığına bağlanabilecek bir olgu olmadığı yönünde de görüşler mevcuttur (Pisoiu, 2015: 2). şiddet ve şiddet dışı radikalleşmeyi kapsayacak şekilde kavramı ele alan Wilner ve Dubouloz (2011: 418)

radikalleşmeyi, “zihinsel ve duygusal bir süreç olarak, bireyi şiddet davranışına veya aşırı tutumlara hazırlayabilecek ya da motive edebilecek” öğrenme süreci olarak tanımlamaktadırlar.

Radikalleşme kavramı konusunda yukarıda belirtilen tanımlamaların ortaya koyduğu genel durum terörizme giden bir sürece işaret etmekle birlikte, tedrici bir durumun varlığını da göstermektedir. Radikalleşmenin ilk aşaması öğrenme, son aşaması ise eylem veya tutum şeklinde nitelendirilebilir ve bu durum bireysel radikalleşmeden kitlesel radikalleşmeye ve eyleme uzanan bir süreci takip edebilir (McCauley ve Moskaleiko, 2008: 417-420). Radikalleşme kavramı ve süreci konusunda ortaya konulan farklı yaklaşımlardan hareketle kapsayıcı nitelikte bir değerlendirme yapılacak olursa, radikalleşme bireyin veya bir toplumsal ya da örgütsel yapının algısal boyuttaki durumlarının çeşitli öğrenme süreçleri ile aşırılığa yönelen tutumlar, davranışlar veya eylemler olarak özetlenebilir. Bu tanım kapsamında pratikte terör örgütlerinin ve üyelerinin farklı boyutlarda ve şiddette radikalleşme süreci yaşadıkları ifade edilebilir.

1.3.Terörizm

Terörizmin tanımı konusunda gerek yerli gerekse yabancı literatürde akademik boyutta ortaya konulan farklı tanımlar mevcuttur. Bu tanımlar içerisinde sıklıkla refere edilenlerin ve Türkiye’de terörizm tanımına yaklaşımlarda öne çıkanların değerlendirilmesi bu kavramın genel kapsamda anlaşılması için yeterli olacağı düşünülmektedir. Nitekim terörizmin tanımının başlı başına psikolojik, sosyolojik, politik veya felsefi derinliği olması nedeniyle mevcut literatürde kabul edilegelenlerin ele alınması konunun bağlamından kopmaması için öncelikli tercih sebebidir.

Terörizmin tanımı konusunda Simon (1994: 167), 1994 yılında yaptığı bir araştırmada toplam 212 tanımın ortaya konulduğunu ve bunların yaklaşık %50’sinin devletler ya da hukuk sistemlerince yapıldığını ifade etmektedir. Schmid ve Jongman (1988: 28) akademik ve kurumsal terörizm tanımları üzerinde yaptıkları araştırmada terörizm tanımlarının %83.5’ inin şiddet ifadesini, %65’inin politik amaç ifadesini, %51’inin korku ve dehşete yol açma ifadesini, %21’inin bir grubu hedef alma ifadesini, %17.5’inin sivillere, silahsız insanlara, tarafsız kesimlere veya yabancılara yönelik saldırı ifadesini vurguladığını belirtmektedirler.

Bu genel kapsamlı terörizmin tanımsal boyutuna ilişkin araştırmada öne çıkan bu hususları vurgulayan literatürün önde gelen isimlerinin tanımlamaları şu şekilde özetlenebilir;

- Walter Laquer'e (1987: 143) göre terörizmi şiddetin belirli bir hedefe ulaşmak için doğrudan kullanımı yada korkutma amaçlı kullanımı, hedef kişi veya kitle üzerinde insani tutum ve davranışların dışında bir korku durumu oluşturmayı hedefleyen kamuoyu oluşturma gereksinimine önem veren stratejidir.
- Bruce Hoffman (2006: 43), terörizmi politik amaç ve motif taşıyan şiddet uygulayan veya şiddeti tehdit amaçlı ele alan, hedef kitle üzerinde psikolojik yankı uyandırmayı hedefleyen örgütlü bir organizasyon hareketi veya stratejisi şeklinde ifade etmektedir.
- David Rapoport (1977: 1853) ise psikolojik açıdan terörizmi farkındalık oluşturmak amacıyla, sempati veya korku ya da çekinme durumunu ortaya çıkarmak amacıyla uygulanan şiddet şeklinde tanımlamaktadır.
- Yonah Alexander'a (1976: xiv) göre terörizm, belirli siyasal hedeflerin gerçekleştirilmesinde yıldırma ya da yaygın bir korku oluşturmak amacıyla rasgele sivil hedeflere karşı şiddetin kullanılmasıdır.
- Milletler Cemiyeti terörizmi, devlete ya da bireye veya topluma yönelen korku ve dehşet durumu oluşturma amacı taşıyan kriminal eylemler şeklinde tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler ise terörizmi temel hak ve hürriyetlere, masum insanların hayatlarına yönelik tehdit ve tehlike içeren cebir ve şiddet hareketleri şeklinde genel kapsamlı bir tanımlama getirmektedir (Dugard, 1974: 67-81).
- ABD Savunma Bakanlığı terörizm tanımı konusunda, yasadışı şiddetin politik, dini veya ideolojik amaçlar kapsamında devlete veya topluma yöneltilmesi ifadesini kullanmaktadır (Joint Chiefs of Staff, 2008: 12).

Terörizmin tanımı konusunda yukarıda yer alan genel yaklaşımın yanında Türkiye'nin resmi olarak terörizm ya da terör tanımına yaklaşımı Terörle Mücadele Kanununda ele alınmıştır. Buna göre terörizm;

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin

varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” (TMK, 1991, Md.1).

1.4.Terör Örgütlerinde İdeoloji, Örgütlenme ve Şiddet Kavramları

Gerek terörizm literatüründe yer alan tanımlarda, gerekse devletlerin terör ya da terörizm konusuna yaklaşımlarında öne çıkan üç temel boyutun olduğu görülmektedir. Bu boyutlar ideoloji (politik amaç veya ajanda), örgütsel yapılanma ve şiddet unsurlarıdır. Terörizmin bu bileşenleri tanımsal boyutun yanında pratikte de öne çıkan kavramlar olarak görülebilir. İdeoloji geniş kapsamda terör örgütleri için amaçsal seçimdir. Terör örgütlerinin ideolojileri onların politik amaçlarına ulaşmadaki yöntemsel boyutu da ortaya koymaktadır. Dünyada sol terörizmin yaygın olduğu Soğuk Savaş sürecinde bu terör hareketlerinin ideolojik manivelası Marksist, Leninist veya Maoist ideolojiler olmuştur (Chaliand ve Blin, 2016: 361). Bu bağlamda terör örgütlerine kaynaklık eden ideolojiler Marksist-Leninist, dini ve etnik ideolojilerdir.

Dini referanslı örgütsel yapıların ideolojik argümanları veya söylemleri bağlı oldukları inanca göre şekillenmekte ve amaçsal seçimde bu ideolojiye göre belirlenmektedir (Stern, 2003: 32-36). Etnik terör örgütlerinde ise post-kolonial dönemde sol tandanslı ideolojilerin yapısal etkisine bağlı olarak bu yöndeki ideolojilerin baskın karakterde olduğu görülmektedir. Bu kapsamda özellikle 70’li yıllarda dünyanın çeşitli bölgelerinde ortaya çıkan etnik aidiyet temelli şiddet ve terör hareketlerinin ekseriyetinin Marksist-Leninist veya Maoist ideolojileri benimsedikleri görülmüştür (Post, 2008: 23-160).

Terör örgütlerinin diğer iki temel unsurundan birisi olan örgütlenme, ideolojik farklılıkların belirli etkilerinden ziyade taktiksel ve yapısal farklılıklara dayalı bir olgudur. Dini tandanslı, aşırı sağ, sol veya etnik örgütlenmelerin bazıları gevşek ve kamuoyu odaklı bir örgütlenme sistemi içerisinde hareket ederken bazıları ise tamamen kapalı bir sistem üzerine ve hücre yapılanması çerçevesinde örgütlenmektedirler. Örgütlenme konusunda dünya genelindeki konjonktürün ve terör örgütlerinin birbirlerine benzeşmelerinin de önemli etkileri olmaktadır. Örneğin PKK Soğuk Savaş devresinde ve 90’lı yıllarda klasik sol örgütlenmeler veya soğuk savaş dönemindeki etnik örgütlenmelere

benzer şekilde parti-cephe-ordu yapılanması üzerine sistemini teşkil etmiştir. Örgütlenme boyutunun yanında son olarak şiddet olgusu da terörizmin ayrılmaz asli bir parçası olarak nitelendirilebilir (Thornton, 1964: 63). Şiddet olgusu terörizmin dinamosu, varlığını sürdürebilmesinin, amaçlarını gerçekleştirebilmesinin ve korku iklimi inşa etmesinin temel gereksinimi olarak nitelendirilebilir.

1.5.Terör Örgütleri ve Siyasallaşma Olgusu

Siyasallaşma kavramı çerçevesinde belirtilen hususlardan birisi de radikal grupların veya terör örgütlerinin siyasallaşması kapsamındaki genel perspektifidir. Terör örgütleri ve siyasallaşma özü itibariyle iç içe geçen iki kavramsal durumu ifade etmektedir. Terörizmin ve terör örgütlerinin tanımlarında sıklıkla vurgulanan politik amaç, ideoloji unsurları aslında terör örgütlerinin çıkış noktası itibariyle siyasal bir sürecin parçası olduklarını ancak şiddet boyutu ile illegalite kapsamında kaldıklarını göstermektedir. Siyasallaşmanın aynı zamanda legal siyaset kapsamının varlığı, terör örgütlerinde siyasallaşma tartışmalarının odağında olmaktadır. Türkiye’de PKK’nın siyasallaşması, HEP, DEP, HADEP, DEHAP, DTP, BDP veya HDP gibi partilerle özdeşleştirilirken, Avrupa’da; İngiltere’de IRA (Irish Republican Army) Sinn Fein ile, İspanya’da ETA (Euskadi Ta Askatasuna) Herri Batasuna Partisi kapsamında, Peru’da Aydınlık Yol (Sendero Luminoso) Peru Komünist Partisiyle, Sri Lanka Tamil Kaplanları (LTTE) ise TMVP (Tamil Makkal Viduthalai Puligal) veya TNA (Tamil National Alliance) gibi siyasi oluşumlarla siyasallaşma çerçevesinde değerlendirilmektedir. Yukarıda belirtilen etnik ve sol tandanslı örgütlenmelerin siyasallaşmaları sadece içinde bulundukları ülke ekseninde değil, uluslararası boyutta da şekillenmiştir. Her ne kadar Aydınlık Yol bu anlamda yukarıda belirtilen diğer örgütlenmeler ölçüsünde bir niteliğe sahip olmasa da uluslararası boyut bu örgütlenmelerin siyasallaşmalarında etken faktörlerden birisi olmuştur. PKK ve Tamil Kaplanları Avrupa eksenli lobi faaliyetleri ile siyasal anlamda etkilerini arttırmışlar (ICG, 2009: 2-5), ETA ve IRA ise çözüm ve müzakere süreçlerinde siyasal yapılarını ön planda tutarak sıklıkla gündeme gelmişlerdir.

Terör örgütleri açısından siyasallaşma, politik ajandaları doğrultusunda legal veya illegal siyasi oluşumlar şeklinde ortaya çıkabilmektedir. İçinde bulundukları ülkede legal siyaset alanı söz konusu ise ve bu alanın örgütsel yapının varlığı açısından pozitif yönde katkı sunması durumu halinde etnik yapıların temsiliyeti pozisyonunda belirli siyasi

kişilikleri desteklemeye yönelebilmektedirler. Etnik sorunların politikleşmesi beraberinde politik şiddeti doğurabildiği gibi, siyasal alanda faaliyet gösteren siyasi partilerin de ortaya çıkabilmesine kapı aralamaktadır. Bu durum zaman zaman politik şiddeti temel argüman olarak gören etnik terör örgütleri ile siyasi partileri karşı karşıya getirebilmekte, zaman zaman ise iç içe geçme durumu ortaya çıkabilmektedir. PKK kuruluş sürecinde Kürtçü örgütlenmeler üzerinde yoğun bir baskı sistemi inşa etmeye çalışmış, Kawa, Tekoşin, Sterka Sor gibi yapıların toplumsal alandaki faaliyetlerini şiddet üzerinden sıfırlamıştır (İmset, 1993: 23-25). Aynı durum Tamil Kaplanları için de geçerlidir. Terör örgütlerinin siyasallaşması kapsamında ETA, IRA, Aydınlık Yol ve Tamil Kaplanları örnekleri ele alındığında konunun kapsamı etnik temeldeki örgütlenmeler açısından daha anlaşılır olacaktır ve bu durum PKK'nın siyasallaşması boyutuna ışık tutması yönüyle önem taşımaktadır.³ Bu kapsamda aşağıda, terörle ilişkilendirilen ancak siyasallaşma yolunda da mesafe kat eden oluşumlar/terör örgütleri ele alınacaktır.

1.5.1. ETA

İspanya'nın Bask bölgesinde etnik ve inanç temelinde ayrı bir niteliğe sahip olan Basklılar tarih boyunca İspanyol idaresine karşı belirli bir asabiyet ve dayanışma duygusu içerisinde olmuşlardır. 19. yüzyılda Basklıların İspanyol idareciler tarafından yoğun baskı altında kalmaları politik hareketlerin doğuşuna kapı aralamıştır. Ancak bu politik hareketler İspanyol hükümetlerinin Basklılara yönelik politikalarını engelleme noktasında yeterli olamamıştır. İspanya'da Franco rejimi ile Basklılar üzerinde oluşturulan baskı neticesinde halkın sorunlarını ve merkezi hükümetin politikalarını aşabilmek amacıyla siyasal örgütlenmeler yoğun çaba sarf etmişler ancak dönemin Bask Milliyetçi Partisi'nin (PNV) faaliyetleri yasaklanmış ve yurt dışına çıkmak zorunda kalmıştır. Bu durum Bask hareketinin ve sonrasında ETA'nın siyasallaşma boyutunun yurt dışındaki zeminine öncülük etmiştir (Barros, Caporale ve Gil-Alana, 2006: 21).

Siyasal alanda atılan adımların sorunlara çözüm anlamında yeterli olamaması ve siyasal alandaki örgütlenmelerin de baskı altına alınması bölgedeki örgütlü yapıların radikalleşmeye itilmesi sorununu doğurmuş ve ETA'nın ortaya çıkışına daha sonrasında şiddeti bir yöntem olarak benimsemesine uygun bir zemin meydana getirmiştir

³ Ele alınan örgütler genel çerçevede tanıtılacak ve siyasallaşma olgusu özellikle legal siyaset kapsamında vurgulanacaktır.

(Woodworth, 2007: 20-21). ETA Soğuk Savaş döneminde etnik örgütlenmelerin ekseriyetinde olduğu gibi Sovyet Rusya'nın desteklemesine bağlı olarak Marksist-Leninist ideolojiyi referans almış ve Bask Milliyetçiliği ekseninde bağımsız bir Bask ülkesi kurmayı politik ajandası olarak belirlemiştir (Gürses, 1997: 57). Akın Özçer (1999: 233) ETA'nın 1964 sonrasında başlayan şiddet eylemleriyle birlikte bölgede belirli bir potansiyele eriştiğini ancak toplumsal tabanda siyasal açıdan destek yönüyle Franco travmasının avantajlarını kaybetmeye başladığı yönünde tespitlerde bulunmaktadır. Devamında ise ETA 1980'li yılların başında siyasal kanat olan Herri Batasuna'yı kurarak legal siyaset alanında bu toplumsal taban sorununu aşabilmenin yollarını aramıştır.

Herri Batasuna uzun yıllar ETA'nın ideolojik söylemlerini İspanya siyasetine taşımış, ancak ETA'nın politik şiddet eksenli tutum ve baskılarının gölgesinden tam olarak kurtulamamıştır (Özçer, 1999: 242). Bu durum ETA'nın 2002 yılında üç yıllığına siyasetten men edilmesine yol açmıştır (Kalem, 2011: 59). Batasuna'nın faaliyetlerinin durdurulduğu süreçlerde yeni ve alternatif partiler teşkil edilmiş ve seçimlerde yerlerini almışlardır. Bu siyasi partiler içerisinde Aukera Gurtiak, Herritarren Zerrenda, Euskal Herrietako Alderdi Komunista-EHAK gibi dönemsel oluşumlar ETA'nın siyasal alanda sözcülüğünü veya ilişkili yapısı misyonunu üstlenmişlerdir (Bal, 2006: 265-269). Ancak zaman zaman zaman örgüt ve parti arasında uyuşmazlık durumlarının ortaya çıkması, siyasallaşma boyutunda terör örgütlerinin toplumsal taban üzerindeki hakimiyetini sarsmaktadır. Bu durum ETA için de geçerli olmuştur.

Sonuç olarak ETA siyasallaşmayı toplumsal tabanda varlığını sürdürmek, şiddetin oluşturduğu olumsuzlukları siyasal söylem zemininde aşabilmek, İspanya hükümetleri üzerinde siyasal alanda baskı unsuru olarak kullanmak, uluslararası boyutta lobi yapılabilecek bir meşruiyet kapısı teşkil etmek gibi hedefler bağlamında değerlendirmiştir. ETA'nın siyasallaşmasının örgütsel amaç ve politik ajanda kapsamı dışında Bask sorununun çözümü açısından pozitif yönleri olduğu da yadsınamaz bir gerçekliktir. ETA'nın legal siyaset kapsamında teşkil ettiği veya ilişkide olduğu siyasal partiler, İspanya ve ETA arasındaki müzakere süreçlerinde hayati rol oynamışlar, çatışmasızlık süreçlerinin sağlanmasında, ETA'nın silah bırakmasında öncü bir misyon üstlenmişlerdir (Bourne, 2010: 12). Bu kapsamda çatışma yönetimi açısından terör örgütlerinin siyasallaşma süreçlerinde legal siyasal alanda varlık göstermelerinin pozitif etkileri olabileceği de görülmektedir.

1.5.2. IRA

IRA (Irish Republican Army) etnik ve mezhepsel temelde İngiltere ile çatışma yaşayan bir örgütlenmedir. Bu örgütlenmenin ortaya çıkış sebepleri asırlar süren sorunların birikmesi neticesindedir. Kuzey İrlanda Sorunu olarak bilinen ve IRA'nın ortaya çıkmasına yol açan bu tarihsel çatışma, bir yandan Katolik azınlıklara yönelik politikaların, öte yandan İrlandalıların etnik yapısından kaynaklanan ötekileştirmelerin neticesinde ortaya çıkan sorunlar olarak değerlendirilebilir. İngiltere'nin tarihsel açıdan bölgeye uyguladığı politikalar 20. Yüzyılın başında Sinn Fein ve IRA'nın ortaya çıkışındaki ana etmen olarak görülebilir. IRA kuruluş sürecinden itibaren şiddet eksenli politikayı benimseyen bir geçmişe sahip olmakla beraber Soğuk Savaş döneminde benzer nitelikteki etnik örgütlenmeler gibi sosyalist akımların etkisinde kalmış ve ideolojik tutumunu buna göre şekillendirmiştir. Sinn Fein ise doğrudan örgüt güdümünde kurulan bir partiden ziyade, Kuzey İrlanda sorunu ekseninde ortaya çıkan legal düzlemde siyaset yapan bir partidir. Örgüt ile parti arasında kuruluş açısından organik bağ konusu tartışmalı olsa da tarihsel ve sosyolojik birliktelik boyutu bir vaka olarak görülebilir (Taylor, 2014: 184).

IRA'nın şiddet eylemleri PKK gibi gerilla metodolojisine bağlı olmayan, taktiksel ve stratejik eylemler olarak gerçekleştiren ve özellikle terör örgütleri tarihi açısından bombalı eylemler boyutunda kaynak niteliği taşıyan bir potansiyele sahiptir. IRA'nın bu şiddet politikası siyasal ajandasının tam olarak karşılanabilmesi için yeterli bir unsur olmamakla birlikte, çok boyutlu olarak toplumsal tabandaki gücünü konsolide etme ihtiyacından dolayı legal siyasetle de yakın ilişki içerisinde olmak durumunda kalmıştır. Bu durum IRA'yı yukarıda belirtilen tarihsel ve sosyolojik açıdan yakın nitelikteki Sinn Fein ile aynı perspektif doğrultusunda hareket etmeye itmiştir. Bu kapsamda IRA bir yandan şiddet eylemleriyle örgütsel dinamizmini canlı tutmayı ve şiddet eksenli propagandayı sürdürmeyi hedeflemiş, öte yandan siyasallaşma ile politik ajandası kapsamında kazanımlar elde edebilmeyi, toplumsal tabandaki gücünü koruyabilmeyi amaçlamıştır. Bu faktörler sebebiyle siyasallaşma IRA için araçsal olmakla birlikte, ulusal veya uluslararası düzeyde meşruiyet tesisi için de önem arz eden bir konu olmuştur (Write, 1998: 160-161). ETA örgütlenmesinde değinildiği gibi IRA'da da Sinn Fein'in müzakere, ateşkes ve çözüm anlamında kritik bir rol oynadığı ve Sinn Fein lideri Gerry Adams'ın bu süreçte öne çıktığı görülmüştür. IRA'nın müzakere sürecinde Sinn Fein üzerinden siyasal taleplerini ve hedeflerini iletmesi aynı zamanda IRA'nın siyasallaşmayı sadece mücadele

boyutuyla değil, müzakere kapsamında da öncü araçsal öge olarak ele aldığını göstermektedir.

1.5.3. Aydınlık Yol (Sendero Luminoso)

Aydınlık Yol, Latin Amerika’da yer alan Peru’da kurulmuş bir örgüttür. Ekonomik ve siyasal krizlerin ve toplumsal çalkantıların sıkça yaşandığı ülkelerden birisi olan Peru, demografik olarak oldukça kozmopolit bir yapıya sahiptir. 8 milyonu başkent Lima’da olmak üzere ülkede yaşayan yaklaşık 30 milyon kişinin % 36’sını Kızılderililer, % 45’ini Melezler (Metis), % 12’sini Beyaz, % 7’sini ise Siyahlar, Asyalılar (özellikle Japonlar) ve Mulatresler (siyah melezler) gibi küçük azınlıklar oluşturmaktadır (Hertoghe ve Labrousse, 1991: 6). Kozmopolit etnik yapısının yanında tarih boyunca politik çatışmaların sıklıkla yaşanması, Peru’da azgelişmişlik ve toplumsal travmaların süregelen bir sorun haline gelmesine yol açmıştır.

1917 Ekim Devrimi ile birlikte Rusya’da başlayan sosyalist devrim Latin Amerika’daki ülkelerde sosyal ve siyasal alanda büyük değişimlere ve gelişmelere yol açmış, bu değişim ve gelişimlerden Peru da önemli ölçüde etkilenmiştir. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Peru’da da Komünist Parti, sosyalist devrimin öncelikli savunucusu olarak kendisini göstermiştir. Sosyalist akımların etkisi soğuk savaş sürecinde daha fazla yoğunlaşmıştır. 1960’lardan itibaren Latin Amerika’da meydana gelen toplumsal dönüşümler, ekonomik ve politik krizlerin sık sık yaşandığı Peru’yu derinden etkilemiştir. Ordunun sürekli olarak sivil yönetimlere müdahale etmesine kapı aralayan bu durumun neticesinde, 1968’de askeri yönetim iktidara gelmiştir. Askeri yönetim yaklaşık 12 yıl iktidarda kalmış ve 1980’de yapılan seçimlerle Fernando Belaundes hükümeti işbaşına gelmiştir. Aydınlık Yol, yukarıda belirtilen sosyal ve siyasal krizlerin yaşandığı 1970’li yılların başlarında elit üniversiteli bir grubun öncülüğünde filizlenen bir örgütlenme olarak ortaya çıkmış, ülkede demokratikleşme süreci açısından hayati bir dönüm noktası olan 1980 seçimlerinin gerçekleştirildiği süreçte şiddet eylemleriyle adını tüm ülkeye duyurmuştur (Gorriti, 1999: 123).

Aydınlık Yol’u, ortaya çıkaran ve büyüten etmenleri anlayabilmek için, örgütün ilk ortaya çıktığı yer olan Ayacucho’nun 1970’li yıllardaki durumuna bakılması gerekmektedir. Ayacucho bölgesi, 1970’lerde Peru’nun en fakir ve coğrafi açıdan izole

kalmış eyaletlerinden birisidir. Bölgedeki ortalama yaşam süresi Peru genelindeki 58 yıla karşılık, ortalama 42 yıldır. Çoğunluğu yerel dil “Quechua” dışında başka dil bilmeyen köylü halkın % 80’i okuma yazma bilmemektedir. Çocukların yalnızca % 36’sı okula gidebilmektedir (Hertoghe ve Labrousse, 1991: 56). Bununla birlikte, 1970’li yılların Peru’sunda her ne kadar yasalarla çizilmiş bir ayrımcılık yok ise de, bölgedeki yerlilere karşı uygulanan de facto bir ırkçılık söz konusudur (Kirk, 1991: 552).

Aydınlık Yol’un ortaya çıkışındaki sosyolojik faktörleri Hertoghe ve Labrousse, “kaybedecek hiç bir şeyi olmayan ama kazanacak bir dünyası olanların; işsizlerin ve iş bulamayan marjinalleşmiş binlerce kişinin en radikal ifadesi” olarak tanımlamakta, ayrıca ekonomik açıdan yaşanan sorunların yanı sıra toplumsal, kültürel ve ırksal aşağılanmanın bölge halkında Aydınlık Yol’un mistik ve radikal eğilimlerine yönelmeleri sonucunu doğurduğu yorumunu yapmaktadırlar (Hertoghe ve Labrousse, 1991: 201-202)

Toplumsal taban olarak öncelikle liseliler, öğrenciler, And köylerinden gelme ilkokul ve lise öğretmenleri arasında görülen “Aydınlık Yol” hareketi, önceleri yalnızca bir düşünce topluluğu olarak faaliyet göstermiştir (Hertoghe ve Labrousse, 1991: 201). Huamanga San Cristobal Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileriyle birlikte Guzman’ın liderliğinde oluşturulmuş olan topluluk, köklerini PKP’nin (Peru Komünist Partisi) kurucusu Jose Carlos Mariategui’ye kadar dayandırmıştır. Fakat uygulanan program ya da örgütün tüzüğü, Jose Carlos Mariatequi’nin felsefesi ile gerçekte uyuşmamaktadır. Bu uyuşmazlığın temelinde, Mariatequi’nin M/L perspektifindeki temel yaklaşımına karşı, Guzman’ın Maoizm felsefesine daha yoğun şekilde ağırlık vermesi yatmaktadır (Esperanza, 1992: 538).

1970 yılında “Aydınlık Yol Hareketi” siyasi bir parti olarak faaliyetlerine devam etmeye başlamıştır. Üniversitedeki çekirdek kadro, parti üst yönetimine aktarılırken Guzman partideki liderliğini sürdürmüş, ancak eylemsel düzeyde harekete geçmenin ve sosyal-siyasal alanda dikkat çekmenin erken olduğunu düşünmesi nedeniyle amaç ve hedeflerini gizli bir ajanda olarak saklamıştır. Guzman bölgede ve ülke genelinde askerin güçlü olduğu 1972-1975 arası dönemi “bekleme” stratejisi uygulayarak geçirmiş, örgütün düşünsel ve yapısal kadrolarını teşkil etmeye çalışmıştır (McGormic, 1992: 4).

Guzman'ın fikirlerine ve faaliyetlerine muhalif duran diğer üniversite öğretim üyeleri ise kendi içlerinde örgütlü hareket etmişlerdir. Üniversitede kontrolü ellerinde tutmayı başarmışlardır. 1975 yılına gelindiğinde hâkimiyet, Guzman'a ve Aydınlık Yol'a soğuk duran öğretim üyelerine geçmiş ve Guzman 1976 yılında üniversiteden istifa etmek zorunda kalmıştır (Gorrit, 1990: 20).

Guzman, 1976 yılında üniversiteden istifa eder etmez halk savaşını başlatacak askeri kadroları oluşturma çalışmalarına hız vermiştir. Guzman, Stalin ve Mao'nun kullandığı stratejilerin temel prensipler olması gerektiğine inanmış ancak bu yöntemlerinde çeşitli yetersizliklere sahip olduğu düşüncesinden hareketle Aydınlık Yol'un stratejisini kendine özgü bir halk savaşı niteliğine kavuşturmaya çalışmıştır (Gorrit, 1990: 21)

1978-79 yıllarında askeri yönetim yerini sivil yönetime bırakmaya çalışırken, Guzman tam tersine, silahlı mücadelenin hazırlıklarını yoğunlaştırmış, örgüt içerisindeki muhalifleri baskı altına alarak gün geçtikçe örgüt içinde tek adam pozisyonuna yükselmeye çalışmıştır (Gorrit, 1990: 21-22). 1979 yılında ise Guzman, siyasi bir parti olarak seçimlere katılmak yerine yer altına inme kararı alarak gizlenmeyi tercih etmiş ve Aydınlık Yol hareketinin siyasi parti kimliğini ortadan kaldırarak örgütlenme ve faaliyetlerini illegal düzeye kanalize etmiştir (Esperanza, 1992: 538).

Örgütlenme yöntemi olarak klasik "Parti-Cephe-Ordu" modelini esas alan ve Maoist Gerilla Teorisi'nin "üs bölgeleri yaklaşımı"⁴ çerçevesinde öncelikli olarak kırsalda örgütlenmeyi tercih eden Aydınlık Yol'un söylemleri ve eylemleri, özellikle And Dağları bölgesindeki Ayacucho, Apurimac ve Huancavelica eyaletlerinin halk kesimleri içinde de geniş yankı bulmuştur. Nüfuzları önce liseliler, öğrenciler, And köylerinden gelme ilköğretim ve lise öğretmenleri arasında hissedilen Aydınlık Yol yöneticileri, örgütün kuruluş aşamasında şiddet kullanmak yerine And Dağları bölgesindeki yerel halkla entegre olup onlara yakınlaşmayı ve kendilerini toplumun bir parçası olarak göstermeyi denemişlerdir (Yaworsky, 2009: 652).

Yukarıda Aydınlık Yol'un kuruluş sürecine ilişkin genel bilgiler bağlamında siyasallaşma olgusu ele alındığında, Aydınlık Yol'un bir siyasi parti yapısından politik

⁴ Üs bölgeleri yaklaşımı, gerilla metodolojisinde yer alan kurtarılmış bölge olarak bilinen alanları ifade etmektedir (Pomeroy, 1992: 24).

şiddeti benimseyip radikalleşme sürecine girerek terör örgütüne evrildiği görülmektedir. Aydınlik Yol diğer etnik örgütlenmelerden farklı olarak ideolojik boyutta Marksist-Leninist ve özellikle Maoist düşünceleri pratikte daha ön planda tutan bir yapıya sahip olmuştur. Bunun yanı sıra aşırı baskın karaktere sahip bir lidere sahip olması (Abimael Guzman-Başkan Gonzalo) örgütün ideolojik açıdan da lider merkezli bir ideolojiye göre şekillenmesi durumunu ortaya çıkarmıştır. Siyasallaşma açısından Aydınlik Yol'un daha kapalı ve siyasal alana kapıları kapatmış olmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi, And Dağlarında örgütlenen Aydınlik Yol, bu bölgede kendine ait bir yönetim sistemi inşa etmeyi hedeflemiştir. Ayrıca bölge coğrafi izolasyon sebebiyle bu amaca uygun bir niteliktedir. Bu durum örgüt liderinin ve yönetiminin siyasallaşma kapsamında bir yönelime gerek duyulmadan kurtarılmış bölge inşasını gerçekleştirmeyi öncelikli olarak görmelerine yol açmıştır. İkinci neden ise, Aydınlik Yol ve lideri Guzman aşırı radikal söylem ve pratikleri sebebiyle toplumsal tabanda veya uluslararası alanda meşruiyet arama gibi bir durumu öncelik olarak ele almamışlardır. Nitekim halka yönelik “Zorun Rolünü” en ağır şekilde uygulayan örgüt 1980-1990 arasında seksen bine yakın yerliyi öldürmüştür (Post, 2008: 208). Bu faktörlere bağlı olarak Aydınlik Yol'un siyasallaşması legal boyutta değil, politikada şiddet bağlamındadır. Ancak Aydınlik Yol'un ve özellikle Guzman'ın temel ilham kaynağı olan Mao ve Çin Komünizminin, uluslararası alanda ideolojik boyutta örgüte rehberlik ettikleri söylenebilir (McGormic, 1992: 11).

1.5.4. LTTE (Tamil Kaplanları)

Terörizm literatüründe ayrı bir yeri olan, Sri Lanka'da faaliyet gösteren LTTE, gerek örgütlenme açısından gerekse eylem niteliği ve stratejileri açısından güçlü bir potansiyeli barındırmaktadır. 1976 yılında kurulan örgüt kuruluş sürecinden 2009 yılındaki büyük çözülme sürecine kadar varlığını şiddet ve terör eylemlerine dayandırmıştır. Bu kapsamda ilk olarak örgüt lideri Prabhakaran tarafından Jaffna Belediye Başkanı Alfred Duriappah'ın öldürülmesiyle başlayan eylem/suikast silsilesi 1983 yılından itibaren yoğun şiddet eylemleriyle devam etmiştir (Yılmaz, 2009: 69-70).

LTTE kuruluşundan günümüze, tek bir politik ajanda ekseninde hareket etmiştir. Örgütün bu politik ajandası Bağımsız Tamil Devletinin kurulması olarak tanımlanmıştır. LTTE, geçmişten bugüne gerçekleştirdiği eylemler ile ulusal ve uluslararası kamuoyunda ideolojisinden öte kullandığı şiddetin yoğunluğu ile gündem olmuştur. Nitekim örgütün

ideolojik prensiplerden öte şiddet merkezli bir çizgi ekseninde hareket etmesi bu durumun bir neticesi olarak yorumlanabilir.

LTTE'nin örgütsel amaçları masaya yatırıldığında ortaya çıkan kesin ve değişmez unsurun "Bağımsız Tamil Devleti" kurma ideali olduğudur. Bu amaç örgüt için politik bir ajanda hüviyeti taşımaktadır. Örgütün Bağımsız Tamil Devleti kurma idealinin temelinde Sinhala toplumu ile derin bir çatışma geçmişinin olması ve sömürge döneminde gücü ve iktidarı elinde bulundurmanın tetiklediği milliyetçi arzu olduğu ifade edilebilir (Manoharan, 2008; Whittaker, 2003: 97). 1972 yılında iki etnik yapı arasındaki mutabakat zaptında Tamillere özerklik verilmesi yönünde ifadelerin yer alması, aslında sorunun sadece özerklik verilerek çözülemeyeceğini, Tamillerin ilerleyen süreçte bağımsızlık taleplerini yeniden dile getireceklerini göstermektedir. Bu durum LTTE'nin politik söylemlerinin özünü oluşturan ve stratejisine şekil veren en önemli dinamiktir (Logonathan, 1996: 34).

Dünya genelinde soğuk savaşın en yoğun şekilde yaşandığı 1970'li yıllarda, Marksist/Leninist ve Maoist akımlar birçok marjinal gruba ve etnik yapıya ümit ışığı olmuştur. Özellikle bu ideolojilerin ortaya koyduğu tezler baskı altında bulunan toplumlar için hayat alanı olarak algılanmış ve kısa sürede bu ideolojilerden beslenen örgütler ortaya çıkmaya başlamıştır. Sri Lanka'da etnik krizin yaşandığı 1970'li yıllarda radikal Tamil gençleri arasında da M/L ideoloji hızla yayılmış ve geçerli doktrin haline gelmiştir. LTTE'nin bu dönemde M/L ideolojiyi benimsemesi hem içinde bulunulan konjonktürün bir sonucu hem de bu ideolojinin insanlara sunduğu ideallerin oluşturduğu dinamizmin etkisi nedeniyledir (Singer, 1996: 1146).

LTTE'nin ideolojik besin kaynağı M/L ideolojinin yanı sıra etnik milliyetçilik olarak da ifade edilebilir. Özellikle Tamil halkının özgürlüğü idealini hayata geçirebilmek için en önemli örgütsel/kitlesel tutunum ögesinin etnik milliyetçilik olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Ayrıca 1990'da Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte M/L ideoloji daha çok örgüt için geri planda kalan romantik bir örgütsel ideal haline gelmiştir. M/L ideoloji ve etnik milliyetçiliğin yanı sıra Tamil halkının Hindu inancına müntesip olması, buna karşın Sinhalaların Budist olmaları ile anayasaya devletin dini olarak Budizm'in eklenmesi Tamil halkının dini asabiyetlerinin yükselmesine ve etnik milliyetçiliğin yanında dini milliyetçiliğin/radikalizmin de artmasına yol açmıştır. Bu açıdan LTTE için bir yandan

ideolojik, bir yandan etnik bir yandan da dini eğilimlerin bir arada olması örgütün hem ideolojik hem de politik açıdan besin kaynağının sürekli taze olmasını sağlamıştır (Coomaraswamy, 1996: 19).

LTTE, ideolojik olarak M/L ideolojiyi temel doktrin olarak kabul etmesinin yanında, örgütlenme açısından katı hiyerarşinin ve disiplinin olduğu bir sisteme sahiptir. Bu sistem, hiyerarşinin en tepesinde yer alan Merkez Yönetim Komitesi adı altında yürütülmektedir. Ancak merkez komite yönetiminin, örgüt liderine muhalif hareket etmediği de bilinmesi gereken bir diğer husustur (Yılmaz, 2009: 67).

Örgütlenme sistematığı açısından LTTE'nin askeri ve siyasi olmak üzere iki ana yapılanması mevcuttur. Askeri örgütlenme kendi içinde intihar eylemleri başta olmak üzere suikast tarzı eylemleri gerçekleştiren “Kara Kaplanları”, ülkenin Sri Lanka'nın ada ülkesi olması nedeniyle denizlerde aktif hareket edebilmek amacıyla amfibi deniz araçlarından oluşan “Deniz Kaplanları”, hava saldırıları gerçekleştiren Hava Kaplanları” şeklinde, bir devlet/ülke askeri sistemi rol modeli alınarak yapılanmıştır. Örgütün coğrafi alanda örgütlenme sistematığına bakıldığında yedi saha/bölge altında bir yapılanmaya gidildiği görülmektedir. Bu saha/bölge yapılanmaları örgüt liderine bağlı özel sorumlular tarafından koordine kurularak hiyerarşik bir sistem altında yönetilmektedir (Yılmaz, 2009: 71).

Örgütün askeri kanadı kadar ön planda olmamasına rağmen özellikle devletle müzakere veya ılımlı politika izlenmesi konularında öne çıkan siyasi kanat, 2000 sonrası süreçte daha da önemli bir yapı haline gelmiştir. Bu kanadın uzun süre başında bulunan Anton Balasingham, örgüt için hem ideolojik lider, hem teorisyen hem de Prabhakaran'dan sonra sözüne itibar edilen en önemli yönetici konumunda olmuştur. Prabhakaran daha çok askeri konulara ağırlık veren ve eylemselliği ön planda tutan yaklaşımı ve çizgisi nedeniyle ideolojik ve teorik alanda Balasingham'ı kendisine her dönem değişmeyen “Kurmay” olarak görmüştür (Logonathan, 1996: 65).

LTTE'nin siyasallaşma kapsamındaki faaliyetlerinin legal alanını oluşturan iki öncelikli parti bulunmaktadır. Bunlar Tamil milliyetçiliğini esas alan TMVP ve TNA'dır (UK Border Agency, 2010: 25). Her iki parti doğrudan LTTE'nin siyasi örgütlenmesine bağlı olmasalar da çatışma yönetimi, sosyal, siyasal, kültürel ve yönetsel haklar

bağlamında paralel nitelikte bir politika belirlemişlerdir. LTTE siyasallaşma açısından bu partilerle söylem bakımından eşdüzlemde hareket ederken, pratikte klasik şiddet tutumu siyasi söyleminin önüne geçmektedir. LTTE'nin 2000 sonrası müzakere süreçlerinde siyasallaşmayı uluslararası alanda lobi ve meşruiyet zeminini güçlendirecek önemli bir araç olarak kullandığı ve bu bağlamda Avrupa'da yoğun çalışmalar yaptığı bilinmektedir (Mushtaq, 2012: 202).

1.5.5. Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütlerinin Siyasallaşma Süreçlerinin Benzeşmeleri

Terör örgütleri salt bir organizasyon veya grup oluşumu değil, aynı zamanda organik bir olgu olarak ele alınmalıdır. Bu organik yapılar, bireylerin taşıdığı belirli psiko-sosyal niteliklerle benzeşen yönleri ihtiva etmektedirler. Bunlardan birisi de örgütsel davranış ve hareket kalıplarındaki değişimlerdir. Örgütsel değişimin temelinde yer alan unsur ise örgütsel öğrenme olarak nitelendirilebilir. Öğrenme davranışının örgüt açısından değerlendirilmesinde öne çıkan temel husus örgütsel yapının tecrübelerinden yaptığı çıkarımlar ve diğer örgütlerin deneyimleridir. Her iki durum örgütün yeni süreçlere karşı bağımsızlık sistemini ve aksiyon boyutunu yeniden dizayn etmesini sağlamaktadır (Demir, 2008: 58-61).

Marta Crenshaw (1988: 19), terör örgütlerinin var olabilmek veya hayatta kalabilmek amacıyla dönemsel ihtiyaçlara göre kendisini uyumlu hale getirdiğini ifade etmektedir. Terör örgütleri gerek içsel faktörlere, gerekse dışsal faktörlere bağlı olarak tehdit ve risklerle karşı karşıyadırlar. Bunları aşabilmenin öncelikli yolu bağımsızlığını dönemin risklerine göre güncel tutmaktır. Bunun için özellikle öğrenen örgüt niteliğini taşıması ve dinamik bir öğrenme edinimini canlı tutması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen dört örgütlenme ve PKK ele alındığında her birisinin gerek kendi örgütsel yapıları içinde, gerek bulundukları veya mücadele ettikleri ülkede ve gerekse uluslararası alandaki örgütlenmelerden öğrenen örgüt niteliklerine göre değişim yaşadıkları görülmektedir. Bu değişim eylem metotlarında olabildiği gibi, örgütlenme yapılarında da gelişebilmektedir. Bunların yanı sıra siyasallaşma boyutuyla terör örgütlerinin öğrenen örgüt niteliklerinin var olduğu da görülmektedir. ETA, IRA veya LTTE'nin siyasallaşma olgusunu özellikle müzakere süreçlerinde kazanım elde etmenin

önemli bir manivela olarak değerlendirdikleri yaşanan tecrübelerden görülmüştür. PKK ise FARC, ETA, IRA, LTTE gibi tecrübelerle bakarak, ülke içerisinde veya uluslararası alanda siyasallaşma boyutunu güçlü tutması halinde müzakere süreçlerinde elinin güçlü olacağını görmüş ve bu nedenle 2000 sonrası süreçte bu alana ağırlık vermiştir. Öğrenen örgütlerin bir diğer önemli özelliği ise daralma ve çözülme süreçlerini aşabilmek için siyasallaşmayı etkin bir araç haline getirmeleridir. Salt silahlı mücadele veya politik şiddetin örgütün varlığını sürdürebilmesi için yeterli ol(a)mayacağını öngörmeleri bu dönemlerde siyasallaşmayı yoğun şekilde ön planda tutmalarını sağlamaktadır.

Öğrenen örgütler konusunda literatürde ağırlıklı olarak örgütlenme ve eylemsellik konularının ele alındığı, ancak çatışma yönetimi bağlamında siyasallaşma unsurunun daha arka planda kaldığı görülmektedir (Hayden, 2013: 4). Ancak uluslararası alanda çatışma yönetiminin her geçen gün daha önemli bir husus olmaya başlaması terör örgütleri açısından siyasallaşma gereksinimini arttırmaktadır. Bu durum Soğuk Savaş örgütlenmelerinin konvansiyonel şiddet ve eylemsellik politikalarının değişimine ve stratejik ya da taktiksel eylemselliğe yönelmelerine yol açmıştır. Eylemin yerine siyasallaşmanın daha potansiyel bir kazanım alanı oluşturduğu ETA, IRA, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) gibi tecrübelerde görülmeye başlanmıştır. Ayrıca toplumların iletişim teknolojisinin gelişmesi ve görece demokratik gelişmeler sebebiyle sadece şiddet odaklı örgütsel tutumlara destek vermek yerine siyasal kazanımları daha ön planda tutmaları nedeniyle, örgütler bu toplumsal eğilime göre kendilerini konumlandırmaya çalışmışlardır.

Terör örgütlerinin siyasallaşma boyutu sadece siyasi parti oluşumları veya legal siyasal faaliyetler kapsamında değil, siyasal etki oluşturan sivil itaatsizlik eylemlerinde de kendisini göstermektedir. Bu alanda PKK öne çıkan ve öğrenen örgüt niteliğine sahip bir yapılanmadır. Meksika'da faaliyet yürüten Zapatista'ların çözüm çadırları PKK açısından bir öğrenme edimiyle uygulamaya geçirilmiş ve çatışma yönetiminde psikolojik hakimiyeti dinamik tutmanın eylemsel yönü olarak alanda uygulanmıştır. Bir diğer siyasallaşma boyutu olan eylemsel yön ise cezaevi protestolarıdır. Bu konuda Aydınlık Yol'un 90'lardan bu yana cezaevinde bulunan yöneticileri politik kamuoyu oluşturmak amacıyla cezaevlerini bir eylem sahası olarak dinamize etmeye çalışmışlardır.

Öğrenen örgütler metaforu içerisinde bir diğer siyasallaşma benzeşmesi ise demokrasi söylemi kapsamında ortaya çıkmaktadır. Soğuk Savaş sonrası etnik ve sol örgütlerin ideolojik boşluk içerisinde kalmaları kitleler üzerinde asabiyeti sağlayacak yeni argüman arayışlarına kapı aralamıştır. Dünyada demokrasi söyleminin siyasallaşma ve meşruiyet arayışında olan gruplar için önemli bir retorik olması PKK, ETA, IRA ve diğer etnik temelli örgütlenmelerde sosyalist eksenli söylemlerin değişmesine ve politik söylemlerde demokrasi lafzının sıklıkla ele alınmasına yol açmıştır. Demokrasi retoriği terör örgütleri açısından post-modern dönemde öncelikli siyasallaşma söylemi olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra neo-anarşist söylemlerin de benzer bir işlev üstlendiği ifade edilebilir.

1.6.Kuramsal Açıdan Radikal Demokrasi Yaklaşımı

Demokrasi kavramı antik dönemden modern döneme kadar üzerinde yoğun tartışmalar yapılan bir kavram olmakla birlikte etimolojik açıdan Latince'deki “demos” ve “kratein” kelimelerinin birleşmesinden türetilmiştir. Demos kelimesi halk, insanlar (people) anlamına gelirken, kratein yönetmek (to govern) anlamına gelmektedir. Literatürde ve uygulamada üzerinde ittifak edilmiş, genel kabul görmüş bir demokrasi tanımı olmamakla beraber etimolojik kökeninden yola çıkılarak en basit ifadesiyle “halkın yönetimi” anlamına geldiği ifade edilebilir (Becker ve Raveloson, 2008: 4; Heywood, 2010: 56-57). 19. Yüzyıla kadar “ayak takımının yönetimi” olarak görülen demokrasiye, demokratik düşüncenin beşiği olan Yunanistan’da bile olumsuz bir anlam yüklenmiştir. Modern öncesi dönemde demokrasiye olumsuz anlam yüklenmesinin temelinde; toplumun ekseriyetinin eğitim, ekonomi, entelektüel birikim açısından oldukça düşük seviyede olması ve elitizmin farklı formlarda asli unsur olarak kabul edilmesi yer almaktadır. Elitistler, yönetmeye dair herhangi bir fikri olmayan insanların bu alanda karar alıcıyı belirlemelerinin yanlış bir yöntem olduğunu düşünmüşlerdir. Sınıf ve kast sistemlerinin yoğun şekilde etkisini gösterdiği bu dönemlerde demokrasi gibi halkın kendi yönetimini belirlemesi düşüncesinin yadsınması doğal bir sonuç olarak görülebilir (Heywood, 2013: 101).

20. yüzyılın sonlarında ise siyaset düşünürlerinin ve siyasetçilerinin büyük çoğunluğu demokrasinin faziletleri konusunda uzlaşmışlardır. Bu durum ise sanayileşmeyle birlikte şehirleşmenin artması, popülasyonun şehirlerde yoğunlaşması ve

orta sınıfın gelişmesi ile yakından ilişkilidir. Orta sınıfın geliştiği ülkelerde halkın karar alma mekanizmasına katılımının daha etkin olduğu görülmeye başlanmıştır. 20. yüzyılda demokrasi kavramı üzerinde yoğun tartışmalar söz konusudur. Demokrasi kavramını ele alırken tarihsel açıdan kayda değer bir tanım olarak Abraham Lincoln'un Amerikan iç savaşının en şiddetli olduğu bir dönemde söylediği "halkın, halk tarafından, halk için yönetimi" söylemi, bu kavramın tanımı ve modern döneme geçişteki referans noktası olarak değerlendirilebilir (Shapiro, 2007: 72). Bu tanımlamada öne çıkan asli soru halk kavramının kimlerden oluştuğu ve nasıl tanımlanacağı problemidir (Heywood, 2013: 103-104). Üzerinde tartışma olan demokrasi tanımlamaları ve teorileri genel olarak "normatif demokrasi teorisi" ve "ampirik demokrasi teorisi" olarak ikiye ayrılmaktadır. Normatif demokrasi teorilerinde halkın bütününün arzularına tam olarak uyulması esas alınmakta ancak Lijphart'a göre (1984: 37) böyle bir yönetim hiç bir zaman olmamış ve olmayacaktır. Bu tür bir yönetim demokratik rejimlerin ulaşmayı düşündükleri bir idealdir. Ampirik demokrasiler ise "çokça bir yurttaş grubunun uzun bir zaman boyunca arzularına cevap verebilen" sistemlerdir ki seçimlerin yapılması, temel insan haklarının güvence altına alınmış olması genel özellikleridir (Gözler, 2008: 70-73). Yukarıda belirtilen yaklaşımlardan yola çıkarak genel kapsamda ifade edilecek olursa demokrasi; "Siyasal rejimin yönetim ilkelerini belirleyen bir siyasal modeldir" (Beriş, 2009: 115).

Demokrasinin halk yönetimi olma iddiası tarihsel süreç içerisinde gerçek anlamda hayata geçirilememiştir. Bununla beraber halkın yönetimindeki temel sorunu oluşturan temsil konusu beraberinde demokrasi kuramlarının sorgulanmasına neden olmuştur. Diğer bir deyişle temsili demokrasinin sınırlılıkları ve demokratik katılım değerlerinin anlamını yitirmesi yeni arayışlara neden olmuştur. Bu sorgulamaların tümünü amacı "demokratik kurum ve mekanizmaların toplumsal ve siyasal hayatı kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesini" sağlamaktır. Bu alternatif demokrasi modellerinden birisi de "siyasal katılım kanallarının açılması ve yurttaşların kamusal meselelerde daha fazla söz sahibi olması" amacını güden, Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe'un geliştirdiği radikal demokrasi kuramıdır (Smith, 1998: 6-42; Üstüner, 2007: 313-336).

Marksist kuramcılar tarafından geliştirilen ve yine Marksist kuramcılar tarafından sınıf perspektifini işçiler üzerinden ele almadığı için eleştirilen bu kuramın amacı, teorisyenleri tarafından; "solun görevi liberal demokratik ideolojiyi reddetmek değil, tersine onu radikal ve çoğul bir demokrasi doğrultusunda derinleştirmek ve genişletmek"

şeklinde tanımlanmaktadır. Özetle söylemek gerekirse sol ideolojinin demokratik zemini terk etmek yerine demokratik mücadele alanını genişletmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Demokratik mücadele alanını tüm sivil toplumu kapsayacak şekilde devlete doğru genişletmeyi hedeflemektedirler (Laclau ve Mouffe, 2017: 270).

Radikal demokrasi kuramı içerisinde farklı kuramları barındırmakla beraber Laclau ve Mouffe, Marksizmin bir eleştirisi olarak reel sosyalist deneyimlerin başarısızlığını da göz önünde bulundurarak yeni bir sosyalist proje kapsamında radikal ve çoğulcu bir demokrasi anlayışı ortaya koymuşlardır. Bu eleştirel bakış içerisinde yeni sosyal hareketler önemli bir yer tutmaktadır. Zira klasik Marksist yaklaşım ve Gramsci'nin eleştirilmesi beraberinde farklı bakış açılarını zorunlu kılmaktadır. Ortaya koydukları sosyalist projede Klasik Marksist bakış açısında olduğu gibi sadece sınıf temelli ilişkiyi değil başka bağımlılık biçimlerini de kapsaması gerektiğini ileri sürmektedirler. Klasik Marksizm'deki sınıf kimliğinin ayrıcalıklı konumu reddedilmektedir. Bunun yerine kimlikler arasında "eş değerlilik zinciri" kurulmasını önermektedir (Üstüner, 2007: 317).

Bu eş değerlilik zinciri içerisinde hiç bir toplumsal aktör diğerinden üstün olduğunu iddia etmemelidir. Diğer bir deyimle hiç bir toplumsal aktör diğerini temsil etme yetkisine sahip değildir. Etnik, dini yahut cinsel kimlikleriyle farklı gruplar kendi özgün kimliklerini koruyarak siyasal alanda var olacaklardır. "Bu, radikal demokratlar açısından özgürlük adına atılmış ileri, devlet iktidarı adına ise geri bir adım" olarak nitelendirilmektedir (Beriş, 2009: 134-135).

Eş değerlilik zinciri içerisindeki bu demokrasi anlayışı Keyman'a (1999: 153) göre; farklı toplumsal kimliklerin taleplerini, çıkarlarını siyasal alana taşınmasını sağlayan bunu yaparken de ötekinin yok edilmesinin önüne geçilen, siyasal çekişmenin temel alındığı bir sistemdir. Radikal demokrasinin amacı "düşmanlar arasındaki mücadele" olarak nitelendirilen antagonizma nosyonunun terk edilmesidir. Bunun yerine "hasımlar arasındaki mücadele" olarak kavramsallaştırdığı agonizmi önermektedir. Agonistik çoğulculuk olarak tasavvur edilen bu sistemde muhalif birisi düşman olarak görülmemektedir. Hasım olarak görülmekte ve özdeşleşmeye uygun yeterli imkan sağlanmaktadır (Keyman, 1999: 196-197).

Agonizmada esas olan “fikirleriyle çarpıştığımız fakat o fikirleri savunma hakkını sorgulamadığımız” liberal demokrasinin özgürlük, eşitlik gibi ortak zeminini paylaştığımız meşru bir hasım yaratmaktır. Bu manada liberal demokrasideki müsamaha kavramı, karşı olunan fikirlere göz yumulması anlamına gelmemektedir. Onları meşru düşman yani hasım kategorisinde değerlendirip demokratik kanalların kullanılarak mevcut anlaşmazlıklar çözülmeye çalışılmalıdır (Mouffe, 2000: 108-110).

Radikal demokrasi kavramı konusunda yukarıda belirtilen yaklaşımların yanı sıra bu kavram çalışmada, PKK/KCK’nın demokrasi kavramını 2000 yılı sonrası süreçte politik retorik olarak ele alması ve radikal demokrasiyi bu dönemin demokratik tutumu şeklinde tanımlaması kapsamında ele alınmıştır. Mouffe’un radikal demokrasiye kuramsal yaklaşımı ile örgütün radikal demokrasi tanımlaması arasında niteliksel farklılıklar söz konusudur. Radikal demokrasiye yüzeysel açıdan benzer bir yaklaşım söz konusuysen kuramsal ve pratik boyutta özdeşlik söz konusu değildir.

Örgütün bu kavrama nasıl yaklaştığına bakıldığında, öncelikle kavramın kuramsal boyutundan ziyade söylemsel bazda ele alındığı ve kavramsal tartışmalara girilmeden doğrudan radikal demokrasi kavramının kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda Öcalan radikal demokrasinin pratiğine vurgu yapmakta ve Türkiye’deki Kürt kadın hareketinin bir radikal demokrasi örnekleme olduğunu ifade etmektedir (Öcalan, 2017: 15). PKK’nın kurucu kadrolarında yer alan ve halen KCK’nın Yürütme Konseyinde önemli isimlerden birisi olan Mustafa Karasu “Radikal Demokrasi” isimli kitabında kavramın kökeni ve kuramsal boyutundan ziyade yine Öcalan’ın yaklaşımına paralel şekilde bir ön kabul ile değerlendirme yapmaktadır. Ayrıca Karasu radikal demokrasiyi doğrudan demokrasi ile özdeş nitelikte göstererek kavramın epistemolojisini derinlemesine incelemek yerine daha yüzeysel bir yaklaşım sergilemektedir. Bu kapsamda Karasu radikal demokrasiyi şu ifadelerle tanımlamaktadır;

Radikal demokrasi her şeyden önce egemen sınıfların kendi aralarındaki ilişkilerde belirli demokratik değerleri kullanarak sistemi güçlendirmeyi ve ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda halka nefes alma imkânları tanıyarak meşruiyetini sağlamayı amaçlayan, sınırları belli olan devletçi ve iktidarcı zihniyeti devam ettirmeye yönelik demokrasi anlayışına ve onun postmodern versiyonuna karşı halkın kendini yönettiği ve güç olduğu demokrasiyi tanımlamaktadır (2009: 126).

Karasu radikal demokrasiinin devleti reddettiğini ifade etmekle birlikte, devletin olmadığı alanlarda demokrasiinin inşa edileceğini vurgulayarak anarşist bir söyleme yönelmekte, ancak radikal demokrasi kuramını ortaya atan Mouffe'nin temel paradigmasına uyumsuz bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Gerek Karasu'nun bu değerlendirmesi, gerekse benzer nitelikteki örgüt orijinli görüşlerin referansı olan Öcalan'ın, Mouffe'un Marksizm eleştirisinde belirttiği liberalizmi yeniden okuma vurgusu yerine, anarşizm ekolüne ve Murray Bookchin'in devletsiz toplum ve radikal demokrasi yaklaşımına daha yakın bir eğilim sergiledikleri görülmektedir. Bu durum, Öcalan'ın PKK'yı yeniden inşa sürecinde Bookchin'in "Demokratik Ekolojik Toplum" yaklaşımını örgütün temel paradigması olarak görmesindeki en önemli etkenlerden birisi olarak görülebilir.

1.7.Kuramsal Açıdan Murray Bookchin'in Ekolojik Toplum Paradigması

Modern anlamda radikalizm, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına karşılık verebilme noktasında önemli bir daralma yaşamış, bu daralma doğal olarak çözüm üreten veya alternatif yaklaşımlar öne süren bir nitelikten ziyade tıkayıcı bir forma dönüşmüştür. Radikal demokrasi yaklaşımının bu anlamda çözümçül bir nitelik olup olmayacağının tartışıldığı post-modern evrede klasik radikalizmin ağır bir eleştirisini yapan Bookchin, devrimci nitelikte bir muhalefetin gelişebilmesi için modern dönemde toplumların üzerindeki uyuşukluğun giderilebilmesi gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu anlamda Bookchin anarşizmin ve radikalizmin önde gelen isimlerinden Gerrard Winstanley, Michail Bakunin, Jacques Danton, Luise Michel, Rosa Luxemburg ve Gracchus Babeuf'un yüzeysel olarak dahi anlaşılmasının modern dönemde radikalizmin yeni bir paradigma ortaya koyamamasının asli sebebi olduğunu vurgulamaktadır (Bookchin, 1988: 17-18).

Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte asırlık sosyalist ideoloji birikimleri ve pratikleri önemli bir kriz ile karşı karşıya kalmış ve Fukuyama'nın liberalizmin zaferi olarak nitelendirdiği bu yeni dönemde ideolojik açıdan bir rejenerasyon sürecine girmişlerdir. Klasik Marksizmin bu yeni dönemde sorunlara çözümçül bir yaklaşım öne süremediğini ifade edenler veya Marks'ın görüşlerinin yeniden yorumlanması gerektiğine inananlar neo-marksist akımın oluşmasını sağlamışlardır. Benzer bir durum birinci ve ikinci anarşist dalga ile dünyada kendisini yoğun şekilde hissettiren radikaller veya anarşistler için de geçerli olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısında yükselen anarşist dalga ile

birlikte klasik anarşizm yerine yeni anarşizm ya da neo-anarşizm lafzı literatüre girmeye başlamış ve bu anlayış devlet ve birey eksenindeki radikal tutumunu yeni bir bakış açısıyla şekillendirmeye çalışmış, anti-küreselcilik bu bakış açısının makro ifadesi olmaya başlamıştır (Grecher, 2013: 1-4). Anti-küreselcilik veya küresel kapitalizm karşıtlığı bağlamında 1990 sonrası hızla gelişen neo-anarşist hareketler, birinci ve ikinci anarşist dalganın küresel ölçekte oluşturduğu olumsuz imajı yeniden dizayn etmeye, bir yandan fikrîsel, öte yandan pozitif yönlü sivil itaatsizlik niteliğindeki eylemselliği ile ön plana çıkmaya başlamıştır (Graeber, 2002: 62-64).

Neo-anarşist aktivistler özellikle kadın hakları, çevre sorunları, etnik çatışmalar, çeşitli devlet politikaları, IMF, Dünya Bankası, küresel şirketler, NATO gibi konularda öne çıkan söylem ve eylemleriyle küresel ölçekte bir baskı unsuru olmaya çalışmaktadırlar ki bu anlamda bazı pozitif farkındalıkların yaratılmasında da etkili olmuşlardır. Neo-anarşizm, Marksist-Leninist ideoloji takipçileri ve örgütlenmeleri açısından 1990 sonrası süreçte bir çıkış noktası olarak görülmüştür. Sosyalizmin, liberalizm karşısında ağır bir yenilgi aldığı düşüncesinin sosyalistlerde oluşturduğu düşünsel etkiler, neo-anarşizmin bu kesimlerce desteklenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca sosyalist pratiğin yaşadığı kriz karşısında devlet karşıtlığının ve kapitalist modernite eleştirilerinin daha etkin bir mücadele olarak görülmesi neo-anarşizmin hinterlandının genişlemesine katkı sunmuştur (Gordon, 2007: 133-153).

Neo-anarşizm alanında öne çıkan isimlerden olan, ekoloji üzerine ortaya koyduğu yaklaşımlarla bilinen Marksist düşünce ekolünden gelen Murray Bookchin, klasik ekoloji örgütlenmeleri ve fikirlerinden farklı olarak eylemsellik boyutunun yeni bir kulvara taşınması düşüncesindedir. Bu düşüncesini radikalizm eleştirisiyle başlatan düşünür, kapitalizmin sadece bireyin emeğini değil, aynı zamanda bireyin benliğini bedenini, doğayı, dünyayı ve yaşamın kendisini yok etmeye çalıştığını vurgulamakta, bu kapsamda ulus-devletlerin çözümden ziyade, yıkımın bir parçası olduğuna değinmektedir. Çözüm önerisi olarak klasik devlet modelleri ya da devlet vasfı taşıyan yapılar yerine doğrudan demokrasi ile yönetilen toplumsal kümelerle vurgu yapmaktadır. Bu toplumsal yapılar, ekolojide şehirlerde hayatlarını sürdürerek kapitalist yıkımı sonlandırabileceklerdir (Bookchin, 1986: 77-105).

Bookchin (1988: 30-32) radikalizm ve ekoloji hareketlerine yönelik sert eleştirilerinden sonra, yeni bir paradigma ile toplumsal ekolojinin inşa edilmesi gerektiğini vurgulamakta ve bu kapsamda insanların doğrudan demokratik halk meclisleri aracılığıyla günlük hayatlarını ve topluluklarını kontrol altına almaya yetkili oldukları anarşist bir siyaset anlayışı ortaya koymaktadır. Bookchin (1990a: 37) inşa etmek istediği bu toplumsal yapıya ekolojik toplum ismini verirken ideolojik açıdan anarko-komünizm veya ekotopia şeklinde bir kavram ortaya koymaktadır. Bookchin (1988: 43) ekoloji olgusunu salt çevreci yaklaşım bağlamında değil, kapitalist sistemin ve liberalizmin insan doğasında ve bedeninde oluşturduğu sömürüye karşı temel nirengi noktası olarak değerlendirmekte ve ekolojik eylemselliği, toplumsal temelde ele almakta, bu bağlamda ya ekolojik sorunların kökenine inilerek yeni bir yaklaşım ortaya konulması gerektiğini, ya da totaliter yönetimlerin baskıları altında kalacaklarını ifade etmektedir. Bookchin'in (1988: 45) ekoloji ve toplum üzerine yaklaşımında en temel vurgusu ve yaklaşımı şu ifadelerle özetlenebilir; “insanlığın doğayı-çevreyi sömürmesi ve kontrolü altına alması gerekliliği yolundaki temel anlayış insanın insan üzerindeki baskısı, tahakkümü ve sömürsünden kaynaklanmaktadır”.

Bookchin toplumsal yapıların hiyerarşi, otorite, tahakküm ve kontrol altından kurtulmaları için klasik anarşist eleştirileri dile getirdikten sonra bir yandan eko-anarşizm söylem ve kuramlarına, öte yandan neo-anarşizm ve marksizm yaklaşımına referans vererek belirli bir toplumsal model ortaya koymaya çalışmakta ve bu modeli ekolojik toplum paradigması kapsamında ele almaktadır. Ekolojik toplum paradigması kapsamında Bookchin (2006: 28-48); toplumsal ekolojiyi komünalizm perspektifi ile kurumsallaştırmaya çalışmakta ve bunu amaçsal seçim olarak belirlemekte, bu amacın inşasının gerçekleşebilmesi için bazı aparatlara ve yapısal organizasyonlara ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Bookchin ekotopyayı inşa edebilmek için ekoloji ve komünalizmi amaç olarak ortaya koyduktan sonra inşa aşamasında doğrudan demokrasi⁵, özgürlükçü yerel yönetim ve belediyeler, özerklik ve ademi merkezîyet, halk meclisleri ve konfederal yapı unsurlarını temel kaynaklar olarak değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken tarihsel örneklerle analoji yapmakta bu bağlamda Atina demokrasisi ve şehir devletleri,

⁵ Bookchin'in doğrudan demokrasi yaklaşımı, Mouffe'un radikal demokrasi yaklaşımının daha ileri boyutu olarak düşünülebilir ve ütöpik bir yaklaşım çağrışımı uyandırmaktadır.

organik toplumsal yapılar ve Paris seksiyonlarını benzer nitelikte değerlendirmektedir (Çelik ve Gülersoy, 2016: 177).

Ekolojik toplum paradigması kapsamında her tür hiyerarşi, tahakküm, mülkiyet ve sınıfsallık reddedilmekte, asgari ölçüde devlet anlayışına taviz verilmesi gerektiği vurgulanmakta, eko-kentlerin oluşturulması hedeflenmekte ve bu kapsamda eko-toplum inşasının gerçekleşeceği düşünülmektedir. Bookchin (1996: 347) bu yaklaşımlarıyla kentin organik bir yapı olduğunu ve bu yapı içerisindeki insanların ancak örgütlü toplum bilinciyle devletçi tahakkümden kurtulabilecekleri yaklaşımını ortaya koymakta, kapitalist sistemin vahşi yıkımının doğa üzerindeki etkisinin toplumların devletçi müesses yapıya karşı duruş sergilemeleriyle mümkün olacağını ifade etmektedir.

Ekolojik toplum paradigması ile Bookchin'in ortaya koyduğu yaklaşımda demokrasi kavramı sıklıkla dile getirilmekte ve doğrudan demokrasi anlayışının inşa edilmesi arayışı öne çıkmaktadır. Bu noktada Mouffe'un radikal demokrasi kuramının reelliği Bookchin'in doğrudan demokrasi ve ekotopiasında görülmemekle birlikte klasik marksist tutuma ve liberal demokrasi anlayışına yöneltilen eleştiriler açısından görece benzerlikler söz konusudur. Ancak Bookchin eleştirilerinde Mouffe'un ön kabullerinden farklı olarak klasik doktrinlere ve paradigmalara reddiye vermekte, demokrasiyi sözde değil gerçekten radikal bir şekilde yaşamak ve kurumsallaştırmak gerektiğine vurguda bulunmaktadır. Bookchin doğrudan demokrasi yaklaşımının ütöpik kalmaması için eko-kent modeli ve bu model içerisinde halk meclisleriyle teşkil edilen doğrudan demokrasi yaklaşımını model olarak sunmakta makro düzeyde ise konfederalizmi şemsiye yapı olarak görmektedir.

Bookchin'in ekolojik toplum paradigması, halk meclisleri, kent modellemesi, doğrudan demokrasi lafzı ve Mouffe'un radikal demokrasi kavramı, KCK açısından yeni dönem ideolojik parametrelerin köşe taşları niteliğindedir. Öcalan 1999 yılında yakalanmasından sonra, örgütün ideolojik yapısı üzerinde çok boyutlu bir değişim süreci başlatmış ve bu süreç 2005'te Kürdistan Demokratik Konfederalizmi (KKK-Koma Komalen Kürdistan) ve 2007'de Kürdistan Halklar Topluluğu (KCK-Koma Ciwaken Kürdistan) yapılarının teşkiliyle pratiğe yansıtılmaya çalışılmıştır. Öcalan, soğuk savaş sonrası örgütün aşama aşama içine girdiği ideolojik boşluk sürecini, salt eylemsellik ile doldurulamayacağını, bunun yerine konjonktürün ve uluslararası trendin gelişimine göre

yeni bir paradigmaya ihtiyaç duyulduğunu görmüş ve bu bağlamda 2000 sonrasında demokrasi söylemini ideolojik yaklaşımlarının vitrinine yerleştirmiştir. Ancak demokrasi lafzı ideolojik boyutun görünürdeki kısmı olurken, neo-anarşist ve neo-marksist düşünürlerin fikirlerini örgütün ideolojik inşa sürecinde tevil yoluyla yorumlamaya çalışmıştır. Bu yorumlamalarında teoride ve pratikte en sık karşılaşılan isim kuşkusuz Murray Bookchin'dir. Bookchin'in ekolojik doplum paradigmasını doğrudan yeni sistemin ideolojik parametresi olarak belirlemiş ve demokrasi kavramını bu ideolojinin başlangıcına yerleştirerek, konjonktürün en sık kullanılan kavramını yeni dönemin düğüm noktası veya sabiti olarak görmüştür (Öcalan, 2015: 29-32). Ancak bu durumun pratik ve söylem boyutunda aynı nitelikte olup olmadığı örgütün tutum ve eylemleriyle anlaşılabacaktır.

1.8.KCK'nın Öne Çıkan Retorik Kavramları

Öcalan'ın 1999'da yakalanması ve İmralı sürecinin başlamasıyla birlikte örgütün ideolojik, politik, stratejik ve eylem pratiklerinde köklü bir değişim süreci başlamıştır. Öcalan dört temel faktöre bağlı bu söylem dönüşümünü ve dönemsel ajandayı değiştirme ihtiyacını duymuştur. Bu faktörlerin başında Öcalan'ın idam edilmesi tartışmaları gelmektedir. Her ne kadar Öcalan uluslararası konjonktüre bağlı olarak idam edilmeyeceği konusunda güçlü bir düşünceye sahip olsa da bu durumun önemli bir risk olduğunu asla gözardı etmemiş ve oportünist liderlik özelliğini ortaya koyarak sürecin oluşturduğu şartlara göre paradigma değişimine gitmiştir (White, 2015: 22-25). Bu durum örgüt yönetimi ve kadrolarında derin bir sarsıntı ve lidere olan güven konusunu gündeme getirmiştir. Bununla beraber Öcalan dışında örgüt kadroları üzerinde konsolidasyonu sağlayabilecek bir figürün eksikliği ve ikincil nesil liderlerin birbirleriyle süregelen mücadeleleri örgüt açısından çıkmaz bir yola girilme riskini doğurmuştur. Bu nedenle Öcalan eksenli önderlik anlayışı devam ettirilmiş, dahası fiili liderlik vasfı mistik liderliğe doğru evrilmiştir.

Başta bu faktör olmak üzere istihbari düzeydeki gelişmelerin de etkisiyle Öcalan yakalanma sürecinde söylemlerinin oluşturduğu sarsıntıyı birkaç yıl içerisinde avukat görüşmeleri ve avukat inisiyatifi ile aşmayı başarmıştır. Öcalan'ın söylem değişiminde idam riskinin yanı sıra bir diğer önemli faktör ise Türkiye'nin AB ile müzakere sürecine girmesi ve demokratikleşme alanında önemli adımlar atması örgütün klasik eylem ve söylem tarzının uluslararası meşruiyetini kadük bırakmakta ve bu durum örgütün

halihazırda sıkışma süreci yaşadığı Türkiye'nin yanı sıra uluslararası alanda da daralma riski ile karşı karşıya kalmasına yol açmaktaydı. Öcalan gerek Türkiye'de gerekse Dünyadaki konjonktüre göre yeni bir söylem alanı oluşturmasının bir diğer nedeni ise 11 Eylül saldırıları sonrası küresel ölçekte başlatılan “War on Terror” konseptinin dini istismar eden örgütler dışındaki terör örgütlerine de yönelmesidir (Semiz, 2011: 72-74).

Bu bağlamda PKK süreç içerisinde gerek ABD, gerekse AB tarafından terör örgütleri listesine alınmış ve örgütün klasik yapısının değişmesi gerekliliği hayati bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu durum Öcalan'ın değişim sürecini başlatmasının dördüncü unsuru olarak nitelendirilebilir. Öcalan açısından dağılma sürecine girmiş veya dağılmış bir PKK'nın kendisi açısından İmralı'da sadece idam riskini değil, aynı zamanda ömür boyu burada kalma riskini reel hale getirme ihtimali, örgütü yeniden konsolide etme ihtiyacını doğurmuştur. Yukarıda belirtilen dört faktöre bağlı olarak Öcalan öncelikle “kalıcı barışın tesisi” söylemiyle çeşitli savunmalar yazmaya başlamış ve avukat görüşmelerinde bu hususları sıklıkla dile getirmiştir. Öcalan'ın 2002 ve 2003 yıllarından itibaren başladığı ve AİHM'e sunduğu savunmalar serisi, bir yandan örgütün yaşadığı ideolojik, örgütsel, eylemsel daralmayı aşmayı, öte yandan uluslararası meşruiyeti ve etki kapasitesini arttırmayı, ayrıca toplumsal tabandaki etki kaybını minimize etmeyi hedeflemiştir (Yücel, 2015: 47).

İlk olarak “Sümer Rahip Devletinden Demokratik Cumhuriyete” isimli savunması ile yeni dönemin retorik kavramlarını ortaya koymaya başlayan Öcalan, İmralı'da iki yıllık süreçteki okumalarının etkisiyle demokrasi kavramı ekseninde çeşitli yaklaşımlar ortaya koymaya başlamıştır (Öcalan, 2001a). Bu süreç 2004 yılına kadar şiddet söyleminden ziyade politik eksende gelişirken, 2004 sonrasında Öcalan'ın yeniden çatışma, şiddet ve öz savunma adı altında örgütün eylemsel boyutuna işaret eden avukat görüşmeleri ile yeni bir döneme evrilmiştir. 2005 sonrasındaki süreçte Öcalan artık hem örgütün eylemselliğini yeniden dizayn etmeye, hem de örgütsel yapıyı ve halk tabanında etkin siyasallaşmayı tesis etmeye yönelmiştir (Öcalan, 2013a: 319-387). Öcalan'ın avukat görüşmeleri ve düşünceleri fiziki izolasyon sebebiyle klasik örgüt lideri etkisinde olmasa da, PKK'nın aşırı lider merkezli olmasından dolayı bu sorun aşılabilmekte ve Öcalan'ın etkisi stratejik boyutta doğrudan etkisini göstermektedir (Kapmaz, 2011: 76).

Bu aşamaya kadar PKK'nın retorik değişimi konusunda Öcalan merkezli sürece yer verilmeyle birlikte, örgütün yönetici kadrosunun da bu süreçte yapısal etkileri olduğu belirtilebilir. Özellikle 1973 yılında Ankara'da başlayan kuruluş aşamalarında yer alan Cemil Bayık, Ali Haydar Kaytan, Mustafa Karasu ve sonrasında Duran Kalkan, Murat Karayılan gibi isimlerde örgütün teorik ve pratik boyutunda önemli yaklaşımlar ortaya koymuşlardır. Bu hususlar bağlamında PKK/KCK'nın kuruluşundan günümüze ve özellikle KCK bağlamında öne çıkan kavramları, teorik ve pratik olguları ele alındığında çalışmanın temellendirilmesi sağlanmış olacaktır. PKK/KCK'nın kavramları kapsamında özellikle demokrasi kelimesinin sıklıkla zikredildiği ve öne çıktığı görülmekte ve farklı türevleriyle özgün kavramlar ortaya çıkarıldığı yönünde bir düşünce oluşmaktadır. Ancak bu özgün görünen kavramların hemen hepsinin farklı ideolojik birikim ve kuramsal yaklaşımlara öykünerek ortaya çıkarıldığı literatür incelemeleri neticesinde anlaşılmaktadır. Bu çerçevede kavramların örgütün kendi diliyle anlatımı ve özgün kaynaklarına karşılıklı olarak yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca KCK eksenli kavramların ortaya konulması bu alanda literatürdeki kavram kaosu ortadan kaldırılmasına katkı sunacak ve bu alanda bir sözlük mahiyetinde değerlendirilebilecektir. Aşağıda ele alınan kavramlar PKK/KCK'nın ve Öcalan'ın "kendi dilinden" ele alınmış yaklaşımlarla ifade edilmiştir ve bu yaklaşımlar ayrıca literatürde farklı bakış açılarıyla karşılıklı değerlendirmelere tabi tutulmuştur.

1.8.1. Demokratik Ulus

PKK'nın 1999 sonrasında, 1978'de belirlenen politik ajandasındaki "Bağımsız Birleşik Kürdistan" hedefi, söylem bazında ortadan kaldırılmış ve bunun yerine demokrasi temelli konfederal ve özerk yönetim çözümleri ortaya konulmuştur. Devlet kurma amacından açıkça vazgeçtiğini belirten Öcalan ve örgüt yönetimi, bu değişimin temel sebebini ulus-devletlerin yaşadıkları tıkanma ve sorunlara çözüm sunamama veya sorunun asıl kaynağı olmaları nedenini sıklıkla vurgulamışlardır (Öcalan, 2011: 9-10). Öcalan, ulus devlet eleştirisinin karşısında çözüm modeli olarak "Demokratik Ulus" yaklaşımını koymaktadır. Öcalan'a göre demokratik ulus; çok dinli, dilli, etnik yapı, uluslu, kültürlü, farklı çıkar gruplarını barındıran bireylerin oluşturduğu bir ulustur. Demokratik ulus, birey ya da vatandaş olgusu ölçüsünde örgütlü toplum bağlamında grupları, cemaatleri, sivil toplum ve farklı amaçlarla teşkil edilen örgütlenmeleri demokratik bir eksende sisteme entegre etmeyi anayasal bir güvence ile teminat altına almaktadır (Öcalan, 2011: 14-15).

Sistemli ve sağlıklı bir uluslaşmanın devlet eksenli değil, demokrasi eksenli olması gerektiğini öne süren Öcalan, ulus-devlet sistematığının demokratikleşmiş bir uluslaşmayı ifade etmediğini belirtmekte bunun yerinde doğrudan demokratik ulus anlayışının varlığını temel gereklilik olarak görmektedir. Ulus kimliğinin katı ve sert olmadığı, esnek bir nitelik taşıdığı yapı demokratik ulusun öncelikli gerekliliğidir. Demokratik ulus kolektif ve bireysel hakları sistemin merkezine almakta ancak vatandaşların kolektif ve örgütlü bir yapıya sahip olmalarının öncelikli gereklilik olduğunu da vurgulamaktadır. Öcalan, demokratik ulus kavramını pratikte “Kürt ulus inşası” sürecinin temel dinamiği olarak görmektedir. Ancak klasik ulus-devlet modelindeki kimlik inşası yerine demokratik ulus söylemi kapsamında her alanda örgütlü bir toplum kurmayı hedeflemektedir. Öcalan’ın örgütlü toplum anlayışı özünde KCK sistematığına bağlanan örgütlü toplum adacıkları fikrinin bir tezahürü olarak görülebilir. Klasik hiyerarşi yerine heterarşik bir yapı kapsamında örgütlü sistemlerin varlığı Kürt ulus inşası için daha etkin ve uluslaşmayı hızlandıracak bir yöntem olarak görülmektedir (Öcalan, 2013b: 37-41). Örgüt ve Öcalan açısından demokratik ulus kavramı retorikte ulus-devlet eleştirisine dayalı yeni bir ulus-inşa sürecinin temel doktrini olarak görülmekte, bireyin ve toplumun devlet eksenli kimlik dayatmasından uzakta özgür kimlik ekseninde bir aidiyete bağlı olması şeklinde ifade edilmektedir. Demokratik ulus; örgüt ve Öcalan açısından pratikte doğrudan Kürt ulus inşasının kavramsal boyutu olarak görülmekte, her alanda örgütlü bir toplum inşasını hedeflemekte ve bu örgütlü yapıların belirli bir ana çatı kapsamında hareket etmeleri planlanmaktadır. Nitekim Öcalan (2013b: 355-387) bu konuyu “KCK ve Demokratik Uluslaşmanın Boyutları” başlığı altında açıklamaktadır.

Demokratik ulus kavramı konusunda örgütün söylemleri ve kendi anlatımlarının yanında literatürde bu kavramın özellikle Alexis de Tocqueville tarafından dile getirildiği ve kuramsallaştırıldığı görülmektedir. Tocqueville (2002: 356) “demokratik ulus” kavramını bireyin özgürlüğüne imkan sağlayan demokratik sistem olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda seçimlerin önemini yadsımazken, çoğunlukçuluğun demokratik ulus açısından salt bir çözümçül yaklaşım olmadığını “katılımcı demokrasi-participatory democracy” anlayışının demokratik ulus için öncelikli şart olduğunu vurgulamaktadır (Tocqueville, 2002: 356).

Tocqueville’nin demokratik ulus yaklaşımı ile Öcalan’ın yaklaşımı arasında çıkış noktaları açısından paralellik olduğu görülmektedir. Ancak Öcalan’ın bu kavramı daha çok

radikal demokrasi bağlamında ve Bookchin'in ekolojik toplum paradigması ve doğrudan demokrasi yaklaşımında ortaya koyduğu neo-radikalizm eksenine kaydırıldığı söylenebilir. Pratikte ise demokratik ulus olgusunu KCK sistematığının toplumsal taban dinamosunu aktive edecek ulus-inşa sürecinin temel dayanağı olarak görmekte ve bu kavramın pratikleşmesi durumunda KCK'nın işler bir sisteme bürüneceğini düşünmektedir.

1.8.2. Demokratik Cumhuriyet

Demokratik cumhuriyet kavramı iki kavramın birleşmesinden teşkil edilmiş bir yaklaşımdır. Cumhuriyet; yönetim açısından çok farklı formlarda olabilmekte, salt ulus-devlet sistematığına bağlı olarak teşkil edilmemektedir. Öcalan, cumhuriyet kavramını ele alırken bu yaklaşımla yola çıkmakta ve yine ulus-devlet eleştirisini cumhuriyet kavramı konusundaki yanlış anlaşılma ve yanlış kavramsallaştırma bağlamında değerlendirmektedir. Öcalan'a göre cumhuriyet ulus-devlete bağlı bir olgu değil, demokratik devlete bağlı bir olgudur. Ulus-devlet eksenli cumhuriyetçiliğin tek tipleştirme ve otoriter sistem inşasının bir neticesi olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda cumhuriyet kavramının olması gereken yapısının demokratik cumhuriyet olduğunu ifade etmektedir (Kalkan, 2006: 110). Öcalan (2013b: 126) demokratik cumhuriyet kavramını pratikte Türkiye üzerinden değerlendirirken, 1921 Anayasasını demokratik Cumhuriyet olarak, 1924 ve sonrasını ulus-devlet cumhuriyeti şeklinde görmektedir. Bu bağlamda Öcalan (2011: 22) demokratik devletin ulus-devlet anlayışına dayalı cumhuriyet ile değil, demokratik cumhuriyet ile inşa edilebileceğini ifade etmekte, cumhuriyetin belirli bir etnik kimliğe, dine, ideolojiye bağlanmadığı ve esas almadığı bir sistem çatısı altında olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öcalan'ın demokratik cumhuriyet kavramını retorik açısından 1982 Anayasası bağlamındaki rejimin eleştirisi olarak değerlendirdiğini, mevcut yapının demokrasiyi değil, ulus-devleti esas aldığına dair vurgusunu görmek mümkündür. Pratik açıdan ise demokratik cumhuriyet, demokratik özerklik ve konfederal sisteme geçiş sürecinde bağlı olunan ulus devleti (Türkiye'nin) bu geçiş dönemine intibak edebilmesi için ortaya konulan bir yaklaşımdır. Türkiye'nin terörle mücadelede geleneksel ulus devlet yaklaşımının örgüt açısından çözümsüzlük durumunu ortaya koyması yeni bir paradigma ihtiyacını doğurmaktadır. Bu ihtiyaç demokratik çözüm lafzıyla gündeme getirilmekte ve bunun sağlanabilmesi için demokratik cumhuriyetin teşkil edilmesini, bu yapı ile birlikte,

“Türklük” vurgusunun rejimin ana unsuru olmadığı ve anayasada yer almadığı bir düzenlemeye geçiş yapılması hedeflenmektedir. Nitekim Öcalan (2015b: 411) demokratik cumhuriyet kavramı ile birlikte demokratik anayasa kavramını da sıklıkla dile getirmekte, her iki kavramın devamında ise demokratik çözümü ve özellikle demokratik özerklik aşamasını işaret etmektedir, ancak kamuoyu tepkisi sebebiyle özerklik lafzını perdelemektedir. Kısaca demokratik cumhuriyet kavramı KCK’nın politik ajandası çatısı altında dönemsel politika olan demokratik özerkliğin inşası için uygun makro ve kamusal zemini hazırlayacak bir kavram olarak görülebilir.

1.8.3. Demokratik Özerklik

Demokratik özerklik kavramının anlaşılabilmesi için öncelikle özerklik kavramının farklı boyutlarıyla anlaşılması gerekmektedir. Demokratik özerklik, özerklik kavramı üzerine yeni bir bakış ve anlayış olarak gösterilen ve kavramın niteliği üzerinde çok boyutlu bir değişimi öngören yaklaşımdır. Bu kapsamda demokratik özerkliğin öncelikle özerklik boyutu ortaya konularak konuya yaklaşıldığında demokratik kavramının bu bütün içerisinde ne anlam ifade ettiği daha sağlıklı anlaşılacaktır.

Özerklik kavramı konusunda literatürde yer alan çalışmalar ağırlıklı olarak iki alanda yoğunlaşmaktadır. Bunların birincisi idari özerklik, ikincisi ise siyasal özerkliktir. Bu boyutların yanında mali özerklik boyutu da ön plana çıkmaktadır. Özerklik boyutlarının oluşumu esasen yönetim bilimleri ile yakından ilişkili bir durum olmakla birlikte sosyoloji ve siyaset bilimi bağlamında da ele alınmaktadır. Özellikle yabancı kaynaklar üzerinden şekillenen tartışmalara giriş yapmadan önce özerklik kavramına getirilen tanımlamalara bakıldığında, özerkliğin felsefi temelde özgürlük kavramıyla ilintili şekilde ele alındığı ve bu konuda Kant’ın (1989: 59-60) bireyin kendi karar alma mekanizması ve istenci ekseninde özerklik kavramına yer verdiği görülmektedir.

İdari Özerklik; Özerklik konusunun felsefi yorumlamalarının ötesinde yönetim bilimleri/idari açıdan tanımlaması yapıldığında çeşitli yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır. Tortop vd. (2014: 54); *“Özerklik; yerel topluluğun, yerel nitelikteki ihtiyaçlarını, seçimle işbaşına gelen organları eliyle, merkezin baskısı olmaksızın yerine getirmesi ve bunun için mali kaynaklara sahip olan, merkezden yönetimin ve bürokratik çalışmanın sakıncalarını gidermek veya azaltmak için düşünülen bir yönetim biçimi”* şeklinde tanımlamaktadır.

Eren vd. (2012: 2-8) ise, özerkliği yerel özerklik boyutunda değerlendirmektedirler. Bu kapsamda kamu hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi açısından merkezden yerele doğru bir bölüşüm olarak nitelendirmektedirler.

Yerel yönetimlerin özerkliği özellikle coğrafi açıdan izole bölgelerin daha sağlıklı hizmet sunumu yapılabilmesi açısından önemli bir yönetim şekli olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ekonomik olarak kendine özgü bir durumu bulunan bölgeler içinde benzer bir özerk idari yönetim tarzı da geliştirilmiştir (Benedict, 2009: 13-17). İdari özerklik konusunun yerel yönetimler boyutu ile ilgili olarak Çevikbaş (2008: 77) yerel yönetimlere hizmet sunumunda etkinliği ve verimliliği sağlamak amacıyla tanınan bir yetki, yerel yönetimlerin merkezi yönetimin baskısı olmadan kendi bölgesi ile ilgili anayasal çizgiyi aşmayacak şekilde karar almasını sağlayan veya kolaylaştıran sistem olarak tanımlamaktadır.

İdari özerklik aynı zamanda yerel mali imtiyazlar, adem-i merkeziyetçilik ve öz yönetim gibi kavramlarla da birlikte veya eşdeğer şekilde kullanılmaktadır (Wolman, McManmon, Bell ve Brunori, 2008: 3). İdari boyutta yerel özerkliğin anlaşılabilmesi açısından üç önemli unsurun varlığına bakılmalıdır. Bunlar; mali sorumluluk, hizmet sunumu ve personel ataması olarak ifade edilebilir (Stephens, 1974: 44-50). Bu üç temel unsur yerel özerkliğin sac ayakları olarak görülmektedir. Ancak bu unsurların üstünde öz yönetimin sürdürülebilir olması açısından merkezi yönetime ve yasalara bağlı kalmak kaydıyla kendi öz politik kararlarını alabilme ve uygulayabilme yeteneği de göz ardı edilemez.

Kısaca idari özerklik daha çok yönetim bilimleri açısından belirli bir merkezi yönetimden bazı yetkilerin ve karar alma mekanizmalarının yerel yönetime geçmesi ve bu yönetim tarafından yine merkezi yönetimin ve anayasal sistemin oluşturduğu güvence ile kullanılabilmesi şeklinde tanımlanabilir. İdari özerklik daha çok hizmet sunumu, mali kaynakların ve işgücünün tasarrufu ile yerelde bulunan halkın yönetim ve hizmetlerden memnuniyetinin azami düzeyde tutulabilmesi amacıyla teşkil edilmiş bir sistemdir.

Siyasi Özerklik; özerklik türleri içerisinde en sık tartışılan ve etnik çatışmaların sıklıkla yaşandığı coğrafyalarda gündeme gelen bir talep veya ulus devletler açısından önemli bir tehdit ya da risk unsurudur. Siyasi özerklik, idari özerklikten farklı olarak sadece hizmet sunumunun yerelliğini değil, aynı zamanda halk adına karar alma

mekanizması ve yerel konularda yasama yetkisine sahip olma durumunu ifade etmektedir. Yerel dışındaki konularda ve özellikle uluslararası alanda merkezi yönetime tabiiyet söz konusudur (Güdük, 2007: 42). Fakat pratikte bu konuda sıklıkla tartışmalar ve anlaşmazlıklar yaşanabilmekte, siyasi özerkliği olan bölgelerin dış ilişkilerde yetkilerini genişletme çabaları merkezi yönetimlerle politik çatışmaların yaşanmasında karşılaşılan genel bir problem olarak öne çıkmaktadır. Irak Bölgesel Kürt Yönetimi'nin Türkiye ile petrol alanında çeşitli görüşmeler ve anlaşmalar yapması başından beri Irak Merkezi Yönetimince karşı çıkılan ve kabul edilmeyen bir ilişki olması konuya örnek gösterilebilir.

Siyasi özerkliğin yasama boyutu idari boyuttaki özerkliği de barındırmaktadır. Bu anlamda siyasi özerkliğe sahip özerk bölgelerin genel itibariyle yerel anlamda yürütme ve yasama alanında ve mali boyutta da özerk bir niteliğe sahip oldukları görülmektedir. Ancak burada ülkelerin kendi anayasal sistemlerine göre belirli sınırlandırmalar veya denge sistemleri teşkil edilmektedir. Genellikle federe devletlerde yasama, yürütme ve yargı alanındaki özerkliği yerel boyutta uygulamakta ancak bu alandaki egemenlik yetkisi merkez hükümettedir. Özellikle üniter devletlerde bu yetkinin yerel yönetime verilmesi federal devletlere göre çok daha zor ve sancılıdır (Açıkgöz, 2007: 13).

Özerklik konusunda yukarıda belirtilen genel bilgilendirme kapsamında demokratik özerklik konusu ele alındığında bu kavramın literatürde farklı amaçsal seçimler bağlamında değerlendirildiği görülmüştür. Öcalan ve KCK açısından demokratik özerklik; yasama, yürütme, yargı ve mali boyutta özerk bir sistemi temsil etmekte, merkezi yönetimin rolünü asgari boyuta indirgerken çok boyutlu bir özerklik ve bağımsızlığa giden bir model ortaya konulmaktadır. Demokratik özerklik konusunda modern literatürde özellikle David Held'in kuramsal yaklaşımı bu kavramın belirli bir kalıba oturtulmasında önem taşımaktadır. David Held demokratik özerklik yaklaşımında, özerk yönetimlerin ve merkezi hükümetlerin demokrasi endekslerini ölçmekte ve belirli hususlar bağlamında özerkliğin demokratik değerlerinin varlığına göre, bu özerk sistemi demokratik özerk yönetim olarak adlandırmaktadır. Held'e göre özerk yönetimde (2006: 281-282);

- İnsanlar eşit haklara ve sorumluluklara sahip olmalıdır.
- Politik ve bürokratik açıdan fırsat eşitliği bulunmalıdır.
- Özerklik anayasal güvence altına alınmış olmalı ve bu güvence uygulamada etkin şekilde hayata geçirilmelidir.

- Seçimlerde orantısal bir temsiliyet bulunmalıdır.
- Halkın temsilcileri; cinsiyet, yaş, etnik ve azınlıkların hakları dikkate alınarak belirlenmelidir.
- Adil rekabet sisteminin olduğu bir siyasal yapı ve parti sistemi bulunmalıdır.
- Halkın merkezi ve yerel yönetime doğrudan katılımı sağlanmalı, yerel ve genel toplantılara katılımlarının serbest olması ve katılımcı demokrasi aktif ve yoğun şekilde işletilmelidir.
- Kültürel ve yerel haklar dikkate alınmalıdır.
- Sosyal hizmetler aktif ve verimli şekilde sunulmalı ve bu hizmetlerde özerk yönetim sübvansede edilmelidir.
- Öz-yönetimin özel teşebbüslerinin gelişmesi ve farklı alanlarda faaliyet yürütmesi sağlanmalıdır.
- Yerel ekonomik esnekliğin ve serbest teşebbüsün önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Bilgi, yerelde ve genelde açık ve ulaşılabilir olmalıdır.
- Demokratik mekanizmalar gerek seçimler, gerekse tüm demokratik katılım alanlarında işletilebilir olmalıdır.
- Özel hayatın korunması konusunda müdahaleci yaklaşımlar minimize edilmelidir.

Yukarıda Held'in ideal demokratik özerklik yaklaşımında ortaya koyduğu gerekliliklere bakıldığında, buradaki demokratik lafzının bir kavramsallıktan ziyade sıfat olarak tercih edildiği ve vurgulandığı anlaşılmaktadır. Held demokratik özerkliği geleneksel idari veya siyasi özerklik anlayışından öte demokrasinin ön planda olduğu bir sistemi vurgulamak için kullanmaktadır.

Demokratik özerklik yaklaşımını yukarıda belirtilen kapsamda ele alan ve özerklik vurgusunda yerellik, kendini yönetebilme kabiliyeti, merkezi hükümetin baskısının minimize edilmesi, siyasi otoritenin keyfi tutumlarından korunabilecek yasal koruma gibi unsurlara vurgu yapan Held (2006: 266), Mouffe'un "Radikal Demokrasi" anlayışını benimsemektedir. Radikal demokrasi anlayışında bireyin özgürlük alanlarının maksimize edilmesi ve demokratik tutumun bir istisna değil, kaide olması gerekliliği ile devletin bu sistemin sağlıklı şekilde işleyebilmesinde müdahaleci değil koruyucu olması, Held tarafından demokratik özerklik yaklaşımı bağlamında vurgulanmaktadır.

Kavramsal çerçevede ele alınan radikal demokrasi kavramı ile demokratik özerkliği bir arada değerlendiren David Held'in yaklaşımını akılda tutarak, Öcalan referanslı şekillenen KCK'nın veya siyasal yapıların demokratik özerklik anlayışı ele alındığında, ortaya çıkan tabloda örgütün bu kavramı kendi özgün yaklaşımı olarak öne sürdüğü görülmektedir. Bu konuda Türkiye'de literatürde kapsamlı çalışmaların eksikliği ve bu kavramın akademik açıdan yeterince ele alınmaması sebebiyle kavramın kaynağı Öcalan veya örgüt olarak görülmektedir. Oysaki yukarıda David Held'in yaklaşımı, daha önce belirtilen Bookchin'in ekolojik toplum paradigmasındaki doğrudan demokrasiye dayalı yerel yönetim modellemesi, Öcalan'ın sıklıkla vurguladığı bu kavramın Batı kaynaklı olduğunu yansıtan önemli verilerdir.

KCK'nın Türkiye Meclisi olarak nitelendirdiği Demokratik Toplum Kongresi'nin Demokratik Özerklik kavramını en sık dile getiren yapı olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim bu yapının demokratik özerkliği pratikleştirme bağlamında yapılar teşkil ettiği dördüncü bölümde anlatılacaktır. DTK, Demokratik Özerklik kavramını Öcalan'ın yaklaşımlarını esas alarak tanımlamaya çalışmıştır. Bu noktada kavramın tanımına Öcalan'ın yaklaşımıyla bakılacak olursa (2013b: 359); *“Demokratik özerklik, esas olarak benzer zihniyeti paylaşan bireyler ve toplulukların kendilerini öz iradeleriyle yönetmeleri anlamına gelir. Buna demokratik yönetim veya otorite demek de mümkündür. Evrenselliğe açık bir tanımdır”* ifadeleriyle Öcalan genel bir tanımlama yaparak kavramın ana perspektifini ortaya koymaya çalışmıştır. Öcalan bu tanımın devamında Kürt ulus inşasının zihniyet boyutuna vurgu yapmakta ve zihinsel anlamda ulus bilincinin oluşması için beden boyutuna ihtiyaç duyulduğunu ifade etmekte ve demokratik özerkliğin Kürt ulus inşasının ete kemiğe bürünmüş hali olduğunu belirtmektedir. Demokratik özerklik kavramını uygulama boyutuyla tanımlarken Öcalan şu ifadelere yer vermektedir;

“Demokratik özerklik çözümü iki yolla uygulanabilir: Birinci yol ulus devletlerle uzlaşmayı esas alır. Somut ifadesini demokratik anayasal çözümde bulur. Halklar ve kültürlerin tarihsel-toplumsal mirasına saygı gösterir. Bu mirasların kendilerini ifade etme ve örgütlenme özgürlüklerini vazgeçilmez temel anayasal haklardan sayar. Demokratik özerklik bu hakların temel ilkesidir. Bu ilkenin başlıca koşulları egemen ulus-devletin her türlü inkâr ve imha politikasından vazgeçmesi, ezilen ulusun da kendi öz ulus devletliğini kurma fikrini terk etmesidir” (2013b: 360).

Öcalan demokratik özerkliğin uygulama boyutuna vurgu yaptıktan sonra, bu yaklaşımın KCK'nın demokratik ulus inşasının politik boyutu olduğunu ifade etmektedir.

Örgütün siyasallaşması kapsamında da değerlendirilebilecek bu ifade aynı zamanda KCK çatısı altındaki siyasallaşma faaliyetlerinin odağında demokratik özerkliğin olduğunu göstermektedir (Öcalan, 2013b: 364). Demokratik özerklik kavramını ortaya koyan ve ana çizgilerini belirten Öcalan bu kapsamda demokratik ulusun inşasında kent, yerel ve bölgesel özerkliklerin asli unsurlar olduğunu ve olmazsa olmaz değer taşıdıklarını ifade etmektedir. Bu yönetim tarzının olmaması halinde sistemin kaosa evrileceğini veya ulus-devletin baskısı altında yaşamak zorunda kalınacağını vurgulamaktadır. Bu olası risk karşısında demokratik ulus inşası için kentlerde, yerel ve bölgesel alanlarda demokratik özerkliğin ekonomik, sosyal ve siyasal kapsamda topluma güç vereceğini ifade eden Öcalan, kavramı daha somut bir kapsama indirgeyerek altı boyutta demokratik özerkliğin içini doldurmaya ve KCK'nın bunu pratiğe geçirmesini istemiştir. Bu boyutları 18 Ağustos 2010 tarihli avukat görüşmesinde şu başlıklar altında sıralamıştır (Öcalan, 2010);⁶

- i. Demokratik özerkliğin siyasi boyutu
- ii. Demokratik özerkliğin hukuki boyutu
- iii. Demokratik özerkliğin ekonomik boyutu
- iv. Demokratik özerkliğin kültürel boyutu
- v. Demokratik özerkliğin öz savunma boyutu
- vi. Demokratik özerkliğin diplomasi boyutudur.

Bu altı boyutu ortaya koyan Öcalan, KCK yönetimine ve siyasi partiye bu boyutlara göre somut adımlar atılması gerektiğini vurgulayarak harekete geçilmesini istemiştir. 2010 öncesinde Öcalan demokratik özerklik konusunda Türkiye kamuoyundaki olumsuz tepkileri absorbe edebilmek için ulus devlete karşı olmadığını beyan etmiş, ancak ulus devletin baskısı altında da kalınmaması gerekliliğini vurgulamıştır. Kürt sorunu konusundaki çalışmalarıyla öne çıkan Mesut Yeğen (2011a: 67), Öcalan'ın demokratik özerklik önermesini eleştiren önemli isimlerden birisidir. Yeğen, bu yaklaşımın belirsizliğini vurgulamakta, 2010 yılında ortaya atılan altı boyutun ise bu belirsizliği daha karmaşık hale getirdiğini ifade etmektedir.

Öcalan'ın demokratik özerklik yaklaşımı sadece Kürt sorunu üzerine çalışan düşünür ve aydınlar açısından değil, örgütün aktif kadroları ve siyasal yapıları boyutuyla da birçok belirsizlikleri beraberinde getirmiştir. Kandil merkezli, İdeolojik Alan Merkezi

⁶ Bu boyutlar çalışmanın KCK bölümünde Demokratik Toplum Kongresi bağlamında ayrıntılı açıklanacaktır.

çeşitli yayın ve eğitim notlarıyla daha sade ve anlaşılır bir şekilde kadroların bu konuda bilgilenmesi ve buna göre pratikleşmelerini hedeflemiştir. Bu bağlamda Bilim Aydınlanma Komitesi “Kürt Sorununda Çözüm Doğru Demokratik Özerklik” adı altında yayınladığı çalışmada Demokratik Özerkliği şu ifadelerle daha sade bir anlatıma indirgemıştır;

Demokratik özerklik devlet ve Demokratik konfederalizmin ilişki biçimi ve hukukudur. Bu ilişki Kürdistan’ı egemenliği altında tutan her dört devlet için de geçerlidir. İran için de Suriye için de Irak ve Türkiye için de geçerlidir. Demokratik özerklik, devlet+demokrasi formülündeki “+” artı rolünü oynamaktadır. ... Demokratik özerklik, demokrasi ve özerklik kavramlarının yan yana gelmesiyle oluşan bir kavramdır. Özerklik görece bağımsızlığı tanımlar. Özerklik tanımı bugüne kadar devletçi sistemlerin kullandığı bir içeriğe sahip olmuştur. Özerklik daha çok devletin merkezi kimi yetkilerini yerele devretmesi olarak anlam kazanmıştır. ...Özerkliğin demokratik nitelikte olması devletsiz olma özelliğinden ileri gelir. Demokrasi de zaten devletsizlikle ifade bulur. Demokrasi devlet olmayan halk yönetimidir. Bir şeyin demokratik olması demek onun devletsiz olması demektir (2009: 115-129).⁷

Örgüt kadrolarına sunulan bu tanımlamada demokratik özerklik Öcalan’ın kamuoyuna sunulan tanımından daha radikal bir yaklaşım ortaya konulduğu görülmektedir. Öcalan ulus-devleti tamamen yadsımadığını ifade ederken, kadro⁸ demokratik lafzını devletsizlik ön kabulüyle okumaktadır. Burada Öcalan’ın söylemleri ile örgütün algılaması arasındaki uzun soluklu bir öğrenme ilişkisinin varlığı yansımakla birlikte, Öcalan’ı yanlış anlama veya stratejisine uymama gibi bir durum söz konusu değildir.

Demokratik özerklik kavramı KCK’nın siyasallaşma sürecinde dönemsel asli politikasının birinci aşamasıdır. Bu aşama “dört parçalı Kürdistan’da” yer alan Kürtlerin konfederal yapı ekseninde hareket etmeleri için öncü bir adım olarak ifade edilebilir. Demokratik özerklik ile demokratik konfederalizm kavramları birbirlerinin devamı veya tamamlayanları şeklinde görülebileceği gibi, konfederal yapıya geçildiğinde özerk yapı ortadan kalkmamakta, daha da güçlenmekte ve merkezi hükümet yerine konfederal üst çatıya bağımlılığını arttırmaktadır.

⁷ KCK’nın yapısal kurumlarından birisi olan bu komite ve diğer alt örgütlenmeler, KCK sistematğinde ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

⁸ Kadro kavramı PKK’da genellikle silahlı faaliyet yürüten örgüt mensupları için kullanılan bir ifade olmakla birlikte, geniş anlamda örgütsel faaliyetler içerisinde bulunan ve PKK’nın ideolojik nosyonundan geçen herkes için kullanılmaktadır.

Sonuç olarak demokratik özerklik kavramı David Held tarafından ortaya konulan, ancak literatürde sık dile getirilmemesi ve bu kavramın bir kavram olmaktan çok özerkliği niteleyen bir sıfat olarak değerlendirilmesi, Öcalan'ın "demokratik özerklik" kavramını kendi özgün yaklaşımı olarak sunmasında esas etken olarak görülebilir. Bu çalışmada Türkiye'de literatürde demokratik özerkliğin örgüt kaynaklı olduğu konusundaki bilinen yaklaşımların aksine, kavramın etimolojisinin Batı kaynaklı olduğu yukarıda ortaya konulmuştur. Öcalan ve örgüt yönetimi bu kavramı belirli ölçüde tevil ederek ve örgütsel perspektif kapsamında kuramsal boyut katarak yeniden ele almışlar, ancak kavramın sunumunda özgünlük vurgusunu ön plana çıkarmışlardır. Ayrıca bir diğer durum da demokrasi lafzının örgüt tarafından tüm kavramların vitrini olmasının burada da benzer şekilde yansıtıldığı görülmektedir.

1.8.4. Demokratik Konfederalizm

Demokratik özerklik kavramı yukarıda ayrıntılı bir şekilde ele alınmış, bu kavramın bir üst aşaması olan demokratik konfederalizm kavramına vurgu yapılmıştı. Demokratik konfederalizm yine Öcalan tarafından örgüt kadrolarına 2000 sonrasında sunulan bir amaçsal paradigma olarak görülebilir. Konfederalizm kavramını Öcalan özellikle Bookchin'in (1990b) "Konfederalizmin Anlamı" isimli çalışmasındaki çerçeve anlatıma paralel şekilde ele almaktadır. Bookchin (1990b: 24) konfederalizmi tanımlarken öncelikle idari meclis yapılarından teşkil edilmiş bir networkü vurgulamakta, bu çatı meclisin, köy, mahalle, kentlerden doğrudan demokrasi ile seçilen delegelerden oluştuğunu ifade etmektedir. Pratikte bu şekilde konfederalizme yaklaşan Bookchin (1996: 440; 1990b: 25), teoride ise konfederalizmin adem-i merkeziyetçiliğin geleneksel sorunlarına çözüm sunan, özgürlükçü yerel yönetimlerin karşılıklı ilişki ve iletişimini tesis eden ve bunu devamlı kılan kendine yeterlilik sistemi olarak görmektedir.

Konfederalizm kavramı konusunda Bookchin'in yaklaşımına paralel şekilde Öcalan bu kavramı demokratik konfederalizm olarak kuramsallaştırmış ve demokratik özerkliğin ana çerçevesi olarak değerlendirmiştir. Öcalan'ın demokratik konfederalizm konusundaki görüşlerinden derlenen ve "Demokratik Konfederalizm" ismiyle yayınlayan bu kitapta Öcalan'ın kavrama ilişkin şu tanımlamalarına yer verilmiştir;

"Demokratik konfederalizm kavramı tartışılması gereken bir husustur. Bu kavram Cumhuriyetin demokratikleşmesi olarak ifade edilebilir. ... Ortadoğu

ve hatta bütün dünya halkları için geçerli çözüm demokratik konfederalizmdir. Demokratik konfederalizm devlet olmayan, demokratik ulus örgütlenmesidir. Demokratik konfederasyon azınlık örgütlenmesidir; kültür örgütlenmesi, dini örgütlenme, hatta cins örgütlenmesi ve buna benzer örgütlenmelerdir. Buna demokratik ulus ve kültür örgütlenmesi diyorum. Her köyde demokratik bir komün çıkar. Her kültürel örgütlemenin, bunların tümünün birleştirilmesi konfederasyondur. Çizgi olarak yansıtılmalı. Buna devlet olmayan demokratik konfederasyon diyorum.... Kürtler için de bu uygundur. Kürtler kendi içinde, sınırlara dokunmadan, kendi aralarında Kürt demokratik konfederalizmini kurabilirler. Bütün Kürdistan parçaları, sınırlara dokunmadan, sınırları engel yapmadan, sınırları bir köprü olarak görüp demokratik konfederalizmi geliştirebilirler. Kürtler kendi aralarında siyasi, kültürel ve politik ilişkiyi sağlarlar. Sınırları yıkmak değil, köprü yapmaktır. Bunun kimseye zararı yoktur. Bu yapılmazsa kan deryasına döner. Kürtler kanlı bir süreçten ancak böyle kurtulabilirler. Kansıız Kürt demokrasisi böyle gelişir. ...Demokratik konfederalizm amaca en uygun formüldür. Amaca en uygun kelime buydu. Bundan daha uygun formülasyonu bulamadım. Ehven-i şer bir kelime. Bookchin’de, Wallerstein’de var, önemli noktalara değiniyorlar. ...” (2015a: 8-12).

Demokratik konfederalizm kavramına yukarıda belirtilen şekliyle değinen ve tanımlayan Öcalan, bu kavramı klasik modern devlet yaklaşımının açmazlarına ve devletçi tahakkümden ziyade paylaşımcı birliktelik söylemleriyle ele almaktadır. Kavramı makro düzeyde tanımlayarak bir başlangıç noktası koyan Öcalan, devamında Kürtlerin dört parçadaki varlıklarını bu model üzerinden canlandırabileceklerini ifade etmektedir. Öcalan’ın Ortadoğu kapsamındaki Kürt sorunu konusundaki yapısal çözüm modeli demokratik konfederalizm olarak ifade edilebilir. Öcalan ortaya koyduğu bu kavramı daha somut şekilde ifade ederken özellikle belirli ilkeler ortaya koymuş ve KCK’nın demokratik özerklikteki yerini ve sorumluluklarını belirtmiştir. Öcalan, Demokratik Konfederalizmin ilkelerini aşağıda belirtilen şekilde açıklamıştır;

- i. Tarım devrimi etkilerini sanayi devrimine kadar sürdürmüş, bu ikinci devrim ile birlikte ulus devletler doğmuştur. Ancak ulus devletler 20. Yüzyılın sonunda toplumsal gelişimin önünde engel niteliğinde olmaya başlamıştır.
- ii. Ulusların kendi kaderini tayin hakları (Self-Determination) sadece devlet kurmak kapsamında ele alındı. Bu durum ulus-devlet sistematığının devamını sağlarken sorunların da devam etmesine yol açtı.
- iii. Ulus-devlet bağlamındaki küresel sistemin oluşturduğu sorunları aşabilmenin yolu Demokratik Konfederatif sistem inşasıdır. Ulus devletin küreselleşme karşısında kriz yaşaması ve bunu aşamaması durumu yaşanmakta ve yeni bir küresel model ortaya konulmaktadır.
- iv. Çözüm için tek alternatif model demokratik konfederalizmdir ve aşağıdan yukarı piramit tarzı bir örgütsel modele sahiptir. Bu model

- aynı zamanda meclis konseptini vurgular. En alttan gelen yerel delegeler/temsilcilerden başlayarak, bu piramidin en üstünde bir koordinasyon mekanizması teşkil edilir. Yerel temsilciler/delegeler halkın memurlarıdır ve geçici bir süreliğine bu görevi üstlenirler.
- v. Ortadoğu'nun sorunlarının çözümü demokratik konfederalizm ile sağlanabilir.
  - vi. Kürdistan bağlamında kendi kaderini tayin hakkı ulus temelinde bir devlet kurmayı değil, siyasi sınırları esas almayan ve sorun olarak görmeyen kendi öz demokrasilerini inşa hareketi olarak görülebilir. İran, Irak, Türkiye ve Suriye'de oluşturulacak federasyon yapıları birleşerek konfederal yapıyı tesis ederler.
  - vii. Asli karar alma yetkisi köy, mahalle, kent (şehir) meclisleri ve delegelerindir. Bu nedenle halkın temsiliyeti söz konusudur (2015a: 28).

Öcalan'ın belirttiği yukarıda ilkeler aslında bir ilkedен ziyade konfederalizmin önemi ve gerekliliği vurgusu olarak görülebilir. Öcalan tündengelim yaparak Demokratik Konfederalizmi Kürtler ve Ortadoğu için tek yol olarak nitelendirmektedir. Bu bağlamda KCK'nın bu model açısından önemini "Demokratik Konfederalizmin öncü uygulaması ya da modeli" olarak vurgulamaktadır. KCK çatı örgütlenmesi altında Türkiye, Irak, İran ve Suriye parça örgütlenme sistematığı tam olarak Demokratik Konfederalizm modelinin amaçsal boyutunu hayata geçirmeye yönelik bir tasarım şeklinde yorumlanabilir. Güler (2010:168) ise demokratik konfederalizm çözümlemesinde sistemin kuramsal yaratıcısı olarak Öcalan'ı işaret etmekle birlikte devlet ve iktidarların toplumları baskı aracı olduğunu ve demokratik konfederalizmin "toplumun, devletsiz kendi örgütlenmesi" olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.

1.8.5. Demokratik Vatan

Demokratik vatan ifadesi örgüt açısından Öcalan'ın ortaya koyduğu tanımlama doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu bağlamda demokratik vatan, klasik ulus devlet modelinin tek etnisiteye veya aidiyete dayalı "vatan" anlayışına karşı, çok etnisiteli, dinli, dilli ve uluslu bir yaklaşımı benimseyen ortak vatan anlayışıdır. Toplumsal farklılıkların vatan anlayışının bir parçası olması gerektiği vurgulanır (Öcalan, 2011: 22).

1.8.6. Demokratik Ekolojik Cinsiyet-Özgürlükçü Toplum Paradigması

Kuramsal açıdan Murray Bookchin'in "Ekolojik Toplum Paradigmasından" esinlenerek ortaya konulmuştur. Bu kavram örgüt kadroları açısından dikotomik yönü olan

bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda bir yandan kavramın soyutluğu, öte yandan KCK'nın yapısal ve amaçsal asli ideolojik kavramı olması örgüt kadrolarında kavramın net bir zemine oturtulmasında sorunlar yaşanmasına yol açmaktadır.

Demokratik, ekolojik, cinsiyet-özgürlükçü toplum paradigması KCK sözleşmesinde sıklıkla vurgulanan ve temel toplum modeli olarak belirlenen kavramdır. Bu bağlamda sözleşmede kavram, şu ifadelerle ele alınmaktadır;

KCK Sözleşmesi-Önsöz: Demokratik Konfederalizm, ekolojik toplum modelini benimser. Toplumsal cinsiyet baskılarına çok yönlü karşı durulmasını ve bunun kadın özgürlük mücadelesi ile aşılmasını esas alır. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı bir demokrasinin Kürt toplumunun olduğu her alanda örgütlenmesini ve her tür gerilik ve gericiliğe karşı bu temelde mücadele edilmesini öngörür. Bireysel hak ve özgürlükleri toplumsal demokrasinin gelişimiyle birleştirir.

KCK Sözleşmesi-Md.4/b: Kürt sorununun, başka toplum ve halklarla demokratik, eşit, özgür, bir arada yaşama çözümünü stratejik olarak ele almakla birlikte, bu doğrultudaki bütün çözüm yolları tıkatıldığında demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması benimsenerek özgür Kürdistan seçeneği temelinde bağımsız geleceğini belirleme hakkını da kullanmak (KCK Sözleşmesi, 2010).

Kavramın etimolojisi konusunda kuramsal boyut bağlamında Bookchin'in görüşlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Kavramın örgütün kendi dilinden anlatımında öne çıkan belirli hususlar, aynı zamanda tanımsal boyutunu da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda örgüt ve özellikle Öcalan açısından "Demokratik Ekolojik Cinsiyet-Özgürlükçü Toplum Paradigması" kavramı aşağıda belirtilen hususlar çerçevesinde değerlendirilmektedir;

- Kavramın başında yer alan "Demokratik" ifadesi, Öcalan'ın 2000 sonrası örgüt literatüründeki kavramların tamamına yakınında kullandığı bir girizgah ve vitrin kavram olarak düşünülebilir. Kuramsal boyutta ise demokratik kelimesi radikal demokrasi kavramına işaret eden ve klasik demokrasiden farklı olarak her tür egemen anlayışı ve devletçiliği reddeden bir yaklaşımın ifadesi olarak görülebilir.
- "Ekolojik Toplum" ifadesi ise doğrudan Murray Bookchin'in etkisi ve neo-anarşizmin ortaya koyduğu ideolojik bir yaklaşım olarak, örgütün içinde bulunduğu ideolojik belirsizliği aşabilmek için seçilen bir kavram olarak düşünülebilir. Bu kavramın içerik boyutuyla Bookchin'in yaklaşımında belirttiği gibi devletsiz ve

tahakküm altında olmayan bir ideal toplum olması örgüt açısından tercih edilen ideolojik bir yaklaşım olmasının asli sebebidir.

- “Cinsiyet-Özgürlükçü” kavramı özellikle Öcalan’ın 1990’ların ortalarından itibaren kadın konusundaki yoğun çözümlemelerinin de etkisiyle gelişen bir olgudur. Öcalan kadın konusuna belirli sebeplerden dolayı ciddi şekilde önem vermiş ve bu önem örgüt kadrolarınca da benimsenmiştir. Öcalan kadının toplumsal tabandaki yeni yetişecek nesiller üzerinde fonksiyonel etkisini örgütsel potaya kanallandırmayı hedeflemekte ve bu kapsamda Kürt kadınının üzerindeki feodal baskının kalkmasına vurgu yapmaktadır. Bu baskının kaldırılmasında öncü rol oynamak örgüt açısından kadınların sempatisini kazanmak olarak yorumlanmıştır. Nitekim bu durumun pratikteki yansımaları da açıkça görülebilmektedir. Eşinden izin almadan sokağa çıkamayan kadınlar, örgütün eylem çağrısı durumunda hiçbir sorunla karşılaşmadan “kadın hakları” vurgusu yapılan etkinliklere katılabilmektedirler. Burada erkeğin örgüt faktörü sebebiyle çekinik olmasının yanında, kadının kendisine söylemsel düzeyde sunulan kavramlar ve yaklaşımlar onu örgütsel faaliyetlere katılımında baskın bir karaktere bürünmeye teşvik etmektedir. Ancak Alkan’a göre (2017: 12) örgütün kadın konusunda yaptığı bu yoğun vurgu ve faaliyetler kadının örgüt içindeki ikincil pozisyonunu hiçbir zaman pratik boyutta örtememiştir.

1.8.7. Meşru Savunma Stratejisi

Meşru savunma kavramı tanımsal ve kuramsal açıdan farklı boyutları olan ve disiplinlerarası bir nitelik taşıyan nosyona sahiptir. Bu nedenle kavramın etimolojisi veya felsefi kökeninden ziyade örgüt açısından ne şekilde tanımlandığının değerlendirilmesi konunun bağlamı açısından daha yararlı olacaktır. Meşru savunma stratejisi örgütün Öcalan’ın yakalanması sonrasında içine girdiği belirsizlik, hizipleşme, eylemsizlik ve belirli alanlarda çözülme sürecinde Öcalan tarafından silahlı mücadele ve şiddetin ne şekilde kullanılacağını belirleyen yeni dönem paradigma olarak ifade edilebilir. Meşru savunma stratejisi, PKK’nın kuruluş manifestosunda belirlenen “Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisinin” yerine ikame edilen bir stratejidir (Öcalan, 1993a: 124). Uzun süreli halk savaşı stratejisi ile benzerlikler taşıyan bu strateji üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar (Anonim-Komünar, 2007: 45-51; Anonim-Özgür Kadın Akademisi, 2005: 5);

- i. **Pasif Savunma;** eylemsizlik süreçlerinde örgüt kadrolarının kendilerini muhafaza etmek amacıyla pasif savunma pozisyonunda olmaları durumudur.
- ii. **Aktif Savunma;** devlet veya diğer güçler tarafından örgüte yönelik sistemli operasyonlar olması durumunda geçilen ikinci aşamadır. Bu aşama meşru savunma savaşı olarak da nitelendirilmektedir.
- iii. **Topyekûn Savunma;** Örgüte yönelik yoğun operasyon süreçlerinin “topyekûn saldırı” olarak görülmesi durumunda başlatılan ve silahlı birliklerle beraber her alanda başlatılan topyekûn mücadele olarak ifade edilmektedir.

1.8.8. Zor Teorisi

Zor teorisi başta Friedrich Engels olmak üzere sosyalist kuramcılarının ortaya koyduğu bir yaklaşımdır. Engels (2003: 181), zor kavramını “*ekonomik araçları elinde bulunduranların varlığını sürdürmek için kullandığı bir baskı veya mülkiyet edinim aracı*” şeklinde ifade etmektedir. PKK açısından ise “zor” kavramı Öcalan ismiyle yayınlanan “Kürdistan’da Zorun Rolü” başlıklı çalışmayla teorik boyutta dile getirilmiş, kavramın teorisinde eleştirilen yönleri 1984-1990 yılları arasında bölge halkının bastırılmasında bir pratik olarak doğrudan PKK’nın uyguladığı bir baskı aracına dönüşmüştür (KDGM, 2017: 800-801).

Kapitalist sistemin inşasında kullanılan zor kavramı ve zorun rolü, özellikle Soğuk Savaş döneminde birçok radikal sol ve etnik örgüt tarafından toplumsal tabana yöneltilen bir şiddet metaforuna dönüşmüştür. Zor teorisi konusunda Öcalan ve M. Hayri Durmuş klasik Engels yaklaşımından hareketle bu kavramı “birinci ve ikinci tip sömürü düzeni” bağlamında değerlendirmektedirler. Birinci tür sömürde insan üzerinde tahakküm ettirilen “iç zor” merkezli sınıf egemenliğidir. İkinci türü ise toplumlar üzerinde oluşturulan dış zora bağlı yabancı tahakkümünün kurulmasıdır. Bu bağlamda zor teorisi iç ve dış olmak üzere iki boyutta değerlendirilmiştir. Öcalan (1984: 46) toplum üzerinde oluşturulan iç zora öncelik vermekte ve bu birincil zor türünün feodal yapı, din, aile, devlet, aşiret vb. toplumsal ve kurumsal yapıların etkisiyle geliştiğini ifade etmekte ve iç zoru aşabilmek için bu yapılara savaş açılması gerektiğini önermektedir.

Öcalan zor kuramını pratikte Kürtler üzerinde etkin şekilde uygulanan asli bir sorun olduğunu ifade etmekte ve buna karşı çözümü “devrimci zor” kavramının hayata

geçirilmesiyle aşılabileceğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda Öcalan zorun rolünü şu ifadelerle açıklamaktadır;

“Kürdistan tarih boyunca üzerinde sürekli gerici dış zorun uygulandığı bir ülkedir. Kürdistan’a yönelen zor, daima talancı ve tahripkâr bir rol oynamıştır. Sınıflı toplum tarihi boyunca Kürdistan’a hâkim olan zor, hemen hemen daima yabancı karakterlidir ve yoğun bir şekilde örgütlüdür. Bir ülkede gerici zor ne kadar yoğun ve örgütlüyse, devrimci zor da o kadar yoğun ve örgütlü olmak zorundadır. Tarihteki tüm zor örgütlenmeleri, ancak başka zor örgütlenmelerinin gücüyle yıkılmıştır Mademki dış zor bu kadar yoğun bir şekilde örgütlenmiş ve halkımız üzerinde her gün, her saat, her dakika etkisini duyurmaktadır, O halde halkımızın çıkarına olan devrimci zor da, karşı-devrimci zoru her gün, her saat, her dakika, her saniye dövmelidir. Karşı-devrimin emrindeki tahripkar, talancı ve haksız zora karşılık, halkımızın emrinde yeni bir toplum yaratıcı, haklı ve devrimci zoru yaratalım!” (1993a: 123-124).

Ancak Öcalan; iç zor eleştirisini yaparken ve bunu aşabilmek için pratikte iç zor unsurlarını pasifize ederken, yerine PKK’nın kendi devrimci zorunu ikame etmekte, bu kapsamda silahlı şiddeti toplumsal mühendislik boyutuyla ele alırken zorun rolünü tabanı olarak gördüğü yapıya yönlendirmektedir. Bu durum 1982-1990 arası dönemde yoğun şekilde yaşanan bir realitedir. Benzer bir yöntemin Aydınlık Yol tarafından Arequipa’lı yerlilerin örgütsel bilince kanalize edilmelerinde kullanıldığı ve on binlerce insanın ölümüne yol açan bir katliam sürecine evrildiği görülmüştür. Bu örgütte iç zoru kendi eylemsel ajandasının katalizörü olarak alanda uygulamıştır. PKK; 1990’lara gelindiğinde kendi eliyle yürüttüğü iç zorun toplum ile olan bağlarında kopmalara yol açtığını ve doz aşımına gidildiğini görmesi üzerine, iç zoru istisnai bir boyuta ve taktiksel alana kaydırmış, sürekli nitelik taşıyan boyutu sonlandırılmıştır. 1990 yılında gerçekleştirilen 4. Kongre’de aşiretlere daha ılımlı davranılması kararının alınması ve “halkın siyasal zoru” olarak serhildanların öne çıkarılması gayreti bu taktiksel dönüşümün göstergesidir.

1.8.9. Üçüncü Alan Teorisi

Öcalan, İmralı sürecinde ortaya koyduğu kavramlar içerisinde yer alan üçüncü alanı, birinci alan olan devlet ve ikinci alan olan toplumun devamında, gelişmesi gereken “sivil toplum” olarak nitelendirmektedir. Aslında üçüncü alan teorisi ve sivil toplum yaklaşımı konusunda kuramsal olarak Zygmunt Bauman’ın kamusal olanın dışındaki alan şeklinde belirttiği ifade, Öcalan’ın vurguladığı ifade ile özdeş bir niteliğe sahiptir (Bauman, 2005: 245-247). Öcalan üçüncü alan konusundaki yaklaşımını, geleneksel devlet

ile toplumsal yapı eleştirisi üzerinden ortaya koymakta ve bu iki unsurun birincil ve ikincil alanlar olarak demokratik uygarlık tarafından aşıldığını belirtmektedir. Bu ikisinin yerine sivil toplum denilen üçüncü alanın geçtiğini ifade ederek, bu alanın federatif yönetim tarzını güçlendirdiğini belirtmektedir (Öcalan, 2001a: 405-407).

1.8.10. Dört Ayaklı Paradigma

Dört ayaklı paradigmanın, yukarıda belirtilen bir yönüyle evrensel nitelik taşıyan ve sosyal bilimler literatüründe farklı boyutlarda kavramsallaştırılan yaklaşımlardan, farklı bir yönü bulunmaktadır. Dört ayaklı paradigma, PKK/KCK'nın 2007 sonrası süreçte siyasallaşma aşamasının temel kurumsal yapılarını, temel paradigmasını ve perspektifini oluşturan yaklaşım şeklinde düşünülebilir. Bu kavramın diğerlerinden farkı belirli ölçüde özgünlük taşıyor olmasından kaynaklanmakta ve salt teorik değil pratik açısından da uygulanmasında, belirli bir aşama kat edilmesinden ileri gelmektedir. Bu kavramın dört paradigması şunlardır;

- i. Demokratik Toplum Kongresi (Halk Meclisi)
- ii. Kent Meclisleri
- iii. Siyaset Akademileri
- iv. Kooperatifler

Öcalan'ın 2007 ve 2008 yıllarında dile getirmeye başladığı bu paradigma, kısa sürede Kandil merkezli örgüt yönetimince uygulamaya geçirilmesi için 10. PKK Kongresinde gündeme getirilmiş ve doğrudan Öcalan'ın avukat görüşmesinde beyan ettiği hususlar ele alınmıştır. 10. Kongre Belgelerinin Politik Rapor kısmında Dört Ayaklı Paradigma başlığı doğrudan Öcalan'dan alıntı ile şu şekilde geçmektedir;

“Benim çözüm paradigmam dört ayaktan oluşuyor: Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi. Bunların birincisi olan Demokratik Siyaset Akademisini açıklıyorum: Ben iki Akademi önermişim: Birincisi Diyarbakır'da Demokratik Siyaset Akademisi, Urfa'da da Demokratik Siyaset ve İlahiyat Akademisi. ... Paradigmanın ikinci ayağını Kent Konseyleri oluşturuyor. Bunu hemen hayata geçirmeleri barış için önemli olacaktır. Sadece Kürtler için değil, Türkiye şehirlerinde Kent Konseyleri, Kent Meclisleri çok hızlı bir şekilde oluşturulursa iyi olur. ... Üçüncüsü, Demokratik Toplum Kongresi'dir. Demokratik Toplum Kongresi yirmi, otuz komisyonla çalışabilir. Komisyonlara uzman kişiler seçilir. Bu komisyonlar

sivil toplum tarzıyla çalışabilirler. ... Şimdi paradigmanın dördüncü ayağını açıklıyorum: Kooperatifler hareketi. Kooperatifler üzerinden toplumun ekonomik ihtiyaçları karşılanır. Kırsal kesimde özellikle tarım komünleri örgütlenmeli. Yani birkaç kişiye ait arazi birleştirilir, burada organik tarım yapılır. 200–300 dönüm arazi birleştirilir” (2008: 39-41)

Öcalan dört ayaklı paradigma ile birlikte aslında halk tabanlı meclis örgütlenmesini inşa etme amacını vurgulamakta ve bu amacı örgüte iletmektedir. Özellikle piramit tarzı bir meclis örgütlenmesi ile köy, kasaba, kent ve ülke meclisi oluşturulması yönünde vurgularda bulunmaktadır. Dört ayaklı paradigmanın her bir ayağı aslında Kürt ulus inşa sürecinin bir parçasına vurgu yapmaktadır. Demokratik Ulus yaklaşımı bağlamında değerlendirildiğinde dört ayaklı paradigmanın gerek kavramsal ve teorik yönü, gerekse pratik boyutu daha sağlıklı anlaşılacaktır. Dört ayaklı paradigmanın nitelik olarak Cumhuriyet dönemindeki belirli devrimlere benzetilmeye çalışıldığı da düşünülebilir. Öcalan (2005: 1287) zaman zaman özellikle Cumhuriyet dönemine vurgular yapmakta, Birinci Meclis’in demokratik nitelikte olduğunu ve farklı halkları bir arada bulundurduğunu vurgulamaktadır. Özellikle “Demokratik Toplum Kongresi” ile Birinci Meclis arasında bir analogi yapmaya çalışmaktadır.

1.8.11. Dördüncü Stratejik Dönem ve Devrimci Halk Savaşı Stratejisi

Kamuoyunda Demokratik Açılım Süreci olarak bilinen (2009-2011) ve Öcalan ile çeşitli görüşmelerin yapıldığı bu süreç, Habur’dan ülkeye giren örgüt üyelerinin kamuoyunda oluşturduğu yoğun tepki neticesiyle tıkanma süreci yaşamış ve Silvan saldırısı ile sonlanmıştı. Bu süreçte Öcalan ile yapılan avukat görüşmelerinden basına yansıyan bazı ifadelerde, Öcalan’ın sıklıkla sürecin tıkanması halinde yeni bir dönemin başlayacağı vurgusunu yaptığı görülmektedir (Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 75-111). Bu süreçte Öcalan 26 Mart 2010 tarihli avukat görüşmesinde, 21 Mart Nevruzunu ile dördüncü döneme girildiğini, bu dönemden önce birinci dönemin 1973-1984 arası, ikinci dönemin 1984-1993 arası, üçüncü dönemin 1993-2010 yılları arası olduğunu ifade etmektedir (Sezer, 2011a: 270). Birinci dönem örgütün kuruluş süreci, ikinci dönem eylemsel süreç, üçüncü dönem müzakere aşaması ve dördüncü dönem ise devrimci halk savaşı veya “varlığını koruma ve özgürlüğünü sağlama” dönemi olarak tanımlanmaktadır.

Bu kapsamda Öcalan, görüşmelerin ilerlememesi ve müzakerelerin başlamaması durumunda halk savaşının ve yoğun bir çatışma döneminin başlayacağını ifade etmekte ve

bu çatışma dönemini “Devrimci Halk Savaşı” şeklinde nitelendirmektedir. Görüşmelerinde sıklıkla avukatlarına KCK’nın “Devrimci Halk Savaşı tarzında örgütlenmeleri” gerektiğini iletmektedir (Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 105). Öcalan’ın dördüncü dönemde başlatılması hedeflenen devrimci halk savaşı kavramına örgütün kendi yaklaşımı ile bakıldığında, Duran Kalkan’ın askeri çizgide örgütün öncülerinden olması sebebiyle bu konudaki görüşünün, Kandil’in görüşünü yansıttığı söylenebilir. Duran Kalkan doğrudan doğruya gerek kırsal alanda gerekse şehirlerde meşru savunma stratejisini⁹ sürekli aktif savunma boyutu ile topyekûn savunma boyutu arasında tutmayı bu dönemin temel yöntemi olarak görmüştür (Kalkan, 2011a: 2-10). Bu kapsamda Kalkan, devrimci halk savaşının şu şekilde gelişeceğini ifade etmektedir;

Ama bizim bu çabalarımıza rağmen, süreci böyle yürütme, yönetme gerçeğimize rağmen, eğer bunu karşılayacak bir siyasi tutum da gelişmezse, o zaman gündemleştirecek olan tabii ki devrimci halk savaşı olarak tanımladığımız Kürt sorununun Demokratik Özerklik temelindeki çözümünü Kürt halkının kendi iradesi, gücü ve mücadelesiyle yaratmayı öngören bir mücadele sürecinin aktif ve etkili bir biçimde gelişmesi olacak. Böyle bir sürece önümüzdeki ay içerisinde çok etkili bir biçimde gireceğiz (2011a: 6).

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında devrimci halk savaşı özetle, demokratik açılım sürecinde demokratik özerklik ajandasının müzakere temelinde gelişmemesi üzerine Öcalan’ın yönlendirmesi, KCK yönetiminin pratiği ile başlatılan çatışma eksenli özerkliği inşa süreci olarak nitelendirilebilir. Devrimci halk savaşı stratejisi bir yandan kırsal unsurları, öte yandan ileride “şehir gerillacılığı” yapısına geçiş yapacak olan “öz savunma birlikleri”, bunların yanında serhildan eylemleri, kitlesel eylem ve protestolar, siyasal alanda yürütülecek çalışmaları kapsayan çok boyutlu bir eylemsel süreç olarak nitelendirilebilir.

1.8.12. Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı

Duran Kalkan tarafından 2011 yılında örgüt kadrolarına dördüncü dönem ve devrimci halk savaşı kapsamında bir eğitim kitabı olarak hazırlanan “Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı” aslında sadece bir kitap olarak değil aynı zamanda 2014’te yaşanan Kobani olayları ve bir yıl sonra başlayan Sur, Cizre, Silopi, Silvan gibi bölgelerdeki “şehir veya sokak savaşlarının” el kitabı olarak nitelendirilebilir.

⁹ Örgütsel bir tanım olan meşru savunma stratejisi 52. sayfada detaylı olarak ele alınmıştır.

Kıra dayalı şehir gerillacılığı kavramı, örgüt literatürü açısından ele alındığında Duran Kalkan'ın devrimci halk savaşı kapsamındaki değerlendirmelerinden hareketle aşağıdaki hususlar bağlamında özetlenebilir (Kalkan, 2012: 56-61).

- Kırsalda ve şehirde sürdürülecek dengeli bir savaşı ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu savaş demokratik özerklik ve orta vadede demokratik konfederalizm çizgisinde yürütülmesi gereken bir süreçtir.
- Temel paradigması devrimci halk savaşı stratejisine dayanmakta, bu stratejinin kır ve şehir arasındaki denge boyutunu oluşturmaktadır.
- Devrimci halk savaşı sürecinde savaşı yürüten güçlerin başında kır gerillaları gelmektedir. Şehir gerillacılığı kır gerillalarını zayıflatmayı değil, güçlendirmeyi hedeflemektedir.
- Devrimci halk savaşının ikinci boyutunu ise şehir gerillaları yürütecektir. Şehir gerillaları, söz konusu şehrin durumuna göre özenle seçilir ve bu konseptte eğitim görür ve pratikleşir.
- Devrimci halk savaşının üçüncü boyutu ise serhildanlardır. Kadın ve gençlik örgütlenmesi üzerine şekillenen eylemlerdir.
- Kıra dayalı şehir gerillacılığı, güvenlik birimlerinin hazır olduğu alanlarda değil, örgüt şehir kadrolarının hazır olduğu alanlarda başlatılabilir.
- Şehir ile coğrafi açıdan yakın olan kırsal alan üzerinde denetimi ve hakimiyeti kim sağlarsa şehir üzerinde de başarı şansını o yakalar.
- Kırsalda güçlü şekilde örgütlenmek, şehir savaşının o ölçüde güçlü olmasını sağlayacaktır.
- Asker ve polis bulundukları karakollardan dışarı çıkamaz hale getirilmeli, karakolun tüm çevresi alan hakimiyetine alınmalıdır.¹⁰
- Şehir gerillacılığında savaş alanı şehirler, destek ise kırsaldır. Şehirler asıl hedeflerin olduğu yerlerdir.
- Öcalan'ın Diyarbakır'da bir gecede iki bin kişi polisle çatışmaya girebilir yaklaşımının pratikte uygulanması için öz savunma birimleri ve yereldeki KCK unsurlarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

¹⁰ Basında yer alan haberlerden görüleceği üzere, 2015 yılında Sur ilçesinde Tahir Elçi'nin ölümü sonrası bölgede aşama aşama başlayan çatışma sürecinde örgüt yukarıda belirtilen yöntemi Sur Karakolu üzerinde uygulamaya çalışmıştır. Örgüt, karakolun yakın çevresine hendekler kazmış ve güvenlik birimlerinin bu bölgeye girememeleri için yoğun bir çaba sarf etmiştir.

- Sonuç olarak şehir gerillacılığı, eğitim, örgütlenme ve yönetim boyutuyla kırsalda planlanan ve şehirdeki grupların inisiyatifine önem veren, şehrin etrafını çevreleyebilecek nitelikte bir potansiyele ulaştıktan sonra şehirdeki savaşı dağlara/kırsala dayalı şekilde yürütme olarak ifade edilmektedir.

2. BÖLÜM

KURULUŞUNDAN GELİŞİMİNE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

Bu bölümde PKK'nın kuruluşundan gelişimine nasıl bir seyir izlediği belirli başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır. Literatürde, PKK ile ilgili akademik çalışmalarda veya genel okuyucu kitlesine hitap eden eserlerde klasik kronoloji yaklaşımının öne çıktığı görülmektedir. PKK'yı anlayabilmek için kronolojik açıdan değerlendirilmesinin önemi yadsınamaz bir husus olmakla birlikte, tarihsel gelişim sürecindeki önemli noktaların öne çıkartılmasının da en az bu derece öneme sahip olduğu belirtilmesi gereken bir durumdur. Bununla birlikte PKK'nın tarihsel gelişiminde mevcut döneme etki eden örgütsel, ideolojik, siyasal ve eylemsel süreçlerin gelişimlerinin ayrı ayrı ele alınması PKK'nın nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini anlayabilmek için etkili bir tasnif yoludur.

Bu kapsamda bölüm içerisinde öncelikle PKK'nın politik ajandası olan Bağımsız Birleşik Kürdistan düşüncesinin dayanağını oluşturan, “Kürt ulus inşasının” gelişimini anlayabilmek amacıyla Türkiye’de Kürt milliyetçiliğinin gelişimi ve siyasallaşma süreci ele alınmıştır. Kürt milliyetçiliğinin gelişimiyle birlikte özellikle Soğuk Savaş döneminde yükselen sosyalist akımların Türkiye’deki etkisiyle gelişen Kürt solu ve bu akımların PKK'nın kuruluşu üzerindeki etkileri de ayrı bir alt başlık olarak değerlendirilmiştir. PKK bir yandan Kürt milliyetçiliği, aşiret asabiyeti ve bölgesel sorunların oluşturduğu tarihsel travmaları söylem bazında ele almış, öte yandan Marksist-Leninist ideoloji bağlamında örgütün kuruluş sürecinin fizibilitesini yapmış ve aşama aşama örgütsel, ideolojik, siyasal ve eylemsel boyutlarıyla şekillenmeye başlamıştır (McDowall, 2005: 420-455; Izady, 1992: 216-218).

Bu çerçevede bölüm içerisinde PKK'nın tarihsel gelişimi dört ana bölümde ayrı ayrı incelenmiştir. Bu bölümler;

- Örgütlenme yapısı açısından PKK'nın gelişimi,
- İdeolojik boyutlarıyla PKK'nın gelişimi,
- Eylemsel süreçler ve çatışma stratejileri bağlamında PKK'nın gelişimi
- Siyasallaşma süreçleri çerçevesinde PKK'nın gelişimi şeklindedir.

Bu şekilde bir tasnifin yapılmasının temel nedeni literatürde PKK ile ilgili tarihsel anlatımların genel olarak bir kronoloji ekseninde şekillenmesi ve farklı boyutlardan ziyade örgütün tamamının bütünsel şekilde ele alınmasının oluşturduğu eksikliklerden kaynaklanmaktadır. PKK'nın 40 yılı aşkın bir geçmişe sahip olması nedeniyle tarihsel sürecinin ele alınabilmesi için belirli ana başlıklarda tasnif yapılması zaruridir. Zira bu derece köklü bir geçmişe sahip olması örgütün tarihsel boyutunun hacmini genişletmekte ve sistematik şekilde anlaşılabilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum örgütün her dönem temel unsuru olan örgütlenme, ideoloji, eylem ve bu çalışma bağlamında ele alınan siyasallaşma konuları açısından PKK'nın geçmişten bugüne incelenmesini gerekli kılmıştır.

PKK'nın tarihsel boyutu başlı başına geniş bir alan olması nedeniyle bu bölüm içerisinde çalışmanın ana teması olan siyasallaşma bağlamındaki hususlara öncelik verilmiştir. Bu bölümde PKK'nın tarihsel gelişimi bağlamında dört başlık altında yapılan incelemeler, KCK'nın yapısal boyutunu ve siyasallaşma faaliyetleri üzerindeki etkisinin daha sağlıklı anlaşılmasına katkı sunacak şekilde ele alınmıştır. Ayrıca PKK'nın geçmişten bugüne gelişimi konusunda yapılan araştırmalarda farklı dönemsel yaklaşımların varlığı görülmektedir. Bu dönemsel yaklaşım farklılıklarının temel nedeni araştırmacıların PKK'yı ele alırken hangi konuya daha fazla ağırlık verdikleri ile yakından ilişkilidir.

PKK, şiddet ve eylem metodolojisi açısından ele alındığında örgütün dönemsel tasnifi, eylem yoğunluğu ve stratejisindeki değişimlere göre şekillenirken, örgütsel yapının değişim ve dönüşümleri odak noktası alındığında dönemsel yaklaşım şiddet ve eylem dönemlerinden tamamen farklı bir eksen üzerinde gelişmektedir. Aynı durum örgütün ideolojik değişim ve dönüşümleri için de geçerlidir. Siyasallaşma süreçlerinde de örgüt belirli dönemsel yaklaşımlar belirlediği için aynı şekilde siyasallaşma dönemleri de farklı bir nitelik taşımaktadır. Bu çalışmada belirlenen dört ana husus bağlamında dönemsel yaklaşım ortaya konulmuş, her yaklaşıma kendi içerisinde örgütün gelişimini yansıtan bir özgünlük katılmaya çalışılmıştır. Ayrıca dört temel yaklaşım öncesi Türkiye'de Kürt milliyetçiliği ve siyasallaşma süreci ile PKK'yı ortaya çıkaran faktörler genel çerçevede belirtilmiştir.

2.1. Türkiye’de Kürt Milliyetçiliğinin Gelişimi ve Siyasallaşma Süreci

Kürtlerin tarih sahnesindeki varlıklarının ne zaman başladığı konusunda ortaya konulan yaklaşımlar genel itibariyle politik tutumlara bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Kürt tarihine salt Kürt milliyetçiliği eksenine yaklaşanların ısrarlı bir şekilde Kürtlerin tarihini arkaik dönemlere kadar götürmeye çalıştıkları ve tarihsel açıdan ne kadar geriye gidilirse, o derece güçlü bir ulus inşası gerçekleştirileceği düşüncesi bu alandaki sübjektif yaklaşımların başında gelmektedir. Özellikle Öcalan, bu konuda Kürt ulus inşasının teşkilinde “milli tarih” anlayışını kökleştirmeye ve böylelikle ulusal bir bilincin temellerini atmaya önem vermektedir. Bu bağlamda Öcalan (2001a: 5) “Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa” isimli savunmasında “Avrupa halklarının kökeninin Kürtlerden geldiğini” ifade etmektedir.

Kürt milliyetçiliği alanında önemli isimlerden İsmail Beşikçi (1998: 6-9) ise Kürtlerin tarihi konusunda pre-modern döneme daha fazla ağırlık vermekte, “Kürtlerin tarihinin köklerini Kürdistan’ın ve Kürtlerin sömürge haline getirilmesi, bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması” bağlamında değerlendirmekte, “Kasr-ı Şirin Anlaşmasıyla bu bölünme ve sömürge düzeninin başladığını” ifade etmektedir. İsmail Beşikçi’nin (1986) Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi’ne eleştirel yaklaşımlarını ele alan “Türk Tarih Tezi ve Kürt Sorunu” isimli eserinde, Türk ulus inşasının temellendirilmesi için ortaya konulan resmi tarih yazımı konusundaki eleştirilerini, aynı nisbette Kürt tarihi konusunda ortaya konulan ve Kürt ulus inşasını temellendirme amacı taşıyan yaklaşımlara yönlendirmemesi, bu konunun sübjektifliğini gösteren bir başka örnek olarak değerlendirilebilir.

Politikleşen bir sorun ekseninde tarih yazımının da aynı şekilde etkilenmesi doğal bir durum olarak görülebilir. Bu kapsamda Kürtlerin tarihi konusunun da aynı kaderi yaşadığını ifade etmek yerinde olacaktır. Kürtlerin tarihsel geçmişinden öte Kürt milliyetçiliğinin köklerine bakıldığında tedrici bir gelişmenin yaşandığı görülmektedir. Osmanlı’da 18. yüzyılda başlayan ve sistemli şekilde devam eden Kürt isyanlarının bir milliyetçilik hareketi mi yoksa aşiret asabiyeti ya da bölgede aktör pozisyonunda olan devletlerin etkisiyle mi olduğu sorusu Kürtler üzerine yapılan çalışmalarda öne çıkan sorunlardandır (Jwaideh, 2012: 553). Bu konuda önemli Kürdologlardan M. V. Bruinessen (1992: 267) Kürt milli bilincinin fonksiyonel açıdan yeni bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Bruinessen’in yeni bir olgu ifadesi daha çok 20. yüzyılda Kürt milliyetçiliğinin

politik anlamda geliştiğini vurgulamak açısından değerlendirilebilir. Konu hakkında Mustafa Akyol (2014: 38) ise Kürt milliyetçiliği olgusunu, 19. yüzyıl Kürt isyanlarından ayırmakta ve bu isyanların aşiretlerin yönetsel açıdan inisiyatiflerini yitirmelerinin ve adem-i merkezîyetçilikle asırlarca yönetilen bölgenin 17 ve 18. yüzyılda merkezî yönetime geçiş ile ortaya çıkan bir tepki olduğunu ifade etmektedir. Mustafa Akyol'un bu düşüncesinin temelinde Kirişçi ve Winrow'un (1997: 18), 18. yüzyıldan itibaren Osmanlı'da başlayan yerel otoritenin inkarının tepkisel bir neticesi olarak Kürt isyanlarının başladığı yönündeki düşünceleri bulunmaktadır. Jwaideh (2012: 556) ise 19. yüzyılın sonunda Şeyh Ubeydullah İsyanı ile modern milliyetçilik anlamında Kürt milli bilincinin oluşmaya başladığını vurgulamakla birlikte bu milli bilincin tek başına isyan hareketlerinin kaynağı olmadığını belirtmektedir. Bu bağlamda Kürtlerde milli bilinç, bir politik duruş ya da politik asabiyet ögesi olarak 20. yüzyıldan itibaren gelişen bir durumdur. 19. yüzyıl isyanlarında milli bilinç motifinin, ana aktör olduğu söylenemez.

Kürt milliyetçiliği konusuna yabancı literatürün yaklaşımında milli bilinç vurgusu sıklıkla dile getirilmekle birlikte, toplumsal asabiyetin aşiret, mirlik veya din faktörü bağlamında şekillendiği daha sık dile getirilen bir husustur. Bruinessen (1992: 390) Kürtlerin milli bilincinin fonksiyonel açıdan yeni bir olgu olduğunu söyledikten sonra, milli bilincin köklerini daha geçmiş dönemlere götürmektedir. Benzer şekilde Minorsky vd. (2004), Aegleton (1989) ve Bois (1966) gibi Kürt tarihi üzerine araştırma yapan yazarlar sıklıkla Kürt milliyetçiliği vurgusu yapmakla beraber, Kürtlerin tutunum ögesi veya asabiyetlerinin daha çok dilsel, bölgesel, dinsel veya aşiret asabiyetinden kaynaklandığını belirtmektedirler. Bu durum Kürt tarihi üzerine literatürde var olan bir dikotomiye yansıtılmaktadır. Bir yandan Kürtlerin milli bilince 20. yüzyıldan önce sahip olduklarını, öte yandan milli bilinçten ziyade farklı asabiyet faktörleriyle bir arada bulunduklarını ifade etmektedirler. Bu ikilem Kürtlerle ilgili çalışmalara politik bakış açılarının yansımalarının bir neticesi olarak görülebilir.

Konu ile ilgili olarak Semiz (2013: 68-79), Kürtlerde milliyetçiliğin Birinci Dünya Savaşından sonra geliştiğini, daha öncesindeki isyan hareketlerinin dinsel ve/ya aşiret asabiyeti temelinde geliştiğini ifade etmekte, milli asabiyetin ise 20. yüzyıla kadar edilgen bir unsur olduğunu belirtmektedir. Ayrıca 20. yüzyıldaki bazı isyanların da aynı şekilde dinsel veya aşiret asabiyetinden kaynaklandığını da vurgulamaktadır. Tüm bu yaklaşımlar

Kürtlerin milli kimlik ve aidiyet algılarının özellikle 20. yüzyıldan itibaren geliştiğini ve politik bir davranış ögesine dönüştüğünü göstermektedir (Kurubaş, 1997: 147-189).

Bu kapsamda Türkiye’de Kürt milliyetçiliğinin gelişimine bakıldığında üç aşamalı bir durum görülmektedir. Bu aşamaların birincisi Cumhuriyet döneminde gerçekleşen Kürt isyanları ve Kürt milliyetçiliğinin filizlenme dönemi, ikincisi Soğuk Savaş döneminde sosyalist düşüncelerin etkisiyle şekillenen Kürt örgütlenmeleri, üçüncüsü ise 1970’lerin ortalarından itibaren örgütlenmeye başlayan ve PKK ismi ile politik şiddete yönelen radikal hareket öne çıkmaktadır. Kürt milliyetçiliği konusunda bu üç dönemde farklı görüş ve düşüncelerin varlığı yadsınamaz bir gerçek olmakla beraber, PKK’nın varlığını güçlendirmesiyle birlikte farklı örgütlenmelerin sahadaki etkinlikleri azalmaya ve yok olmaya başlamıştır (İmset, 1993: 23-29).

Türkiye’de Kürt milliyetçiliği olgusu özellikle Soğuk Savaşın başlaması ile beraber bir yandan ABD eksenli Atlantik politikalarının Türkiye’yi bir uç karakol olarak görmesi, öte yandan Sovyet Rusya’nın bölgede yürüttüğü yayılmacı politika sebebiyle iki yönlü gelişen ideolojik çatışmaya bağlı olarak şekillenmiştir. Türkiye’de özellikle üniversitelerde ve sendikal yapılarda sosyalist düşüncelerin 1960 sonrası gelişmesi, bu alanlardaki Kürt gençlerinin sol ideolojilerle tanışmasını sağlamıştır (Özcan, 1999: 14-25). Sol ideolojiler içerisinde Lenin’in “Kendi Kaderini Tayin Hakkı” bağlamında ortaya koyduğu yaklaşımlar, post-kolonial literatürün etkileri ve etnik sorunların küresel ölçekte daha çok sol ideolojiler ekseninde dile getirilmesi, Türkiye’de Kürt sorunu tartışmalarının başlamasına kapı aralamıştır. Sosyalist düşüncelerin Kürt sorununun yeniden tartışılması üzerindeki etkisinin yanı sıra bu sürecin öncesinde Mustafa Barzani’nin gerek İran’da gerekse de Türkiye’de Kürt milliyetçiliğinin gelişimi ve siyasallaşması üzerindeki etkisi de önem taşıyan bir boyuttur. Barzani, Sovyetler Birliği’nin himayesi altında bulunduğu dönemde (1941-1958) 1946’da Mehabad Kürt Cumhuriyeti’nin ilanı sonrası bu bölgede görev almış, süreç içerisinde faaliyetlerini sürdürmüştür (Aegleton, 1989: 287-293). Özellikle 1958’de Irak’taki darbe ile birlikte yeniden Irak’a dönen ve siyasal faaliyetlerine devam eden Barzani, Türkiye’de de Kürdistan Demokrat Partisi’nin uzantısı olan siyasal yapıları teşkil etmeye başlamıştır. Barzani’nin Türkiye’de Kürt siyasallaşmasına yönelmesinin yanında, yine 1960 öncesinde Musa Anter’in Qimli -Kımlı- isimli şiirinin İleri Yurt Dergisinde Kürtçe olarak yayınlanması ve politik mesajlar içermesi ulusal basında yer almış ve “Kürtçülüğün yeniden uyanışı” olarak algılanmaya başlanmıştır

(Anter, 2011: 13). Ayrıca TBMM’de Irak’taki Türkmenlere yönelik katliamlarda Kürtlerin rol aldığını iddia eden Niğde vekili Asım Eren’in Kürtler’i hedef göstermesi ve aynı şekilde Kürtlerin öldürülmesi yönündeki teklifi Kürt meselesinin yeniden alevlenmesine neden olmuştur (Kürkçü, 1988: 2110). 1960 darbesinden birkaç ay öncesinde yukarıda belirtilen gelişmelerin güvenlik ve askeri bürokraside oluşturduğu rahatsızlık 49’lar olayı olarak bilinen ve bazı Kürt isimlerin tutuklanması ile neticelenen sürece yol açmıştır. Türkiye’de yakın dönem¹¹ Kürt milliyetçiliğinin politikleşmesinde cezaevlerinin yarattığı seçilmiş travmaların 49’lar olayı ile başladığı ifade edilebilir (Kutlay, 1994: 51-78).

Kürt milliyetçiliği, Türkiye’de Ağrı ve Dersim isyanlarının bastırıldığı 1930’ların ikinci yarısından 1960’lı yıllara kadar derin bir sessizlik dönemine girmiş, yukarıda belirtilen Barzani ve bazı Kürt yazarların politik söylem ve girişimleri devletin kısa sürede refleksi göstermesine neden olmuştur. Ancak Kürt meselesi ve politikleşme süreci 49’lar Olayı ve sonrasında yaşanan tutuklamalar ile kesintiye uğramamıştır. 1960 Anayasası ile birlikte düşünce ve fikir özgürlüğü alanındaki pozitif gelişmeler uzun yıllar boyunca dile getiril(e)meyen toplumsal ve siyasal sorunların yeniden ele alınmasını ve tartışılmasını sağlamıştır. Bu dönemde meclis çatısı altında varlığını sürdüren Türkiye İşçi Partisi farklı sol grupların siyasallaşma boyutlarının kesişim noktalarını oluşturmuştur (Ersanlı ve Özdoğan, 2012: 21-22).

TİP bünyesindeki farklı sol gruplar içerisinde partinin teorik ve pratik anlamda öncülerinden birisi olan Mehmet Ali Aybar’a yakın olan “Doğulular” grubu, parti programında “Kürt meselesinin” işlenmesi için taleplerde bulunmuşlar ve bu talep 1964 yılında Parti Programında “Doğu’nun az gelişmişliği ve kalkınması” bağlamında ele alınmıştır (Alış, 2012: 73-74). 1968 TİP 3. Kongresinde Kürt Meselesi tekrar “Doğu’nun Kalkınma Sorunu” bağlamında gündeme getirilmiştir (Türkiye İşçi Partisi, 1968). 1970 yılında 4. Kongre’de ise doğrudan Kürt sorunu başlığı altında “Partinin Kürt Sorununa, işçi sınıfının sosyalist devrim mücadelesinin gerekleri açısından baktığını kabul ve ilan eder” cümlesi yer almaktadır (Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi, 1970: 6-7). Kısa bir süre sonra kapatılacak olan TİP’in, kapatılma gerekçelerinde, “Kürt sorunu” lafzını dile getirmesi de yer almıştır.

¹¹ Yakın dönem olarak nitelendirilen periyot 1950 sonrası olarak düşünülebilir.

PKK öncesi Kürt milliyetçiliğinin politikleşmesi sürecinde TİP'in faaliyetlerinin veya sol düşünce eksenli siyasallaşma girişimlerinin yanı sıra muhafazakar-sağ kesimin sınırlı da olsa etkisi olmuştur. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'den vekil seçilen, 1960 sonrası Yeni Türkiye Partisi ile siyasete devam eden Yusuf Azizoğlu Kürt sorununu sağ kesimde dile getiren ilk siyasi temsilcilerdendir (Hür, 2008: 25). Kürt milliyetçiliği ekseninde ortaya çıkan ve Irak Kürtleri ile ilişkileri ve politik iletişimi vesilesiyle Türkiye'de Kürt siyasal hareketine yönelen Dr. Şivan mahlasıyla bilinen Sait Kırmızıtoprak, Kürt milliyetçiliğinin politikleşmesinde öne çıkan bir diğer isimdir. Kırmızıtoprak, Türkiye'de Kürt sorununun çözümü için ortaya koyduğu yaklaşımda; Kürt kimliğinin tanınması, Kürtlerin demokratik haklarının verilmesi, Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Kolektifblog, 2016: 28-30). Barzani'nin Türkiye'de siyasal alanda örgütlenme çalışmaları 1958'den itibaren başlamış, Güneydoğu'da etkinliklerini arttırmasıyla 1960 sonrası ilk siyasal örgütlenmeyi Kürdistan Demokrat Mesullüğü adı altında kurmuş, sonrasında bu isim Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi-T-KDP olarak değiştirilmiştir. Partinin başına 1965 yılında Faik Bucak getirilmiş, ancak Bucak'ın 1966'da öldürülmesi sonucu partinin başına Sait Elçi geçmiş, Sait Elçi ile Sait Kırmızıtoprak arasındaki ideolojik farklılıklar ve güç mücadelesi gerek T-KDP'nin gerekse Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi (T'de KDP)'nin kısır bir döngüde kalmalarına yol açmıştır (Bozarslan, 2008: 1177).

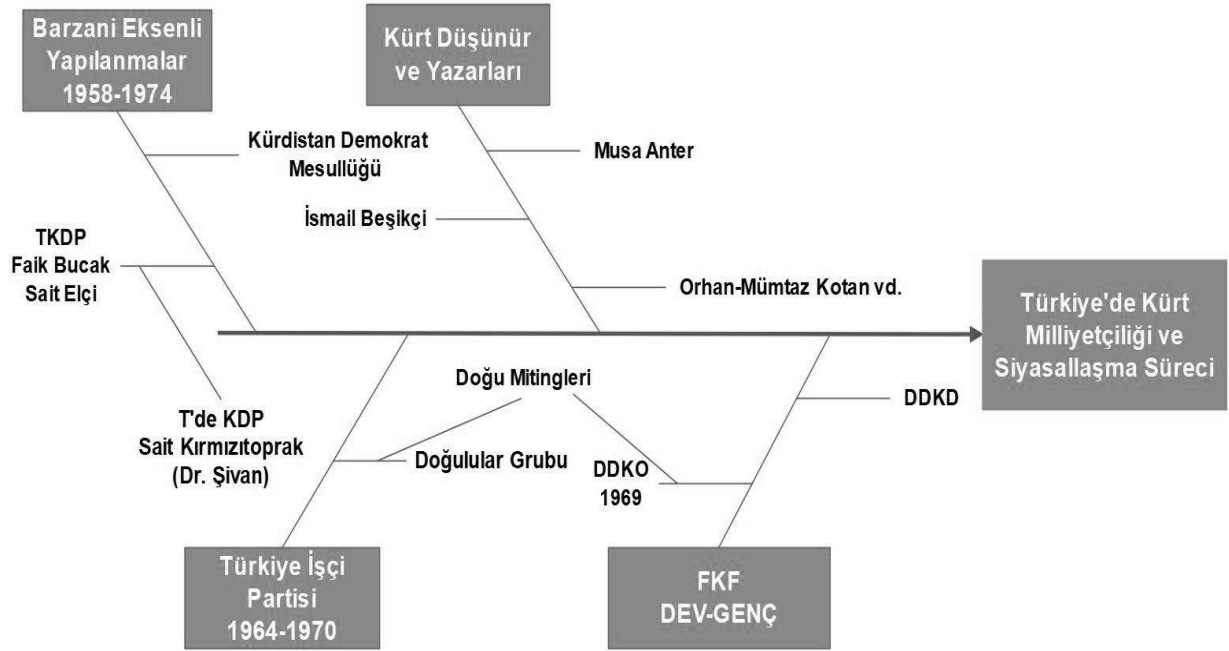
Barzani eksenli T-KDP, S. Kırmızıtoprak'ın T'de KDP'si, TİP Doğulular Grubu ve Yusuf Azizoğlu'nun Yeni Türkiye Partisi ve bu grupların dışında üniversitelerde etkin olan Fikir Kulüpleri Fedrasyonu (sonrasında DEV-GENÇ) çatısı altındaki Kürt öğrenciler (daha sonraki süreçte DDKO ve DDKD) Alış'a (2012: 67) göre "Türkiye'de Kürt etno-bölgesel hareketinin aktörleri" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama bağlamında Türkiye'de Kürt milliyetçiliği ve politikleşme süreci belirli bir çerçeveye oturmuştur.

Kürt siyasiler ve üniversite öğrencileri gerek TİP içerisinde, gerekse FKF sonrası teşkil edilen DEV-GENÇ içerisinde istedikleri söylem zeminini ve politik ajandayı gündeme getiremediklerini düşünmeye başlamışlar ve bu durum 1965'in başlarından itibaren her iki yapıda da kendisini hissettirmeye başlamıştır. TİP'in Kürt sorunu ifadesini dile getirmesi, parti içerisinde de ciddi tartışmalara yol açarken; Doğulular Grubu, TİP ile Kürt sorunu ve siyasallaşmasının sürdürülebilir olmadığını görmüştür. Bu durum karşısında daha milliyetçi bir politikaya ve söyleme yönelen Doğulular grubu TKDP ile

paralel hareket ederek Doğu Mitingleri düzenlemeye karar vermişlerdir (Doğanoğlu, 2016: 943).

DEV-GENÇ bünyesindeki Kürt gençlerin ve üniversite öğrencilerinin TİP bünyesindeki Doğulular Grubu ile benzer bir süreci yaşamaları, yine bu süreçte Doğu Mitinglerinin başlaması, Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının (DDKO) fikirsel planda kurulmasını sağlayan ana etmenler olarak görülebilir. Doğu Mitinglerinin bölgede etkisini göstermesi özellikle askeri bürokraside ciddi rahatsızlık oluşturmuş ve bu mitingler daha fazla yayılmadan ön alma yapılarak adli süreç başlatılmıştır. DDKO'yu kuran üniversiteli sosyalist Kürt gençleri, her ne kadar TİP içerisindeki Doğulular Grubu ile metot, yöntem ve ideolojik boyutlarda farklılıklar yaşıyor olsalar da, Doğu Mitingleri bu uyuşmazlıkları belirli ölçüde gölgede bırakmıştır. Ancak Doğu Mitinglerinin bastırılmasından sonra DDKO'nun da aynı kaderi yaşaması çok uzun zaman almamıştır. DDKO, DEV-SOL'dan ayrılarak 1969'da kurulmuş, kısa sürede öğrenci ve işçi gruplar üzerinde etkisini göstermiştir (Kotan, 1975; Beşikçi, 1998: 75).

1971 Muhtırası gerek TİP'ten kopan ve Doğu Mitinglerini düzenleyen Doğulular Grubuna, gerekse DDKO'ya ağır bir darbe vurmuş ve Kürt milliyetçiliğinin politik alanda farklı kulvarlarda faaliyet gösteren bu iki yapısı daha sonraki süreçlerde eski etkinliklerine ulaşamamışlardır. DDKO yerine kurulan Devrimci Doğu Kültür Derneği'nde (DDKD) sürdürülebilir bir etkinlik gösterememiştir. İşte bu şartlar altında PKK, gerek siyasi alanda, gerekse de belirli bir gençlik yapısı bünyesinde gelişme evrimi gösteren Kürt milliyetçiliği ve siyasallaşmasını kendi örgütsel yapısına ve politik ajandasına kanalize etme sürecini başlatmış ve 1973'te bu sürecin temelleri Çubuk toplantısıyla atmıştır (Kotan, 1979: 78).

Şekil 2.1. Türkiye’de Kürt milliyetçiliği ve siyasallaşma sürecinin gelişimi (Alış, 2012:67)

2.2. PKK’nın Ortaya Çıkışına Yol Açan Ulusal, Bölgesel ve Küresel Etmenler

Kürtlerin içinde bulunduğu coğrafya bir yandan Ortadoğu’nun geleneksel özelliklerini yansıtan dokuya sahipken, öte yandan dört ülkenin (Türkiye, Irak, İran, Suriye) kendine özgü yapılarından kaynaklanan farklılıkları da yansıtmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de Kürt meselesini politik şiddet boyutuna tırmandıran ve diğer Kürt gruplar arasından ayrılan PKK’nın kuruluşuna zemin sunan belirli faktörler bulunmaktadır. PKK’yı ortaya çıkartan faktörleri genel kapsamda üç alanda incelemek mümkündür. Bunların birincisi Türkiye’deki konjonktür ve etmenler, ikincisi Ortadoğu coğrafyasında yaşanan gelişmeler, üçüncüsü ise küresel ölçekte PKK ve benzeşen örgütleri doğuran faktörler olarak özetlenebilir.

Türkiye’de PKK’nın ortaya çıktığı 1970’li yıllar ve yakın dönemdeki konjonktüre bakıldığında, Kürt siyasallaşmasının temellerinin atıldığı, Kürt milliyetçiliğinin özellikle sol ideolojiler içerisinde kendisine yaşama alanı bulduğu ve 1960 sonrasında Devletin Kürt milliyetçiliğinin yeniden uyanmasına karşı izlediği politikaların uygun bir zemin oluşturduğu ifade edilebilir. Nihat Ali Özcan bu süreci ve PKK’nın ortaya çıkış arifesindeki atmosferi, gençlik hareketleri bağlamında şu ifadelerle değerlendirmektedir;

Artık 1970’lerin ilk yarısına gelindiğinde ideolojik mücadele ve profesyonel siyasal girişimlerin hazırladığı uygun zeminde, bazı Kürt öğrenciler bağımsızlık için savaşıma hazır duruma geldiler. Geriye Marksizmin ideolojik bütünlüğü, sömürge fikirleri, coğrafya ve Ortadoğu’nun gerilla eğitimi merkezlerinin imkanlarını değerlendirecek ihtiraslı bir lideri bulup ortaya çıkaracak çalışmayı yapmak kalıyordu (1999: 25).

Özcan bu değerlendirme kapsamında PKK’nın filizlenme sürecinin başlangıcı olan 1973 yılında Türkiye’de şartların PKK’nın doğumuna uygun olduğunu ifade etmektedir. Bu süreç hakkında örgütün kendi anlatımlarına bakıldığında ise Türkiye’deki konjonktür hakkında, “devrimci demokratik hareketlerin bölündüğü, işbirlikçi-küçük burjuva eğilim ile sosyalist eğilimlerin ayrılmaya başladığı, 12 Mart muhtırasıyla birlikte demokrasi mücadelesinin ancak İşçi Sınıfı Partisi öncülüğünde işçi ve köylü ittifakı çatısı altında halk savaşı ile gerçekleşebileceğinin anlaşıldığı” ifade edilmektedir (Öcalan, 1994a: 207). Öcalan 1970 öncesi başlayan “devrimci-demokratik” hareketlerin, gençlik örgütlenmeleri üzerinde önemli etkiler bıraktığını ifade etmekte ancak bu hareketlerin fikirsiz boyutta Kürdistan ulusal sorununu tanımlamakta yetersiz kaldıklarını vurgulamaktadır. Bu durum sebebiyle yeni bir fikirsiz ve eylemsel hareketin bu sorunu doğru tanımlama ve eyleme geçmesi gerektiğini ifade eden Öcalan (1993b: 155) PKK’nın doğuş sürecini bu fikirsiz altyapı ile oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Örgütün silahlı yapısı üzerinde gerek teorik, gerekse pratik açıdan önemli bir yeri olan Duran Kalkan, PKK’nın kuruluşuna zemin hazırlayan faktörler içerisinde Türkiye dahilindeki hususları ele alırken, özellikle 68 gençlik hareketlerinin, Fikir Kulüpleri Federasyonunun ve sonrasında DEV-GENÇ’in PKK’nın fikirsiz gelişiminin temellerini atan öncelikli unsurlar olduğunu belirtmektedir (Kalkan, 2009: 36). Bu kapsamda Öcalan dönemin önemli isimlerinden Mahir Çayan’ın konferanslarını yakından takip etmesi ve onun teorik ve pratiğe yönelik söylemlerini benimsemesi de kuruluş öncesi etki eden unsurlardan birisi olarak değerlendirilebilir. Mahir Çayan’ın bir konuşmasına vurgu yapan Öcalan (2000a :56) bu dönemde Kürt sorununu cesurca dile getirdiğini vurgulayarak Çayan’ın THKP/C çizgisinden etkilendiğini açıkça vurgulamaktadır.

PKK’nın filizlenme sürecinin temellerini atan bir diğer ulusal faktör ise dernek faaliyetleri çatısı altında hareket eden sol örgütlenmelerin 71 Muhtırası ile birlikte yeraltına inme ve illegalliteye yönelmeleridir. 71 Muhtırasının özellikle sol gruplar üzerinde oluşturduğu ağır yıkım, bu yapıların illegal örgütlenmeyi ve politik şiddete yönelmeyi

zaruri bir gereksinim olarak düşünmelerine yol açmış ve 1971-1974 yılları arasında sol örgüt mensupları cezaevi sürecinde radikalleşmişlerdir. Politik şiddeti yeni dönemde bir çözüm olarak gören sol örgütlenmelerin öncülerinden etkilenen Öcalan, 1972 Nisan ayında Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kızıldere’de öldürülmesini protesto eyleminde yer aldığı ve Şafak Bildirisi’nin dağıtılmasında aktif olduğu için tutuklanmıştır. Ancak Öcalan hakkında tek bir tanık ifadesinin olması hüküm verilmesi için yeterli olmadığından, delil yetersizliği sebebiyle tutuksuz yargılanmasına hükmedilmiş ve yedi ay sonra serbest kalmıştır (Mumcu, 2010: 4). Bu olay Öcalan’ın 1973 yılında PKK’nın kuruluş öncesi ilk toplantılarını yapmasında etkili bir faktör olarak görülebilir. Dönemin önde gelen sol örgütlenmelerinin yeraltına çekilmeleri, politik şiddetin mücadele açısından öncelikli metot olduğu düşüncesinin kanaat haline gelmesi ve sol örgütlerin muhtıradan dolayı eski örgütsel güçlerine sahip olamaması Öcalan’ın yeni bir hareketin ortaya çıkartılması düşüncesinde etkili olan unsurlardır. Özellikle 71 muhtırasının Türkiye solunu ciddi şekilde dağıtması, Kürt meselesini yeniden ve kapsamlı şekilde ele alabilecek güçlü bir sosyalist hareketin varlığının bulunmamasına yol açmıştır (Ok, 1995: 79). Yine bu muhtıranın DDKO, Doğu Mitingleri (Doğucular Grubu), TKDP ve T’de KDP gibi siyasal yapıları da etkisiz hale getirmesi Kürt sorununun legal alanda tartışılma imkanını sınırlamış ve illegalite Kürt üniversite gençlik grupları açısından daha cazip hale gelmiştir (Alkan, 2002: 37).

Türkiye solunun 1971 sonrası yaşadığı içsel travma 70 öncesi Türk solundan ayrılma sürecine giren Kürt solunun kendi örgütsel yapılarını teşkil etme eğilimini arttırmıştır. Bu bağlamda DDKO ve DDKD deneyimlerinin kısa sürede etkisiz hale getirilmesi, PKK’nın örgütlenme sürecinde daha kapalı ve tedbirli olmasında bir rol modeli olmuştur. PKK’nın klasik sol örgütlenmelerden farklı olarak içe kapanık başlaması ve açık propaganda yöntemini benimsememesinde, sol örgütler ve Kürt oluşumlar üzerindeki sıkı denetim ve baskıların etkili olduğu ifade edilebilir (Yüce, 1999: 165-168).

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında Türkiye’de 1970’li yılların başlarında PKK’nın ortaya çıkışına zemin hazırlayan faktörler genel çerçevede özetlenecek olursa;

- Marksist-Leninist örgütlenmelerin ve fikirlerin Türkiye’de 1960’lardan itibaren hızla yayılması ve bu düşüncelerin “ulusların kendi kaderini tayin hakkı” düşüncesini uyandırması yine bu dönemde gündeme gelmeye başlayan Kürt

milliyetçiliğini ve siyasallaşmasını Kürt gençleri açısından daha açık formüle etmiştir (Bayık, 2010: 11-12).

- Türkiye İşçi Partisinin Kürt sorununu gündemine alması, T-KDP, T'de KDP, DDKO ve DDKD gibi oluşumların ise doğrudan Kürt milliyetçiliği ve siyasallaşması ekseninde politik ajanda belirlemeleri, PKK açısından zemininin oluşmasına kapı aralamıştır (Marcus, 2007: 15-33).
- 1938-1960 yılları arasında sessizlik dönemine giren Kürtçülük faaliyetlerinin 1960'lardan itibaren gerek sol düşüncenin etnik yapılar konusundaki yaklaşımları, gerekse Barzani'nin Türkiye'deki örgütlenme faaliyetleriyle yeniden gündeme gelmesi Devletin bu akımlara refleks göstermesine yol açmıştır. Güvenlik birimleri ve hükümet politikaları, 1971 muhtırası ve izlenen güvenlikçi yaklaşım Kürt sorununun demokratik bir zeminde tartışılmasına imkan sunmamıştır. Bu durum "her yasak isyancısını doğurur" düşüncesinde olduğu gibi yasaklamanın psikodinamik etkisiyle Kürt siyasallaşmasını ve örgütlenmelerinin daha fazla konsolide olmalarına ve illegalliteye yönelmelerine zemin hazırlamıştır (Alkan, 2004: 12).
- Türkiye solunun ve siyasal alandaki faaliyet yürüten partilerin Kürt Sorunu lafzını dile getirmek istememeleri, Kürt solu olgusunun tepkisel doğumuna yol açmıştır. İlk Kürt solu ve milliyetçi siyasallaşma eğilimlerinin askeri muhtıra öncesi ve sonrasında (1969-1972) bastırılması neticesinde ortada kalan ancak varlığı yadsınamayan bir "Kürt Meselesi" olgusunun PKK açısından söylemsel boyutta bir zemin teşkil etmesi önemli bir çıkış noktası olarak düşünülebilir (Öcalan, 1992: 67)
- DDKO, DDKD, TİP-Doğulular Grubu, Doğu Mitingleri gibi örgütlenme ve faaliyetlerin açıktan yaptıkları girişimlerin kısa sürede bastırılması, PKK açısından önemli bir tecrübe olarak görülmüş ve örgütün uzun bir süre yeraltında örgütlenmesi gerektiği düşüncesini doğurmuştur.
- Öcalan'ın 1971 sonrasında DDKD, TKDP, ADYÖD, KAWA gibi Kürt siyasallaşmasının öne çıkan yapılarındaki Kemal Burkay, Sıraç Bilgin, Ahmet Zeki Okçuoğlu gibi önemli isimlerle doğrudan görüşmesi, onun ileride PKK konusunda fizibilite çalışması yapmasında etkili olmuş ve bu yapıların ajandalarını öğrenerek onlara karşı orta ve uzun vadede yol haritası hazırlamasını sağlamıştır. Nitekim Sıraç Bilgin bu durumun farkına vararak Öcalan'ın ileride diğer örgütlenmeleri

kontrolüne almak için bazı girişimlerde bulunacağını beyan etmiştir (Bilgin, 1993: 94-97).

- 1970’li yıllarda Türkiye’de gerek Türkiye solu açısından, gerekse Kürtçülük faaliyetleri veya Kürt solu bağlamında çok sayıda yapının varlığı güvenlik birimleri açısından, önemli bir zorluk oluşturmakla birlikte, bu yapıların bire bir takip edilmesini de imkansız kılmıştır. PKK bu süreçte paralel kulvarlarda birçok örgütün varlığını kendi örgütlenme süreci için sütre olarak kullanmıştır.
- Leninist kültürde örgütlenmeler varlıklarını bir dergi veya neşriyat kapsamında gösterme eğilimindedirler. Bu durum Türkiye solunda yaygın bir gelenek olmakla birlikte, bu minvalde örgütlenmeyen yapıların gençlik sahasında istenilen etkinliği göstermesi kolay olmamaktadır. PKK bu açık örgütlenme yapılarından farklı olarak yeraltında örgütlenmeye ve kapalı yapısını muhafaza etmeye önem verdiği için filizlenme aşamasında ciddi bir darbe görmeden kuruluş aşamasına geçebilmiştir.

PKK’nın ortaya çıkışına zemin sunan bölgesel faktörlere bakıldığında ise özellikle Barzani’nin Türkiye ve İran’da KDP yapısını teşkil etme çabaları, bu ülkelerde Kürt milli bilincinin tartışılmasına ve Kürtçülük faaliyetlerinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. 1958 yılında Irak’ta gerçekleşen askeri darbe ve yönetim değişikliği Molla Mustafa Barzani’nin uzun sürgününün sona ermesini ve yeniden Irak’ta Kürt siyasetini legal alanda sürdürmesine kapı aralamıştır. Bu gelişme bölgede Kürt nüfusunun yoğun olduğu Türkiye, Irak ve kısmen Suriye’de yeniden Kürt siyasallaşmasının gündeme gelmesinde öncü faktörlerden birisidir. Barzani eksenli yaşanan bu bölgesel gelişme PKK’nın temellerinin atılmasında kısmi etkileri olan bir gelişmedir (Riamei, 2015: 134-135). Nitekim Barzani’nin yürüttüğü faaliyetlerin aynı ideolojik kökende olmasa da PKK’nın ve özellikle Öcalan’ın kuruluş öncesi süreçte Kürt milliyetçiliği algısının güçlenmesinde önemli etkileri olduğu ifade edilebilir. Ortadoğu coğrafyasında Soğuk Savaş’ın sol örgütler açısından önem taşıyan temel yönü bölgede yer alan Filistin Kamplarıdır. Bu kamplar Marksist-Leninist örgütlenmeler açısından bir akademi hüviyeti taşımakta, farklı örgütsel tecrübeler burada öğrenen örgütler açısından etkileşime girmektedirler. Bu durum ileride PKK’nın varlığını sürdürebilmesi açısından hayati bir değere sahip olacaktır (Kutschera, 2013: 13).

PKK’nın ortaya çıkış sürecinde küresel ölçekte NATO ve Varşova Paktı arasında yoğun bir psikolojik harp devam etmekteydi. Yaşanan iki kutuplu mücadele sürecinin

ideolojik boyutta yansımaları hemen her ülke gençliğinde etkisini göstermiştir. Bu etkiler kimi ülkelerde sivil itaatsizlik eylemleri şeklinde kendisini gösterirken, bazı ülkelerde doğrudan terör ve şiddet hareketleri olarak gelişmiştir. Küresel ölçekte PKK'nın ortaya çıkışını etkileyen temel faktör sosyalist ideolojilerin sınır tanımayan şekilde yaygınlaşması ve özellikle kendi kaderini tayin hakkı düşüncesidir. Birinci bölümde belirtilen öğrenen örgütler konusu özellikle Soğuk Savaşın bu döneminde birçok terör ve politik şiddet orijinli örgütlenmenin birbirine benzer şekilde doğmasına imkan sağlamıştır. Vietnam'da Vietkong savaş metodolojisi silahlı mücadeleye yönelen bazı radikal gruplar için ilham kaynağı olmakta ve örgütlenmeleri şekillendirmektedir. Benzer şekilde Latin Amerika'da Carlos Maringhella'nın Şehir Gerillacılığı, devrimci mücadeleyi şehirlerden başlatmak isteyen örgütlenmeler için katalizör işlevi görebilmektedir. Ya da Che Guevara'nın uzun devrim yolculuğu veya Regis Debray'ın devrim metaforu sadece teoride değil pratikte de kendisini gösteren bir öğrenme süreci oluşturmaktadır. Öcalan'ın 1969 yılında Huberman'ın Sosyalizmin Alfabesi kitabını okuması, ideolojik açıdan ilk ve en etkili indoktrinasyonu yaşamasını sağlamıştır (Öcalan, 1996a: 17). Bu durum küresel ölçekte ideolojilerin sınırları aştığını ve farklı toplumsal yapıları ve özellikle gençleri kolaylıkla etkileyebildiğini göstermektedir. Sonuç olarak PKK'nın kuruluş sürecinde küresel ölçekte sosyalist ideolojiler, Marksist-Leninist örgütlenmeler ve bunların eylemsel metodolojileri arasında ciddi bir etkileşim ya da öğrenme süreci yaşanmıştır (Bayık, 2010: 7-8).

2.3. PKK'nın Örgütsel Yapı Açısından Kuruluş ve Gelişim Dönemleri

PKK'nın örgütsel yapıları (Apocular-Kürdistan Devrimcileri, PKK, KADEK, KONGRA-GEL, KKK ve KCK) bağlamında gelişim süreci ele alındığında öncelikle yukarıda genel kapsamda belirtilen Kürt milliyetçiliği ve siyasallaşma süreci ile sosyalist hareketler ve örgütlenmelerin etkisiyle başlayan 1973-1978 yılları arasındaki ideolojik altyapının tesis edildiği dönem akla gelmektedir. Bu dönemi Cemil Bayık (2010: 24) “ortaya çıkış süreci” ya da “Grup Aşaması-Apocular” olarak nitelendirirken, Yüce (1999: 209) bu süreci ideolojik doğum ve gruplaşma aşması olarak tanımlamaktadır. 27 Kasım 1978'de kurulan örgüt, 2002'de KADEK, 2003'de KONGRA-GEL, 2005'de KKK, 2007'de ise KCK örgütlenmeleri bünyesinde varlığını sürdürmüştür (Semiz, 2011: 55-93).

Şekil 2.2. PKK/KCK örgütsel yapı dönüşüm zaman çizelgesi

2.3.1. Birinci Dönem-PKK'nın Kuruluş Aşaması-Apocular Dönemi (1973-1978)

PKK'nın örgütlenme açısından ortaya çıkış sürecinin temelleri 1973-1978 yılları arasında gelişen ideolojik altyapı ve gruplaşma süreci ile şekillenmiştir. PKK'nın tarihsel geçmişi konusunda en az bilinen ve daha çok anlatılara dayalı bir süreç olan 1973-1978 yılları arasında yaşanan gelişmeler özellikle grup toplantıları çerçevesinde gelişmiştir. Bu grup toplantılarında örgütün ideolojik perspektifi, kaynağa dönüş, çekirdek kadrosu, parti-cephe-ordu oluşumu gibi temel hususlar ele alınmıştır. Öcalan, bu dönemde “Sömürge Kürdistan” tezini sıklıkla dile getirmekte ve örgütsel yapıya geçiş sürecinde temel meşruiyet tezini ortaya koymaya çalışmaktadır (Öcalan, 2003: 22-23).

Bu süreçte yaşanan gelişmelerde Öcalan ve ilk kurucu kadronun Kürt sorununa bakışında “Sömürge Kürdistan” tezi temel çıkış noktası olmakla birlikte, kendi kaderini tayin hakkı, Marksist Leninist ideoloji gibi temel parametreler öne çıkmaktadır. Bu durum örgütün gruplaşma aşamasında Türkiye solunun etkisinde olduğunu yansıtmaktadır. Örgütün kuruluş öncesi süreçteki gelişmelerinin önemli bir kısmı Ankara'da yaşanmış,

“öğrenci ve sosyalist hareket yönü” ağır basmıştır. PKK’nın bu yönüne vurgu yapan Yüce (1999:228) *“Başkan Apo, Türkiye Devrimci Hareketi içinden çıktı, biçilen 71 direnişçiliğinin kökleri üzerinde filizlendi!”* ifadesiyle aslında PKK’nın salt Kürt milliyetçiliği bağlamında ortaya çıkmadığını ifade etmektedir. Bu kapsamda PKK’nın ilk dönemi olan 73-78 yılları arası Kürt milliyetçiliği orjinli değil, Mihri Belli’nin “Milli Demokratik Devrim”¹² çizgisine yakın ve Mahir Çayan’ın teorik ve pratik yaklaşımına paralel bir ideoloji bağlamında bir çizgi takip edilmiştir (Öcalan, 1993a: 120-121). Ancak bu süreçte Öcalan’ın örgütsel faaliyetleri gizli tutmaya aşırı önem vermesi, örgütün ideolojik tutumu ve yaklaşımı konusunda yazılı bir kültürün gelişmesini engellemiştir. Öcalan ve örgütün 1973-76 yılları arasındaki toplantılarına katılan ilk kadrosu bu süreçte “yeni yapılanma” etiketiyle hiçbir açık toplantıya, açıklamaya, bildiri veya etkinliğe katılmamakta, tamamen “gizli doğum” formunda bir stratejiyi takip etmektedirler (Yüce, 1999: 229).

Öcalan “Şafak Bildirisi” olayı neticesinde tutuklanıp yedi ay sonra serbest kalmasının ardından örgütlenme düşüncesini somutlaştırmış, Ankara’da öğrenci evlerindeki Kürt solu eksenine yakın kişilerle temas ve arkadaşlık ilişkisi kurmaya başlamıştır. Bu bağlamda Haki Karer ve Kemal Pir, Öcalan’ın ilk temas kurduğu öncü isimlerdendir. Öcalan, 1973 yılı Mart ayında örgütün kayıtlarında ilk gruplaşma ve toplantı olarak geçen Çubuk Barajı görüşmesini gerçekleştirmiştir (İmset, 1993: 25-26). Çubuk toplantısı bir karar alma toplantısından çok Öcalan’ın grup ve ilerleyen aşamada örgüt kurma düşüncesini dile getirdiği bir görüşme şeklinde nitelendirilebilir. Çubuk toplantısı konusunda literatürde değinilmeyen ancak önem arz eden bir diğer konu da toplantıya katılan Öcalan ve Ali Haydar Kaytan dışındaki dört kişinin (Musa Erdoğan, Halil Aslan, İbrahim Bingöl, Mustafa Aksakal) ilk grup içerisinde yer almamış olmalarıdır. Bu isimleri

¹² Mihri Belli’nin fikir babası olduğu bu anlayışın özünü; Doğuculuk, Kemalizm, cuntacılık ve millilik fikirleri ile devrim fikrinin kaynaşması oluşturmaktadır. Millilik unsuru ile emperyalist vesayetin kaynağı olarak görülen yabancı sermaye ve bunların işbirlikçileri olan yerli sermayenin ekonomi ve politika üzerindeki etkisine son verilmesi hedeflenmektedir. MDD’nin demokratik hedefi ise “uluslaşma sürecini tamamlamaktır”. Maoizm ile süslenmiş Kemalizm eleştirisine maruz kalan bu anlayışın ana fikri, bugünün Türkiye’si’nin tam bağımsız bir Türkiye olmadığıdır. Bu nedenledir ki Kemalistlerde emperyalizmle savaşmalıdır. Kendi geleceğini emperyalizme bağlamış olan ticaret burjuvazisi, feodal unsurla ile uzlaşarak komprador-ağa işbirliğini kurmuştur. Son tahlilde devrim, ülkeyi sömüren küçük bir kısım dışındaki tüm milletin savaşı olarak görülmektedir. MDD; tanzimattan beri aydınlar arasında var olan Batıcı akıma karşı doğucu akımı yaratmak, TKP’nin fikirlerini millici bir tona bürümek, cuntacılığa bir basamak olarak sosyalizme Kemalizmi eklemek ana temalarında şekillenmiştir (Belli, 1962:2; Atılğan, 2008; Fırat, 1988:2118-2119)

Öcalan örgütlenme niyetini beyan etmek için çağırmış ancak her biri farklı örgütsel yapılara geçiş yapmıştır (Aksu, 2005: 47).

Örgütün ikinci önemli toplantısı ise 1974 yılında Tuzluca'yır'da gerçekleştirilmiş ve gruplaşma yönünde kararlılık ortaya konulmuştur. İki toplantı arasında ilk gruplaşma faaliyetleri ve görüşmeler devam ederken, ADYÖD (Ankara Demokratik Yükseköğrenim Öğrenciler Derneği) ilk gruplaşmanın önemli bir buluşma noktası olarak öne çıkmıştır. Ancak ADYÖD'nin 1974'te kapatılması hem Öcalan'ı, hem de ilk çekirdek kadroyu daha dikkatli olmaya sevk etmiştir (Yüce, 1999: 257). Tuzluca'yır toplantısı özü itibarıyla PKK'nın ilk çekirdek grubu olarak nitelendirilen Ankaralılar Grubunun¹³ bir araya geldiği görüşme olması açısından Çubuk toplantısına göre daha fonksiyonel bir önem taşımaktadır. Bu toplantıya Öcalan başta olmak üzere Cemil Bayık, Ali Haydar Kaytan, Şahin Dönmez, Kesire Yıldırım, Kemal Pir, Haki Karer, Mazlum Doğan, M. Hayri Durmuş, Hasan Asgar Gürgöze, gibi isimler katılmıştır (Aygan, 1987: 164). 1974 Tuzluca'yır toplantısının gerçekleştiği dönemde ilk gruplaşma hareketi diğer sol örgütlenmeler tarafından öğrenilmiş ve bu gruplaşma Apocu-Kürtçü grup olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Aksu, 2005: 315). 1974 yılında genel af ile birlikte cezaevinden çıkan Kürt soluna yakın Kemal Pir, Haki Karer, M. Hayri Durmuş gibi bazı isimler ilk gruplaşma sürecinin canlanmasına katkı sunmuşlardır (Kalkan, 1996: 40-47).

Tuzluca'yır toplantısı sonrası ilk gruplaşma belirmeye başlamış, ev ziyaretleri ve görüşmeler devam etmiştir. Örgütün 1975 yılında yaptığı bir grup toplantısında örgütlenme aşamasının temel ideolojik belgesi olarak görülebilecek "Harekat Program Taslağı" geliştirilmiştir. Bu taslak programda 1978'de yayınlanan "Kürdistan Devriminin Yolu" olarak bilinen örgüt manifestosuna kapı aralayan öncü çalışması olarak görülebilir. Taslak programın içeriği toplumsal evrim ve sömürgecilik tarihi, ilkel-feodal-kapitalist toplum, ulusal sorun ve Marksizm, Kürdistan Devrimi ve Kürt Toplumu, Sömürge Kürdistan Tezi, Marksizm ve revizyonizm gibi başlıklara yer verilmiştir. Bu program taslağıyla örgüt Marksist-Leninist ideolojinin "Kürt Ulusal Sorununun" tek çözüm anahtarı olduğunu deklare etmiş ve Kürt meselesine bakışta Dünya örnekleri ele alınarak sömürge kuramı temel paradigma olarak belirlenmiştir (Öcalan, 1998: 9-17).

¹³ Ankaralılar Grubu PKK'nın kuruluş öncesi dönemde (1973-1978), Ankara'da örgütün temellerini atan kadro içerisinde Abdullah Öcalan başta olmak üzere halen örgütte aktif faaliyet sürdüren; Cemil Bayık, Duran Kalkan, Ali Haydar Kaytan, Mustafa Karasu'nun bulunduğu ancak muğlaklığını, belirsizliğini koruyan bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Tayyar, 2011: 132).

1975 yılı sonrasında gruplaşma aşamasının tamamlanmasıyla artık örgütleşme ve bölgeye yayılma düşüncesi dile getirilmeye başlanmıştır. Nitekim 1976'da grup toplantıları örgütsel niteliğe bürünmüş ve daha sistemli hale gelmiştir. Bu süreçte çekirdek grubun etki sahasına giren yeni gençler “Apocular’a” kanalizе olmaya başlamıştır. Özellikle 1976 yılı başında gerçekleştirilen Dikmen toplantısı “kaynağa dönüş” yani Kürdistan olarak nitelendirilen doğu ve güneydoğu bölgelerine dağılma ve buralarda faaliyetlere başlama kararının alındığı toplantı olmuştur (Ok, 1995: 63; Kalkan, 1996: 46). 1976 yılında kaynağa dönüş kararının alınması bu dönemde grup yapısının artık nitelik ve nicelik olarak örgütsel bir boyuta ulaştığını göstermektedir. Dikmen toplantısı, PKK’nın kuruluşu ve pratikleşmesi açısından en temel karar toplantısı olarak nitelendirilebilir. 1977 yılına gelindiğinde ise artık örgüt olarak nitelendirilebilecek bir yapıya erişilmiştir. Doğ u ve Güneydoğu’da belirli illerde örgütlenme çalışmaları başlamıştır. Ancak bu süreçte örgüt artık bilinir bir yapı haline gelmeye başlamıştır. Apocular veya Kürdistan Devrimcileri olarak bilinen yapılanma 1977 yılı başında Ankara’da yaptığı kapsamlı bir toplantıda bölge örgütlenmesini ele almış ve M. Hayri Durmuş tarafından “Sömürgecilik Tarihi” isimli örgütün ilk yazılı belgesi basılmıştır. Bu çalışma Manifesto’nun fikr sel boyutunu oluşturması açısından 1975 Harekat Program Taslağının bir devamı ve Manifestonun taslağı olarak değerlendirilebilir (Bayık, 2010: 21). Örgütün kurucularından olan, ideolojik ve pratik boyutta kadroların saygısını kazanan Haki Karer 18 Mayıs 1977 tarihinde Antep’te öldürülmüştür. Karer’in öldürülmesi konusu gerek örgüt içerisinde, gerekse PKK konusundaki çalışmalarda sıklıkla ele alınan ancak netlik kazanmayan bir konudur. Karer’i öldüren örgütlenme Beş Parçacılar-Sterka Sor olarak bilinen bir örgütlenme olup, uzun soluklu bir yapıdan ziyade suni bir örgütlenmeye daha çok benzeyen, toplama bir gruptur (Öcalan, 1996c: 105).

Haki Karer’in öldürülmesi özellikle Öcalan üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Öcalan bu ölüm olayından sonra, örgütlenmenin daha hızlı tamamlanması için adımlar atmaya başlamış, kadroların daha dikkatli olması, toplantıların gizliliği konusunun öncelikli başlıklar arasında ele alınması gibi konularda daha hassas olmaya başlamıştır. Ayrıca Öcalan (1993c: 13-14), Karer’i öldüren Beş Parçacılar yapısı üzerinden bölgede ve Türkiye’de faaliyet yürüten diğer benzer nitelikteki (Kürtçü-Kürt Solu) örgütlenmelerin varlığını öncü tehdit olarak görmeye başlamıştır. Öcalan’ın gelecekte “Kürt Sorunu” üzerinde baskın unsur olma ve asli aktör rolünü üstlenme eğiliminin temelleri bu rakip örgütlerin varlığının tehdit unsuru olduğu bu dönemlere kadar dayandırılabilir. Ayrıca

Öcalan, kurmuş olduğu örgütü diğer Kürtçü örgütlerin yaşadığı ideolojik bölünmelerden korumak için örgütsel yapıyı kendi kontrolünde konsolide etmeye büyük önem vermiştir (Marcus, 2007: 96)

Öcalan, Haki Karer'in ölümü üzerine 1977 yılında Parti Programını-Partileşme faaliyetlerini yazılı hale getirmiştir. Ancak manifestonun deklare edilmesinde örgütün çekirdek kadrosu içerisindeki bazı farklı görüşlerin ve hiziplerin etkisi olduğu da bilinmektedir. 1977 Eylül'ünde parti programı Doğu ve Güneydoğu'daki tüm gruplara dağıtılmaya başlanmış ve kadrolar artık örgütün politik ajandasından haberdar olmaya başlamışlardır. Ancak Kesire Yıldırım'ın Öcalan üzerindeki baskısı, örgütün kuruluş ilanının tehir edilmesine yol açmış ve özellikle Cemil Bayık (2010: 15-32) bu durumdan ciddi rahatsızlık duymuştur. 1977 yılında Öcalan kaynağa dönüş sonrası bölgede başlayan örgütlenmeleri denetlemek amacıyla geniş kapsamlı bir seyahate çıkmıştır. Öcalan bu seyahate Ağrı Doğubeyazıt'tan (Serhat Eyaleti) başlayarak güneye doğru ilerlemiş ve tüm bölgeyi iki aya yakın bir sürede dolaşmış, yirmiye yakın toplantı ve görüşme gerçekleştirmiştir (Ok, 1995: 69-70). 27 Kasım 1978 tarihi öncesinde örgüt Doğu ve Güneydoğu'da temel yapılarını teşkil etmiş kuruluş ilanını ve 1. Kongre'nin gerçekleştirilmesini beklemeye başlamıştır.

PKK'nın 1. Kongre öncesi süreçte, gerek Ankara'daki gruplaşma aşamasında, gerekse 1976 Dikmen toplantısı sonrası süreçte üç isim dikkat çekmektedir. Bunlar Kesire Yıldırım, Necati Kaya ve Abdurrahman Ayhan'dır (Yüce, 1999: 309). Bu üç isim içerisinde Ağrılı Abdurrahman özellikle örgütün legal alana geçmesini ısrarla savunmuş, bu kapsamda dergi, gazete faaliyetleri için yoğun çaba sarf etmiştir. Abdurrahman'ın bu konudaki ısrarı ve bazı şüpheli hareketleri onun subjektif ajan¹⁴ olduğu yönündeki düşünceleri güçlendirmiş, yine Ağrılı olan Necati Kaya ile olan ilişkisi ise bu düşüncelerin ileride objektif ajan¹⁵ olduğu yönündeki iddialara dönüşmesini sağlamıştır. Örgüt literatüründe yer alan anlatımlarda Abdurrahman'ın "örgütün ya bir yayın etrafında legalleştirilmesini ya da üç ay içerisinde yapının yok olacağını" söylediği belirtilmektedir. Necati Kaya'nın ise örgütün illegalliteye yönelmesi konusundaki yoğun çabaları ve

¹⁴ Sol örgüt literatüründe objektif-subjektif ajanlık söz konusudur. Neye, kime, hangi vasıfla hizmet ettiğini bilen, kısacası ajanlık faaliyetinin farkında olan ajanlardır.

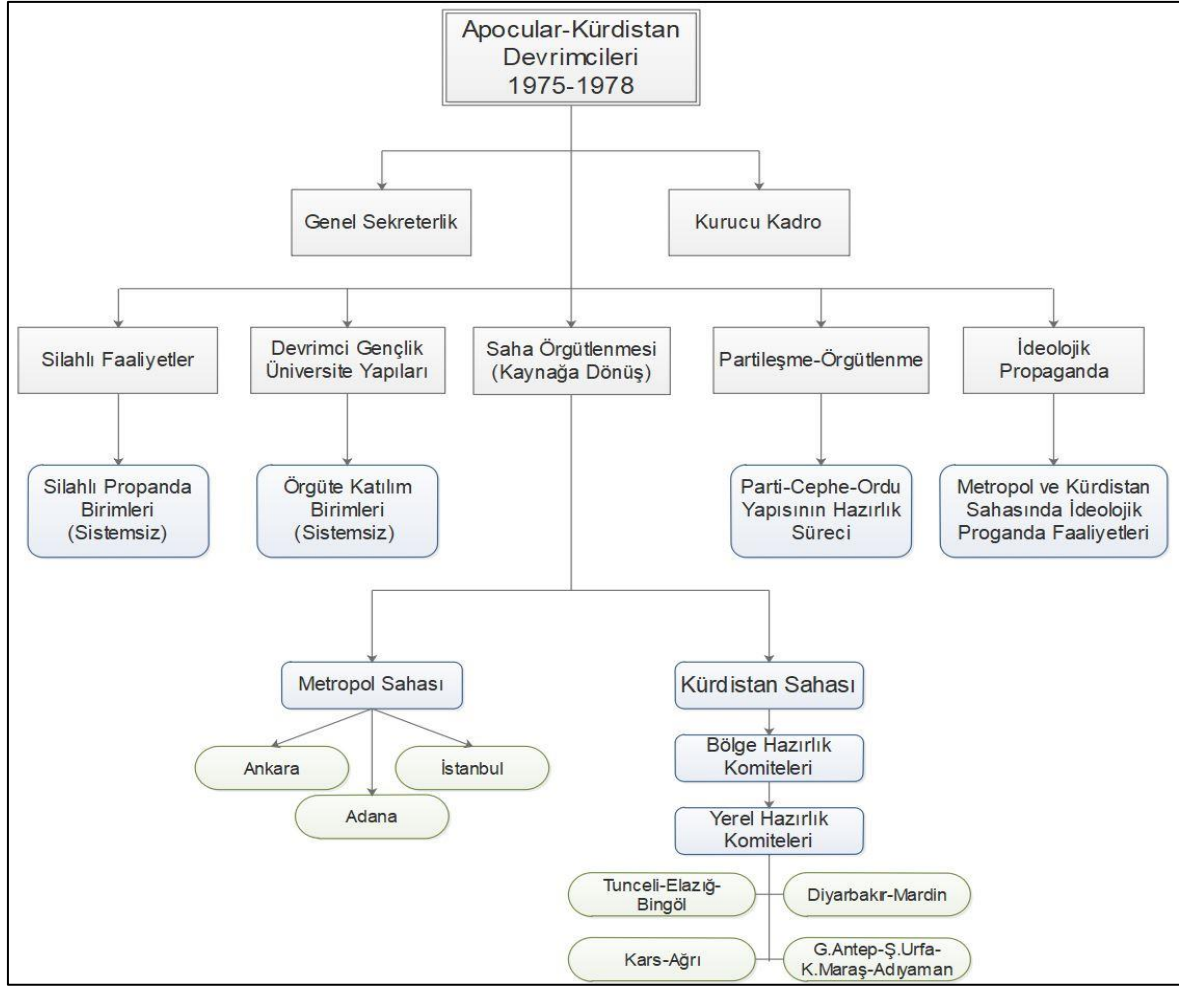
¹⁵ Bu kişiler her ne kadar bilerek isteyerek ajanlık yapmasalar dahi, farkında olmadan ajanlık yapılmakta, hareketleri ajanlığa hizmet etmektedir. Detaylı bilgi için bkz. http://www.sorunpolemik.com/SP/612/devrimci_saflardaki_ajanlik_kurumu_ve_objektif_ajanlik/

gayretleri “iki şüpheli ismin” neyi amaçladıkları konusunda kafa karışıklıklarına yol açmıştır (Öcalan, 1996b: 25-29). Bunların yanında Kesire Yıldırım’ın (Fatma) örgütün kuruluş ilanını geciktirme yönünde Öcalan’a baskı yapması da bir diğer şüpheli hareket olarak görülmüyordu. Abdurrahman’ın legalleşme isteği örgüt üzerinde daha etkin olma çabasının bir neticesi olduğu yönünde düşünceler bulunmakla birlikte, devletin örgüt üzerindeki kontrol çabasının bir neticesi olduğunu düşünenler de bulunmaktadır (Bayık, 2010: 58-64). 1976 Dikmen toplantısı sonrasında alanda başlayan örgütlenme ve eleman kazanımı sürecinde de MİT’in örgüte sızmaya çalıştığını iddia eden Öcalan, bu süreçte izlediği strateji sebebiyle en yakın örgüt mensuplarınca dahi eleştirildiğini ancak ne yapmak istediğini daha sonra anladıklarını ifade etmektedir. Öcalan; Kesire, Necati veya Abdurrahman gibi isimleri örgütsel yapı içerisinde tutarak istihbaratın ne yapmaya çalıştığını görmek istediğini, bir yandan da yapıyı kontrol altında olduğu imajı vererek ayakta tutmaya çalıştığını belirtmektedir (Bayık 2010: 13; Kalkan, 2006: 37). Öcalan bu dönemde MİT’in örgüte tesir etmeme ihtimali olmadığını, bu nedenle yaşanacak müdahale veya tesirlerin kontrollü olmasının daha doğru olacağını vurgulamaktadır. Bu kadar erken bir dönemde Öcalan’ın bu derece uzun vadeli strateji ortaya koyabilmesi, istihbaratı ya da devleti tanıması her dönem birçok soruyu akla getirmiştir. Öcalan bu süreçte Necati (Pilot) ve Kesire konusunu şu ifadelerle açıklamaktadır; *“Bütün soru işaretlerine, endişelere rağmen, bu iki ilişkiyi ele alış tarzımızla; Kürdistan’ın tarihinde en önemli, en kritik, hatta doğuş aşamasının sağlıklı gelişmesi açısından, gerçekten beceri, büyük dayanma gücü isteyen bir çıkış olayını sağlamaya çalışıyorum”* (Yüce, 1999: 312).

Örgüt tarihi açısından en sık tartışılan bu dönemde, örgütün kuruluşunda MİT’in devrede olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. Ancak bu konudaki görüşlerin müphem yönleri bulunmaktadır. Zira PKK’nın kuruluşundan sonra örgüte yönelik adli soruşturmalarda PKK Parti Programı olarak nitelendirilen ve soruşturma dosyaya giren bir belgenin KDP’ye bağlı olarak teşkil edilen başka bir örgütün¹⁶ programı olduğu görülmektedir (Kalkan, 2009: 165). Bu durum güvenlik birimlerinin PKK konusundaki bilgilerinin temelde yanlış olduğunu yansıtmaktadır. Bu durum istihbarat biriminin örgüt üzerinde tam hâkimiyet sağladığı düşüncesini belirli ölçüde yanlışlamaktadır. Ancak her istihbarat servisinin ülke içindeki örgütlenmelerde eleman bulundurma ve onları aktive etme arayışları doğal bir arayıştır. Örgütsel yapı açısından PKK’nın 1978 öncesinde örgütlenmesinin “genel sekreterlik”, “merkez komite”, “merkez komite üyeliği”, “saha

¹⁶ Kürdistan İşçi Partisi ismiyle KDP’ye paralel hareket eden farklı bir örgütlenmedir.

örgütlenmeleri”, “katılım birimleri”, “Üniversite-Öğrenci yapılanması” şeklinde ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Ayrıca 1975 ve 1976 yıllarında yapılan toplantılarda ve alınan kararlarda örgütlenmenin muhtevası şekillenmeye başlamış, klasik sol örgütlenmelere paralel şekilde parti-cephe-ordu yapısının örgütlenmenin temel sacayağı olacağı belirlenmiştir (Öcalan, 1998: 99-139).

Şekil 2.3. 1978-Kuruluş Öncesi Faaliyet ve Gruplaşma Şeması (Özcan, 1999: 35-40; Yüce, 1999: 188-191)¹⁷

¹⁷ Yukarıda yer alan şema 1973-1978 yılları arasındaki örgütsel faaliyetler hakkında örgüt literatüründe yer alan bilgilere göre hazırlanmıştır (Yüce, 1999). Saha örgütlenmesi ise örgütün kurucu kadrolarının parti tarihi anlatımlarından ve N. Ali Özcan'ın (1999) ilk alan örgütlenmesine ilişkin tespitlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur. Şekil 2.3 tam anlamıyla bir örgütlenme şeması olarak değil gruplaşma ve faaliyet şeması şeklinde düşünülmelidir. Literatürde örgütün 1978 öncesi dönemine ait herhangi bir şemasını ve grup yapısını gösteren bir örneğin yokluğu, yukarıda yer alan şemanın hazırlanmasını gerekli kılmıştır.

2.3.2. İkinci Dönem-Kürdistan İşçi Partisi-Partiya Karkeren Kurdistan- PKK'nın Kuruluşu ve Gelişimi (1978-2002)¹⁸

PKK'nın kuruluş öncesi süreci 1978 yılında tamamlanmış, bazı örgüt mensuplarının (Haki Karer, Halil Çavgun) öldürülmesi, kuruluş öncesi süreçte örgüt kadrolarında olumsuz bir iklim oluşturmuştur. Ancak 1978 yılının ikinci yarısı, örgütün kendisini ilan etme süreci olarak gelişmiştir. Bu bağlamda 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır Lice ilçesi Fis Köyünde yapılan toplantı, aynı zamanda örgütün 1. Kongresi ile PKK kuruluşu ilan edilmiş, Parti Programı, Manifesto, Tüzük ve asli kuruluş belgeleri ve görüşmeleri bu toplantıda ele alınmıştır.

Örgütün PKK yapısı altında varlığı 1978'den 2002 yılına kadar devam etmiştir. Yapılanma veya örgütlenme bağlamında bu süreç ele alındığında 1978 tarihli Manifesto ve Parti Programının öncelikle ele alınması gerekmektedir. Kürdistan Devriminin Yolu başlıklı manifestoda örgütün amacı, ideolojisi, örgütlenme ve yöntemi konularına yer verilmiştir. Bu kapsamda ele alınan konular şu şekilde özetlenebilir (Öcalan, 1993a: 115-129);

- PKK'nın temel amacı ya da değişmeyen politik ajandası “Bağımsız Birleşik Kürdistan” olarak ilan edilmiştir. PKK'nın kuruluşundan günümüze kadar bu amaç alenen ya da zımnen korunmuştur.
- Manifestoda örgütün bu amacı ancak “Kürdistan Devrimi” ile gerçekleştirebileceği vurgulanmış, “Kürdistan Devriminin” ise Marksizm-Leninizm düşüncesi ve pratiği ile gerçekleştirilebileceği öngörülmüş, bu bağlamda M/L ideoloji örgütün temel ideolojisi olarak benimsenmiştir. Bu temel ideolojik paradigmanın “Bilimsel Sosyalizm” rehberliğinde ele alınması gerekliliği vurgulanmıştır.
- PKK'nın “Kürdistan Devrimi” amacına ulaşabilmesi için “Zorun Rolü” temel yöntem olarak benimsenmiş, zorun rolü devrimci-ilerici zor olarak vurgulanmıştır.
- Zorun Rolü yöntemi bağlamında temel silahlı mücadele stratejisi ise Vietnam, Çin, Angola, Latin Amerika deneyimlerinden hareketle Uzun Süreli Halk Savaşı

¹⁸ Bu bölüm zaman aralığı açısından birçok olayı, gelişmeyi ve örgütlenme çeşitliliğini kapsamaktadır. Bu nedenle sadece bu aralıktaki gelişmeler başlı başına bir çalışma konusu olacağından, tezin bütünlüğünün bozulmaması için sadece örgütlenme sistematiğine ilişkin hususlara öncelik verilecek, konu bu bakış açısıyla değerlendirilecektir.

Stratejisi olarak benimsenmiştir. Ayrıca bu stratejiye paralel şekilde Mahir Çayan'ın Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'de ele alınmıştır.

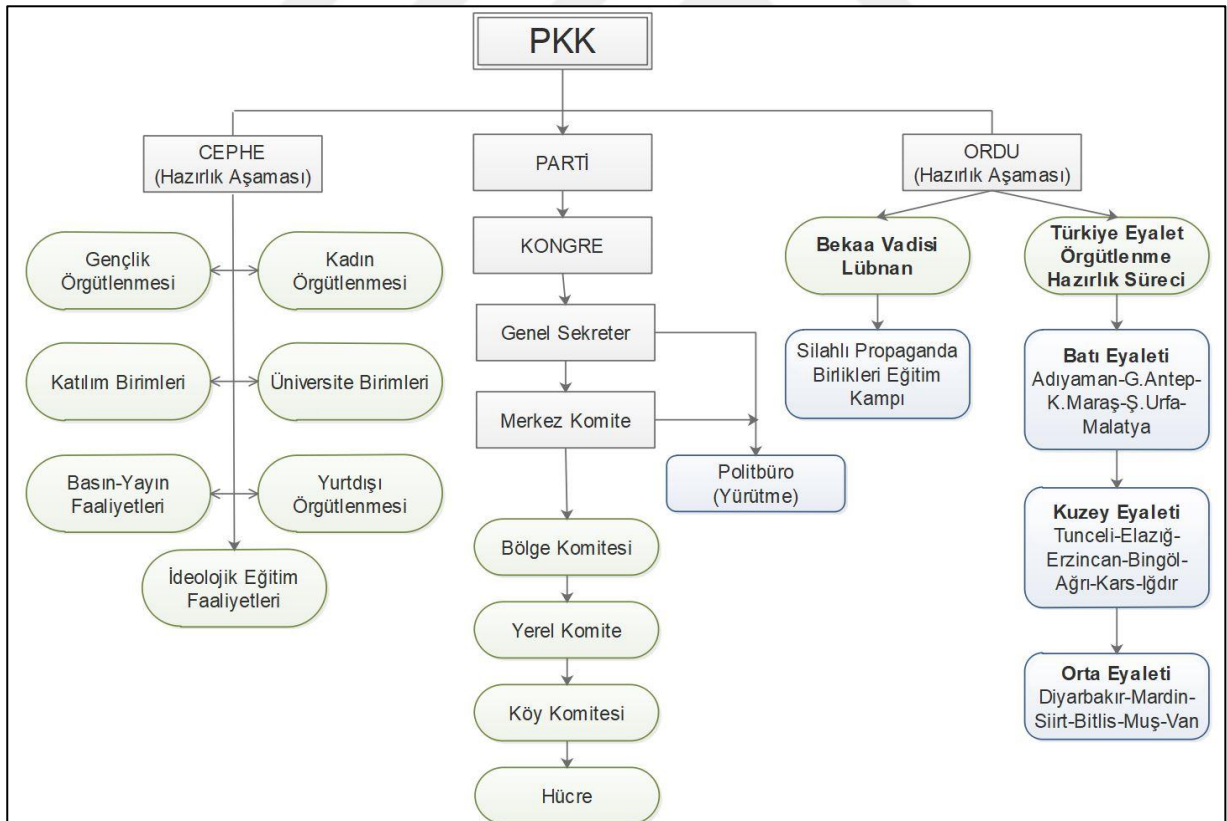
- Örgütlenme bakımından ise temel yapının parti-cephe-ordu şeklinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Parti yapısı politik örgüt olarak, cephe yapısı ulusal kurtuluş cephesi, ordu yapısı ise güçlü bir halk ordusu olarak ifade edilmiştir.
- Manifestoda hedef kitle olarak işçi, köylü, esnaf, gençler, kadınlara vurgu yapılmıştır.

Örgütün kuruluşundaki temel yol haritası olarak Manifesto, uzun yıllar örgüt kadroları için bir rehber olarak görülmüştür. Manifestoda yer alan ideolojik yaklaşımlardan olan “Kürdistan Sömürgeci” tezi, “Devrimci Zor” yaklaşımı gibi ana unsurlar örgüte katılan ve kadrolaşan her kişiye benimsetilen temel paradigmlar olmuştur. Örgütün 1. Kongresinde Manifestoda belirlenen ana çerçeveye bağlı olarak Parti Tüzüğü hazırlanmıştır. Kuruluş dönemi parti tüzüğü, PKK'nın ilk sistemli örgütlenme yapısını oluşturmuştur. Ancak birinci parti tüzüğü 1982'de yapılan 1. Konferans'ta katılımcılara okutulduktan sonra örgüt kadrolarına bir daha okutulmamış, PKK'nın kısa sürede genişlemesi ve büyümesi nedeniyle dar kapsamlı bir tüzük olarak kalmıştır. Bu durum 5. Kongre PKK tüzüğünün yeniden yazılmasıyla değişmiştir (Kalkan, 1996: 227). Tüzük daha çok örgüte katılanlara “militan kişinin” ya da kadronun özelliklerini anlatmak amacıyla Öcalan'ın (1983) yeniden ele aldığı şekliyle sahada uygulanmıştır. Kuruluş dönemi Parti tüzüğüne göre ilk örgütlenmesini gerçekleştiren PKK, bu tüzükte örgütlenmeye ilişkin belirtilen belli başlı hususlara göre şekillenmiştir. Parti Tüzüğünde “Teşkilat Yapısının Kuruluşu” başlığı altında örgütlenme yapısına yer verilmiştir (Parti Tüzüğü, 1978: 61-67);¹⁹

- 6. Md. Parti Teşkilatı: Parti yapılanması piramit tarzı-hiyerarşik bir yapı üzerine teşkil edilmiş, aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmiştir. Bu kapsamda aşağıdan yukarıya doğru; hücre, köy komitesi, yerel komite, bölge komitesi, merkez komite, kongre şeklinde yapılandırılmıştır.

¹⁹ PKK; parti-cephe-ordu yapılanmasına sahiptir. Ordu ve cephe yapılanmaları, parti yapılanması tarafından yönetilir. Tüzük; Parti yapılanmasının belirli bir düzen içerisinde işleyebilmesi için gerekli olan hükümleri içeren, sözleşme mahiyetinde olan yazılı örgütsel bir belgedir. PKK'nın 1978 yılında kabul edilen ilk tüzüğü literatürde sıklıkla 1995 yılında 5. Kongre'de yayınlanan PKK tüzüğü ile karıştırılmaktadır. Bu durum PKK konusunda akademik araştırmalarda maddi hatalar yapılmasına yol açmaktadır. Örneğin Güçlüer'in (2011) doktora çalışmasında PKK'nın 1978 tarihli tüzüğü olarak belirtilen tüzük, 1995 tarihli 5. Kongre tüzüğüdür ve araştırmacı kuruluş dönemi PKK yapısını 1995 yılındaki tüzüğe göre ortaya koyduğu için betimsel ve şematik olarak maddi hatalar ortaya çıkmıştır (Güçlüer, 2011: 156-158).

- 15. Md. Politbüro: Merkez Komite üyeleri tarafından seçilen dört kişi ve Parti Genel Sekreterinin oluşturduğu yürütme yapılanması işlevi görmektedir.
- 16. Md. Denetleme ve İstihbarat Komitesi: Merkez Komite tarafından seçilir. Merkez Komite ve Polit büroya bağlı olan komitenin örgüt içi disiplin, istihbarat, denetleme, ceza talep etme yetkileri bulunmaktadır.
- 17. Md. Parti Genel Sekreteri: Merkez Komite, Politbüro ve örgütün diğer yapılarının başkanı pozisyonundadır. Komiteler onun başkanlığında toplanır, oylamalarda dengeyi belirleyen ağırlığı bulunmaktadır.
- 18. Md. Mali Faaliyetler: Politbüronun denetim ve gözetiminde örgütün aidat, bağış, yayın ve diğer gelirleri hiyerarşik olarak toplanmaktadır.
- 19. Md. Kongre: Partinin en yüksek karar organıdır. İki yılda bir toplanır. Partinin ideolojisi ve stratejisini belirlemek, program ve tüzüğü değiştirmek, parti ismini değiştirmek, komite rapor ve faaliyetlerini tartışmak ve partiyi lağvetmek temel görev ve yetkileridir.

Şekil 2.4. 1978 PKK Parti Tüzüğü ve Programına göre İlk Örgüt Yapılanması (Parti Tüzüğü, 1978: 61-67; Öcalan, 1993a;)

Yukarıda yer alan Şekil 2.4'te PKK'nın kuruluşu itibariyle ortaya çıkan Parti yapısı odaklı örgütlenme sistemi görülmektedir. Cephe ve ordu yapıları sahada tam etkili olamadıkları için Doğu ve Güneydoğu'da belirli bölge yapıları teşkil edilmiş ancak altı tam olarak doldurulamamıştır. 1978-1980 yılları arasında PKK bölgede varlığını kabul ettirmek için iki temel hedefi önceliğine almıştır. Bu hedeflerin başında Tekoşin, Kawa, Sterka Sor gibi rakip Kürtçü örgütler, ikincisi ise feodal sistemin temsilcisi olarak görülen ve toplumsal yapı üzerinde önemli bir gücü bulunan aşiretlerdir (İmset, 1993: 21-29).

PKK, 1978 ilk örgütlenme hamlesinden sonra kısa sürede pratiğe geçerek bu örgütlenmeyi ete kemiğe büründürmeye çalışmış ancak 1980 darbesi öncesinde Öcalan'ın yurtdışına çıkışı örgütlenme yapısının 1978 Parti programı ve tüzüğünden daha farklı ve geniş bir kulvara yönelmesine kapı aralamıştır. PKK bir yandan Lübnan ve Suriye'de örgütün açılım sahasını oluştururken, güvenlik birimlerinin sıkı denetimi altındaki Türkiye'den çıkış yolları aramaya başlamıştır. MK üyesi Şahin Dönmez'in yakalanması ve verdiği ifadelerin önemli isimlerin deşifre olmasına yol açması, Öcalan (2002: 94) açısından ciddi bir endişe kaynağı olarak görülmüştür.

Örgütlenme yapısı açısından PKK üzerindeki en önemli hususlardan birisi 1984'de ilk silahlı yapılanma olan Kürdistan Kurtuluş Birlikleri (HRK)'nin, 1985'te cephe yapılanması olarak Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK)'nin, 1986'da HRK yerine Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK)'nin kurulmasıdır (Kalkan, 2008). PKK ismi partiyi ve çatı yapılanmayı temsil ederken, ERNK cephe yapısını, ARGK ise ordu yapısını temsil etmektedir. Bu üçlü sacayağı uzun yıllar örgütün çatı yapılanması olarak varlığını sürdürmüştür (ARGK, 1996: 49). Örgüt yapısı üzerinde 1978'den 1990'lara gelindiğinde yaşanan en önemli değişim Öcalan'ın genel sekreterlik pozisyonundan "Önderlik" adı altında tek adam pozisyonuna gelmesidir.

PKK, 1980 ve 1990 yılları arasında örgütlenme yapısı itibariyle parti-cephe-ordu üçlüsünün alt birimlerine ağırlık vermiş, bu bağlamda kırsalda eyalet sistemini oturtmuştur. Cephe örgütlenmesinin kurulması özellikle örgüte katılımları hızlandırırken, yurtdışı örgütlenmesinin temellerinin atılması ve Ortadoğu, Avrupa ülkelerinde aktif faaliyetler bu süreçte cephe yapılanması ile başlamıştır. Ayrıca örgütün basın yayın faaliyetleri, finansman yapısı, sistemli katılım örgütlenmesi, iç (HPP) ve dış istihbarat (TEV-SAL)

birimlerinin oluşturulması da 1980-1990 yılları arasında gerçekleştirilen 2. Kongre (1982) ve 3. Kongre (1986) kararları kapsamında belirlenmiştir (Özcan, 1999: 85-101).

Parti yapısında 1978'deki ilk düzenleme sonrası 1. Konferans'ta (1981), 2. Kongre'de (1982), 3. Kongre'de (1986) ve 4. Kongre'de (1990) bazı düzenlemeler yapılmış ancak en köklü yapısal değişim 5. Kongre'de 1995 gerçekleşmiştir. 1981 yılında gerçekleştirilen 1. Konferans'tan 1995 yılındaki 5. Kongreye kadar yapılan toplantılarda örgütün yapısal değişimi ile ilgili hususlar özetlenecek olursa (Aydın, 1992: 67-71; Kalkan, 2009: 180-195);

1. Konferans'ta Örgütsel Yapı Üzerine Yapılan Görüşmeler-Temmuz-1981 (Parti Merkez Komitesi, 1981);

- 1981-1. Konferans: PKK'nın örgütsel yapısındaki eksikliklerin ve sisteminin yeniden ele alınması kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda Merkez Komitenin yeniden tespit edilmesi ve işlerlik kazandırılmasına vurgu yapılmıştır.
- Cephe yapılanmasının kağıt üzerinden pratiğe geçirilmesi için gerekli örgütlenmelerin hızla gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.
- Ordu yapılanmasının sistemsiz silahlı propaganda birlikleri yerine sistemli bir örgütlenme çatısı altında faaliyetlerini sürdürmesi ve eylemsel sürece geçişinin gerekliliği ele alınmıştır.
- Örgüt içi özeleştirilmesinin verilmesi, sadece bir faaliyet olarak değil örgütsel bir kurumsallık olarak benimsenmiştir.
- Öcalan, "Halk Savaşı Stratejisi" kapsamında, katılım komiteleri oluşturulması kararı almıştır.
- Yurtdışı örgütlenmesi ilk defa sistemli şekilde ele alınmış, Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri öncelikli örgütlenme sahaları olarak görülmüştür.
- Basın-yayın faaliyetlerinin örgütlü ve sistemli şekilde yürütülmesi konusu ele alınmıştır.
- Ülkeye dönüş kararı alınmış, bu karar doğrultusunda silahlı birliklerin daha sistemli ve etkili bir yapılanmaya kanalize edilmesi kararlaştırılmıştır.

Birinci Konferanstan bir yıl sonra gerçekleştirilen 2. Kongre'de PKK'nın örgütsel yapılanma boyutundaki eksiklikler masaya yatırılmış, yeni yapılanmaların teşkil edilmesi, bu bağlamda cephe ve ordu sacayaklarının kurumsallaştırılması ve aktive edilmeleri ele

alınan başlıca konulardan olmuştur. Ayrıca yurtdışı örgütlenmesinin kurulması, basın-yayın, katılım birimleri gibi yapıların teşkil edilmesi gündeme alınmıştır. Bu bağlamda 2.Kongrede örgütlenme ile ilgili alınan kararlar özetlenecek olursa;

2.Kongre’de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Ağustos-1982);

PKK 1982 yılında İkinci Kongre’ye bir yandan cezaevlerinde çok sayıda örgüt mensubunun ölümü, öte yandan Bekaa Vadisindeki silahlı faaliyetleri yoğunlaştırma çabalarının arasında, gerilimli bir süreçte girmiştir. Öcalan İkinci Kongre sürecinde aşama aşama örgüt üzerindeki hakimiyetini tesis etmeye başlamış, bazı muhalif isimleri, örgüt kadrolarından da tepki gelmeyecek şekilde tasfiye etmiştir. Öcalan, İkinci Kongre sürecini aynı zamanda “İkinci Partileşme” hamlesinin gelişimi olarak ilan etmiştir. İkinci Kongre’de alınan kararlar ve bu kararlar içerisinde örgütsel yapılanmayı şekillendiren veya etkileyen hususlar (Kalkan, 2009: 194);

- Ordu yapılanmasının sistemli bir örgütlenme çatısı altında teşkil edilmesi (1984’de HRK’nın kurulmasının kararı)
- PKK’nın cephe yapısının dağınık örgütlenme ve faaliyetlerinin belirli bir cephe örgütlenmesi çatısı altında sistemli hale getirilmesi,
- PKK’nın Avrupa’ya taşınması ve bu alanda örgütlenme faaliyetlerinin başlatılması,
- Silahlı propaganda birimlerinin istihbarat yapısının teşkil edilmesi ve ülkeye dönüş sürecinde ön hazırlıklar yapması,
- Libya’da PKK temsilciliği açılması,
- Türkiye sahasında kırsal alanda silahlı faaliyetlerin başlatılabilmesi için köy komitelerinin kurulması ve genişletilmesi,
- Silahlı faaliyetler alanında Türkiye sahasına yönelik lojistik yapı veya sistemin oluşturulması,
- Örgütte ilk hizip ve tasfiye olayının yaşanması (Semir olayı)²⁰ şeklinde özetlenebilir

İkinci Kongre sonrasında PKK, artık Türkiye sahasında eylemselliğe geçme konusunu öncelikli ajandası olarak ortaya koymuş ancak 1982-84 arasındaki çeşitli

²⁰ Semir (Avrupa sorumlusu) olayı, örgütün Avrupa ve yurtdışı örgütlenmesi konusunda Merkez Komite ile Semir arasında yaşanan ihtilafın dışı vurumu ve Öcalan’ın Semir’i tasfiye etmesi şeklinde kısaca özetlenebilir (Ok, 1995: 8).

girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması örgüt içerisinde silahlı yapılanmanın sistemli bir örgütlenmeye sahip olmadığı eleştirisinin öne çıkmasına yol açmıştır. Bu durum ikinci kongrede alınan ve kararlaştırılan ordu yapısının kurulması konusunun aciliyetini yeniden göstermiştir. Bu durum PKK'nın silahlı alanda sistemli bir örgüt yapısına yönelmesini ve parti-cephe-ordu yapısının ordu ayağını kurmasını sağlamış ve 1984 yılında HRK (Hezen Rizgariya Kurdistan-Kürdistan Kurtuluş Birlikleri) kurulmuştur (İmset, 1993:104).

HRK yapılanması Haziran 1984 tarihinde kurulduktan iki ay sonra, 15 Ağustos Eruh-Şemdinli saldırısı ile kuruluşunu ilan etmiş ve PKK artık ordu yapılanmasını HRK çatısı altında sürdürmeye başlamıştır. Bu yapılanma bünyesinde üç adet Silahlı Propaganda yapısı teşkil edilmiştir. Bu takımlar şunlardır (Semiz: 2007: 82; Aygan, 1987: 138-139; Serxwebun, 1984-32: 2);

- i. 21 Mart Silahlı Propaganda Takımı: Hakkari-Şemdinli
- ii. 14 Temmuz Silahlı Propaganda Takımı: Siirt-Bitlis-Batman
- iii. 18 Mayıs Silahlı Propaganda Takımı: Tunceli-Bingöl-Elazığ-Adıyaman

1984 yılında HRK'nın kurulması ile birlikte ordu yapılanmasındaki boşluk belirli bir ölçüde doldurulmuştur. Ancak cephe konusundaki sorunların devam etmesi, 1985 yılında ERNK'nın (Eniya Rızgariya Netewa Kurdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) kurulmasını hızlandırmıştır. ERNK, 21 Mart 1985 tarihinde kurulmuş ve kuruluş bildirgesinde genel örgüt propagandasının yanında cephe faaliyetlerinin önemine ilişkin hususlara değinilmiştir. Bu propagandalar içerisinde özellikle Öcalan'ın isminin artık ön planda tutulduğu ve örgütün lider merkezli bir yapıya doğru evrildiği görülmektedir (Serxwebun, 1985-39: 28). ERNK'nın kuruluş sürecinde cephe yapısı olarak bu oluşuma yüklenen misyon özellikle halkın örgütün politik çizgisine kanalize edilmesi yönünde olmuştur. Öcalan (1986: 179) ERNK'nın kuruluşu sonrası bu yapı ile ilgili olarak "Yurtsever Kürdistan Halkı" hitabıyla, ERNK faaliyetlerinin "halkın cephe bayrağı altında toplanmasıyla" mümkün olacağını ifade etmiştir. Öcalan, ERNK'yı cephe tanımlaması bağlamında şu ifadelerle betimlemektedir;

"Cephe, ulusal baskı ve sömürgeci sisteme karşı ilk direniş belirtileri; düşünce düzeyinden silahlı eyleme, kültürel düzeyden ahlaki davranışlara kadar bir halkın uyanma, kendini yenileme istek ve eyleminin başlama hareketidir. ... Ulusal kurtuluş cephesi, bağımsızlığı için mücadele eden her halk gibi halkımızın da vazgeçemeyeceği silahıdır. KUKC, proletarya

devrimlerinin vazgeçilmez müttefiki olan ulusal kurtuluş devrimleri döneminde Kürdistan halkının da kendisini ulus olarak tanımlama ve özgür bir topluma ulaşma yönündeki iradesini tezahür ettirmesi, askeri, kültürel, ahlaki ve felsefî alana kadar üzerindeki vahşi sömürgecilikle ortaçağ kalıntılarına karşı çok az olanaklarla bile olsa savaşıyan bir halk gerçekliğine bilinçte ve pratikte varması adımıdır” (1986:181-186).

Bu bağlamda ERNK, PKK tarihi açısından ilk siyasallaşma yapısı şeklinde tanımlanabilir. Zira bu yapı PKK’nın politik ajandasının halk tabanında ve toplumsal yapılar içerisinde (kadın, gençlik, işçi, köylü, üniversiteler vb.) etkin hale gelebilmesi, kabul edilebilmesi ve Kürt ulus inşasının sağlanabilmesi amaçlarını taşımaktadır. Bu faktörler çerçevesinde özellikle siyasal söylem ve eylemler boyutunu barındıran ERNK, ilerleyen yıllarda gelişecek olan siyasallaşma sürecinin kapısı olarak tasvir edilebilir. ERNK’nın örgüt açısından ilk sistemli siyasallaşma yapısı olduğuna işaret eden Öcalan bu durumu şu ifadelerle açıklamaktadır;

“... cephe, her şeyden önce halkımızın bu çok zengin olan kesimlerinin örgütlü bir ifadesidir. Böylesine bir örgütlü ifadeyi, ancak çok zengin ve karmaşık örgüt ve eylem biçimlerini kullanarak yaratabiliriz. Yalnız silahlı mücadeleyi değil, silahlı mücadelenin çok cüzi bir yer işgal edeceğini düşünerek, asıl siyasal mücadelenin, kitlelerin her düzeydeki tepkisinin yolunun açılması olduğu, kültürel faaliyetlerden yürüyüş ve gece gösterilerine, protestolar, toplantılar ve düğünlerden cenaze törenlerine kadar her şeyin değerlendirilmesi gerektiği bilinmelidir. Kısaca, her türlü toplumsal yaşantıyı çeşitli eylem biçimleriyle bir cephe gösterisine dönüştürmek ve siyasal bir niteliğe kavuşturmak gerekiyor. Yalnız silahlı mücadeleyi görüp, bu kadar zengin mücadele biçimlerini görmeme hastalığına düşmemek gerekiyor. Toplumun tüm faaliyetlerine cephe rengi verilmeli, ekonomik yaşamdan sportif faaliyetlere, ibadet gösterilerinden gerçek siyasal mücadelelere kadar tümü tek bir potada yoğunlaştırılabilir. Halkımızın çeşitli birikimlerini böylesine bir kanalda birleştirmek, halk savaşı yolunu açmak demektir. O halde, halkımızın genel eylemlilik düzeyini yalnız silahlı eylem olarak görmemek, silahlı mücadelenin belirleyiciliğini esas almak ama, onu sürekli geliştirip güçlendirecek olan sayısız direnme biçimlerini de hesaba katmak, Kürdistan’da yaşamın gerçekten bir direnme eylemi olduğunu görmek ama, bunun bir ulusal kurtuluş eylemine dönüştürülmesi gereğinin derin bilinci ile hareket ederek yüceltmek, yani halkın direnişçi yaşamını bilinçlendirmek gerekiyor. Fakat, bunun başarılması için de son derece usta olmak gereklidir” (1986: 195).

1986 yılına gelindiğinde PKK, artık parti-cephe-ordu yapısını teşkil etmiş, gerek Türkiye sahasında, gerekse Lübnan, Suriye, Irak veya Avrupa ülkelerinde sistemli bir yapılanmaya doğru evrilmeye başlamıştır. Bu kapsamda 1986 yılından gerçekleştirilen 3. Kongre örgüt açısından bir diğer önemli adım olmuştur.

3.Kongre’de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Ekim-1986);

3. Kongre PKK açısından önemli kırılmaların yaşandığı bir toplantıdır. Bu toplantı öncesinde PKK içinde hizipleşmeler, Öcalan’a karşı ortaya çıkan rahatsızlıkların dile getirilmesi, cezaevi çıkışlıların örgütün tek adam formuna girdiği yönündeki eleştirileri dikkat çeken iç çalkantılardır. Bu anlamda 3. Kongre Öcalan’ın bir çeşit tasfiye ve revizyon kongresi olarak ifade edilebileceği gibi, Öcalan’ın “Önderlik” vasfının kurumsal bir kimlik kazanma süreci şeklinde de yorumlanabilir. Bu kongrede örgütün cephe ve ordu yapılarında köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesi gerektiği ve bu kapsamda adımlar atılması kararlaştırılmıştır. Bu kararlar bağlamında yeni yapılar ihdas edilirken bazı önemli yapılanmalarda revize edilmiş ya da isim değişikliğine gitmiştir. 3. Kongre’de yapılan örgütsel yapı değişiklikleri ya da yenilikleri özetlenecek olursa (Demirel, 2005: 405-408);

- HRK yapısı lağvedilip yerine ARGK’nın (Arteşe Rizgariya Gele Kurdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) kurulması,
- ARGK’nın üyeleri ve yeni katılımlar hakkında askerlik yasasının çıkartılması,
- Finansal yapı ve mali sistemin teşkil edilmesi,
- Örgütün önemli üslerinden (Lübnan-Beka Vadisi) olan Hevi Kampının isminin Mahsun Korkmaz Akademisi olarak değiştirilip Parti Merkez üssü haline getirilmesi,
- Şehir ve kitlesel faaliyetlerde legal yapıların teşkil edilmesi kararı alınmış, (bu durum siyasallaşmanın yapısal boyutta şekillenmesini sağlamıştır)
- Kırsal alan eyalet yapılanması revize edilmesi ve yedi eyalet olarak düzenlenmesi²¹,
- Cezaevi çıkışlılar ve cezaevinde bulunanların sistemli bir faaliyet ve örgütlenme içerisine girmeleri (bu kapsamda Zindan Direniş Konferansı gerçekleştirilmiştir) (Öcalan, 1994b),
- Örgüt iç istihbarat yapısı HPP (Partiyi Koruma Gücü) ve örgüt dış istihbarat yapısı TEV-SAL’ın kurulması,
- Cephe yapısı olan ERNK çatısı altında yurtdışı örgütlenmesini ve faaliyetlerini kurumsal hale getirecek olan dış ilişkiler biriminin kurulması,

²¹ Bu yedi eyalet şu şekildedir; Botan, Mardin, Güneybatı, Garzan, Orta (Diyarbakır), Kuzey (Tunceli), Kars ve Ağrı-Serhat (Güçlüer, 2011:239).

- Gençlik örgütlenmesinin kurulması -bu bağlamda 1987 yılında YCK (Kürdistan Gençlik Birliği-Yekitiya Ciwanen Kürdistan) yapısı oluşturulmuştur.

Üçüncü Kongre sonrasında örgütün yapısal değişimleri 1980'li yılların başlarında olduğu gibi uzayan bir sürece yayılmamış, hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmiştir. 3. Kongrede alınan yukarıdaki kararlar kısa sürede hayata geçirilmiş ve 2. Kongrede şekillenen örgüt yapısı önemli ölçüde değişmiş ve gelişmiştir. 1989'da gerçekleştirilen 1. Yurtiçi Konferans ise hem 3. Kongre'nin değerlendirilmesi, hem de 4. Kongrenin ve 2. Konferansın öncüsü mahiyetinde bir ara toplantı olarak PKK'nın kritik bir dönemeçte yapısal boyutunu etkileyen bir toplantı olmuştur.

1.Yurtiçi Konferans'ta Örgütsel Yapı Üzerine Yapılan Görüşmeler (Eylül-1989);

Yurtiçi konferansta yapılan görüşmeler daha çok faaliyetler odağında olmuş ve cephe ya da kırsal yapı-faaliyet ekseninde şekillenmiştir. Bu kapsamda kırsal alan eyalet yapısının alt birimlerinin oluşturulması, örgüt içi yargılama yapan disiplin mahkemelerinin kurulması, cephe örgütlenmesinin (ERNK) faaliyetlerinin Türkiye merkezli yürütülmesi kararları alınmıştır. Bu kararlar ile 1990 yılında yapılacak olan 2. Konferansa giden PKK, Körfez Savaşı sürecinde örgütün yeni dönem örgütlenme sistemini hazırlamaya yönelmiştir (Ok, 1995: 224).

2.Konferans'ta Örgütsel Yapı Üzerine Yapılan Görüşmeler (Mayıs-1990);

Bu konferansta örgütsel yapı üzerine alınan kararlarda öncelikle cephe faaliyetleri bağlamında her bir eyalete ait alt basın-yayın organı kurulması kararı alınmıştır. PKK'yı sadece illegal alanda değil, legal alanda temsil edebilecek dernekleşme, vakıflaşma veya siyasal yapıların oluşturulması konusu gündeme getirilmiştir. Bu durum 1990'lara gelindiğinde toplumsal taban oluşturma noktasında mesafe kat eden örgütün siyasallaşma boyutunu pratize etme girişimleri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca salt silahlı mücadele yoluyla örgütün politik ajandasını gerçekleştiremeyeceğinin bir yansıması olarak da düşünülebilir. Konferansta, ERNK faaliyetlerinin kitlesel yapılar içerisinde etkin olması ve örgütlü bir sistem oluşturulması konusu gündeme getirilmiştir (Şehirli, 2000: 307; İmset, 1993:). Örgütün ideolojisi açısından ironik olarak değerlendirilebilecek ancak gelecekte önemli bir misyon üstlenecek olan ERNK'ya bağlı din örgütlenmesinin kurulması konusu

gündeme getirilmiş, Kürdistan Yurtsever İmamlar Birliği'nin fikri temeli atılmıştır (Siverekli, 2008: 130; Semiz, 2013: 158-159). Bu konuda özellikle Öcalan'ın (1991a) "Din Sorununa Devrimci Yaklaşım" isimli kitabının önemli bir etkisi olmuştur. Konferansta dile getirilen ancak uzun yıllar gerçekleştirilemeyen ve Öcalan'ın İmralı sürecinde de güncelleyerek vurguladığı Ulusal Kongre ve Konferans yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

1990 yılı Ağustos ayında Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgali ile birlikte Ortadoğu'da dengeler tarihi bir nitelikte değişim sürecine girmiştir. Bu değişim doğrudan doğruya bölgede yaşayan Kürtleri etkilerken, PKK süreçten azami ölçüde faydalanmaya odaklanmış, bölgedeki sıcak savaşın getirilerini örgütsel yapılarına kanalize etmeyi bu dönemin temel hedefi olarak görmüştür. Bu dönemde PKK, KDP ve YNK karşısında Irak topraklarında yeterli güç ve potansiyele sahip olmadığı için PAK (Partiya Azadiya Kurdistan-Kürdistan Özgürlük Partisi) isimli paravan bir yapı kurmuş ve bölgede örgütlenme faaliyetlerini bu yapı üzerinden sürdürmeye çalışmıştır (Kalkan, 2009: 248).

4.Kongre'de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Aralık-1990);

Ortadoğu'da yaşanan bu gelişmeler ve PKK'nın süreçteki durumunun köklü şekilde ele alındığı 4. Kongre örgütsel yapı ve faaliyetler üzerinde yeni gelişmelerin ve değişimlerin yaşanmasını sağlamıştır. Bu çerçevede 4. Kongrede örgüt yapıları üzerinde etki ve değişim oluşturan hususlar ele alındığında (Kalkan, 2009: 253; Öcalan, 1990: 67-108),²²

- Devrimci Zor olarak nitelendirilen ancak 1984-1990 yılları arasında zorun rolüne dönüşen bölge halkına yönelik şiddet eylemlerinin sonlandırılması ve doğrudan devletle irtibat kurarak işbirliği içinde olanlara yöneltilmesi,
- Cephe örgütlenmesinin sivil itaatsizlik eylemleri bağlamında yapı-faaliyet ilişkisini düzenlemesi,

²² 4. Kongre 1. Kongreden sonra Türkiye sahasında gerçekleştirilen ikinci kongredir (Kalkan, 2009: 253).

- PKK-Vejin hareketinin²³ M.Cahit Şener öncülüğünde başlatılması ve Öcalan'ın yanlış politikalarının vurgulanması karşısında, Şener'in ve ekibinin hain ilan edilmesi,
- Öcalan'ın yoğun silahlı şiddet ve eylemselliğin Türkiye sathına yayılması kapsamındaki talimatı doğrultusunda silahlı birimlerin buna göre kendi örgütsel yapılarını revize etmeleri (Botan ve Behdinin Savaş Hükümetinin ihdas edilmesi),
- Türkiye sahası dışında İran, Irak ve Suriye'deki örgütlenme faaliyetlerinin ve yapılaşma çalışmalarının kongrede gündeme alınması konuları ele alınmıştır.

Dördüncü Kongre'yi bir "gerilla kongresi" olarak tanımlayan Duran Kalkan (2009: 253), bu kongrenin aynı zamanda siyasallaşma süreci ve yapılanmaları açısından önemine işaret etmiştir. Bu bağlamda Kalkan (1996: 191) 4. Kongre döneminin temel özelliğinin *"gerillanın savaşın siyasal mücadelenin yanında serhildan sürecinin de hızla yaygınlık ve kapsam kazanmasıdır. Bu devrimimizin yeni bir kuvveti oluyor. Yeni bir taktik açılım olarak yeni bir eylem tarzı olarak etkili bir devrimci kuvvet olarak serhildanlar kitle eylemliliği gündeme geliyor"* ifadesiyle siyasallaşma olduğunu vurgulamaktadır.

Dördüncü Kongre dönemi olan 1990-1995 yılları arasında örgüt yapısal açıdan cephe, parti, ordu yapıları bünyesinde değişim sağlamış ve yeni yapılar oluşturmuştur. Bu kapsamda öncelikli olarak 1991'de Kürdistan Yurtsever İmamlar Birliği ve 1993'te Kürdistan İslami Hareketi (KİH) kurulmuştur (Semiz, 2007: 159; Alkan, 2014: 23). Din örgütlenmesinin yanında örgüt basın-yayın faaliyetlerinde dergi yayınlarının (Serxwebun, Berxwedan, Gençlik ve Kadın Dergileri) dışında radyo, televizyon, gazete gibi farklı unsurları da hayata geçirmeye başlamıştır. Özellikle Avrupa'da basın-yayın örgütlenmesi sistemli bir potansiyele ulaşmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren yukarıda Duran Kalkan'ın belirttiği siyasal mücadele ve cephe örgütlenmesi ya da faaliyetlerine bağlı olarak gençlik, kadın, yurtdışı, cezaevi gibi yapılarda köklü değişim ve gelişimler yaşanmıştır.

Bu değişim ve gelişimlerin yaşandığı 1990-1995 sürecinde PKK'nın bir yandan yoğun eylemsellik sürecine girmesi üzerine belirli bölgelerde alan hakimiyeti sağladıktan

²³ PKK'nın kurucu kadrolarından Mehmet Cahit Şener, 1980 darbesi ile birlikte cezaevine girmiş ve burada örgütsel çizgiye muhalif bir tutum sergilemeye başlamıştır. Bu tutum cezaevi süreci sonrasında da devam etmiş ve Mehmet Cahit Şener 1986'da PKK-Vejin (PKK-Diriliş) hareketini ortaya çıkarmıştır. Bu harekete daha sonraki süreçte Kesire Yıldırım'da destek vermiş, ancak pratikte istenilen başarıyı elde edememişlerdir. Buna rağmen Öcalan bu hareketin varlığından ciddi şekilde rahatsız olmuştur (Güçlüer, 2011: 249).

sonra 1994 yılından itibaren bu ivmesini kaybetmesi ve 1995 yılına ciddi hasarlar alarak başlaması, örgütsel yapı üzerinde köklü bir değişimin gerekliliğini gündeme getirmiştir. 1995 yılında gerçekleştirilen 5. Kongre öncesinde, bu kongrenin hazırlık toplantısı olan 3. Konferans yapılmıştır.

3.Konferans'ta Örgütsel Yapı Üzerine Yapılan Görüşmeler (Mart-1994)

PKK'nın çatışma stratejisi olarak stratejik denge aşamasına geçişi, düzenli ordu sistematığına yakın bir çatışma düzenine yönelmesi, örgütün 1993 ve 1994 yılında ciddi kayıplar vermesine yol açmıştır. Bu durum örgütün silahlı yapı faaliyetlerini revize etme gereksinimini doğurmuştur. Ayrıca Öcalan bu konferansta örgütün silahlı kadro sayısının yetersiz olduğunu elli bin kişiye çıkartılması gerektiğini, böylelikle devlet ile müzakere yapılabilecek bir caydırıcı güce sahip olunabileceğini vurgulamıştır. 1993 yılında örgütün ilk ateşkes süreci ve devlet ile yapılan görüşme trafiğinin sistemli başlangıcı, Öcalan açısından ilerleyen süreçte bu görüşmeleri daha güçlü bir potansiyel ile yapıldığı takdirde önemli kazanımlar elde edilebileceği düşüncesine sevk etmiştir. 3. Konferansta örgütün kadro²⁴ sayısını daha yüksek niceliğe çıkarma arayışının temelinde bu faktör yatmaktadır. 3. Konferansta örgütün yapısal değişim ve yenilikleri konusuna bakıldığında ise (Serxwebun, 1994-147: 16; Öcalan, 1994c: 52-76);

- ARGK bünyesindeki silahlı birimlerin kuzeye (Karadeniz'e) açılım ve bu bölgeye birlik kaydırılması kararı alınmıştır.
- Kayseri bölgesini kapsayacak şekilde Güneybatı Eyaletinin kurulması, Dersim eyaletinin ise batı bölgelere doğru genişletilmesi gerekliliği ifade edilmiştir.
- Türkiye ile diplomatik ilişkileri kısıtlı olan ya da sorun yaşayan ülkelerde propaganda ve basın-yayın örgütlenmesinin güçlendirilmesi ya da kurulması hususu ele alınmıştır.
- 4. Kongrede gündeme gelen ve Öcalan tarafından sıklıkla vurgulanan Ulusal kongre ya da meclis yapısı bu konferansta da gündeme getirilmiş, eyalet yapıları düzeyinde meclisleşme sistemine geçiş kararı alınmıştır. Bu eyalet meclisleri ise çatı yapı olan ulusal meclise bağlı hareket etmesi gerekliliği ifade edilmiştir. İlerleyen yıllarda meclis yapılanması konusu örgütün asli örgütlenme sistematığına

²⁴ Kadro terimi terör örgütünün kırsal alan faaliyetlerinde bulunan örgüt üyelerine atfen kullanılan bir kavramdır.

dönüşecektir. Bu nedenle meclisleşme sistemi açısından bu karar önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

- Sol örgütlenme ve sivil toplum kuruluşlarıyla yakın ilişkilerin geliştirilmesi, Avrupa’da bir uydu kiralanarak TV yayınlarına başlanması, bu bağlamda basın-yayın örgütlenmesinin genişletilmesi kararları alınmıştır.
- Saha ve eyalet yapıları revize edilmiş, 3 saha ve 8 eyaletten oluşan bir kırsal alan yapısı oluşturulmuştur.
- Ayrıca konferans kararları bağlamında yapılan çalışmaların Öcalan açısından yeterli görülmemesi üzerine Sürgünde Kürt Parlamentosunun oluşturulması kararı alınmış, bu karar 1995 yılının ilk aylarında hayata geçirilmiştir. Bu yapı ile Avrupa’da sistemli lobi faaliyeti ve yurtdışı siyasi faaliyetler daha düzenli bir yapıya bürünmüştür. Ayrıca bu yapılanma ileride Avrupa örgütlenmesinin çatı yapılanmasının temelini oluşturmuştur.

5.Kongre’de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Ocak-1995);

PKK’nın 5. Kongresi hem yapısal, hem de faaliyet bakımından en kapsamlı karar alma toplantılarından birisi olmuştur. Yapılan bu toplantıda parti programı ve tüzüğü değiştirilmiş, uzun yıllardır işlevsiz kalan tüzük güncellenerek örgütlenme yapısını revize etmiştir. Ayrıca Öcalan tüzüğe göre örgütlenmesi gerekliliğini vurgulayarak, bu konuda alt yapılanmaları sistemli bir örgütlenmeye yönlendirmiştir. Bu kongre kararları, tüzük ve program değişimi neticesinde ortaya çıkan yeni yapılanma hakkında aşağıda özet mahiyetinde belirtilen hususlar öne çıkmaktadır (Güçlüer, 2011: 255-257);

- Geçici devrim hükümeti kurularak halkın örgütsel katılımı daha aktif ve eylemsel katılımının sağlanması ve cepheleşmeye yönelmesi,
- Kürdistan Ulusal Kongresi toplantısının gerçekleştirilmesi ve bu yapılanmanın Kürtleri bir araya toplayacak şekilde örgütlenmesi,
- İdeolojik eğitim konusunda gerek yapısal, gerekse faaliyet düzeyinde adımlar atılması,
- Irak’ın kuzeyinde sınır bölgesinde mevcut örgütsel bir silahlı yapının güçlendirilerek yerel bir sınır gücünün oluşturulması,

- Şehirlerin ve metropollerin eylem sahaları haline getirilmesi için bu alanlarda eylem yapabilecek kadro yetiştiren yapıların teşkil edilmesi, ayrıca şehirlerde küçük yapılar halinde eylem birimleri oluşturulması,
- Yurtdışındaki faaliyetlerin Türkiye sahasına yönlendirilmesi,
- Sol örgütlenmelerle belirli konu ve alanlarda birlikte hareket etme kararının alınması ve bu konunun cephe faaliyetleri açısından değerlendirilmesi,
- Kırsal alan saha sayısının 4, eyalet sayısının 12'ye çıkartılarak açılım sahalarının (Karadeniz-Toros-Amanos) belirli bir eyalete bağlanması,
- MED TV'nin yayın hayatına başlaması ve bu kanalın basın-yayın örgütlenmesi çerçevesinde teşkilatlandırılması,
- Talabani yönetimi ile PKK arasında KDP'nin etki sahasını sınırlandırmak amacıyla Demokratik Ulusal Güç Birliği (YNKD) yapısının kurulması,
- Kürdistan İslami Hareketi-KİH, Kürdistan Aleviler Birliği, DEP eski vekilleri ve Avrupa'daki dış ilişkiler temsilcisi olan örgüt mensuplarının öncülüğünde Sürgünde Kürt Parlamentosunun en kısa sürede kurulması kararı alınmıştır.

Bu temel kararların yanında parti programı ve tüzüğünde örgüt yapısı sistemli şekilde revize edilmiştir. Bu kapsamda yeni parti programı, tüzüğü ve 5. Kongre kararları incelendiğinde (PKK, 1995a: 1-9; PKK, 1995b; Öcalan, 2000b);²⁵

- 5. Kongre kararları Parti-Cephe-Ordu ana birimleri ve alt ya da bağlı oluşumları hakkında yapılan düzenlemeleri kapsamaktadır.
- Bu kapsamda Parti üzerine alınan kararlarda “Önderliğe (Öcalan’a) bağlılık en temel görev” olarak belirlenmiştir.
- Parti önderliğine-Parti, Genel Başkanlığına bağlı olarak Parti-Cephe-Ordu yapısının yönetim sistemini oluşturacak olan Parti Merkez Komitesinin revize edilmesi ve 29 asil, 11 yedek üyeden oluşan bir yapılanmaya gidilmesi kararı alınmıştır.
- Genel Başkanın başkanlığında Parti Merkez Komitesinin görev ve faaliyetlerini denetleyen Başkanlık Konseyi ve bağlı birimlerin oluşturulması, 7 asil 3 yedek üyeden oluşan ve örgüt içi yargı-disiplin işlerini yürüten Merkez Disiplin Kurulu'nun yapılandırılması kararlaştırılmıştır.

²⁵ Her üç örgütsel yayında alınan kararlar oldukça ayrıntılı olduğu için her bir kararın tafsilatına girilmeden yapılanmayı ilgilendiren temel hususlara değinilmiştir.

- Parti kadrolarının içinde bulunduğu sorunlar ve yozlaşma gibi durumlara karşı kendilerini Öcalan merkezli önderlik perspektifleri doğrultusunda revize etmeleri konusuna vurgu yapılmış, parti kadro sayısının iki misline çıkartılmasına karar verilmiştir.
- Parti içi eğitim faaliyetlerinin sistemli şekilde yürütülebilmesi için “Parti Eğitim Okulları” ve yönetiminin kurulması kararlaştırılmıştır.
- Parti yapılanması ve yönetimince ordu ve cephe organlarının faaliyet ve yapılanmalarının denetlenmesi için siyasi komiserler görevlendirilmesi ve bu sistemin kurumsallaştırılması kararı alınmıştır.
- **Ordu yapısı konusunda** alınan kararlara bakıldığında öncelikle ordunun niteliği ve niceliğinin büyütülmesi-genişletilmesine karar kılınmıştır.
- Bu bağlamda ARGK yönetmeliğinin güncellenmesi-yenilenmesine karar verilmiş ve bu yenilenme ile ordu yapısının genişleyen ve gelişen durumunun göz önünde bulundurulmasına karar verilmiştir.
- Ordu yapısı üzerinde partinin denetim ve hakimiyetinin tesis edilmesi hedeflenmiş, bu bağlamda ARGK’nın merkezi ve kurumsal yapısının teşkil edilmesi, birlik-takım düzenlerinin yenilenmesine karar verilmiştir.
- Lojistik ve levazım ihtiyaçlarının sağlıklı şekilde yerine getirilebilmesi için lojistik biriminin kurumsal hale getirilmesi kararlaştırılmıştır.
- Kırsal alanda eylem ve faaliyetlerin daha etkili olabilmesi, şehirlere yönelimlerde, katılım süreçlerinde, istihbari ve lojistik teminin de milis yapısının gerekliliği dile getirilmiş ve bu yapının kurulmasına karar verilmiştir.
- **Cephe yapılanmasının** faaliyetleri ele alındığında, öncelikle tüm cephe oluşumunun sistematize edilmesi kararı alınmıştır.
- Bu bağlamda cephe faaliyet ve yapılarının merkezileştirilmesi, tüm alan ve eyalet yapılarında cephe oluşumunun teşkil edilmesi ve Parti Merkez Komitesi bünyesinde temsil edilmesine karar verilmiştir.
- Alan, Eyalet bünyesindeki cephe oluşumu ve ERNK bünyesinde, basın-yayın, lojistik, eğitim, sağlık, mali birim, haberleşme, metropol-şehir birimleri, serhildan-kitlesele eylem komitesi, eyalet cephe yapısına bağlı cezaevi dış koordinasyonu, arşiv ve sicil yapılanması, asker-alma şubesi, halk mahkemeleri yapılarının kurulması ve eyalet-cephe konferanslarının yılda bir yapılmasına karar verilmiştir.

- Cephe birlikleri adı altında; Avrupa’da ve Türkiye sahasında İşçiler Birliği, Gençlik Yapılanmasının güçlendirilmesi, milis yapısının oluşturulabilmesi için cephe faaliyetleri açısından Köylü Birliği, finansman faaliyetlerinin sistemli hale getirilmesi için Esnaflar Birliği kurulması ve bunların dışında Aydınlar Birliği ve Çocuklar Birliği yapılarının oluşturulmasına karar verilmiştir.
- Cephe faaliyetlerinin önemli ayaklarından olan dini örgütlenmelerin kurumsal ve sistemli bir yapıya büründürülmesi amacıyla Kürdistan İnananlar Dayanışma Konseyi çatısı altında tüm birliklerin birleşmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda Kürdistan Yurtsever Yezidiler Birliği, Kürdistan Aleviler Birliği, Kürdistan İslami Hareketi bu çatı yapı kapsamında faaliyetlerini organize etmeye yönelmişler, ayrıca KİH Avrupa’da daha aktif kurumsallaşma eğilimine girmiştir.
- Kitlesele eylemler ve serhildanların organize şekilde sürdürülebilmesi ve dağınlıklığın giderilebilmesi için serhildan komitesinin oluşturulmasına karar verilmiştir.
- Cephe örgütlenme ve faaliyetlerinin yurtdışı ayakları olarak daha sistemli bir şekilde Avrupa, Kafkaslar, Ortadoğu başlıklarına yer verilmiştir.
- Avrupa yapılanması bünyesinde dernek faaliyetlerini sistemli hale getirilmesi ve dernek örgütlerinin üst bir organizasyona bağılı hareket etmesi kararı alınmıştır.
- Cephe faaliyetleri bağlamında değeriendirilebilecek olan diğeri önemli kararlar ise, Kuzey-Güney-Doğu-Batı Kürdistan ve Avrupa’yı kapsayacak şekilde Ulusal bir Meclis kurulması, eyalet meclisleri ve yerel yönetimlerin oluşturulması, yürütölen savaşıın denetimini sağılayan ve ulusal meclisin yürütme yapısı olarak geçici devrim hükümeti kurulması, dört parça Kürdistan ve diğeri Kürtleri temsil eden Ulusal Kongre düzenlenmesi, Kürt dili üzerine yapılan faaliyetlerin kurumsallaştırılması, kültürel faaliyetlerin yürütölmesi için Kültür Yapılanmasının oluşturulması, yürütölen savaşıın en önemli sorunu olan sağılık ihtiyacının karşılanması için ERNK bünyesinde sağılık örgütlenmesinin teşkil edilmesi, 1986-87 yılında kurulan iç ve dış istihbarat yapısının işlevsiz kalması nedeniyle daha etkin bir istihbarat biriminin oluşturulmasına karar verilmiştir.
- Tüm Kürdistan parça yapılarında faaliyet yürötmek üzere Kürt Kızılay’ı (Heyva Sor a Kürdistan) yapılanmasının kurulması kararı alınmıştır.
- Yukarıda belirtilen Parti-Cephe-Ordu yapılarına ilişkin kurumsal düzenlemelerin dışında ağırlıklı olarak kırsal kadroların ideolojik eğitimlerini geliştirmek amacıyla

“Parti Merkez Okulunun” yapılandırılmasına karar verilmiş, ayrıca kırsala katılan her kişinin Parti Merkez Okulu’nun eğitim faaliyetlerinden geçmek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Cephe yapısı kapsamında Halk Eğitimi, Çocuk Eğitimi gibi kurumsal yapıların oluşturulması planlanmış ancak bu alanlarda pratikte istenilen gelişim sağlanamamıştır.

- Örgütün varlığını sürdürebilmesinin teminatı olan finansman ihtiyacını karşılayabilmek, mevcut finansman gelirlerini düzenleyebilmek için kurumsal bir mali disipline ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle gerek savaş ekonomisi, gerekse genel örgüt bütçesini düzenleyen ve Başkanlık Konseyi’ne bağlı bir mali büro kurulmasına karar verilmiştir.
- Basın-yayın örgütlenmesinin parti-cephe-ordu yapılanmaları kapsamında örgütlenmesine ve Avrupa sahasındaki mevcut yapının genişletilmesine karar verilmiştir.
- PKK’nın önemli organlarından birisi olan yargı yapılanması 5. Kongre ile beraber sistemli bir yapılanmaya geçmiştir. Bu bağlamda suç-yargı-ceza sistemi oluşturulmuştur. Yargı yapılanması “Bağımsız Mahkemeler, Askeri Mahkemeler, Halk Mahkemeleri, Ceza ve Islah Evleri” şeklinde örgütlenmiştir.
- Sol örgütlenmelerle yürütülen ilişkilerde ortak hareket vurgusu öne çıkmış, bu bağlamda geçmişte başlatılan Devrimci Hareket Platformu (DHP) yerine Devrimci Güç Birliği yapısı teşkil edilmiştir.
- Kadın örgütlenmesi bakımından PKK özellikle 5. Kongre ile birlikte daha örgütlü bir yapılanmaya geçilmesi konusunda karar almıştır. Ulusal Kadın Hareketi’nin Parti, Cephe ve Ordu yapıları bünyesinde ayrı ayrı alanlardan sorumlu kadın birimleri oluşturulmasına karar verilmiştir.

Beşinci Kongre kapsamında ve bu kongredeki program ve tüzüğe göre alınan örgütsel yapılanmaya ilişkin kararlar örgütün kuruluş tüzüğü ve programındaki örgütsel yapıya kıyasla çok daha geniş bir niteliğe sahiptir. Parti-Cephe-Ordu yapılanmalarının yanı sıra gelecekte şekillenecek olan meclis sistematigi bu kongre ile somutlaştırılmaya başlanmıştır.

4.Konferans (Mayıs-1996) ve 5.Konferans'ta (Mart-1998) Örgütsel Yapı Üzerine Yapılan Görüşmeler (Mayıs-1996);

Bu konferansta yapılanma üzerine alınan kararların en başında kentlerde ve metropollerde intihar eylemi gerçekleştirecek timler oluşturulması gelmektedir. Bununla birlikte sol örgütlenmelerle cephe faaliyetleri bağlamındaki ilişkiler özellikle Karadeniz ve Dersim kırsalında silahlı yapılar kapsamında da geliştirilmiştir (Güçlüer, 2011: 258-259). PKK'nın Irak'ın kuzeyindeki tüm faaliyetleri PKK-Başur adı altında yürütüleceği yönünde karar alınmıştır. Silahlı sol örgütlenmelerle Devrimci Birleşik Güçler Platformu kurulmasına karar verilmiştir (Demirel, 2005: 415-418).

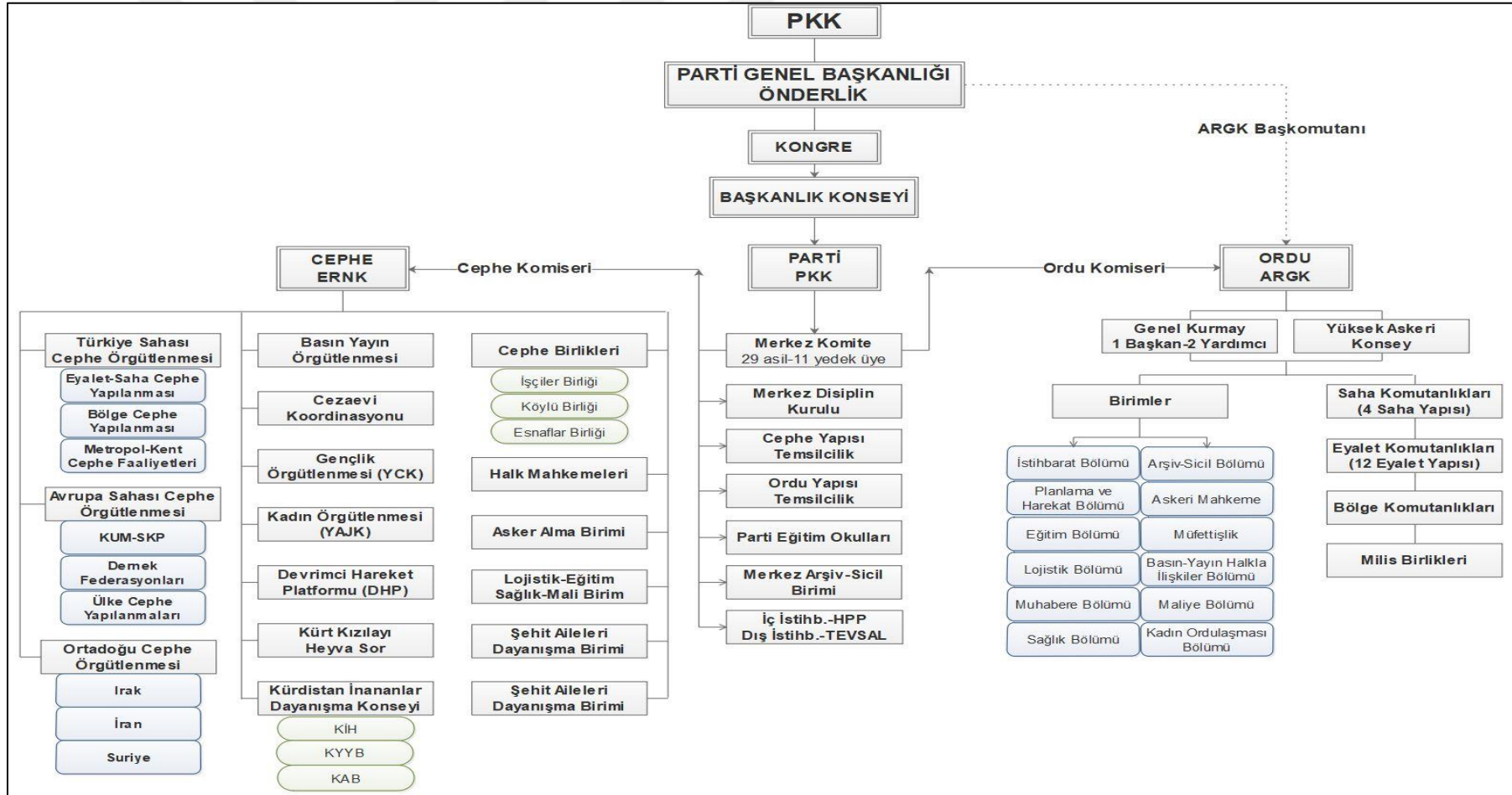
6.Kongre'de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Aralık-1998-Şubat-1999);

Örgütün 6. Kongresi aynı zamanda Öcalan'ın Suriye'den çıkartılma ve yakalanma sürecine bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Örgütün 1998 yılından itibaren içinde bulunduğu çok boyutlu daralma ve Öcalan'ın yakalanma sürecine doğru gidişi, örgüt açısından yapılanmalarda değişiklik konularını ikinci planda bırakmış ve daha çok propaganda, kitlesel eylemselliğe yönelme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda gelişen 6. Kongre'de (Öcalan, 2001b: 135; Serxwebun, 1999-207: 15-21);

- Öcalan'ın Kongrenin ilk aşamasında yaptığı açıklamada örgüt yapılarının savaşı istenilen şekilde gerçekleştiremedikleri yönündeki eleştirileri öncelikli gündem başlığı olmuştur.
- Kadın yapılanması Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği olarak yeniden yapılandırılmıştır. Kırsal alandaki eylemleri Türkiye sathına yaymak amacıyla "Anadolu Hak Kurtuluş Ordusu" isimli bir yapılanma teşkil edilmesine karar verilmiş ancak bu yapı pratikte beklenen atılımı yapamamıştır.
- Kırsal alanda eyalet yapısı yerine saha yapısı oluşturularak, yeni düzenlemeye gidilmesine karar verilmiştir. Öcalan'ın yakalanması sonrası İmralı sürecinin başlamasıyla birlikte Öcalan'ın çağrısıyla "Barış Grupları" adı altında geçici yapılar oluşturularak Türkiye'ye gönderilmesine karar verilmiştir.

Öcalan'ın İmralı sürecinin başlamasıyla birlikte örgütte tarihi nitelikte bir kırılma ve daralma süreci başlamıştır. Öcalan bu süreci aşabilmek için öncelikle örgütü bir arada tutabilmenin ve idam cezasından kurtulabilmenin arayışı içerisine girmiştir. Bu bağlamda 6. Kongreden bir yıl sonra olağanüstü toplantı ile 7. Kongre gerçekleştirilmiştir. 7. Kongre ARGK (Ordu) ve ERNK (Cephe) yapılarının isimlerinin ve örgütlenme sistematiğlerinin değiştirilmesine karar verildiği kongre olmuştur (Öcalan, 2000b: 23-26; Merkez Komite, 2000). PKK tarihi açıdan 1. Kongre ve 5. Kongre arasında (1978-1995) yapısal anlamda birinci dönemini yaşamış, 5. Kongre ile 7. Kongre arasında ikinci dönemini (1995-2000) yaşamıştır. Bu kapsamda örgütün ikinci dönem şeması ele alındığında yukarıda genel çerçevede sunulan kongre ve konferans kararları esas alınarak ve örgüt literatüründe yer alan örgütlenme yapısına ilişkin hususlar dikkate alınarak bir şema hazırlandığında Şekil 2.5'te görüldüğü gibi olmaktadır.

Şekil 2.5. 7. Kongre Öncesi PKK'nın Örgütlenme Şeması (PKK, 1995a; PKK, 1995b)²⁶

²⁶ PKK'nın örgütlenme yapısı her konferans ya da Kongre döneminde değişiklik yaşamıştır. Bunların yanı sıra bazı yerel unsurlar ya da birimler de zaman zaman değişime gitmiştir. Bu nedenle örgütsel yapıdaki her değişimi şematize etmek yerine 1995 yılında yapılan 5. Kongre bağlamındaki değişimi esas almanın daha kapsayıcı olacağı düşünülmektedir.

7.Kongre’de Örgütsel Yapı Üzerine Alınan Kararlar ve Görüşmeler (Ocak-2000);

PKK’nın 7. Kongresi ile birlikte yapısal olarak en köklü organlar olan cephe ve ordu yapılarında değişikliğe gidilmiş, ERNK yapılanması Demokratik Halk Birlikleri-YDK olarak isim değişikliği ile yeniden yapılandırılmıştır. Silahlı yapılanma olan ARGK ise Halk Savunma Gücü-HPG adı altında yapılandırılmıştır. Bu kongre özü itibariyle PKK’nın yeniden yapılandırılma kongresi olarak görülmüş, özellikle Öcalan’ın siyasallaşma eğilimi örgütün genel yapısı üzerinde etkisini göstermiştir. Öcalan’ın demokrasi söylemini örgütün yeni dönem retoriği haline getirmesi tüm yapıların bu kavram üzerine inşa edilmesine kapı aralamıştır. Ayrıca Türkiye’nin AB ile uyum süreci, örgütün liderinin ceza evinde olması, örgüt içinde Öcalan’ın açıklamaları ve dekapitasyona bağlı olarak hizipleşme ve ayrılıkların ya da çözümlerin yaşanması bu kongrede öne çıkan yapısal değişimi etkileyen hususlar olmuştur. Kongre’nin en öncelikli gündem maddesi ve olağanüstü nitelik taşımasının nedeni ise Öcalan’ın Barış Planı (2000b: 23-26) kapsamında bir yol haritası ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Örgütsel yapı açısından 7. Kongre’de getirilen yeni düzenlemelerden birisi de Parti Meclisi yapısının oluşturulmasıdır. Ancak bu karar ve yapı KADEK’in kuruluş kongresinde lağvedilmiştir. PKK açısından bu süreçte yukarıda belirtilen yapısal ve faaliyet boyutundaki gelişmelerin yeniden ele alındığı bir diğer toplantı ise 6. Konferanstır. 6. Konferansta PKK, örgütsel yapı açısından “Demokratik Halk İnisiyatifleri” isimli örgütlenmeyi kurmuş ve halk tabanlı örgütlenme sistematiğine geçiş aşamasının pratiğini yapmaya çalışmıştır (PKK Parti Meclisi, 2001: 28).

2.3.3. Üçüncü Dönem-KADEK Yapılanması (2002-2003)-PKK 8. Kongre

PKK 7. Kongresi ile birlikte en önemli iki yapısında değişime giderken, aynı zamanda söylem ve politikalarında da köklü değişime yönelmiştir. PKK açısından bir yandan örgüt içi hizipleşmeler ve çözümler, öte yandan silahlı mücadelenin konjonktür açısından uygun bir metot olmaması, bu süreçte ayakta kalabilecek yapısal düzenlemelerin gerekliliğini ortaya koymuştur. Ayrıca PKK’nın ABD ve AB tarafından terör örgütü listesine alınması örgütün uluslararası alanda meşruiyet arayışı açısından önemli bir sorun olarak görülmüştür. Bu gelişmeler ışığında PKK olağanüstü kongre yaparak örgütün tamamen yenilenmesi ihtiyacını gidermeye çalışmış, Öcalan’ın ortaya koyduğu barış söylemi dönemsel ya da geçiş sürecinin retoriği haline gelmiştir (Merkez Komite, 2000: 80-83).

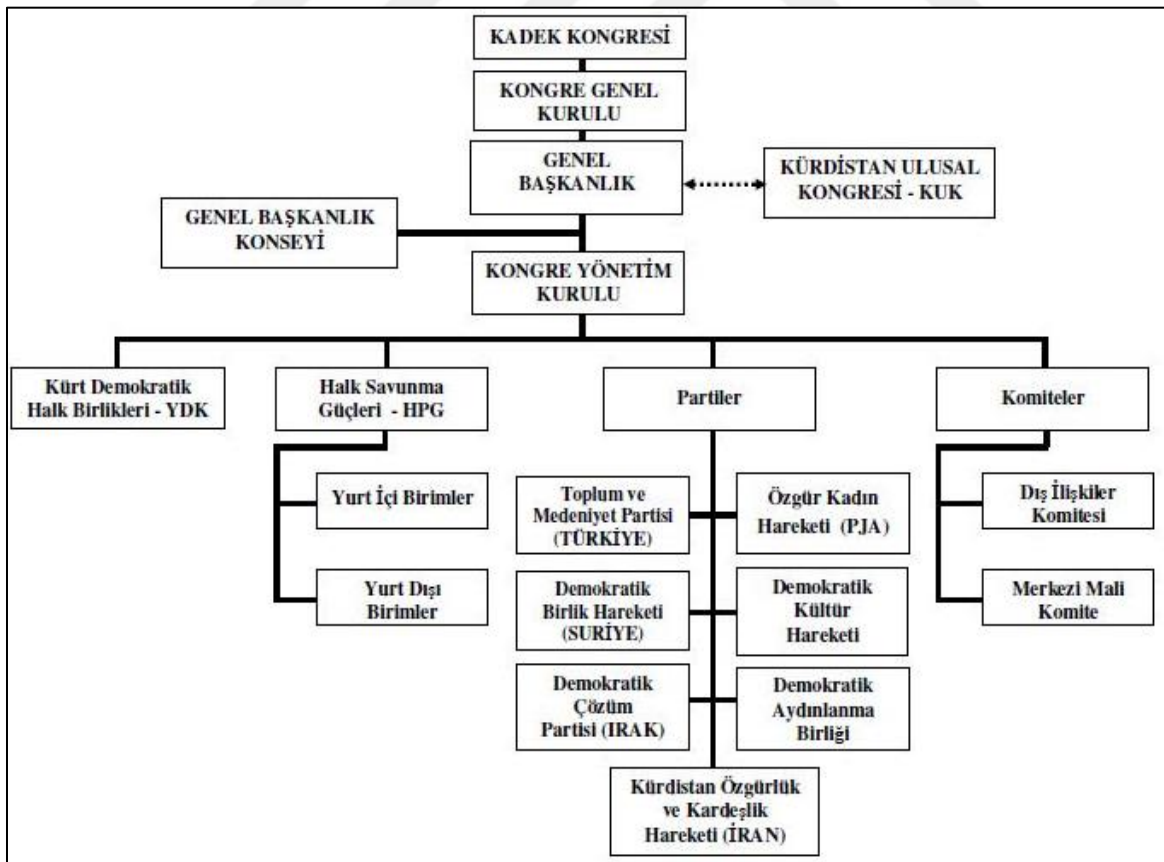
Öcalan örgütün silahlı kadrolarının sınır dışına çekilmesi, Barış Grubu²⁷ adı altında örgütün silah bırakabileceği yönünde bazı taktik adımlar atması, bu dönemde örgütün geçiş süreci eğilimini ortaya koymuştur. 2002 yılına örgüt Öcalan'ın denge politikaları ile girerken, avukat görüşmeleri vasıtasıyla iletilen talimatlar neticesinde yeni bir kongre yapılması kararı alınmıştır. PKK'nın 8. ve son kongresi olan bu toplantı KADEK'in de (Kongra Azadiya Demokratika Kurdistan-Kürdistan Demokrasi ve Özgürlük Kongresi) kuruluş kongresi olmuştur (Demirel, 2005: 235). KADEK yapılanmasının üst örgütlenmesi bu kongrede Genel Başkan, Genel Başkanlık Konseyi, Yürütme Kurulu şeklinde oluşturulmuştur. Silahlı yapılanma olarak HPG'nin varlığını sürdürmesine karar verilmiştir. KADEK temel amacını Kürt sorununun siyasal çözümü şeklinde deklare etmiş, bu çözümün ancak demokratik bir temelde olacağı ifade edilmiştir. KADEK yapılanması ile Suriye, Irak, İran parça örgütlenmelerinde de sistemli örgütsel yapılar teşkil edilmesine karar kılınmıştır (PKK Parti Meclisi, 2002).

KADEK yapılanması, PKK'nın 5. Kongresinde belirlenen örgüt yapısından farklı bir sisteme sahiptir. Parti-Cephe-Ordu yapısına daha az vurgu yapılmakta, örgüt yapısının daha çok çözüm, barış ve eylemsizlik temelinde oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak örgüt bir yandan da temel birimler olan Başkanlık, Yürütme organı, silahlı birim (HPG) gibi yapıları da mahfuz tutmaya özen göstermiştir. Bu örgütsel yapı tutumu Öcalan'ın ve örgüt yönetiminin denge yaklaşımının bir neticesidir. Örgüt siyasallaşma eğilimini maksimize ettiği bu dönemde devletin güvenlik reflekslerini ve algılarını uyandıracak bir tutum ve yapılanmaya girmeyi tercih etmemiştir. KADEK yapısının teşkil edilmesinde 8. Kongrenin ortaya koyduğu tabloda üst-çatı örgütlenme, Avrupa yapılanmaları (KNK, KON-KURD vd.), Serhildan Komiteleri, yeni kadın yapılanması (PJA) gibi hususlara yer verilmiş, ancak 5. Kongrede belirlenen Tüzük ve Programda olduğu gibi detaylı bir yapı ortaya konulmamıştır. KADEK'in 2003 yılında yapılan Genişletilmiş Yönetim Kurulu Toplantısında özellikle Öcalan'ın Demokrasi retoriğine uygun bir örgütlenme modeli geliştirilmesi ifade edilmiş,

²⁷ Barış Grubu olarak bilinen ve Öcalan'ın yakalandıktan sonra ortaya attığı Barış Projesi'nin pratiği şeklinde gelişen bu yapılanma, Öcalan'ın dönemsel bir taktiği olarak değerlendirilebilir. PKK'nın 1999 sonrası içine girdiği belirsizlik sürecini aşabilmesi için ve Öcalan'ın idam riskini asgariye düşürebilmesi için ortaya koyduğu pratik bir yaklaşım şeklinde ifade edilebilir. Barış grubunun iki boyutu bulunmaktadır. Birinci boyutu Türkiye'deki silahlı grupların çekilmesi, ikincisi ise silahlı kadrolar içerisinde eyleme karışmayanların Türkiye'ye dönmeleri şeklindedir. Barış grubu, 2009 Demokratik Açılım ve 2013 Çözüm Süreci gibi yoğun propaganda ile kamuoyuna sunulan projelere göre daha somut ve reel bir pratik şeklinde görülebilir (Öcalan, 2005: 290).

geçmişteki PKK örgüt modeli ile yeni sürecin sürdürülemeyeceği vurgulanmıştır (KADEK, 2003: 208).

KADEK örgütlenmesi bir geçiş dönemi pratiği olması sebebiyle kalıcı bir örgütsel pratik olarak yorumlanamaz. Bu durum KADEK üzerine yapılacak çok boyutlu değerlendirmelerin örgüt tarihi açısından niteliğini kısıtlamaktadır. KADEK'in örgütsel yapı açısından ortaya koyduğu temel yenilik yatay örgütlenme sistemine geçişin örgüt yönetim kadrolarında benimsendiğinin görülmesidir. Yatay örgütlenme, salt hiyerarşik ve dikey örgütlenmeden farklı olarak her alanda var olan örgütlerin konjonktür, lokal şartlar ve gelişmelere göre inisiyatif alabilmesini ifade etmektedir. Ancak KADEK'te öne çıkan yatay örgütlenme mutlak anlamda değil, kısmi ölçüde bir yaklaşım olarak görülmeli, çatı hiyerarşinin varlığının devam ettiği akılda tutulmalıdır. KADEK Kongre Belgelerinde öne çıkan temel hususlardan birisi de kadın yapılanmalarına çok fazla atıf yapılması ve yoğun şekilde ele alınmasıdır. Bu durum örgütün PKK ve terör imajını uluslararası platformlarda değiştirmek ve daha soft bir örgüt imajı vermekten kaynaklanmaktadır (KADEK, 2002).

Şekil 2.6. KADEK Örgütlenme Sistematığı (Güçlüer, 2011: 276; KADEK, 2002)

2.3.4. Dördüncü Dönem-KONGRA-GEL (2003-2005)

PKK'dan KADEK yapısına geçiş, dönemsel bir strateji olarak, Öcalan'ın örgütü sancılı bir dönemde çok boyutlu sorunlardan çıkarmaya yönelik bir hamlesi olarak değerlendirilmiştir (Serxwebun, 2002-244: 1-4). Özellikle örgüt içi çatışmalar, yaşanan çok boyutlu belirsizlikler bu durumun asli sebebidir. 2003 yılına gelindiğinde örgüt yapısı içerisinde Öcalan'ın ağırlığı yeniden hissedilmeye başlanmış, silahlı kanat ve siyasi kanat arasındaki tartışmaların güç kaybettirici bir etkisi olduğunun anlaşılması, örgüt yönetiminin belirli bir sabit üzerinde hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Örgüt açısından bu sabit özellikle 2003 sonrası dönemde Öcalan olmuştur. Öcalan'ın örgüt kadroları üzerindeki liderlik etkisi bu durumun asli sebebi olarak gösterilemez. Aynı zamanda avukat inisiyatifi olarak nitelendirilebilecek bir sürecin varlığı bu dönemde zımni şekilde etkili olmuştur. Avukat inisiyatifi Öcalan'ın örgüt üzerinde etkisini arttırabilmek amacıyla Kandil'de bulunan örgüt yönetimini belirli kararlara yönlendirme olarak ifade edilebilir. Öcalan'ın 1999-2003 yılları arasında avukatlığını yapan isimler aynı zamanda örgütün bu sancılı süreçten çıkabilmesi amacıyla Öcalan'ın görüşmelerini talimat formatında örgüte aktarmışlardır (Kapmaz, 2011: 47).

Avukat inisiyatifinin yanında örgüt üzerinde otorite tesis edebilecek yalın bir güç merkezinin eksikliği veya lider olarak bir ismin öne çıkmasında yaşanabilecek iç çatışma potansiyeli Öcalan'ın varlığının yeniden önem kazanmasını sağlamıştır. Dekapitasyon (örgüt liderinin etkisiz hale gelmesi) olarak düşünülebilecek olan Öcalan'ın yakalanması durumu, bağımlı-bağımsız değişkenler sebebiyle liderin etkisini PKK'da sıfırlamamıştır. Aksine 2003 sonrası süreçte bu etki artarak devam etmiş, fiili liderlikten mistik bir boyuta taşınmıştır. Avukat inisiyatifinin bu süreçte lideri çevreleme bağlamında önemli bir yeri bulunmakta ve bu durumun KONGRA-GEL'in kuruluş süreci ve sonrasını şekillendirdiği ifade edilebilir. Öcalan, dört yıllık İmralı sürecinde demokrasi retoriği ve bu bağlamda radikal demokrasi yaklaşımını örgütün temel vitrini haline getirmiştir (Serxwebun, 2003-264: 4-7). Söylem boyutunda yaşanan değişim aynı zamanda örgütlenme boyutunda da kendisini göstermiş ve Öcalan her yapılanmayı demokrasi kavramı üzerine oturtturarak iki boyutlu bir kazanım elde etmeyi hedeflemiştir. Bu kazanımlardan birincisi demokrasi üzerinden algı inşası, ikincisi ise demokrasi kelimesinin toplumsal boyutu üzerinden halk tabanlı örgütlenmeyi inşa etmektir.

Halk tabanlı örgütlenme sistemi, klasik PKK örgütlenmesinin katı hiyerarşik, yukarıdan aşağı örgütlenme sisteminden farklı bir nosyona sahiptir. Örgütlenmenin ana unsuru meclisleşme olarak belirlenmiştir. Sosyal yapının en küçük birimi olan köy-mahallelerden başlayarak ulusal boyuta ve oradan da özdeş nitelikteki halkların meclislerinin konfederal sisteme taşınmasına kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. İşte bu örgütlenme yaklaşımı çerçevesinde Öcalan, KADEK tecrübesinin örgütün geleceği açısından yeterli olmadığını ve geçiş aşamasının sona erdirilerek örgütün kendisini yeniden güçlü bir yapıya büründürmesi gerekliliğini değerlendirmiş ve sistem değişimine gitmiştir. Bununla birlikte Ortadoğu coğrafyasında taşların yerinden oynaması ve ABD'nin bölgeye müdahalesi KADEK (PKK) açısından kritik bir değişim süreci şeklinde yorumlanmıştır. Birinci Körfez Savaşı, PKK açısından silahlı eylemselliği zirveye çıkarma noktasında önemli bir avantaj oluştururken, 2. Körfez savaşı ise örgüt açısından daralma sürecinin aşılmasını ve yeniden örgütlenmeye, eylemsel sürece geçmeye ya da stratejik bir döneme işaret etmiştir. Bu şartlar altında Öcalan'ın görüşme notları vasıtasıyla örgüt 2. KADEK Kongresini bir örgütsel değişim toplantısı olarak ele almış ve KONGRA-GEL'in kuruluşunu ilan etmiştir (KONGRA-GEL, 2003a).

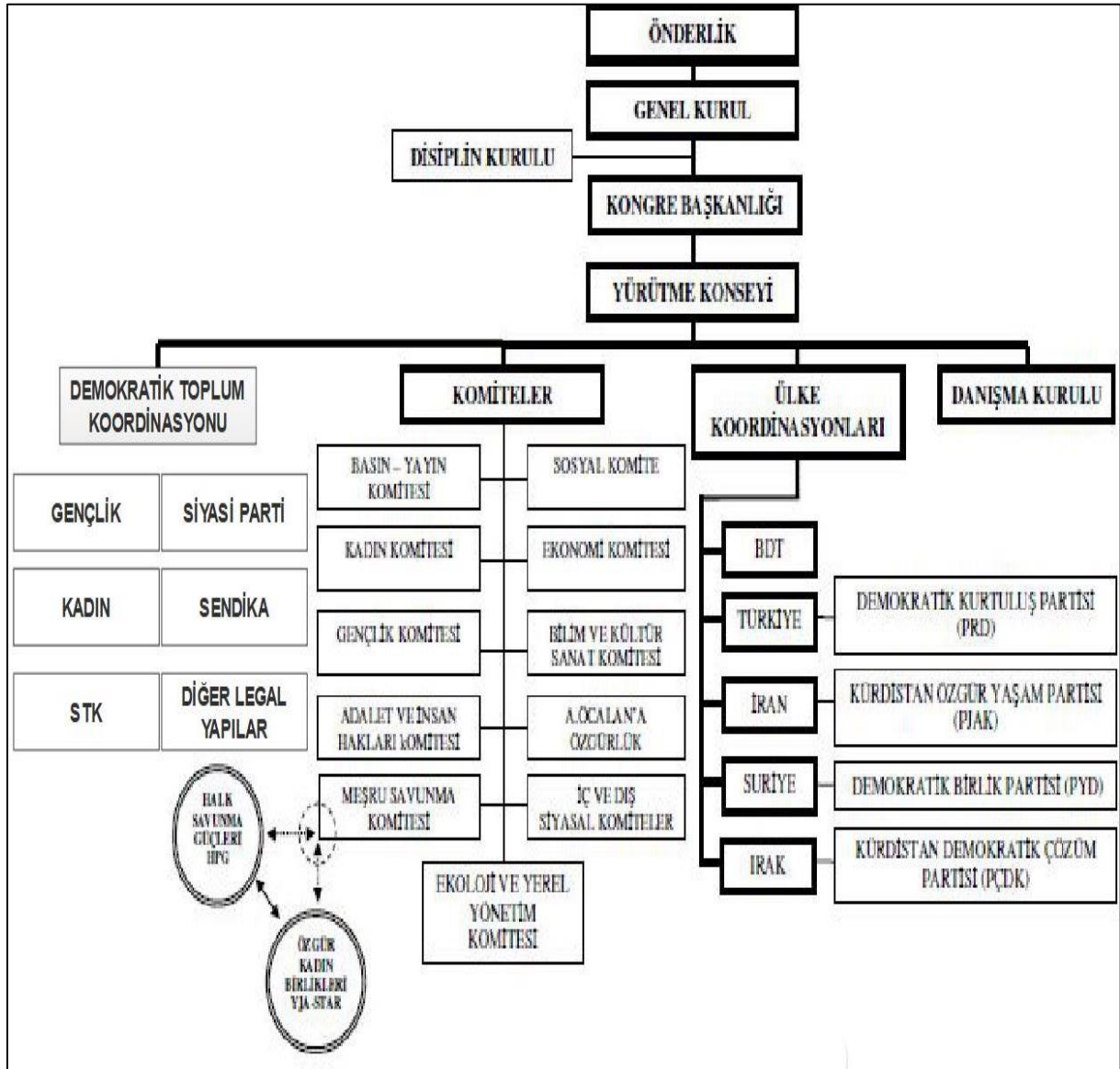
2003 yılında gerçekleştirilen ve KONGRA GEL'in 1. Genel Kurul Toplantısı olan yapısal değişim sürecinde ortaya çıkan yeni yapılanma ve bu yeni yapıya bağlı oluşumlar Genel Kurul Toplantı Belgeleri ve KONGRA-GEL Tüzüğü bağlamında değerlendirildiğinde (KONGRA-GEL, 2003a: 23-65; HPG, 2005);

- Öcalan'ın sunduğu perspektif ve örgüt yönetiminin aldığı kararlar doğrultusunda 2003 yılı Ekim ve Kasım aylarında yeni bir genel toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı ile KADEK *“Demokratik ekolojik yapılanmaya uygun yeni bir örgütsel oluşumun yolunu açmak, kapsayıcı bir yapılanma tesis etmek, Kürt halkını temsil eden, uluslararası kriterlere uygun nitelikte ve meşru, demokratik ve legal siyaset yapabilen bir muhataplığın önünü açmak, Kürt sorununun barışçıl çözümüne duyulan gereksinim”* sebepleriyle feshedilmiştir.
- Öcalan'ın demokrasi retoriğiyle geliştirdiği yeni yapı ve kavramlar bu kongrenin en yoğun ele alınan konuları olmuş, bu bağlamda Demokratik Ekolojik Toplum Paradigması, Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Vatan, Demokratik Ulus gibi ilerde çok daha sık dile getirilecek kavramlar bu toplantıda dile getirilmiştir.

- KONGRA-GEL'in sıklıkla dile getirilen ve ajandasında söylem boyutunda yer alan başlıca husus demokratik çözüm vurgusudur. Örgüt yapısının sistemleştirilmesi de bu söylem üzerinden sürdürülmüştür.
- KONGRA-GEL, KADEK'in mirası olan dört parçalı Kürdistan yapısını sürdürmekte bu bağlamda Suriye'de PYD (Demokratik Birlik Partisi), Irak'ta PÇDK (Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi), İran'da PJAK (Kürdistan Özgür Yaşama Partisi), Türkiye'de ise PRD (Demokratik Kurtuluş Partisi) yapılarını parça örgütlenme olarak kabul etmiştir.
- KONGRA-GEL gerek bu parça yapıların gerekse Avrupa'da meclis yapısı olan KNK'nın çatı organizasyonu olarak meclisleşme temelinde teşkil edilmiştir.
- KONGRA-GEL siyasallaşma temelinde tüm örgütsel yapıların revize edilmesini esas almış, silahlı boyuttan ziyade siyasi boyut örgüt yapılarının temel paradigmasını belirleyen perspektif olmuştur.
- Yukarıda belirtilen hususlar ışığında KONGRA-GEL Tüzüğüne göre, örgütlenmenin amacı *“Kürt sorununun çözümünü esas alacak şekilde barış, demokrasi, özgürlük, eşitlik ve adaleti tesis etmek”* şeklinde belirlenmiştir.
- Bu bağlamda politik ajanda dört parçalı yapı ekseninde Demokratik Ortadoğu Birliği ifadesiyle revize edilmiş, Manifesto'daki Bağımsız Kürdistan ajandası KADEK'te olduğu gibi görünür bir lafız olmaktan çıkartılmıştır.
- Örgüt yapılanmasının başında “Önderlik” olarak Öcalan bulunmaktadır. Önderlik yapısının altında ise KONGRA-GEL Genel Kurul yapısı oluşturulmuş ve yasama hüviyeti taşıyan ve toplam 300 kişiden oluşan bir meclis şeklinde örgütlendirilmiştir.
- Kongre Başkanlığı ya da KONGRA-GEL Başkanlık yapısı bir başkan altı yardımcılardan oluşur ve bu yardımcılar bir çeşit Başkanlık Konseyi işlevi görür.
- KONGRA-GEL yapısının icra-yürütme organı Yürütme Konseyi'dir. Bu konsey 40 kişiden oluşur ve en yüksek icra organıdır.
- Yürütme Konseyi bünyesinde İç Siyasi Komite, Siyasi, Dış Siyasi (İlişkiler) Komite, Sosyal, Ekonomi, Bilim-Teknik Komitesi, Kültür-Sanat Komitesi, Kadın, Gençlik, Adalet ve İnsan Hakları, Meşru Savunma-Halk Savunma, Ekoloji ve Yerel Yönetimler, YRD Basın Komitesi, İnanç Komiteleri, Cezaevi Dış-İç Koordinasyon Örgütlenmesi yapıları bulunmaktadır.
- Genel Kurul'a bağlı olarak Disiplin Komitesi bulunmaktadır ve 11 üyeden oluşmaktadır.

- Yürütme Konseyi tarafından bilirkişi mahiyetinde işlev görmesi amacıyla 15 kişiden oluşan Danışma Kurulu oluşturulmuştur.
- PKK Yapısındaki cephe örgütlenmesinin rol ve misyonuna benzer bir yapı olarak Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonları oluşturulması kararı alınmış, bu koordinasyonlar her parça örgütlenmesinde ve yurtdışı yapılarda teşkil edilmesi hedeflenmiştir. Koordinasyonlar bünyesinde siyasi parti, STK, kadın, gençlik ve çevre hareketleri, sendikalar, meslek ve kültür kuruluşları gibi yapıların bulunması planlanmıştır. Toplum Koordinasyonları yeni dönemin siyasallaşma organı olarak fiilen işlev görmekte ve Yürütme Konseyine bağlı hareket etmektedir. Yereldeki ihtiyaca göre kent, kasaba veya köy koordinasyonları kurulabilir.
- Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu yapısal olarak Demokratik Toplum Koordinasyonu DTK adı altında örgütlenmiştir. Bu yapıya bağlı yapılar çoğunlukla legal alan faaliyetleri kapsamında hareket etmektedir.
- HPG yapılanmasının karar organı olarak HPG Meclisi (41 üye) ve Konferansı (2 yılda bir), HPG Komuta Konseyi (11 üye), Genel Komutanlık (5 veya 7 kişilik kurmay kadro) üst yönetim organizasyonudur. Bu üst yönetime bağlı birimler olarak Basın-Yayın ve Arşiv-Sicil, Muhabere-İrtibat-Posta, Teknik Araştırma, Lojistik-İstihkam, Askeri İstihbarat, Müfettişlik, Sağlık, Maliye, Halkla İlişkiler, Askeri Mahkeme, Disiplin Kurulu yapıları bulunmaktadır. HPG'ye bağlı kol komutanlıkları olarak; Özgür Kadın Birlikleri Komutanlığı (YJA), Özel Kuvvetler Komutanlığı, Öz Savunma Güçleri Komutanlığı, Akademiler Komutanlığı yapılarına yer verilmiştir.

Şekil 2.7. KONGRA-GEL Şeması ve Örgütlenme Sistematiği (Güçlüer, 2011: 281; KONGRA-GEL, 2003a)

2.4.1.1. Yeniden PKK hamlesi ve örgütlenmesi

KONGRA-GEL'in kuruluşundan bir yıl sonra gerçekleştirilen olağanüstü genel kurul toplantısı aynı zamanda PKK'nın yeniden inşası ve yeniden eylemsel sürece geçişi olarak örgüt literatüründe yerini almıştır. Öcalan ve örgüt yönetimi; Irak savaşının oluşturduğu atmosferden, uzun süredir silahlı eylemsellik döneminin durgun olmasından, Öcalan'ın idam riskinin ortadan kalkmasından ve örgüt içi hizipleşmelerin sona ermesinden dolayı şiddeti yeniden aktif bir enstrüman olarak sahaya sürmeyi planlamıştır. Bu kapsamda örgüt açısından PKK'nın tarihsel misyonunun yeni bir eylemsel süreç için canlandırılması gerekliliği

yönündeki kararlaşma neticesinde KONGRA-GEL'in 2. Olağanüstü Genel Kurulunda PKK'nın yeniden yapılandırılması kararı alınmıştır (Parti Önderliği, 2005a).

PKK'nın Yeniden İnşası konusu örgütsel yapılanmada köklü bir değişim ya da KONGRA-GEL'in yerine PKK'nın yeniden getirilip getirilmediği gibi soruları doğurmuştur. Bu durum dönem içerisinde örgüt kadroları açısından da yapı karmaşası düşüncesinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Öcalan ve örgüt yönetimi, "Yeniden PKK" hamlesiyle bu alanda PKK adı altında yeniden bir örgütlenme sistemini kurarken mevcut KONGRA-GEL'i lağvederek değil, özerk bir örgütlenme söylemiyle PKK'yı yeniden inşa etmişlerdir. PKK'nın varlığı ve ismi örgüt kadroları açısından cesaret verici, eylemselliğe ve dinamizme teşvik edici bir niteliğe sahip olmuştur. Bu nedenle yönetim kademesi PKK'nın yeniden aktive edilmesinin eylemsel sürece ve ideolojik asabiyetin tesis edilmesine katkı sunacağını düşünmüşlerdir. Bu hamle ile ortaya çıkan "Yeni PKK" yapısı daha çok ideolojik bir yapı mahiyetinde örgüt kadrolarının içinden geçmeleri gereken bir okul hüviyetinde tasarlanmıştır. Bu yapının genel örgütlenme içerisindeki yeri ilerleyen yıllarda Koma Komalen Kurdistan (KKK) ve Koma Civaken Kurdistan (KCK) çatı örgütlenmeleri altında "Demokratik Özgün Örgütlenme" olarak belirlenmiştir (Parti Önderliği, 2005b: 66).

Yeniden PKK yapılanması 2005 yılında KKK'nın kuruluşu sonrası tüzük ve program bağlamında yapılandırıldığı için KKK'ya bağlı bir özgün oluşum şeklinde geliştirilmiştir. Yeniden PKK yapısı klasik PKK örgütlenmesine belirli organlar açısından benzerlik göstermekle birlikte 2000 sonrası örgütsel yapı değişimlerini de yansıtan alt oluşumları da barındırmaktadır. Bu kapsamda yeni örgütlenme Kongre, Disiplin Kurulu, Parti Konferansı, Parti Meclisi ve Eşbaşkanları ile Yürütme Kurulundan oluşan üst yönetim sistemine sahiptir. Yürütme Kurulu altında ise Alan Örgütlenmesi Kol örgütlenmeleri ve Kurul yapıları bulunmaktadır. Yeni PKK yapısı özünde klasik parti-cephe-ordu sacayağının Parti oluşumu bağlamında KONGRA-GEL'e ve daha sonra KKK'ya bağlı yapı olarak geliştirilmiştir.²⁸

²⁸ PKK'nın yapı şeması 2005 yılında geliştirilmesi nedeniyle KKK bünyesi altında gösterilecektir.

2.3.5. Beşinci Dönem-KKK ve Altıncı Dönem KCK

Örgütün Yeniden PKK Hamlesi ve 1 Haziran Atılımı²⁹ ile birlikte silahlı eylemselliğe geçişi sonrası, bir yandan da halk tabanlı örgütlenme modelinin KONGRA-GEL ile temelini atılması sonrası örgütsel yapının daha sistemli hale getirilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Örgütün 2005 yılında KKK çatı örgütlenme modeline geçişi geçmişteki PKK, KADEK ve KONGRA-GEL deneyimlerinden çok daha kapsamlı ve köklü bir örgütlenme modeline geçişin yaşandığını göstermiştir. Örgüt klasik parti-cephe-ordu yapılanmasını KADEK ile işlevsiz kıldıktan sonra sistemli bir örgüt yapısına ulaşamamış, KONGRA-GEL ise meclis örgütlenmesi olarak bu ihtiyacı kısmen karşılamıştır. Örgütün sistemli ve kadroları açısından somut, güçlü ve geniş bir yapıya sahip olması önem arz eden, özgüven veren bir durumdur. Bu nedenle KKK yapısı kapsamı itibarıyla bu ihtiyaca da hitap eden bir nitelikte şekillendirilmeye çalışılmıştır. 2005 yılında KKK yapılanması ilk çatı örgütlenme modeli olarak siyasallaşmayı doğrudan yapının her biriminin bir unsuru olarak görmüş ve buna göre şekillenmiştir (SDE, 2011: 6-11).

2007 yılında KKK sistemi yerine KCK örgütlenmesine geçişle beraber örgüt gerek Türkiye’de, gerekse parça örgütlenmeleri ve Avrupa’da tüm organlarını somut şekilde ete kemiğe büründürmeye başlamış, silahlı eylemleri asli unsur pozisyonundan stratejik boyuta taşımıştır. Silahlı eylemler örgütün politik ajandasının önüne geçmesine izin verilmeyerek örgüt KCK yapısı ile siyasal alan hakimiyeti ve toplumsal taban örgütlenmesini geçmişe oranla çok daha geniş bir hinterlanda yayma imkanı bulmuştur.

2005 yılında KKK sisteminin temeli atıldıktan sonra 2007’de KONGRA-GEL 4. Genel Kurul Toplantısında KKK ismi KCK olarak değiştirilmiştir. Bu isim değişiminin Öcalan’ın avukat görüşmeleri vasıtasıyla ilettiği notlarla gerçekleştiği söz konusu toplantıda açıklanmıştır. KKK sistemi ile KCK sistemi arasında öz itibarıyla bir farklılık bulunmamakla birlikte, yapısal açıdan belirli yeni oluşumların teşkil edildiği görülmektedir. KKK sistemi ile inşa edilen yasama-yürütme-yargı erkleri KCK sisteminde de korunmuş ve bu üç ana yapı

²⁹ 1 Haziran 2004 yılında örgütün silahlı eylemleri yeniden başlatma yönündeki atılım olarak adlandırdığı yeni şiddet sürecidir.

altında örgütlenme geliştirilmiştir. Bu yapısal değişim ile birlikte örgüt yatay olarak PKK dönemine göre çok daha geniş bir alana yayılmıştır.³⁰

2.4. PKK'nın Geçmişten Bugüne İdeolojik Değişim Süreçleri

PKK'nın örgütlenme yapısının değişim süreci başlığı altında belirli ölçüde değinilen ideolojik değişimlere bu bölümde tarihsel gelişim boyutuyla ayrıntılı yer verilerek örgütün daha sağlıklı anlaşılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda PKK'nın ideolojik söylem ve pratik değişimleri, örgütsel yapı değişimlerinden farklı bir zaman aralığına sahiptir. Kurulduğu soğuk savaş döneminin ideolojik ortamı ile 1990 sonrası durum arasındaki farklılıklar örgütün ideolojik değişimin etkileyen öncelikli faktörlerden birisidir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte sol ideolojilerde yaşanan belirsizlik süreci PKK'yı da etkilemiş, örgüt Kürt milliyetçiliği tutumuna ağırlık vermiştir. 2000 sonrası süreçte ise Türkiye'deki demokratikleşme adımları PKK'nın klasik etnik milliyetçilik söylemleri ve politik ajandasını boşa çıkarırken, Öcalan'ın cezaevi durumu, örgütün içinde bulunduğu konjonktür ve farklı değişkenler sebebiyle ideolojik tutumda ikinci büyük değişim süreci yaşanmıştır. 2000 sonrasında Öcalan'ın demokrasi retoriği ekseninde neo-marksist ve anarşistlerin ortaya koyduğu kuramları hibrid bir ideoloji formuna getirmesiyle örgüt bu süreçte klasik ideolojiler yerine Öcalan'ın ortaya koyduğu farklı ideolojik tutumlara yönelmiştir. Örgütün özellikle 2003 sonrasında ideolojik paradigma olarak gördüğü demokratik ekolojik toplum ideali bu hibrid ideolojilerin temeli olarak görülebilir. Örgütsel pratik, kadro ve toplumsal taban açısından belirsizliğini koruyan bu teorik yönlü ve ekotopya -*Bookchin* (2006)- izlenimi veren yeni ideoloji, özünde halk tabanını örgütlü bir bilince kanalize etmeyi hedeflemektedir.

PKK'nın örgütsel yapısı üzerinde 1980'li yılların ortalarından itibaren gelişen Öcalan'ın baskın tek adam rolü, örgütün tüm boyutlarıyla Öcalan tarafından dizayn edilmesi sonucunu da doğurmuştur. Özellikle 1986'da yapılan 3. Kongre'de "Önderlik" kavramının örgütsel literatüre girişiyle Öcalan'ın sözleri örgüt kadroları açısından bir yol haritası ya da rehber olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum 1990'lı yıllarda gelişerek devam etmiş, Öcalan'ın yakalandığı 1999'da bu durum geçici bir süre duraklama yaşamıştır. Ancak Öcalan 2001 yılında Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa isimli savunmasını yazması ile örgüt ideolojik açıdan yeniden bir tutunuma yönelmeye başlamıştır. Öcalan'ın 2003

³⁰ KKK ve KCK'nın yapısal boyutu ve anlatımı 3. Bölümde KCK Sistematiğine Geçiş Sebepleri ve KCK örgütlenmesi başlığı altından ayrıntılı şekilde inceleneceği için bu bölümde detaylarına yer verilmemiştir.

sonrasında örgütü yeniden konsolide etmeyi başarması, kendisine aşama aşama mistik bir liderlik rolü atfedilmesini sağlamıştır. Özellikle Öcalan'ın izole bir ortamda bulunması, fiili hata ve yanlışlarının geçmişteki gibi görünmemesi, onun yeni kadrolar açısından Nietzsche'nin deyişiyle "üstün insan" formuna sokulmasına yol açmıştır. Öcalan bu süreçte kendisiyle Mandela arasında analogi yaparak İmralı'yı Robin adasına benzetmiştir. Bu ve benzeri nitelikte birçok benzetmeyi yaparken, Öcalan'ın ideolojik bir öncü, kuramcı ya da Kürtlerin kurtarıcısı rolünü kendinde görme eğilimi söylemleriyle öne çıkmıştır. Tüm bu hususlar ışığında örgüt açısından hibrid ideolojiler, geçmişten gelen Marksist tutum ya da etnik milliyetçilik gibi ideolojik yaklaşımların tamamı Öcalan'ın çizdiği sınırlara göre şekillenmiş ve onun dönemselsel taktik ve stratejileriyle gelişmiştir. Bu nedenle PKK/KCK'nın ideolojik tutunum öğeleri içerisinde ilk olarak Sema Yüce tarafından 1990'lı yılların başlarında Apoizm olarak adlandırılan ve daha sonra geliştirilen bir akımın varlığı yadsınamaz bir reel durumdur (Yüce, 1999: 19). Apoizm her ne kadar bilimsel sosyalizmde karşılığı olan bir akım olmasa da, örgütün kendi kapalı devre sistemi içerisinde bir ideolojik form olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Apoizm'in ideolojik etkisi klasik Marksist ideoloji, neo-marksizm ya da neo-anarşizme göre daha etkin bir nitelik taşımıştır (Sakık, 2012).

PKK/KCK'nın ideolojik değişimlerinin temelinde ulusal, bölgesel ve küresel konjonktürün oluşturduğu yeni durumların etkisi öncelikli faktördür. Soğuk Savaş döneminde ortaya konulan Marksist-Leninist ideolojinin ve pratiğinin 2000'li yıllarda aynı şekilde örgüte uyarlanması veya sürdürülmesi, örgütün varlığı açısından bir tıkanmaya yol açacaktır. Bu nedenle sekter Soğuk Savaş ideolojilerinin post-modern dönemde etkileri ve uygulanabilirliği sınırlı bir durum arz etmektedir. Bunlara ek olarak terör örgütlerinin güncel gelişmeleri her boyutta yakalamaları ve uyum sağlamaları onların varlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli bir durumdur. Örgütlerin kendi kadrolarına katmak için hedef kitle gördükleri grupları ikna edebilmeleri güncel durumu ve konjonktörü yakalayabilmeleri ve uyum sağlayabilmeleriyle mümkün olabilmektedir. Bu nedenle hedef grup ya da kişileri örgüte kanalize edecek bir asabiyet öğesine ihtiyaç duyulmaktadır. İdeolojiler bu anlamda asabiye ve örgüte tutunumu sağlayan unsurular olarak görülebilir. PKK açısından da ideolojiler dönemin koşullarına göre kadroların ve yeni katılım potansiyellerinin asabiye ve tutunumu sağlayan araçsal bir faktördür.

PKK kurulduğu tarihten günümüze kadar ideolojileri araçsal bir öge olarak görmüş ve bu durumu Manifesto’da “Bağımsız Kürdistan’ın inşası için en uygun yolun Marksist-Leninist ideoloji” şeklinde ifade etmiştir. Bu durum diğer ideolojik tutumlarda da benzer bir araçsallıkla ele alınmıştır. Bu bağlamda PKK’nın geçmişten bugüne ideolojik değişimleri ele alındığında kuruluş ideolojisi olan Marksizm ve Leninizm, sonrasında somutlaşan ve gelişen etnik milliyetçilik, Öcalan’ın yakalanmasıyla ideolojik belirsizlik sürecinin aşılması için ortaya konulan hibrid ideolojiler-Demokratik Ekolojik Toplum Paradigması ve genel anlamıyla Apoizm başlıklarının incelenmesi gerekmektedir. Örgütün bu ideolojik tutumları kronolojik açıdan keskin bir ayrımla birbirinden ayrıl(a)mamaktadır. Özellikle marksizmin etkisi her ne kadar 2000 sonrası süreçte azalmış olsa da PKK’nın her dönem bu ideolojinin etkilerini yansıttığı ifade edilebilir. Örgüt üzerinde Marksizmin etkisinin devam etmesinde kurucu kadroların halen örgütü yönetiyor olmasının etkisi yadsınamaz bir sebeptir.

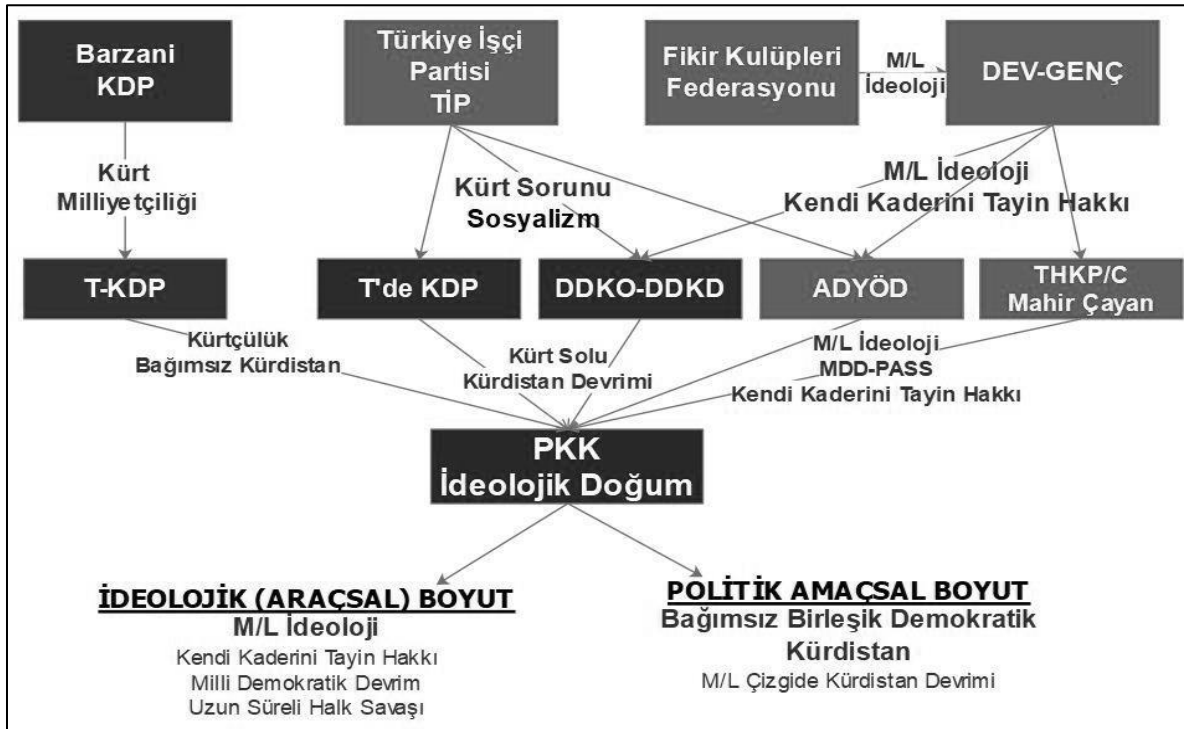
2.4.1. Marksist Leninist İdeoloji

PKK’nın ortaya çıkışını hazırlayan 1970’li yıllardaki ulusal ve uluslararası politik koşullar ya da toplumsal durum ele alındığında üniversite gençliği üzerinde çok boyutlu bir sosyalist etkinin yaşandığı görülmektedir. Soğuk Savaşın iki kutuplu dünyada ideolojik kamplaşmaları körüklemesi sosyalizmin Sovyet Rusya tarafından sistemli şekilde yayılmasını sağlamıştır. Ayrıca sosyalizm ve türevleri gençlerin protest yaklaşımlarına ve eleştirel popüler kültüre daha uygun bir temsiliyet alanı sunmaktadır. Emperyal politika izleyen devletlere yönelik yükselen gençlik tepkilerinin sosyalizmin türevleri vasıtasıyla ortaya konulması 68 gençlik hareketlerinin teorik boyutunun sosyalizmde kümelenmesini sağlamıştır. Bu durum Türkiye’de de benzer bir nitelik taşımakta, ABD’nin 6. Filosuna yönelik protestolar, İsrail-Filistin çatışmasında İsrail’in hedef alınması veya NATO paktına yönelik tepkilerin kaynağı Marksist-Leninist ideolojiden ilham alan örgütlenmeler olmuştur.

PKK böylesi bir ideolojik süreçte filizlenme ya da ideolojik doğum aşamasına girmiş ve Türkiye solunun etkisiyle gelişen Kürt solunun içerisinde doğmuştur. PKK’nın doğumuna zemin hazırlayan Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen sol örgütlenmeler ve Kürt solu olarak 1970’lerin arefesinde ortaya çıkan yapılar ele alındığında aynı zamanda PKK’nın neden Marksist-Leninist ideolojiyi benimsediği anlaşılabacaktır. Bu kapsamda Öcalan, 1973 yılından 1978 kuruluş yılına kadar ideolojik doğum sürecini (Bila, 2016: 21-27);

- İdeolojik olarak; dönemin tüm sol ve Kürtçü-gençlik örgütlerinin politik amaçları olan devrimin gerçekleşmesi için benimsedikleri Marksist-Leninist ideolojiyi,
- Devrimsel perspektif olarak; Mihri Belli'nin ve devamında Mahir Çayan'ın Milli Demokratik Devrim çizgisini,
- Devrimsel yöntem olarak; Engels'in "Zorun Rolü" yaklaşımında ortaya koyduğu "İlerici-Devrimci Zor" yaklaşımını,
- Devrimsel yöntemin taktiği olarak; "Kır Gerillacılığı" perspektifi bağlamında "Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi" ve yerel anlamda Mahir Çayan'ın "Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini" benimseyerek oluşturmuştur.

Marksist-Leninist ideolojinin PKK'nın ideolojik doğumundaki pratik etkileri yukarıda belirtilen hususlar bağlamında olurken Kürt milliyetçiliği ya da Kürtçülük açısından sol ideolojiye karşıt Barzani'nin etkisi de bulunmaktadır. Bu durum PKK'nın kuruluş sürecinde ideolojik boyutuyla mutlak anlamda Marksist-Leninist ideolojiyi değil, aynı zamanda Kürt etnik ideolojisini de belirli ölçüde ele aldığını göstermektedir. 1970'li yıllarda etnik sorunların özellikle M/L ideoloji ya da Maoizm ile pratikleştirilmeye çalışılması bir gelenek niteliği taşımaktadır. Bu durum PKK için de geçerli bir durumdur.

Şekil 2.8. PKK'nın İdeolojik ve Amaçsal Doğum Sürecine Etki Eden Örgütlenmeler ve İdeolojiler (Semiz, 2013: 97)

1973-1978 arasında örgütün gruplaşma aşamasında yapılan toplantılar genel itibarıyla M/L ideolojinin “Kürdistan Devrimine” nasıl uyarlanacağı üzerine şekillenmiştir. Bu toplantılarda oluşan birikim 1. Kongre’de yayınlanan Kürdistan Devriminin Yolu-Manifesto’da (Öcalan, 1993a) ve PKK Kuruluş Bildirisi’nde (Parti Merkez Komitesi, 1981) ayrıntılı şekilde işlenmiştir. Bu kapsamda PKK’nın 1978 yılında kuruluşu ile birlikte izlediği ideolojik çizgi hakkındaki ifadelere bakıldığında aşağıda belirtilen alıntılar dikkat çekmektedir;

“Marksizm-Leninizmin Kürdistan’a girişi, proletaryanın bağımsız bir sosyal güç olarak doğmasına yakından bağlıdır. 1960’lardan sonra sömürgeci Türk kapitalizminin Kürdistan’da daha da geliştirilmesi sonucu yoksullaşan köylülüğün topraktan kopmasıyla oluşan proletarya, ülkemize Marksizm-Leninizmin girmesinin maddi temelini oluşturur. Modern sosyal gelişme üzerinde hakim ulusların yoğun özümseme ve ortaçağ kalıntıların sürekli ulusal kişisizleştirme çabaları Kürdistan proletaryasının uzun süre ulusal kimliğine sahip çıkmasını engelledi. Bunda, sosyal şoven ve reformist burjuva milliyetçi akımların ulusal sorunu saptırma ve örtbas etme anlayışları da etkili oldu. ... PKK, Program, Manifesto ve burada dile getirdiği görevlerinin altından başarıyla çıkmanın, ancak Marksizm-Leninizme, dünya sosyalist devriminin güçlerine, halkımızın direnmelerle dolu tarihi mirasına ve bugün kazanmak için gösterdiği cesarete dayanmakla mümkün olacağına inanır” (Parti Merkez Komitesi, 1981:32-33).

PKK kuruluş kongresinde politik amacı olan Bağımsız Kürdistan’ın kurulabilmesi ve Kürdistan Devriminin gerçekleşebilmesinin yalnızca M/L ideoloji ile olacağını vurgulamış ve bu kapsamda temel ideolojik parametre olarak bu görüşü benimsemiştir. PKK’nın 1978’den 1990’a kadar ideolojik açıdan M/L düşüncüyü açıkça referans aldığı ve örgütlenme sistemini bu ideoloji ile yapılan diğer sol örgütlenmelere benzer şekilde tesis ettiği görülmüştür (Öcalan, 1993a: 122). PKK’nın Kuruluş Kongre Konuşmalarında (Parti Merkez Komitesi, 1978) ise M/L ideolojinin esas alınmasının sebepleri farklı boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Bu bağlamda konuşmalarda sıklıkla vurgulanan “Marksizm’i ülkeye (Kürdistan’a) uygulayabilmek önemli bir görevdir” ifadesi örgütün ideolojik duruşunun pratikte de inşa edilme gayreti olarak anlamlandırılabilir (Parti Merkez Komitesi, 1978: 3).

PKK, kuruluş kongresiyle ideolojik paradigmayı ortaya koyduktan sonra bunun pratiğe aktarılma boyutları ve “Kürdistan Devrimini İnşa Aşamasındaki Yöntemleri” daha yoğun şekilde tartışmıştır. M/L ideolojinin pratikte yöntem açısından sıklıkla başvuru boyutu silahlı mücadeledir (politik şiddet). Silahlı mücadelenin temel mantığı ise “Zorun Rolü” ile tanımlanmakta ve “Devrimci-İlerici Zor” ile şiddetin uygulanması

hedeflenmektedir. PKK'da kuruluşundan 1990'lara kadar Zorun Rolünü çok boyutlu şekilde uygulamış ancak Öcalan'ın "Kürdistan'da Zorun Rolü" (1984) kitabında belirttiği devrimci-ilerici zor yaklaşımı, pratikte bölge halkına yönelen şiddet ile gerici zor şekline dönüşmüştür. M/L ideolojinin bir diğer pratik unsuru olan ulusların kendi kaderini tayin hakkı yaklaşımı da (Lenin, 1998) PKK açısından bu ideolojinin pratikteki önemli bir uygulama aracı şeklinde ele alınmıştır.

PKK M/L ideolojiyi kuruluşundan 1990'a kadar (Soğuk Savaş'ın bitimi) sistemli şekilde temel bir doktrin olarak örgüt yapılarında pratiğe geçirmeye çalışmış ve "Bağımsız Kürdistan" amacının temel dinamiği olarak görmüştür. 1990-1999 arasında ise örgütün M/L söylemi siyasallaşma ve toplumsal tabana yönelik söylemlerde geri planda tutulmuştur. Kürt toplumu, M/L ideolojiyi ve komünizm kavramını geleneksel değerlere bağlılığı sebebiyle sorunlu bir ideoloji olarak görmüştür. Bu durum örgütün kitleleşme arzusunu ve amacını M/L ideoloji üzerinden tesis etmesinin kolay olmayacağını göstermiştir.

2.4.2. Etnik İdeoloji-Kürtçülük

PKK, kuruluş sürecinde politik ajandasını "Bağımsız Kürdistan" temeline dayandırmıştır. İdeolojik unsur olan M/L düşünce sektörü milli duygu ve ideolojileri sorunlu bir yaklaşım olarak gördüğü için PKK, Bağımsız Kürdistan idealini "Kürdistan Devrimi" yaklaşımıyla M/L ideolojiye uygun bir forma sokmuştur. PKK, 1990'a kadar açıktan M/L ideolojiyi söylem zemini olarak gösterirken arka planda ise etnik ideolojiyi koruyup güçlendirmiştir. Nitekim 1990 sonrasında ideolojilerin sancılı bir sürece girmesi ve M/L düşüncenin temsiliyetini kaybetmesi, etnik ideolojinin önündeki M/L ideoloji perdesinin belirli ölçüde aralanmasını sağlamış ve Kürtçülük olarak nitelendirilebilecek etnik ideoloji öne çıkmaya başlamıştır (Kandil, 2010).

PKK açısından Kürt milliyetçiliği M/L düşüncesine göre alanda daha uygulanabilir ve toplumsal karşılığı olan bir yaklaşımdır. PKK'nın kitleleşmesinde bu etnik milliyetçi çizgiye yaklaşmasının etkisi yadsınamaz bir gerçekliktir. Ancak etnik milliyetçiliğin de tek başına örgütün ideolojisini oluşturmada yeterli bir tutunum ögesi olmadığı da bilinmekte, bu nedenle M/L ideoloji belirli ölçüde korunmaktadır. Örgütün yönetim kadrosunun M/L ideoloji ekolünde yetişmesi, bu nosyonun sonraki örgüt kadrolarına ve nesillerine de sirayet

etmesini ve bu minvalde yeni örgüt kadrolarının indoktrinasyonunun M/L çizgide şekillenmesini sağlamıştır (Ok, 1995: 43).

PKK 90'lı yıllarda Kürt milliyetçiliğini dualist bir bakış açısı ve pratik ile ele almıştır. Örgüt toplumsal tabanı konsolide edebilmek için Kürtçülüğe vurgu yapacak enstrümanları ve argümanları ön planda tutmuştur. Bu kapsamda Kürtçe öncelikli araçlardan birisidir. Öcalan, örgütün yöneliminin Kürt milliyetçiliği çizgisine daha yakın olduğunu görmüş ve bu konuda sosyalist deneyimin etkisiyle “dar Kürt milliyetçiliği”ne karşı olduğunu ifade etmiştir. Dar Kürt milliyetçiliği daha çok katı milliyetçi tutum olarak yorumlanabilir (Öcalan, 1999: 177). Öcalan Kürt milliyetçiliği konusunda ilkel ve dar milliyetçiliğe sıklıkla eleştiri getirmiş ve bu eleştirilerle diğer Kürtçü örgütlenmeleri hedef almıştır.

PKK, ideolojik doğum süreci ve Türkiye sahasında aktif örgütlenme süreci olan 1980'li yıllara kadar etnik kimliğin ve aidiyetin oluşturacağı sosyal mobilizasyonu tecrübe etmemiştir. Etnik kimliğin insanların algı, tutum ve asabiyet boyutuyla güçlü bir değer olması, PKK'nın bölgede toplum ile birebir temas yüzeyini artırmasıyla daha iyi anlaşılmış ve M/L ideolojinin tek başına pratik boyutta bir kitlesellik inşa edemeyeceği görülmüştür. Cohen (1974: 403), etnik kimliğin kolektif motivasyonel etkisinin entelektüel boyutta ele alınmasının doğru olmadığını, yani kuramsal ideolojiler veya sosyal yapıya ilişkin klasik “-izmler”in etnik kimliğin oluşturduğu endoktrinasyona göre görece daha zayıf kalacağını ifade etmektedir. Epistemolojik boyutta etnisite temelli tutum ve bağlılıkların modern anlamda bir ideolojiyi temsil edip etmediği konusu tartışmalı olmakla birlikte, Thomas Kuhn'un (2012: 18) modern dönemin “paradigma”ları kapsamında ele alınabileceği ifade edilebilir. Etnik milliyetçilik ve üst yapısı olan ulus milliyetçiliği modern dönemin devlet inşasını tesis eden keskin bir kopuşu sağladığı ve ortaya yeni bir sosyal teori koyduğu için paradigma olarak görülebilir. Etnik milliyetçiliğin bu bağlamda bir paradigma olarak değerlendirilebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. PKK'nın ideolojik değişim ve dönüşümlerinde etnik milliyetçiliğin kuruluş ajandasının gerçekleştirilebilmesinde reel-politik boyutta Marksizme göre daha efektif olması, bu paradigmanın bir ideolojik tutum haline gelmesini sağlamıştır. Ancak M/L gelenekten gelen örgütlerin ideolojik dönüşüm süreçlerinde klasik milli bilinç veya etnik milliyetçi tutumlara yönelmeleri onlar için Marksizme en ağır ihanet olarak görülmektedir. Bu sebeple ulusal sorun veya ulus inşası bağlamındaki yeni paradigma

inşasının ilkel olmadığı vurgusunu sıklıkla yapmışlar ve M/L ideolojik etkilerini sürdürmüşlerdir (Türkdoğan, 1996: 428).

Öcalan 1990'lı yıllardan itibaren etnik bilincin öneminin oldukça farkında olmakla beraber, dinin toplumsal yapıdaki fonksiyonel etkisini de sahadaki tepkilerden açıkça görmüştür. Bu durum onun 90'lı yılların başında “Din Sorununa Devrimci Yaklaşım” isimli çalışmasını hazırlamasına yol açmıştır (Öcalan, 1991a). Örgüt din konusunda yeni bir yaklaşım sergilemeyi mecburi bir görev olarak bu dönemden itibaren görmeye başlamıştır. Din konusunda Öcalan'ın ortaya koyduğu tezlerde dikkat çeken nokta; Kürtlerin “kadim” tarihine atıflar yapılması ve Kürt milli kimliğinin asli din olgusunun mevcut İslamiyet ile uyumsuz boyutlarını vurgulamaktadır. Öcalan'ın din konusundaki bu yaklaşımları özü itibarıyla bir ulus inşa sürecinde dinin siyasal boyuta paralel şekilde ilerlemesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu durum Kürt ulus inşasında eklenmiş bir din anlayışı gereksinimini doğurmuştur. Öcalan'ın 1990 sonrasında bir yandan sorun olarak gördüğü din konusunu Kürt milliyetçiliği ile iç içe geçirmeye çalıştığı öte yandan, Kürt milli dininin Zerdüştlük olduğunu sürekli vurguladığı görülmektedir. Ayrıca örgüt üst yönetiminin de bu yönde yoğun gayretleri bulunmaktadır (Karayılan, 2011: 18-19). Dikotomi olarak görülebilecek bu durum aslında iki farklı toplumsal yapıya yönelik algı inşası olarak değerlendirilebilir. İslamın Kürt milli benliği ile yoğrulması özellikle geniş halk yığınlarına yönelik iken, Zerdüştlük bağlamında ulus inşasının suni dinsel yapısı ya da “Kürt Milli dini-inancı” daha çok eğitimli-seküler Kürt sınıfına, gençlere ve örgüt kadrolarına yöneliktir (Semiz, 2013: 192-195)

1990'lı yıllarda PKK'nın etnik milliyetçilik eksenli ideolojik tutuma yönelmesi, 2000 sonrasında da devam etmiş ve Öcalan'ın ulus inşasının temel motive edici unsuru olmuştur. Etnik milliyetçiliği hiçbir zaman örgütün asli ideolojisi olarak göstermek istemeyen Öcalan, 2000 sonrasında da hibrid ideolojilerin gölgesi altında pratikte ve toplumsal tabana yönelik söylemlerinde etnisiteyi efektif kullanmaya devam etmiştir.

PKK açısından etnik milliyetçilik ideolojik boyutta bir reaksiyonun ve tarihsel travmaların sonucudur. 19. yüzyıl Kürt isyanlarına yapılan atıflarda bu isyanların milli bilinç boyutuna vurgu yapılmaktadır. Cumhuriyet döneminde Kürtlerin baskı altına alındığı, aynı durumun 60, 70, 80 ve 90'lı yıllarda farklı yol ve yöntemlerle devam ettiğini ifade ederken Kürt kimliğinin sindirilmeye çalışıldığı vurgusundan yola çıkılmaktadır. PKK Kürtlük vurgusunu yaparken, devletin (ve diğer devletlerin; Suriye, Irak, İran) Kürtlere yönelik

“kültürel soykırım” yaptığı tezini öne çıkartmakta ya da 1980 darbesinde ki işkencelere telmihte bulunmaktadır. 1990’lı yıllardaki faili meçhuller veya bölgede devletin askeri çizgisinin de Kürt milli bilincini ve kimliğini yok etmeye yönelik bir politika olduğunu ifade etmektedirler. Tüm bu tarihsel travma olarak görülen ya da gösterilen hususlar PKK’nın örgütsel veya toplumsal asabiyeti sağlamak için Kürt milli bilincini etkin şekilde kullanmasını sağlamıştır (Cemal, 2010: 15-33).

Sonuç olarak PKK ve Öcalan açısından Kürt milliyetçiliği ya da etnik milliyetçilik siyasallaşma boyutunun temel katalizörü olarak görülmüş bir ideolojik yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Örgüt içi ideolojik yaklaşımların ötesinde politik ajandanın inşası için kullanılan ve her dönem varlığını güçlendirerek koruyan bir yaklaşımdır. Etnik ideoloji 1978-1999 arasında M/L ideoloji ekseninde varlığını sürdürmüş, 2000 sonrasında ise hibrid ideolojiler çerçevesinde demokrasi retoriğinin pratik boyutu olarak gelişmiştir.

2.4.3. Hibrid (Eklektik) İdeolojiler

Soğuk Savaş’ın sona ermesi Dünya’da ve Türkiye’de sol örgütlenmelerin ya da M/L orjinli yapılanmaların ideolojik kimlik bunalımına girmelerine yol açmıştır. Bu ideolojik bunalımın etkileri, 1990-1999 arasında PKK için etnik ideolojinin sebep asabiyeti bağlamındaki potansiyeli sayesinde aşılabilmektedir. Ancak Öcalan’ın yakalanması sonrasında gelişen konjonktür ve uluslararası alanda PKK’nın terör örgütü olarak görülmesi, Öcalan’da örgütsel ideolojiyi dönüştürme ihtiyacı doğurmuştur (Serxwebun, 1999-214: 17).

Öcalan, İmralı süreci başlar başlamaz öncelikle “Barış” kavramı üzerinden yeni bir söylem zemini arayışına girmiştir. Bu söylem zemininin temel unsuru demokrasi lafzıdır ve tüm örgütsel yapılar ya da yöneticiler kısa süre içerisinde söylemlerini demokrasi kavramı ekseninde birleştirmişlerdir. Örgüt M/L ideoloji ekseninde geliştirdiği tüm dönemsel söylemlerini 2000 sonrasında demokrasi alanına kaydırmıştır. Ancak bu durum kolaylıkla aşılabilen bir süreç olmamıştır. Öcalan demokrasi kavramını ele alırken liberalizmin demokrasi ekolüne değil neo-anarşizm ya da neo-marksizmin demokrasi söylemine yakın bir eğilime girmiştir. İdeolojik bunalım yaşayan enternasyonel marksizmin ve anarşizmin yeniden yorumlanmış olması ve belirli bir literatüre sahip bulunması Öcalan açısından fikirsel çıkış yolu olarak önemli avantajlar sağlamıştır (Bila, 2016: 13-35).

Öcalan açısından yeni dönem ideolojik yapı tesisinde önem verdiği temel hususlar; PKK'nın siyasallaşması, PKK'nın dönemsel amacı ve ajandası, Kürt ulus inşası, şiddet eylemlerinin meşruiyet kaynağı ve yöntemi, kitlesel eylemlerin retoriği, örgüt yapısının temel dinamikleri ve Kürt sorunu üzerine şekillenmiştir. Tüm bu hususlara M/L ideolojinin verdiği yanıtların artık anlamını yitirmesi, etnik ideolojik yaklaşımında sekter bir perspektifte kalması, Öcalan'ın yeni döneme farklı bir ideolojik tutum ile girmesini gerekli kılmıştır. Bu kapsamda Öcalan İmralı sürecinde ağırlık verdiği okumalarında; Murray Bookchin, Immanuel Wallerstein, Fernard Braudel, Noam Chomsky, Betty Friedan, Paul Kennedy, Muazzez İlmiye Çığ, Gordon Childe, Karl Popper, Andrew Mango, Joseph Campbell, İsmail Beşikçi, Prometheus, İlyada, Homeros, J. J. Rousseau, Servet Tanilli, Kuran-ı Kerim, İncil, Tevrat, Bernard Lewis, Edward Gibbon, Leslie Lipson, Chantel Mouffe, Gore Vidal, Peter Skalnık, Spinoza, Friedrich Nietzsche, Samuel Huntington, Alexis de Tocquevelli, Michel Foucault, Thomas Kuhn, Michael Albert ve Antonio Negri gibi yazarlara atıflar yapmıştır (Öcalan, 2005). Bu farklı dünya görüşlerine sahip yazarların Öcalan'ın yeni dönemde ortaya koyacağı ideolojik yaklaşımlar üzerinde yapısal etkileri olmuştur. Bu kapsamda yeni dönemde ortaya çıkan ideolojik yaklaşımlar ve bunların pratiğe yansıyan boyutları ile yukarıda belirtilen bazı yazarlar arasındaki ilişkiler mukayese edildiğinde aşağıda belirtilen tablo ortaya çıkmaktadır;

- Murray Bookchin: Ekolojik toplum, konfederalizm, özerklik, öz yönetim, anarko-komünizm, doğrudan demokrasi, halk meclisleri, komünalizm, özgür belediyeçilik, toplum inşası, ekolojik özgürlük,
- Immanuel Wallerstein: klasik liberalizm ve sosyalizm eleştirisi, siyasal sistemler, tarihsel kapitalizm eleştirisi, marksizm eleştirisi, dünya sistemleri modeli, jeopolitik ve jeokültür kuramları,
- Fernard Braudel: Yeni tarih anlayışı, kapitalizmin tarihine yaklaşım, klasik tarih eleştirisi,
- Muazzez İlmiye Çığ: Sümerler tarihi, sosyal, siyasal ve kültürel yapıları,
- Joseph Campbell: Mitolojiler, Yunan, Mısır, Sümer mitolojileri,
- Andrew Mango: Atatürk ve Cumhuriyet devrimleri,
- Gordon Childe: Uygarlık tarihi
- İsmail Beşikçi: Kürt milliyetçiliği, Kürt Tarihi,
- Bernard Lewis: Dinler ve Ortadoğu,
- Chantel Mouffe: Radikal Demokrasi kuramı,

- Leslie Lipson: Demokratik Uygarlık yaklaşımı,
- Michel Foucault: Savaş-İktidar-Toplum ve beden kuramları
- Emma Goldman: Cinsiyet eşitliği, feminizm,
- Antonio Negri: İmparatorluk yaklaşımı, Neo-Marksizm
- Thomas Kuhn: Paradigma kavramı,
- Edward Gibbon: Roma İmparatorluk tarihi,

Yukarıda yer alan ve Öcalan tarafından İmralı sürecinde sıklıkla refere edilen kuramcılar ve düşünürler, Öcalan'ın yeni dönem düşünce dünyasında etkiler bırakmıştır. Öcalan'ın, 2000 sonrasındaki savunmaları, avukat görüşmeleri ve kitaplarında ortaya koyduğu ve birinci bölümde kısmen değinilen belirli kavramları bu düşünürlerin kuramlarından etkilenecek ortaya koyduğu görülmektedir (Bila, 2016: 103-105; Sökmen, 2012: 206-232). Öcalan'ın yeni dönem ideolojik doğumu gerçekleştirirken dört temel alanda teorik yaklaşım ortaya koyduğu görülmektedir. Bunlar;

- i. Demokrasi, ekoloji, cinsiyet özgürlüğü kavramları, kapitalizm eleştirisi üzerine kurulu ideolojik yaklaşımlar,
- ii. Demokrasi, özerklik, konfederalizm üzerine kurulan yönetsel-örgütsel yaklaşımlar,
- iii. Komünalizm, örgütlü toplum, ekoloji ve cinsiyet söylemi üzerine kurulan toplumsal yaklaşımlar,
- iv. Uygarlık ve mitoloji söylemi üzerine kurulan tarihsel yaklaşımlardır.

Öcalan'ın yeni dönemde ortaya attığı tüm kuram ve kavramların analizi yapıldığında yukarıda belirtilen dört unsurun öne çıktığı görülmektedir. Bu dört temel unsur üzerine yaptığı açıklama, kavramsal ve kuramsal yaklaşımlarda;

- i. İdeolojik yaklaşımlar: Demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması (PKK, 2005: 25), kapitalist modernite, demokratik modernite (Öcalan, 2013a; Öcalan, 2013d),
- ii. Yönetsel-örgütsel yaklaşımlar: Demokratik cumhuriyet, demokratik özerklik, demokratik konfederalizm, demokratik kent meclisleri, demokratik anayasa (Öcalan, 2015a: 34);
- iii. Toplumsal yaklaşımlar: Demokratik ulus, ekolojik toplum, örgütlü toplum,

- iv. Tarihsel Yaklaşımlar: Demokratik uygarlık, doğal toplum, sınıfsız toplum, Zağros-Toros dağ sistemi³¹ kavramlarına yer verilmektedir.

Yukarıda yer alan örgütün yeni dönem ideolojik, yönetsel-örgütsel, toplumsal ve tarihsel yaklaşımlarının tamamı ideolojik bir kapsam dahilinde şekillenmiştir. Gerek KKK (2005), gerekse KCK sözleşmelerinde (2007) yer alan ideoloji, örgütlenme, toplumsal alan, amaç ve hedefler, tarihsel yaklaşımlar yukarıda belirtilen dört ana hat üzerine inşa edilmiştir. Ortaya çıkan yeni dönem ideolojik yaklaşım isim olarak “Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Paradigma” şeklinde kuramsallaştırılmıştır. Bu kuramsal yaklaşım kendi içinde birbirinden ayrı disiplin, kavram ve kuramların bir araya gelmesiyle şekillenmiştir. Bu nedenle örgütün yeni dönemde ortaya koyduğu ideolojik yaklaşımın hibrid bir ideoloji olduğu söylenebilir. Demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü paradigma dışında yukarıda belirtilen diğer kavram ve kuramlarında aynı nitelikte hibrid bir özellik taşıdığı görülmektedir. Öcalan, 2000 sonrasındaki okumalarını yeni dönemde ortaya çıkacak ideolojik yaklaşımların zeminini oluşturmaya kanallandırmış ve farklı paradigmaları örgüt potasında eritmeye çalışmıştır. Ortaya konulan bu ideolojik söylemlerin tamamının Öcalan tarafından örgüte sunulması, orijinal formları üzerinde değişim, ekleme ve revizyonlar yapılması bu ideolojilerin şekillenmesinde ve pratiğe yansıtılmasında Öcalan’ın perspektiflerinin ağırlıklı ölçüde öne çıkmasına yol açmıştır. Bu durum 1990’larda dile getirilmeye başlanan Apoizm ifadesinin, örgüt açısından düşünsel bir forma dönüşmesi olarak görülmüştür. Bu durum 1980’lerde Peru’da yoğun eylemler yapan Aydınlık Yol’un lideri Abimael Guzman’ın (Başkan Gonzalo) Marks, Lenin, Mao, Mariátegui sonrasında “5. Lider”, “Marksizmin 5. Kılıcı” ya da “Guzmanizm” olarak adlandırılmasıyla benzer bir nitelik göstermektedir (Gorrit, 1990: 18).

Öcalan’ın örgütsel ideolojinin belirlenmesinde ortaya koyduğu çok boyutlu yapıyı yukarıda da belirtildiği gibi hibrid bir ideolojik form olarak değerlendirmek mümkündür. Öcalan açısından ortaya konulan bu yeni ideolojik formlar ilerici ve aydınlatıcı olarak düşünülse de örgüt açısından kavrama ve pratikleştirme boyutunda ciddi bir sorun teşkil etmiştir. M/L ideolojide örgütsel yapıyı inşa etmek için rol modeli örgütlenmelerin varlığı yönetim kadroları açısından büyük kolaylık sağlarken, yeni dönem ideolojilerin bu anlamda

³¹ Öcalan 2000 sonrası kitaplarının hemen hemen hepsinde Toros Zağros Dağ Sistemi-eğrisi ifadelerine yer vermektedir. Bu kavramın sıklıkla vurgulanmasının temelinde, ilkel dönemlerden itibaren bu coğrafyanın stratejik önemi, medeniyetlerin önemli bir kesişimi olması ve Akdeniz havzasının çıkış noktası şeklinde görülmesinden kaynaklanmakta ve bu coğrafya ile Kürtlerin tarihsel pozisyonu arasındaki vurgulanmaktadır (Öcalan, 2013a: 66).

uzun bir pratik ya da deneme-yanılma yoluyla hayata geçirileceği görülmüş, KADEK, KONGRA-GEL, Yeniden PKK, KKK ve KCK olarak geliştirilmeye çalışılmıştır.

2.4.4. Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması

Hibrid ideolojiler bağlamında ele alınan demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması 2003 yılında KONGRA-GEL'in kuruluş konuşmalarında dile getirilmeye başlanmıştır. Örgütsel yapı, bu düşünceyi Öcalan'ın savunmalarından derleyerek hazırladığı “İdeolojik Kimlik” isimli eğitim kitabıyla pratiğe geçirmeye çalışmıştır. Bu kaynakta Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması iki boyutta ele alınmıştır. Bu boyutların birincisi Demokratik Ekolojik Toplum, ikincisi Cinsiyet Özgürlükçü Toplumdur. Birinci boyut hakkında Öcalan'ın yaklaşımı şu şekildedir;

Demokratik ve ekolojik toplum olarak kavramsallaştırmaya çalıştığım sistem anlayışımı, temel olarak devlet iktidarı dışında oluşturmayı teorik yaklaşımımın özü olarak koyuyorum. Sadece kapitalist sistemin iktidar anlayışı dışında değil, tüm devletli toplumlardaki klasik hiyerarşik devlet iktidarlarının dışında çözüm aramak, teorik perspektifimin özüdür (2007: 75).

Öcalan (2007: 78) “demokratik ve ekolojik toplum” kavramının demokrasi lafzını, Mouffe'un radikal demokrasi kuramı, ya da Bookchin'in “doğrudan demokrasi” yaklaşımına benzer şekilde ele almış ve demokrasiyi “*demokrasi devletleşmemiş, devletleşmeye karşı duran halkın kendini yönetim tarzıdır*” ifadesiyle tanımlamıştır. Öcalan (2007: 105) açısından demokratik ekolojik toplum sosyal, siyasal ve ekonomik sorunların temel çözüm aracı olan ideolojidir ve pratikte bu ideolojinin realize edilebilmesi için politik kurumlar olarak partilerin, seçimlerin, meclislerin, yerel yönetimlerin çözümçül şekilde işlerlik kazanmaları gerekmektedir.

Bu ideolojinin ikinci boyutu olan cinsiyet özgürlükçü toplum ayağında ise feodal ve kapitalist toplumda cinsiyet eşitsizliğinin temel sorunların başında geldiği vurgulanmakta ve bu durum aşılmadan ideal toplumsal düzenin inşa edilemeyeceği ifade edilmektedir. Bu bağlamda Öcalan'a göre (2006a: 12) kadın; ilkel toplumdan, ortaçağ toplumuna ve modern döneme kadar araçsallaştırılmış ve ikincil konumda bırakılmıştır. Kadının toplumdaki bu durumuna karşı gelişen feminist tepkilerin de çözüm üreten bir paradigma ortaya koyamaması kadın açısından modern dönemde yeni savrulmalara yol açmıştır. Bu nedenle kadının

özgürleşmesi ve cinsiyet özgürlüğünü tam anlamıyla sağlamak ve buna uygun ortak yaşam iradelerini gerçekleştirmek Öcalan'ın cinsiyet özgürlükçü toplum yaklaşımının temelini oluşturmaktadır (2006a: 26).

Öcalan'ın yukarıda belirtilen yaklaşımları doğrultusunda örgüt 2005 yılında KKK'nın sözleşmesinde örgütün niteliği kısmında yer alan şu ifadeler ideolojik boyutu ortaya koymaktadır;

2- Niteliği: Koma Komalên Kurdistan, demokratik ve konfederal bir sistemdir. Demokrasi, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojiyi esas alır. Piramit tarzı bir örgütlenmedir. Burada söz, tartışma ve karar topluluklarıdır. Tabandan gelişen demokratik seçeneği gerçekleştirmek esastır. İçte demokratik ulusu, dışta ise ulus üstünlüğü esas alır. Her düzeyde katılımcılığı öngörür. Halk iradesini komün, ocak, meclis ve kongre ile ortaya koyar. Devlet olmayan örgütlenmiş siyasal ve toplumsal organizasyondur (Sexwebun, 2005-282: 18).

Örgütün ideolojik paradigması KCK sözleşmesinde de benzer şekilde varlığını korumuş ve Öcalan'ın ortaya koyduğu yaklaşıma paralel çizgide şu ifadelerle sözleşmede yer bulmuştur;

“Madde 2-Niteliği: Koma Civakên Kurdistan demokratik, toplumcu-konfederal bir sistemdir. Demokrasi, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojik yaşamı esas alır. Devlet olmayan, yatay ve piramit tarzı örgütlenmiş, demokratik, siyasal ve toplumsal bir organizasyondur. Halk toplulukları iradesini komün, ocak, meclis ve kongreler ile ortaya koyar. Aynı zamanda seçilmiş ve denetlenebilir demokratik yönetimler yolu ile kendini yönetirler. Tabandan gelişen demokratik seçeneği gerçekleştirmek esastır. Topluluk demokrasisi, toplulukların eşit ve özgür bir arada yaşaması benimsenir. Her düzeyde katılımcılığı öngörür. Burada söz, tartışma ve karar topluluklarıdır. İçte demokratik ulusu, dışta ise ulus üstünlüğü esas alır.

Madde 4-İlkeleri/b: ... Kürt sorununun, başka toplum ve halklarla demokratik, eşit, özgür, bir arada yaşama çözümünü stratejik olarak ele almakla birlikte, bu doğrultudaki bütün çözüm yolları tıkatıldığında demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması benimsenerek özgür Kurdistan seçeneği temelinde bağımsız geleceğini belirleme hakkını da kullanmak.

Madde 11-KCK Önderliği: Koma Civakên Kurdistan kurucusu ve Önderi, Abdullah Öcalan'dır. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı demokrasinin felsefik, teorik ve stratejik kuramcısıdır” (KCK Sözleşmesi, 2007).

Yukarıda yer alan KCK sözleşmesinin 3 maddesinde örgütün yeni ideolojik yaklaşımı ortaya konulmuş ve Öcalan'ın bu ideolojik yaklaşımın kuramcısı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Md.11'in devamında Öcalan'ın bu ideolojik paradigmanın korunması ve hayata

geçirilmesini denetleyeceği belirtilmektedir. Tüm bu durumlar ve yukarıda anlatılan hususlar kapsamında örgütün ideolojisinde Öcalan'ın ağırlığı yadsınamaz bir öneme sahiptir.

2.4.5. Önderlik Mistisizmi ve Apoizm

PKK/KCK'nın ideolojik değişim ve dönüşümlerinin ilk boyutu olan M/L ideoloji dışındaki diğer ideolojilere geçişte ve bunların pratiğe yansıtılmasında Öcalan'ın rolü yukarıda ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Öcalan'ın ideolojik geçiş süreçleri içerisinde özellikle 2000 sonrasında ortaya koyduğu hibrid ideolojiler ve demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması doğrudan kendisi tarafından örgüte eklenilen bir ideolojidir. KKK ve KCK sözleşmelerinde bu ideolojinin koruyucusu olarak “Önderlik kurumu” işaret edilmektedir. Aslında bu durum ideolojinin pratik ayağının daha tam olarak doldurulmadığını ve bunu Öcalan'ın dönemsel strateji ve taktiklerle şekillendireceği mesajı verilmektedir. Bu durum söz konusu yeni ideolojinin aslında yine yukarıda genel hatlarıyla vurgulanan Apoizm bağlamında değerlendirilebileceğini göstermektedir (Çürükkaya, 2006: 17).

Apoizm 1990'lı yıllarda gündeme getirilen ancak 2003 sonrasında örgütün yeniden toparlanmasıyla mistik bir boyuta taşınan tek adam-lider merkezli bir ideoloji şeklinde yorumlanabilir. Bu –izm ekinin özünde, her dönemin kendine münhasır şartlarına göre ideolojiler araçsal birer öge olarak ele alınabileceği realitesi yatmaktadır. Öcalan'ın şahsında gelişen ve 3. Kongre'de ilk defa dile getirilen “Önderlik” kavramı 5. Kongre'de kurumsal bir kimlik kazanmaya başlamış, KKK ve KCK sisteminde ise tam anlamıyla kurumsal bir yapı haline gelmiştir (Semiz, 2013: 199).

Apoizm olarak nitelendirilen ve Önderlik şeklinde kurumsal bir yapı haline getirilen Öcalan merkezli ideolojik ve örgütsel yapı eleştiriye kapalı sektör bir düşünsel tunç kanunu haline getirilmiştir. M/L ideoloji, etnik milliyetçilik ideolojilerin kuramcılarının yetersizlikleri, eksiklikleri ya da çözüm sunamayan boyutları sert bir dille eleştirilebilirken, Öcalan'ın ortaya koyduğu yaklaşımlara eleştiri getirildiği görülmemektedir. Öcalan'ın kavram ve kuramlarını eleştirmek yerine, örgüt kadroları kendilerinin anlayışlarının eksik olduğunu ifade ederek “Öndeliğin ideolojik kuramlarının” yüksek seviyesine vurgu yapmakta ve lideri “ulaşılabilir” veya “anlaşılamaz” nitelikte mistik bir boyuta taşımaktadırlar (Fidan, 2004). Önderlik mistisizmi ve Apoizm konusunda Semiz'in ortaya koyduğu değerlendirme şu şekildedir;

PKK kuruluşundan itibaren, Öcalan'ın oluşturduğu Önderlik Sistemi üzerine inşa edilmiştir. Bu sistem kendi içerisinde örgüt üyelerinin militan kimlik inşasını şekillendiren çatı ideoloji olarak görülebilir. M/L ideoloji eleştirilebilirken Öcalan merkezli oluşturulan bu sistemin eleştirilebilmesi söz konusu değildir. Örgüt üyelerinin sosyal hayata, kadın-erkek ilişkilerine, dine, felsefeye ve ideolojilere yaklaşımında Öcalan'ın oluşturduğu sistemin baskın ve yapısal etkisi görülmektedir. Öcalan önderlik kurumu ile kendisini özdeşleştirirken, önderlik üzerinden kendisini yüceltmekte ve parti üstü bir konuma getirmektedir. Öcalan'ın kendisini önderlik olarak nitelendirdiğini ve önderliğin PKK anlamına geldiğini belirten birçok ifadesi ve söylemi bulunmaktadır (2013: 199).

Yukarıda Semiz'in anlatımı ile Öcalan'ın örgüt üzerindeki hakimiyetinin bir önderlik mistisizmi ve Apoizm düşüncesi oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu durum örgütün üst yönetiminin önderlik söylemi altında yaptıkları açıklamalardan da anlaşılmaktadır.

2.5. PKK'nın Geçmişten Bugüne Çatışma Stratejileri ve Eylemsel Süreçleri

PKK'nın politik ajandası, dönemselsel stratejileri, ideolojileri ve bunların pratikteki yapılanmalarının yanında en önemli hususlardan birisi de örgütün eylem stratejileridir. PKK açısından eylemsellik aynı zamanda var olma, varlığını sürdürme anlamlarına gelmektedir. PKK açısından şiddet olgusu her dönem öncelikli unsurlardan birisi olmakla birlikte dönemselsel anlamda farklı boyutlarda ve stratejiler bağlamında ele alındığı da görülmektedir. 1978-1999 yılları arasında PKK açısından temel çatışma stratejisi olan Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi Soğuk Savaş'ta sıklıkla terör örgütleri ve gerilla savaşı sürdüren gruplarca uygulanan bir yöntemdir (Özcan, 1999: 72-75). Ancak 1999 sonrasında örgüt, Soğuk Savaş yöntemi olan bu stratejiyi revize etme ve değişime gitme ihtiyacı duymuştur. Bu değişim sürecinde örgüt açısından en temel sorun şiddetin meşruiyeti konusu olmuş, bu nedenle söylemsel boyutta radikal bir şiddet izlenimi vermemek ve bir "halk savaşı-mücadelesi" algısı inşa etmek için "Meşru Savunma" kavramı kullanılmıştır. Bu kavram doğrultusunda örgüt Öcalan'ın (2004: 356) talimatlarıyla çatışma stratejisini ve silahlı örgüt yapısını değiştirmiş, ARGK yerine HPG, Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi yerine Meşru Savunma Stratejisi ikame edilmiştir.

Örgüt çatışma stratejilerinin ana çizgisini ve metodolojisini belirledikten sonra bazı kritik dönemlerde geçici ya da dönemselsel stratejiler uygulamıştır. Özellikle 2011-2013 yılları arasında Devrimci Halk Savaşı Stratejisi ile 2015-2016 yılları arasında Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisi bunlara örnek gösterilebilir. 1996'da başlayan ve örgütün dönem dönem başvurduğu intihar eylemleri veya metropolde düzenlediği saldırılar klasik kır savaşından

farklı olmakla birlikte, örgütün taktiksel eylemleri olarak öne çıkmıştır (Yanmış, 2016: 44-50).

Örgüt açısından tüm silahlı mücadele yöntemleri ve stratejilerinin özünde “zor” unsuru bulunmaktadır. 1982 yılında Öcalan, “Kürdistan’da Zorun Rolü” (1982) kitabında belirttiği şiddetin temelindeki zor faktörünü öncelikle Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi ile HRK ve ARGK yapılarıyla pratikleştirmiştir. 2000 sonrasında ise aynı şekilde zor kavramına vurgu yaparak HPG’nin pratikleşmesini ve Yeniden PKK sürecini inşa etmeye çalışmıştır (Öcalan, 2004: 390). Öcalan açısından zor kavramının anlamı özel bir yer taşımaktadır. Öcalan tüm örgütsel söylem, ideoloji, yapı ve pratikleri değiştirirken zor kavramını farklı boyutlarıyla ayakta tutmaya devam etmiştir. M/L düşüncenin Öcalan üzerinde bıraktığı en önemli etkilerden birisi “zorun rolü” olmuştur. Öcalan, zorun rolünü 1978-80 arasında diğer Kürtçü örgütlere ve aşiretlere, 1984-90 arası sistemli şekilde bölge halkına ve güvenlik güçlerine yöneltmiştir (Semiz, 2007: 52). 1990-1995 arasında devlete yönelen yoğun şiddet örgüt tarafından devrimci zor olarak görülmüş, ancak 1995 yılına gelindiğinde eylemsel daralma sürecine giren örgüt metropollerde eylem yaparak Zorun Rolünü Türkiye sathına yaymaya çalışmıştır (Kışlalı, 1996: 265-298). 2004 sonrasında Yeniden PKK ve 1 Haziran Atılımı ile örgüt şiddeti daha stratejik ve taktiksel bir unsur olarak kullanmaya ve siyasallaşma sürecinde ya da müzakere-görüşme dönemlerinde kazanımlarını maksimize etmenin bir aracı olarak değerlendirmeye başlamıştır (Güller, 2011: 65).

2.5.1. Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi (1978-1999)

PKK’nın ideolojik doğum ve kuruluş sürecinde Soğuk Savaş’ın oluşturduğu ideolojik kutuplaşma, Latin Amerika, Çin, Vietnam, Angola gibi ülkelerde devam eden halk savaşı mücadeleleri diğer birçok ülkede ayrılıkçı unsurlara ya da M/L ideolojiyi benimseyen örgütlenmelere ilham kaynağı oluyordu. Bu durum ideolojik açıdan M/L çizgiyi benimseyen PKK için de geçerli bir durumdur. PKK bu bağlamda M/L ideolojiyi politik şiddet ile hayata geçirmeye çalışan yöntemler içerisinde Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisini benimsemiştir. PKK’nın bu stratejiyi benimsemesinin arka planında Marksizmin pratikleşebilmesi ve “Kürdistan Devriminin” inşa edilebilmesi için gerilla savaşına ihtiyaç duyulduğu düşüncesi yatmaktadır. Nitekim Pomeroy’un (1992) “Marksizm ve Gerilla Savaşı” kitabında Marksizmin pratikleşebilmesi için gerilla savaşının nasıl uygulanacağı ve bunun pratiklerine yer verilmiştir. Gerilla savaşı olmadan belirli ülkelerde Marksizmin inşa edilmeyeceği teziyle

Pomeroy; Çin’de Mao, Vietnam’da Giap, Latin Amerika’da Che Guevara örneklerine yer vermiştir. Bu örnekler PKK açısından da öğrenen örgüt yaklaşımıyla değerlendirilerek pratikleştirilmeye çalışılmıştır (Öcalan, 1991b: 9).

Öcalan açısından Uzun Süreli Halk Savaşı, ya da Mahir Çayan çizgisindeki Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi³² kavramları doğrudan “Gerilla” olgusunda bütünleşmektedir. Bu anlamda Öcalan (1991b: 9-10) “Gerilla” kavramını PKK pratiği bağlamında değerlendirirken, “Biz ulus olarak gerilla ile yaratılacağız. Gerilla savaş tarzı bizim her şeyimizdir. İnsanlarımızı kendine getiren, yurtseverleştiren, siyasallaştıran, cesaretlendiren, fedakarlık ruhu getiren ve bir bütün olarak onu çağdaş insan yapan eylem tarzıdır” ifadelerine yer vermiştir. Bu bağlamda PKK kuruluş kongresiyle birlikte gerilla metodolojisini ve bunun Halk Savaşı Stratejisini kendisine temel yöntem olarak belirlenmiştir (Öcalan, 1993a: 14-15). Yerel ölçekte ise PKK, Mahir Çayan’ın öncü savaş stratejisini bu dönemden itibaren benimsemeye başlamış ve 1984 Eruh baskınında bu stratejiyi hayata geçirmiştir (Kozaklı, 2008: 506).

Uzun süreli halk savaşı stratejisi, PKK’nın 1984 yılından 1999 yılına kadar pratikleştirmeye çalıştığı bir yöntemdir. Bu yöntemin kendi içerisinde üç temel aşaması bulunmakta ve bu aşamaların sağlıklı şekilde icra edilmesi stratejinin pratikleşmesi için hayati derecede önem arz etmektedir (Zedung, 2005: 98-104). Mao’nun kuramsallaştırdığı bu strateji ve üç bileşeni PKK pratiğinde de hayata geçirilmeye çalışılmıştır (Öcalan, 1984: 109). PKK’nın 1982 yılında gerçekleştirilen 2. Kongresinde Halk Savaşı Stratejisi, Zorun Rolü ve Stratejik aşamalar konusuna, “Siyasal zor ile halk savaşı arasında bir bütünlük ve birbirini tamamlama söz konusudur. Halk savaşı Kürdistan’ın Kurtuluşu için temel olan ve mutlaka uygulanması gereken mücadele biçimidir. Halk savaşı stratejisinin üç aşaması vardır; 1-Stratejik savunma, 2-Stratejik denge, 3-Stratejik saldırı” ifadeleriyle yer verilmiştir (PKK-MK, 1982: 27). PKK’nın bu yaklaşımı bağlamında ortaya konulan üç temel strateji ele alındığında 1984-1999 yılları arasında pratikleştirilmeye çalışılan çatışma metodolojisi daha sağlıklı anlaşılacaktır.

³² Mahir Çayan tarafından ortaya konulan bu yaklaşıma göre burjuvaziye karşı proleterya önderliğindeki sosyalist bir iktidar kurgusunu talileştirip emperyalizme karşı kurtuluş savaşı fikri benimsenmelidir. Sadece işçi sınıfının değil halkın geniş katılımının sağlanması gerektiği fikri hakim olduğundan cephe yapılanmasının olabildiğince geniş tutulması öngörülmektedir. Klasik sol anlayışta var olan sınıfın öncü partisi yerine halkın devrimci öncülerinin yürüteceği silahlı bir devrimci savaş stratejisidir. Öncünün önderliğinde silahlı propaganda ile gerçekleştirilen gerilla savaşı düşüncesidir (Çayan, 2015).

2.5.1.1.Stratejik Savunma

Gerilla metodolojisi açısından stratejik savunma en temel dönem olarak görülmektedir. Bu dönemde öncelikli kural, “gerillanın düşman olarak gördüğü grubun saldırı ve baskısından kurtulmak ve varlığını koruyabilmek” olarak ifade edilebilir. Düşmanın zayıf anının kollanması ve o anda eylem gerçekleştirilmesi, eylemin hemen ardından önceki düzene geri dönülmesi temel savunma odaklı saldırı taktiğidir (Giap, 1979: 78). Stratejik Savunma aşamasında aynı zamanda siyasallaşma ve siyasi yapının güçlendirilmesi de önem taşımaktadır. Silahlı şiddetin yanında politik şiddetin eklenebilmesi için siyasi yapının kendisini geliştirmesi gerekmektedir (Semiz, 2007: 69). Stratejik savunmanın en temel hassasiyeti Mao’nun (1994: 341) deyiimiyle “Elde olanın korunmasıdır”. Stratejik savunma aşamasında hızlı eylemsellik, ani eylemsellik, eylemin bir noktaya odaklanması, asgari imkanla azami etki oluşturma, düşmanın azami ölçüde zayıflatılması, düşmanın sadece fiziki imkanlar olarak değil, psikolojik açıdan yıpratılması, bu süreçte silahlı kadroların güçlendirilmesi ve daha etkin hale getirilmesidir. Stratejik savunma aynı zamanda klasik gerilla metodolojisinin temel özelliklerini barındırdığı için gerilla stratejisi olarak da nitelendirilmekte ve özellikle ABD’nin Vietnam Savaşında, yerel halkın uyguladığı Vietkong Savaş yöntemiyle bilinmektedir (Giap, 1979).

Stratejik Savunmanın yukarıda belirtilen genel özellikleri bağlamında PKK’nın bu aşamaya yaklaşımını Kalkan’ın ifadeleriyle özetlemek mümkündür. Kalkan Stratejik Savunma aşamasını şu şekilde ifade etmektedir;

“Stratejik savunma, karşı devletin güçlü, devrimin ise zayıf olduğu, henüz siyasi ve askeri bakımdan örgütsüz bulunduğu bir dönemde bu dengesizliği, bu zayıflığı giderecek, karşı tarafın da güçlülüğünü zayıflığa dönüştürecek bir mücadele sürecini içeriyordu. Bu dönemin mücadelesi gerilla savaşı olarak tanımlandı. Bunu gerçekleştirecek savaş ve güç gerillaydı. Stratejik savunma döneminin temel savaş biçimi olarak gerilla bu biçimde öngörülüyordu” (2011c: 23).

Kalkan’ın bu ifadeleri Halk Savaşı Stratejisinin ilk aşamasını PKK boyutuyla ortaya koymaktadır. Bu aşamanın sağlıklı şekilde inşa edilmesi durumunda ikinci aşama olan Stratejik Dengeye geçilmektedir. PKK Stratejik Savunma aşamasını 1984-1992 yıllarında aktif şekilde uygulamış, 1992-1993 yılında denge aşamasına geçiş yapmaya çalışmış ancak istediği başarıyı elde edememiştir (Kışlalı, 1994: 40). Semiz’e göre bu aşamalar arasında PKK

açısından keskin bir ayrım bulunmamakta, aşamalar arasında konjonktürel ya da taktiksel geçişler yaşanabilmektedir (Semiz, 2007: 70).

2.5.1.2.Stratejik Denge

Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisinin ikinci aşaması olan “Denge” boyutunda, mevcut gerilla grubunun nitelik ve nicelik boyutuyla düşman kuvveti ile konvansiyonel savaşa yönelebilecek niteliğe kavuşması veya bunu deneyebilecek imkana sahip olması durumunda başlatılan süreç olarak nitelendirilebilir (Mao, 1994: 344). Stratejik Denge konusunda PKK 2. Kongresinde ortaya konulan örgütün taktik ve hareket tarzı yaklaşımı bağlamındaki değerlendirmede, bu husus şu şekilde ifade edilmiştir

“Siyasal çalışma yerine askeri çalışmanın ağır bastığı, düşmanın askeri örgütlenmesine saldırıların temel alındığı bir dönemdir gelişmiş gerilla birliklerinin olduğu halkla güçlü ilişkilerin kurulduğu halkın güçlü direnme isteğinin bulunduğu ve düşmanın iç ve dış dayanaklarının sarsıldığı dönemdir. Bu dönemde de kurtarılmış bölgeler oluşturulmaya çalışılır. Gerilla birlikleri geliştirilerek tabur tugay, vb birliklere dönüştürülür. Kurtarılmış bölgeler sürekli savunulabilir. Daha önceki dönemde geliştirilmiş olan halkın gücü bu dönemdeki askeri yöntemlerle çelikleştirilerek bir sonuç alınacağı inancı mutlaktır. Düşmanın iç bölgelerine yapılan saldırılarla askeri yönden denge sağlanır bu gerçekleştirildiğinde artık düşmanın askeri birliklerinin dayanma gücü zayıflar. Bu dönemdeki hareketli savaşa ek olarak mevzi savaşı da söz konusu olup şehirlerin elle geçirilmesine kadar varılır. Yani stratejik saldırıya doğru yol alınır. Bu dönemde bir sorunda siyasi sorun çözümlenecektir” (PKK-MK, 1982: 28).

Stratejik denge PKK açısından aynı zamanda kurtarılmış bölge anlamına gelmektedir. Kurtarılmış bölge kavramıyla oranın yönetimini elde bulundurmaktan ziyade bölge üzerinde alan hakimiyetinin örgüt kontrolünde olması ve güvenlik birimlerinin hareket kabiliyetinin sınırlandırılması kastedilmektedir (Özcan, 1999: 78). Ancak denge aşamasındaki kurtarılmış bölge Çin veya Vietnam deneyimlerinde söz konusu bölgenin her boyutta kontrol altına alınması şeklinde yorumlanmaktadır. PKK’nın stratejik denge aşaması sadece 1992-1993 yıllarında kısa vadeli bir süreçte yaşanmıştır (Kışlalı, 1996: 41). Stratejik denge istenilen şekilde gelişmesi halinde düzenli ordularla sıcak savaşı sürdürebilecek nitelikte bir potansiyele ulaşılmasıyla Stratejik Saldırı aşamasına geçilmektedir. PKK bu aşamaya hiçbir zaman geçememiştir. Kalkan 1990’lı yıllarda bu geçişin yaşanmamasının nedenini Sovyet Blok’unun çökmesine bağlamaktadır. NATO üyesi olan Türkiye karşısında Sovyetlerin

desteği olmadan PKK'nın konvansiyonel savaş yürütebilecek bir güce sahip olamayacağını vurgulamaktadır (Kalkan, 2011c: 12).

2.5.1.3.Stratejik Saldırı

Stratejik saldırı aşaması, Halk Savaşının yoğun askeri çatışmalara dayalı ve askeri anlamda çözüm aşaması olarak nitelendirilebilir. Bu aşamada düzenli ordularla sıcak çatışmalar yaşanmakta, küçük birlikler yerine daha geniş birliklerle düşmana saldırılar düzenlenmekte ve sonuç alınmaya çalışılmaktadır (Mao, 2005: 108). PKK açısından stratejik saldırı aşaması yaşanmamıştır. Ancak 1992 ve 1993 yıllarında bazı karakol saldırılarının 100'den fazla örgüt mensubu ile gerçekleştirilmesi stratejik saldırı olarak düşünülse de kuramsal açıdan denge aşamasının bir özelliği olarak görülebilir (Özcan, 1999: 102). Bu nedenle PKK'nın bu aşamada konvansiyonel bir askeri güç haline geldiğini söylemek mümkün değildir. Bazı terör örgütleri bu alanda önemli aşamalar kaydetmişlerdir. Örneğin Tamil Kaplanları-LTTE stratejik dengeden stratejik saldırı aşamasına geçmiş ancak konvansiyonel savaşı uzun soluklu sürdürmekte zorlanmıştır (Çınar, 2012).

PKK açısından her stratejik aşamanın hem askeri, hem de siyasi boyutu bulunmaktadır. Askeri boyut ile siyasi boyutun birbirine paralel gitmesi halinde etkin sonuç elde edilebilmektedir. Bu kapsamda PKK siyasallaşma olgusunu sadece siyasi partiler, legal alan örgütlenmeleri ya da faaliyetleri üzerinden değil, politik şiddet ve bu şiddetin siyasal anlamda ele alınışıyla da geliştirmeye çalışmaktadır (Semiz, 2007: 97-116). PKK silahlı şiddeti özellikle devletin belirli konularda geri adım atabilmesi için bir baskı unsuru olarak kullanmaya başlaması 1986 ve 1993 görüşme-müzakere deneyimleriyle pratikleştirmeye çalışmıştır.

2.5.2. Meşru Savunma Stratejisi (2003-)

1999'da Öcalan'ın yakalanmasıyla PKK'nın içine girdiği çok boyutlu daralma ve belirsizlik süreci uzun soluklu ateşkes sürecinde varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde PKK, Öcalan'ın yönlendirmeleri ile isim ve söylem değişikliğine gitmiştir. 1990'da Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte M/L düşüncenin klasik gerilla ve savaş metodolojisi de etkisini yitirmeye başlamıştır. PKK 1990-1999 arasında kıra dayalı savaşı sürdürmeye devam etmiş ancak 1995 yılında halk savaş stratejisini sürdüremediği için ve devletin güvenlik birimlerinin

asimetrik mücadeleyi öğrenmesi sebebiyle şehirlerde eylemselliğe yönelmiştir. PKK'nın bu eylem metotlarındaki değişim 1999 sonrasında stratejik boyutta değişim yaşamaya başlamıştır. 1999-2004 yılları arasındaki belirsizlik sürecinde örgüt serhildan eylemleriyle geçiş dönemi içerisinde mobilizasyonunu diri tutmaya çalışmıştır. 1990-2000 yıllarında Öcalan'ın Barış Projesi kapsamında silahlı birimlerin önemli ölçüde sınır dışına çekilmesi, örgütün kırsal alan eylemlerinin sıfırlanmasına yol açmıştır (Serhat, 2005: 56).

Öcalan'ın 2003 yılından itibaren yeniden şiddet metaforunu ön planda tutmaya başlayan söylemleri, bu dönemde hazırlanan ve 2004 yılında örgüt kadrolarına sunulan “Bir Halkı Savunmak” isimli çalışması (2004) “Yeniden PKK” ve “1 Haziran Atılımı” kapsamında “Yeniden silahlı eylemlere geçiş” olarak değerlendirilmiştir. Öcalan Bir Halkı Savunmak isimli çalışmasıyla ortaya koyduğu meşru savunma tezini yeni eylemsel dönemde PKK'nın şiddet kullanımının temel meşruiyet dayanağı olarak sunmuştur. Örgütün ideolojisi olan Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigmasının hayata geçirilebilmesi için toplum üzerindeki her tür baskının kaldırılması ve etkisiz hale getirilmesi asli bir vazife olarak görülmüş, bu bağlamda “Kürdistan üzerindeki devlet-egemen güçlerin baskılarının, operasyonlarının ve özel savaş stratejilerinin etkisiz hale getirilmesi için savunma hakkının kullanılması” en doğal hak olarak nitelendirilmiştir (Öcalan, 2004: 334).

Öcalan (2006b: 6) “Meşru Savunma” kavramını temel bir hak olarak tanımlamakta ve kavramı “*Meşru savunma hakkı ise, her düzeyde ve her zaman yaşamsal değerlere karşı haksızca yönelim oldukça, içinde bulunulan koşullar ne olursa olsun, yapılması gereken varlığını koruma ve özgürlüğünü sağlama hakkı ve kutsal eylemidir*” ifadeleriyle açıklamaktadır. “Meşru savunmada zor kullanma hakkı sadece toplumsal varlığın maddi ve ideolojik öğelerine yönelik saldırı olduğu durumlarda” hayata geçirilebileceğini vurgulayan Öcalan, bu kavramı üç temel boyutta şiddetin meşrulaştırılması ya da meşruiyeti kapsamında kullanmaktadır. Bu boyutların birincisi toplumsal taban açısından meşruiyet, ikincisi Türkiye kamuoyu açısından meşruiyet, üçüncüsü ve en önemlisi ise uluslararası alanda meşruiyet olarak ifade edilebilir. Dünya’da terörizmle savaş doktrininin sürekli dile getirildiği 11 Eylül 2001 sonrasında terör örgütü olarak bilinen grupların politik ajandalarını hayata geçirebilmeleri için klasik terör eylemlerinin retoriğinde değişime gitme ihtiyacı ortaya çıkmış, bu durum doğrudan PKK’yı da etkilemiştir.

Meşru Savunma olgusunun stratejik bir boyuta evrilmesinin temelinde yatan ana sebep örgütün söylemiyle “devletleşmeyen ancak toplumsal örgütlü bir yapı haline gelmeye çalışan konfederal sistemin sigortası” olarak görülmesidir (PJA, 2005: 164). Ancak bu yaklaşımın ötesinde meşru savunma stratejisine geçişin ya da bunun bir “strateji” olarak ele alınmasının özünde “Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisinin” örgütü daha ileri aşamaya veya konjonktür açısından varlığını sürdürmesine imkan vermemesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim Öcalan stratejik aşamalara vurgu yaparak, bu aşamaların mevcut Ortadoğu ve Türkiye gerçekliğiyle örtüşmediğini ifade etmektedir (PJA, 2005: 165).

Meşru savunma stratejisi, “Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisine” benzer şekilde aşamalı bir yönteme sahiptir. Bu aşamalar “Pasif Savunma, Aktif Savunma ve Topyekün Savunma” olarak tasnif edilmiştir (Botan, 2004: 248-250). Bu tasnif kapsamında meşru savunma stratejisi incelendiğinde hem bu aşamalarda örgütün amaçladığı hususlar, hem de aşamalar arası geçiş konusu anlaşılacaktır.

2.5.2.1.Pasif Savunma

Örgütün silahlı kadrolarının, ateşkes ya da eylemsizlik dönemlerinde kendilerini korumaya alarak savunma pozisyonuna geçmelerini ifade etmektedir. Bu aşamada karakol baskınları, yol kesme, bombalı saldırı ya da sıcak çatışma gibi eylemselliklere girilmemesi esas alınmıştır. Ancak bir saldırı durumunda savunma amacıyla karşılık verilebilmektedir (PJA, 2005: 5). Pasif savunma aşaması örgüt kadrolarında en çok eleştirilen aşama olarak görülmektedir. Bu aşamanın silahlı birimler üzerinde ataletle yol açtığını ve aktif savunmaya geçilmeyeceği düşüncesine yol açabildiği vurgulanmaktadır. Nitekim Duran Kalkan (2011b: 109), pasif savunma durumunun aşılması gerektiği durumlarda, bu aşamada kalmanın büyük bir hata olacağını ifade etmekte, pasif savunmanın mutlak bir aşama olmadığını vurgulamaktadır.

2.5.2.2.Aktif Savunma

Aktif savunma aşaması örgüte göre, devletin operasyonel faaliyetlere yönelmesi, Öcalan’ın cezaevi durumu ile ilgili olumsuz durumların yaşanması, siyasi yapılara yönelik operasyonlar yapılması ya da çözümün engellenmesi ve tüm çözüm yollarının tıkanması durumunda ateşkes ya da eylemsizlik sürecinde uygulanan pasif savunmanın sonlandırılması

ve aktif pozisyona geçilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (PJA, 2005: 5). Bu aşamada daha çok kırsal ve şehirde bulunan belirli silahlı birlikler yine belirli sınırlar dahilinde eylemler gerçekleştirmekte, bu eylemler esas itibarıyla siyasal boyuta yeniden dönülmesi, görüşme ya da ileri aşaması olan müzakereye geçilmesi için bir baskı unsuru olarak görülmektedir (Kalkan, 2011c: 19).

2.5.2.3. Topyekûn Savunma

Topyekûn savunma, aktif savunmanın yetersiz kaldığı ve güvenlik birimleri ve devletin tüm organlarıyla örgütsel yapıyı pasifize etmeye veya imhaya yöneldiği dönemlerde örgüt tarafından tüm legal-illegal oluşumları aktive ederek eylemselliğe geçmesini ifade etmektedir (Serxwebun, 2007-306: 2). Topyekûn savunma aşamasında örgüt asimetrik yoğun eylemselliğe yönelmektedir. 2011-2013 yılları arasında Beytüşşebap ilçesinin işgal girişi ve bölgedeki yoğun eylemsellik bu bağlamda değerlendirilebilir. Topyekûn savunmada KCK'nın her bir birimi kendi görev sahasının azami ölçüsünde hareket halinde ve eylemsellik durumunda olması istenmektedir (Serxwebun, 2007-306: 2).

2.5.3. Devrimci Halk Savaşı Stratejisi

PKK/KCK'nın geçmişten bugüne belirli dönemlerde şiddeti yoğunlaştırma ve halk ayaklanması çıkartma girişimleri olmuştur. Bu girişimler 1990'lı yıllarda daha çok tavandan tabana yönelen bir hiyerarşi içerisindeyken KKK ve KCK örgütlenmelerinde tabandan başlayarak şekillendirilmeye çalışılmıştır. Toplumsal tabanın eylemsel çizgide konsolide edilmesi, örgütün her dönem eylem ajandasında var olan bir ideal olarak görülmüştür. Bu durum özellikle 2009 yılında başlatılan ve 2011 yılı Temmuz ayında Silvan'da 8 askerin şehit edilmesiyle neticelenen Demokratik Açılım süreci sonrası başlayan yoğun eylemsel dönemde gündeme getirilmiştir.

Bu kavram esas itibarıyla Öcalan'ın 2010 yılında avukat görüşmelerinde dile getirdiği ve yeni dönemde eylemselliğin toplumsallaşma ile gerçekleştirilmesi yönündeki söylemleriyle ortaya çıkmıştır (Öcalan, 2013b: 263-327). Ancak bu kavramın örgütün eylemsel stratejisine dönüşmesinde etkin olan isim Duran Kalkan'dır. Kalkan 2011 yılında Devrimci Halk Savaşı bir strateji olarak ele almış ve bu süreçte gerçekleştirilecek eylemlerin bu strateji mantığı ve perspektifi doğrultusunda pratikleştirilmesi gerekliliğini vurgulamıştır (Kalkan, 2011c: 10).

Kalkan'a (2011c: 29) göre, Devrimci Halk Savaşı Stratejisi Kürt sorununun çözümü açısından siyasi kanalların kapatılması, inkar, imha ve baskının yeniden ortaya çıkması sebebiyle halk tabanlı bir savunma temelinde oluşturulan mücadele yöntemi olarak ifade edilmektedir. Bu stratejinin hedefini ise Kalkan (2011c: 32), *“Devrimci Halk Savaşı'nın hedefi, AKP hükümetini çözmek ve aşmaktır. Nasıl ki 15 Ağustos Atılımı'ndaki hedef, 12 Eylül rejimini aşmak ve çözmektiyse şimdi de AKP rejimini çözmek ve aşmak oluyor”* ifadeleriyle açıklamakta ve bu stratejinin aslında uzun soluklu bir ajanda olmadığını ve AK Parti Hükümeti'nin politikalarına karşı yürütülen bir eylem stratejisi olduğunu yansıtmaktadır.

Devrimci Halk Savaşı Stratejisi, meşru savunma stratejisine bağlı bir özerk aşama olarak düşünülebilir. Pasif savunmadan çıkmış olan örgütün aktif savunma sürecindeyken bu aktifliği daha ileri aşamaya taşımasını ifade etmektedir. Devrimci Halk Savaşı Stratejisi kısmen topyekün savunma aşaması ile paralellik arz etsede, aslında aynı olmadıkları ifade edilebilir. Zira Devrimci Halk Savaşı geçici ve konjonktürel bir duruma bağlı şekilde gelişmiştir. Ancak topyekün savunma daha sistemli ve uzun vadeli bir stratejiyi yansıtmaktadır.

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında devrimci halk savaşı özetle, demokratik açılım sürecinde demokratik özerklik ajandasının müzakere temelinde gelişmemesi üzerine Öcalan'ın yönlendirmesi, KCK yönetiminin pratiği ile başlatılan çatışma eksenli özerkliği inşa süreci olarak nitelendirilebilir. Devrimci halk savaşı stratejisi bir yandan kırsal unsurları, öte yandan ileride “şehir gerillacılığı” yapısına geçiş yapacak olan “öz savunma birliklerini”, içerisine alırken ayrıca serhildan eylemleri, kitlesel eylem ve protestolar, siyasal alanda yürütülecek çalışmaları kapsayan çok boyutlu bir eylem süreci olarak nitelendirilebilir.

2.5.4. Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisi

PKK/KCK'nın 2011 yılında ortaya koyduğu Devrimci Halk Savaşı Stratejisiyle aynı dönemde geliştirilen ve çatışmanın daha efektif ve sonuç odaklı olmasını amaçlayan bir diğer strateji ise Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisidir. Bu strateji Duran Kalkan'ın örgüt kadrolarına yeni dönemde sunduğu bir yaklaşımdır. Şehir gerillacılığı olgusu PKK'nın geçmiş dönemlerinde dile getirilen ancak pratikte istenilen sonuca ulaşamayan bir husustur. 2004 sonrası örgütün yeniden eylemselliğe geçmesiyle birlikte şehirlerde etkin olmak amacıyla öz savunma güçleri ya da öz savunma birlikleri gibi yapılar teşkil edilmiştir. Ancak bu yapıların

KCK operasyonları döneminde (2007-2011) deşifre edilmesi ve operasyonlarla boşa düşürülmesi üzerine Duran Kalkan (2012) şehirlerde daha aktif ve kırsalın desteğiyle güçlü bir potansiyele sahip yeni bir yapılanma inşa etmeyi planlamış ve bunu “Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı” olarak isimlendirmiştir.

Duran Kalkan (2012: 41) Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı kavramını tanımlarken bu kavramın yanlış anlaşıldığını, özünde karmaşık bir kavram olmadığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte kavramın temelinde öz savunma prensibinin olduğunu, öz savunmanın anlaşılmadan şehir gerillacılığının anlaşılamayacağını ifade etmektedir (Kalkan, 2012: 41). Öz savunmanın doğrudan şehir gerillacılığı ile aynı anlamda düşünülmesinin yanlış olduğunu, öz savunmanın şehir gerillacılığını kapsayan daha geniş bir konseptte sahip olduğunu ifade eden Kalkan (2011: 43), bu yanlış anlayışın ortadan kaldırılmasının şehir gerillacılığı kavramını daha iyi anlamada faydalı olacağını belirtmektedir. Öz savunma birlikleri ya da güçlerinin pratikte istenilen verime ulaşamaması nedeniyle 2011 yılında “Yerel Birlikler” olarak isim değişimine gidildiğini vurgulayan Kalkan (2011: 43), bu değişimin sadece isim boyutuyla değil içerik olarak da geliştiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda Kalkan’ın (2012: 47) tanımıyla Şehir Gerillacılığı, “*HPG’den ayrı olmayan, eylem sahası şehirler, destek birimi ise kırsal olan belirli alanlarda gizliliğe önem veren*” yapılanmadır.

Şehir Gerillacılığı Stratejisi, 4. Stratejik Dönem³³ kapsamında Devrimci Halk Savaşının istenilen boyutta gelişebilmesinin en temel unsurlarından birisi olarak görülmüştür (Serxwebun, 2013-379: 16). Bu kapsamda Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı belirli teorik ve pratik temele oturtulmaya çalışılmıştır. Şehir Gerillacılığını gerekli kılan hususları Kalkan iki ana faktöre bağlamıştır: bunların birincisi “*düşmanın şehirlerde konumlanması nedeniyle, düşmana en yoğun zararın bu alanda verileceği*” hususu, ikincisi ise “*toplumun ağırlıklı olarak şehirlerde toplanmış olmasıdır*” (Kalkan, 2012: 81). Coğrafi koşullar bağlamında yapılan bu tasnifin yanında şehir gerillacılığını PKK/KCK açısından gerekli kılan ana faktör ise kırsaldaki silahlı unsurların caydırıcılığını sadece kırsalda istenilen düzeyde oluşturulamaması ve siyasallaşma ve çözüm aşamasında örgütün istediği kazanımları elde edebilmek için bu caydırıcılığın araçsal olarak kullanılmasıdır (Kalkan, 2012: 89). Görüldüğü üzere PKK’nın geçmişten gelen tüm eylem stratejilerinde siyasallaşma ve politik amaçların

³³ Birinci dönem, kuruluş öncesi ve kuruluş dönemi; ikinci dönem, 1984-1999 yılları arasındaki silahlı mücadele ve eylem dönemidir. Üçüncü dönem ise Öcalan’ın yakalanmasıyla başlayan 1999-2010 yıllarını kapsayan müzakere ve demokratik çözüm dönemidir.

şiddet ya da zor yoluyla hayata geçirilmesi çizgisi takip edilmiş, bu durum “Şehir Gerillacılığında” da kendisini göstermiştir.³⁴

2.6. PKK’nın Siyasallaşma Faaliyetlerinin Gelişim Süreci

Terörizm özü itibariyle bir politik şiddet hareketi olarak kendi içinde siyasallık faktörünü barındırmaktadır. Ancak siyasallaşma kavramının reel siyaset sahnesindeki karşılığı iki boyutta öne çıkmaktadır. Bunların birincisi legal siyaset örgütlenmeleri ve faaliyetleri, ikincisi ise siyasi sistemi etkileyecek toplumsal taban üzerinde politik davranış inşasıdır. Birinci boyutta siyasallaşma radikal gruplar ya da terör örgütlerinin sıklıkla başvurdukları bir yöntemdir. Bu gruplar ya da örgütler illegal alanın oluşturduğu darlıktan dolayı siyasi propaganda enstrümanlarını efektif kullanamamaktadırlar ve legal alanda varlık gösterme arayışına girmektedirler. Ayrıca legal alanda elde edilebilecek olası kazanımların ve bu alanda sağlanabilecek toplumsal meşruiyet zemininin sunduğu imkanlar radikal gruplar ya da örgütler açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle bu gruplar devletleşme ya da ayrı bir yönetim sistemi inşa etme arzusundaysa siyasallaşma, bu örgütler açısından çok daha öncelikli bir gündem maddesi haline gelmektedir (Akbaş, 2011: 149).

Genel anlamda belirtilen siyasallaşma yaklaşımı kapsamında PKK’nın tarihsel süreçte siyasallaşmayı ne şekilde ele aldığı ve pratikte ne gibi adımlar attığını anlayabilmek için dönemsel açıdan örgütün tutumunu incelemek gerekmektedir. Siyasallaşma açısından PKK’yı kesin bir dönemsel tasnife tutmak mümkün görülmemektedir. Zira PKK kurulduğu tarihten itibaren siyasallaşma olgusunu aralıksız şekilde canlı tutmaya çalışmıştır. Bu çerçevede PKK siyasallaşmayı yukarıda belirtilen iki boyutta ele almış, bu boyutların arka planında ise kitlesel eylemsellik ya da politik şiddeti stratejik bir manivela olarak kullanmaya çalışmıştır. PKK’nın siyasallaşma süreçlerini mutlak bir çizgide ayıramama sorunu nedeniyle on yıllık periyotlar bağlamında bir değerlendirme yaparak örgütün siyasallaşma süreçlerini değerlendirmek mümkündür. Bu periyotların tamamında PKK’nın cephe faaliyetlerini bir siyasallaşma aygıtı olarak gördüğünü belirtmek gerekmektedir. Cephe organının siyasal ve toplumsal alandaki faaliyetleri, Kürtlerin siyasal eğilimlerinin örgüt çizgisinde olması üzerine kurulmuştur. Bu siyasal eğilimin bir yönü siyasi partilere ve seçimlere bakarken, öteki yönü

³⁴ Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisinin pratikteki yansımaları 3. ve 4. Bölümde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

ise örgüt ideolojisi ve politik ajandasına bağlı bir ulus inşasına bakmaktadır (Öcalan, 2005: 74).

2.6.1. 1978-1990 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları

PKK'nın ideolojik doğum ve gruplaşma aşaması olan 1973-1978 yılları arasında örgütün M/L çizgide izlediği çizgi ve kapalı bir örgütsel yapıya sahip olması siyasallaşma tartışmalarının bu dönemde yaşanmasına imkan sunmamıştır. PKK 1976 Dikmen Toplantısı sonrasında kaynağa dönüş kararı alıp, belirli bölgelerde ilk örgütsel yapısını inşa etmesiyle birlikte, bölge halkını örgütün politik yaklaşımına kanalize edecek adımlar atmaya başlamıştır. Bu adımlar örgütlenme öncesi toplumsal tabanda filizlenme girişimleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu süreçte özellikle PKK'nın M/L çizgisi sebebiyle geniş halk kitlelerinde istedikleri karşılığı bulamaması durumu açıkça görülmüştür. Buna rağmen PKK özellikle genç Kürtler için yeni bir örgütlenme, yeni bir heyecan, diğer Kürt örgütlerden farklı ve daha aktif bir ajandaya sahip bir hareket olarak görülmüştür (Bayık, 2010: 18).

PKK'nın 1. Kongre tartışmalarında siyasallaşma olgusunun önemi vurgulanmakta bu kapsamda silahlı şiddetin siyasal mücadele temeline oturtulması gerekliliği ifade edilmektedir. Bu kapsamda 2. Kongre'de dile getirilen *“Silahlı mücadele, partinin siyasal mücadelesi temelinde geliştirilmeli, kendisi bu temelin gelişmesine hizmet etmeli ve bu temeli koruyup sağlamlaştırmada önemli rol oynamalıdır”* ifadesi PKK'nın siyasallaşma ajandasını kuruluş süreci döneminden itibaren ele aldığını gösteren bir yaklaşımdır (PKK-MK, 1982: 162). PKK açısından kuruluş sürecinden itibaren siyasallaşma olgusu örgütün “Bağımsız Kürdistan” ajandasını siyasi iklimde ve toplumun politik davranışında temel bir paradigma haline getirmek olmuştur. Basında 1980-1990 yılları arasında dile getirilmeye başlanan “PKK Siyasallaşıyor” sözleri aslında PKK'nın ayrılıkçı düşüncesinin siyasal sisteme entegre olması anlamında kullanılmaktadır (Öcalan, 2000c: 35-36).

1978-1990 yılları arasında PKK'nın siyasallaşma süreci 1985'te ERNK'nın kurulmasıyla ilk ve en önemli sistemli aşamaya geçmiştir. ERNK bir cephe örgütlenmesi olarak siyasi propaganda aygıtı şeklinde de faaliyet göstermiştir. ERNK'nın bünyesinde gençlik, kadın, basın, yurtdışı, katılım, cezaevi, serhildan, köy, sokak, mahalle, kent örgütlenmeleri gibi kırsal alanda dışında kalan yapıların bulunması siyasal alanda propaganda faaliyetlerinin bu yapı bünyesinde gelişmesini sağlamıştır. Nüfusun şehirlerde bulunması ve

ERNK'nın faaliyet alanının şehirlerde propaganda eksenli olması, örgütün kuruluş ajandasını siyasal bir kabul haline getirmeye yönelik faaliyetleri bu alanda yoğunlaştırmasını sağlamıştır (Öcalan, 1986: 32).

PKK Merkez Komitesi, 3. Kongre'de ERNK faaliyetleri ve siyasallaşma konusunu ele alırken, siyasallaşmanın örgütün büyümesi, gelişmesi ve kitleselleşmesi için en temel argüman olduğunu ifade etmektedir (PKK-MK, 1986: 9). Örgüt siyasallaşma aşamasının birinci döneminde silahlı şiddet ile sivil itaatsizlik bağlamındaki kitlesel eylemleri birbirini destekleyen ve iç içe geçecek şekilde düzenleyen bir yaklaşıma girmiştir. Bu dönemde PKK için legal-illegal ayrımının sınırlarına sonraki on yıllar ölçüsünde önem verilmemiştir. Bu dönemde örgüt toplumsal tabanın endoktrinasyonuna büyük önem vermiş ve bu bağlamda basın-yayın yoluyla kitleleri örgütsel bilince ulaştırmaya çalışmıştır (Kalkan, 2006: 38-41).

PKK'nın özellikle 1986-1990 arasında toplumun örgütsel politik ajandaya ve pratiğe kanalize edilebilmesi için devrimci zoru-ilerici zoru bir şiddet yöntemi olarak kullanmıştır. Bu dönemde Kürtler üzerinde PKK'nın yadsınamaz bir baskısı olduğu görülmektedir. Nitekim bu durum 1990'da yapılacak 4. Kongre'de özeleştirici sebebi olarak ortaya konulmuştur (PKK-MK, 1990). Örgütün 1990 öncesi meşru siyasal bir sistemi olmadığı veya bu dönemde bağlı bir parti ilişkisi doğrudan bulunmadığı için, bu şiddetin siyasal sonuçları gibi bir sorunla karşılaşmamıştır. Halka uygulanan zor siyasallaşma bağlamında PKK'ya karşı tepki gösteren bir kitleyi oluştursa da bölgede zorun ve gücün rolü etkisini göstererek, örgütün ideolojik enstrümanları için yayılma alanı oluşmuştur.

PKK açısından çok boyutlu siyasallaşma süreci 1990 sonrasında başlamıştır. Bu dönemde kurulan belirli siyasi partiler, PKK'nın politik ajandasına paralel söylem ve siyasal bir çizgi takip ettikleri iddiasıyla kapatılmış ve bu partilerin kapatılması, yasaklanması siyasallaşma açısından PKK'yı daha güçlü kılmaya başlamıştır. Bu anlamda Kürt sorunu tarihi açısından yakın dönemde ortaya çıkan "yasaklamanın psikodinamiği" etkisini bir kez daha göstermiş ve PKK'nın hızla siyaset sahnesinde kendi politik ajandasını ikame etmesine kapı aralamıştır (Alkan, 2004).

1990 öncesi Kürt siyasetinin ve siyasetçilerinin siyasal alanda varlık göstermeye başlamaları SHP çatısı altında şekillenmiştir. Bu süreçte PKK ile ayrı çizgilerde olan legal Kürt siyaseti, PKK'nın belirli söylemleriyle paralel nitelikte yaklaşımlar ortaya koyuyor

olsalar da doğrudan örgütsel bir illiyet bağı kurulması söz konusu değildir. 1986'da DSP'nin 1990 arifesinde ise SHP'nin ortaya koyduğu Kürt Raporları, Kürt Sorunu tartışmalarının daha sık gündeme gelmesini sağlamıştır. 1990 sonrasında PKK sıklıkla gündeme getirilmeye çalışılan ancak devletçi bakış açısı nezdinde var olmadığı söylenen Kürt Sorununu siyasallaşma sürecinin merkezine oturtmuştur (Yayman, 2011: 175).

2.6.2. 1990-1999 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları

PKK'nın siyasallaşma tarihinde 1990'lı yıllar örgüt açısından hem sancılı bir süreç hem de geleceğe dönük bir yatırım dönemi olmuştur. Bu dönemde devlet politikalarının, toplumsal tabandaki tepkisel etkileri, PKK'nın halka yönelik zor politikasını revize etmesi ve kendi tabanını genişletmek için yoğun arayışlara girmesi, PKK'nın M/L ideoloji söylemi yerine Kürt milliyetçiliğini yoğun şekilde ön plana çıkarması, din konusundaki M/L tutum yerine araçsallaştırma politikasına yönelmesi ve uluslararası alanda PKK'nın adından sıklıkla söz edilen bir örgüt olması hızla yükselen bir siyasallaşma zemininin oluşmasını sağlamıştır.

1990'lı yıllar yoğun şekilde Kürt sorunu tartışmalarıyla geçen bir dönem olmuştur. Bu dönemde Kürt siyaseti legal alanda partileşme sürecine gitmiş ve 1991 yılında HEP (Halkın Emek Partisi) kurulmuştur. Aynı yıl kapatılan HEP artarda açılan ve kapatılan Kürt siyasi partilerinin ilki olmuştur. Bu partiler birbirini izleyen silsile halinde devam etmiş ve 2009 yılında DTP'nin (Demokratik Toplum Partisi) kapatılmasına kadar bu süreç devam etmiştir. PKK'nın siyasallaşması tartışmalarında legal siyasi parti ile ilişkileri konusu her dönem en sık tartışılan kamuoyu maddesi olmuştur. Bu partilerin doğrudan örgütün ajandasını hayata geçirmeye çalıştıkları yönündeki eleştiriler ve bu eleştirilerin toplumsal tabanda yayılması, ayrıca hukuki prosedür açısından da bu partileri örgütsel ilişki içinde gösteren delillerin varlığı, kapatılma süreçlerini tetiklemiştir.

1990'lı yıllarda PKK'nın siyasallaşma sürecinde yukarıda belirtilen siyasi partilerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Ancak PKK'nın siyasallaşması sadece siyasi partiler bağlamında gelişmemiştir. Bunun yanında Avrupa ülkelerindeki lobi ve propaganda faaliyetleri, Türkiye sahasındaki cephe faaliyetleri ve kamuoyu oluşturma çalışmalarının tamamı siyasallaşma sürecinin birer parçaları olarak değerlendirilebilir (Karasu, 2009).

Siyasi partiler başlığı ile bu döneme bakıldığında öncelikle legal alandaki Kürt siyasi hareketleri ele alınmalıdır (Palabıyık, 2014: 63-67).

- 1990-1993 Halkın Emek Partisi (HEP): Halkın Emek Partisi, 1980’li yılların son döneminde Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) içerisinde siyaset yürüten bazı Kürt siyasetçilerin öncülüğünde kurulmuş bir partidir. SHP’nin “Kürt Sorunu” ifadesini dile getirmesinin parti kadroları ve tabanında oluşturduğu sorunlar, ayrıca Paris’te 15 Ekim 1989 tarihinde gerçekleştirilen Kürt Konferansına SHP’li vekillerin katılmama kararı Kürt siyasetçilerinin kendi çizgilerinde partileşmeye yönelmelerine kapı aralamıştır (Aslan ve Kırar, 1996: 1286). İmset, (1993: 127) HEP konusunda, PKK’nın etki sahasında kurulmayan ilk ve tek parti ifadesini kullanmaktadır. Bu durum HEP’in kurucu kadrolarının PKK’nın kuruluşundan önce de siyasal alanda aktif isimler olması ve Kürt sorununu uzun yıllardır PKK ekseninde tartışıyor olmalarından ileri gelmektedir. Ancak HEP’in 1991 yılında milletvekili seçilen üyesi Leyla Zana’nın Meclis’te Kürtçe yemin etmesi Türkiye’de ciddi bir siyasal krize dönüşmüş ve HEP’in kapatılmasına giden süreç başlamıştır (McDowall, 2005: 567; Watts, 2014: 96). HEP’in kapatılmasında gerekçe olarak gösterilen hususların büyük çoğunluğu parti programında yer alan hususlar kapsamındadır. Ayrıca Kürtçe konusundaki vurguları bu dönemde tepki toplayan bir diğer husus olmuştur. Meclis odaklı siyasette Kürtlerin geçmişten 1990’lı yıllara kadarki varlığı aşiretlerin siyasetteki rolüne bağlı olarak gelişmiştir (Aktan, 2012: 76-78). Ancak HEP bu anlayışı ve düzeni değiştiren bir siyasal akım olarak ortaya çıkmış ve Kürt siyasetini farklı bir kulvara taşımıştır. HEP’in kuruluşu konusunda Mahmut Alınak (1995: 43), bu partinin SHP’den ayrılıp sol ekseninde siyaset yürütmesi beklenen bir parti olacakken Kürt-solu eksenine kaydığını bildirmektedir.
- 1992-1993 Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZ-DEP): HEP’in kapatılacağına anlaşılmaması üzerinde benzer siyasi akımın öncülerinden Halil İbrahim Özdemir tarafından ÖZ-DEP kurulmuş, ancak bu parti de etnik milliyetçilik ya da Kürtçülük iddiasıyla 1993 yılında kapatma davasıyla karşı karşıya kalmıştır.
- 1993-1994 Demokrasi Partisi (DEP): HEP’in 1993 yılında kapatılması, ÖZ-DEP’in ise kapanma sürecinde olması Kürt siyasetçilerinin yeni bir parti ekseninde birleşmeleri durumunu ortaya çıkarmış ve 1993 yılında Leyla Zana tarafından DEP kurulmuştur. Partinin önemli isimlerinden Hatip Dicle’nin bir terör eylemi

neticesinde şehit edilen asteğmen hakkında “üniformalı olanların hedef olacağını” beyan etmesi üzerine bu partinin de PKK ile bağlantısı olduğu iddiasıyla kapatılma süreci başlamıştır (Dündar, 2009: 211). DEP hakkında yürütülen soruşturma sürecinde savcılığın belirli isimler hakkında Meclis’te oylama yapılması talebi kabul edilmiş ve Leyla Zana, Ahmet Türk, Orhan Doğan, Sırrı Sakık, Mahmut Alınak’ın dokunulmazlıkları kaldırılmıştır. Savcılık bu isimler hakkında 15 yıla kadar hapis isteminde bulunmuş, Leyla Zana, Orhan Doğan, Hatip Dicle gibi isimler için on yıllık cezaevi süreci başlamıştır (Palabıyık, 2014: 66). DEP’in “PKK’nın eylemlerini meşru gösterme ve örgüt ile ilişkisi olduğu iddialarıyla” 1994 yılında kapatılmasıyla birlikte partinin vekilleri ve üyelerinin bir kısmı Türkiye’yi terk etmişlerdir. Avrupa’da Kürt siyasetini sürdürmeye yönelik Remzi Kartal ve Zübeyir Aydar gibi isimlerin doğrudan PKK’nın Avrupa örgütlenmelerinde kurucu veya yönetici olmuşlardır (Aykol, 2009: 166).

- 1994-2003 Halkın Demokrasi Partisi (HADEP): HEP, ÖZ-DEP ve DEP kuruluşları itibariyle PKK’nın etkisinin asgari düzeyde olduğu partiler olmasına rağmen kapatılmaları sebebiyle, Kürt siyasal alanında PKK’nın söylemleri ve politik ajandasını güçlendiren bir konjonktür gelişmiştir. PKK siyasi partilerin kapatılması karşısında politik şiddetin meşruiyet sebebi olarak bu durumu sıklıkla vurgulamaya başlamıştır. DEP’in kapatılması sürecinde temelleri atılan ve 1994 yılında kurulan HADEP’in kuruluşunda yer alan belirli unsurların PKK’nın önerisiyle bu partiye eklemlendiği bilinmektedir. Bu durum Kürt siyasetinde PKK’nın legal alan üzerinde doğrudan etki göstermeye başlamasının önemli adımlarından birisi olmuştur (Palabıyık, 2014: 68). HADEP, Kürt siyasetinde yerel yönetimlerde önemli bir potansiyel yakalayan ve siyasallaşma sürecinin PKK açısından ne derece önemli kazanımlar sağlayabileceğini gösteren siyasal hareket olarak görülebilir. Ancak PKK, HADEP’i Kürt sorunu ile ilgili konularda edilgen bir pozisyonda bırakmaya da önem vermiştir. Öcalan meclis çatısı altındaki siyasilerin kendisinin üstlendiği bu rolden pay kapmalarına asla izin vermek istememiştir. 1995-1998 yılları arasında PKK ile yapılan örtük görüşmelerde HADEP’in etkin rol almaması bu konuya örnek gösterilebilir (Güller, 2011: 33-38).

PKK açısından 1990-1999 yılları arasında siyasallaşma olgusunun önemi farklı boyutlarıyla ortaya çıkmıştır. Bu boyutların başında siyasallaşmanın aynı zamanda

kitleselleşme için en önemli gereksinim ve araçsal öge olduğu gerçeği gelmektedir. Bir diğer husus ise siyasallaşma ile örgütün politik ajandasının gerçekleştirilebilmesi ya da kazanımlar elde edilmesi sağlanabilmektedir. Siyasallaşmanın PKK'ya sunduğu katma değer sadece Türkiye sathında değildir. 1994 yılında DEP'in kapatılması sonrası Avrupa'ya giden vekiller ve Kürt siyasiler, parti kapatmaları ve Kürt siyasilerin infaz edilmesi olaylarını etkin bir propaganda aracı olarak kullanmışlardır. Bu durum Avrupa'da PKK eksenli Kürt siyasetinin hızlı bir şekilde gelişmesini sağlamıştır. Örgüt, Avrupa'daki Kürt siyasilerin "Sürgünde Kürt Parlamentosu" çatısı altında birleşmelerini kendi örgüt potası içerisinde çok önemli bir kazanıma dönüştürmüştür. Türkiye'de filizlenen siyasallaşma sürecinde Devlet politikası ve parti kapatma davaları ya da faili meçhuller orta ve uzun vadede PKK'nın uluslararası alanda meşruiyet zemini oluşturmaya imkan sağlamıştır (Yeğen, 2011a). PKK'nın söylemsel boyutta bu olayları birer seçilmiş travma, kültürel ve siyasal soykırım mahiyetinde sunması, Türkiye özelinde ajandası olan ülkeler için önemli bir araçsal öge haline gelmiştir. Avrupa'da Kürt nüfusunun hızla PKK endeksinde yürütülen siyasi oluşumlara, derneklere veya faaliyetlere kanalize edilmesinde, Türkiye'deki siyasallaşmanın yapısal etkileri olduğu ifade edilebilir.

2.6.3. 2000-2007 Arası Dönemde PKK'nın Siyasallaşma Çalışmaları

Öcalan'ın, 1999 yılında yakalanması sonrasında PKK'nın ideolojik, politik ve örgütsel dönüşüm süreci, örgütün ciddi bir daralma sürecine girdiğini göstermiştir. Ancak bu süreçte PKK, 1990'lı yıllarda gelişen siyasallaşma sürecini etkin bir unsur olarak kullanmaya çalışmıştır. Kitlesel eylemler, sokak gösterileri, açlık grevleri Avrupa ülkelerinde yapılan eylemler, basın açıklamaları bu süreçte PKK'nın cephe faaliyetleri bağlamındaki dinamizmini ayakta tutmaya yönelik eylemler olmuştur. Bu eylemler aynı zamanda örgütün siyasallaşma sürecinin katalizörleri olarak görülebilir. Öcalan'ın yargılama sürecinin neticelenmesi sonrasında örgüt üzerinde yeniden inşayı gerçekleştiren adımları atmaya başlamasıyla siyasallaşma süreci daha yoğun şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Öcalan'ın demokrasi, barış, özerklik, konfederalizm, gibi kavramları örgütün tüm yapılarının ana retoriğine eklemlenmesi, örgütün bu yeni dönemde siyasallaşmayı geçmişe göre çok daha aktif şekilde ele alacağını işareti olarak görülmüştür. 2000 sonrası süreçte PKK için siyasallaşma sadece siyasi partilerin Meclisteki vekil sayısını artırma ya da yerel yönetimlerde gücünü konsolide etmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda "Kürt Sorununun demokratik çözümü" başlığı altında devlet

ile yürütülmesi hedeflenen görüşme ve müzakerelere güçlü bir zeminde hazırlanmak siyasallaşmanın en önemli amaçlarından birisidir. Örgüt açısından toplumsal desteğin konsolide edilmesi ve genişletilmesi seçim aritmetiğinden önce gelen bir gerekliliktir. Bu kapsamda örgüt 2000 sonrası siyasallaşmayı dönemsel politik ajandası olan demokratik özerkliğin inşasını sağlayacak aşamalara göre şekillendirmeye çalışmıştır (Demirel, 2007: 502-503).

2000-2007 yılları arasında ve daha sonraki süreçte Öcalan siyasallaşmanın ana aktörü ve muhatabı olarak görülmüştür. Öcalan merkezli siyasallaşma süreci PKK kadroları açısından pozitif bir kazanım sunmuştur. Örgüt, siyasallaşmayı Öcalan'ın şahsında kurumsallaştırarak olası eleştiri veya hizipleşme durumlarına karşı bir sütne olarak görmüştür. Ancak PKK'nın sadece siyasallaşma ekseninde kalması, caydırıcılık etkisini sınırlayacağı için silahlı şiddeti diri tutma ihtiyacı varlığını korumuştur. Bu konuda Öcalan 1999-2002 yılları arası Barış Projesi kapsamında silahlı birliklerin sınır dışına çekilmesi talimatını verirken, bazı grupların yurt içinde kalmasının gerekliliğini de öne sürmüştür. Böylelikle sistemin sigortasını korumayı amaçlamıştır. Örgütün silahlı gücü siyasallaşma ve devlet ile görüşmelerde belirli boyutta bir sebepsellik yarattığı için Öcalan açısından da Kandil açısından da hayati önem taşımaktadır (Semiz, 2011: 70-77).

Öcalan (2015a: 241), 2003 yılında KONGRA-GEL'e geçiş ile birlikte örgüt yapısını halk tabanında yaymayı öncelikli amaç olarak görmüş ve bu kapsamda meclis tipi örgütlenmeler ihdas edilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Her alanda ve boyutta meclisleşme, toplumun örgütsel yapıya daha aktif ve güçlü şekilde katılması için planlanan bir stratejidir. Ayrıca örgütün toplum ile örtük öğrenme ilişkini güçlendiren bire bir temas olarak nitelendirilebilecek ilişki ağı kuran bir yapıya evrilmesi olarak da okunabilir. Meclisleşme, Öcalan tarafında aynı zamanda örgütlü toplum şeklinde pratize edilmesi istenen bir olgudur. Bu olgunun siyasallaşmaya yeni bir boyut kattığı ve Kürt Ulus inşasının gerçekleşmesinde köşe taşlarından birisi olduğu ifade edilebilir. KONGRA-GEL sonrasında örgütün Öcalan tarafından 2005 yılında KKK yapısına dönüştürmesi ile birlikte örgüt tarihi açısından siyasallaşma çok daha geniş bir alanda kendisini göstermeye başlamıştır. Örgüt silahlı şiddeti siyasallaşmanın ve politik ajandasının mutlak bir enstrümanı olarak kullanmıştır. Silahlı eylemlerin taktiksel boyutu bu dönemde öne çıkmıştır (Öcalan, 2015a). Öcalan'ın İmralı'da bulunuyor olması örgütün siyasallaşmasında önemli bir fonksiyonel etkiye sahiptir. Öcalan'ın

cezaevinde olması onu, devlet ya da hükümet ile ilişkilerde daha politik ve siyasal zeminde hareket etmeye itmiştir. Bu durum bir çeşit çatışma yönetimi ekseninde şekillenen siyasallaşma olarak da düşünülebilir.

2000-2007 yılları arasında siyasi partilerin fonksiyonu 1990'lara göre daha önemli bir boyuta taşınmıştır. Ancak siyasi partiler üzerinde Öcalan merkezli baskın gücün etkisi öne çıkmıştır. Öcalan, Kandil ve Parti arasında belirli bir denge oluşturularak siyasallaşma süreci geliştirilmiştir. Ancak 2005 yılında KKK'nın kurulmasıyla siyasi parti üzerinde Öcalan'ın etkisinin yanında örgütün denetçi mahiyetindeki siyasi komiserlerinin ortaya çıkması, örgütün siyasallaşma sürecinden ziyade siyaset üzerinde vesayet sistemi oluşturma çabası ve pratiğini göstermiştir (Özcan, 2012).³⁵

---

³⁵ 2007 sonrası siyasallaşma süreci KCK bölümünde ele alınmıştır.

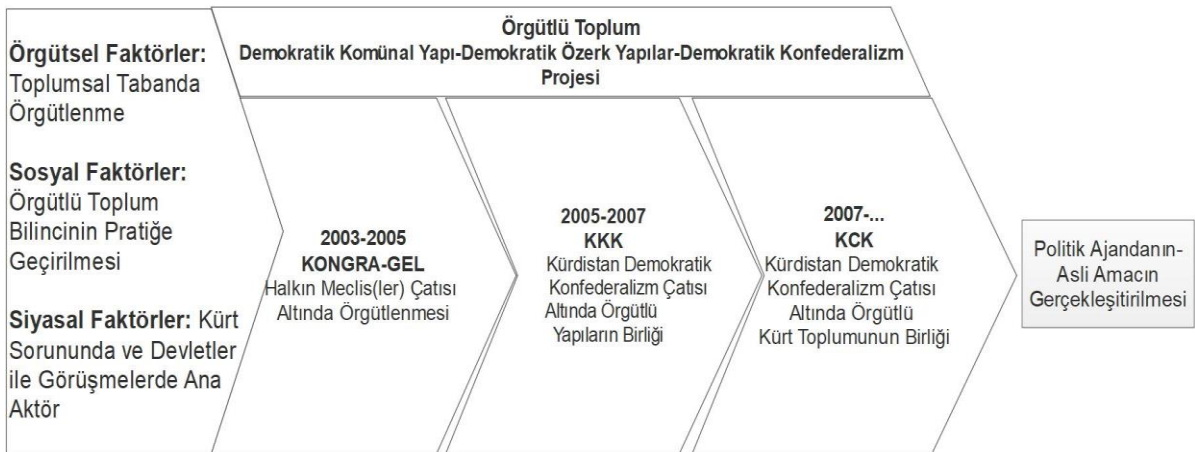

3. BÖLÜM

KCK ÖRGÜTLENMESİ VE SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ

1978’de kurulan ve her dönem konjonktüre göre şekil alan, bu bağlamda ideolojileri dönemsel bir araç haline getiren PKK, 2000 sonrası yapılanma sistematığında farklı modeller denemiştir. Bu bağlamda Nisan 2002’de KADEK, Kasım 2003’de KONGRA/GEL ve Mart 2005’de KKK şeklinde isim değişikliklerine gitmiş, Mayıs 2007 yılından itibaren yeni yapılanmasını Kürdistan Halklar Topluluğu-Koma Ciwaken Kürdistan (KCK) olarak duyurmuştur (Serxwebun, 2007-306: 2-11).

2007 yılında oluşturulan KCK yapılanması, örgütlenme, amaç, ideoloji, politik ajanda, eylemsellik ve diğer faaliyetlerini KCK Sözleşmesi çerçevesinde hayata geçirmeyi hedeflemiş, bu sözleşme devlet olgusunun temel unsurlarını teşkil edecek hüviyette, yasama-yürütme-yargı erkleri üzerine inşa edilmiştir. Dört parçada (Türkiye, İran, Suriye, Irak) konfederal bir örgütlenmeyi hayata geçirmek amacıyla parça örgütlenmelerine ve işleyişine yer verilmiş, bu yapılanmalarında KCK üst/çatı örgütlenmesi şeklinde yapılandırıldığı görülmüştür (SDE, 2011: 6-8). KCK’nın ortaya çıkışı özünde KKK’nın kuruluşunun devamı niteliğindedir. KKK 2005 yılında ilan edilen sözleşmesinde belirtilen hususlar 2007 yılında KONGRA-GEL 5. Genel Kurul Toplantısında güncellenerek örgütün ismi değiştirilmiş ve KKK (Koma Komalen Kurdistan-Kürdistan Topluluklar Birliği) yerine KCK (Koma Ciwaken Kurdistan-Kürdistan Halklar Topluluğu) ismi getirilmiştir (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 8).

Şekil 3.1. KCK’ya Geçiş Sürecinin Temel Faktörleri

KKK ve devamındaki KCK yapılanması, geçmişteki PKK, KADEK veya KONGRA-GEL örgütlenmelerine göre çok daha farklı bir örgütsel sistematığa dayanan bir oluşumdur. 1999 yılına kadar klasik M/L örgütlenme modelinin “parti-cephe-ordu” sacayağına göre teşkilatlanan örgüt, 2002 KADEK yapılanmasında geçiş süreci sebebiyle bu üç yapıyı kısmen dönüştürmüş isim değişikliklerine gitmiş ancak köklü bir değişiklik yaşanmamıştır. KONGRA-GEL yapısında ise KKK’ya ön hazırlık mahiyetinde meclis örgütlenmeleri gibi çeşitli yapılar teşkil edilmiş ancak “Parti-Cephe-Ordu” yapısı varlığını farklı isimler altında korumaya devam etmiştir (KONGRA-GEL, 2003a).

2005 yılına gelindiğinde örgütte iki önemli değişim süreci yaşanmıştır. Bu değişimlerin birincisi örgüt kadrolarını yeniden silahlı eyleme kanalize etmek ya da teşvik etmek için geçmişteki PKK misyonunu ve nosyonunu yeniden diriltmek ve bu bağlamda “Yeniden PKK İnşa Komitesi” kurmaktır. İkincisi ise son 3 yıl içinde üç defa değişen örgütlenmeyi stabil ve köklü bir organizasyon olarak yeniden teşkil etmektir (Şafak, 2005: 8-9). Bu bağlamda klasik Soğuk Savaş modeli olan “parti-cephe-ordu” yapısı yerine toplumsal tabana aktif şekilde yayılan bir örgütlenme modeline geçiş yapılması istenmiştir. Bu durum KKK sözleşmesinde yasama-yürütme-yargı erkleri bağlamında şekillendirilmiştir (Koma Komalen Kürdistan, 2005).

PKK tarihi açısından yapısal anlamda gerçekleşen bu köklü değişiklik, bu süreçten sonra, örgütün dönemsel örgütlenme ajandası olan ve Öcalan’ın (2006c: 35-42) sıklıkla vurguladığı toplumun her katmanının örgütlendirilmesi düşüncesini aşama aşama pratiğe geçirmeye yönelmiştir. PKK’nın klasik örgütlenme modelinden KADEK’e geçişin konjonktürel sebeplere dayalı bir durum olduğu ve bir yıl sonra KONGRA-GEL yapısının teşkil edilmesinin de benzer sebeplerle gerçekleştiği bilinmektedir. Her ne kadar KONGRA-GEL örgütlenmesine geçiş sürecinde halk tabanında örgütlenme ve meclisleşme iradesinin geliştiği bilinse de “terör örgütü” kimliğinden kurtulma arayışı bu değişim süreçlerinde baskın unsurdur. Örgüt özellikle bu sebeple KONGRA-GEL’in kuruluş toplantısında “Terörizme İlişkin Karar Tasarısı” çıkartmıştır (KONGRA-GEL, 2003b: 217-219).³⁶ Ancak 2005 yılında KKK’ya geçiş süreci sadece konjonktürel gelişmeler sebebiyle gerçekleştirilmemiştir. Aynı

³⁶ KONGRA-GEL’in “Terörizme İlişkin Karar Tasarısı” konusu, bu dönemde PKK ve KADEK’in terör örgütleri listesine alınması sebebiyle bir ön alma stratejisi kapsamında atılmış bir adımdır. Bu tasarıda terör, terörizm ve ilişkili eylemler reddedilmiş, ancak geçmişte PKK’nın yaptığı eylemler “Meşru Müdafaa” kapsamında açıklanmıştır. PKK kendisini terörizm skalasından kurtarmak ve bu yöndeki uluslararası yaklaşımı değiştirmek için bu nitelikte bir retoriksel adım atmaya çalışmıştır.

zamanda örgütün politik ajandasını hayata geçirebilmek için oluşturulan orta ve uzun vadeli bir planın parçası olarak gelişmiştir (PKK'yı Yeniden İnşa Kongresi, 2005: 55-67).

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında öncelikle KKK, devamında ise KCK yapısına geçişin belirli dönemsel ve uzun vadeli sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler aynı zamanda PKK'nın politik ajandasının, 2005 sonrası siyasallaşma süreçlerinin ve bunların çok boyutlu etkilerinin de kaynağıdır. KCK sistemine geçiş bir anda gerçekleşen bir durum değil, örgütün uzun yıllar örgütlenme modelleri ve pratiği kapsamında ortaya çıkan sonuçlarına göre şekillenen bir süreçtir (KDGM, 2017: 460). Bu sürecin anlaşılabilmesi için KCK sistematığına geçiş sebeplerinin ortaya konulması gerekmektedir.

3.1.KCK Sistematığına Geçiş Sebepleri

PKK'nın 2000 sonrası süreçte içine girdiği değişim ve dönüşüm, 2005 yılında KKK yapısının teşkiliyle çatı örgütlenme modeli olarak gelişmiştir. Örgütün, özellikle Öcalan'ın talimatları doğrultusunda böylesi bir dönüşüm veya geçiş sürecine yönelmesinin belirli sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler;

- i. Örgütsel sebepler,
- ii. Toplumsal sebepler,
- iii. Siyasal sebepler şeklinde üç ana başlıkta toplanabilir.

Bu tasnifin yapılmasının temelinde 2007 yılında KCK örgütlenmesine geçiş toplantısı olan KONGRA-GEL 5. Genel Kurulunda, Öcalan'ın ve yönetim kadrosunun "Kürtlerin yaşadığı coğrafyada daha aktif bir örgütlenme kurulması gerektiğini" vurgulamaları bu geçişin bölgesel politik sebebedir. Bu sebep bağlamında 2002-2003 yıllarında dört parçada oluşturulan PÇDK (Irak), PYD (Suriye), PJAK (İran) ve PAK (Türkiye) yapıları yeniden ele alınarak daha örgütlü bir sisteme kanalize edilmiştir (Komünar, 2006: 14-22). Yukarıda yer alan üç temel faktör bağlamında konuya bakıldığında ise bu dört parçanın teşkili ile birlikte örgütün öncelikle KKK, sonrasında ise KCK sistemine geçişinin sebepleri daha sağlıklı anlaşılacaktır.

3.1.1. Örgütsel Sebepler Açısından KCK Sistemine Geçiş

Örgütün 2000 sonrası sıklıkla dile getirmeye başladığı demokratik komünal sistem özü itibariyle örgütlü toplumsal yapı olarak nitelendirilebilir. Bu yapılanma ile birlikte Öcalan'ın da sıklıkla vurguladığı gibi örgüt ve toplumun iç içe geçirilmesi, toplumun bu minvalde tabandan itibaren örgütlenmesi hedeflenmiştir. Özellikle toplumun kitlesel bir örgütlenmeye geçişi için gerek Türkiye'de, gerekse diğer parça örgütlenmelerinde toplumsal tabanı örgütsel yapıya kanalize edebilecek bir sisteme ihtiyaç olduğu ve bu sistemin 2005 yılında KKK olarak teşkil edildiği vurgulanmaktadır (Serxwebun, 2005-280: 16). KKK sistemine geçiş konusunda örgütün söylemsel yaklaşımına bakıldığında bu sistemli yapıyı KKK ile elde etmeye çalıştığı görülmektedir;

“Bilindiği gibi tamamen yeni paradigmaya, yeni bir ekole ve modele göre mücadele stratejisi netleştirildi. Koma Komalen Kürdistan projesi, sadece Kürt sorununu çözmek için değil, yeryüzündeki tüm sorunların çözümü için yeni bir başlangıç oldu. Böylelikle Apocu hareket kendisini yeniden formüle etti ve bu süreci yenilenme, değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanmayla kongrede zirveye ulaştırdı” (Serxwebun, 2005-280: 16).

Bu yaklaşım, örgüt retoriğinin KKK'nın kuruluşuna bakış açısı olarak değerlendirilebilir. Ancak yine bu yaklaşım örgütün köklü bir değişimini vurgulaması açısından önemlidir. Zira yapılanma olarak 1999'dan itibaren belirsizliğe sürüklenen örgüt, KKK yapılanması ve bu süreçte gelişen “Yeniden PKK” hamlesiyle gerek kadrolarını gerekse örgütsel yapılarını köklü bir revizyona tabi tutmuştur. Örgütün bu revizyon bağlamında özellikle KONGRA-GEL'in 2. Genel Kurul Toplantısından (Mayıs 2004) itibaren “Demokratik Konfederalizm” dönemsel stratejisini hayata geçirebilmek için örgütsel yapının nasıl dizayn edileceği tartışmaları KKK ile hayat bulmuştur. KONGRA-GEL aynı zamanda bir Kürdistan Halk Kongresi (KHK) ya da Meclisi olarak tanımlanırken, bu meclis-yasama organının daha üst veya kapsayıcı yapısına ihtiyaç duyulmuş ve diğer parça örgütlerini ya da meclis dışındaki diğer organizasyonlarını çevreleyecek bir örgütlenme ihdas etmek gerekli görülmüştür (KONGRA-GEL Yürütme Konseyi, 2004: 458-465). KONGRA-GEL'in ikinci yılındaki yapısal düzenlemede KKK sistemine (yani yasama-yürütme-yargı yapılanmasına) geçişin ilk ön hazırlığı yapılmış ve bu yapılanma KONGRA-GEL çatısı altında örgüt programı olarak hazırlanmıştır (KONGRA-GEL Yürütme Konseyi, 2004: 458-465). Konfederalizm yapısına geçiş yapabilmek için örgütsel yapının dar bir alanda kalmaması, kapsayıcı bir form haline getirilmesi gerekliliği KONGRA-GEL'in ikinci yılındaki toplantıda

ortaya konulmuş ve 2005 yılında KKK sistemi bu bağlamda inşa edilmiştir. Özellikle KONGRA-GEL'in bu üç sacayağının üst yapısı olması yasama organı bağlamında bir karışıklığa yol açmıştır. KONGRA-GEL'in yapı itibariyle zaten bir yasama ya da meclis organı olması, ayrıca bir alt yasama organı olarak Genel Kurul yapısının belirtilmesini uygunsuz bir niteliğe düşürmüştür. Bu bağlamda KONGRA-GEL'in kendisi doğrudan yasama organı olarak teşkil edilerek yapılanma bir üst segmente taşınmış, 2005 yılına kadar örgüt yapısı olan KONGRA-GEL, KKK ile sadece yasama, ya da meclis yapılarının üst örgütlenmesi konumuna getirtilmiştir (Kapmaz, 2011: 367).

Öcalan'ın 21 Mart 2005 Nevruz'unda ilan ettiği Demokratik Konfederalizm Projesi, örgütün KKK sistemine geçişindeki çıkış noktası veya talimat kaynağı şeklinde değerlendirilebilir. Öcalan bu örgütlenme ile yukarıda da belirtilen, her alanda örgütlü toplum stratejisini hayata geçirmeyi hedeflemiş ve bu bağlamda "Koma Komalen Kürdistan-Kürdistan Topluluklar Birliği ya da Topluluğu" ismiyle ya da "Kürdistan Demokratik Konfederalizminin" tüm birlik ya da örgütleri bir çatı altında toplayan organizasyon olmasına karar vermiştir (Serxwebun, 2005-283: 17).

KKK yapısından KCK yapısına geçişin örgütsel sebeplerine bakıldığında KONGRA-GEL'in 5. Genel Kurul Toplantısında (2007) "Demokratik Konfederalizm Projesinin" KKK bünyesinde istenilen başarıyı yakalayamadığı, daha aktif ve toplum tabanlı çalışan bir sistemin varlığının zorunlu olduğu yönünde eleştiri getirilmiştir. Özellikle Öcalan'ın avukat görüşmelerinde vurguladığı şu hususlar KCK sistemine geçişi tertikleyen temel faktördür;

"Ortadoğu'ya gelince ben Kürtler için KCK sistemini öneriyorum. Koma Civaken Kürdistan adıyla bir örgütlenmeye gidilebilir. Bu örgüt kimsenin örgütü değil, tüm Kürtlerindir. İçinde KDP, YNK bulunabilir, bulunmalıdır. Böyle bir örgütlenme gerçekleşirse bu örgütlenme Kürtler adına herkesle görüşebilir, İran ile, Türkiye ile, Irakla oturabilir, görüşülebilir. Talabani de bu çerçevede herkesle görüşmeler yapabilir. Kürtler bu sistem altında bir araya gelebilmelidirler. Bütün Kürt partileri, örgütleri ve Kürdistan'da sözü geçen siyasi şahsiyetler bu sistemde bir araya gelerek hem kendi iç sorunlarına çözüm bulabilmeli hem de bir diplomasi bürosu oluşturularak belirlenecek bir Kürt ulusal politikası çerçevesinde bölge devletleri ve uluslararası güçlerle görüşmeler yapabilmelidirler. Ben Ortadoğu'daki tüm bu sorunların çözümü olarak "civaka demokratik" formülünü ortaya atmıştım. Bu çözüm yönteminde bu kent Kürt kenti, bu kent Türk kenti, bu kent Fars kentidir denilmeksizin, mevcut sınırlara da dokunulmadan, ama bütün kültürel kimliklerin de kendini özgürce ifade ettiği bir sistem. Bunu AB kısmen yapıyor" (Badiki, 2007: 29-30).

Öcalan'ın 2007 yılı Haziran ayında yaptığı başka bir avukat görüşmesinde KCK örgütlenmesine vurgu yaparak bu yapının bir toplum odaklı örgütlenme olduğu ifade edilmiş, Kürtlerin bulunduğu her parçada teşkil edilen halk örgütlenmesi olduğu belirtilmiştir (Badiki, 2007: 33). Öcalan'ın her iki görtüşmesinde KKK'dan KCK'ya geçişteki öncelikli faktörün “toplumsallık” olduğu görülmektedir. Örgütün KKK ismi ile daha çok “Kürdistan örgütleri birliğini” vurgularken, KCK ile “halklar topluluğu” vurgusuna geçmesi, bu yapılanmanın toplulukların daha üstünde “Tüm Kürdistan halklarını” temsil ettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Öcalan'ın ifade ettiği en önemli husus “Kürt sorununun çözümü adına devletlerle görüşme yapabilecek bir örgüt” vurgusudur. Bu durumun “bir örgütlenmeler birliğinin” temsilcisi olarak değil “halkın temsilcisi” olan bir örgüt söylemiyle gerçekleştirilmesi Öcalan açısından önem taşıyan bir husustur. Bu anlamda KCK sadece çatı bir örgütlenme, ya da tüm parça örgütlenmelerinin üst organizasyonu veya şemsiyesi değil, aynı zamanda devletlerle görüşme, müzakere, arabuluculuk ya da çatışma yönetimi yapacak olan “toplumsal meşruiyeti olan bir organizasyon” olarak yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu meşruiyet ülkelerin yasal zemininde değil, toplumsal desteğin varlığıyla açıklanmaktadır (Öcalan, 2011: 78).

Öcalan, örgütsel sebepler bağlamında KCK'ya geçişi tanımlarken geçmişte yaşanan tecrübelerle vurgu yaparak, bunların bir dönüşüm sürecinin sancısı olduğunu ancak eski geleneklerden tam anlamıyla kopulamadığı için sorunlar yaşandığını vurgulayarak, bu geçiş sürecinin KCK'da somutlaştığını ifade etmektedir.

“Sonuç olarak, bir yandan pratik, somut kazanımları tahribattan korumak için yeni politik modeller geliştirmeye çalışırken, diğer yandan siyaset felsefesinde ve yaşam tarzında da yanıtlar arandı. Eski ideolojik ve politik gelişmelerden tümüyle kopmuyorduk. Engel teşkil edici unsurlardan arınıyor, daha geliştirici öğelerle ortaya çıkan sorunlara ve ihtiyaçlara yanıt vererek daha kalıcı ve tasfiye edilemez bir sürece evriliyorduk. Bunun açık göstergesi PKK ismini yeniden takınmak, halkın kimlik ve özgürlük kazanımlarını KCK (Koma Civaken Kürdistan) adlandırmasıyla somutlaştırmaktı” (Öcalan, 2013b: 383).

KCK'ya geçişin örgütsel boyutu hakkında yukarıda belirtilen hususlar bağlamında ortaya çıkan tablo özetlenecek olursa;

- Toplum tabanlı “Demokratik Konfederalizm Projesinin” gerçekleştirilmesi söylemiyle teşkil edilmiştir.

- Örgütün beş yıldır devam eden yapısal arayışının net bir yapısal formda kesinleşmesinin neticesidir.
- Örgütün yapısını sadece kendi bünyesinde değil, tüm toplumun en ufak yapısına kadar şekillendirmesi amacıyla geliştirilmiştir.
- Örgütün politik ajandasını doğrudan doğruya elinde bulundurup, bu ajanda ile siyasallaşmayı tesis edecek örgütsel yapıları oluşturmak amacıyla kurulmuş bir yapılanmadır.
- KKK ile aralarındaki örgütsel fark daha çok lafzi olarak gelişmiş ve Öcalan'ın 2007 yılındaki "Ciwaken-Toplum" vurgusu sebebiyle güncellenmiştir.³⁷
- Örgütün yapısal olarak halkı temsil eden bir organizasyon olduğunu ifade etmek amacıyla isim değişimine gidilmiştir.
- KKK ve devamında KCK'nın örgütsel yapı olarak her ne kadar bir devlet amacı güdülmediğini ifade etselerde yasama-yürütme-yargı erklerinin bir devletin temel bileşenleri olması, örgütün retoriği ile pratiği arasındaki keskin çatışmayı yansıtmaktadır.

3.1.2. Toplumsal Sebepler Açısından KCK'ya Geçiş

Öcalan'ın avukat görüşmelerinde ve savunmalarında sıklıkla vurguladığı temel husus toplumun her kademedede örgütlü bir yapıya kavuşturulmasıdır. Öcalan'ın bu hususu sıklıkla vurgulaması, Kürtlerin örgütlü bir toplum formunda olmadıkları durumlarda bireysel kimlik, aidiyet veya düşünsel boyutlarda, örgütsel bir endoktrinasyon altında kalamadıkları gerçekliğinden kaynaklanmaktadır. KCK örgütlenme modelinin sözleşmesi incelendiğinde ortaya çıkan tablo, köy, mahalle, il, ilçe, kadın, gençlik, bilim, sanat, kültür, Kürt dili, ekonomi gibi geniş bir alanda örgütlenme stratejisine sahip olduğu gerçekliğidir. Bu durum Öcalan'ın belirttiği tabandan örgütlenme sisteminin bir yansıması olarak düşünülebilir.

Bu noktada en öncelikli sosyolojik gerçek ise örgütün bölge halkının "örtük öğrenme"sini maksimize etme çabasıdır. Kürtlerin günlük yaşamlarının her alanında, örgütün legal-illegal bir faaliyeti, organizasyonu ya da bireylerle, ailelerle bire bir temas kuran unsurlarının varlığıyla karşılaşması ve temas kurması bu örtük öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Öcalan'ın örgütlenmemiş birey kalmaması yönündeki hedefi örgütün bu

³⁷ Bu fark konusunda Öcalan KCK Sözleşmesinin Başlangıç kısmında kelime kökenleri ve anlamları bağlamında bir değerlendirme yaparak KKK ve KCK arasındaki farkı açıklamıştır (KCK Sözleşmesi, 2007)

yöndeki toplumsal tabandaki faaliyetleriyle geliştirilmeye çalışılmıştır. Toplumsal sebepler açısından KCK'ya geçiş, özünde KCK'ya geçişin ana dinamiğidir. Toplumun sosyal, siyasal, kültürel, dinsel, tarihsel, eğitsel ya da dilsel anlamda KCK'nın ve Öcalan'ın doğrudan ya da dolaylı söylem ve faaliyetlerini her platformda görmesi aynı zamanda bir “reklam-propaganda tesiri” göstermektedir (Sezer, 2011b: 45). Özellikle kadınlar ve gençler üzerine yapılan çalışmaların bu bağlamda en yoğun alanlar olması, örtük öğrenmenin bu sınıflar üzerinde öncelikli tesir göstermesi sonucunu doğurmaktadır. KCK, fikirsel anlamda ve geçmişti itibariyle ciddi şekilde zıtlık yaşadığı İslam olgusunu yine çeşitli faaliyetler ve organizasyonlar vesilesiyle bir örtük öğrenme aracı haline getirmiş ve din karşısındaki reel tutumunu bu faaliyetlerle perdelemiştir (Alkan, 2017).

KCK'nın pratikte toplum ile bu yakın teması kurabilmesi, klasik PKK dönemindeki toplum üzerinde yoğun baskın karakterin yerine tercih edilen ve işlevsel bir rol üstlenen toplumsal ajanda olarak görülmüştür. Örgütsel fikir ve düşüncelerin toplumda tesir oluşturabilmesi için, toplumun sadece fikirsel bilgilendirme ya da özümseme ile değil, aksiyon ve fiiliyatla şekillendirilmesi gerekmektedir. Bu durum KCK'nın ve daha önceki pratiği olan KKK'nın kurulmasındaki asli amaç olarak görülebilir. KONGRA-GEL ise bu bağlamda bir meclis organizasyonu olarak her iki yapıya ön açıcı bir misyon üstlenmiştir. Öcalan'ın Demokratik Konfederalizm Projesi ve bu proje bağlamında KKK'nın örgütlendirilmesi, sonrasında ise KCK'ya geçişte yapısal olarak vurgulanan meclis organizasyonları, toplumsal yapının örgütsel havuzda toplanma odacıklarıdır. Örgüt üzümlü salkımı modeline “*Order of the Grape*” (Dumont, 2009: 6; Özdağ, 2011; Kılıç, 2017) benzer şekilde yerel, parça ve genel örgütlenme düzeninde tüm bu meclis yapılarını aynı genetik kod üzerine kendi içinde özerk dışında ise bağlı bir formasyon bağlamında teşkil etmiştir.

3.1.3. Siyasal Sebepler Açısından KCK'ya Geçiş

KCK'nın örgütsel ve toplumsal boyutlarının yanı sıra siyasal alandaki ajandasının önemi ve varlığı yadsınamaz bir gerçekliktir. KCK, uzun bir süre istenilen örgütlenme aşamasına ulaşamayan yapılanmanın gelişmiş ve sistemli bir formu ya da versiyonu olarak önem taşımaktadır. Bu önem aynı şekilde toplumsal tabanı konsolide etmek, örtük öğrenmeyi sağlamak, ya da örgütlü bir toplumsal yapı inşa etmek amaçlarında da görülmektedir. Her iki perspektiften de KCK'nın olgunlaşması, kuruluşunun bir diğer sebebi olan siyasallaşmanın sağlanması için ön hazırlık mahiyetindedir.

PKK/KCK veya benzer nitelikte terör örgütü olarak kabul edilen yapıların politik bir ajandaları mevcutsa, bu ajandayı hayata geçirebilmek için salt silahlı mücadele ya da çatışma ekseninde değil, diplomasi, görüşme, müzakere ya da siyasallaşma bağlamında da etkin olmaları gerekmektedir. Özellikle belirli bir toplumsal tabana ve örgütlü yapıya ulaşılmışsa kontrolsüz şiddet örgütün kendi kaynaklarını ve zeminini yok edecek bir bumeranga dönüşmektedir. Bu nedenle toplumsal yapıda belirli bir meşruiyet algısı oluşturup, siyasal alanda varlığını kabul ettirmek, politik ajandayı hedef ülkelerin önüne koyabilmek için öncelikli gerekliliktir. Bu durum çatışma yönetimlerinde tarafların masaya daha güçlü oturabilmeleri için kendilerini daha donanımlı hale getirme ve ellerini güçlendirme arayışının bir neticesidir (Nye ve Welch, 2015)

KCK'ya geçiş sürecinin Öcalan açısından en önemli sebeplerinden birisi dört parçadaki devletlerle KCK çatısı altında müzakere aşamasına geçebilmek, siyasal alanda KCK'nın bağıl siyasi oluşumlarının güçlü, ancak örgüte bağlı bir temsil gücüne ulaşmasını sağlamaktır (Öcalan, 2011). Öcalan'ın 2009 yılında Demokratik Açılım, 2013 yılında Çözüm Sürecinde görüşmelere başlamadan önce toplumsal tabanda ve örgüt yapısında güçlü bir altyapıya sahip olma arayışı özellikle siyasal boyutta daha etkin bir potansiyele sahip olma amacından kaynaklanmıştır (Öcalan, 2015b: 125).

KCK'ya geçiş sürecinde siyasi sebeplerin bir diğer boyutu ise PKK, KADEK, KONGRA-GEL gibi yapıların 11 Eylül'ün dünyada oluşturduğu terörizmle mücadele ve Türkiye'nin AB ile uyum süreci bağlamında uluslararası alanda terör örgütleri listesine girmesi durumudur. Terör örgütleri listesine giren bu yapılar ile siyasi alanda gerek yurtiçi, gerekse yurtdışı boyutunda hareket kabiliyeti daralan örgüt, kendisini toplumsal tabanda meşruiyet temeline dayadığını iddia eden bir retorik ile geliştirme arayışına girmiştir. KCK bu anlamda ilk adım olurken, KCK ise doğrudan toplumsallık ifade ettiği için yeni bir form olarak öne çıkmıştır (Öcalan, 2013b). KCK örgütlenme modelinin Türkiye sathında dönemsel ajandası olan Demokratik Özerklik Stratejisi aynı zamanda KCK'ya geçişin siyasal sebepleri bağlamında değerlendirilebilecek bir husustur. Bu konuda Öcalan'ın yaklaşımı şu şekildedir;

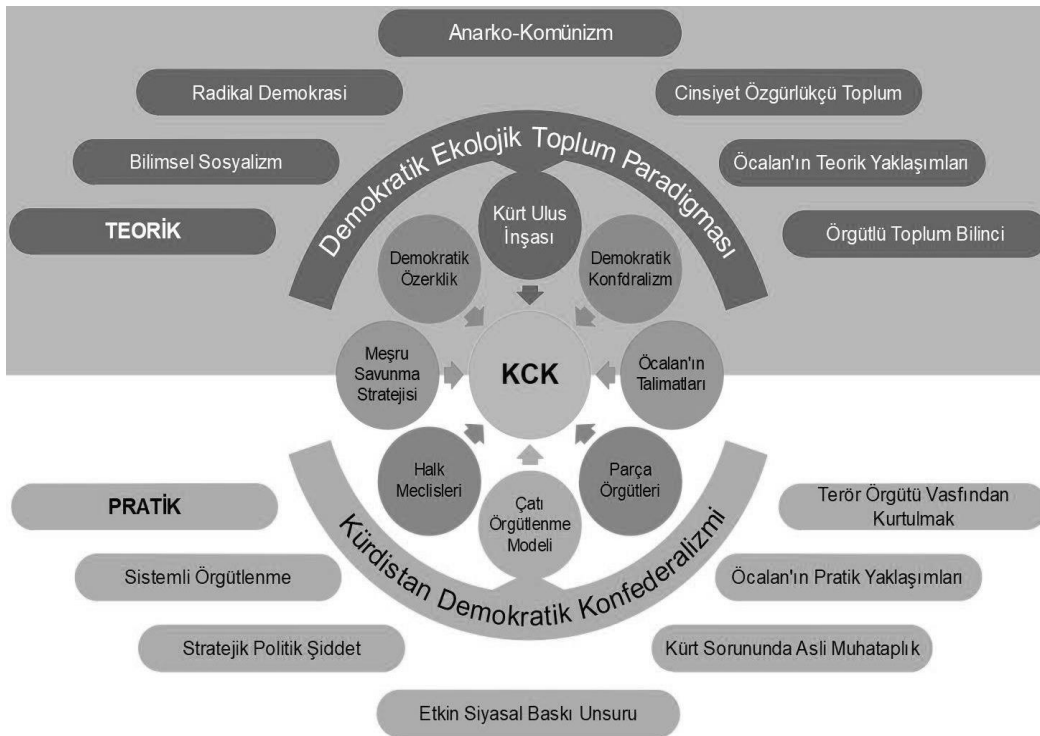
“PKK'nin daha çözümleyici bir yapılanmaya dönüştüğünü kavramak da Ortadoğu'nun tüm devlet ve siyaset güçleri açısından zorunluluk arz etmektedir. 'Terörist' yaftalamaları fazlasıyla çözümsüzlüğe yol açmakta ve sahiplerine de zarar vermektedir. PKK'nin KCK somutunda geliştirmeye çalıştığı Demokratik Özerklik modeli sadece Kürtler ve Kürt sorununun çözümü için değil, benzer

sorunları yaşayan Arap, Türk, İran, Afganistan, Kafkasya toplumları ve diğer tüm toplulukların sorunlarının çözümü için de hayati önem taşımaktadır” (Öcalan, 2013b: 23).

KCK’nın toplumsal boyutta inşa etmeyi hedeflediği Demokratik Ulus inşası, sadece toplumsal yapı bağlamında değil, siyasal alanda da önemli etkileri olan uzun vadeli bir amaçtır. Bu amaç KCK öncesi süreçte ortaya konulmuş, KONGRA-GEL’in meclisleşme pratiği ile adım atılmış, KCK’da örgütlü yapılarla gelişmiş ve KCK’da ise örgütlü toplum ve bu kapsamda Demokratik Konfederalizm ile neticelenmesi hedeflenmiştir (Komünar, 2007-21: 38).

KCK’ya geçişin sebeplerini yukarıda belirtilen örgütsel, toplumsal ve siyasal sebepler bağlamında incelerken, ortaya çıkan temel kapsayıcı yaklaşım, bu modelin örgütün aşamalı politik ajandası olan her bir parça örgütlenmesinde “Demokratik Özerklik”, bu parçaların birleşmesinden oluşan “Demokratik Konfederal” yapıyı inşa edecek örgütlenme olmasıdır. Bu süreçte Kürt ulus inşasının örgütsel angajmanlara bağlı olarak şekillenmesi hedeflenmekte, devlet olgusu örgütlenmenin amaçları içerisinde retorik boyutta dışlanıp, pratik boyutta ise benimsenmektedir.

Şekil 3.2. KCK’nın Kurulmasına Etki Eden Teorik ve Pratik Faktörler (Karasu, 2009; Öcalan, 2013b)

Örgütün demokratik-ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması olarak gelişen ideolojik boyutunun pratikteki unsurları olan komünal toplum, konfederal yapı, sınıfsız sosyal yapı gibi hususlar KCK'nın temel perspektifleri içerisinde örgütlenmeye kanalize edilmiştir. Bu hususlar bağlamında KCK'nın tanımı, bu yapıya geçiş sebepleri şu şekilde ifade edilmiştir;

KCK Demokratik Konfederalizm olarak tanımlanabilecek, alttan üste, yerelden genele doğru kendisini örgütleyebilecek, Koma Ciwaken Kürdistan, yani Kürdistan Halklar Topluluğudur. KCK, başta Kürt halkı olmak üzere parçalanmış ama iç içe geçen, mozaik gibi birbirine yapışmış, ayrılmayan, ayrıştırılamayan Ortadoğu toplumlarının sorunlarını çözmek amacıyla teşkil edilmiştir. ... Demokratik Konfederalizm (KCK) Demokratik Sosyalizmin örgütsel modeli olarak değerlendirilebilir. Önderlik, iktidarcı, devletçi kodlar taşıyan paradigmalara yer vermemekte, bunun yerine halkın tabandan, komünlere ve meclislere dayalı demokratik konfederalizmi örgütlenme modelini öngörmektedir (Komünar, 2007-22: 57).

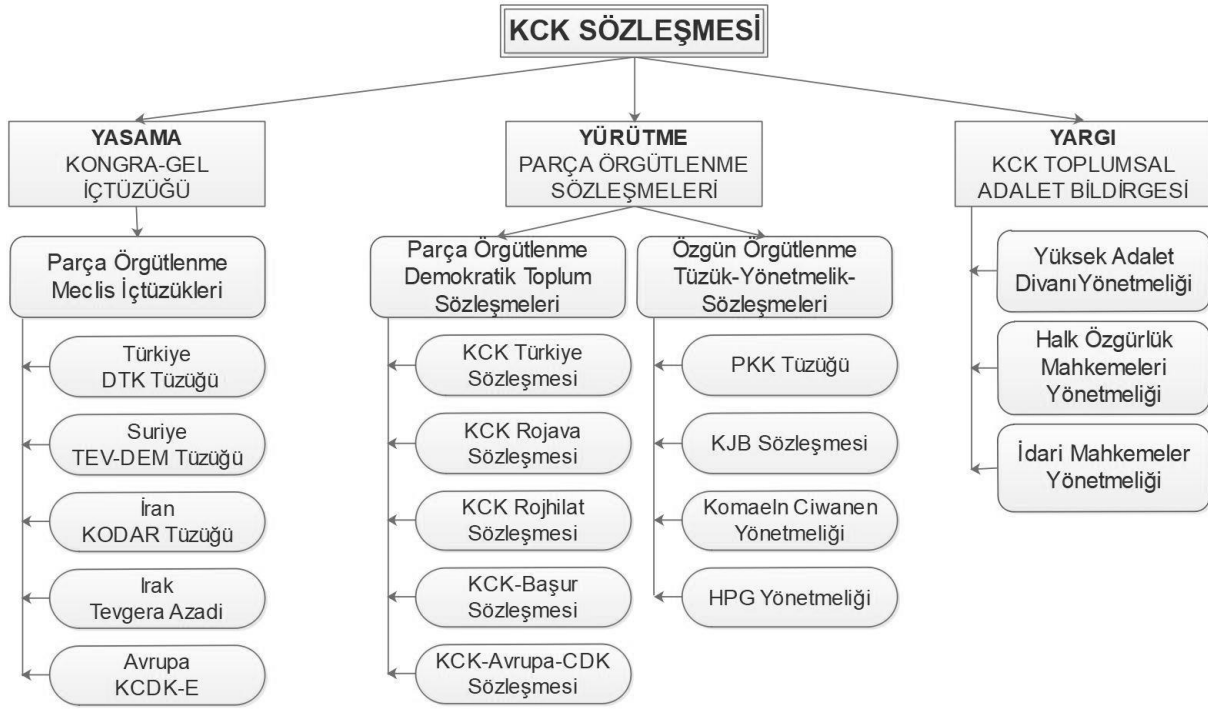
Bu bağlamda Öcalan ve örgüt yönetimi “Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigmasını” gerçekleştirebilmenin tek çözümünün KCK örgütlenme modeli olduğunu öngörmüşler ve bu model ile birlikte halk tabanındaki örgütlü toplumdan güç alarak daha geniş halk kesimlerine ulaşmayı hedeflemişlerdir (Komünar, 2007-22: 57). “Kürdistan Demokratik Konfederalizmi” olarak KCK bünyesinde gelişen ve KCK'ya dönüşen bu çatı yapılanmanın teşkil edilmesinde, siyasi saikler açısından örgütün “radikal demokrasi” ya da Bookchin'in yaklaşımından hareketle “anarko-komün” yapılar veya “doğrudan demokrasi” yaklaşımının söylemsel boyutta önemli etkileri bulunmaktadır. Radikal demokrasi yaklaşımında halkın karar mekanizmalarında doğrudan etkin rol üstlenmesi ve salt seçimler bağlamında değil, her kararın ve politikanın üzerinde doğrudan etki potansiyelinin olması gerekmektedir. Bu söylem ile konuya yaklaşan Öcalan ve örgüt üst yönetimi, öncelikle aşağıdan yukarı her alanda meclis-komün şeklinde yapılar teşkil ederek karar mekanizmasına dahil olmalarını hedeflemiştir. Bookchin (1988; 2006) ve Mouffe'un (1992; 2000) yaklaşımlarını pratikleştirme iddiasında olan örgüt, Halk Meclisi (KONGRA-GEL) çatısı altında en küçük yerel birime kadar örgütlenmeyi ancak çatı bir örgütsel yapı ile ihdas edeceğini düşünmüştür (Karasu, 2009).

3.2.KCK'nın ve Bağlı Organların Yazılı Kaynakları

KCK örgütlenmesi 2005 yılında kabul edilen KKK yapılanmasının KONGRA-GEL 5. Genel Kurulunda (2007) kabul edilmiş hali olarak örgütün en üst yapısı şeklinde varlığını sürdürmektedir. KCK'nın 2007 yılında kabul edilen sözleşmesi örgütün amaç, örgütlenme, ideoloji, eylemsellik ve diğer unsurlarını barındıran bir örgütsel kanun ya da anayasa hüviyeti taşımaktadır. Ancak bu sözleşmenin 2005 yılındaki ilk formu, 2007 yılında KCK'ya geçiş ile birlikte değiştirilmiş, 2009, 2011 ve 2013 yıllarında sözleşme ve bu bağlamda yapılanma üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler sözleşmenin ana çerçevesinde kapsamlı bir değişiklik oluşturmadığı, aynı zamanda açık kaynaklarda erişilebilen sözleşmelerdeki farklılıklara öncelik verilmediği için KCK'nın pratikteki yapısını yansıttığı ifade edilebilir (KKK Sözleşmesi, 2005; KCK Sözleşmesi, 2007; KCK Sözleşmesi, 2009).³⁸

KCK sözleşmesi KCK'nın yapısal boyutunu ortaya koyan ana belge olarak öncelikle önemlidir. Bu belgenin her parça örgütlenmesi için KCK sözleşmesine benzer nitelikte -özdeş- alt sözleşmeleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye Parça Örgütlenmesinin sözleşmesi KCK-Türkiye Meclisi/Yürütmesi (Demokratik Toplum) Sözleşmesi olarak hazırlanırken, Suriye'deki parça örgütlenme KCK-Rojava Sözleşmesi şeklinde oluşturulmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2017: 28; KONGRA-GEL, 2008). KCK'nın ana bileşenleri olan yasama-yürütme-yargı organlarının kendi görev sahalarının belirtildiği tüzük, yönetmelik veya örgütsel düzenlemeleri bulunmaktadır. Özellikle yürütme yapısı altındaki geniş örgütlenme ağında belirli yapıların yine kendi tüzük, yönetmelik ya da belgeleri söz konusudur. KCK yürütme organına bağlı ancak özgün şekilde örgütlenen belirli yapıların (KJB ve PKK gibi) kendi program ve tüzükleri de bulunmaktadır. KCK çatısı altındaki bu örgütsel mevzuat niteliğindeki sistem aynı zamanda örgütün yapılanmasını da ortaya koyması bakımından öncelikli önem taşıyan husustur. KCK'yı gerek siyasallaşma üzerindeki etkisi bağlamında, gerekse diğer alanlar yönüyle anlayabilmek için bu sözleşme, tüzük, program, yönetmelik olarak isimlendirilen örgütsel belgeler bağlamında yapılanmayı ele almak gerekmektedir.

³⁸ KCK Sözleşmesi konusunda örgüt kadroları ve basın-yayın organlarında yeknesaklığın olmadığı literatür araştırması sürecinde tespit edilen bir durumdur. KCK'nın "Kürdistan Barış Gazileri" oluşumunun internet sitesindeki KCK sözleşmesi ile diğer örgüt sitelerindeki sözleşmeler arasında farklılıklar dikkat çekmektedir. Bu bağlamda söz konusu sözleşmeler içerisindeki farklılıklar 2005, 2007, 2009 ve 2011 yıllarındaki değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

Şekil 3.3. KCK Sözleşmesine Bağlı-İlişkili Örgütsel Sözleşme-Yönetmelik ve Tüzükler (KCK Sözleşmesi, 2007, KONGRA-GEL İçtüzüğü, 2007, KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi, 2007).

3.2.1. KCK Sözleşmesinin Analiz ve Değerlendirmesi

KCK Sözleşmesinin başlı başına ele alınması bu çalışma açısından öncelikli gerekliliklerdendir. Bu sözleşmenin herbir maddesi, KCK'nın yapısal boyutunu ve kapsamını ortaya koyduğu için önem arz etmektedir. Bu bağlamda sözleşmenin bölümleri ve maddelerinin genel özeti aşağıda yer almaktadır;

3.2.1.1. Sözleşmenin Önsözü

KCK Sözleşmesinin önsözü aynı zamanda sözleşmenin genel ideolojik kapsamını ortaya koymaktadır. 2005 yılında yazılan bu önsözde “Demokratik Konfederalizm Projesi” bağlamında değerlendirmeler yapılmış, demokratik konfederalizmin kapsamı, amacı, aşamalarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Demokratik Konfederalizmin aynı zamanda derin demokrasi sistemini öne çıkardığını vurgulayan bu önsöz, derin demokrasi kavramıyla esas itibarıyla radikal demokrasiye atıf yapmaktadır. Demokratik konfederalizmin “dört parçadaki Kürdistan örgütlenmesi” vurgulanan bir diğer husus olup KCK yapısının en temel alt

bileşenleri şeklinde ifade edilmektedir. Yapılanmanın ideolojik boyutu olarak demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü paradigma belirtilmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 1-4).

3.2.1.2.Sözleşmenin Başlangıç Bölümü

Sözleşmenin önsözden sonraki bölümü olan “Başlangıç” kısmında, KCK Sözleşmesinin devletçi bir anlayışı benimsemediği öncelikli vurgulanan husustur. Bu bağlamda sözleşme hakkında “... halkın demokratik örgütlenme ve karar gücüne dayanan derinleşmiş radikal demokrasiyi Kürdistan’dan başlayarak, Ortadoğu’ya ve tüm dünyaya yayma hamlesinin başlangıç aşaması durumundadır” ifadelerine yer verilerek “Radikal Demokrasinin” KCK sözleşmesinde dile getirilen temel prensiplerden birisi olduğu öne çıkartılmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 5). 2005 yılında kurulan KKK yerine KCK’ya geçişin temel sebebi başlangıç kısmında “KKK sistemi, demokraside ve toplumculuk anlayışında derinleşerek gelişirken, toplumculuğu daha güçlü vurgulamak ve devletçi konfederasyonlardan farkını belirginleştirmek amacıyla ismini Koma Civakên Kürdistan-KCK (Kürdistan Demokratik Toplum Konfederalizmi) olarak değiştirmiştir” ifadesiyle açıklanmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 5). KCK sistemi “ulus-devlet yapısını demokratikleştirmek” amacını da taşıyan, “demokratik otorite-yönetim” şeklinde tanımlanmaktadır. Başlangıç bölümünde önsözde olduğu gibi “Demokratik Toplum konfederalizmi” kavramı sıklıkla vurgulanmış ve KCK ifadesinin eşdeğeri olarak nitelendirilmiştir. KCK’nın temel gücünün yerelde örgütlenen komün ve halk meclislerinden aldığı ifade edilmekte, bu bağlamda meclisleşmeye verilen önem vurgulanmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 7). KCK’nın siyasal ajandasını tanımlarken “Radikal Demokrasi” kavramına vurgu yapılan başlangıç bölümünde “liberal demokrasi olgusuna karşı halk tabanında örgütlenmeye dayalı ve halkın gücünü ortaya çıkaran radikal demokrasi KCK sisteminin hem temeli hem de sonucu” olduğu ifade edilmekte, radikal demokrasi kavramı tabanda örgütlenen ve bu kapsamda bireye güç ve irade kazandıran bir olgu şeklinde nitelendirilmektedir. KCK sistemi “demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplumsal yaşamın pratikleşmesi” ve bu anlamıyla “demokratik sosyalist düşüncenin radikal demokrasi” formuyla şekillenmiş hali olarak görülmektedir. Bu durum KCK’nın politik ajandasının özünde sosyalizm+demokrasi retoriğini radikal demokrasi ile yeniden revize etmesi anlamına gelmekte olup, neo-anarşizm ya da neo-marksizmin düşünsel temellerine paralel bir söylem zemini sunmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 7).

3.2.1.3.KCK Sözleşmesi 1. Bölüm-Genel Esaslar

Sözleşmenin birinci bölümünde KCK'nın genel yapılanmasına ilişkin esaslara yer verilmiştir. Bu bağlamda aşağıda yer alan maddelerde bu esasların ayrıntıları belirtilmiştir (KCK Sözleşmesi, 2007: 10-13).

- Sözleşmenin 1. Maddesinde örgütlenmenin ismi olan KCK (Koma Ciwaken Kürdistan) ismine yer verilmiştir.
- Sözleşmenin 2. Maddesinde KCK'nın niteliğine yer verilmiş ve bu bağlamda demokratik konfederal bir sistem olduğu vurgulanmıştır. Bu madde başlığı altında KCK'nın temel paradigması olan demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplumun esas alındığı, ayrıca halkın karar mekanizmalarında doğrudan katılımı komün, ocak, meclis ve kongrelerle belirlendiği ifade edilmiştir.
- Sözleşmenin 3. Maddesinde KCK'nın amblem ve bayrağı tanımlanmıştır.
- Sözleşmenin 4. Maddesinde örgütlenmenin ilkelerine yer verilmiş, “devlet egemenliğinin köklü reformlarla küçültülmesi, komünal ekonomiye geçiş yapılması, meşru savunma duruşu temelinde mücadele edilmesi” gibi hedefler belirlenirken, siyasallaşma, Kürt sorununun çözümü, Kürt kimliğinin tanınması, anadilde eğitim vurgusu yapılmıştır.
- Sözleşmenin 5. Maddesinde sistemin yurttaşlığı (vatandaşlığı) konusuna yer evrilmiştir.³⁹ “Kürdistan’da doğup yaşayan” veya “KCK sistemine bağlı olan herkesin” yurttaş/vatandaş olarak kabul edildiği ifade edilmekte, sözleşmede belirtilen hak ve sorumluluklara bağlı hareket etmesinin gerektiği vurgulanmaktadır.
- Sözleşmenin 6.Maddesinde KCK yurttaşlığına alma veya çıkarılma iş ve işleyişine yer verilmiştir. Sözleşmenin 5 ve 6. Maddeleri KCK'nın iddia ettiği devletsiz bir oluşumdan öte doğrudan devleti hedefleyen bir sistemi öngören yapıya sahip olmaya çalıştığını yansıtmaktadır.

3.2.1.4.KCK Sözleşmesi 2. Bölüm-Temel Haklar Özgürlükler ve Görevler

Sözleşmenin ikinci bölümünde KCK yapılanmasının bu sisteme bağlı olan insanları “yurttaş” kimliği ile tanımladığı görülmektedir. Bu bölümde yurttaş olarak nitelendirilen kişilere yönelik belirli hak ve sorumluluklar belirtilmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 13-16).

³⁹ Her ne kadar devleti amaçlamayan bir yapılanma olarak vurgulansa da bu aşamadan itibaren bir devlet modeli şeklinde maddelerin olduğu görülmektedir.

- Sözleşmenin 7. Maddesinde “Bireysel, Siyasal Hak ve Özgürlüklere”, 8.Maddede “Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hak ve Özgürlüklere”, 9.Maddede ise “Topluluk ve Dayanışma Hak ve Özgürlüklerine” yer verildiği, bu kapsamda kendi kaderini tayin hakkı, direnme hakkının vurgulandığı görülmektedir.
- Sözleşmenin 10.Maddesinde “Temel Görevler” başlığı altında KCK yurttaşı olarak tanımlanan kişilere yönelik “meşru savunma savaşı” şeklinde nitelendirilen ve KCK’nın silahlı yapısını işaret eden yapılanmaya tüm yurttaşların aktif katılım zorunluluğunun olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca her “KCK yurttaşının” vergi mükellefiyetinin bulunduğu belirtilmektedir. Bu iki husus (askerlik ve vergi) devlet-vatandaş ilişkilerinin en temel boyutu olması sebebiyle KCK’nın teorik ve pratik boyutu arasındaki farkı bir kez daha gösteren önemli bir ayrımı şeklinde değerlendirilebilir.

3.2.1.5.KCK Sözleşmesi 3. Bölüm-Genel Organlar

KCK sözleşmesinin bu bölümünde örgütlenmenin yapılarına yer verilmiştir. Bu yapıların özellikle yasama-yürütme-yargı erkleri kapsamında örgütlenmiş olmaları belirli bir otorite sistemi ya da devlet niteliğinde bir oluşum ile özdeş nitelik arz etmektedir. Bu bağlamda sözleşmenin üçüncü bölümüne ilişkin özet mahiyetindeki madde değerlendirmeleri aşağıda belirtilen şekildedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 16-23).

- Sözleşmenin 11. Maddesinde örgütün “kurucusu ve önderi” olarak Abdullah Öcalan’a vurgu yapılmakta ve Öcalan “KCK Önderliği” şeklinde kurumsal ve sistemin en son karar merci olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda; KONGRA-GEL kararlarının örgütsel çizgiye uygunluğu, Yürütme Konseyi Başkanının görevlendirilmesi, Yürütme Konseyi’nin kararlarının onaylanması gibi yapısal görevleri bulunmaktadır. Bir diğer önemli yetkisi ise örgütün ideolojisi ve temel politikalarının belirleyicisi, temsilcisi (asli muhatabı) aynı zamanda denetleyicisi rolüne de sahip olduğu vurgulanmaktadır.
- Sözleşmenin 12. Maddesinde Kürdistan Halk Meclisi-KONGRA-GEL yapılanması (KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007); KCK’nın “Yasama-En Yüksek Karar Organı” olarak tanımlanmış, KCK örgütlenme sisteminin meclis yapılanması olarak faaliyet yürüten parçası olduğu ifade edilmiştir. KCK parça örgütlenmelerinde “yurttaş” olarak tanımlanan kişilerin niceliğine ve “komünal örgütlülük” durumuna göre parça yapılarının KONGRA-GEL’deki üye oranı belirlenmektedir. KONGRA-GEL’in üye sayısı 300’dür ve %40 kadın kotası bulunmakta, seçme ve seçilme yaşı 18 olarak ifade edilmektedir. Seçimlere ilişkin

düzenlemeler ise KONGRA-GEL iç tüzüğüne bağlı seçim yasası ile düzenlenmektedir. KONGRA-GEL'in yönetim yapısı Başkanlık Divanı olarak belirlenmiş, en üst yapısı ise Genel Kurul olarak tanımlanmıştır. Yargı yapılanmasının en üst kurumu olan Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin belirlenmesi Genel Kurul'da yapılan işlemlerdir. Ayrıca İdari Mahkemeler, Yüksek Halk Mahkemesi (Halk Özgürlük Mahkemesi) hakimlerinin atamalarını yapar. KONGRA-GEL parça örgütlerindeki Halk Meclislerinin düzenli şekilde işleyişini kontrol eder ve itirazları karara bağlar. KONGRA-GEL'in icra işlemleri komisyonlar tarafından gerçekleştirilir. KONGRA-GEL bünyesinde; Sosyal, Siyasal, İdeolojik, Maliye, Kadın, Halk Savunma, Halkla İlişkiler-Örgütlenme boyutlarında yedi daimi komisyon bulunmaktadır. Komisyonlar yürütme konseyi ve bağlı kurumlarından gelen öneri, proje ve teklifleri değerlendirerek Genel Kurul'a arz edilecek şekilde hazır hale getirir. KONGRA-GEL en üst yasama organı olarak Yürütme Konseyi Başkanı ve üyelerinin belirlenmesini sağlar ve yürütme-yargı organlarının idari denetimlerini örgütün ideolojisi ve politik ajandası kapsamında yapar. KONGRA-GEL'in en önemli görevlerinden birisi de devletler ve uluslararası kuruluşlar ile yapılan anlaşmaları onaylama ve karara bağlama sorumluluğudur. 2013 yılında KONGRA-GEL'in 9. Genel Kurul toplantısında diğer tüm yapılarda olduğu gibi KONGRA-GEL Başkanlığı da Eşbaşkanlık sistemine geçmiştir (ANFNews, 2013a).

- Sözleşmenin 13.Maddesin “a” bendinde, KCK'nın en aktif organı olan Yürütme Konseyi Başkanlığı (Başkan ve üyeleri) yapılanmasına yer verilmiştir. Ancak 2013 yılında KONGRA-GEL'in 9. Genel Kurul Toplantısıyla birlikte bu yapılanma ile “KCK Önderliği” arasında “KCK Başkanlık Konseyi” isimli 6 üyeden oluşan bir üst karar mekanizması teşkil edilmiştir (ANFNews, 2013a). Bu yapılanma pratikte icra organı misyonu görmekle birlikte, örgütün genel karar mekanizması olarak da hareket etmek üzere kurulmuştur. Sadece yürütme organı olarak tanımlanan ve en üst icra organı olduğu belirtilen bu yapı, KONGRA-GEL'in kararlarını uygulamakla yükümlüdür. Yürütme Konseyi (YK) Başkanlığı sözleşmede bir başkan tarafından yönetildiği belirtilse de KONGRA-Gel 9. Genel Kurul Toplantısıyla (2013) eşbaşkanlık sistemine geçmiştir. Eşbaşkanlara bağlı 30 üye bulunmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007; ANFNews, 2013a). Sözleşmenin bu maddesinde YK başkanının seçimi ile ilişkili hususlara yer verilmiş ve özellikle “KCK Önderliğinin” Öcalan'ın bu seçimdeki önemli rolüne vurgu yapılmıştır.
- Sözleşmenin 13. Maddesinin “b” bendinde Yürütme Konseyi'nin KCK bünyesindeki tüm kurumların icra organı olduğu vurgulanmış, alan merkezleri, komiteler ve kurumları

yönettiği belirtilmiştir. Ayrıca idari mahkeme savcılarının görevlendirmesini yapmaktadır. Sözleşmenin “c” bendinde ise Y.K.’nin KCK’nın tüm organları arasındaki uyumu ve düzeni sağlamakla görevli olduğu belirtilmektedir. Özellikle HPG Komuta Konseyini toplantılara çağırır ve Önderlik Komitesi yapılanmasının faaliyetlerini yürütür. Sözleşmenin “e” bendinde YK’nın alt birimlerine yer verilmiş, bu bağlamda Alan Merkezleri, Parça Örgütlenmeleri, yurtdışı yapısına göre kurulmuş koordinasyonlar, kadın ve gençlik örgütlenmelerinin üst yapılanması olduğu belirtilmiştir.⁴⁰ Yürütme Konseyine bağlı Alan Merkezleri sözleşmede İdeolojik, Sosyal, Siyasal, Ekonomik, Halk Savunma olmak üzere beş ana yapıdan oluşmaktadır.⁴¹ Yürütme Konseyinin işleyişi ayrı bir yönetmelikte düzenlenmiştir.

- Sözleşmenin 14. Maddesinde Yürütme organına bağlı Alan Merkezlerine yer verilmiştir. Bu bağlamda; **(i) İdeolojik Alan Merkezi** başlığı altında Örgütün ve Öcalan’ın ideolojik paradigmalarını canlı tutmak, kadro ve toplumsal tabanı bu ideolojik paradigmalarla şekillendirmek, propaganda-ajitasyon çalışmalarını yürütmek bu yapının asli görevidir. İdeolojik alan merkezine bağlı olarak “Bilim Aydınlanma Komitesi, Kültür Komitesi, Basın Komitesi” yapılarına yer verilmiştir. Ancak Alan merkezleri altındaki bu komite yapıları döneme ve örgütün içinde bulunduğu duruma göre değişiklikler gösterebilen esnek bir alandır. KCK sistemi içinde 2005 yılında “Yeniden PKK” hamlesiyle teşkil edilen yapı ağırlıklı olarak ideolojik alanın işlevlerini üstlenmektedir. Özellikle örgüt kadrolarının PKK nosyonuna uygun kimlik-kişilik-aidiyet inşalarını sağlamaktadır. Bununla birlikte cezaevi gibi tamamen ideolojik alanda bağlamında örgütlenen ve eğitim faaliyetleri yürüten yapıların da bu alan bünyesinde teşkil edilmiş olabileceği düşünülebilir.
- Sözleşmenin 14. Maddesi **(ii) Siyasi Alan Merkezi** başlığı altında, KCK’nın siyasallaşma boyutunun üst yapısı, sistemi veya örgütlenmesi oluşturulmuştur. Siyasi alan merkezi KCK açısından çok boyutlu bir yapı olarak düşünülebilir. İçerisinde legal uzantıların olabileceği geniş bir alana yayılmakta ve KCK’nın siyasal yapı üzerinde etkisini maksimize etmeyi

⁴⁰ Yürütme Konseyi bünyesindeki alt temel birimler bu madde bendinde belirtildiği üzere üç ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar Alan Merkezi, Parça Örgütlenmesi, kadın-gençlik ya da yurtdışı koordinasyonlarıdır. Ancak sözleşmenin ilerleyen bölümlerinde demokratik örgütlenme sistemi olarak belirtilen yapının aslında Y.K.’ya bağlı üçüncü alan olduğu anlaşılmaktadır. Kadın ve Gençlik gibi yapıların bu alanda olması Y.K.’nın üç boyutlu bir oluşum üzerinde denetim ve sorumluluk sahibi olduğunu yansıtmaktadır.

⁴¹ KCK Sözleşmesindeki dönemsel değişimler sebebiyle bazı kaynaklarda yer alan sözleşmelerin Alan Merkezleri bölümünde Kadın Alan Merkezi veya Önderlik Komitesi ifadelerine yer verilmekle birlikte, bu durum 2005 KKK yapısının sözleşmesinden kalan bir düzenlemedir ve 2007 sonrasında yukarıda belirtilen şekilde revize edilmiştir. KCK Sözleşmesinde belirtilen Alan Merkezleri ve altında yer alan komitelerin birçoğuna bağlı alt örgütsel yapılar bulunmakta olup, bu yapıların sistem içertisindeki yeri ilerleyen bölümlerde açıklanacaktır.

hedeflemektedir. Bu bağlamda Siyasi alan merkezi bünyesinde; “Siyasi Komite, Ekoloji ve Yerel Yönetimler Komitesi, Hukuk Komitesi, Dış İlişkiler Komitesi, Azınlıklar ve İnanç Grupları Komitesi” yapılarını bulundurmaktadır. Bu yapılar içerisinde özellikle siyasi komite doğrudan tüm parça örgütlenmelerindeki siyasi oluşumları (legal-illegal) denetleme görevine sahip olması, bu alan merkezinin siyasallaşma boyutu açısından önem taşımaktadır.

- Sözleşmenin 14. Maddesi **(iii) Sosyal Alan Merkezi** başlığı altında KCK’nın toplumsal tabana yönelik tüm kurumsal unsurlarını kapsayacak yapılara yer verilmiştir. Sosyal Alan Merkezi KCK’nın alandaki en aktif ve yoğun örgütlenmelerinden birisi olmak üzere tasarlanmıştır. Bu alanda örgüt ne derece aktifse diğer alanlardaki potansiyeli de o nisbette yükselmektedir. Bu bağlamda Sosyal Alan Merkezi başlığı altında “Sosyal Komite, Halk Sağlığı Komitesi, Dil ve Eğitim Komitesi, Emekçiler Komitesi, Komalen Ciwan-(Gençlik Çatı) Koordinasyonu, YJA (Sosyal alandaki kadın yapısı), Özgür Yurttaşlık Koordinasyonu, Şehit Aileleri Dayanışma ve Gaziler Komitesi⁴²” yapılarına yer verilmiştir.
- Sözleşmenin 14. Maddesi **(iv) Halk Savunma Alan Merkezi** başlığı altında, KCK’nın silahlı yapılanması olan Halk Savunma Güçleri-Kuvvetleri (HPG) yapısına yer verilmiş, bu yapı sözleşmenin 43. Maddesinde ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Halk savunma alan merkezi örgütün silahlı yapısının düzenlenmesi ve geliştirilmesi, diğer yapılarla ilişkisinin belirlenmesi görevlerini icra etmektedir. Kendine ait bir yönetmelik ile bu iş ve işleyişlere yer verilmiştir.
- Sözleşmenin 14. Maddesi **(v) Ekonomik Alan Merkezi** başlığı altında, bu yapının KCK sisteminin ekonomik politikalarını belirlediği ifade edilmiş ve gerekli görülen alanlarda mali yapılar kurulabileceği belirtilmiştir.
- Sözleşmenin 14. Maddesinin **(vi) Önderlik Komitesi** başlığı altında Öcalan’ın sağlık, güvenlik ve özgürlük durumları hakkında çalışma yapan birim olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu yapılanma bir alan merkezi unsuru olarak değil Yürütme Konseyine doğrudan bağlı bir yapı şeklinde teşkil edilmiştir. 2009 yılında yapılan sözleşmedeki düzenleme ile 14. Maddeden çıkartılmıştır (Özcan, 2012: 76).

⁴² “Şehit Aileleri Dayanışma ve Gaziler Komitesi” 2007 yılında kabul edilen sözleşmede bulunmamakla birlikte, 2009 yılındaki 7. KONGRA-GEL Genel Kurul Toplantısındaki revizyon ile sözleşmede yer bulmuştur (Akgül, 2009).

- Sözleşmenin 15. Maddesinde ise Yüksek Seçim Kurulu yapısına yer verilmiş ve bu yapının KONGRA-GEL bünyesinde Genel Kurul tarafından belirlendiği ifade edilmiştir.⁴³

3.2.1.6.KCK Sözleşmesi 4. Bölüm-Parça Örgütlenmesi

KCK örgütlenmesi sadece Türkiye özelinde değil, Irak, İran, Suriye, Avrupa gibi farklı alanlarda da yapılanma oluşturmaya çalışmıştır. Bu yapıların tamamına “Parça Örgütlenmesi” ismi verilmektedir. Sözleşmenin bu bölümünde parça örgütlenmesine ilişkin hususlara yer verilmiştir (KCK Sözleşmesi, 2007: 23-25);

- Sözleşmenin 16. Maddesinde “Halk Meclisi” yapısına yer verilmiştir. Bu yapılanma çatı yasama organı olan KONGRA-GEL sistemine göre her parça örgütlenmesinde yapılandırılmaktadır. KONGRA-GEL sistemini esas alarak yapılanmasını ve faaliyetlerini oluşturmaktadır. Aldığı kararlar KONGRA-GEL kararlarına bağlı olmak zorundadır. Yapılanmasında Halk Meclisi divanı bulunmaktadır. Halk meclisleri, eyalet, bölge ya da yerel meclislerin üst organıdır.
- Sözleşmenin 17. Maddesinde “Demokratik Ekolojik Toplum Yürütmesi-Yürütme Organı” yapısına yer verilmiş ve her parçanın kendi bünyesinde bir alt yürütme organı olduğu belirtilmiştir. Bu yapılanma KCK çatı organındaki yürütme yapısının iş ve işlemlerini sadece kendi bulunduğu parça örgütlenmesi içerisinde hayata geçirmekle sorumludur. Bulunduğu alanın ihtiyacına göre komiteler oluşturmaktadır.
- Sözleşmenin 18. Maddesinde Yurtdışı Alanları başlığına yer verilmiş, bu kapsamda Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğundaki örgüt yapıları vurgulanmıştır. Bu alanlardaki yapıların da KCK’nın ideolojik ve politik örgütlenme sistemine göre kendi bulundukları bölgede yapılar oluşturmaları gerektiği ifade edilmiştir.
- Sözleşmenin 19. Maddesinde Azınlık ve Kültürel Konfederasyonlar başlığı altında, parça örgütlerinde yer alan herhangi bir azınlık grubun ya da etnik, kültürel veya inanç grubunun oluşturduğu örgütlenmenin KCK sistemi içerisinde temsil edilebileceği belirtilmiştir.

⁴³ 2009 yılında yapılan sözleşmedeki revizyon ile 15. Maddeye Yüksek Adalet Divanı getirilmiş, 16. Madde ise Yüksek Seçim Kurulu olarak düzenlenmiştir. Bu değişikliğin yer aldığı sözleşme açık ya da ulaşılabilir kaynaklarda tam metin halinde olmadığı için 2007 yılında kabul edilen sözleşme esas alınarak KCK sistemi açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Yüksek Adalet Divanı yapısı 2007 sözleşmesinde “Yargı” başlığı altında yer aldığı için içerik bağlamında önemli bir değişim olmadığı görülmüştür.

3.2.1.7.KCK Sözleşmesi 5. Bölüm-Eyalet-Bölge Örgütlenmesi

KCK'nın pratikte en etkin olmasını beklediği ve örgütün daha dinamik şekilde toplumsallaşma ya da siyasallaşmasını sağlayacağı yapısı yereldeki meclis ya da yürütme organlarıdır. Bu kapsamda sözleşmede “Eyalet-Bölge Örgütlenmesi” başlığı altında aşağıda belirtilen hususlara vurgu yapılmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 23-25);

- Sözleşmenin 20. Maddesinde Eyalet-Bölge Meclislerine yer verilmiş ve bu yapıların yereldeki meclis sistemini oluşturduğu belirtilmiştir. Eyalet-Bölge Meclisleri bir üst yapısı olan Halk Meclisleri ve çatı yasama organı olan KONGRA-GEL sistemine göre örgütlenip faaliyetlerini yürütecektir.
- Sözleşmenin 21. Maddesinde “Eyalet ve Bölge Yürütmesi-Koordinasyonu” yapılanmasına yer verilmiştir. Bu yapılanma eyalet, bölge ya da yereldeki yapıların yürütme organı işlevi görmekte, üst yapısı olan parça örgütlenmesi yürütmesine bağlı hareket edeceği ifade edilmiştir.

3.2.1.8.KCK Sözleşmesi 6. Bölüm-Şehir Kasaba ve Mahalle Örgütlenmesi

KCK'nın yerel örgütlenme sisteminde halk tabanına en yakın yapılardan bir diğeri de şehir, mahalle ve kasaba örgütlenmeleridir. Bu yapılar gerek KCK'nın toplumsallaşması açısından, gerekse siyasallaşma bağlamında önem arz eden yapılardır. Bu yapılarla ilgili sözleşmede aşağıda belirtilen hususlara vurgu yapılmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 25-26);

- Sözleşmenin 22. Maddesinde “Özgür Toplum Meclisleri” yapısına yer verilmiş, bu yapının şehir, kasaba ya da mahalle örgütlenmesinin meclis organı olduğu ifade edilmiştir. Bu yapının kararları ve örgütlenmesi üst yasama-meclis yapılarına uyumlu olmak zorundadır.
- Sözleşmenin 23. Maddesinde “Şehir- Kasaba ve Mahalle Yürütmeleri” başlığı altında bu alandaki örgütlenmenin yürütme yapısının bulunduğu vurgulanarak, yereldeki bu birimlerin icra organı olarak eyalet-bölge yürütmelerine bağlı oldukları belirtilmiştir.

3.2.1.9.KCK Sözleşmesi 7. Bölüm-Köy ve Sokak Örgütlenmesi

KCK'nın yerel örgütlenmeleri içerisinde doğrudan halk ile teması sağlayan unsurlar köy ve sokak örgütlenmeleridir. Bu yapıların hiyerarşi içerisinde her ne kadar altta olduğu görülse de pratik açıdan bu yapıların etkin olması sistemin etkinliğini aktive edecek birincil

faktördür. Bu bağlamda köy-sokak örgütlenmeleri hakkında sözleşmede şu ifadelere yer verilmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 26-27);

- Sözleşmenin 24. Maddesinde Komün başlığı altında sokak veya köydeki halkın örgütlenme yapısına vurgu yapılmakta, halkın karar mekanizması olduğu ifade edilmektedir. Komün yapısı sokak veya köydeki meclis organı olarak nitelendirilmektedir.
- Sözleşmenin 25. Maddesinde komün yönetimi yapılanmasına yer verilmiş, bu yapılanmanın komün tarafından seçildiği, tüm KCK kararları ile söz konusu komünün aldığı kararları uygulayan yürütme organı olduğu ifade edilmiştir.
- Sözleşmenin 26. Maddesinde Ocak yapılanması⁴⁴ açıklanmış, bu yapının yereldeki en temel örgütlenme olduğu ifade edilmiştir.

3.2.1.10. KCK Sözleşmesi 8. Bölüm-Yargı Örgütlenmesi

KCK sözleşmesinin üç temel parçasından birisi olan “Yargı” yapısı başlığı altında yargı organları ve mahkemelere ilişkin hususlar ele alınmıştır. Bu bağlamda sözleşmede yargı örgütlenmesi şu ifadelerle açıklanmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 27-29);⁴⁵

- Sözleşmenin 27. Maddesinde KCK’nın Yargı Sistemine yer verilmiş, bu kapsamda “halkın özgürlüğünü korumak için Halk Özgürlük Mahkemeleri”, “disiplin ve görev düzeni ile ilgili olarak İdari Mahkemeler” ve “halk içindeki sorunları çözmekle görevli Halk Mahkemeleri” olmak üzere üç tür yargı sisteminin olduğu belirtilmiştir. Özgün örgütlenme olan kadın yapısı ve silahlı yapılanmanın kendi bünyelerinde yargı organları olduğu da ifade edilmiştir.
- Sözleşmenin 28 Maddesinde “Yüksek Adalet Divanı” yapısı başlığı altında, bu yapının KCK sözleşmesinin yargısal alanda hayata geçirilmesi ve sözleşme maddeleriyle ilgili aykırılıkları düzenleme görevi belirtilmiştir. Yargı yapılanmasının en üst organı olan bu örgütlenme bir çeşit “anayasa mahkemesi” niteliği verilmeye çalışılan yapılanma olarak teşkil edilmiştir. Kendi yapısını ve faaliyetlerini düzenleyen ayrı bir yönetmeliği mevcuttur.

⁴⁴ Ocak yapılanması, KCK sözleşmesine göre en temel ve çekirdek toplumsal örgütlenme sistemidir. Ocak yapılanması aile veya aile niteliğinde sayılabilecek çekirdek grupları ifade etmektedir.

⁴⁵ 2007 yılında çıkan ilk KCK sözleşmesi ile 2009 yılındaki arasında madde yerleri bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmada 2007 yılında hazırlanan ve örgütün yayın organlarında yer verilen KCK sözleşmesi esas alınmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007).

- Sözleşmenin 29. Maddesinde İdari Mahkemeler yapısına değinilmiş, bu mahkemeler “İdari Adalet Mahkemesi ve İdari Adalet Kurulları” şeklinde iki yapıya ayrılmaktadır. İdari Adalet Mahkemesi KCK’nın genel yapısındaki idari suçlara yönelik iş ve işlemlerle ilgilendiği belirtilmektedir. İdari Adalet Kurulları ise örgüt yapıları içinde disiplin suçları ve idari konulara baktığı ifade edilmektedir.
- Sözleşmenin 30. Maddesinde “Halk Mahkemeleri” başlığına yer verilmiş, bu yapıların toplum içinde ortaya çıkan olaylar ve suçlarla ilgilendiği belirtilmiştir. Halk Mahkemeleri; “Yüksek Halk Mahkemesi ve Halk Mahkemesi” şeklinde iki yapıdan oluştuğu ve Yüksek Halk Mahkemesinin temyiz merci olduğu belirtilmektedir.

3.2.1.11. KCK Sözleşmesi 9. Bölüm-Meşru Savunma Yükümlülüğü

KCK’nın “askerlik, savaş ve barış, meşru savunma” gibi konulara bu bölümde değinilmiştir. Bölüm içerisinde yer alan hususlar şu şekildedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 29-30);

- Sözleşmenin 31. Maddesinde “Meşru Savunma Yükümlülüğü” başlığı altında herkesin bu yükümlülük kapsamında meşru savunma bilincine sahip olması, bu alandaki faaliyetleri desteklemesi, “meşru savunma kapsamında silahlı faaliyetlere katılma zorunluluğunun” bulunduğu ifade edilmiştir.
- Sözleşmenin 32. Maddesinde “Meşru Savunma Savaşı Hali” başlığı altında KCK’nın kendi yapısına, Öcalan’a yönelik durumlarda ya da “devletin demokratik çözüme duyarsız kalması” durumlarında bu savaş durumunun gelişeceği belirtilmektedir.
- Sözleşmenin 33. Maddesinde “Savaş ve Barış Kararının” KONGRA-GEL Genel Kurul toplantısı neticesinde alınabileceği vurgulanmıştır.

3.2.1.12. KCK Sözleşmesi 10. Bölüm-Demokratik Eylem

KCK Sözleşmesinin 34. Maddesinde örgütün “demokratik eylem” olarak nitelendirdiği ve halkın örgütlü eylemselliği şeklinde tanımlanan toplantı, gösteri, yürüyüş, seçim, miting, protesto, grev, yasal direnme ve ayaklanmaya kadar uzanan kitlesel eylemsellik olarak ifade edilmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 30).

3.2.1.13. KCK Sözleşmesi 11. Bölüm-Ekonomik ve Mali Sistem

KCK Sözleşmesinin onbirinci bölümünde ekonomik ve mali sistem başlığı altında planlama ve rejim hususlarına yer verilmiş, köylerden, şehirlere, parça örgütlenmesinden genel örgütlenmeye kadar tüm alanlara ilişkin bir ekonomik model ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda yerelde kooperatifçiliğin sağlanması gerekliliği belirtilmiş, ekonomik ve mali alandaki tüm faaliyetler hakkında “Ekonomi ve Maliye Komitesinin” koordine ve planlama birimi olduğu vurgulanmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 30).

3.2.1.14. KCK Sözleşmesi 12. Bölüm-Demokratik Örgütlenme Sistemi

KCK yapılanması içerisinde zaman zaman kafa karışıklığına yol açan bir yapılanma olan Demokratik Örgütlenme, özü itibarıyla bu yapıların özgün çalışarak daha aktif olacakları düşüncesiyle teşkil edilmiştir. Buradaki özgünlük kavramı, bağımsızlık olarak değil, KCK örgütüne ve sözleşmesine bağlı ancak kendi içinde belirli bir sistemli örgütlenmesi olan, faaliyet ajandası bulunan, eğitim çalışmalarıyla kendisini güncelleyen ve diğer yapılara göre daha özgün-görece geniş hareket kabiliyeti olan örgütlenmelerdir. Bu bağlamda “Demokratik Örgütlenme” adı altında yapılandırılan bu oluşumlar şu şekildedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 30);

- Sözleşmenin 36. Maddesinde PKK yapılanmasına yer verilmiştir. PKK geçmişteki klasik parti yapısı olarak değil, ideolojik temelde örgütlenen ve KCK kadrolarının ideolojik gelişimini amaçlayan yapılanmadır. Bu yapı tüm kadroların kendisine bağlı olmak zorunda kaldığı bir oluşumdur. PKK, KCK sistemi içerisinde örgüt üyelerinin kimlik inşasını tamamladıkları ve bağlı kaldıkları yapılanma şeklinde ifade edilmektedir. Bu yapının pratikteki karşılığı daha çok ideolojik alan merkez bünyesindeki faaliyetlere paralel niteliktedir. PKK’nın kendi yapılanması bulunmakla birlikte, bu yapı ve faaliyetleri PKK tüzüğü ile belirlenmiştir. PKK’nın örgütsel yapısı KCK’nın bir prototipi gibi oluşturulmuş ve yöneticilerinin de önemli bir kısmı KCK’nın üst yönetiminden seçilmiştir. Bu durum örgüt açısından bir dikotomi olarak görülebilir. Ancak PKK dışı yönelik bir yapı olarak değil, içe yönelik yani örgüt kadroları için oluşturulmuş bir organdır (Öcalan, 2008; KCK Sözleşmesi, 2007: 31).
- Sözleşmenin 37. Maddesinde Koma Jinen Blind (KJB) başlığı altında kadın yapılanmasının çatı örgütlenmesine yer verilmiştir. KJB özgün bir örgütlenme olup, KCK

sistemine karşı sorumludur. KJB bünyesinde alt kadın örgütlenmeleri bulunmaktadır. Bunlar; İdeolojik alanda PAJK, Meşru Savunma alanında YJA-STAR, Sosyal Alanda YJA, Gençlik Alanında (Komalen Ciwan) Genç Kadın örgütlenmeleridir. Ayrıca her parça örgütlenmesinin kendi kadın örgütlenmesi bulunmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 31-32).

- Sözleşmenin 38. Maddesinde Demokratik Gençlik Konfederalizmi (Komalen Ciwanen) yapısına yer verilmiştir. Bu yapılanma tüm gençlik örgütlerinin çatı organizasyonudur. Kendi yönetmeliği bulunmakla birlikte, KCK sistemine karşı sorumludur (KCK Sözleşmesi, 2007: 32).
- Sözleşmenin 39. Maddesinde Partiler başlığı altında siyasal oluşumlara yer verilmiştir. Siyasi partiler her ne kadar serbest olarak kurulsalar da KCK sistemine bağlı olmaları nedeniyle bu sistemin bir parçası şeklinde hareket etmeleri gerekmektedir. Bu maddede siyasi partilerin ideal formları hakkında hususlara yer verilirken, KCK sisteminden çıkabilmeleri ya da çıkarılmaları için “Halk Özgürlük Mahkemesinin” kararı gerekmektedir. KCK bünyesinde bu siyasi partilerin kuruluşunu düzenleyen ayrı bir düzenleme “Siyasi partiler Yasası” teşkil edilmiştir (KCK Sözleşmesi, 2007: 32).
- Sözleşmenin 40. Maddesi Dernekler, 41. Maddesi Birlikler, 42. Maddesi ise Sendikalar başlıklarına yer vermiştir. Bu üç maddede belirtilen ve legal alanda teşkil edilen yapıların kendi özgün örgütlenmelerinin yanında KCK sistemine bağlı hareket etmeleri beklenmektedir. Bu yapılar bir yandan siyasal alanda, öte yandan ise sosyal ve ekonomik alanlarda faaliyet yürüterek KCK’nın bu alanlara ilişkin ajandasını hayata geçirmeyi hedeflemektedirler (KCK Sözleşmesi, 2007: 33).
- Sözleşmenin 43. Maddesinde “Halk Savunma Güçleri-HPG” yapılanmasına yer verilmiştir. Bu yapılanmanın KCK sistemini geliştiren koruyan temel savunma gücü olduğu belirtilmektedir. HPG’nin, Öcalan ve KONGRA-GEL’in siyasi iradesine bağlı olarak hareket ettiği, toplumsal yapının “öz savunmasını” geliştirmeyi ve KCK içinde özerk-özgün bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Diğer yapılanmalarla ilişkileri “Halk Savunma Alan Merkezi” üzerinden sağlanmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 33).

3.2.1.15. KCK Sözleşmesi 13. Bölüm-Ortak Hükümler

Bu bölümde Sözleşmeye ilişkin ortak hükümlere yer verilmiştir. Bu bağlamda aşağıda belirtilen maddelerdeki hususlar vurgulanmıştır (KCK Sözleşmesi, 2007: 33);

- Sözleşmenin 44. Maddesinde “Demokratik İşleyiş Esasları” başlığına yer verilmiş, bu başlık altında bütün yönetim organlarının seçimle belirlendiği, rapor ve genelge sistemi ile hareket edildiği, %40 cinsiyet kotasının gözetildiği ifade edilmiştir. “Demokratik Konfederalizmde”-KCK sisteminde kararları meclisler, uygulamayı yürütme kurullarının gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Ayrıca bu maddede KCK sözleşmesi ile çelişen yasa ve yönetmeliklerin geçersiz olduğu vurgulanmıştır.
- Sözleşmenin 45. Maddesinde “Kürdistan Demokratik Konfederal Birliğine İlişkin” hususlara yer verilmiştir. Bu kapsamda KCK’nın “Demokratik Konfederalizm” esasına göre hareket ettiği, “Demokratik Ulus Birliğini (Kürt Ulus İnşası)” hedeflediği, ortak ekonomi ve eğitim politikaları, sosyal ve kültürel etkinlikler ve ortak meşru savunmanın geliştirilmesi gibi amaçların vurgulandığı görülmüştür.
- Sözleşmenin 46. Maddesinde ise “Sözleşmenin Değiştirilmesi” başlığına yer verilmiştir. Ayrıca sözleşmenin 14. Bölümünde de Ek Maddeler başlığı altında Kurucu Meclis olarak KONGRA-GEL’in belirlendiği, sözleşmenin kabul, yürürlük, değiştirilme tarihlerine yer verilmiştir.

3.2.1.16. KCK Örgütlenmesinin/Sözleşmesinin 2007-2013 Yılları Arasında Revizyonu

Yukarıda yer alan KCK Sözleşmesi 2005 yılında KONGRA-GEL 3. Genel Kurul Toplantısında hazırlanan ve KKK-Koma Komalen Kürdistan yapılanmasının kuruluşunu oluşturan sözleşme ile temelleri atılmıştır (Koma Komalen Kurdistan, 2005). 2007 yılı Mayıs ayında KONGRA-GEL 5. Genel Kurul Toplantısında KCK’nın kurulmasıyla bu yapılanmaya göre revize edilmiş/düzenlenmiş ve yukarıda analiz edilen halini almıştır (KCK Sözleşmesi, 2007). 2007 yılında revize edilen bu sözleşmeye Öcalan tarafından 2005 yılında giriş bölümü yazılmış, bu giriş bölümü KCK örgütlenme sistematığının temel felsefesini ortaya koymuştur. 2007 yılından sonra KCK örgütlenme sistematığında ve sözleşmesinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ele alındığında;

- 21 Temmuz-27 Temmuz 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen KONGRA-GEL 7. Genel Kurul Toplantısında “KCK Sözleşmesine İlişkin Değişiklik Önergesi” çerçevesinde sözleşmede bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerin yasama, yürütme ve yargı alanlarında genel yapılanmayı etkilemeyecek nitelikteki değişikliklerdir (Akgül, 2009).

- 30 Haziran-5 Temmuz 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen KONGRA-GEL 9. Genel Kurul Toplantısında KCK üst yapılanmasında bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu kapsamda 3 kadın 3 erkek üyeden oluşan KCK Başkanlık Konseyi teşkil edilmiş, KCK Yürütme Konseyi ve KONGRA-GEL Başkanlığı Eşbaşkanlık yönetimi şeklinde yenilenmiştir (ANFNews, KCK Sisteminde Değişikliğe Gidildi, 2013a).
- 10-18 Ekim 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen HPG 7. Konferansında HPG yapılanmasında revizyona gidilmiştir. HPG Anakarargahı yerine Halk Savunma Merkezi Anakarargahı olarak değişiklik yapılmış, yeni yapılanmanın NPG (Navende Parastina Gel-Halk Savunma Merkezi) şeklinde üst silahlı yapılanma olarak faaliyetlerini sürdürmesi, bununla birlikte HPG yapılanmasının alt oluşumlarda varlığını ve ismini devam ettirmesi yönünde kararlar alınmıştır. Bu değişiklik KCK sözleşmesinin Halk Savunma Alan Merkezi ve 43. Maddedeki “Halk Savunma Güçleri” bölümlerinde isimsel ve yapısal bazı değişiklikleri doğurmuştur (ANFNews, 2013b; Yeni Özgür Politika, 2013).

3.2.2. KONGRA-GEL İç Tüzüğü'nün Analiz ve Değerlendirmesi

KONGRA-GEL örgütlenmesi KCK'nın yasama organı olarak işlev görmek ve Parça Örgütlerin yasama meclislerinin de çatı yapılanması şeklinde faaliyetlerini yürütmektedir. KONGRA-GEL Genel Kurul Toplantıları KCK açısından en önemli toplantılar olarak bilinmektedir. Bu toplantılarda yapılanma, eylemsellik, strateji ve taktik konularına ilişkin kararlar alınmaktadır. Bu bağlamda KONGRA-GEL'in yapısal boyutunu ortaya koyan içtüzüğündeki hususlara genel anlamıyla bakılması KCK sisteminin alt bileşenlerini kavramak açısından gerekli görülmektedir. Ayrıca bu tüzüğün gerek şekil, gerekse içerik açısından bir devletin yasama ya da meclis içtüzüğü formunda hazırlandığı da dikkat çekmektedir (KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007).

Birinci Bölüm-Genel Hükümler ve Tarifler;

- 1. Maddede yasama dönemi, yasama yılı, birleşim, oturum başlıkları tanımlanmıştır.
- 2. Maddede genel kurul üyeliği ve yemin başlığına yeril verildiği, bu kapsamda Genel Kurul'un seçilmiş 300 kişiden oluştuğu, Genel Kurul'a yeni katılan üyelerin toplu olarak yemin töreni gerçekleştirdikleri belirtilmekte, yemin töreninde “*KCK sistemine ve sözleşmesine, demokratik ekolojik toplum paradigmasına, Öcalan'a, özgür Kürdistana*” bağlılık vurguları yapılmaktadır.

- 3. Maddede Olağan Toplantılar başlığına yer verilmiş, bu kapsamda KONGRA-GEL'in yılda bir kez toplandığı belirtilmiştir. 4. Maddede ise “Olağanüstü Toplantılar” başlığına yer evrilmiştir.

İkinci Bölüm-Başkanlık Divanı;

- 5. Maddede başkanlık divanının seçimi, başkan ve yardımcı sayısı, 6. Maddede başkanlık divanının görevleri, 7. Maddede kâtip üyelerinin sorumlulukları, 8. Maddede ise sekreteryaya başlığına yer verilmiştir.

Üçüncü Bölüm-Komisyonlar;

- 9. Maddede Komisyonlar başlığı kapsamında KONGRA-GEL'in görevlerini yerine getirmek üzere “Sosyal, Siyasal, İdeolojik, Maliye, Halk Savunma, Halkla İlişkiler-Örgütlenme” alanlarına göre daimi yedi komisyonun teşkil edildiği belirtilmiştir.
- 10. Maddede Komisyon Raporları, 11. Maddede “Genel Kurulda Komisyonların Temsili” başlıklarına yer evrilmiştir.

Dördüncü Bölüm-Genel Kurul Çalışmaları;

- 12. Maddede “Gündem” başlığı altında, “KCK Önderliğinin Perspektifleri”, “Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları”, “Özel Gündem Konuları”, “Seçim”, “Oylama”, “Genel Görüşme”, “Sorular”, “Karar Tasarısı” ve “Teklifler” altbaşlıkları belirtilmiştir.
- 13. Maddede “Birleşimin Açılması ve Kapanması”, 14. Maddede “Gündem Dışı Konuşma”, 15. Maddede “Söz Sırası ve Usul”, 16. Maddede “Başkan ve Divan Üyelerinin Görüşmeye Katılmaması”, 17. Maddede “Görüşmelerde Genel Düzen” başlıklarına yer evrilmiştir.

Beşinci Bölüm-“Kararların Çıkarılması” başlığı altında “8-21. Maddeler arasında “*Karar, Tasarı Teklif ve Komisyonlara Havale, Tümü Üzerinde Görüşmeler, Görüşme ve Oylama, Metnin ve Maddenin Geri İstenmesi*” gibi alt başlıklar bağlamında KONGRA-GEL'in bir devlet organizasyonunun yasama organı hüviyetinde faaliyet yürütmesinin hedeflendiği görülmektedir. İktüzüğün altıncı bölümünde “Toplantı Arasında Yasama Faaliyetleri” başlığı kapsamında Genel Kurul faaliyetleri ele alınmıştır. Yedinci bölümde “Denetim Yolları” başlığı altında “Soru Önergesi”, “Genel Görüşme”, “Kongre Soruşturması, “Gensoru” başlıklarına yer evrilmiştir. Sekizinci Bölüm “Oylamalar”, dokuzuncu bölümde KCK bünyesindeki “Seçimler”; Onuncu bölümde “Çeşitli Hükümler” başlığı altında iktüzüğün düzenlemelerine değinilmiştir (KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007). KONGRA-GEL,

içtüzük kapsamındaki yapılanma ve faaliyetleri “KONGRA-GEL Programı” ile kendi bünyesindeki iş ve işlemleri hayata geçirmeye çalışmaktadır.

3.2.3. KCK Yapılarının Diğer Sözleşme, Tüzük, Yönetmelikleri

KCK bünyesinde çok sayıda üst ve alt örgütlenme bulunmaktadır. Bu yapıların birçoğunun kendi sistemini ve örgütlenmesini düzenlediği belgeler söz konusudur. Bu belgeler içerisinde belli başlıları KCK’nın ana yapılanmasının şekillenmesinde etkilidir. Bu temel yapılar ve yönetmelik-tüzük-sözleşmeler ele alındığında aşağıda belirtilenler öne çıkmaktadır;

- KCK-Yargı: KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi,
- KCK-Türkiye Meclisi: Demokratik Toplum Sözleşmesi,
- PKK: PKK Tüzüğü,
- KJB-Kadın: KJB Yönetmeliği,
- HPG: HPG Yönetmeliği,
- Gençlik: Komalen Ciwanen Yönetmeliği,
- Parça Örgütlenmeler Yasama-Yürütme Tüzük-Yönetmelikleri

Yukarıda belirtilen örgütsel sözleşme-tüzük ve yönetmelikler hem kendi örgütsel yapılarını, hem de makro planda KCK’nın sistematüğini oluşturmaları bakımından önem taşımaktadır. Bu sözleşmelerin-tüzük veya yönetmeliklerin tamamı KCK sözleşmesine uygun şekilde hazırlanmış ve bu husus sözleşme metinlerinde belirtilmiştir (KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007).

Bu yönetmelik, tüzük ya da sözleşmeler örgütlenmenin ideal boyutunu ortaya koymakla birlikte, pratikte bu yazılı belgelerin bire bir hayata geçirildiğini söylemek mümkün değildir. 2009 yılına ait Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan KCK iddianamesinde yer alan örgüt mensuplarının görüşmelerinden ve KCK’nın pratik faaliyetlerinden, zaman zaman yapısal iç içe geçmelerin yaşandığı görülmektedir (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 32).

KCK bünyesindeki yapılara ait yukarıda belirtilen örgütsel sözleşme, yönetmelik ya da tüzüklerin sadece bir örgütsel yapı tanımı, içeriği ya da faaliyetleri belirleyen belgeler değil,

aynı zamanda sistemli ve devlet şeklinde teşkil edilen bir organizasyonun mevzuatı olarak hazırlandığı görülmektedir (Deligöz, 2012). Bu durum KCK sözleşmesini kendi içerisinde eleştirilebilir bir noktaya getirmektedir. KCK sözleşmesi demokratik komünal toplum temelinde kendisini örgütlediğini belirtirken, sözleşmenin yapısal boyutu komünal bir sistemden öte klasik ulus devletin anayasal rejimlerini yansıtan ve dahası yasama-yürütme-yargı erklerini bir güç merkezinde (KCK Önderliği) konsolide eden bir sistemi yapılandırmaya çalışmaktadır (Bila, 2016: 205-208).

KCK sözleşmesi ve diğer örgütsel belgelerde dikkat çeken bir diğer unsur ise tüm örgütsel yapıların kendi sistemlerinin ötesinde siyasallaşma hususuna öncelik verdikleri gerçekliğidir. KCK silahlı yapılanma dahil olmak üzere tüm bileşenleriyle birlikte toplumsal tabanda belirlediği politik ajandaları hayata geçirebilmeyi asli unsur olarak görmekte ve siyasal sistem üzerinde varlığını stabil kılmaya önem vermektedir. KCK siyasallaşmayı bu sözleşme, tüzük ve yönetmeliklerin yapısal boyutlarında önemli ölçüde şekillendirmiştir (KJB, 2011: 6-15). KCK sözleşmesindeki alan merkezleri içerisinde en yoğun örgütlenme unsurları olan “Sosyal ve Siyasal Alan Merkezleri” konusunda örgüt kadrolarında her dönem yaşanan temel sorun, KCK üyelerinin siyasal alanda yoğunlaşmalarıdır. Ancak örgüt yönetimi bu konuda alan merkezlerinde görev yapan kadrolara çok defa uyarılarda bulunmuş ve esas örgütlenmenin sosyal alanda sağlanmasını istemişlerdir (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011). Zira sosyal alan güçlü olmadıkça siyasal alandaki hakimiyetin varlığı her zaman zayıf kalacaktır.

3.3. KCK Örgütlenme Yapısı ve İşleyişi

Yukarıda yer alan KCK Sözleşmesi, bu yapılanmanın anlaşılmasını sağlayacak temel belge olmakla birlikte, örgütün Kongre, Genel Kurul Toplantıları, alt yapıların konferans ve yönetim toplantılarında aldıkları bazı kararlar sistem üzerinde KCK sözleşmesine aykırı olmayan değişimler gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda gerek KCK sözleşmesi ve bu sözleşmedeki değişimler ya da toplantılarda alınan kararlar, gerekse alt örgütlenmelerin yönetmelik, tüzük ya da sözleşmelerinde belirtilen hususlar bağlamında KCK örgütlenmesinin tüm boyutlarıyla ortaya konulması, konunun anlaşılması açısından öncelikli gerekliliktir. KCK sözleşmesinde yapılan açıklamalar KCK’nın anlaşılabilmesinde önemli bir açıklayıcı nitelik oluştururken, yapının şematik ve sistemsal boyutuyla ortaya konulması, aynı zamanda

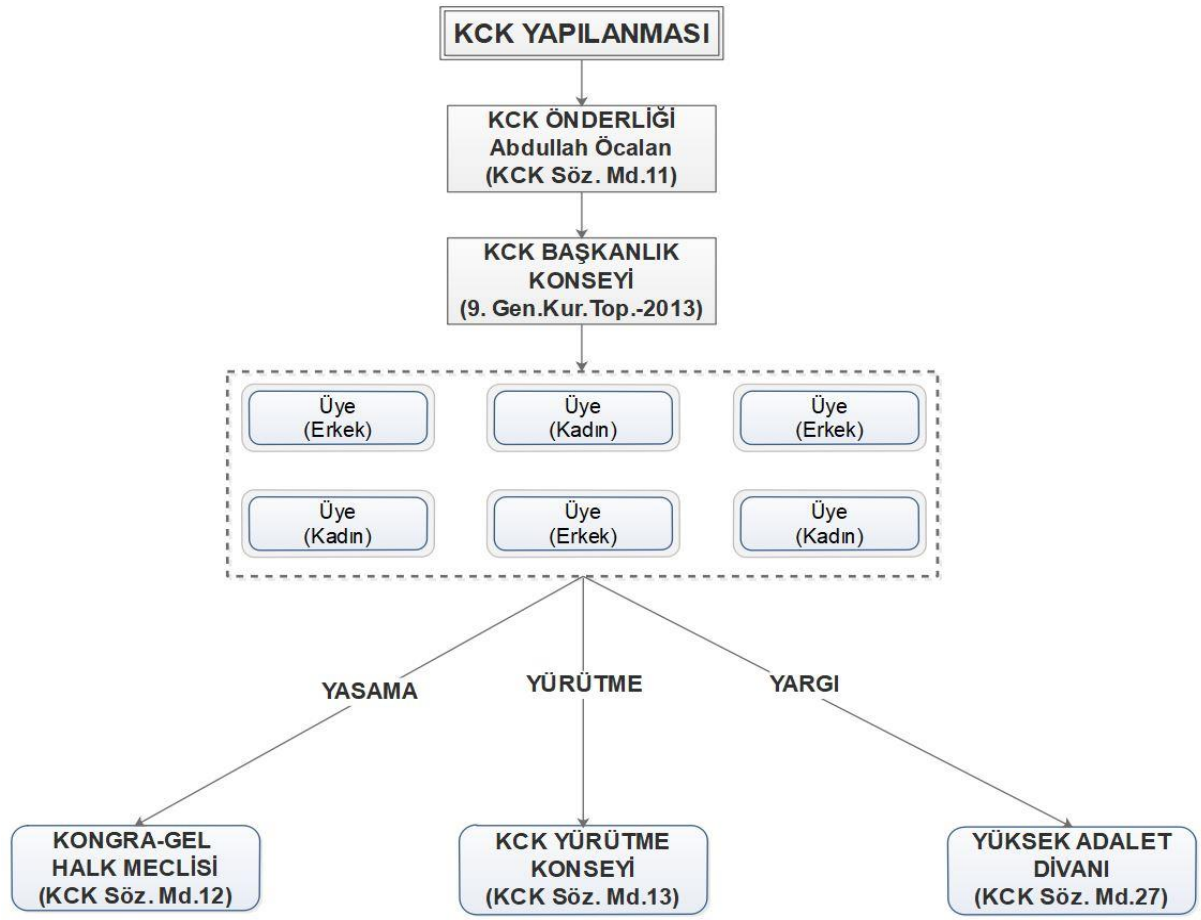
KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisini ve siyasallaşmayı hangi boyutlarıyla ve yapılarıyla ele aldığını ortaya koyacaktır.

3.3.1. KCK Üst Yapılanması ve İşleyişi

KCK sözleşmesinde belirtilen ve KCK'nın üst yapılanması olarak tanımlanabilecek olan belirli organlar bulunmaktadır. Bunlar (KCK Sözleşmesi, 2007);

- KCK Önderliği,
- KCK Başkanlık Konseyi (ANFNews, 2013a),
- KONGRA-GEL (yasama),
- KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı (yürütme),
- KCK Yüksek Adalet Divanı (yargı) yapılanmalarıdır.

Bu yapılanmaların kendi içinde de hiyerarşik bir sistemi bulunmaktadır. KCK Üst yapılanması, örgütlenmenin çatı sistemi olmakla birlikte, alt organizasyonlarda bu sistemin benzeri şekilde kendilerini örgütlemekte, her bir yapı üzüm salkımı modeli şeklinde genişlemektedir (Güler, 2010: 123-228).

Şekil 3.4. KCK Örgütlenmesi Üst Yönetim Yapılanması (KCK Sözleşmesi, 2007; ANFNews, 2013a)

3.3.2. KCK Yasama-Yürütme-Yargı Yapıları ve Alt Oluşumları

Yukarıda belirtilen KCK'nın üst yönetim yapısındaki oluşumlar içerisinde işlevsel üç temel organ bulunmaktadır. Bunlar yasama, yürütme ve yargıdır. Bu üç yapılanmanın alt oluşumları KCK'nın tüm yapısını şekillendiren alt birimlerdir (KCK Sözleşmesi, 2007). Genel itibariyle yasama-yürütme-yargı organlarının alt bileşenlerine bakıldığında (KCK Sözleşmesi, 2007);

Çizelge 3.1. Yasama-KONGRA-GEL'e bağlı oluşumlar (KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007)

Genel Kurul (Yasama)	Başkanlık Divanı (Yürütme)	Disiplin Kurulu (Yargı)
Üyeler	Sekreteryas Yüksek Seçim Kurulu Komisyonlar	Parça Örgütlenmeleri Disiplin Kurulları
DTK (Türkiye)-TEV-DEM (Suriye)-KODAR (İran)-Tevgera Azadi (Irak)-KCDK-E (Avrupa)		

Çizelge 3.2. Yürütme-yürütme konseyine bağlı oluşumlar (KCK Sözleşmesi, 2007)

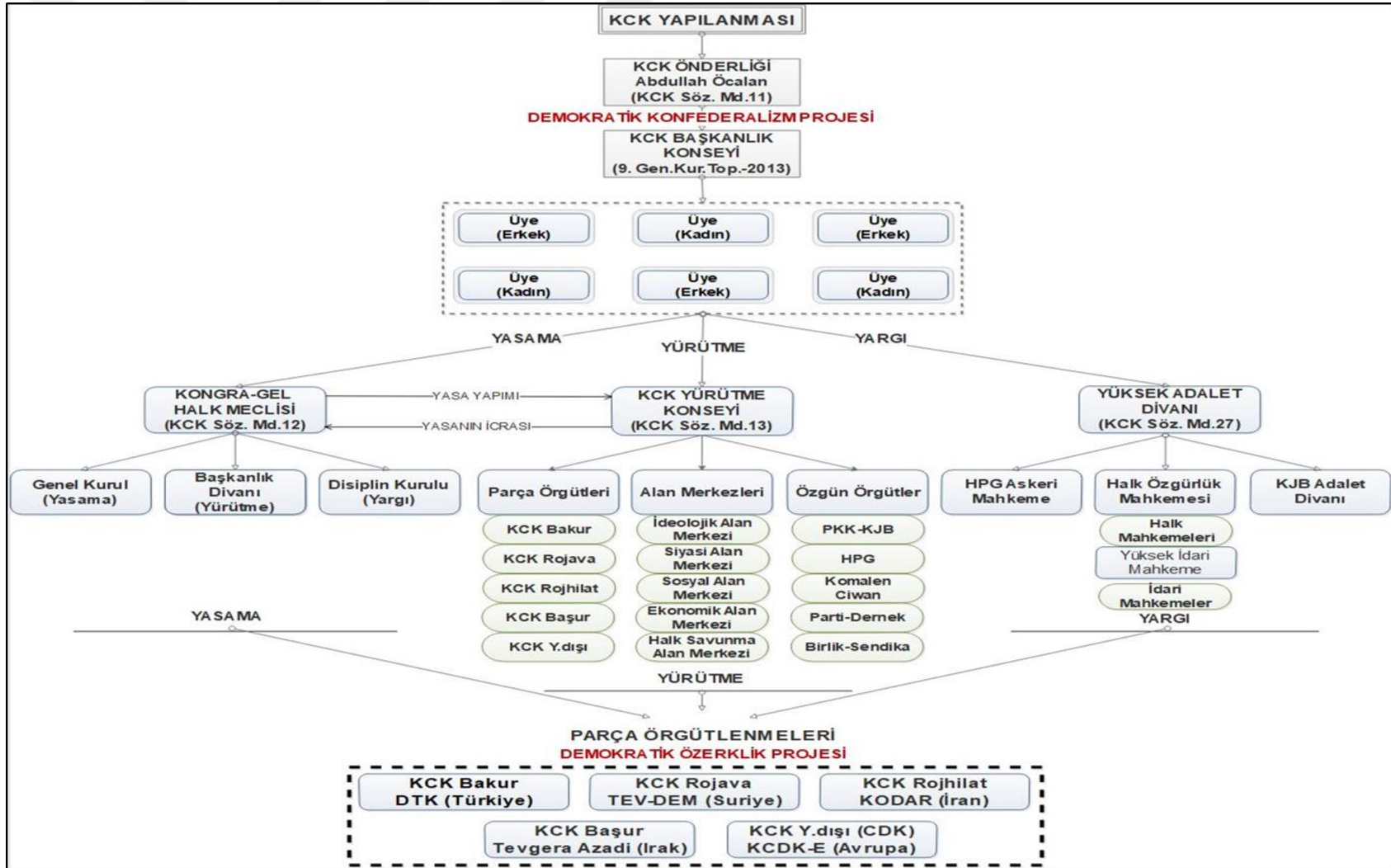
ALAN MERKEZLERİ	PARÇA ÖRGÜTLENME	ÖZGÜN ÖRGÜTLENME
İdeolojik Alan Merkezi	KCK Türkiye Meclisi	PKK
Siyasi Alan Merkezi	KCK Rojava/TEVDEM/PYD	KJB-Komalen Ciwan
Sosyal Alan Merkezi	KCK Rojhelat/PJAK	HPG
Ekonomik Alan Merkezi	KCK Başur/PÇDK	Partiler-Birlikler-Dernekler
H. Savunma Alan Merkezi	KCK Yurtdışı-CDK/KCD	Sendikalar

Çizelge 3.3. Yargi-adalet divanlarına bağlı oluşumlar (KCK Sözleşmesi, 2007; KCK Sözleşmesi, 2009)

Yüksek Adalet Divanı	HPG Askeri Mahkeme	KJB Adalet Divanı
Halk Özgürlük Mahkemesi Halk Mahkemeleri Yüksek İdari Mahkeme İdari Mahkemeler	YPG Askeri Mahkeme (Suriye) HRK Askeri Mahkeme (İran)	
Parça Örgütlenme Adalet Divanları-Mahkemeleri		

Yasama-yürütme-yargı yapılarının birinci derece alt örgütlenmeleri KCK Sözleşmesi çatısı bağlamında yukarıda çizelge halinde gösterilmiştir. Bu yapıların herbirinin ve alt oluşumlarının kendi örgütsel yapıları bulunmakla birlikte, dört ayaklı+Avrupa parçalı yapısıyla KCK'nın genel sistemini oluşturmaktadırlar.

Şekil 3.5. KCK üst yapı ve yasama-yürütme-yargı bileşenleri (KCK Sözleşmesi, 2007; KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007; KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi, 2007)

3.3.3. KCK Yasama Organı-KONGRA-GEL Yapısı ve İşleyişi

KCK'nın yasama organı olan KONGRA-GEL tüm parça örgütlenmelerinde ve KCK organlarından belirli sayılarda temsilciler seçilerek 300 kişilik bir Genel Kurul çatısı altında yapılandırılmıştır (Küçükaydın, 2013: 50-61). KONGRA-GEL'in bu yapılanması doğrudan bir yasama meclisi hüviyetinde ve KCK'nın Demokratik Konfederalizm Projesi kapsamında dört parçadaki yasama organlarının çatı yapılanması olarak teşkil edilmiştir (Yılmaz, 2006: 166-174).

KONGRA-GEL, KCK sistemiği içerisinde bir yasama organı olarak kabul görmektedir. KCK sözleşmesinde ele alınan hususlar bağlamında bu durum, bir ülkenin-devletin yasama organı olan parlamento-meclis yapısını doğrudan doğruya çağrıştırmaktadır. KONGRA-GEL yapısını düzenleyen "KONGRA-GEL İçtüzüğü" isimli örgütsel belgenin varlığı da bu yasama-meclis ya da parlamento örgütlenmesi düşüncesini destekler niteliktedir (KONGRA-GEL, 2003a). KCK her ne kadar kendi yapısını devleti amaçlamayan konfederal düşüncüyü esas alan bir yapı şeklinde ifade etmiş olsa da, KONGRA-GEL yapısı başlı başına bir devletin meclis organı olarak teşkil edilmiştir (KONGRA-GEL, 2003b).

Bu bağlamda KCK Sözleşmesindeki yasama-yürütme-yargı erkleri ile KONGRA-GEL yapısı ve iç tüzüğü gibi olguların devlet yapısı rol model alınarak KCK sistemine yansıtıldığı akıllara gelmektedir. KCK sisteminin devlet benzeri bir model olduğu izlenimini veren ana organlarından olan KONGRA-GEL'in iç tüzüğü ile Türkiye Büyük Millet Meclisi iç tüzüğü arasında mukayeseli bir analiz yapıldığında yukarıda belirtilen hususların doğrulandığı çizelge 3.44'te görülmektedir

Çizelge 3.4'te KONGRA-GEL iç tüzüğü ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Türkiye Büyük Millet Meclisi-TBMM İç Tüzüğü arasında şekil ve esas boyutuyla yapılan mukayeseli analizde önemli benzerlikler olduğu görülmektedir. Bu benzerliklerin özellikle yapısal boyutta öne çıkması, KONGRA-GEL yapısının oluşturulması sürecinde TBMM'nin rol model alındığı düşüncesini güçlendirmektedir. Her ne kadar dünyadaki parlamento sistemlerinin tüzükleri birbirlerine benzer nitelikte olsalar da, KONGRA-GEL iç tüzüğü ile TBMM İç Tüzüğü arasındaki yapısal benzerlik ölçüsünde değildirler. Örgüt yönetimi ve karar mekanizmaları KCK sistemiğine geçiş sürecinde, öncelikli olarak yapısal boyutta somut bir sistem inşasını oluşturmaya çalışmışlar ve en yakın örnek olan Türkiye Devletinin belirli kurumlarını rol modeli almışlardır. Çizelge 3.4'te bunun açık bir örneği olarak görülebilir.

Çizelge 3.4. KONGRA-GEL İç Tüzüğü ile TBMM İç Tüzüğü'nün Mukayeseli Analizi
(KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007; TBMM İç Tüzüğü, 1973; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982)

	T.C ANAYASASI MECLİS İÇ TÜZÜĞÜ	KONGRA-GEL İÇ TÜZÜĞÜ
Yapısal Olarak Yasama Organı Betimlemesi	Türkiye Büyük Millet Meclisi (Anayasa md. 75)	KONGRA-GEL (KCK Sözleşmesi md.12)
GK Üye Sayısı	Genel kurul şeklinde toplanır. 600 üyesi bulunur (Anayasa md. 75-76)	Genel Kurul şeklinde toplanır. 300 üyeden oluşur. (İçtüzük md.2)
Üyelik Şartı Olarak Yemin	Göreve başlamak için yemin şartı aranır (Mec. İçtüzüğü md.3)	Göreve başlamak için yemin şartı aranır (İçtüzük md. 2)
GK Toplantı Dönemleri	Ekim-Temmuz ayları arasında faaliyettedir (Mec. İçtüzüğü md.4-5)	Olağan toplantı yılda bir kez Nisan ayında yapılır (İçtüzük md.3)
Meclisi Yöneten Organ	Bakanlık Divanı (Mec. İçtüzüğü md.8-12)	Başkanlık Divanı (İçtüzük md.5)
Başkanlık Divanının Görevleri	TBMM'nin işleyişini ve düzenini sağlamak (Mec. İçtüzüğü md.8-18)	KONGRA-GEL'in işleyişi ve düzenini sağlamak (İçtüzük md.5- 9)
Çalışma Prensibi Olarak Komisyonlar	Anayasa, adalet, içişleri, milli savunma, dışişleri, sağlık, aile, dilekçe, plan bütçe, insan hakları (Mec. İçtüzüğü md.20)	Sosyal, siyasal, ideolojik, maliye, kadın, halk savunma, halkla ilişkiler komisyonları (İçtüzük md.9)
GK Başkan ve Üyelerininin Görüşme Konularına Katılamaması	GK'ya başkanlık eden başkan ve üyeler, GK'da görüşülen konular hakkında görüşünü açıklayamaz (Mec. İçtüzüğü md.64)	Başkan ve üyeler taraft tutucu tartışmalara giremez ve oy kullanamaz (İçtüzük md.16)
Tasarı/Teklif Farkı	Bütün bakanlarca imzalanan kanun önerisi: tasarı; Milletvekillerince hazırlanan öneri, teklif olarak nitelendirilmiştir (Mec. İçtüzüğü md.73-74)	Yürütme Konseyi tarafından hazırlanan kanun önerileri tasarı olarak; üyelerce verilen öneriler ise teklif olarak adlandırılmıştır (İçtüzük md.18)
Denetim Mekanizmaları	Soru, genel görüşme, Meclis araştırması, Gensoru, Meclis Soruşturması (Mec. İçtüzük md.96- 114)	Soru önergesi, genel görüşme, Kongre soruşturması, gensoru (İçtüzük md.23-26)
Oylama Şekilleri	İşaretle oylama, açık oylama, gizli oylama (Mec. İçtüzük md.139).	İşaretle oylama, gizli oylama açık sayım, açık oylama (İçtüzük md.27)

KONGRA-GEL iki yılda bir Genel Kurul Toplantıları yaparak, örgütün genel politikaları, stratejileri, taktik ve eylemselliği, siyasal alandaki faaliyetleri, Öcalan'ın perspektifleri ve KCK organları-yapılanmaları hakkında düzenleme, yenileme ve revizyonlara gidebilmektedir. Bu kapsamda örgütün en geniş katılımlı ve etkin toplantıları olduğu ifade edilebilir. 2. Bölümde PKK'nın Kongre ve Konferanslarına ayrıntılı şekilde yer verilmişti. KKK sistemine geçişle birlikte bu kongrelerin yerini büyük ölçüde Genel Kurul Toplantıları almıştır. Ancak PKK'nın 2008 yılında 10. 2013 yılında ise 11. Kongreleri de örgütün en önemli toplantıları arasında sayılabilir. PKK'nın bu kongreleri Yeniden PKK hamlesi sonrası, PKK'nın yeni konumu bağlamında değerlendirilmesi gerektiği için KONGRA-GEL'in işlevselliği ile aynı derecede olduğu düşünülemez (Fıratnews.com, 2013). KONGRA-GEL'in Genel Kurul Toplantılarına genel çerçevede bakıldığında;

- **1. Genel Kurul Toplantısı:** 27 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantıda KADEK yapılanması fesh edilerek, örgütün doğrudan KONGRA-GEL çatısı altında tüm faaliyetlerini sürdürme kararı aldığı toplantıdır. Meclisleşme stratejisi bu süreçte gelişmiştir (KONGRA-GEL, 2003b).
- **2. Genel Kurul Toplantısı:** 16-26 Mayıs 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantının, örgüt içindeki gruplar arasında Gelenekçiler-Reformcular ayrımının yaşanması, KADEK ve KONGRA-GEL'in terör örgütleri listesine eklenmesi, örgütten kopmaların engellenmesi ve yeniden eylemsel sürece geçiş konuları ele alınmıştır. Ayrıca KONGRA-GEL bünyesinde yürütme yapısı teşkil edilmiştir (KONGRA-GEL News Bulletin, 2004).
- **3. Genel Kurul Toplantısı:** 04-21 Mayıs 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantının; "PKK'nın Yeniden İnşa" Kongresi ile paralel ve bu kongrenin devamı niteliğinde olduğu, ayrıca tüm örgüt yapılarının üst örgütlenme olarak Koma Komalen Kürdistan yapılanmasına bağlandığı ve ilk sistematik çatı örgütlenmenin ihdas edildiği bir toplantıdır. KONGRA-GEL bu toplantı sonrasında üst örgütlenme statüsünden çıkarak yasama organı haline getirilmiştir (PKK'nın Yeniden İnşa Kongresi, 2005).
- **4. Genel Kurul Toplantısı:** 17-22 Nisan 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu toplantı, KKK örgütlenmesinin yasama-meclis toplantısı olarak gerçekleştirilmiştir. KKK yapısının örgütlenme, faaliyet ve yapısal boyutuna ilişkin değerlendirmeler ve kararlar alınmıştır (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2006).

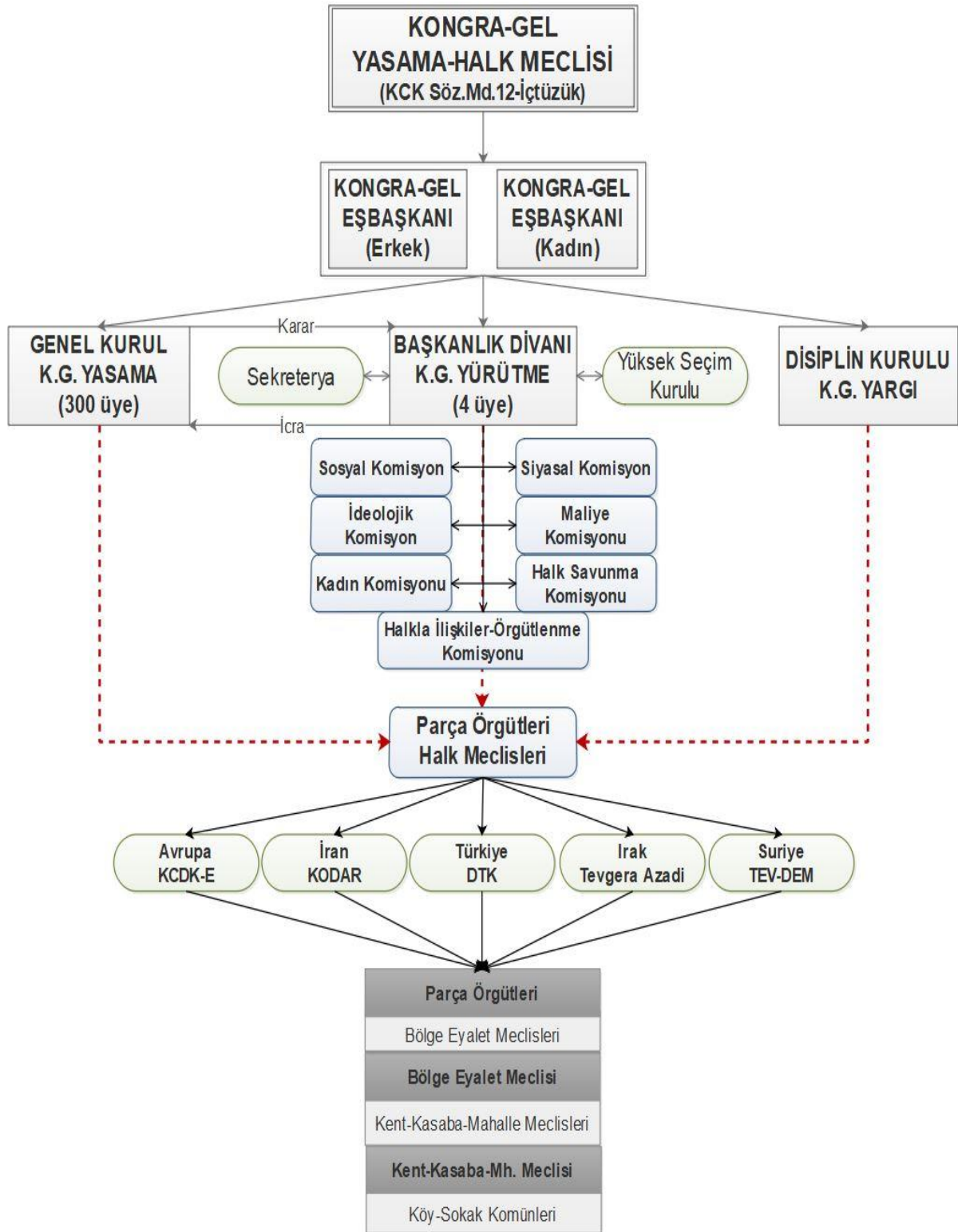
- **5. Genel Kurul Toplantısı:** 16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu toplantı, KKK yerine KCK örgütlenmesine geçişin gerçekleştirildiği genel kurul toplantısıdır. KCK'nın dört parçada da örgütlü yapılarının bulunması gerektiği kararı alınmıştır (Serxwebun, 2007-306: 2).
- **6. Genel Kurul Toplantısı:** 21-25 Temmuz 2008 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda, Yürütme Konseyinin, yargı yapılanmasının, Parça Örgütlenmelerinin ve Özgün yapılanmaların raporları ele alınmış, KCK yapısında belirli değişiklikler tartışılmıştır (Serxwebun, 2008-320: 21-31).
- **7. Genel Kurul Toplantısı:** 21-27 Temmuz 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantıda, KONGRA-GEL Başkanlık Divanı ve Yürütme Konseyi üyelerinin seçimi yapılmıştır. KCK Sözleşmesinin bazı maddelerinde değişiklik gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yargı sisteminde revizyona gidilmiş, parça örgütlenmelerinde ve yerelde meclis tarzı örgütlenmelerin daha sistemli ve örgütlü hale getirilmesi kararlaştırılmıştır (Serxwebun, 2009-332: 38-47).
- **8. Genel Kurul Toplantısı:** 05-10 Mayıs 2011, KCK üst yönetim yapı üyeleri ile ilgili rutin seçimleri gerçekleştirilmiş, parça örgütlenmelerin faaliyetlerine ağırlık verilmiş, özellikle Suriye'de yaşanması muhtemel gelişmeler karşısında KCK-Rojava/PYD'nin daha etkin örgütlenmesine ilişkin kararlar alınmıştır (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011).
- **9. Genel Kurul Toplantısı:** 30 Haziran-5 Temmuz 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantıda, KCK örgütlenme sisteminde önemli yapısal ve yönetici değişikliklerine gidilmiştir. KCK üst yapılanması olarak KCK Genel Başkanlık Konseyi oluşturulmuştur. Bu toplantıda ayrıca “Çözüm Süreci” bağlamında KCK'nın “Siyasi Tutum Belgesi” deklare edilmiş, örgütün siyasallaşma açısından ve bu alandaki faaliyetleriyle ilgili dönemsel yaklaşımları ortaya konulmuştur (ANFNews, 2013a; Yeni Özgür Politika, 2013; ANFNews, 2013c). **KCK Siyasi Tutum Belgesi** kapsamında Öcalan'ın belirlediği prensipler bağlamında Çözüm Süreci odaklı bir siyasi yol haritası benimsenmiş, bu kapsamda bir tutum belgesi hazırlanmıştır. Buna göre (ANFNews, 2013c);
  - Öcalan'ın “Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa Süreci” başlığı altındaki projesinin tüm yapılarda hayata geçirilmesi,
  - 23 Mart'tan itibaren “ateşkes ve geri çekilme” hareketinin onaylanması,
  - Siyasi sürece bağlı olarak HPG'nin ateşkes ve çekilmeye uygun, pasif savunma boyutunda hareket etmesi,

- Eylemselliğin devamı açısından kitlesel eylemler-serhildanlar düzenlenerek çözüm sürecinde AK Parti’nin siyasal anlamda sıkıştırılması, baskı kurulması,
  - Serhildan eylemleriyle birlikte “Barış ve Demokrasi Konferansı”nın düzenlenmesi ve Türkiye’de “demokratik örgütlenmenin (KCK sisteminin) inşası”,
  - Pasif savunma aşamasında beklenirken, her an saldırı olabileceği düşünülerek aktif savunmaya hazırlıklı olunması,
  - “Sürecin iktidar tarafından sabote edilmesi, oyalamaya dönüşmesi” durumunda Öcalan’ın duruşuna göre hareket edilmesi,
  - Suriye’de (Rojava) gelişen süreçte KCK-Rojava’nın üçüncü çizgiyi temsil etmesi ve burada yerel örgütlenmeleri inşa etmesi,
  - İran’da (Rojhilat) “devlet ile süren ateşkes sürecinin devamlılığını sağlama, olağanüstü gelişmelere hazırlıklı olma” şeklinde kararlar alınmış ve uygulamaya geçirilmiştir.
- **10. Genel Kurul Toplantısı:** 1 Ağustos 2016 tarihinde “Medya Savunma Alanlarında” gerçekleştirilen 10. Genel Kurul Toplantısında ağırlıklı olarak Suriye’de PYD/YPG’nin durumu ele alınmıştır. KCK ve KONGRA-GEL üst yönetim seçimleri yapılmıştır (ANFNews, 2016).

Yukarıda yer alan genel kurul toplantıları KCK yapısının nasıl şekillendiği konusunda genel bir kapsam sunmakla birlikte, KONGRA-GEL’in yasama organı olarak örgütün karar mekanizması olduğunu göstermektedir. KONGRA-GEL’in bu karar mekanizması boyutunun yanında bir diğer önemli özelliği de meclis yapısı olarak yukarıdan aşağıya bir rol modeli olmasıdır. KONGRA-GEL’in KCK yapısı, amacı, politik ajandası ve siyasallaşma boyutunda en önemli özelliği “Konfederal sistemde meclis” yapılarının oluşumuna öncülük etmesidir. KCK açısından “meclisleşme” hem toplumsallaşma, hem de siyasallaşma faktörleri sebebiyle önem arz etmektedir (Karaman, 2016: 217; Scribd.com, 2009: 1-9). KCK’nın meclisleşme faaliyetine öncülük eden KONGRA-GEL kendi içyapısında ve parça örgütlerin yasama organlarının faaliyetlerinde sistemli bir yapı oluşturabilmek için komisyonlar üzerinden örgütlenmektedir. Bu komisyonlar KCK’nın Alan Merkezlerine benzer nitelikte olmakla birlikte bazı farklılıkları da barındırmaktadır. KONGRA-GEL yapısı yakından incelendiğinde ortaya çıkan tablo, bu yapının bir devlet oluşumunun meclisi-yasama organı şeklindedir. Bu yasama organının komisyonları yürütme organına bağlı bakanlıklar ile paralel şekilde ve isimlerde teşkil edildiği gibi yapılandırılmıştır. KCK’nın Alan Merkezleri ya da yürütme

yapısı herhangi bir iç ya da dış faktöre bağı olarak etkisiz hale gelmesi durumunda KONGRA-GEL kendi iç yapısından ya da parça örgütlerinin halk meclisleri vasıtasıyla yeni yürütme organı ve icra komiteleri doğurabilecek şekilde rejeneratif bir sistem ekseninde oluşturulmuştur. Bu durum KCK'nın askeri, adli operasyonlar ya da içyapısındaki bozulmalara karşı aynı zamanda bir sigorta işlevi görmektedir (Özcan, 2012: 132).

Şekil 3.6. KONGRA-GEL (Yasama-Halk Meclisi) Yapılanma Şeması (KCK Sözleşmesi, 2007; KONGRA-GEL İç Tüzüğü, 2007)

Yukarıda yer alan şemada parça örgütlerin yasama organları belirtilmiştir. Bu organlar KCK sözleşmesinde ayrı ayrı belirtilmemekle birlikte, örgütün parça örgütlenmelerine bağlı internet ya da basın-yayın organlarında bu yapıların Halk Meclisi işlevi üstlendikleri vurgulanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu halk meclislerine ilişkin sözleşme, tüzük, yönetmelik ve haberler incelendiğinde aşağıda belirtilen yapıların KCK'nın "Parça Örgütlerine" bağlı yasama organları olduğu ve KONGRA-GEL ile eşdüzlemde yapılandıkları anlaşılmaktadır.

- KODAR (İran): Doğu Kürdistan Özgür ve Demokratik Toplum (KODAR, 2017),
- TEV-DEM (Suriye): Tevgera Civaka Demokratîk-Demokratik Toplum Hareketi (TEV-DEM, 2011),
- KCD-DTK (Türkiye): Kongreya Civaka Demokratik-Demokratik Toplum Kongresi (Kongreya Civaka Demokratik, 2011),
- KCDK-E (Avrupa): Kongreya Civaken Demokratik en Kurdtaniyen li Ewropa-Avrupa Demokratik Kürt Toplum Kongresi (KCDK-E, 2011)

3.3.4. KCK Yürütme Organı Yapısı ve İşleyişi

KCK örgütlenmesinin pratikte en yoğun faaliyet gösteren ve işlevsel olan yapılanması yürütme organıdır. Yürütme organı sözleşmede belirtilen haliyle geniş bir yapılanmaya sahip olmakla birlikte, bu durum uygulamada da benzer bir şekilde gelişmektedir. KCK yürütme yapısının üç temel alanda örgütlenmesi bulunmaktadır. Bunlar; Alan Merkezleri, Özgün-Demokratik Örgütlenme ve Parça Örgütlenmesidir (KCK Sözleşmesi, 2007). Parça Örgütlenme ve Özgün-Demokratik Örgütlenme sözleşmede yürütme dışında ayrı başlıklarda incelenmekle birlikte, Alan Merkezleri (KCK Sözleşme Md.14) başlığı altında bu yapıların uzantıları söz konusudur. Bu bağlamda her iki yapının yürütme organı ile bağlantısı daha yoğun şekilde olmaktadır.

KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı (Y.K.B.) yapısı üzerinde yakın dönemde yapılan ve bu yapının bir üst boyutu haline gelen KCK Başkanlık Konseyi, doğrudan yürütme organı olmamakla birlikte, örgütün pratik faaliyetlerinin icrası noktasında aktif pozisyonunda olduğu için, Y.K.B. üstünde bir yapı haline gelmiştir (ANFNews, 2013a). Ancak bu durum Y.K.B.'nin işlevini ve misyonunu değiştirmemiştir. KCK sözleşmesi kapsamında şekillenen Y.K.B. örgütün icra organı olarak bir devletin "Bakanlar Kurulu" niteliğinde

şekillendirilmiştir. Bünyesindeki alan merkezleri KCK'nın parça örgütlenmelerinin de icra yapılarının rol modeli şeklinde teşkil edilmiştir (KCK Sözleşmesi, 2007). KCK Y.K.B.'nin Parça Örgütlerin Yürütmeleri, Alan Merkezleri ve Demokratik-Özgün Örgütleri altında çok sayıda yapılanma bulunmaktadır. Bu yapıların her birinin kendi bünyelerinde de birçok alt birimi bulunduğu, bu yapıların kendi yönetmelik, tüzük ve sözleşmelerinden anlaşılmaktadır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009).

Yürütme Konseyi bünyesinde 2011 yılından itibaren 35-40 kişilik bir üye yapısı oluşturulmuş, 2007 yılındaki 30 kişilik üye sayısı revize edilmiştir (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011: 23-27). Y.K.B. altındaki yapılar üç başlık altında incelendiğinde bu yapının oluşumu, faaliyet alanları ve işleyişi daha sağlıklı anlaşılacaktır.

3.3.4.1.KCK Yürütme Konseyi Alan Merkezleri

Alan Merkezleri yapısı içerisinde yer alan 5 yapılanmanın her birisi belirli bir örgütsel alana yönelik yapılandırılmıştır. Bu alanlardan birincisi olan İdeolojik Alan Merkezi; Kürt Ulus inşasının ve Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigmasının hayata geçirilmesi için gerekli olan endoktrinasyonu sağlayan yapılanmadır. Örgüt kadrolarının kimlik inşası, aidiyet ve örgüte bağlılıkları için her tür örgüt içi ve dışı faaliyeti, örgütlenmeyi organize eden yapılanmadır (Öcalan, 2013c: 108-109). KCK sözleşmesinde belirtilen alt birimleri itibarıyla ideolojik alanın üç temel boyutta yapılandırıldığı görülmektedir. Bunlar Bilim Aydınlanma Komitesi, Basın Komitesi, Kültür Komitesi şeklindedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 20).

i. İdeolojik Alan Merkezi

- **Bilim Aydınlanma Komitesi:** İdeolojik alan bünyesindeki Bilim Aydınlanma Komitesi örgütün temel ideolojisi olan demokratik ekolojik toplum paradigması ve pratikteki dönemsel ajandalar olan demokratik konfederalizm, demokratik özerklik, demokratik komünal toplum gibi amaçların örgüt kadrolarınca anlaşılmasını sağlamak amacıyla basın-yayın organlarına çalışmalar hazırlamaktadır. Ayrıca bu yapılanma Kandil merkezli kırsal alandaki tüm kampların ideolojik eğitim merkezidir. Bu durum sadece kırsal alanda değil, parça örgütlerin meclis ve toplum koordinasyonu (yürütme organları) için de geçerlidir (Bilim Aydınlanma Komitesi, 2009: 75-115). Bilim

Aydınlanma Komitesi aynı zamanda Öcalan'ın ideolojik yaklaşımlarını ve perspektiflerini örgütsel literatür haline getirilmesini sağlamaktadır (Öcalan, 2008: 86).

- **Basın Komitesi:** İdeolojik alanın ikinci yapılanması ise Basın Komitesidir. Basın Komitesi (Yekitiya Ragehandina Demokratik- Demokratik Aydınlanma Birliği) YRD yapılanması olarak tüm KCK basın-yayın faaliyetlerinin çatı organizasyonudur. Parça örgütlenmeleri ve Avrupa Basın-Yayın faaliyetlerine öncülük etmekte ve perspektif sunmaktadır. Basın Komitesi uygulama alanında öncelikli işlevsel oluşumlardan birisidir. Basın Komitesi-YRD yapılanması örgütün en temel propaganda aracı olması sebebiyle her zaman öncelik verilen bir birim olmuştur. Bu birimde ve bağlı oluşumlarında görev alan örgüt mensubu sayısı diğer alan yapılarına göre daha yoğundur (PKK Merkez Komite, 2008: 109-110). Basın Komitesinin kendi yönetmelik ve düzenlemeleriyle alt birimleri oluşturulmaktadır.
- **Kültür Komitesi:** İdeolojik alanın üçüncü yapısı ise Kültür Komitesidir. Bu komitenin işlevsel bir forma girmesi TEV-ÇAND kültür örgütlenmesi ile sağlanmıştır. TEV-ÇAND yapılanması Kürt kültür ve edebiyatının kurumsal bir yapı altında Kürt Ulus inşası ve KCK'nın politik ajandası doğrultusunda şekillenmesini hedeflemektedir (Serxwebun, 2008-320: 69-77).

ii. Siyasi Alan Merkezi

- **Siyasi Komite:** KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisini maksimize etmek ve bu alanda yoğun örgütlü faaliyet yürütebilmek amacıyla gerek legal, gerekse illegal boyutlarıyla tüm siyasi yapıları koordine eden komitedir. Siyasi Komitenin iki temel boyutu bulunmaktadır. Bunların birincisi “İç Siyasi Komite”, ikincisi ise “Dış Siyasi Komite”dir. İç siyasi komite parça örgütlenmelerindeki siyasi oluşumların koordinesine bakarken, dış siyasi komite diplomasi ve lobi faaliyetlerine yönelmektedir (Sexwebun, 2005-282: 19).
- **Ekoloji ve Yerel Yönetimler Komitesi:** Ekolojik toplum paradigması kapsamında şehir yapılarında bu paradigmaya bağlı toplumsal bir sistem oluşturmayı ve bunu pratiğe dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu yapının ekoloji ayağından ziyade yerel yönetimler boyutu daha öncelikli bir nitelik taşımaktadır. Özellikle Demokratik Özerklik Stratejisinin hayata geçirilebilmesi için yerel yönetimler alanında örgüt kadrolarının ve KCK'nın siyasi alanında çalışan üyelerinin yerel yönetimlere ilişkin etkin olmaları gerekmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 21).

- **Dış İlişkiler Komitesi:** KCK'nın diplomasi ve lobi faaliyetleri, devletlerle, uluslararası kuruluşlarla yürütülecek olan işbirliği, ortaklık ya da görüşmelerin düzenlenmesi misyonuna sahiptir. Dış İlişkiler Komitesi KCK açısından uluslararası alanda meşruiyet zeminini güçlü tutabilmek ve bu alanlarda güçlü bir diplomasi zeminine sahip olabilmek için öncelikli kurumsal yapı olarak görülmektedir.
- **Azınlıklar ve İnanç Grupları Komitesi:** Siyasi alan içerisinde kritik bir görevi olan bu komite özellikle; Kürdistan İslam Toplumu-Civaka İslamiya Kurdistan (CİK), Kürdistan Yezidiler Birliği, Kürdistan Aleviler Birliği ve bu üç yapının dernek veya federasyon yapılarını kapsamaktadır (Semiz, 2013: 169; Çiçek, 2008).
- **Hukuk Komitesi:** KCK'nın kendi iç hukuk sistemi ve mevzuat yapısıyla ilgili durumları ve revizyonları ele aldığı gibi, örgüt kadrolarının karşı karşıya oldukları hukuki sorunlar ve adli süreçleri aşabilmek ve bu alanda parça yapılarına destek sunmak gibi faaliyetleri yürütmektedir. Hukuk Komitesi özellikle Öcalan'ın cezaevi ve hukuki durumu başta olmak üzere KCK davaları ve yurtdışında KCK bileşenleriyle ilgili adli konuları ele almaktadır. Özellikle Avrupa'daki hukuk dernekleri ile yakın temas kuran ve koordineli çalışan bir yapılanma olan Hukuk Komitesi, bu derneklere KCK'nın dönemsel ajandasını ve politikasını göstermektedir. Hukuk Komitesi aynı zamanda Halk Mahkemelerinin savcılarının belirlenmesi görevini de yürütmektedir (Sexwebun, 2005-282: 21).

iii. Sosyal Alan Merkezi (KCK Sözleşmesi, 2007: 21-22)

- **Sosyal Komite:** Geniş bir görev tanımı olmakla birlikte bu görev tanımlarının örgütün pratik boyutundan çok teorik boyutunu ilgilendirdiği sözleşmenin 14/3-a bendinden anlaşılmaktadır.
- **Halk Sağlığı Komitesi:** KCK'nın gerek kırsal alanda yaralanan örgüt mensupları için, gerekse toplum ile daha etkin ilişkiler kurabilmek amacıyla teşkil ettiği bir yapıdır.
- **Dil ve Eğitim Komitesi:** KCK açısından Kürtçe ve Anadil konusu bir yandan propaganda unsuru olması yönüyle önem taşımakta, öte yandan Kürt Ulus İnşasının önemli bir boyutu olması sebebiyle değer ifade etmektedir. Bu yapı bünyesinde yer alan TZP Kurdi⁴⁶, alanda aktif faaliyet gösteren organdır.
- **Emekçiler Komitesi:** İşçileri esas alan ve özgün olarak örgütlenen sendikal yapıların sistem içerisindeki koordinasyonunu sağlamaktadır. KCK siyasal alanda etkin olabilmek

⁴⁶ TZP Kurdi, KCK Dil ve Eğitim Komitesi ile paralel hareket eden ve dernek statüsünde faaliyet yürüten bir oluşumdur.

ve baskı unsuru rolünü güçlendirebilmek için sendikal boyutta da aktif olmayı hedeflemiş ve bu yapılanmayı ihdas etme gereği duymuştur.

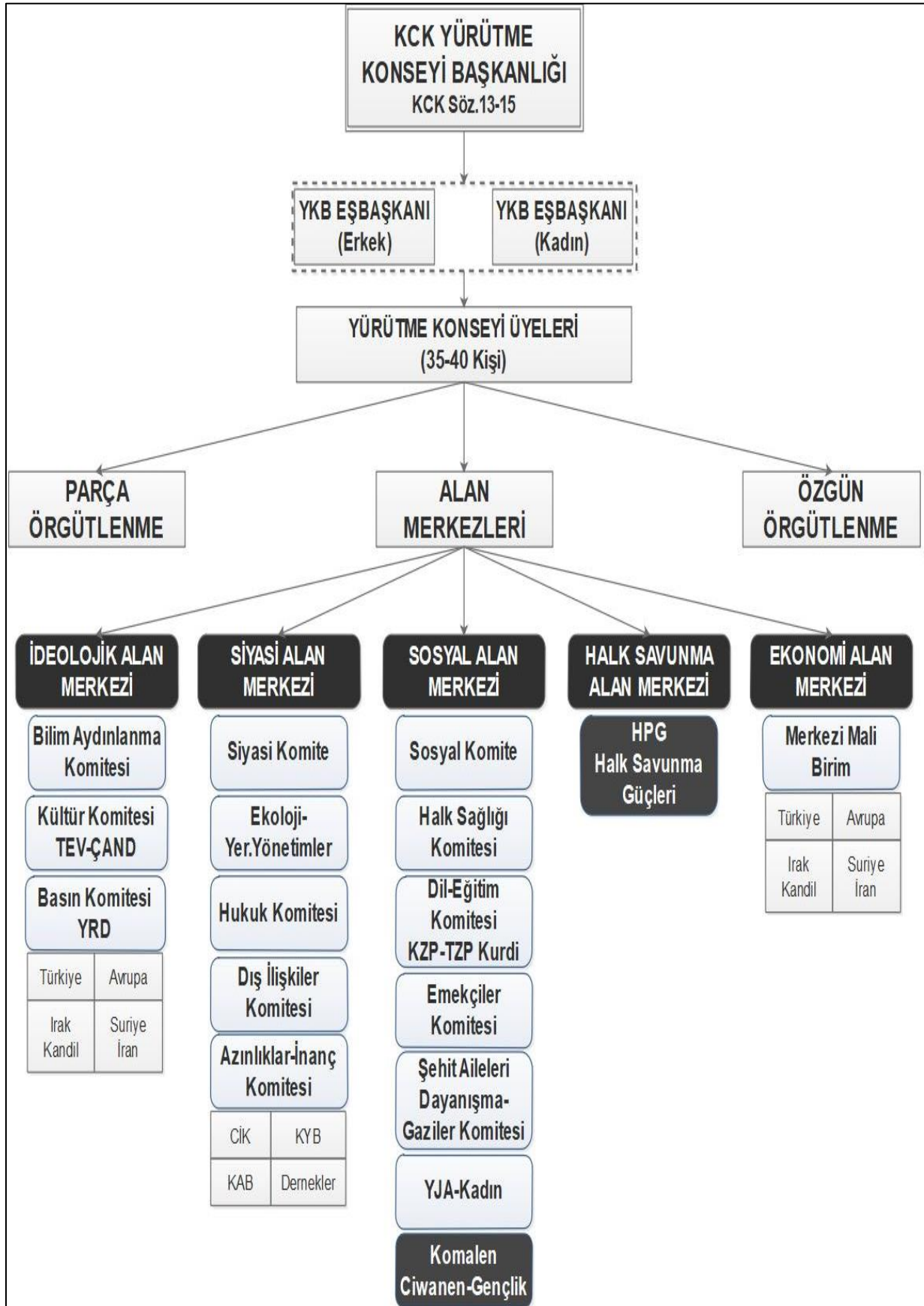
- **Komalen Ciwan Koordinasyonu:** Özgün örgütlenen bu yapılanma Alan Merkezleri içerisinde de teşkilatlandırılmıştır. Tüm parça örgütlerindeki gençlik yapılarının çatı organizasyonudur. Kendisine ait bir yönetmelik ile bu sistemi şekillendirmekte olan Komalen Ciwanen, KCK'nın en aktif yapılarından birisidir. Bu yapı özellikle örgüte kadro olacak gençlerin belirlenmesi, katılımları, örgütlenmeleri, eğitimleri, eylemsellikleri ve KCK paradigmasına uygun şekilde hareket etmelerini sağlamaktadır.
- **YJA (Yekitiya Jinen Azadiya-Kadın Özgürlük Birliği):** Sosyal alan merkezindeki kadın örgütlenmesi olan YJA özellikle toplumsal tabanda kadın örgütlülüğünü geliştirmeyi hedefleyen yapılanma olup, bu alan merkezine bağlı olduğu ölçüde KJB'nin bir bileşeni olarak da faaliyet göstermektedir.
- **Özgür Yurttaşlık Koordinasyonu:** KCK'nın temel paradigması olan Demokratik Ekolojik Toplum yapısının sosyal alanda inşa edilmesini hedeflemekte ve bu amaçla yereldeki halkın örgütlenme kültürünü geliştirmeye çalışmaktadır.

iv. **Halk Savunma Alan Merkezi (KCK Sözleşmesi, 2007: 22)**

- Halk Savunma Alan Merkezi, HPG'nin KCK oluşumları ile koordinasyonunu sağlayan temel birimdir. Bu yapılanma ile özgün örgütlenen HPG arasında doğrusal bir bağlantı ve ilişki bulunmaktadır. HPG Konferanslarının düzenlenmesi, diğer organ ve alt örgütlenmelere ilertilmesi ve işleyişin sağlanması HSM tarafından yapılmaktadır. 2013 yılında yapılan KONGRA-GEL 9. Genel Kurul Toplantısında Halk Savunma Alanı üzerinde yapılan düzenlemeler doğrudan HPG'yi şekillendiren revizyonlar olarak gelişmiştir (ANFNews, 2013b).

v. **Ekonomik Alan Merkezi (EKAM) (KCK Sözleşmesi, 2007: 22-23)**

- KCK'nın ekonomik örgütlenmesini şekillendiren Ekonomik Alan Merkezi tüm parça örgütleri üzerinde koordine görevi üstlenmekte ve KCK'nın bu alana ilişkin (özellikle kooperatifçilik) perspektiflerini hayata geçirmeye çalışmaktadır. EKAM bünyesinde Merkezi Mali Birime bağlı olarak Türkiye, Irak, İran, Suriye, Avrupa ve diğer yurtdışı birimleri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra ihtiyaca göre her alt örgütlenme kendi mali sistemini oluşturmaktadır (Öcalan, 2016; Öcalan, 2012: 73-93).

Şekil 3.7. KCK Yürütme Parça-Alan Merkezleri Yapılanması (KCK Sözleşmesi, 2007)

3.3.4.2.KCK Yürütme Konseyi Parça Örgütlenmeleri

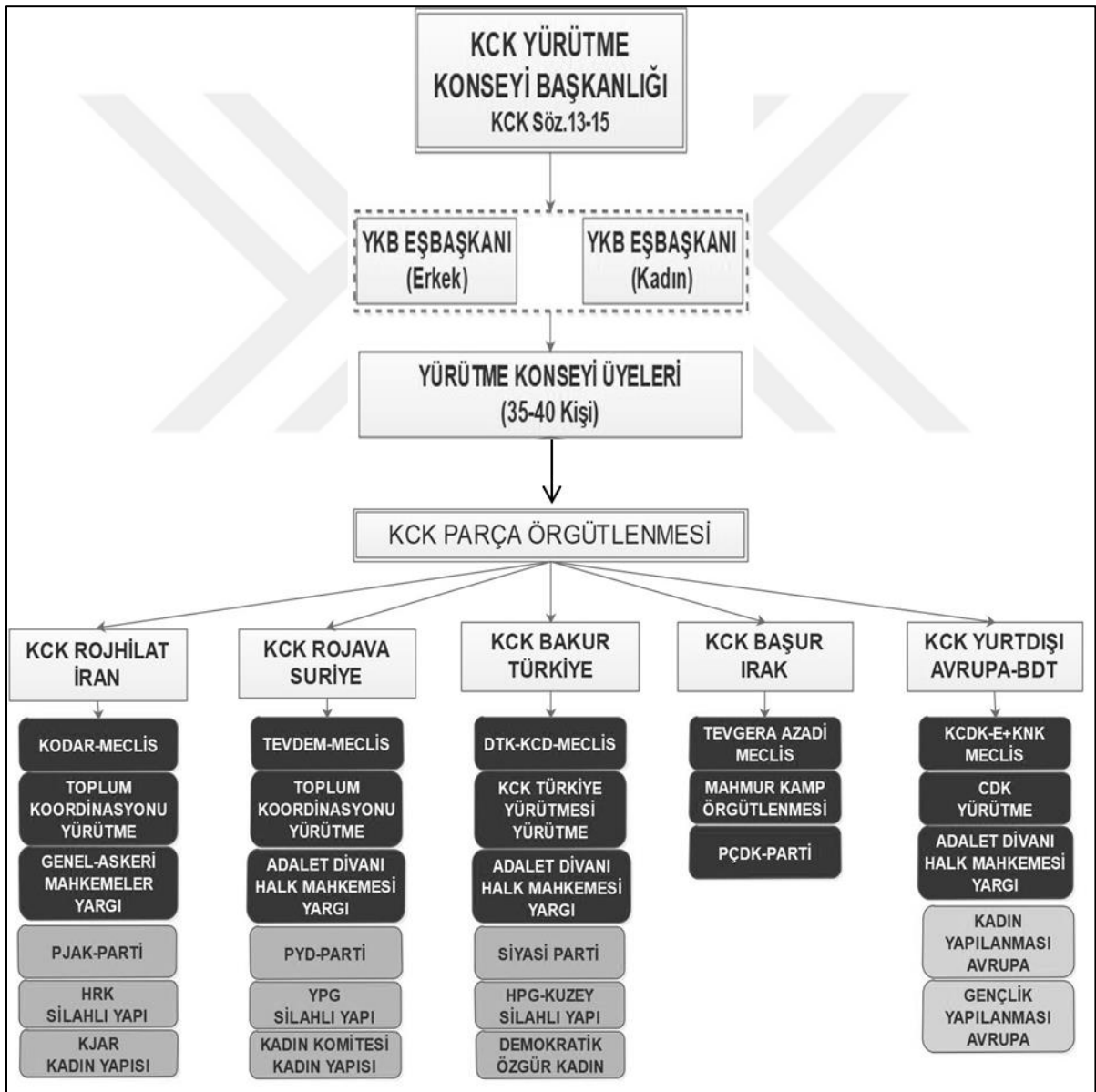
KCK yapılanmasının parça örgütlenmeleri dört temel bileşen ve yurtdışı (Avrupa BDT) alanları üzerine kurulmuştur. Parça örgütlenmelerinin yapılanmaları KCK sözleşmesi bağlamında şekillenen KCK yapılanması ile aynı genetik kodlara sahiptir. Birbirlerinin izdüşümü olan bu yapılanmaların sözleşme, yönetmelik ve tüzükleri de amaç, ideoloji, örgütlenme sistemleri boyutuyla da özdeş niteliktedir. Suriye, Irak, İran ve Türkiye’deki parça örgütlenmeleri 2002 ve 3003 yıllarında PKK’nın revizyon sürecinde kurulan yapılardır. Her ne kadar KKK sistemine geçişe kadar kağıt üzerinde örgütlenen ve alanda aktif olmayan bu yapılar 2005 sonrası aktifleştirilmeye başlanmış, örgütlenme düzenleri şekillendirilmiştir. Ancak bu düzenlemelerin pratikte istenilen etkileri göstermesi KCK yapılanmasına geçiş (2007 sonrası) ile birlikte gelişme göstermiştir. Özellikle Suriye Parça Örgütlenmesi KCK Rojava-PYD-TEVDEM-YPG yapıları 2011 yılında Suriye’deki iç savaşın başlaması neticesinde bölgesel otorite boşluğu kapsamında etkili bir örgüt yapısına evrilmeye başlamıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017).

Parça örgütlenmelerin herbirinin kendi içinde yasama-yürütme-yargı oluşumları ve bu oluşumların pratikleştiği yapılarla teşkilatlanmaktadır. Ayrıca kendi yapılanmaları içerisinde özerk bir nitelikleri bulunmaktadır. Bu konu hakkında Öcalan 3 Mart 2010 tarihli avukat görüşmesinde, bir yandan KCK’nın illegal yapı olduğuna vurgu yaparken, bu yapının aynı zamanda tüm parça örgütlerinin üst oluşumu şeklinde yapılandırıldığını ifade etmekte ve parça örgütlerin kendi alanlarında kendi takdir yetkilerine göre hareket ettiğini belirtmekte ve bu konuyu; *“KCK ise tamamen farklıdır, illegal bir yapılanmadır. Silahlı güçleri vardır. Dört parçada örgütlenmesini yürütür, kendisini dört parçada örgütler. Ben bunları sadece Türkiye için belirtiyorum. KCK İran’da, Irak’ta, Suriye’de nasıl örgütlenir, diğer oluşumlarla ilişkileri nasıl olur, bunu kendileri belirler”* ifadeleriyle vurgulamaktadır (Abdullah Öcalan Avukat Görüşme Notu, 2010: 29).

KCK Parça örgütlenmelerinin fikri ve amaçsal boyutu “Demokratik Konfederalizm” kapsamında gelişmiştir. Her parça örgütlenmesi birinci derecede politik ajandasını bulundukları ülkede demokratik özerk bir yapılanma kurmaya, ikinci aşamada ise demokratik konfederalizm şemsiyesi altında birleşmeyi hedeflemektedir (Çelik, 2015: 83-91; Öcalan, 2015a). Bu bağlamda demokratik konfederalizm çatısı altında KCK sözleşmesine bağlı olarak Suriye’de KCK Rojava (Batı), Türkiye’de KCK Bakur (Kuzey), İran’da KCK Rojhilat

(Doğu), Irak'ta ise KCK Başur (Güney) şeklinde ülke örgütlenmeleri oluşturulmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2005: 28).

Parça örgüt yapılarının teşkilatlanmalarının genel kapsamı KCK sözleşmesinde belirtilirken kendi yapısındaki örgütlenmeleri parça örgütlenme yönetmelik-tüzük-sözleşmelerinde belirlenmektedir. Bu kapsamda parça örgütlenmeleri ayrı ayrı genel kapsamıyla ele alındığında bu yapıların KCK sistemi içerisindeki yerleri ve örgütlenme sistemleri daha sağlıklı anlaşılacaktır.

Şekil 3.8. KCK Parça Örgütlenmeleri (KCK Sözleşmesi, 2007; İçişleri Bakanlığı, 2017; KODAR, 2017; TEV-DEM, 2011)

Harita 3.1. KCK Parça Örgütlenmesinin Sınırları-Haritası (Bila, 2016:166)

Yukarıda yer alan şema ve haritada her bir parça örgütlenmesinin kendi bünyesinde yasama, yürütme ve yargı erklerine sahip oldukları görülmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007). Bu yapıların içinde bulundukları devletlere göre yapılanmalarını şekillendirdikleri Irak'taki PÇDK oluşumundan anlaşılmaktadır. Bu ülkede KDP ve diğer Kürt oluşumların varlığı, Medya Savunma Alanları ya da Mahmur Kampı gibi bölgelerin mevcudiyetleri, bu ülkede diğer ülkelerden farklı bir sisteme gidildiğini göstermektedir (KONGRA-GEL Yürütme Konseyi, 2004). Bu çalışmada KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkileri bağlamında daha çok Türkiye ayağı üzerinde yoğunlaşmış ve gerektiği durumlarda diğer parça örgütlerinden bahsedilmiştir.

3.3.4.3.KCK Yürütme Konseyi Demokratik-Özgün Örgütlenmeler

KCK sözleşmesinin Yürütme ayağında üçüncü yapılanma Demokratik-Özgün Örgütlenmelerdir. Bu örgütlenmeler faaliyet alanları ve kendi içyapıları itibariyle özerk bir sisteme sahip olacak şekilde kurgulanmış, ancak ağırlıklı olarak faaliyet alanlarının Yürütme

Konseynine bağılı şekillenmesi sebebiyle bu yapı altında gösterilmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007). Özgün örgütlenmeler sözleşmede “Demokratik Örgütlenme Sistemi” başlığı altında;

- PKK (Partiye Karkeren Kurdistan-Kürdistan İşçi Partisi),
- KJB (Koma Jinen Bilind-Yüce Kadınlar Topluluğu),
- Komalen Ciwanen Demokratik Kurdistan (Demokratik Gençlik Konfederalizmi)
- Partiler, Dernekler, Birlikler, Sendikalar,
- Halk Savunma Güçleri, şeklinde teşkil edilmiştir.

PKK Yapılanması: Bu yapılanmaların örgütlenme ve faaliyetleri kendi yönetmelik, tüzük ya da sözleşmeleriyle belirlenmiştir. Bu bağlamda PKK yapısı 2005 yılında “Yeniden İnşa Kongresinde” kendi tüzük ve programını yenilemiş ve buna göre örgütlenmiştir (Şafak, 2005). PKK yapılanması KKK-KCK sistemine geçiş sonrası daha çok ideolojik alanda etkinlik göstermesi sebebiyle doğrudan bu alan merkezi ile ilişki içinde hareket etmeye başlamıştır. PKK yapılanması başlı başına örgüt hiyerarşisi içerisinde yeniden yapılandırılmıştır. Ancak bu yeni PKK örgütlenme sistemi ile KCK’nın kendi genel yapısı arasındaki bazı çakışmalar çeşitli soru işaretlerini ve yapı hakkındaki belirsizlikleri arttırmaktadır. Bu noktada PKK yapısının özgün örgütlenme vurgusuna dikkat edilerek bu karışıklık ve iç içe geçme sorunu aşılmaktadır. PKK yapısı da KCK’nın genel örgütlenme matığına paralel şekilde yasama-yürütme-yargı erklerini kendi bünyesinde oluşturmuştur (Öcalan, 2008). KCK’nın cezaevi yapılanması iki boyutta örgütlenen etkili bir organizasyondur. Bu boyutlardan birincisi İdeolojik Alan Merkezi, ikincisi ise PKK yapılanmasıdır. Cezaevi örgütlenmesi; “Dış Koordinasyon, İç Koordinasyon ve Konferans” yapılarından oluşmaktadır ve zindan yönetmeliği çerçevesinde örgütlenmektedir. Cezaevinin ağırlıklı ideolojik eğitim boyutu olması, bu yapının ideolojik alan ve bu alan kapsamında örgütlenen PKK bünyesinde hareket ettiğini göstermektedir. Bu nedenle cezaevi-zindan örgütlenmesi PKK-İdeolojik alana bağılı bir yapılanmadır. Cezaevi için ideolojik eğitim kaynakları büyük ölçüde Bilim Aydınlanma Komitesi, PKK ve PAJK’ın ideolojik alanlarınca hazırlanmakta ve tedarik edilmektedir (PKK Merkez Komite, 2008: 144; PAJK-Kürdistan Kadın özgürlük Partisi, 2012).

KJB Yapılanması: KJB örgütün kadın yapılanmalarının çatı örgütlenmesi olarak faaliyet yürütmektedir. Kendi içinde kadın alanında bir KCK yapısını andıran bu örgütlenme tüm parça yapılarındaki kadın örgütleri ve kırsal alan kadın yapısının çatı oluşumu olarak ifade edilebilir.

KJB, KCK sözleşmesinde sosyal alan içerisinde YJA (Yekitiya Jinen Azadiya) örgütlenmesi, halk savunma alanında HPG'ye bağlı YJA-Star silahlı yapılanması, PKK (İdeolojik yapı) içerisinde PAJK kadın partileşmesi, Komalen Ciwanen-Gençlik örgütlenmesinde ise “Genç Kadın” yapısı şeklindeki oluşumları kendi özgün formları ve örgütsel sistemi içerisinde koordine etmektedir. Bu yapıların yanında parça örgütlenmelerin kadın oluşumları da KJB koordinesinde örgütlenmektedir (Komalen Jinen Kurdistan, 2013). KJB, KCK yapısında olduğu gibi yasama yürütme ve yargı yapılarına sahiptir. Yasama organı olarak “Kadın Özgürlük Kurultayı”, Yürütme organı olarak “Yürütme Konseyi”, Yargı organı olarak ise “KJB Adalet Divanı” , disiplin kurulları ve mahkemelerinden oluşmaktadır (KJB, 2005: 201-219). Türkiye’de 2015 öncesi faaliyet yürüten Demokratik Özgür Kadın Hareketi-DÖKH yapılanması, 2015 yılı itibariyle KJA (Kongreya Jinen Azad-Kadın Özgürlük Kongresi) olarak revize edilmiştir. Bu yapılanma KJB’nin Türkiye yapısını temsilen örgütlenmekte ve faaliyetlerini sürdürmektedir (KJB-Tevgera Jinen Azad, 2015). Kadın yapılanması parça örgütlenmeleriyle birlikte çok saçaklı-bileşenli bir yapı olarak kendisini örgütlemiştir.

Komalen Ciwanen (Gençlik) Yapılanması: KCK’nın çatı gençlik örgütlenmesi olan Komalen Ciwanen, parça örgütlenmelerdeki tüm gençlik yapılarının koordinasyonunu, örgütlenme ve faaliyet ajandalarını belirlemektedir (Akbaş, 2011: 135). Parça örgütlerindeki gençlik yapıları kendi özerk yapılarına bağlı oldukları gibi çatı örgütlenmede de Komalen Ciwanen’e bağlıdırlar. Bu kapsamda gençlik örgütlenmesi kendi spesifik yapısı içerisinde özgün şekilde teşkilatlanmaktadır. Parça örgütlerinin yanı sıra KJB’nin bir bileşeni olan Genç Kadın yapısı gençlik boyutuyla Komalen Ciwan’ın da bünyesinde hareket etmektedir (Ciwanen Azad, 2017: 139). KCK’nın tüm parçalardaki gençlik yapıları sokak olayları, kitlesel eylemler ya da serhildan hareketlerinin öncü unsurları olarak kullanılmaktadırlar. Ayrıca gençlik örgütlenmesinde yer alan kişilerin aktif eylemlere katılımı ilerleyen aşamada kimlik inşasını tamamlamış, radikalleşme ve endoktrinasyonu sağlamış potansiyel kadro adayları anlamına geleceği için kırsaldaki silahlı yapıların ihtiyaçlarını karşılama boyutuyla önem taşımaktadır (Serxwebun, 2008-320: 32).

Örgüt, özellikle gençlerin şehirlerde gençlik örgütlenmesinin eylem komiteleri bünyesinde sokak olayları, molotflu saldırılar ve diğer illegal eylemlere katılmasını mutlak surette istemektedir. Bu gençlerin kolluk kuvvetleri tarafından yakalanması ve adli sürece muhattap olmaları örgüt açısından kısa vadede olumsuz görünen bir durum olsa da, orta ve uzun vadede

“militan kimlik inşası” için olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Ayrıca adli boyutta bir kez örgüt sempatisini, üyesi, eylemcisi olarak etiketlenme söz konusu kişi-geç için artık geri dönülemez bir yola girildiği düşüncesini kemikleştirmektedir. Bu durum örgüte daha sıkı tutunmasını ve daha hızlı radikalleşmesini sağlamaktadır (Alkan, 2002: 74). Gençlik katılımı ve örgütlenmesinin radikalleşme boyutu bu minvalde gelişirken, Komalen Ciwanen yapısı da militan kimlik inşasını geliştirmiş adayların örgüt kadrolarında ve birimlerinde uygun istihdamını (eğitimleri sonrasında) ayarlamaktadır (Ciwanen Azad, 2017). Komalen Ciwanen yapısının parça örgütlerindeki uzantıları aşağıdaki gibidir;

- Türkiye’de: YDGH (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi)+YDGK (Yurtsever Devrimci Genç Kadın),
- Avrupa’da: Ciwanen Azad (Özgür Gençlik)+Ciwanen Azad u Jinen (Özgür Genç Kadın)+YXX/YXK (Kürdistan Öğrenciler Konfederasyonu/Birliği) (Lekolin.org, 2013),
- Suriye’de: YCDRK (Yekîtiya Ciwanên Demokratîkî Rojavayê Kurdistanê-Rojava Demokratik Gençlik Birliği) (ETHA, 2015),
- İran’da: KCR (Komalen Ciwanen Rojhilat-Doğu Kürdistan Gençlik Topluluğu) (ROJnews, 2016),
- Irak’da: CBK (Ciwanen Başure Kurdistane-Güney Kürdistan Gençliği) (ANFNews, 2017).

Partiler, Birlikler, Dernekler, Sendikalar: Demokratik-özgün örgütlenme başlığı altında yer alan bu dört yapılanma özellikle legal alanda olmalarından kaynaklı, özgün şekilde örgütlendirilmişlerdir (KCK Sözleşmesi, 2007). Bu özgün örgütlenme yaklaşımı, KCK’nın illegal yapısının bu yapılar üzerinde doğrudan örgütsel-organik ilişki sebebiyle sorunlara yol açacağından dolayı geliştirilmiştir. KCK siyasallaşması ve toplumsallaşması açısından gerek toplum, gerekse politikaya doğrudan temas eden bu yapıların varlığı, KCK’ya çok boyutlu hareket alanı sağlamakta ve KCK’nın politik ajandasının pratikleşmesine zemin hazırlamaktadır. KCK illegal örgüt yapılarına verdiği önemi legal alanda örgütlenen bu yapılara da vermektedir. Özellikle çözüm süreci, ateşkes, eylemsizlik gibi dönemlerde bu yapıların işlevselliği daha da artmaktadır. KCK’nın demokratik örgütlenmeleri içerisinde partilerin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Özellikle siyasi partiler, KCK’nın siyasal kazanımları için en temel araçsal öğelerdir. Örgüt politik ajandasını hayata geçirebilmek amacıyla siyasi partileri aktif şekilde alanda kullanmayı bir pratik durumuna getirmiştir. Öcalan’ın partiler açısından ve Siyasi Komite

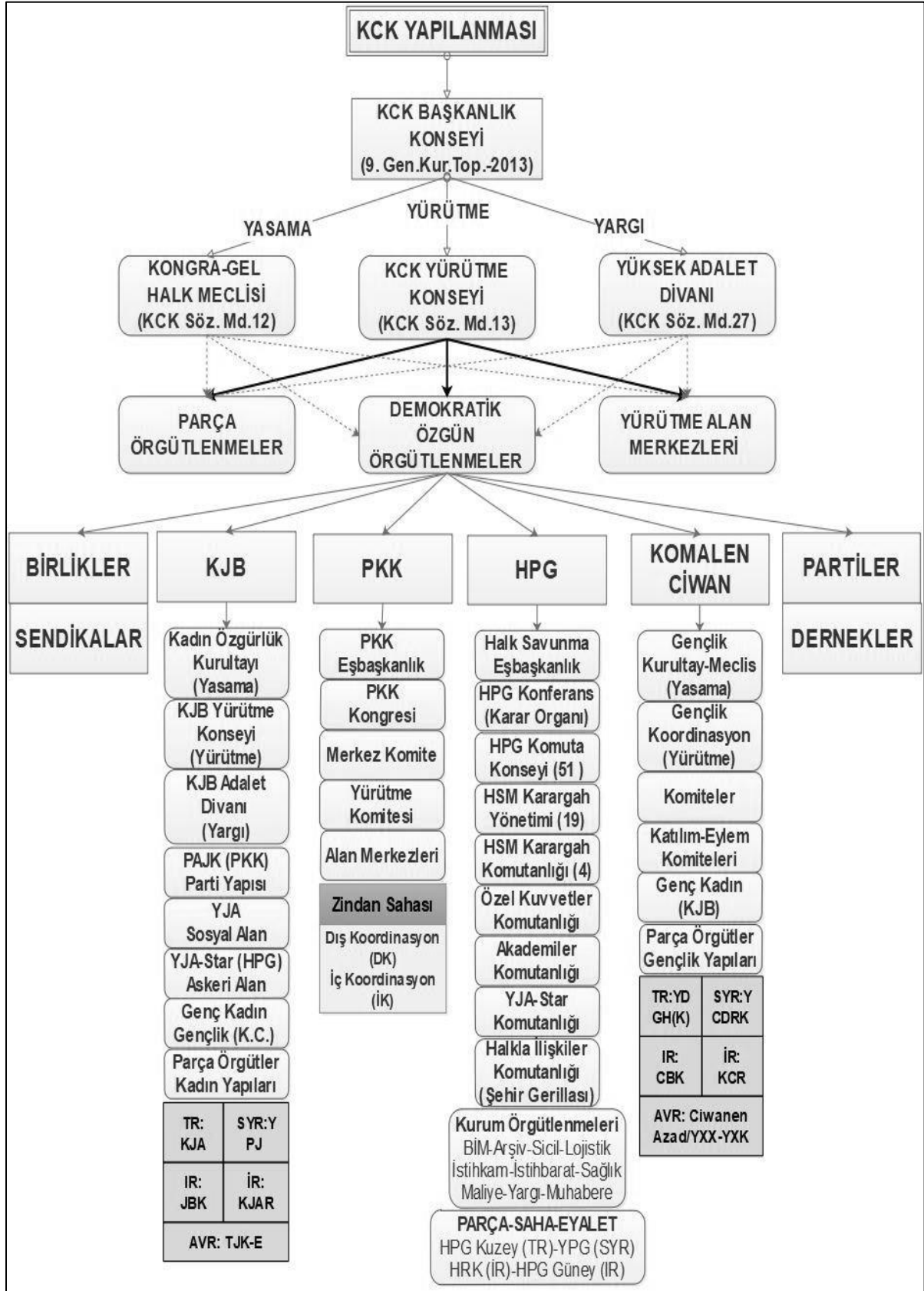
kapsamında ortaya koyduğu en önemli yaklaşımlardan birisi de Çatı Partisi örgütlenmesidir. 2008 yılından itibaren bu konuda açıklamalarda bulunan Öcalan Çatı Partisi yapısının teşkilatlanması konusunda avukat görüşmelerinde sıklıkla ısrarda bulunmuştur. 2010 sonrasında Çatı Partisi oluşumu, Halkları Demokratik Kongresi şeklinde teşkilatlanmaya başlamıştır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011).

Halk Savunma Güçleri (HPG): PKK/KCK'nın en geniş katılımlı örgütlenmelerinden birisi olan silahlı yapılanmadır. Bu silahlı yapılanma saha örgütlenmesi ve yapı örgütlenmesi olarak şekillenmiştir. Bu yapılanmaları HPG Yönetmeliği doğrultusunda gerçekleştirmektedir (HPG, 2005). HPG Yönetmeliği üzerinde HPG Konferanslarında çeşitli değişiklikler yapılmış ve son önemli yapısal değişim 2013 yılında gerçekleştirilen HPG 7. Konferansında yapılmıştır (ANFNews, 2013b). HPG silahlı eylem stratejisini mutlak surette KCK'nın politik ajandasına göre dizayn etmektedir. HPG Yönetimi içerisinde KCK Y.K.B.'nin yöneticilerinin de olması bu açıdan ciddi çatışmalar yaşanmasını önlemektedir. HPG, KCK'nın ve Öcalan'ın siyasallaşma alanında ve çözüm süreci-görüşmeler-müzakereler gibi dönemlerde (örgüt açısından) sigorta veya tehdit unsuru görevi üstlenmektedir. Bu yapılanma örgüt açısından ayrıca siyasal sistem üzerinde vesayet sistemi oluşturan asli unsurdur. HPG'nin yapısal boyutuna bakıldığında ise yönetmelikte yer alan hususlar kapsamında aşağıda belirtilen temel organlar belirtilebilir (Semiz, 2007: 288-306; ANFNews, 2013b; HPG Komuta Konseyi, 2013)

- **Halk Savunma Alan Merkezi:** Yürütme Konseyine bağlı koordinasyon birimidir.
- **Halk Savunma Güçleri:** KCK'ya bağlı en üst silahlı örgütlenmedir.
- **HPG Eşbaşkanlığı:** Bir erkek, bir kadın iki yöneticiden oluşmaktadır.
- **HPG Konferansı:** HPG'nin en üst karar organıdır, iki yılda bir toplanır. HPG'nin tüm çalışma alanlarını temsil edecek düzeyde bir delege bileşiminin katılımıyla toplanır. HPG Komuta Konseyi üyeleri, konferansın doğal delegeleridir.
- **HPG Komuta Konseyi:** HPG'nin en üst komuta kademesi-yönetimi veya icra organıdır, 51 üyeden oluşur. Altı ayda bir salt çoğunlukla toplanır ve HPG çalışmalarını değerlendirir.
- **Halk Savunma Merkezi Karargah Yönetimi:** Komuta Konseyinin kendi içinden çıkan yürütme yapısıdır, 19 kişilik bir oluşumdur ve Genel Komutan bu yapı içerisinde seçilir. Halk Savunma Merkez Karargah Yönetimi kendisini Merkez Karargah Komutanlığı, parçalardaki sevk ve idareler, Hezen Taybet ve Akademiler Komutanlığı biçiminde

örgütler. Kuzey karargahı, Kuzey Sevk ve İdaresi ile Kuzey Kürdistan'daki Saha Komutanlıklarından oluşur. Medya Savunma Karargahı ise, Medya Savunma Alanları Sevk ve İdaresi ile Medya Savunma Alanlarındaki Eyalet Komutanlıklarından oluşur.

- **Halk Savunma Merkezi Karargah Komutanlığı:** Halk Savunma Kuvvetleri'nin sevk ve idaresinden direkt sorumlu kurumdur. Genel Komutan ve Halk Savunma Merkez Karargah Yönetiminin dört üyesinden oluşur. Taktik belirleme ve HPG çalışmalarını denetleme, HPG Konferansı, Komuta Konseyi ve Halk Savunma Merkez Karargahının aldığı kararları uygulama ve takipçisi olma faaliyetlerini yürütür.
- **YJA Star Komutanlığı:** Merkez Karargah Komutanlığına bağlı özgün bir örgütlenmedir. YJA STAR, KJB'nin “meşru savunma gücü” ve temel bir bileşeni olarak KJB'de özerk, HPG içinde özgün örgütlenmiş bir birliktir. KJB ile ilişkilerini Halk Savunma Merkezi üzerinden sağlar.
- **Özel Kuvvetler Komutanlığı:** Merkez Karargah bünyesinde örgütlenendirilen Özel Kuvvetler Komutanlığı, profesyonel hareket tarzı ve kabiliyeti yüksek olan örgüt kadrolarını yetiştirmek amacıyla kurulmuştur.
- **Halkla İlişkiler Komutanlığı:** Merkez Karargahtan bölgelere kadar her düzeyde örgütlenen, HPG'nin halk içindeki örgütlenme ve faaliyetlerini yürüten yapılanmasıdır. Bünyesinde Hezen Heremî Komutanlığı, Propaganda ve Örgütlenme Komitesi, Yeni Savaşçı Katılım Komitesi, Kurye-Milis ve Lojistik çalışmaları komitesi biçiminde alt komiteler bulunmaktadır.
- **Akademiler Komutanlığı:** HPG'nin bütün eğitim faaliyetlerini örgütleyip yürütmekten sorumlu olan yapılanmadır. Teknik, ideolojik ve askeri taktik eğitimler bu yapı içerisinde evrilmektedir.
- **Kurum Örgütlenmeleri:** Basın-İrtibat Merkezi (HPG-BİM), Arşiv-Sicil, Muhabere, Teknik-Araştırma, Lojistik ve İstihkam, Askeri İstihbarat, Sağlık, Maliye, Yargı (Askeri Mahkeme) yapılarından oluşmaktadır.
- **Parça-Saha-Eyalet-Bölge Örgütlenmeleri:** HPG, KCK'nın her parça yapısında bir silahlı yapı teşkil etmiştir. Suriye'de YPG, İran'da HRK, Türkiye'de HPG-Kuzey, Irak'da mevcut HPG-Güney Yapısı bulunmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2017: 6-8). Her parça yapısı kendi içinde saha-eyalet ve bölge yapılarına göre belirli bir askeri sistem üzerine örgütlenmektedir.

Şekil 3.9. KCK Yürütme Konseyi-Demokratik Özgün Örgütlenme Şeması (KCK Sözleşmesi, 2007)

3.3.5. KCK Yargı Organı Yapısı ve İşleyişi

KCK sözleşmesinde yargı sistemi Yüksek Adalet Divanı çatısı altında Halk Özgürlük Mahkemeleri-Halk Mahkemeleri, Yüksek İdari Mahkeme-İdari Mahkeme, Askeri Mahkeme, KJB Adalet Divanı-Disiplin Kurulu-Mahkemesi başlıkları altında oluşturulmuştur (KCK, Sözleşmesi, 2007: 27-29). Bu yapılanmaların temel dayanak noktası KCK Sözleşmesinin yanında KCK Toplumsal Adalet Bildirgesidir (KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi, 2007). Bu belgenin giriş kısmında Adalet Bildirgesinin kapsamı şu sözlerle ifade edilmektedir;

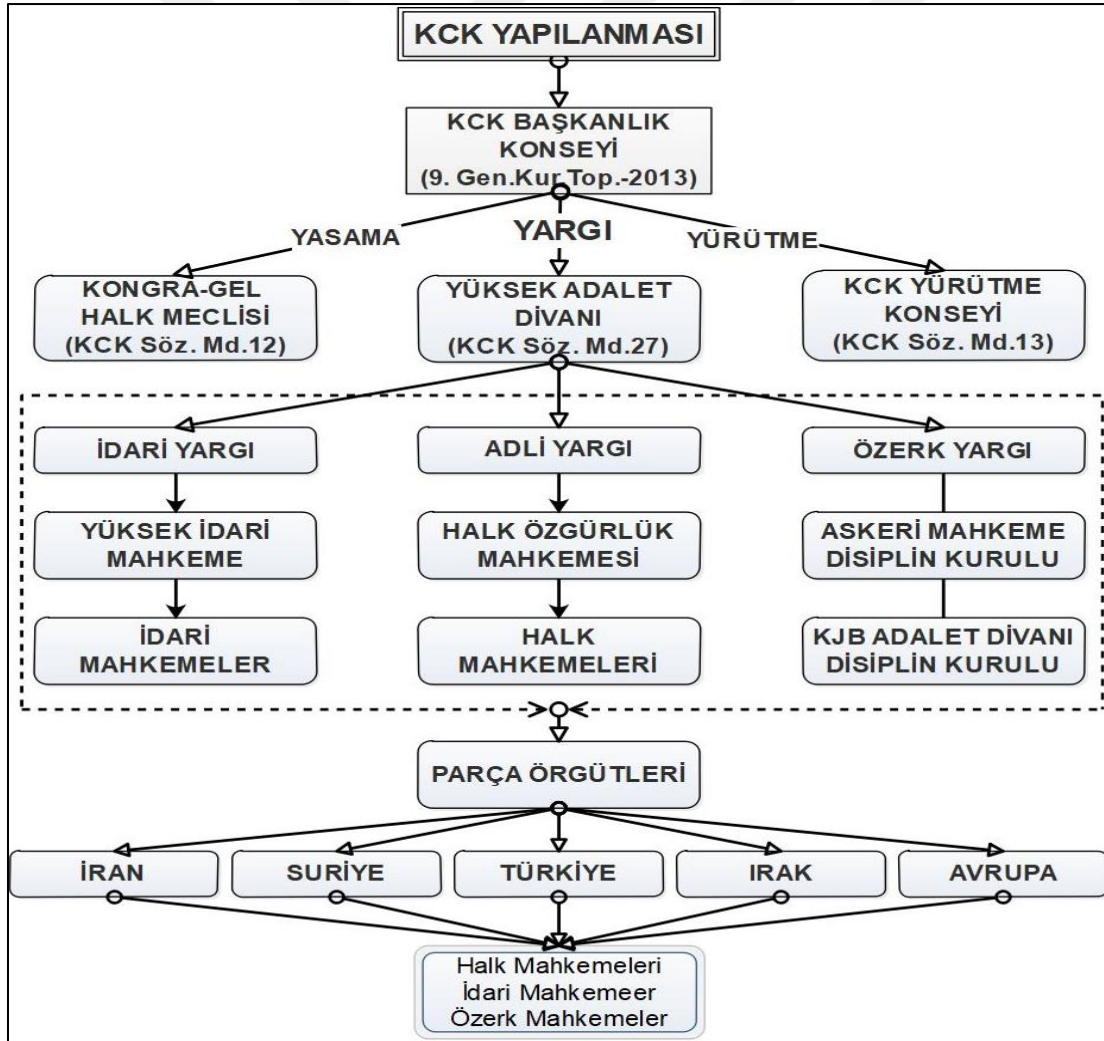
“Toplumsal Adalet Bildirgesi KCK'nin ilkesel bazda yargılama ve adalete yaklaşımını, suç durumlarını tarif etmiş; suç-cezayı ele alışını, yaptırım anlayışını ve karar alma dayanaklarını belirlemiştir. Bu belge, KCK yargı sisteminin işlemesinde, KCK'nin yargı, adalet, suç ve cezaya yaklaşımını belirleyen tamamlayıcı bir belge niteliğindedir” (KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi, 2007: 1).

Toplumsal Adalet Bildirgesinin içeriğindeki suçlar ve sorumluluklar özellikle KCK Sözleşmesini esas alacak şekilde düzenlenmiş ve sözleşmeye aykırılık durumlarının cezai müeyyideleri olacağına vurgu yapılmıştır. Bu bildirge temelinde yer alan hususlar kapsamında yukarıda mahkeme olarak belirtilen örgüt yapıları yargılama işlemleri yapmayı hedeflemektedirler. Bu mahkemeler pratikte kendilerini toplumsal tabanda etkin bir yargı sistemine dönüştürmeye çalışmaktadırlar (Fıratnews, 2010). 2011 yılında KCK Yüksek Adalet Divanı üyesi Zaman Zervan'ın açıklamaları KCK yargı yapılanmasının anlaşılabilirliği açısından dikkate değer niteliktedir;

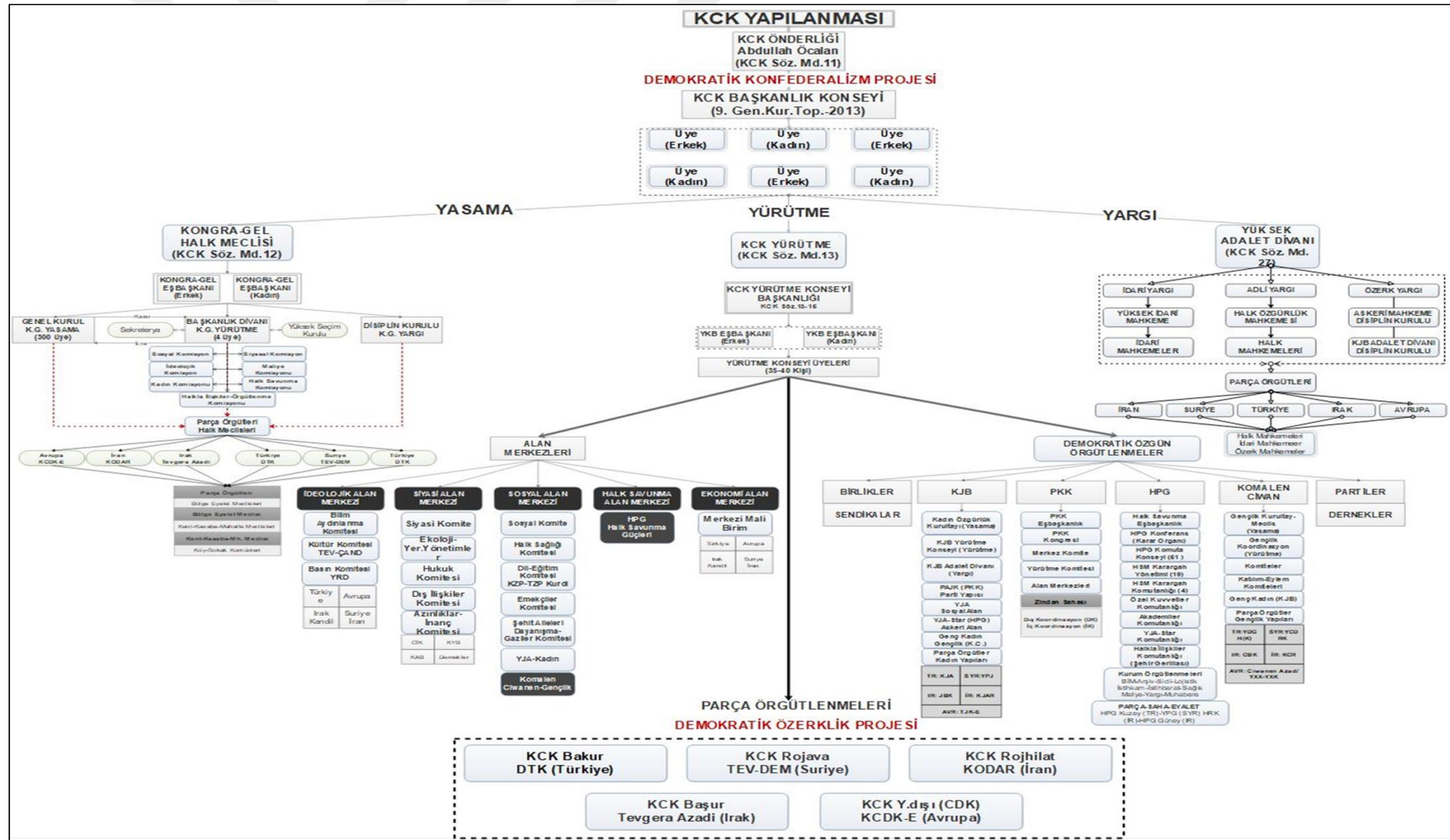
KCK sistemi bir halk sistemi, modelidir. Halkın kendi sorunlarını çözeceği, kendi işlerini yürüteceği, kendi içinde örgütlülüğünü sağlayacağı bir sistemdir. Devletle ilişkisi de, devlet onu kabul ettiği, iradesini kabul ettiği oranda gelişir ve o da devletin hukukunu tanır ve kabul eder. KCK kendi hukuk sistemi çerçevesinde, devlet de kendi sistemi çerçevesinde işlerini görür. Bir nevi resmi devlet toplumu ile sivil toplum arasındaki işbölümü temelinde de bir sistem oturabilir. Bunun için devletin de bizim hukukumuzu, Kürt halkının iradesini kabul etmesi, tanınması gerekir. Son dönemde 'yargıya ilişkin mahkeme kuruyorlar, devlet şeklinde yargılamalar yapıyorlar' deniliyor. Eskiden sözleşmemizde mahkeme kavramı geçiyordu ancak şimdi adalet kavramı kullanılıyor. Adalet kurumları olabilir, halk içinde uygun şekilde kavramlar kullanılabilir. Neticede halkın iradesinin esas olduğu bir sistem olur. Ancak bu da halen pratikleşmemiştir (2011).

Zervan'ın belirttiği hususlar KCK'nın yargı yapılanması kapsamındaki hedeflerini ve mevcut durumunu yansıtmaktadır. Ancak bu açıklamanın yapıldığı tarih dikkate alındığında mevcut süreçte KCK yargı yapısının alanda etkinliği konusu, KCK'nın genel anlamda etkinliğiyle paralel şekilde gelişmektedir. KCK'nın sosyal alanda etkin olması, toplum ile doğrudan temas kanallarının varlığını güçlü tutması durumunda halk mahkemeleri sadece kağıt üstünde değil, pratikte de örgütsel boyutta da yargılamalar yapabilmektedir. Ancak KCK'nın yargı yapısı toplumsal boyuttan ziyade örgütsel açıdan yargı işlemlerini gerçekleştirebilmektedir. Bu durum Zervan'ın (2011) özeleştirisi olarak vurguladığı bir husustur. KCK'nın mevcut yargı yapılanması yukarıda belirtilen hususlar ekseninde faaliyet göstermeye çalışmaktadır. Ancak yapı sistematığı (her ne kadar devleti amaçlamayan bir örgüt oldukları ifade edilse de) bir devletin yargı organlarıyla paralel şekilde teşkil edilmiştir.

Şekil 3.10. KCK Yargı Yapılanması Şeması (Zervan, 2011; KCK Sözleşmesi, 2007; Fıratnews, 2010).

Şekil 3.11. KCK Genel Şeması

3.4. KCK'nın Siyasallaşma ve Legal Siyaset Üzerindeki Etkisi

KCK örgütlenmesi hakkında yukarıda yer alan yapısal-sistemsal bilgi ve değerlendirmeler, aynı zamanda bu yapının amaç, ideoloji, politik ajanda veya dönemsel hedeflerini de ortaya koymaktadır. KCK Sözleşmesi çatısı altında ortaya konulan ve alt birimlerin kendi yapısal mevzuatları bağlamında Şekil 3.11'de gösterilen “tüm yapı” çok sayıda alt örgütlenmenin varlığını ortaya koymaktadır. Tüm bu alt örgütsel yapılar görev ve misyon açısından birbirlerinden farklı noktalarda bulunmaktadır. Ancak bu yapıların tamamı KCK'nın politik ajandası ve ideolojisi bağlamında aynı perspektife sahiptirler.

PKK'dan KCK'ya uzanan örgütsel gelişim sürecinde değişmeyen belirli unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurların başında örgütün her dönem politik ajandasının Bağımsız bir Kürdistan ekseninde şekillenmesidir. Öcalan, KCK yönetimi ve KCK sözleşmesinde “devleti hedeflemeyen örgütlü toplum” vurgusunun sıklıkla yaptıkları/yapıldığı görülmektedir. Ancak reel-örgütsel durum ve sözleşmede belirtilen hususların pratik karşılıkları, devletsizlikten çok otoriter bir devlet formunu işaret etmektedir. Retorik açıdan Bookchin'in “ekotopya” şeklinde formüle ettiği ütöpik yaklaşıma yakın bir formülasyon ortaya koyan örgüt, pratikte ise sıklıkla eleştirdiği ulus-devlet çizgisini post-modernist yaklaşımlarla yoğrulan hibrid ideolojilerle güncellemiştir.

Tüm bu ideolojik-teorik ve pratik durumlar karşısında örgütün süreklilik arz eden ikinci temel unsuru ise siyasallaşmadır. Siyasallaşma kavramı göreceli bir olgu olmakla birlikte, farklı boyutları bulunan bir unsurdur. 1990'lı yıllardan bu yana PKK ile ilgili yorum ve değerlendirmelerde güvenlikçi-devletçi yaklaşım çizgisini takip edenler “PKK'nın siyasallaştığına” vurgu yapmaktadırlar. Özellikle askeri bürokrasisinin ve kurmay kadrolarının bu konudaki hassasiyetleri 1990'lı yıllarda sıklıkla gündeme getirilen bir husustur.

Güvenlik bürokrasisinin bu yaklaşımının ötesinde, siyasilerin yaklaşımında ise dönemsel ve ideolojik tutumların öne çıktığı görülmektedir. “PKK'nın siyasallaşması kavramını” kimi siyasiler pozitif bir gelişme olarak görürken, kimi siyasiler ise bunun en tehlikeli senaryo olduğunu ifade etmektedir. Bu durum siyasi partilerin seçmen eğilimlerine göre değişkenlik gösterebilen bir durumdur. Çözüm sürecinde PKK'nın siyasallaşması ve KCK'nın bu alandaki etkisine pozitif bakan, olumlu yaklaşan ve

KCK'nın siyasallaşma unsuru ya da legal siyasete geçişte ara form olduğunu söyleyen siyasilerin, sürecin sona ermesinden itibaren bu yöndeki görüşlerini dile getirmemeleri, siyasallaşma kavramının zamana, konjonktüre, siyasi eğilimlere ve kazanımlara göre değişkenlik gösterebileceğini yansıtmaktadır.

3.4.1. PKK'nın Siyasallaşması Konusundaki Yaklaşımlar ve Siyasallaşma Boyutları

PKK'nın siyasallaşması konusu özellikle güvenlik bürokrasisinin sıklıkla dile getirdiği ancak kapsamı itibariyle esnek ve farklı boyutlarda değerlendirilen bir konudur. PKK'nın siyasallaşması konusuyla ilgili literatürde yer alan çalışmalar, genel itibariyle ya PKK'nın tarihsel gelişimini ya da PKK'ya yakın siyasi partileri konu almaktadır. Ancak PKK'nın siyasallaşması sadece bu iki alanı ilgilendirmemekte, dahası örgütün siyasal alanda çok boyutlu bir aktör olma yönündeki eğilimi ve çabalarını da yansıtmaktadır. PKK'nın siyasallaşması olgusu, güvenlik bürokrasisi ya da literatürde ele alınış tarzı ile PKK/KCK'nın ele alış tarzı arasında bakış açısı farkı bulunmaktadır. Literatürde ve güvenlik bürokrasisi siyasallaşmayı, PKK'nın politik bir güç olarak amaç ve stratejilerini hayata geçireceği düşüncesinden hareketle yorumlarken, PKK siyasallaşmayı sadece siyasal alanda değil, toplumsal alanda da etkin bir güç olma çabası şeklinde değerlendirmektedir. Ayrıca PKK açısından siyasallaşma KCK'ya geçiş sonrası çok daha kompleks ve birçok bileşenin teşekkül ettiği bir oluşum şeklinde yorumlanabilir. KCK ile birlikte siyasallaşma örgütün asli perspektifi haline gelmiş, salt silahlı eylemsellik büyük ölçüde terkedilmiştir. Silahlı eylemler siyasal ajandaya göre stratejik ve taktiksel bir manivela hükmüne geçmiştir. Nitekim HPG Konferansları ve yönetmeliğinde KCK'nın siyasal ajandasının HPG için yol haritası mahiyetinde olduğu vurgulanmaktadır (HPG Komuta Konseyi, 2013: 7; HPG, 2005: 18).

PKK'nın siyasallaşması konusuyla ilgili araştırmalar ve çalışmalarda karşılaşılan en öncelikli sorun bu konunun ontolojisine derinlemesine girilmeden yapılan PKK kronolojisi ya da 1990 sonrası HEP ile başlayan ve bugün HDP-DBP ile devam eden siyasi parti değerlendirmeleridir. PKK/KCK'nın siyasallaşmasında siyasi partilerin yeri sadece bir başlık olarak değerlendirilebilir. Bunun ötesinde örgütün siyasallaşma konusunu toplumsal, siyasal ve uluslararası alanda ele alması konunun alanını siyasi parti konusunun ötesine taşımaktadır.

Siyasallaşma kavramının epistemolojisine bakıldığında PKK; kuruluş amacı, ajandası, ideolojisi ve örgütlenmesiyle doğal olarak siyasal bir organizasyon şeklinde ifade edilebilir. Bu kapsamda siyasallaşma olgusu “siyasal olanı” vurgulamak için kullanıldığında PKK kuruluşundan itibaren siyasallaşmış bir yapı şeklinde görülebilir. Siyasallaşmanın “siyasal olan” şeklinde tanımı, pratikten ziyade teoride karşılık bulan bir durum olduğu için, siyasallaşma vurgusunu pratikte tam olarak karşılamamaktadır (Mısır, 2011: 155). PKK ve diğer benzer örgütler siyasallaşma olgusunu kullanırken ya legal siyasete kanalize olma anlamında, ya da örgütsel yapısını, faaliyetlerini, eylemlerini siyasal bir ajanda kapsamında sürdürmesi şeklinde kullanılmaktadır.

Siyasallaşma olgusunun kuramsal veya teorik boyutunun ötesinde pratikte oldukça sübjektif ve göreceli-esnek bir kavram olduğu özellikle PKK/KCK pratiğinden görülebilmektedir. PKK’nın siyasallaşması konusunda geçmişten bugüne yapılan yorum, değerlendirme, analiz ve çalışmalara bakıldığında, siyasallaşma olgusuna farklı kapsam ve boyutlarda (bu boyutların biri ya da birkaçı) yaklaşıldığı gözlenmiştir.⁴⁷ Bu boyutlar (Öcalan, 2000b: 169-171; Kirişçi ve Winrow, 1997; Miroğlu, 2012: 104-107; Hassanpashaei vd., 2016: 523-539);

- a. Legal siyasete geçiş süreci,
- b. Örgütsel amaçları-politik ajandayı legal siyasetin süjesi yapma,
- c. Toplumsal tabanda örgütsel ideoloji ve ajandanın politik duruşa ve seçmen davranışına dönüşmesi,
- d. Üniter yapının temellerini sarsacak siyasi düşüncenin genel siyasette etkin olması,
- e. PKK/KCK’ya destek veren, PKK’yı “terör örgütü” olarak görmeyen, aynı politik ajandayı savunan ve hayata geçirmeye çalışan siyasi partilerin legal siyasette güçlenmeleri-ülke siyasetinde aktör haline gelmeleri,
- f. Anadilde eğitim, Kürt kimliğinin tanınması, kültürel talepler, özerklik talebi, güçlü yerinden yönetim talepleri, Kürtçe isimler ve Kürtçe’nin resmi dil statüsünde olması gibi PKK/KCK’nın sıklıkla dile getirdiği talepler,
- g. Şiddet eylemleri ve silahlı örgütlenmenin daralma yaşadığı dönemlerde öne çıkartılan örgütsel strateji,

⁴⁷ Bu boyutlar birbirinin devamı ya da bağlı unsurları değil, birbirlerinden ayrı ancak aynı süreçte gelişebilecek hususlardır.

- h. Doğrudan şiddet içermeyen politik içerikli kitlesel eylem, gösteri, protesto, açlık grevi, yürüyüş ve örgütün “silahlı eylemler” dışında kalan eylem ajandaları, şeklinde özetlenebilir.

Yukarıda yer alan yaklaşımlar PKK’nın siyasallaşması konusunda ortaya konulan yorumlara bakılarak özetlenmiştir. Bu yorumların kendi içlerinde tutarlı ve doğruluk payı olan yönleri olduğu gibi eksik boyutları da bulunabilmektedir. Ancak PKK’nın siyasallaşması konusunda birbirine ters olan açıklamalar da dikkat çekmektedir. Konu hakkında kimi yazarlar ve araştırmacılar “PKK niçin siyasallaşamıyor?” sorusunu sorarken (Özkan, 2013), güvenlikçi yaklaşıma yakın olan kesimler için “PKK’nın siyasallaşması bir endişe kaynağı” olarak görülmektedir (NTVGüncel, 2000). Bu iki farklı yaklaşımın temelinde yatan ana unsur yukarıda belirtilen siyasallaşma konusundaki farklı bakış açılarından ve bu kavramın nasıl tanımlandığından kaynaklanmaktadır. 2000’li yılların başlarında Milli Savunma Bakanlığı yapan Sebahattin Çakmakoğlu “PKK’nın siyasallaşmasının tasvip edilemeyeceğini” belirtirken, siyasallaşmayı “kanunların imkan verdiği sınırlar içerisinde” tanımlamakta ve bu kapsamda siyasallaşmanın legal pozisyonunda olacağını ifade etmektedir. Çakmakoğlu, PKK’nın siyasallaşması hakkındaki görüşlerini şu ifadelerle sürdürmektedir;

“Sicili belli bir örgütün, siyasallaşma sürecinde kabul görmesi de mümkün değildir. Bunu kabul etmemiz de mümkün değildir. Türkiye’nin şartları içerisinde oluşmuş siyasi partiler yine kanunlarımızın, yasalarımızın imkan verdiği sınırlar içerisinde siyasi faaliyetlerde bulunabilirler. Bunun dışında, özellikle bir terör örgütünün sonradan kılıf değiştirerek, siyasallaşarak kabul göreceğini ve bunu da bizim tasvip etmemiz mümkün değildir” (Hürriyet, 2002).

PKK/KCK’nın siyasallaşmayı araçsal bir öge olarak kullandığını ya da bunun uluslararası alanda bir meşruiyet arayışı olduğunu ifade eden Sandıklı (2011) ise örgütün, KCK’yı özellikle siyasal bir organizasyon olarak göstermeye çalıştığını vurgulamaktadır. Bu yaklaşım özü itibarıyla siyasallaşmanın pozitif yönünü ifade etmekle birlikte, siyasallaşmayı bir perde ya da araçsal öge olarak kullanmanın tehlikesini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşıma paralel şekilde bir perspektif sunan Cengiz Kapmaz (2016), Öcalan’ın 1999 sonrasını örgütün dördüncü dönemi olarak nitelendirdiğini ve bu süreci “siyasallaşma ve toplumsallaşma” olarak tanımladığını ifade etmekte, 1999 sonrası bu

toplumsallaşma ve siyasallaşma söylemiyle başlayan sürecin KCK'yı doğurduğunu ancak istenilen-ideal siyasallaşmanın gerçekleşmediğini vurgulamaktadır.

Kapmaz'ın ifade ettiği gibi Öcalan 1999 sonrasında siyasallaşma vurgusunu öncelikli ajandası haline getirmiş ve özellikle 1999-2002 yılları arasında siyasallaşmayı temel retorik şeklinde kullanarak;

- PKK'nın içine girdiği krizi yumuşak geçişle aşmasını,
- Örgütün uluslararası alanda terör örgütü imajından kurtulmasını,
- Türkiye içerisinde yoğun toplumsal tepkileri normalleştirmeyi hedeflemiştir.

Bu ilk üç hedef dönemsel anlamda Öcalan'ın siyasallaşmayı sahaya sürmesinin nedenleri olarak gösterilebilir. Öcalan (1999: 2) bu kapsamda 6 Nisan 1999'daki görüşme notunda; *“En azından devletin tavrını -yeni parlamento ve hükümet kuruluşunda- görünceye kadar aktif toplumsal bir barış, af, kardeşlik sloganı altında bir siyasal eylem çizgisinin benimsenmesi ve kararlıca uygulanması”* gerektiğini dile getirmiştir. Ancak ilerleyen süreçte KONGRA-GEL, KKK ve KCK'nın kuruluşunda siyasallaşma örgütün savunma ya da ayakta kalabilme odaklı araçsallaştırma formundan, örgütün politik ajandasını inşa etme aracına dönüşmüştür. Öcalan (2004: 37), KONGRA-GEL yapısının örgütlenmesini şekillendirdiği 2004 yılındaki görüşmelerinde örgütün, siyasallaşma kapsamında da kendisini formüle etmesi gerektiğini vurgulamış ve yapıları, isim ve görevlerine kadar detaylı şekilde dizayn etmiştir. Ancak Öcalan'ın ve örgütün siyasallaşma yaklaşımı, Türkiye'nin yasal düzlemdeki meşru olarak örgütlenen siyasal partiler kapsamında değil, toplumsallaşma ya da örgütün siyasal alan üzerinde etki kapasitesini arttırma bağlamında şekillenmiştir.

Öcalan'ın yaklaşımları ya da PKK'nın kendisi açısından siyasallaşmayı ele alışı ile PKK'ya karşı veya bu yapı dışındaki kesimlerin örgütün siyasallaşması konusundaki yaklaşımları arasında derin bir uyumsuzluk ve eksen farklılığı bulunmaktadır. PKK'nın siyasallaşması konusunda liberal yaklaşım sergileyen kesimlerin, siyasallaşmayı kesinlikle gerekli bir durum olarak tanımladıkları özellikle Demokratik Açılım ve Çözüm Süreci gibi dönemlerde daha açık görünen bir durum olmuştur (Yayman, 2011; Kavak, 2012: 151-203; Çandar, 2012). Siyasete ulusalcı çizgide yaklaşan kesimler açısından ise PKK'nın siyasallaşması üniter yapı üzerinde asli tehdit unsuru olarak görülmekte ve bu durum

örgütün temel ajandası şeklinde kabul edilmektedir (Güller, 2013). Siyasi görüş farklılıkları PKK'nın siyasallaşması konusunu kendi perspektifleri kapsamında ele almakta ve buna göre söylem geliştirmektedirler.

Merkez sağ siyaseti benimseyen kesimler ise örgütün siyasallaşmasının yasal sınırlar içerisinde olması gerektiğini, bu konuda devletin de yasaları yeniden ele alıp belirli hak ve özgürlük alanları oluşturması gerektiğini ifade ederek ne tamamen siyasallaşmaya karşı tutum sergilemekte, ne de kayıtsız şartsız bir siyasallaşma taraftarı olmaktadırlar (Bölükbaşı, 2016: 454-459). Bu yaklaşımın en temel vurgusu ise örgütün silah bırakması ya da Türkiye'de silahlı faaliyetleri sonlandırması hususlarıdır. Bu değerlendirme ve bakış açılarında -Öcalan ve PKK dışında- ortaya konulan temel siyasallaşma yaklaşımı pozitif, negatif ve şartlı yaklaşım boyutlarında şekillenmiştir. Bu boyutlar;

- Pozitif yaklaşım PKK'nın mutlaka siyasallaşması (Açık-Şartsız yaklaşım),
- Negatif yaklaşım PKK'nın kesinlikle siyasallaşmaması (Risk-Tehdit yaklaşımı).
- Şartlı yaklaşım ise PKK'nın legal sınırlar içerisinde devletin belirlediği çizgiler kapsamında siyasallaşması ve şiddetten arınması şeklindedir (Şartlı yaklaşım).

3.4.2. KCK'ya Yönelik Yaklaşımlar ve KCK'nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisi

2007 yılına kadar siyasallaşma tartışmaları yukarıda belirtilen husular bağlamında gelişirken, 2007'de KCK'nın kurulmasıyla birlikte bu konu çok daha geniş bir kapsama yayılmış ve farklı boyutlarda etkileri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kapsamda çalışmanın ikinci bölümünde "PKK'nın Siyasallaşma Faaliyetlerinin Gelişim Süreci" başlığı altında ele alınan yaklaşımlar ve yukarıda belirtilen hususlar KCK ve siyasallaşma olgularının anlaşılmasına ön hazırlık mahiyetinde değerlendirilebilir. KCK'ya geçiş ile birlikte örgütün siyasallaşmasının ne şekilde geliştiği ve şekillendiğinin anlaşılması ve KCK'nın bu süreçte etkileri, siyasallaşma konusunun örgüt açısından ne ifade ettiğini güncel boyutta anlamaya yardımcı olacaktır.

Siyasallaşma konusunda PKK'ya dışarıdan bakanların ve değerlendirenlerin çok boyutlu yorumlarının karşısında PKK'nın kendi yaklaşımıyla siyasallaşmayı nasıl ele aldığı ve değerlendirdiği, KCK'yı bu kapsamda nasıl konumlandığı, örgütün

siyasallaşmasının anlaşılmasında daha öncelikli öneme sahip bir konudur. KCK örgütlenmesinin 2007’de ortaya çıktığı süreçte bu yapı konusunda güvenlik birimlerinde de, PKK konusunda akademik çalışma yapan kesimlerde de bazı kafa karışıklıkları oluşmuştur (SDE, 2011: 2-3). 2007-2010 arasındaki yıllar, KCK’nın tam olarak ne amaçla kurulduğunu anlama yıllarıdır. Bu dönemde KCK’yı şehir yapılanması, örgütün gizli yapılanması, siyasallaşma yapısı gibi farklı şekillerde tanımlayan yaklaşımlar sıklıkla gündeme gelmiştir. KCK’ya dışarıdan bakanların bu yaklaşımları karşısında Öcalan’ın konuya nasıl yaklaştığına bakıldığında ise KCK’nın dönemsel pozisyonunda bağlı ciddi farklılıklar arz eden ifadeleri dikkat çekmektedir. Bu bağlamda;

“KCK sistemi, demokratik toplumsal diyalektik bir sistemdir. Kürtler bulunduğu her parçada, o devletlerle demokratik bir diyalog ve yöntem geliştirirler. Bu nedenle KCK, tüm Kürtleri temsil eder. Ve her parçada Kürtler adına politika üretir. KCK, İran, Suriye, Türkiye hatta Irak ile Kürtler adına görüşmeler yapabilir ve onlarla demokratik diyalogu geliştirir” (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2007: 34).

Öcalan’ın KCK’nın kuruluşu sonrası yaptığı bu açıklama, bu yapılanmanın doğrudan en üst siyasal organizasyon olduğu yönünde bir tutumu ifade etmektedir. 2007 yılındaki bu açıklamalarına ek olarak Öcalan “*KCK’nın Kürt sorununun çözümünde en makul seçenek olan Demokratik Özerkliği gerçekleştirecek siyasal yapı*” olduğunu ifade etmektedir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2007: 34). 2008 yılında yapılan avukat görüşmelerinde ise Öcalan’ın “KCK’nın sivil bir örgütlenme olduğunu, elli tane sivil kurumun bir araya gelerek oluşturduğu bir yapı ya da sivil toplum koordinasyonu” şeklindeki açıklamaları, KCK’yı legal alanda bir oluşum şeklinde yansıtmaya çalıştığını göstermektedir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008: 34).

Yine Öcalan 2009 yılında KCK’nın yapısı, işlevi ve siyasal alandaki fonksiyonu konusunda; “KCK demokratik bir çalışma olduğunu ve KCK sistemi meşru bir sistemi ifade ettiğini belirtmiştir. KCK’nın siyasi alanda bir örgütlenme tarzına sahip olduğunu belirten Öcalan, bu yapıyı “*Kürdistan’da demokratik yönetimin bir diğer adıdır*” şeklinde ifade etmekte ve demokratik siyasi bir hareket olduğunu vurgulamaktadır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2009a: 46). Öcalan 2009 yılında başlayan KCK operasyonlarına bir tepki olarak bu ifadeleri dile getirdikten bir yıl sonra KCK konusunda farklı ifadeler kullanmıştır. Bu kapsamda 1 Ocak 2010 tarihli görüşmede;

“Aslında benim KCK ile söylemek istediğim; KCK illegal bir yapılanma yani Türkiye’ye göre yasal sayılmıyor. KCK’nin ayrı bir yapılanması vardır, işte başı Kandil’dedir. KCK’nin bir sürü yerde örgütlenmeleri vardır, yapılanmaları vardır, Türkiye içinde de yapılanmaları vardır. Onların kendilerine göre bir sistemi vardır, çalışmaları da buna göredir. KCK ile legal siyaset ayrıdır” (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 2).

Öcalan 2000 sonrası süreçte örgütün terör örgütü vasfının oluşturduğu sorunların ciddiyetinin farkında olarak aynı durumun KCK açısından da tekrar edeceğini öngörmüştür. Bu nedenle öncelikle bu yapının legal olduğunu ifade etmiş, ancak daha sonra operasyonlar ve soruşturmalarda KCK’nın amaç, eylem, strateji ve faaliyetlerinin ortaya çıkması ve bu konuda kamuoyu oluşması, Öcalan’ın KCK’yı illegal bir yapı olarak ilan etmesi sonucunu doğurmuştur. Öcalan KCK’yı illegal bir yapı olarak nitelendirdiği süreçte, KCK’nın Türkiye Meclisi olan Demokratik Toplum Kongresinin örgütlenmesini tamamlaması yönünde yoğun telkinlerde bulunmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2009a: 33-34). Yapısal olarak DTK, KCK’nın bir alt organizasyonu veya bağlı yapısı şeklinde görülebilir. Ancak Öcalan DTK’yı söylem düzeyinde KCK yerine ikame etmeye ve onun legalliğini ön plana çıkarmaya çalışmıştır.

DTK’nın Türkiye meclis örgütlenmesi olarak daha çok siyasi faaliyetler odaklı örgütlenmesi, Öcalan’ın bu kez DTK’yı legal gösterme çabasının temel dayanağı olmuştur. Bu kapsamda KCK’nın illegal bir örgüt olduğunu ifade eden Öcalan yine 2010 yılında 3 Mart tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2010); *“Demokratik Toplum Kongresi, Kürtlerin demokrasisini, barışını geliştirir, bunu hedef alır. DTK, Kürtlerin sivil toplum kuruluşudur. Yasaldır ve legaldir. KCK ise illegal bir yapılanmadır ve silahlı güçleri vardır”* ifadesiyle bu sefer DTK’nın legal ve siyasallaştığını öne çıkartmış, KCK’nın ise illegal bir silahlı örgüt olduğunu vurgulamıştır. Öcalan’ın yukarıda belirtilen KCK konusundaki yaklaşımlarını ve söylem değişimini şekil 3.12’deki infografikte görmek mümkündür;

Şekil 3.12. Öcalan'ın KCK'nın Siyasal ve Hukuki Statüsü Konusundaki Değişen Yaklaşımları (Bila, 2016: 153-173; Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2009d; 2008a; 2010-2011).

KCK'nın yasal ve siyasal statüsü konusunda Öcalan'ın söylemlerindeki değişim süreci KCK'nın Türkiye Meclisi olan Demokratik Toplum Kongresini daha sık gündeme getirmesine yol açmıştır. KCK'nın klasik örgütlenme sistemlerinde farklı bir nitelikte olması, bu yapı hakkında bazı kafa karışıklıklarına yol açmakla birlikte 2009 yılından itibaren KCK'ya yönelik adli sürecin başlaması bu konuda güvenlik birimleri açısından konuyla ilgili belirsizlikleri kısmen de olsa netleştirmeye başlamıştır.

Ancak Demokratik Açılım Sürecinin başladığı 2009 yılında KCK konusunda sürecin yönetiminde bulunanlar ile güvenlikçi yaklaşımlar arasında bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklar KCK'nın nasıl tanımlandığı, siyasallaşma üzerindeki etkisinin pozitif veya negatif yönleri konusundaki farklı bakış açılarını ortaya koymuştur. Ayrıca Demokratik Açılım sürecine destek veren siyasiler, düşünürler, aydınlar ve sivil toplum KCK'yı, PKK ile legal siyaset (BDP) arasında bir köprü olarak tanımlamışlardır (Çakır, 2011: 11-12). Güvenlikçi yaklaşım ile liberal yaklaşım arasındaki paradigma ve perspektif farkı özellikle KCK'nın siyasi statüsünde açıkça ortaya çıkmıştır. Konuya liberal yaklaşanlar açısından KCK, PKK'nın ehlileştirilmiş formu şeklinde yorumlanmış, güvenlikçi yaklaşımlarda ise KCK bizzatıhi PKK'nın kendisi ve gelişmiş versiyonu olarak "terörün matruşkası" şeklinde tanımlanmıştır (Özcan, 2012).

Demokratik Açılım sürecinde KCK'ya yönelik operasyonel ve adli sürecin iki yönlü etkisi olmuştur. Bunlardan birincisi; KCK örgütlenmesinin deşifre olması ve yapılanmanın etki sahasında zayıflama yaşanmasıdır. İkincisi ise bu operasyonların örgütün ve bağlı siyasi oluşumların politik söylem alanlarının genişlemesine neden

olmasıdır (Çakır, 2011: 12). KCK yapılanmasının siyasallaşma üzerindeki örgütsel etkisinden çok, KCK operasyonlarında gözaltına alınan, tutuklanan veya kelepçelenen siyasilerin toplumsal tabanda oluşturduğu algının kamuoyunda dile getirilmesi daha yoğun gündem konusu olmuştur. Bu anlamda DTK Eşbaşkanları Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk yaptıkları bir konuşmada (Köylü, 2012: 224); “*KCK davası adı altında Kürt siyasetçilerine karşı yürütülen siyasi soykırım operasyonları sonucu, binlerce insanımız tutuklanarak rehine olarak tutulmaktadır*” cümlesiyle operasyonları siyasi malzeme haline getirme yolunu tercih etmişlerdir. Gerek Kürt siyasi partileri, gerekse de siyasetçilerinin KCK operasyonları konusundaki açıklamaları Doğu Güneydoğuda toplumsal taban üzerinden geniş etkiler bırakmıştır. KCK’nın kendi varlığına yönelik operasyonel faaliyetlere karşı hem bu operasyonların sona ermesi için, hemde bu operasyonlarla ortaya çıkan krizi fırsata çevirme anlamında, KCK operasyonları siyasal söylemin temel argümanlarından birisi haline gelmiştir. Bu durum KCK’nın siyasallaşma üzerindeki görünür etkisinin ilk ve en önemli göstergesidir (Türközü ve Özer, 2010: 250).

KCK konusunda 2007-2011 yılları arasında basında ortaya konulan yaklaşımlar bu yapının siyasallaşma boyutuna vurgu yapmakla birlikte, KCK konusunda ortak bir görüşün ya da konsensüsün oluşmadığını da göstermektedir. Bu bağlamda söz konusu zaman aralığında KCK hakkındaki değerlendirmelere ve siyasal yapı üzerindeki etkileri konusundaki yaklaşımlara bakıldığında;

- Oral Çalışlar (2009) KCK’yı, “PKK’nın legal alana adapte olma çabası” şeklinde tanımlamakta, PKK’nın dağdan inmesi için geçiş sürecinin zeminini hazırlayan bir oluşum olduğunu vurgulamaktadır.
- Ruşen Çakır’a (2009) göre KCK illegal bir Kürt hareketi olan PKK ile legal alanda siyaset yürüten BDP-DTP arasında köprü vazifesi gören bir yapılanma olarak nitelendirilmektedir.
- Cengiz Çandar (2009), PKK ve KCK arasındaki ilişkiyi İngiltere’deki Sinn Fein ve IRA örneğine benzeterek KCK’nın Sinn Fein, PKK’nın ise IRA rolünü üstlendiğini ve Kürt sorununun çözümünde siyasal muhatap olabileceğini işaret etmiştir.
- Yıldıray Oğur (2011), KCK konusunda, KCK sözleşmesine bakarak, bayrağı, Yargıtay yapılanması olan Türkiye benzeri bir çeşit devlet yapısına benzediğini ve KCK sözleşmesinin bu devletin anayasası olarak görülebileceğini ifade etmiştir.

- Güneri Civaoglu (2011) KCK'yı tanımlarken doğrudan KCK sözleşmesine bakarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu kapsamda KCK'nın kendisini devlet olarak tanımlamadığını belirttikten sonra, sözleşmedeki maddelerin bunun aksini gösterdiğini, yurttaşlık (vatandaşlık), anayasa, yargı sistemi ve mahkemeler, konfederal yapı gibi başlıkların devleti tanımlayan unsurlar olduğunu belirtmiştir.
- Dinçer Gökçe (2010), KCK'nın PKK'nın tüm yapılarını kapsayan bir sistem olduğunu ve partilerin de bu sistemin içerisinde bulunduğunu ifade etmektedir.

Yukarıda yer alan yaklaşımlara farklı boyutlarda KCK'yı değerlendiren görüşler eklenebilir. KCK konusunda farklı düşüncelerden insanların yaklaşımlarının yanında adli süreçte ortaya çıkan Yargıtay kararlarına bakıldığında ise, KCK'nın doğrudan örgütün kendisi olduğu ve PKK'nın temel prensiplerini belirlediği veya benimsediği ifade edilmektedir (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2011). Yargıtay'ın bu kararı ile KCK yapılanması bir terör örgütü olarak nitelendirilmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi KCK konusunda diğer bir kararında ise KCK örgütlenmesi ve siyasallaşma konusuna örnek bir olay üzerinden vurgu yapmış ve KCK'nın yapısı, amacı, siyasallaşmayı ne şekilde ele aldığı, dört ayaklı paradigma konusu gibi hususlar değerlendirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu kararda;

“Modern demokrasilerde özgürlüklerle doğrudan ilişkili olan ve yüksek bir meşruiyete sahip bulunan siyasi partilere üye olma ve siyasi faaliyette bulunma özgürlüğünün, diğer başka özgürlükler gibi; terör örgütlerince kötüye kullanılmak istenebileceği açıktır. Nitekim bir siyasi faaliyetteki asıl hedef ve amaçların açıklanan hedef ve amaçlardan daha başka olabileceği, asıl hedef ve amaçların gizlenebileceği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin “Yazar ve diğerleri kararında da vurgulanmıştır. ... Dairemizin 28.12.2011 tarih 2011/10371-30790 sayılı kararında; “PKK/KONGRA-GEL terör örgütünü bir devlet sistemi gibi yapılandırmayı hedefleyip birimlerini ve üyelerini sistematik bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan, örgütün yasama meclisi KONGRA-GEL tarafından kabul edilip sistemin anayasası olarak nitelendirilen KCK (Koma Civaken Kürdistan) sözleşmesinde, KCK ile PKK'nın ideolojik, ahlaki, felsefi ve örgütsel bağlantısının açıkça vurgulandığı ve KCK yapılanması bakımından PKK'nın amaç ve stratejisinin benimsendiği belirtildikten sonra, KCK'nın PKK ile organik bağlantısı, açıklanan amaç ve stratejisi, hiyerarşik yapısı, üye sayısı, sahip olduğu silahlı ve zorlayıcı gücü itibarıyla Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden cebren ayırmaya yönelik amaç suçu gerçekleştirmeye elverişli silahlı terör örgütü niteliğinde bulunduğu sonucuna varılmıştır. ... KCK terör örgütü yapılanmasının örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılması amacıyla, silahlı terör örgütünün kurucusu...’ın ortaya koyduğu dört ayaklı paradigma; “Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi'nden oluşmakta olup.. (onama)” (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014).

T.C.
YARGITAY
9. Ceza Dairesi

TÜRK MİLLETİ ADINA
YARGITAY İLAMI

TUTUKLU

Esas No : 2011/10371
Karar No : 2011/30790
Tebliğname No : 9 - 2011/220567

İNCELENEN KARARIN:

Mahkemesi : Van 4. Ağır Ceza Mahkemesi
Tarihi : 11.03.2011
Numarası : 2010/238 – 2011/99
Sanık : Fırat ERTUNÇ
Suç : Silahlı terör örgütü üyesi olma, terör örgütü
Propagandası yapma, görevi yaptırmanın için
direnme
Suç Tarihi : 23.11.2009
Hüküm : 1- 3713 sayılı Kanunun 7/2, TCK'nın 62/1,
53/1-2-3. maddeleri uyarınca mahkumiyet,
2- TCK'nın 265/1-3,62/1, 53/1-2-3, 58/9, 3713
sayılı Kanunun 5. maddeleri uyarınca mahkumiyet,
3- TCK'nın 314/3, 220/6 maddeleri delaletiyle
314/2, 62/1, 53/1-2-3, 58/9, 3713 sayılı Kanunun 5.
maddeleri uyarınca mahkumiyet
Temyiz eden : Sanık müdafii
Tebliğnamedeki düşünce : Onandı

Dosya incelenerek gereği düşüldü;
PKK/KONGRA-GEL terör örgütü bir devlet sistemi gibi yapılandırmayı
hedefleyip birimlerini ve üyelerini sistematik bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan,
örgütün yasama meclisi KONGRA-GEL tarafından kabul edilip sistemin anayasası
olarak nitelendirilen KCK (Koma Civaken Kürdistan) sözleşmesinde, KCK ile
PKK'nın ideolojik, ahlaki, felsefi ve örgütsel bağlantısının açıkça vurgulandığı ve
KCK yapılanması bakımından PKK'nın amaç ve stratejisini benimsediği,
Silahlı terör örgütü PKK'nın gençlik yapılanmaları olup Dairemizce de terör
örgütü oldukları kabul edilen YDG (Yurtsever Demokratik Gençlik) ve YDGM
(Yurtsever Demokratik Gençlik Merkezi)'yi de içinde barındıran bir üst yapılanma
olarak öngörülen KCK'nın, PKK ile organik bağlantısı, açıklanan ve stratejisi,

Hiyerarşik yapısı, üye sayısı, sahip olduğu silahlı ve zorlayıcı gücü itibarıyla
Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden
cebren ayırmaya yönelik amaç suçu gerçekleştirmeye elverişli silahlı terör örgütü
niteliğinde bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Hukuksal niteliği bu şekilde ortaya konulan KCK'nın Türkiye Meclisinin
gençlik örgütü olan YDGM'nin hiyerarşik yapısı içerisinde faaliyet gösteren sanığın
gerçekleştirdiği eylemlerle silahlı örgüt üyesi olarak kabul edilmesine karşın yazılı
şekilde uygulama yapılması TCK'nın 314/3, 220/6. maddelerindeki düzenlemenin
niteliği dikkate alındığında sonuca etkili görülmemiştir.

Yapılan yargılama sonunda toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanığın
suçlarının sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde
vasıfları tayin edilmiş, cezaları azaltıcı sebebin niteliği takdir kılınmış, savunması
inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde bir
isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafinin yerinde görülmeyen temyiz
itirazlarının reddiyle hükümlerin ONANMASINA, 28.12.2011 tarihinden itibaren
oybirliğiyle karar verildi.

Şekil 3.13. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 28.12.2009 Tarih, 2011/30790 Karar, 2011/10371
Esas Sayılı KCK Kararı

Yargıtay’ın yukarıda yer alan 2011 ve 2014 tarihli iki içtihadında da KCK’nın legal siyasi alan üzerinde oluşturmaya çalıştığı kontrol mekanizması ve sisteminden bahsedilmekte, devlet mekanizmalarını boşa çıkarmaya yönelik adımlar attığı vurgulanmaktadır. KCK soruşturmaları neticesinde ortaya çıkan bu kararda dikkat çeken önemli detaylardan birisi 2014 tarihli içtihadta “dört ayaklı paradigmaya” atıf yapılmasıdır. Bununla birlikte Yargıtay KCK’nın siyasal sistem üzerinde oluşturduğu etkilere vurgu yaparken, kararın devamında legal siyasi alanda bulunan siyasilerin örgütsel yapı içerisindeki faaliyetlerine aktif katılımları sebebiyle söz konusu kararı onadığını belirtmiştir (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014).

Yukarıda KCK’nın ne olduğu ve siyasallaşma anlamında ne ifade ettiği konularına yönelik görüşler genel çerçevede sunulmuştur. Bu hususların tamamı ele alındığında KCK’nın değerlendirilmesinde konjonktür ve politik duruşun etkisinin ağır bastığı görülmektedir. Yargı ve güvenlik birimleri ise kendi görev tanımları bağlamında konuya yaklaşırken, siyasal alanda ise döneme göre şekil alan bir yaklaşım söz konusudur.

KCK’nın siyasallaşma üzerindeki etkisi konusunda 2007 sonrası süreç ele alındığında öncelikle bu yapının siyasal sistem üzerinde etkin bir denetim-gözetim organları inşa etmeye çalıştığı görülmektedir. KCK’nın Alan Merkezleri içerisinde Siyasi Alan Merkezi bu kapsamda öncelikli yapı olarak görülebilir (KONGRA-GEL, 2008). KCK’nın Türkiye Yapılanmasının sistemini oluşturan “Demokratik Toplum Sözleşmesi” ya da “KCK Türkiye Yapılanması Sözleşmesinde” Siyasi Alan Merkezi başlığı altında oluşturulan Siyasi Komite yapısı, örgütün siyasallaşma alanındaki faaliyetlerinin koordinesini sağlayan temel birim olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bu yapı, üst örgütlenmesi olan KCK’nın Siyasi Komitesine ve Siyasi Alan Merkezine karşı sorumlu olacak şekilde örgütlenmektedir (KONGRA-GEL, 2008).

KCK’nın siyasal alanda gerek legal siyasi partiler üzerinde, gerekse yerel yönetimler kapsamında da çeşitli yapılar ihdas ettiği görülmektedir. Bu anlamda Kent Meclisleri yapısı, Siyaset Akademileri, KCK Sözcüleri en etkin siyasal ve yerel alan örgütlenmeleridir (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 25). KCK’nın siyasal alandaki denetiminin yanında alternatif siyasal ve yönetsel alan inşası da dikkat çeken bir durumdur. Bu kapsamda KCK sözleşmesinde belirtilen yasama-yürütme-yargı erklerinin her biri Türkiye yapılanmasında hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

Türkiye yapılanmasının yasama ayağını, Öcalan'ın 2010 yılında "legal-meşru-demokratik siyasal bir yapı" olarak tanımladığı ve "KCK'dan bağımsız örgütlenen bir yapı" olduğunu ifade ettiği Demokratik Toplum Kongresi oluşturmaktadır ve meclis tarzı bir örgütlenmeye sahiptir. Yürütme ayağını ise Demokratik Toplum Kongresinde belirtilen Toplum Koordinasyonu-Yürütmesi oluşturmaktadır. Yargı ayağı ise Halk Mahkemeleriyle inşa edilmeye çalışılmıştır (KONGRA-GEL, 2008). Bu üç yapının siyasal sistem üzerinde gölge bir siyasal alan inşa ettiği görülmektedir. Ancak bu yapılardan daha ziyade dört temel unsur doğrudan siyasal ve toplumsal alanda KCK'nın etkisini maksimize etmeye yöneliktir. Bu yapılar Öcalan'ın Dört Ayaklı Paradigma olarak nitelendirdiği (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008: 23; Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014);

- Demokratik Toplum Kongresi,
- Kent Meclisleri,
- Siyaset Akademileri,
- Kooperatifler yapılanmalarıdır.

Öcalan'ın vurguladığı bu dört yapılanma KCK'nın sosyal ve siyasal alanda etkinliğini güçlendirecek ve kalıcı kılacak temel unsurlar olarak nitelendirilebilir. KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisi KCK Türkiye Meclisi ve Türkiye Yürütmesi organlarınca parça örgütlenmesinin sosyal ve siyasal alandaki yapıları vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Bu kapsamda KCK'nın siyasal alan üzerindeki etkisini anlayabilmek için bu yapıların ve özellikle dört ayaklı paradigmanın ele alınması öncelikli gerekliliktir.⁴⁸

KCK'nın siyasallaşma ve Kürt siyaseti üzerindeki etkisi konusunda yukarıda yer alan hususlar bağlamında ortaya çıkan sonuç, bu yapının siyasallaşmayı kendi politik ajandası kapsamında ele aldığı, bunun dışındaki yaklaşımları ve alternatif düşünceleri kendi çizdiği sınırları aşmak olarak yorumladığı görülmektedir. KCK siyasallaşma konusunda legal siyasi parti olan HDP'nin ya da bu partinin geçmişteki versiyonlarının Kürt Sorunu konusunda ya da toplumsal taban üzerindeki etki potansiyeli bağlamında kendi çizgisinin aşılması durumlarında direnç gösteren ve siyasal yapıyı öteleyen bir tutum izlemektedir. Bu kapsamda 7 Haziran 2015 seçimlerinde HDP'nin %13'ü aşan bir oy oranı almasına rağmen Duran Kalkan HDP'yi seçimin üzerinden çok zaman geçmeden sert bir

⁴⁸ Dört ayaklı paradigma ve siyasal sistem üzerindeki etkileri ilerleyen bölümlerde ayrıntılı ele alınmıştır.

şekilde eleştirmeye başlamış ve bu örgüt kadrolarında Kandil'in HDP'ye “balans ayarı” olarak algılanmıştır (Küçükaydın, 2015). Küçükaydın seçim sürecinde ve sonrasında HDP'nin ve Demirtaş'ın yakaladığı pozitif desteği ve ivmeyi Duran Kalkan'ın ve benzeri nitelikteki açıklamaların ciddi şekilde olumsuz etkilediğini vurgulamakta ve bu konuda dikkat çeken bir örnek olayı aktarmaktadır;

“Her biri birer küçük Duran Kalkan olan örgüt gençleri, sizin fırçaları görünce kendileri de kendi ölçülerinde ve boyutlarında benzer fırçalar atmaya başlarlar. ... Selahattin Demirtaş'ın da konuşmalar ve imajı, arayış içinde olan insanları etkiledi ve birkaç kuşaktır şehirli; tamamen farklı ve modern bir kültür yapısı olan insanlar HDP'ye gelip üye olmaya; toplantılara katılmaya başladılar. Ama pek ala bir genç gelip toplantıda “burada bacak bacak üstüne atılmaz, bedel ödenmiştir, şehitlerin anısı var” gibi sözler eder. Ve yıllar sonra nihayet oraya bin bir soru işaretiyle gelmiş insanlar bir daha gelmez. Türkiyelileşme falan da havaya uçar Kürt gettosuna hapsedilmiş olarak kalır HDP” (Küçükaydın, 2015: 47).

Bu örnek, özü itibariyle Kandil'in Kürt siyasallaşması üzerindeki etkisini yansıtan bir vakıa olarak gösterilebilir. Bu noktada Kandil olarak vurgulanan ancak pratikte KCK olarak yansıyan yapılanma ve bu yapının yönetim kadrosunda bulunan Duran Kalkan gibi isimlerin yukarıda belirtilen yöndeki açıklamaları/eleştirileri örgütün şehirlerde radikalize ettiği gençler ve kadrolar açısından legal siyasi partiye yönelen bir iç baskı sürecine dönüşmektedir. Bu durum KCK'nın siyasallaşma üzerindeki oto-kontrol mekanizmasının sahaya yansması şeklinde nitelendirilebilir. 7 Haziran seçimleri KCK'nın siyasallaşma konusundaki asli niyetinin ve tutumunun belirlenmesi açısından bir turnusol işlevi görmüştür. Bu durum KCK yönetimi açısından olduğu kadar İmralı'da bulunan Öcalan için de geçerli bir durumdur. Öcalan, Kürt sorunu ve siyasallaşması konusunda kendisini her dönem odak noktasında tutmayı öncelik olarak gördüğü bilinen bir durum olması sebebiyle 7 Haziran seçimleri öncesi ve seçim sonuçlarında HDP imajının öne çıkmasından rahatsızlık duyduğu da ifade edilmektedir (Müderrişoğlu, 2015).

7 Haziran seçimleri öncesinde KCK, eylemsizliği aktif şekilde sürdürürken ve bu durumun bölgede pozitif etkileri görülüp, HDP'ye Türkiye genelinde sempati duyan kitleler oluşurken, seçimlerden bir ay gibi kısa bir süre sonra Şanlıurfa Ceylanpınar'da iki polisin evlerinde şehit edilmeleri (Cumhuriyet, 2015) ülke kamuoyunda tepkilerin kısa sürede HDP'ye yönelmesi sonucunu doğurmuştur. Bu olayın devamında PKK'nın belirli şehirlerde ve ilçelerde “şehir gerillacılığı” pratiği yapması ve eylemlerini arttırması doğrudan doğruya HDP'nin toplumsal tabanda kazandığı pozitif yönlü ivmenin tersine

dönmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durum hakkında Özer Sencar (2015); “HDP’nin en büyük karşıtı ve zarar vereninin Kandil olduğunu” belirttikten sonra; “*Kürt seçmen lider olarak Selahattin Demirtaş’ı görmeye başladı. Muhtemelen Demirtaş’ın ensesinde her an soğuk bir namlu duruyordur*” ifadeleriyle Kürt siyaseti üzerinde var olan iç baskı ve zorun rolünü vurgulamaktadır. Sencar’ın Kandil olarak belirttiği ancak pratikte KCK olarak kendisini kabul eden örgütlenme, siyasal sistem üzerindeki kontrolünü kaybetme durumunda silahlı şiddeti, bir politik şiddet enstrümanına dönüştürmüş ve doğrudan desteğini açıkladığı bir partinin (HDP) tüm söylem zeminini boşa düşüren bir dönemsel eylem çizgisi izlemiştir (Coşkun, 2015).

Yukarıda belirtilen yakın dönem siyasi gelişmeler üzerinde KCK’nın etkisi konusundaki hususların kökeninde birçok bileşenin etkisi söz konusudur. Bu bileşenlerden birisi de legal siyaset üzerindeki zorun rolü ve silahın gölgesidir. KCK’nın siyasal alan üzerinde yapısal etkiler oluşturmayı hedefleyen alt örgütlenmelerinin yanı sıra, geçmişten bu yana varlığını koruyan en temel unsurlarından birisi de silahlı şiddet unsurudur. Örgütün silahlı yapılanması KCK çatısı altında belirlenen siyasal paradigmaya göre hareket etmekle birlikte, Kürt siyasallaşmasını PKK/KCK endeksinde şekillendiren ve zorun rolünü her dönem bu alanda dinamik tutan asli yapıdır. Bu durum KCK’nın siyasallaşma sürecinde kendi ideolojik ve amaçsal ajandasını politik şiddetin gölgesinde inşa etmeye çalıştığı sonucunu doğurmaktadır. Bununla birlikte örgütün KCK sistemine geçişle birlikte Kürt siyasiler üzerinde şiddet unsurunu daha sistemli şekilde hayata geçirdiğini ve şiddeti “demoklesin kılıcı” olarak Kürt siyasetinin üzerinde tuttuğunu savunan yaklaşımlar da söz konusudur (Özcan, 2012: 111; Deligöz, 2012: 76). Bu bağlamda KCK’nın politik şiddet boyutunu siyasallaşma ya da Kürt siyaseti üzerinde ne şekilde kullandığı ve bunun etkilerinin anlaşılması KCK’nın siyasallaşma üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olacaktır.

3.4.3. KCK’nın Politik Şiddet Açısından Toplum ve Siyaset Üzerindeki Etkisi

KCK ortaya çıktığı 2007 yılından sonra birkaç yıllık periyotta tam olarak ne olduğu, nasıl bir yapılanmaya sahip bulunduğu ve neyi amaçladığı hususları sağlıklı anlaşılamamıştır. Bu durum 2009 sonrası netleşmeye başlamış, 2011’de Yargıtay kararı ile KCK’nın PKK yerine ikame edilmiş örgütün çatı yapılanması olduğu anlaşılmıştır. Bu çatı yapılanma içerisinde Öcalan’ın da belirttiği gibi (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu,

2010) örgütün silahlı unsurları da bulunmaktadır. Bu unsurlar KCK'nın yapılanma bölümünde belirtilen HPG ve bu yapıya bağlı kırsal ve şehirlerde örgütlenen silahlı birimlerdir (HPG Komuta Konseyi, 2013; HPG, 2005). KCK bu silahlı birimleri sadece güvenlik birimlerine yönelik saldırılarda ve eylemlerde değil, aynı zamanda örgütün sosyal ve siyasal alandaki varlığını koruma ya da güçlendirme amacı kapsamında da kullanmaktadır. Bu durum örgütün kuruluş sürecinden bu yana devam eden “Zor” kavramını teoride dile getirmezken, pratikte sürdürdüğü sonucunu da doğurmaktadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu’da sivilleri hedef alan eylemler ya da yukarıda ifade edilen 7 Haziran sonrası HDP’nin ciddi oy kaybına uğramasına yol açan eylemsel süreç, toplumsal ve siyasal yapıdaki zorun rolünü yansıtan örnekler olarak görülebilir. Bu durum KCK’nın teorik anlamda ortaya koyduğu ve temel siyasallaşma paradigması olarak gördüğü “radikal demokrasi” yaklaşımını (Karasu, 2009) pratikte kendi desteklediği siyasi partiye karşı, ters yönde uyguladığı izlenimini vermektedir. PKK geleneğinin gelişmiş bir versiyonu olan KCK yapılanması, şiddet geleneğinden gelen bir politik tutuma sahiptir. Bu durum örgütsel tavrın, politikanın veya stratejinin ifade edilmesinde şiddet olgusunun farklı boyutlarda öne çıkması sorununu doğurmaktadır. Uzun yıllar örgüt, toplumsal tabanda belirli bir kitleyi farklı araçsal öğelerle kendi ekseninde konsolide etmiştir (Şakar, 2013: 91). Bu kitle özellikle Kürt siyasetinde etkin pozisyonda olan ve örgütün söylem ve eylem dilini temel irade olarak gören bir toplumsal baskı sınıfı haline gelmiş ve bu toplumsal baskı doğal olarak siyasal alana da yansımıştır.

PKK’nın söylemlerine paralel bir politika izleyen ya da desteklediği bir partinin üyesi olan herhangi bir Kürt siyasetçisinin, “örgütün gerçekleştirdiği bir eylemin terör eylemi olduğunu ifade edebilmesi” yukarıda ifade edilen belirli bir toplumsal baskı sınıfının oluşturduğu psikolojik etkilerden dolayı ciddi şekilde zorlaşmaktadır. İşte bu durum KCK’nın bir yandan toplumsal tabanda kendi ekseninde oluşturduğu baskı grubu üzerinden, diğer yandan ise doğrudan kendi müdahaleleri ve uyarılarıyla siyaseti şekillendirme politikasını yansıtmaktadır. Konu hakkında Bayram Bozyel’in (2012); *“BDP’li vekillerin barış isteklerini açık açık ifade edememelerinin nedeni BDP üzerindeki PKK vesayetidir. Diğer bir neden ise BDP’li siyasilerin geleceğinin silahı elinde bulunduran PKK tarafından belirlenmesidir. PKK içinde muhalefet etmek, resmi söylemin dışına çıkmak sanıldığı kadar kolay değildir. PKK’nın kendisine muhalefet eden isimlere yönelik uyguladığı sert yöntemler var”* şeklindeki yaklaşımı KCK ve legal siyaset ya da siyasiler arasındaki ilişkiyi vurgulaması yönüyle dikkat çekmektedir. Bununla beraber KCK operasyonları sırasında BDP Eş Başkan Oğraş’ın üzerinden çıkan ve adli soruşturmaya konu olan “talimatlara” bakıldığında

BDP'nin seçim stratejisini doğrudan belirlemeye, etkilemeye çalıştığı görülmektedir. Ak Parti'nin bölge seçmenini kazanmasıyla beraber, Ak Parti'nin seçim stratejilerini engelleyici talimatların verildiği de aşıkardır (Özcan, 2012: 101-104)

KCK'nın politik baskı, şiddet ya da siyasi vesayeti sadece kendi havzasındaki legal siyasi oluşum(lar)a yönelttiğini söylemek bu konuda eksik kalan bir tespit olacaktır. Bölgede alternatif Kürt siyaseti geliştirmek isteyen aktörlerin varlığı, KCK açısından kontrol edilebilirlik imkanlarının kısıtlılığı sebebiyle bir sorun olarak görülmektedir (Serxwebun, 2008-321: 41). KCK'nın özellikle bölgede seçmen kitlesi en yoğun siyasal hareket olan AK Parti'nin temsilcilerine yönelik yakın geçmişte çok sayıda eylem gerçekleştirmesi (Yeni Şafak, 2017; Anadolu Ajansı, 2015) ve bu durumun her dönem potansiyel bir tehlike olarak varlığını sürdürmesi, şiddetin politik sahada ve özellikle yerelde bir baskı, yıldırma ve geri çekilme aracına dönüşebildiğini yansıtmaktadır.

Politik şiddetin siyasal alana yöneltmesinde KCK'nın üçüncü boyuttaki hedefi ise muhalif toplumsal kesimlerdir. Özellikle seçim süreçlerinde KCK'nın Doğu-Güneydoğu bölgelerinde gerek sandıklarda, gerekse seçim öncesinde yereldeki belirli gruplara yönelik baskı uyguladığı yönünde ciddi bulgular söz konusudur ve bu durum adli boyutta da sıklıkla ele alınan bir konu olmuştur. Seçmen eğiliminin belirlenmesinde KCK'nın yerelde özellikle HPG'yi aktif şekilde sahaya sürdüğü ve seçim dönemlerinde HPG'nin yerel birliklerinin - Hezen Heremi-Şehir Gerillaları (Kalkan, 2012)- bölge halkı üzerinde sistemli bir baskıya yöneldiği sıklıkla dile getirilen bir durumdur (TurkNews, 2015).

Şekil 3.14. KCK'nın Politik Şiddeti Siyasal Alanda Yansıtma Hedefleri

KCK'nın politik şiddet üzerinden siyasal sistem inşa stratejisi yukarıda belirtilen üç hedefe yönelik gelişmektedir. Bu hedefler KCK angajmanına paralel hareket eden Kürt siyaseti ve siyasileri, diğer siyasi partiler ve siyasiler, muhalif toplumsal kesim olarak özetlenebilir. Bu üç hedefin KCK siyasallaşma stratejisiyle uyumsuz amaçlarının ve faaliyetlerinin ortaya çıkması durumunda, örgütün radikal demokrasi söylemindeki demokrasi lafzını kaldırarak radikal şiddet söylemlerine yöneldiği ve bu şiddeti meşru savunma, öz savunma, özel savaş ya da ajanlaştırmaya karşı mücadele gibi konseptler kapsamında meşruiyet zeminine oturtmaya çalıştığı görülmektedir (Şerik, 2010; Bayık, 2015).

3.4.4. KCK'nın Siyasi Alan Merkezi ve Legal Siyaset Üzerinde Oluşturduğu Kontrol Mekanizmaları

KCK yapılanması konusunda ortaya konulan çok boyutlu yapılar içerisinde siyasal alan üzerinde yoğunlaşan temel birim Siyasi Alan Merkezidir (KCK Sözleşmesi, 2007). Siyasi alan merkezi bünyesinde siyasi komite, hukuk komitesi, ekoloji ve yerel yönetimler komitesi, dış ilişkiler komitesi, azınlıklar ve inanç komitesi şeklinde beş alt yapılanma bulunmaktadır (Serxwebun, 2007-306: 8). Siyasi alanın bünyesindeki bu yapıların temel görevleri, KCK sözleşmesine ek olarak, KCK Yasama organı olan KONGRA-GEL'in 8. Genel Kurul Toplantısında (2011) "Siyasi Alana İlişkin Karar Tasarısında" özetle şu şekilde belirtilmiştir (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

i. Siyasi Komitenin görev alanına ilişkin;

- Rebertiya Azad, Nasnama Azad, Xweseriya Demokratik (Başkana Özgürlük, Özgür Kimlik, Demokratik Özerklik) söylemleri temelinde siyasi çalışmaların yürütülmesi ve bunun pratiğe geçirilmesi (Yüksekova Haber, 2011),
- Diğer topluluklarla çeşitli ittifakların ve müşterek alanların geliştirilmesi ve ortak örgütlenmeye gidilmesi,
- İran ile var olan çatışmasızlık durumunun üzerlerine gelinmedikçe korunması, bölgedeki gelişmeler gözetilerek diyalog ve siyasi müzakere zemininin oluşturulmaya çalışılması,
- Suriye rejimine karşı geliştirilen politikaların daha yaratıcı ve geliştirici olarak sürdürülmesi, her türlü gelişmeye karşı öz savunma başta olmak üzere demokratik ve siyasi örgütlülüğün yükseltilmesi,

- Mahmur Kampı'nın statüsünün değiştirilmesini amacıyla Türkiye'nin girişimlerinin boşa düşürülmesi,
- Doğu-Güneydoğu'da korucuların silah bırakmaları için çalışmaların devam ettirilmesi,
- İran'daki idam ve recm cezalarına karşı siyasal ve diplomatik mücadelenin geliştirilmesi,
- Ulusal Kürt Konferansının yapılmasına yönelik Türkiye, Irak, İran ve Suriye 'deki çalışmaların artırılması,
- Türkiye, Irak, İran, Suriye ve yurt dışında siyaset akademilerinin oluşturulması,
- Kürtlerin yaşadığı her alanda günlük yaşam ve siyasette anadilin esas alınması,
- “Kadın Soykırımına Hayır” kampanyasının tüm yapılar tarafından sahiplenilmesi, yönünde kararlar alınmıştır.

Siyasi Komiteye ilişkin alınan kararların demokratik ulus (Kürt ulus inşası), demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm stratejileri bağlamında ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda siyasi alanda devletlerle müzakere ve görüşmelere önem verildiği, siyasi alanda her parça örgütlenmesinin etkin olabilmesi için siyaset akademileri kurmaları yönünde karar alınmış olması da dikkat çeken hususlardandır.

ii. Ekoloji ve Yerel Yönetimler Komitesi görev alanına ilişkin (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

- Yerel yönetimlerin halk sağlığı ve yoksullukla mücadele çalışmalarını arttırması,
- Çevre katliamının savaş suçu olarak uluslararası hukuk kurumlarına taşınması, kamuoyunda teşhirinin yapılması,
- Yeşil alanların ve doğanın korunması için çeşitli kurumlaşmalara gidilmesi,
- HAW-PAR, 2002 Anti-mayın Girişimi çalışmalarının sürdürülerek teknik imkanların arttırılması ve parçalarda örgütlülüğe gidilmesi,
- Doğu-Güneydoğu'da savaş atıklarından temizlenmesi için uluslararası kurumların da devreye girmesinin sağlanması,
- HES vb. projelerin durdurulması için çevreci örgütler ve uluslar arası kuruluşların harekete geçirilmesi,
- Sözde Kürdistan'da el konulan toprakların geri alınması için halkın bilinçlendirilmesi, hukuksal ve siyasi bir mücadelenin başlatılması,

- Başta Irak olmak üzere Suriye ve İran'daki bazı Kürt belediyelerle 'kardeş belediyeçiliğin' geliştirilmesi, bunun uzak coğrafyalar için de hedeflenmesi,
- Demokratik belediyeçiliğin geliştirilmesi için Doğu ve Güneydoğu'daki yerel yönetimlerin kazanılması, Türkiye 'deki mevcut belediyelerin sayısının arttırılması şeklinde kararlar alınmıştır.

Ekoloji ve yerel yönetimler komitesinin görev alanı kapsamında alınan yukarıdaki kararlara bakıldığında, KCK'nın ekoloji-politik ekseninde bu komiteyi siyasal alanda işler bir yapı kılmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin toplumsal taban ile etkin bir iletişiminin önemine vurgu yapılmakta, bu durumun yerel seçimlere yansıtılması gerekliliği ifade edilmektedir. KCK'nın, ekoloji vurgusu ile bölgede geçmişte yaşanan sıcak çatışmanın izleri arasında korelatif bir ilişki kurarak uluslararası toplumun ekoloji konusundaki hassasiyetini ve dikkatini buraya çekmeye çalıştığı gözlenmektedir. Bu durum KCK'nın sadece ülke ya da bölge ülkeleri düzeyinde değil uluslararası alanda da belirli bir politik ajandayı hayata geçirmeye çalıştığı izlenimini vermektedir. Yerel yönetimler konusunda konfederal sistemin ilk pratik adımları olacak şekilde "kardeş belediyeçilik" vurgusunun yapılması da bu komiteye bağlanan önemli sorumluluklardan birisi olarak nitelendirilebilir.

iii. Hukuk Komitesi görev alanine ilişkin (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

- PKK'nın terör listesinden çıkarılması için açılan davaların takip edilmesi, hukuksal ve siyasi mücadelenin daha etkili yürütülmesi,
- Özellikle doğu ve güneydoğuda gerçekleştirildiği iddia edilen 'siyasal-kültürel soykırım, askeri işgal, ekonomik sömürü' kapsamındaki fiillerin açığa çıkarılarak yargılanmaların ve uluslararası hukukta mahkumiyetlerin sağlanması,
- Kürtlerin yaşadığı bölgelerde her türlü hukuksuzluğu ve adaletsizliği gidermek, ayrımcı, cinsiyetçi, inkârcı, baskıcı, yasaklayıcı uygulamalara karşı Kürdistan Hukukçular Birliği'nin oluşumu ve Demokratik Hukuk Akademisi için çalışma başlatılması,
- Dersim olayı başta olmak üzere Zilan, Şeyh Sait, Koçgiri isyanlarına yönelik bastırma girişimleri ve Diyarbakır Cezaevindeki kötü muamelelerin araştırılarak uluslararası hukuka taşınması,

- Kürt kökenli ve örgüt yanlısı askerlerin şüpheli ölümlerinin deşifre edilerek bu olaylara karışanların yargılanması için bir komitenin örgütlendirilmesi,
- Örgüt mensuplarına karşı *“kimyasal silah kullanılması”*, ölen örgüt mensuplarının *“toplulu olarak gömülmesi gibi savaş suçlarının”* uluslararası mahkemelere taşınması,
- *“Faili meçhul cinayetler, köylerin yakılması, zorla göç gibi uygulamalara”* yönelik yargılama yapılması ve uluslararası alanda mahkumiyetlerin sağlanması,
- *“Savaş suçlarına katılan veya işbirliği yapanlara karşı hakikatlerin açığa çıkarılması ve toplumsal adaletin yerine getirilmesi için Hakikatleri Araştırma Komisyonu”* kurulması,
- KCK Sözleşmesi'nin uluslararası hukukta tanınması için çalışmalar yapılması,
- Üçüncü devletlerle mütekabiliyet ilkesi esasına göre hareket edilmesi,
- Ulusal çapta bir hukuk konferansının örgütlendirilmesi, şeklinde kararlar alınmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar KCK'nın siyasi alanına bağlı hukuk komitesi boyutunda alınmış kararlar olup, bu hususlar KCK'nın geçmişte yaşanan veya yaşandığını iddia ettiği olayları uluslararası alana taşıyarak bu alanlarda politik kazanım elde etmeye çalıştığını göstermektedir. Ayrıca KCK açısından bu hususların lobi faaliyetlerinde öncelikli başlıklar olarak ele alındığı da bilinmektedir. Özellikle Öcalan'ın “Hakikatleri Araştırma Komisyonu” yönündeki talebi 1990'lı yıllarda Güneydoğu'da yaşanan olaylar üzerinden önemli bir söylem ve propaganda alanı oluşturan bir husustur (Serxwebun, 2011-353: 10-11). KCK'nın Hukuk Komitesi siyasi alan merkezinde aktif çalışan ve kendisinden çok şey beklenen yapılardan birisidir. Bu yapılanma doğrudan doğruya devletin, güvenlik birimlerinin ya da hükümet politikalarının ya da pratiğinin uluslararası hukuka uygun olup olup olmadığı konusunda çalışmalar yapmaktadır. Yapılan bu çalışmalar ile güvenlik birimlerinin faaliyetlerindeki yahut hükümet politikalarındaki eksiklikler veya hatalar var ise bunu Avrupa başta olmak üzere uluslararası kamuoyuna kısa sürede duyurmaktadır. Bu faaliyetler üzerinden Türkiye'de legal siyasi partinin söylem çizgisine perspektif sunulurken, aynı zamanda toplumsal tabanda kamuoyu oluşturma ve algı inşasını dinamik tutmaktadır. Bu algısal dinamizmi sosyal tabanda aktif şekilde kullanırken oluşan kitlesellik ya da toplumsal politik endoktrinasyonu siyasal alana kanallandırmaktadır (Varto, 2011). Hukuk komitesi özellikle KCK'nın siyasal alan üzerinde etkisini maksimize ettiği çözüm süreci veya demokratik açılım gibi süreçlerde

Türkiye'nin anayasal sistemi veya hukuki yapılarıyla ilgili KCK'nın kontrolünde çeşitli öneri ve teklifler sunmakta ve bu teklifler KCK'nın siyasal alanda konu ile ilgili yaklaşımını göstermektedir (KCK Hukuk Komitesi, 2012).

iv. Azınlıklar ve İnanç Grupları Komitesi görev alanına ilişkin kararlar (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

- Alevi Kürt toplumunun örgütsel yapısını güçlendirmesi, inanç mekanlarının özüne uygun bir işlerliğe kavuşturulması,
- Cemevlerinin kültürel özüne uygun yaşatılması, buna karşı olan politikaların teşhir edilmesi,
- Ezidilere yönelik ayrımcılıklarla mücadele edilmesi, bulundukları tüm alanlarda kültürel, dini, sosyal örgütlenmelerini geliştirmeleri,
- Ezidilerin güvenliğinin sağlanması için Irak ve bölgesel hükümet nezdinde girişimlerde bulunulması, olumlu gelişme olmazsa BM'ye gerekli yasal başvuruların yapılması,
- Irak ve İran'daki dini bir grup olan Yorsan (Kakai ve Elhak) ve Şii inancına yönelik çalışmaların geliştirilmesi,
- 'Mezopotamya İnançlar Birliği Konferansı'nın örgütlenmesi,
- Alevi ve Ezidi inancı için basın-yayın imkanlarının artırılması, bu inanç gruplarının daha önce çıkardıkları 'Zülfıkar' ve 'Laleş' dergileriyle Kürdistan İslam Birliği (CİK)'nin çıkardığı 'Baweri' dergisinin yeniden çıkarılması,
- Mezopotamya İnançlar Birliği'nin ortak bir dergi çıkarması, şeklinde kararlar alınmıştır.

KCK yapılanması, din olgusunu klasik PKK tutumundan daha geniş ve araçsal bir konsept olarak siyasallaşma alanına kanalize etmiştir. Özellikle inanç gruplarının örgütlenmesi konusuna ağırlık veren KCK, CİK (Civaka İslamiya Kürdistan-Kürdistan İslam Topluluğu) yapısıyla islami grupları KCK'nın söylem alanına kanalize etmeye çalışmaktadır (Semiz, 2013: 169, Siverekli, 2008). Demokratik Alevi Federasyonu (FEDA) ile Avrupa'daki alevileri, Kürdistan Ezidiler Federasyonu (FEK) ile Ezidileri de KCK sistemi ekseninde örgütlenmeye yönlendirmektedirler (Semiz, 2013: 159; Alkan, 2014: 17-26).

v. Dış İlişkiler Komitesi (Diplomasi Alanı) görev alanına ilişkin kararlar (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

- “Demokratik Özerklik” statüsünün Kürt sorununun çözüm modeli olarak bölgede ve uluslararası alanda tanınması/kabulü için özel planlamalara gidilmesi, projenin yabancı dillere çevrilmesi,
- Örgütsel taleplere dünya kamuoyunun desteğini sağlayacak etkili diplomasi çalışmasının Ortadoğu ve Avrupa merkezlerinden yürütülmesi, Ortadoğu’daki çalışmaların derinleştirilmesi,
- Irak’ta Barış ve Demokrasi Konferansı’nın güçlendirilmesi,
- Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK)’nin yeni katılımlarla güçlendirilmesi,
- Demokratik ulus anlayışının Fars ve Arapların içerisinde de geliştirilmesi için çalışmalar yapılması hususlarına yer verilmiştir.

KCK açısından diplomasi alanı siyasal alandaki etkinliğin temel katalizörü ya da dinamosu olarak nitelendirilebilir. Örgütün Avrupa’daki lobi faaliyetleri ve yapılanmaları KCK siyasallaşmasının dışı bakan boyutu şeklinde tanımlanabilir.

Yukarıda yer alan KONGRA-GEL’in 8. Genel Kurul Toplantısındaki KCK siyasi alan merkezine bağlı komitelerle ilgili kararlarda ayrıca siyasi alanda KCK sisteminin yerleşebilmesi için (Rojeva Kurdistan, 2011; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);

- Kürt siyasetinin “demokratik ekolojik toplum paradigması perspektifinde” güçlenmesini sağlamak ve Kürt ulus inşasını demokratik ulus perspektifiyle gerçekleştirmek,
- Kürt siyasi güçlerinin desteğiyle demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm stratejilerini hayata geçirmek,
- Parça örgütlerin bulunduğu ülkelerde Kürtlere karşı yürüttükleri politikalara karşı çözüm politikaları geliştirmek,
- Demokratik konfederalizm kapsamında Demokratik Toplum Kongresi, Kent Meclisleri, Siyaset Akademileri ve Kooperatifler Birliği (Dört Ayaklı Paradigma) yapılarını inşa etmek şeklinde kararlar alınmıştır.

Yukarıda belirtilen 8. Genel Kurul Toplantısından sonra 2013 yılında 9. Genel Kurul'daki siyasi tutum belgesi de benzer nitelikte siyasi alana yönelik politikalar ortaya koymuş ve KCK'nın bu alanda özellikle çözüm süreci bağlamında etkinliğini güçlendirme, amaç ve hedeflerini hayata geçirme yönünde kararlar alınmıştır (ANFNews, 2013c). KCK'nın siyasi alandaki yapıları yukarıda belirtilen beş komite kapsamında sınırlı olmamakla birlikte, bu komitelerinde dahil olduğu bir kontrol-denetim mekanizması kapsamında gelişmektedir. Dört ayaklı paradigma bu mekanizmanın en temel öğeleri olarak nitelendirilebileceği gibi KCK'nın Türkiye boyutundaki örgütlenmesinde görev alan KCK Türkiye sözcüleri de siyasi alan üzerinde aktif denetim yapan kurumsal bir yapı şeklinde ifade edilebilir (KONGRA-GEL, 2008).

KCK'nın siyasi alan merkezinin sorumlusu pozisyonunda olan ve aynı zamanda Türkiye yapılanmasının da yöneticisi olarak faaliyet yürüten Sabri Ok, Türkiye'deki siyasi parti, siyasi faaliyetler ve bu yapılar-faaliyetler içerisinde bulunacak kişilerin belirlenmesinde öncelikli etkisi olan KCK yöneticilerindendir. Bu anlamda 2008 yılında DTP'nin kapatılma durumuna karşı alternatif olarak teşkil edilen BDP'nin (Barış ve Demokrasi Partisi) isminin KCK siyasi alan merkezi sorumlusu Sabri Ok tarafından belirlenmesi, bu yapılanmanın legal siyaset üzerindeki etkisini gösteren örneklerden birisidir (Özcan, 2012: 119).

3.4.5. Legal Siyasi Liderler Üzerinde Çevreleme Politikası ve KCK Komiserleri-Sözcüleri

2009 yılında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan KCK yapılanması hakkındaki ilk iddianamenin kabul edilmesi ve 2011 yılındaki soruşturmalardan sonra kamuoyunda KCK'nın tanınır bir yapı olması, özellikle "KCK Komiseri" olarak bilinen kişilerin BDP'li (DTP) siyasiler ya da yerel yöneticiler üzerindeki baskıların basına yansımaları sağlamıştır (Milliyet, 2011). KCK komiseri olarak bilinen ancak gerçekte KCK Türkiye Sözcüleri ve yerel sözcüleri olarak pratikte var olan kişiler, sadece kişi bazında değil, kurumsal olarak KCK'nın parça örgütlerinde bulunan bir yapıyı temsil etmektedirler.

KCK açısından siyasallaşmanın en temel sigortası ve dikkat edilen boyutu, Kürt siyasallaşmasının ve yerel yönetimlerinin KCK dinamikleri, paradigması, politik ve

dönemsel ajandası ekseninde şekillenmesidir. Bu siyasi alan mühendisliği sürecinde örgüt, siyasilerin sistemi inşa ederken merkezin iradesinden bağımsız olmamaları, özerk ya da bağımsız hareket etmemeleri için çeşitli kontrol mekanizmaları kurmuşlardır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 2-32). Bu kontrol mekanizmalarının en önemli örneği de KCK sözcüleridir. Bununla birlikte KCK açısından Kürt siyasi liderlerinin ve yerel yöneticilerin çevreleme politikasıyla gözetim altında olmaları, onların KCK sistemi dışında hareket kabiliyetlerini ve inisiyatiflerini sınırlandırmaktadır. KCK sözcüleri konusunda Türkiye yapılanmasının sözleşmesi olarak 2008 yılında kabul edilen Demokratik Toplum Sözleşmesine bakıldığında sözcülerin görevleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir (KONGRA-GEL, 2008: 7-8);

Toplum koordinasyonu, kendi içinden üç ya da beş kişiden oluşan bir sözcülük seçer. Sözcülük, toplum koordinasyonunun çalışma ve ilişkilerini denetler ve koordine eder. Dönemsel planlamaları hayata geçirmede eşgüdüm sağlar. Olağanüstü durumlarda gerekli kararlara giderek koordinasyon çalışmasının sürekliliğini sağlar. Sözcülük, toplum koordinasyonuna karşı sorumludur. ... Toplum koordinasyonu, 45 günde, sözcülük ise 15 günde bir salt çoğunlukla toplanır. Sözcülük, Koordinasyon toplantısına başkanlık eder. Sözcülüğün veya üyelerden üçte birinin istemi üzerine koordinasyon daha erken de toplanabilir veya toplantısını erteleyebilir.

KCK Türkiye Koordinasyonu bünyesinde üç veya beş kişiden oluşan sözcülük kurumu benzer bir şekilde “Kent Meclislerinde”, ilçe, mahalle ya da sokak örgütlenmelerinde de yapılandırılmıştır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 54-61). 2009 yılında ve 2011 yılında KCK Türkiye Koordinasyonu yapısına yönelik operasyonlar neticesinde KCK merkez yönetimi Türkiye’deki KCK’nın parça örgütlenme sistematüğünü DTK üzerinden inşa etmeye yönelmiş ve sözcülük kurumu bu yapı üzerinden faaliyetlerine devam etmiştir. Ancak DTK sistemi, KCK Türkiye Koordinasyonuna göre daha açık bir örgütlenme ve legal yapı izlenimine yakın-*de facto* bir çizgiyi söylemsel kapsamda takip etmiştir. Bu durum DTK’nın da olası bir adli sürece maruz kalmaması için bir ön alma stratejisi olarak düşünülebilir. DTK dernek, parti ya da resmi bir statüsü olmayan ancak kendisini legal alan faaliyeti gibi yansıtan bir örgütlenme olarak KCK’nın demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için teşkil edilmiş bir yapılanmadır (Köse, 2011). Bu yapılanma bünyesindeki sözcülük kurumu kamuoyunda KCK komiserleri olarak bilinen sözcülük kurumunu sürdüren bir yapı olarak da ifade edilebilir. KCK/DTK sözcülerinin siyasi ve yerel yönetim sistemi üzerinde oluşturdukları çevreleme politikası ve

“lideri çevreleme” yaklaşımı sadece sözcülerin kendilerinin bizatihi yaptıkları bir işlem değildir. KCK’nın yereldeki örgütlenmesine, Kent Meclisine, Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDGH- eski DYGM) ya da koordinasyon yapılarına üye kişiler içerisinde (sözcüler tarafından) belirlenenler tarafından da bu çevreleme politikası gerçekleştirilmektedir. Bu belirlenen kişiler yerel yöneticiler ya da siyasilerin yakın çevresinde belirli statülerle istihdam edilebilmekte ya da onların yanlarında bulunmaktadır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 59-61; Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014).

3.4.6. KCK’nın Siyasallaşma Faaliyetleri Kapsamında Kitlesele Eylem Stratejisi (Demokratik Eylem) ve Faaliyetleri

Örgütün 1980’li yıllardan itibaren gündeminde yer almaya başlayan kitlesele eylemler, 1990’lı yıllardan itibaren sadece kitlesele eylem ya da şehirlerde örgüte yakın bir taban oluşturma arayışından öteye geçerek, siyasal alan üzerinde bir baskı unsuru misyonunu üstlenmiştir. PKK 27 Kasım 1978 tarihindeki kuruluş ilanı başta olmak üzere, 15 Ağustos (1984 Eruh Şemdinli saldırıları), 21 Mart Nevruz, 15 Şubat (Öcalan’ın yakalanması), 9 Ekim (Öcalan’ın Suriye’den çıkartılışı), 4 Nisan (Öcalan’ın doğum günü) gibi örgütsel açıdan önemli günleri kitlesele eylem ve etkinlik ajandası olarak belirlemiştir (TURKSAM, 2011). Örgüt açısından kitlesele eylemler her zaman dinamik tutulması gereken bir husustur. Bu sebeple yukarıda belirtilen belirli günler dışında dönemsel açıdan belirlenen eylem takvimleri de söz konusudur. Uludere olayı, Kobani olayları, belirli PKK mensuplarının ölüm yıldönümleri gibi günlerde de örgüt çeşitli faaliyetlerle dinamizmini sürekli tutmaya çalışmaktadır (Okumuş, 2015: 29-30).

Örgüt özellikle 1999 yılında Öcalan’ın yakalanması sonrasında siyasallaşmaya ağırlık verirken, bu kapsamda toplumsal tabanı mobilize edecek arayışlara daha fazla yönelmiştir. Bu kapsamda örgüt serhildan eylemlerini kurumsal bir yapı haline getirmeye başlamıştır ve “*siyasi serhildan yeni sürecin taktiği*” olarak belirlemiştir (Halk Hareketi Merkez Yönetimi, 2001: 3). Örgüt 2001 yılında gerçekleştirdiği 1. Halk Hareketi Konferansında siyasallaşma bağlamında serhildanları öncelikli kitleseleleşme aracı olarak belirlemiş, silahlı-silahsız tüm birimlerin serhildanlarda aktif görev almalarını bir zorunluluk olarak görmüştür. Serhildanlar, bu dönemde zoraki eylemsizlik süreci içerisinde bulunan örgütün silahlı eylem dinamizminde uzak kalması sebebiyle bir çeşit

örgütsel korozyon sorununu aşabilmesi için de çözüm olarak öne sürülmüştür. PKK bu dönemde üç temel husus üzerinden dinamizmini sürdürülebilir kılmayı hedeflemiştir. Bunlar siyasallaşma, kitleselleşme ve militanlaşmadır (Halk Hareketi Merkez Yönetimi, 2001: 35).

Örgüt bu dönemde de siyasallaşmanın tek başına gerçekleştirilmemesi gereken bir süreç olduğunu, kitleselleşme ve militan kimlik inşası olmayan siyasallaşmanın örgütsel açıdan sorunlar ortaya çıkarabileceğini değerlendirmiştir. Bu durum PKK'nın siyasallaşması konusunda pozitif yönlü yaklaşımı boşa düşürecek, şartlı yaklaşıma sahip olanları daha fazla tedirgin ve çekimser kılacak, negatif yönlü yaklaşımları ise teşvik edecek ve haklı olduklarını düşündürecek bir durumdur. Zira PKK'nın siyasallaşma stratejisi, yasal sınırlar içerisinde şiddetten ve silahlı örgüt kültüründen arınmış “bireyler” üzerinden değil, siyasal alana dönemsel strateji olarak kanalize olan ve militan kimlik inşasını bu bağlamda yapmış kişiler tarafından hayata geçirilecek bir olgu olarak kurgulanmıştır. Bu durum devletçi-güvenlikçi bakış açısı nazarında kesinlikle kabul edilemez bir durumdur. PKK, siyasallaşma stratejisinde radikal demokrasi yaklaşımını kendi belirlediği militan kimlik inşasından geçmiş kişilere endekslemektedir. Bu durum örgütün radikal demokrasiyi asli olarak değil, lafzi olarak ele aldığını düşündürmektedir. Bu bağlamda PKK'nın silahlı şiddetin gölgesini kendi siyasal ve kitlesel yapıları üzerinde de dinamik tutması ve belirlediği çizgiyi muhkem hale getirmesi radikal demokrasinin söylemsel boyutta kalması sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum radikal demokrasi açısından da sorunlu bir yaklaşım olduğu için PKK'nın 2000 sonrası siyasallaşmasının temelindeki “siyasal olma” olgusu taktiksel ya da araçsal bir pozisyona gerilemektedir. Bu bağlamda 2000 sonrası PKK'nın kitlesel eylem stratejisi bir yandan militan kimlik inşasıyla şekillenmiş bireylerin kitleselleşmesini veya bu kimlik inşasının derinleşmesini, öte yandan bu kitleselleşmenin siyasallaşmaya kanalize edilerek örgütün politik ajandasına kazanım zemini hazırlanmasını hedeflemektedir.

Şekil 3.15. 1999 Sonrası Siyasallaşma-Kitleselleşme-Militanlaşma (Halk Hareketi Merkez Yönetimi, 2001: 35)

2000 sonrasında PKK'nın kitlesel eylem stratejisinin hedeflediği siyasallaşma zemini üzerinden örgütsel kazanımların maksimize edilmesi, ya da bu stratejinin örgütsel daralma süreçlerinde dinamizmi koruma veya siyasal baskı aracı olma yönündeki niteliği, KCK örgütlenmesine geçiş ile birlikte daha sistemli ve kurumsal bir yapıya bürünmüştür. Gerek kitlesel eylem stratejisinin siyasallaşma üzerindeki etkisi bağlamında, gerekse bu stratejinin uygulaması, faaliyetleri ya da örgütlenmesi açısından KCK yapısı çok boyutlu bir söylem ve eylem zemini sunmuştur. KCK sözleşmesinin 10. Bölümü, 34. Maddesinde kitlesel eylem stratejisine “Demokratik Eylem” başlığı altında şu ifadelerle yer verilmiştir;

Halkın her hareketliliği ve örgütlerin her faaliyeti bir eylemdir. Demokratik eylem, demokrasinin dilidir. Halkın temel talepleri göz ardı edildiğinde, demokrasinin birçok kurum, kural ve amacı tahrip edildiğinde demokratik eylem zorunlu çözüm aracı olur. Bu koşullarda eyleme geçmeyi başaramayan bir halk veya örgüt demokratikleşemez. Eylemler, basitten karmaşığa doğru, gösteri, toplantı, yürüyüş, seçim, miting, protesto, grev, şartları doğduğunda yasal direnme ve ayaklanmalara kadar gider. Eylemliliği besleyen halkların

örgütlü gücüdür. Sivil toplum eylemleri temelde yapıcıdır ve demokrasilerde pozitif eylem anlayışı esastır (KCK Sözleşmesi, 2007).⁴⁹

Demokratik eylem olarak nitelendirilen kitlesel eylem stratejisi esas itibariyle iki açıdan değerlendirilebilir. Birincisi “toplumsallaşma-toplumsal tabanı örgüt çizgisinde konsolide etme” çabası, ikincisi ise “siyasallaşma-siyasallaşmayı örgütsel ajandaya uygun dinamik tutma çabasıdır”. KCK örgütlenmesi demokratik eylemin sınırlarını belirlerken “pozitif eylem” anlayışı şeklinde bir yaklaşım ortaya koymakla birlikte, demokratik eylemin “öz savunma” yaklaşımından ayrı düşünülemeyeceğini ve şartlara göre “devrimci halk savaşına” dönüşebileceğine de vurgu yapmaktadır (Kalkan, 2011c; Serxwebun, 2005-280: 14).

KCK’nın demokratik eylem olarak nitelendirdiği kitlesel eylemlere bakıldığında, bu eylemler (Ciwanen Azad, 2017: 65-87; İçişleri Bakanlığı, 2017);

- 27 Kasım, PKK’nın kuruluş yıldönümü etkinlikleri,
- 15 Şubat, Öcalan’ın yakalanması “uluslararası komplo” eylem ve protestoları,
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri,
- 18 Mart Halepçeyi anma etkinlikleri,
- 21 Mart Nevruz etkinlikleri ve mitingleri,
- 4 Nisan Öcalan’ın doğum günü kutlama ve etkinlikleri,
- 1 Mayıs İşçi Bayramı etkinlikleri,
- 1 Haziran Atılımı eylem ve etkinlikleri,
- 14 Temmuz “ölüm orucu direnişi” yıldönümü etkinlikleri,
- 15 Ağustos Atılımının yıldönümü etkinlikleri,
- 1 Eylül Dünya Barış günü etkinlikleri,
- 6-7 Ekim Kobani olayları etkinlikleri,
- 9 Ekim Öcalan’ın Suriye’den çıkarılışı protestoları şeklinde özetlenebilir.

Yukarıda yer alan örgütün kitlesel eylem takvimi her yıl düzenlenen muttat etkinliklerdir. Bunların yanında kitlesel eylemler veya KCK sözleşmesinde belirtilen “demokratik eylem” türleri de bulunmaktadır. Özellikle kadın, gençlik ve cezaevi

⁴⁹ Bu kısımda belirtilen pozitif eylem kavramı, KCK’nın, sivil iaatsizlik ya da şiddet içermeyen, “demokratik çözümçül yaklaşımı” vurgulayan kitlesel eylemlerini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

yapılanmalarının kendi özgün örgütsel yapıları içerisinde belirledikleri eylem ajandaları bulunmaktadır. Bazı dönemlerde spontane gelişen olaylar bu yapıların ve kitlelerin eylemsel sürece kanalize olmalarını sağlayabilmektedir. Bu kapsamda Kobani olayları örgütün eylem takviminde yer almazken, oluşan kitlesellik ve eylemsellik, bu olayları KCK açısından bir rol modeli haline getirmiş ve sürekli canlı tutma arayışını ortaya çıkarmıştır (Bayramoğlu, 2015: 23). Kobani olayları sonrası daralma yaşayan çözüm sürecinin Dolmabahçe toplantısında yapılan ortak bildiri-açıklama (Çiçek ve Coşkun, 2016: 9) ile yeniden canlandırılması, KCK açısından “Kobani eylemlerinin siyasal alandaki bir kazanımı” olarak görülmüştür. Bu durum kitlesel eylemselliğin siyasallaşma süreci üzerindeki potansiyel etkisini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Siyasal alanda önemli etkiler oluşturan ancak kamuoyunda yeterli ölçüde dikkat çekmeyen bir diğer kitlesel eylem-siyasallaşma ilişkisi 2013 yılı öncesinde “çözüm sürecinin” filizlenmesinde etkisi olan “cezaevi açlık grevleridir”. Cezaevi örgütlenmesinin bu eylemleri KCK’nın diğer alanlarda ortaya koyduğu eylemselliklere göre çok daha etkili bir netice vermiştir (Kurt, 2014). 12 Eylül 2012’de başlayan ve Kasım 2012’de Öcalan’ın çağrısıyla son bulan açlık grevleri neticesinde Öcalan geçmişte örneğine az rastlanır bir şekilde kamuoyunda ön plana çıkartılmış ve Kürt sorununun çözümünde kilit taşı olarak kamuoyuna sunulmuştur (Hürriyet Gazetesi, 2012). 17 Kasım’da açlık grevlerini sonlandırmasıyla birlikte Türkiye’de Öcalan imajı kısa sürede farklı bir kulvara taşınmış, çözüm sürecinin temel aktörlerinden birisi olan Öcalan ile görüşme süreci yeniden başlatılmıştır. Bu durum KCK açısından kırsal ve KCK operasyonlarının çok yoğun olduğu bir dönemde önemli bir kazanım olarak görülmüş, cezaevi eylemleri bu bağlamda siyasal alanda kritik bir sürecin başlangıç noktasını oluşturmuştur (Alaca, 2015: 25; Ova, 2013: 101-120). Cezaevi açlık grevleri KCK’nın stratejik anlamda uyguladığı ve siyasal alanda önemli etkiler oluşturan bir kitlesel eylem ajanasının pratiği olarak görülebilir. Bu yolla KCK çözüm sürecine giden sürecin önünü açarak bir yandan kırsal alandaki operasyonların durmasını, öte yanda kendi yapısına yönelik adli sürecin donmasını sağlamıştır. Ayrıca çözüm süreci ile birlikte siyasal alanda güçlü bir kitleselleşmeyi sağlama ve kentlerde etkin örgütlenme yapısını inşa etme hedeflerine ulaşmıştır.

KCK kitlesel eylemler üzerinden siyasal alanda elde ettiği kazanımları, legal siyasi partiye seçmen davranışı ya da konsolidasyonu olarak dönmesine pozitif bakarken, esas itibariyle çözüm süreci veya devlet ile görüşme kapılarının açılması konusunu öncelikli

hedef olarak görmektedir. Bu durum KCK'nın siyasallaşma ajandasında “muhataplık” konusunu da gündeme getirmektedir. Ancak KCK görüşmeler konusunda Öcalan üzerinden bu görüşmelerin gerçekleşmesini ve siyasi partinin bu alanda aracı rol üstlenmesini istemektedir.

KCK'nın kitlesel eylem stratejisinde etkili bir şekilde kullandığı argümanlardan birisi de KCK operasyonlarıdır. KCK'ya yönelik 2009'da başlayan operasyonların Demokratik Açılım sürecinde kesintiye uğraması ve sonrasında 2011'de tekrar operasyonel sürecin başlaması liberal kesimlerde çeşitli kaygılara yol açmış, KCK operasyonlarında siyasilerin gözaltına alınması ciddi tepkilerin ortaya çıkmasına kapı aralamıştır (Çakır, 2011).

KCK operasyonlarında siyasilerin kelepçelenmesi, belediye başkanlarının gözaltına alınması ve tutuklanmaları, operasyonların kamu diplomasisinin istenilen ölçüde yapılamaması, KCK açısından bir kitlesel eylem ve propaganda zemininin oluşmasına yol açmıştır. KCK bu operasyonları, gerek yurt içinde, gerekse yurtdışında, “PKK'nın siyasallaşmasının engellenmesi” kapsamında etkili bir propaganda aracına dönüştürmüştür (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 50)

Kitlesel eylemler konusunda yukarıda belirtilen genel ve spesifik örneklerle ve siyasallaşma üzerinde oluşturduğu etkilere ek olarak yine Öcalan ve KCK yönetiminin direktifleri doğrultusunda “İrademe Dokunma” kampanyası, “demokratik çözüm çadırları”, “Sivil Cuma namazları”, “Öcalan'a özgürlük” kampanyaları gibi etkinlik ve eylemlerde kitleselleşme ve kamuoyu oluşturma yönündeki adımlardır.

3.5. Çatı Partisi Stratejisi Kapsamında KCK'nın Siyasallaşması ve Halkların Demokratik Kongresi

3.5.1. Öcalan'ın Çatı Partisi Stratejisi ve Bu Kapsamda Yaptığı Açıklamalar

Öcalan, 2007 yılı başından itibaren, bu yılda yapılan genel seçimler öncesinde sol siyasi gruplar ile DTP'nin ittifak kurması ve bir çatı altında birleşmesi gerektiğini belirtmiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2007b). Oluşturulan bu çatı yapılanmanın seçimlere girebileceğini ifade eden Öcalan, siyasal alanda böyle bir oluşuma

ihtiyaç duyulduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Öcalan'ın bu ifadeleri kullandığı süreçte siyasi alanda bu talebe karşılık gelmiş ve DTP (Demokratik Toplum Partisi), ÖDP (Özgürlük ve Dayanışma Partisi), EMEP (Emek Partisi), SDP (Sosyalist Demokrat Parti) gibi sol siyasi oluşumlarla “Bin Umut Adayları” çatısı altında ittifak kurmuşlardır (Alptekin, 2014: 8; Kamer, 2018). Bu ittifak yapısı 2007 yılında seçimlere bağımsız adaylarla girmiş ve bazı adaylar milletvekili olmuştur.

Öcalan çatı oluşumu konusundaki açıklamalarını 2008 yılında da aynı şekilde sürdürmüş ve bu yılın sonunda çatı partisi bileşenlerinin katıldığı toplantıda “Çatı Partisi Girişimi Koordinasyonu” kurulmuştur (Emek Dünyası, 2008; Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008: 42-48). Çatı Partisi Girişimi Koordinasyonun kurulması sonrasında 2009 yılında gerçekleştirilen yerel seçimlere yönelik olarak yine Öcalan'ın yoğun ısrarları ve yönlendirmeleri neticesinde 28 Haziran 2009 tarihinde “Demokrasi İçin Birlik Hareketi-Demokrasi Cephesi” kurulmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2009c). Demokrasi için Birlik Hareketinin (DBH) kuruluş deklarasyonunda (Demokrasi için Birlik Hareketi, 2009); *“Demokrasi için Birlik Hareketimiz, Kürt halkının meşru temsilcilerinin muhataplığını devletin kabul etmesi ve bunun için Türkiye halklarının uzatılan eli tutması için halkı örgütlemeyi önüne koymaktadır”* ifadelerine yer vererek Kürt sorununun çözümü konusunda muhataplık vurgusu ile KCK ve Öcalan'ı işaret etmiştir.⁵⁰

KCK sisteminde, KCK Genel Başkanı ve KCK Önderliği olarak kabul edilen Öcalan bu süreçte çatı partisi konusunu hemen her görüşmesinde dile getirmiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2009b). Ancak Çatı Partisinin kuruluş sürecinde geçiş yapılanmaları olarak ifade edilebilecek ara örgütlenmeler teşkil edilmesine rağmen, bu ara örgütlenmelerden ve faaliyetlerinden beklenen verim alınamamıştır. Öcalan Çatı Partisi oluşumunun sağlanabilmesi için öncelikle bu çatı altında yer alacak unsurların belirli bir kongre etrafında toplanmalarını ve yapısal bir birliktelik sağlanmaları yönünde perspektif sunmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 17-19). Öcalan'ın sunduğu perspektifler neticesinde 6 Nisan 2011 tarihinde “Emek Özgürlük Demokrasi Bloğu-EÖDP” teşkil edilmiştir. Bu yapılanma özellikle 12 Haziran 2011 seçimlerine yönelik oluşturulmuş bir parti ittifakı şeklinde pratikleşmiş ve seçimler neticesinde 36 vekil meclise girmiştir (Emek Özgürlük Demokrasi Hareketi, 2011). EÖDP'nin 2011

⁵⁰ Bu ifadede doğrudan Öcalan veya KCK ifadeleri yer almamakla birlikte, “devletin muhataplığı kabul etmesi” ifadesi devlet açısından legal olarak görülmeyen keesimleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu duruma uyan temel karşılık Öcalan ve KCK olmaktadır.

seçimlerine bağımsız olarak girmesi ve 36 vekil çıkarması sonrası Öcalan’ın Çatı Partisi konusundaki baskısı üst seviyeye çıkmış ve siyasilere yönelik ağır eleştirilerde bulunmuştur. Öcalan’ın bu yöndeki talebi ve çatı partisinin kurulması noktasındaki ısrarı neticesinde Çatı Partisi yapılanması “Halkların Demokratik Kongresi” (HDK) ismi altında 16 Ekim 2011 tarihinde bir yapılanma ile somutlaşmıştır (Marksist Tutum, 2011). HDK’nın kuruluşu sonrası bu yapının en öncelikli ajandası bu kongrenin ortak bir siyasi hareket olarak parlamentoda temsil yetkisine sahip olmasıdır. Bu bağlamda 15 Ekim 2012 tarihinde HDK’nın birinci yılını tamamladığı süreçte “Partileşme” adımı atılmış ve HDK HDP’ye evrilmiş ancak kendi varlığını da koruyarak çatı oluşumuna bağlı grupların ortak platformu rolünü sürdürmüştür (Öztürk, 2012).

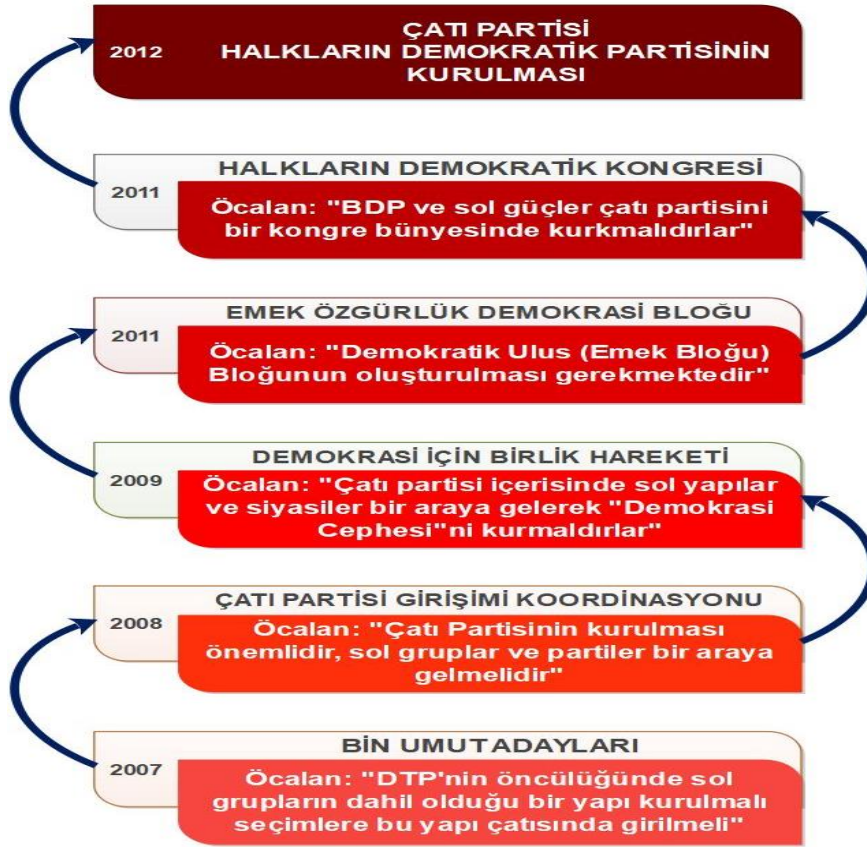
KCK’nın genel başkanı ya da Önderliği olarak Öcalan’ın çatı partisi ya da yapılanmasının oluşturulması konusuna yönelik 2007-2011 yılları arasındaki beyanlarında şu hususlar öne çıkmaktadır;

- 12 Ocak 2007 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2007b); DTP’nin öncülüğünde sol grupların dahil olduğu bir çatı partisi kurulması yönünde açıklama yapmıştır.
- 3 Eylül 2008 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008); Çatı partisinin gerekliliğine vurgu yapmış, sol siyasi ve örgütsel hareketlerle bir araya gelinmesinin şart olduğunu ifade etmiş ve Çatı Partisi örneğinin dünyanın her yerinde uygulanabileceğini belirtmiştir.
- 8 Ocak 2009 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2009b: 4); Çatı Partisinin önemli bir ihtiyaç olduğunu ve geniş katılımlı gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca bu görüşmede ilerleyen aylarda kurulacak olan “Demokratik Birlik Platformunun” isminin ortaya çıkmasını sağlayan Öcalan (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2009b: 5), “...*bu nedenle demokratik birlik, yani Çatı Partisi bir an önce hayata geçirilmeli. 2000’lerdeki komploya düşülmemelidir*” ifadelerine yer vermiştir.
- 14 Ocak 2009 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2009d: 9) Öcalan, çatı partisinin kurulmasının önemine değinmiş ve Türkiye siyasetine yön verebileceğini belirtmiştir.

- 27.05.2009 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2009d: 55); Türkiye’de yaşanan sorunlar karşısında kendini sol olarak gören kesimlere önemli görevler düştüğünü belirterek bir araya gelerek bir demokrasi cephesi oluşturulmasının önemini vurgulamıştır.
- 17 Şubat 2010 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 22); DBH içerisinde yer alan siyasilerin, hangi partiye katılırlarsa katılsınlar “ortak mücadele hattını inşa etmeleri ve bunu pratikleştirmeleri gerektiğini” ifade etmiştir.
- 31 Mart 2010 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 10); BDP’nin Türkiye partisi olduğunu ve EDP çatısı altında “çatı koalisyonu” kurulabileceğini belirtmiştir.
- 2 Mart 2011 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 29); Çatı partisinin aynı zamanda demokratik ulus bloğu olacağını ifade etmiştir.
- 13 Nisan 2011 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 163); Ertuğrul Kürkçü’nün Mersin’den (EÖDP) adaylığı konusunu değerlendirdikten sonra, Mersin’de ivedilikle mahalle komitelerinin kurulmasını ve seçim çalışmalarının bu komite tarzı örgütlemelerle yapılmasını istemiştir. Ayrıca vekil seçilecek kişilerin bulundukları bölgede komite örgütlenmeleri gibi tarihi görevleri olduğunu belirterek Demokratik Ulus Bloğu olarak nitelendirdiği çatı partisine verilen öneme değinmiştir.
- 15 Haziran 2011 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 191); seçim sonuçlarında EÖDP ve çatı partisi konusunda haklılığının ortaya çıktığını, bu bloğun istenen düzeyde olmadığını, bütün bileşenlerin üyelerinden oluşan 100 kişilik bir meclisi olabileceğini, bu meclisin içinden de 24 kişilik bir yürütme kurulu oluşturarak gölge kabine şeklinde çalışabileceklerini belirttikten sonra eşbaşkanlık sistemini çatı partisi için de önermiştir.
- 6 Temmuz 2011 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 199); Çatı Partisi konusunda, daha önceki açıklamalarına atfen Türkiye’nin 20-25 bölgeye ayrılabilceğini belirten Öcalan aşağıda belirtilen ifadelerde HDK’nın yapısal çerçevesini belirlemiştir;

“Örneğin Kürdistan’ı yedi bölgeye ayırabilirler. Yerelden yaklaşık seçilenlerin sayısı 400 kişi olabilir. ... Diğer 100 kişi de uzman kişilerden, akademisyenlerden, sivil toplum örgütlerinden, sendikalardan ve diğer kesimlerden belirlenebilir. Bu şekilde 500 kişilik bir Kongre oluşturulabilir. Bu oluşturulacak Çatı Partisi sadece Kongre olmaz veya sadece parti şeklinde de olmaz. Hem Kongre hem de Parti şeklinde yarı-Kongre biçiminde olabilir. ... Ayrıca bu Kongre-Partinin 25 kişilik bir de Yürütmesi olur. Bu 25 kişilik yürütme Konsey şeklinde işleyebilir. ... Tüm bu çalışmalara hızlı bir şekilde başlanabilir. Sanırım Ekim’e kadar Demokratik Ulus Kongre-Partisi çalışmalarını tamamlarlar” (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 199);

- 18 Temmuz 2011 tarihli avukat görüşmesinde (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 202); Demokratik Blok (çatı partisi) çalışmalarının öneminde değinen Öcalan, bu konuda yeterli olunmadığını ve kendisinin ortaya koyduğu perspektifi anlayamadıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte yerelde özerk yapıların, meclislerin, Çatı meclisinin, delege sayılarının TBMM bünyesindeki faaliyetlerin, Türkiye’nin kaç bölgeye ayrılacağı gibi hususlara ilişkin belirli bir yol haritası ortaya koymuştur.
- 27 Temmuz 2011 tarihli avukat görüşmesinde ise (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 206); Çatı partisi konusunda BDP’li siyasilere ve bu konuda görevlilere ağır eleştirilerde bulunan Öcalan yapılması gerekenler ve atılması şart olan adımların atılmadığından şikâyet ederek çatı partisi örgütlenmesi konusuna yeniden değinmiştir.

Şekil 3.16. Çatı Partisinin Oluşum Sürecindeki Yapılanmalar

3.5.1. Çatı Partisinin Oluşum Sürecinde Yapılan Toplantılar

Yukarıda yer alan Öcalan'ın açıklamaları kapsamında şekillenen Çatı Partisi yapılanması, kuruluş sürecinde Türkiye siyaseti açısından çok önem verilmeyen ancak HDP'nin kurulması sonrası, 2015 genel seçimlerinde (7 Haziran) %13'ten fazla oy alması nedeniyle önemi anlaşılan bir projedir. Bu projenin Türkiye siyasetinde oluşturduğu etki ve siyasallaşma açısından "Türkiyelileşme Projesi" kapsamında ilk defa bir Kürt siyasi partisinin Batı illerinden önemli bir kitle desteğine ulaşması "Çatı Partisi"nin bir yandan Kürtleri temsil eden, öte yandan Türkiyelileşen bir imaj çizmesini sağlamıştır.

2015 yılında HDP ile Kürt siyasetinde önemli bir ivme yakalanmasında "Çatı Partisi" girişiminin önemi yadsınamaz. Ancak bu yapılanmanın kuruluş sürecinde KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkileri, 2015 sonrası HDP'nin neden KCK'dan bağımsız siyaset yapabilme kabiliyetinin olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda Çatı Partisi yapılanmasının kuruluş süreci, örgütlenmesi ve faaliyetleri konusunda sadece Öcalan'ın açıklamaları ve yönlendirmeleri değil, KCK yönetiminin ve yöneticilerinin beyanları da önem taşımaktadır. Bununla birlikte Öcalan'ın 2007-2011 yılları arasında

sıkça dile getirdiği Çatı Partisi oluşumunun bu dönemdeki toplantıları da konunun anlaşılması açısından gerekli olan hususlardandır.

3.5.1.1. Çatı Partisi Girişimi Geçici Koordinasyonu (2008-2009)

Öcalan'ın Çatı Partisi ve seçimlerde ittifak kurulması konularındaki açıklamaları ve talimatlarına paralel olarak, 2007 yılında gündeme gelen ve 2008 yılında ilk toplantılarına başlayan Çatı Partisi Girişimi, örgütlenmesini hayata geçirebilmek amacıyla “Geçici Koordinasyon Kurulu” yapılanmasını teşkil etmiş, bu yapılanma ile 21-22 Aralık 2008 tarihinde ilk geniş katılımlı toplantısını icra edilmiştir. Bu toplantıya müteakip belirli aralıklarla Çatı Partisi Girişimi tarafından toplantılar gerçekleştirilmiştir (Sürek, 2008).

a. Çatı Partisi Girişimi/21-22 Aralık 2008 Toplantısı (Sürek, 2008);

- Çatı Partisi Girişiminin ilk toplantısına sol örgütlenmeler, siyasi oluşumlar, işçi sendikaları ve örgütlenmelerinden katılımlar gerçekleşmiştir.
- Çatı Partisi Program ve Tüzüğü ile ilgili olarak görüşmeler yapılmıştır.
- Kürt sorununun çözümü, işçi sendikalarının faaliyetleri, Alevilerle ilgili sorunlar, bölgesel ve küresel iktisadi ve siyasi gelişmeler görüşülmüştür.
- 2009 yerel seçimleri kapsamında Doğu illerinde DTP'nin destekleneceği, Batı illerinde ise AKP ve CHP'ye yönelik olarak ittifak kurulması şeklinde kararlar alınmıştır.

b. Çatı Partisi Girişimi/6 Mayıs 2009 Toplantısı (Sosyalist Gazete, 2009);

- 06 Mayıs 2009 tarihinde İstanbul'da “Çatı Partisi Girişimi Geçici Koordinasyonu” blok temsilcilerinin katılımıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- Bu toplantıda Çatı Partisinin kurulmasının önemine dair görüşmeler ve açıklamalar yapılmıştır.
- Ülke genelindeki “çatı partisi” bileşenlerinin katılımıyla 27-28 Haziran 2009 tarihlerinde Ankara'da “Türkiye Toplantısı”nın düzenlenmesi ve bu toplantıya kadar illerde konferans ve forumlar gerçekleştirilmesi kararı alınmıştır.

c. Çatı Partisi Girişimi/27-28 Haziran 2009-Türkiye Toplantısı (Çakır, 2010: 30-41)

- Çatı Partisi Faaliyetlerine “Demokrasi İçin Birlik Hareketi/DBH” adıyla faaliyetlerine devam edilmesi, 47 kişilik bir genel koordinasyonun görevlendirilmesi kararı alınmıştır.
- Sonuç Bildirgesinde; *“Kürtlerin, emekçilerin, sosyalistlerin, ödedikleri bedelleri, Anadolu ve Mezopotamya halklarının yaşadıkları acıları, dışlananların yalnızlıklarını bir direnme ruhuna, akıl ve yürek ortaklığına dönüştürmeyi”* hedefledikleri belirtilmiştir.
- Oluşumun, demokrasiyi bir ütopya olarak değil, “demokratik örgütlenme kültürü” ve Türkiye’de “demokratik özerklik” sorunu olarak algıladığı ve Çatı Partisinin Radikal Demokrasi anlayışını benimsediği vurgulanmıştır.
- Kurulacak olan Çatı Partisinin öncelikle kendi içinde radikal demokrasiyi hayata geçirip sonrasında bunu tüm faaliyet alanlarına yansıtması prensibi benimsenmiştir. Bu bağlamda radikal demokrasi Çatı Partisinde bayraklaştırılması gereken asli düşünce ve perspektif olduğu belirtilmiştir.
- Örgütlenme özgürlüğü, anadilde eğitim hakkı, demokratik özerklik gibi hususların demokrasi için bir bütün olarak ele alınmasının şart olduğu vurgulanmıştır.
- Kürt halkının meşru temsilcilerinin muhatap kabul edilmesi amacıyla halkın örgütlenileceği, şeklinde açıklama ve kararlar alınmıştır.

3.5.1.2. Demokrasi İçin Birlik Hareketi-DBH-(2009-2011)

Çatı Partisi Girişiminin 27-28 Haziran 2009 tarihinde düzenlediği Çatı Partisi Türkiye Toplantısında, Çatı Partisi faaliyetlerinin DBH-Demokrasi için Birlik Hareketi adı altında sürdürülmesi kararına bağlı olarak, DBH yapılanması Çatı Partisinin kurulmasına yönelik olarak toplantı, konferans çalışmalarını sürdürmüş, ayrıca KCK’nın kampanya faaliyetleri ve kitlesel eylemlerinde yer almaya başlamıştır.

a. DBH-Yürütme Kurulu Toplantısı-2 Eylül 2009 (Küçükaydın, 2012: 213-219; Çakır, 2010: 50-53)

- Kürt sorununun çözümü için yoğunlaştırılmış çalışmaların başlatılması, kırsal alanda ve KCK’ya yönelik perasyonların durdurulması, demokratik çözüm için gerçek muhataplarla görüşme yapılması, bu kapsamda Abdullah Öcalan’a

uygulanan tecritin kaldırılması, çözüm sürecine rahatlıkla dâhil olabileceği koşulların yaratılması;

- Demokratik Çözüm Çadırları kurulması ve birçok il ve ilçede Demokratik Çözüm Konferansları yapılması;
- IMF ve Dünya Bankasının İstanbul’da gerçekleştireceği toplantıların protesto edilmesi şeklinde kararlar alınmıştır.

b. DBH-Demokratik Türkiye ve Demokratik Çözüm Konferansı-21 Şubat 2010 (Çakır, 2010: 67-69)

- Konferansta Öcalan’ın 21 Şubat 2010 tarihli avukat görüşme notları kapsamında ayrıntılı değerlendirmeler yapılmıştır.
- Bu çerçevede Öcalan’ın; *“Çatı partisi veya Demokratik Koordinasyon Kurulu olarak veya birliğin belirlediği ortak bir isimle çalışmalarını yürütebilirler. Nitekim Çatı Partisi, ismini Demokrasi İçin Birlik Hareketi olarak belirlemiş. Olabilir, hangi isim altında olursa olsun önemli olan ortak mücadele hattının örülmesi ve pratikleşmesidir”* şeklindeki ifadeleri hayata geçirilmiştir.
- Öcalan’ın Demokratik Cumhuriyet tezi, demokratik özerklik stratejisi konularında tartışmalar ve görüş alışverişleri yapılmıştır.

3.5.1.3. Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu (2011)

DBH yapılanması, Çatı Partisinin kurulması konusundaki toplantı ve örgütlenme faaliyetleri ile birlikte KCK’nın kampanya faaliyetlerine paralel nitelikteki eylemlerde yer almış, ancak 2011 yılı başından itibaren ülke gündeminin genel seçimlere odaklanmasına bağlı olarak Çatı Partisi faaliyetlerini bu alana yönlendirmeye başlamıştır.

- a. 06 Nisan 2011-Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu Seçim Toplantısı (bianet, 2011)
- 6 Nisan 2011 tarihinde **“Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu”** olarak seçimlere girileceği açıklanmış;
  - Çatı partisinin siyasi alandaki pratiği olmayı amaçlamış, genel seçimlerde başarılı bir sonuç almayı hedefleyen bir siyasi ittifak olarak teşkil edilmiştir.

- b. 6 Mayıs 2011-Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu Seçim Beyannamesi (Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu, 2011)
- Öcalan'ın perspektifleri doğrultusunda Ertuğrul Kürkçü öncülüğünde 6 Mayıs 2011 tarihinde **Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu Seçim Beyannamesi** hazırlandığı,
  - Seçim beyannamesinde; *Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigmasının* esas alındığı,
  - Demokratik Özerkliğin hayata geçirilmesinin temel amaç olduğu, bu kapsamda Türkiye'nin 20-25 özerk bölgesel yönetime ayrılmasının hedeflendiği,
  - Köy Koruculuğunun kaldırılması, anadilde eğitim, siyasi af, barış ve adalet komisyonlarının kurulmasının amaçlandığı,
  - Öcalan'ın dönemsel stratejileri kapsamında Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Ulus, Demokratik Konfederalizm, Demokratik Özerklik gibi amaçların esas alındığı görülmüştür.

Yukarıda belirtilen toplantılar sonrası 12 Haziran 2011 seçimlerine Emek, Özgürlük ve Demokrasi Bloğu çatısı altında giren BDP (Barış ve Demokrasi Partisi)'nin seçim sonuçlarında önceki seçimlere nispeten daha fazla milletvekili çıkarması nedeniyle Öcalan, Çatı Partisi faaliyetlerinin hızlanmasını istemiş, özellikle Türkiye'nin Batı illerinde kitlesel desteği bulunmayan KCK'nın ve siyasi oluşumların ittifak niteliği taşıyan yapıların potansiyelinden faydalanmak istemiştir. Bu kapsamda 29 Temmuz 2011 tarihinde BDP İstanbul İl binasında "Çatı Partisi" toplantısı gerçekleştirilmiş ve Çatı Partisinin kuruluş süreci ve faaliyetleri hız kazanmıştır.

3.5.1.4. HDK (Halkların Demokratik Kongresi)'nin Kuruluşu ve Toplantıları

12 Haziran 2011 seçimlerine müteakip Öcalan'ın avukat görüşmeleri doğrultusunda Çatı Partisi faaliyetleri hızlanmış, başta İstanbul olmak üzere çeşitli illerde toplantı ve konferanslar gerçekleştirilmiştir. 2009 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında Çatı Partisi Kongresi gerçekleştirilmesi kararlaştırılmış, bu doğrultuda 15-16 Ekim 2011 tarihinde Çatı Partisi Kongre Girişimi Kongresi gerçekleştirilmiştir.

- a. Çatı Partisi Kongresi-HDK'nın Kuruluşu/15-16 Ekim 2011 (Marksist Tutum, 2011; Güncel Yorum, 2011).

- Öcalan'ın Demokratik Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Paradigması Çatı Partisinin temel esas olarak benimsendiği;
- Öcalan üzerindeki tecrit uygulamasının kaldırılması, teröristbaşının hükümetle müzakerelerinin devam etmesi;
- İmralı-Kandil-Ankara arasında teyit edilen ve hükümet tarafından geçersiz kılınan protokollerin yeniden başlatılması;
- Hakikatleri Araştırma Komisyonunun kurulması, KCK tutuklularının serbest bırakılması;
- Anadilde eğitimin hayata geçirilmesi, örgütlenme özgürlüğünün sağlanması, özgür yurttaşlığın prensip olarak kabul edilmesi;
- Çatı Partisi çalışmalarının Halkların Demokratik Kongresi-HDK çatısı altında sürdürüleceği;
- Tüm dernek, sendika, örgüt, inisiyatif, parti ve oluşumların HDK çatısı altında faaliyet yürütecekleri;
- Demokratik Özerklik anlayışının tüm topluma yayılması, şeklinde kararlar alındığı yönündeki hususlar belirtilmiştir.

HDK'nın kurulduğu Çatı Partisi Kongre Girişimi Kongresine müteakip teşkil edilen Genel Kurul ve Genel Meclis yapılanmaları tarafından Halkların Demokratik Partisi'nin kuruluşuna kadar ki süreçte çok sayıda toplantı ve konferans gerçekleştirilmiştir (HDK, 2017). Bu toplantılarda sol örgütlenmelerin ve siyasi oluşumların üzerinde Öcalan'ın, KCK'nın ve BDP'nin ağırlığı açıkça görülmüştür. Bu durum sol yapılarda çeşitli rahatsızlıklara yol açmış olsa da, kitlesellik açısından eksik olan bu yapılar Kürt politik kitlelerinin dinamizminin avantajlarını kendi yapıları için bir fırsat olarak görmüşlerdir (Küçükaydın, 2015; Küçükaydın, 2012).

Öcalan tarafından ortaya konulan Çatı Partisi Stratejisi, 2012'de partileşme sürecine geçmiştir. Bu süreçte legal siyasi alana geçişte "Türkiyelileşme Politikası" vurgulanırken (Köylü, 2012: 236), KCK yönetimi de HDK ve HDP üzerinde etkisini hemen her dönem hissettirmiştir. Ayrıca KCK'ya bağlı yapıların toplantı belgelerinde de çatı partisi konusunda Öcalan'ın perspektiflerinin pratikleşmesi konusunda çeşitli kararlar alındığı gözlenmiştir.

3.5.2. KCK'nın Çatı Partisi Konusunda Aldığı Kararlar ve Siyasallaşma Perspektifleri

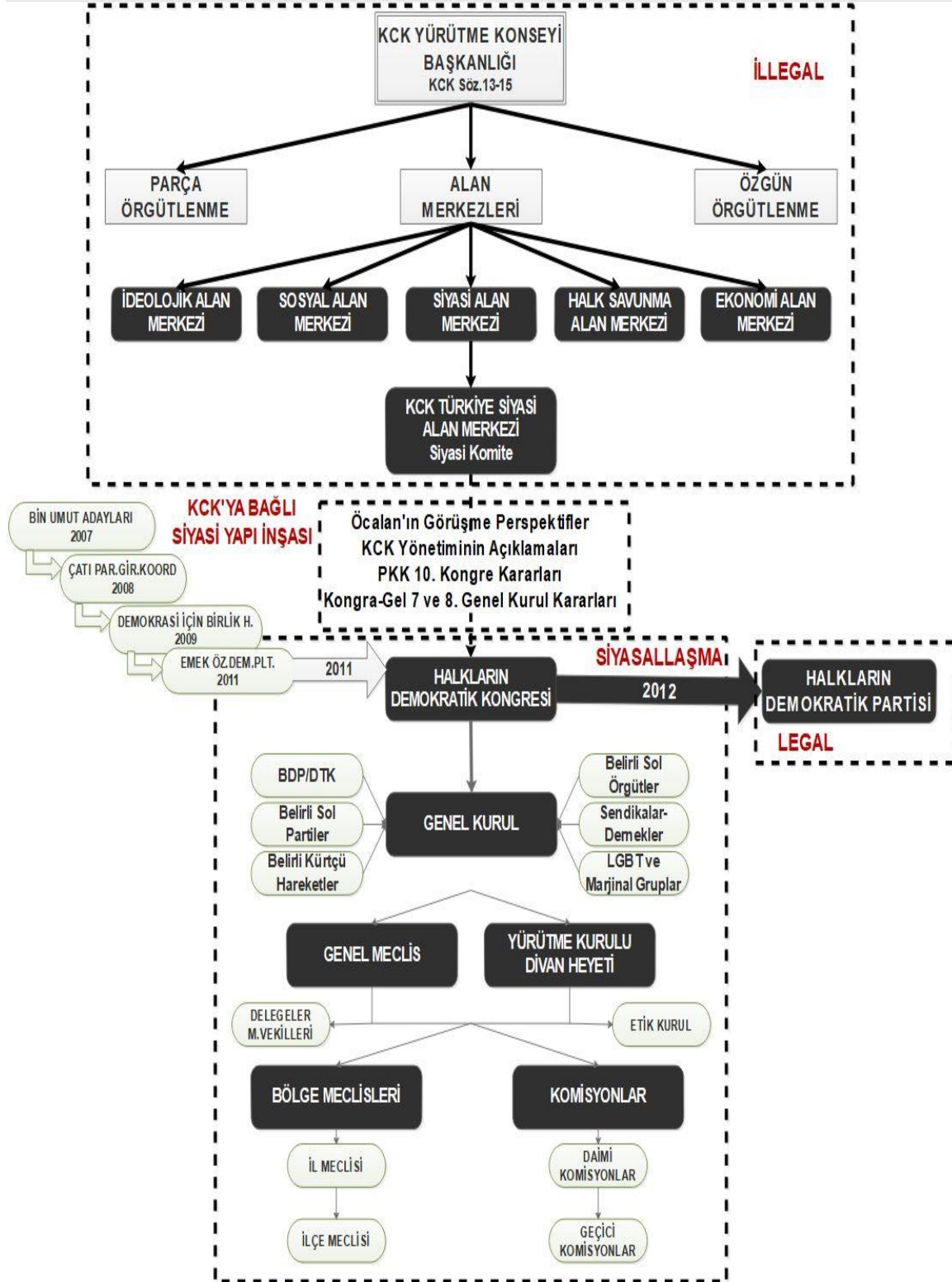
- a. PKK 10. Kongresinde Çatı Partisi Konusuna İlişkin Görüşler (Öcalan, 2008: 15-38)
  - Öcalan'ın 10. Kongre'ye yönelik politik raporunda Çatı Partisi konusundaki görüşleri aynen benimsenmiş ve "Türkiye'de Türk-Kürt milliyetçiliğinin çarpıştırılmak istendiği, bu nedenle çatı partisi önerisinde bulunduğu, sol demokratik güçlerin birleşmesinin bu sorunları engelleyeceği" şeklindeki ifadelerle yer verilmiştir.
  - Çatı Partisi faaliyetlerinin hızlanması yönünde Öcalan'ın açıklamalarına paralel olarak bu konuda karar alındığı ve bu konunun siyaset akademilerinde ele alınması görüşü benimsenmiştir.
  - Çatı Partisinin her şehirde koordinasyon kurulu, kent meclisi, ortak propaganda birimleri kurabileceği, siyaset akademilerinin de bu amaçla önerildiği ifade edilmiş, yine Öcalan'ın bu konudaki görüşlerinin benimsendiği ve uygulamaya geçirileceği belirtilmiştir.
  - Çatı partisinin Türkiye'de Demokratik Cumhuriyet Kongresi gerçekleştirebileceği ve Demokratik Ekolojik Toplum Paradigmasını benimsemesi gerektiği vurgulanmıştır.
- b. KONGRA-GEL 7. Genel Kurul Toplantısında Çatı Partisi (Serxwebun, 2009-332: 38-47)
  - KCK Yürütme yapısına bağlı olarak oluşturulan Alan Merkezlerinden birisi olan Siyasi Alan Merkezine ilişkin söz konusu toplantıda "Çatı Partisi Kurulması" kararı alınmış, bu bağlamda ilgili siyasi birimlerin görev ve sorumlulukları hatırlatılmıştır.
- c. KONGRA-GEL 8. Genel Kurul Toplantısında Çatı Partisi (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011);
  - KONGRA-GEL'in bu toplantısında KCK yönetimince Çatı Partisinin kurulma aşamasındaki siyasal yapılardan birisi olan Emek Özgürlük Demokrasi bloğu ile ilgili olarak; "Bu konuda Emek, Özgürlük ve Demokrasi bloğu önemli bir etki yaratmıştır. AKP, CHP ve MHP'nin oluşturduğu sistemin iktidar bloğuna karşı, halkların alternatifini demokratik toplum bloğu ve demokratik ulus bloğu oluşturmaktadır" ifadelerine yer verilmiştir.

3.5.3. KCK Üst Yöneticilerinin Çatı Partisi İle İlgili Açıklamaları

- KCK Yürütme Konseyi Üyesi Duran Kalkan (2008: 35) tarafından Çatı Partisi ile ilgili olarak; *“Türkiye’de var olan siyasi krizi ve boşluğu değerlendirmek üzere demokratik siyasi güçlerin birliği politikasını önemsedik. Çatı partisi geliştiriliyor, yeniden partiler örgütleniyor. Bu çok önemlidir. Türkiye demokratik siyasetini aktifleştirip harekete geçirmek için tüm siyasi çabaları buna yöneltmek gerekiyor. Bunu önemli bir politika olarak izliyoruz”* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Duran Kalkan özellikle askeri boyutta öne çıkan biri isim olarak siyasallaşma bağlamındaki bu projeye önem vermesi, silahlı birimlerin de siyasallaşma boyutunda Öcalan’ın ortaya koyduğu perspektife göre hareket ettiği izlenimini uyandırmaktadır.
- KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanı Cemil BAYIK tarafından Çatı Partisi ile ilgili olarak 2008 yılında “HPG Askeri Konsey Toplantısında” siyasal süreç ile ilgili yapmış olduğu konuşmada (Fıratnews Agency, 2008); *“Türkiye de çatı partisi geliştirilmesi gerekiyordu geç kalındı. Bu ortamın AKP’ye bırakılmaması gerekiyordysa bu adımı atmak gerekirdi ve her yere etkisi olmalıydı. Şimdide yapılabilir fakat artık aynı ortam değildir”* şeklinde beyanat vermiştir.
- KCK Başkanlık Konseyi Üyesi ve Halk Savunma Alan Merkezi sorumlusu Murat KARAYILAN tarafından 27 Mart 2010 tarihinde “ATILIM” gazetesi ile yapılan röportajında (Karayılan, 2010); *“Türkiye sol hareketine, devrim hareketine çağrımızdır. İlk bir çıkış noktası, bir demokrasi konferansı olabilir. Bu konferansta bu sorunları tartışabiliriz, bu konferansı giderek kalıcı bir hale getirebiliriz. Bunun adı hiç önemli değil. Kimisi geçmiş tartışma sürecinde isimlere takılıyor, çatı partisi mi olsun bilmem ne mi olsun. Biz bir araya gelelim, bir güç oluşturalım, demokratik bir muhalefet hareketinin ortak platformunu oluşturalım, adına ne dersek diyelim! İhtiyaç olan şey ortak platformdur”* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Yukarıda yer alan ve öncelikle Öcalan’ın, devamında KCK toplantıları ve yöneticilerinin çatı partisi ile ilgili açıklamaları aslında KCK’nın siyasallaşma sürecinin pratikteki yansımaları olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda KCK açısından diğer sol gruplarla veya Kürtçü çizgideki hareketlerle mücadele içerisinde olmak yerine onların Türkiye sathındaki yapılarını KCK bünyesinde değerlendirmek daha pragmatist bir politika olarak görülmüştür. Türkiye solunun kitleselleşme sorunları, karşısında KCK’nın güçlü kitlesel mobilizasyonu, her iki taraf arasında

kazan-kazan ilişkisi doğurmuştur. Öcalan, bu durumun KCK açısından önemli bir kazanım olacağı düşüncesiyle ısrarla çatı partisi konusuna ağırlık vermiştir.

Şekil 3.17 Çatı Partisi Örgütlenme Şeması (Öcalan, 2008; KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011; Serxwebun, 2009-332; Halkların Demokratik Kongresi, 2011)

Çatı Partisi kurulmasını sağlayan Halkların Demokratik Kongresi yapısal olarak doğrudan KCK sistemi içerisinde görünmemesine rağmen, kuruluş süreci ve alınan inisiyatifler bağlamında ve HDK'nın politik ajandası açısından KCK ile eşgüdüm içerisinde bir söylem ve eylem çizgisindedir. KCK açısından siyasallaşma zeminini genişleten bir yapılanma olan HDK, HDP çatısı altında 7 Haziran 2015 seçimlerindeki netice sonrası oluşan siyasi iklim neticesinde KCK'da Çatı Partisi konusunda sorunlar çıkmasına yol açmıştır. Ayrıca Kandil'de bulunanlar açısından HDK'ya katılan sol grupların “hazır bir toplumsal dinamizmi buldukları” yönündeki içsel tartışmalarda çatı partisi konusundaki soru işaretlerindendir (Kayaoğlu, 2014).

Yukarıda anlatılan hususlar bağlamında KCK'nın siyasallaşma sürecinde HDK'ya yüklediği temel misyon, Demokratik Toplum Kongresi'nin (DTK) Türkiye sahasındaki versiyonu olma, Batı bölgelerinin DTK'sı şeklinde bir meclis yapısı haline gelmesi şeklinde özetlenebilir. Bu kapsamda KCK açısından DTK “Türkiye Kürdistanı'nın Meclis yapısı”, HDK ise Türkiye'nin diğer bölgelerinin “meclis yapısı” olacak şekilde kurgulanmıştır. Öcalan ve KCK, Türkiye'nin geri kalan bölgelerinde “niçin bir meclisleşme” ajandasına sahip olduğu sorusu akıllara gelen bir husustur. Bu sorunun temel cevabı, KCK'nın sadece Doğu-Güneydoğu'ya ya da belirli metropollere sıkışmış bir siyasallaşma yerine Türkiye sathında etki potansiyelini ve kontrollü siyasi yapıları besleyebilecek kitleler oluşturması, bu kitleleri de çözüm süreci niteliğindeki görüşme ya da müzakerelerde bir baskı unsuru ya da elini güçlü tutabilecek potansiyel olarak geliştirme arayışının bir neticesi olduğu ifade edilebilir.

Bu kapsamda KCK ve Öcalan açısından “Türkiyelileşme siyaseti” bağlamında HDK, sadece retorik boyutta belirtilen “demokratik siyasetin”, “çoğulculuğun” ya da “demokratik vatan” olgusunun bir pratiği değil, daha çok Kürt sorunu bağlamında müzakerelerde Öcalan'ın ve KCK'nın asli muhatap olarak görülebilmesi için araçsal bir unsur şeklinde düşünülmektedir. HDK, DTK ya da benzeri nitelikteki meclis yapıları ve bunların siyasi alandaki unsurlarının Öcalan ve KCK çizgisinden çıkmaları durumunda, KCK sistemi şiddet unsurunu bir sigorta mahiyetinde devreye sokarak, bu partilerin ya da oluşumların etkilerini sıfırlayabilmektedirler. 7 Haziran sonrası HDP'nin kısa sürede oy kaybına uğraması ve Türkiye sathındaki etkisini kaybetmesinin temel nedenlerinden birisi de budur. Bu yapıların KCK karşısında söylem geliştirebilecek bir toplumsal dinamığa

ulaşabilmeleri için Kürtler üzerindeki zorun rolü stratejisinin etkisinin asgari düzeye çekilmiş olması gerekmektedir.

3.6. KCK'nın Demokratik Özerklik Stratejisi ve Siyasallaşma Faaliyetleri

KCK'nın demokrasi retoriğinin en sık kullanılan bileşenlerinden birisi de özerklik kavramıdır. PKK, özerklik kavramı 1978 yılında ilan ettiği Kuruluş Manifestosunda “revizyonist” bakış açısı olarak değerlendirip reddederken doğrudan “Kürdistan Devrimi” yaklaşımını benimsemiştir (Öcalan, 1993a). 1978’de benimsenen bu tutum, Öcalan’ın 1999’da yakalanması sonrasında köklü bir değişim ile tedrici bir boyuta dönüşmüştür. PKK’nın politik ajandası olarak stabil kalan Bağımsız Kürdistan ideali, doğrudan inşa edilmesi mümkün olmayan bir durum olması sebebiyle Öcalan aşamalı geçiş yaklaşımını “devletsiz bir sistem inşası” söylemiyle geliştirmeye başlamıştır. Bu bağlamda Öcalan öncelikle Türkiye’nin “Demokratik Cumhuriyet” formuna girmesi gerektiğini, bu süreçte, Kürtlerin “Demokratik Uluslaşmasının” inşasının sağlanacağını ve bu uluslaşma sürecinin ise her parça “Kürdistan’da” “demokratik özerklik” ile tesis edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Parça yapılarının tesis edecekleri demokratik özerklik yapıları ise “demokratik konfederalizm” çatısı altında Kürt ulus inşasını ete kemiğe büründürecek bir yapısal form olarak kurgulanmıştır (Öcalan, 2015a: 23-41).

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında, Demokratik Özerklik stratejisi KCK’nın dört temel kavramı ile yakından ilişkili bir olgudur. Bu kavramlar Öcalan tarafından ortaya konulan, Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Ulus, Demokratik Konfederalizm ve KCK’nın ideolojik paradigması olan Demokratik Ekolojik Toplumdur. Demokratik Özerkliğin inşa edilebilmesi için bu dört temel bileşene ihtiyaç duyulurken bunların pratikleşebilmesi için siyasallaşma en temel araçsal gereksinimdir. Ancak siyasallaşma siyasi partinin insiyatifine bırakılmayan, KCK kontrolündeki bir süreç olarak gelişmektedir.

DEMOKRATİK CUMHURİYET

Bağlı bulunan ülkelerin demokratik özerklik stratejisi kapsamında demokratik cumhuriyet formuna girmelerinin sağlanması, hem özerkliğin somutlaşmasını, hem de demokratik konfederal sisteme geçişi kolaylaştıracak bir adımdır.

DEMOKRATİK EKOLOJİK TOPLUM

Demokratik Ekolojik toplum Paradigması, KCK'nın temel ideolojik parametresi olarak Demokratik Özerkliğin de ideolojik boyutunu oluşturmaktadır. Demokratik özerkliğin KCK sistemi ekseninde şekillenebilmesi için Demokratik Ekolojik Toplum paradigması perspektifinin esas alınması kabul edilmiştir.

DEMOKRATİK ULUS

Demokratik Ulus, Demokratik Özerklik Stratejisinin pratikleşmesinde toplumsal bilincin en temel gereksinimidir. Pratikte Kürt Ulus inşasına denk gelen bu yaklaşım gerçekleşmeden özerkliğin ve üst aşaması olan konfederalizmin pratikleşmesi mümkün değildir.

DEMOKRATİK KONFEDERALİZM

Demokratik Özerk parça yapılarının ortak Demokratik Ulus değerleri etrafında bir bütünsel yapı şeklinde hareket edip, bağlı oldukları devletlerle siyasi-idari yapılarını gevşek, diğer parçalarla ilişkilerini sıkı tuttukları sisteme Demokratik Konfederalizm denmektedir. Bu sistemin en temel gereksinimi Demokratik Özerk yapılardır.

Şekil 3.18. Demokratik Özerkliğin Diğer Kavramsal Bileşenlerle İlişkisi

Yukarıda demokratik özerklik kavramının örgütsel kavramlar bağlamında bileşenlerine yer verilmekle birlikte, bu kavramın teorik boyutunda örgütsel bir orjine sahip olduğu ya da Öcalan tarafından geliştirildiği düşüncesi gerçeği yansıtmamaktadır. Ahmet Mutlu'nun (2011: 93) deyimiyle eklektik bir kavram olan demokratik özerklik, DTK'nın, Öcalan'ın ya da bu yapıların “kendinen menkul” bir olgusu değil, daha çok Bookchin'in ortaya koyduğu “toplumsal ekoloji” kuramının bir neticesidir (Bookchin, 1988). Ancak bu teorik yaklaşımların Türkiye literatüründe yeterince incelenmemesi sebebiyle “demokratik özerklik” kavramı doğrudan Öcalan ve PKK ile ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Bu durum kavram konusunda örgütsel literatür dışında çalışma yapılmaması ve bu konuya kayıtsız kalınmasından da kaynaklanmaktadır.

KCK açısından demokratik özerklik dönemsel ajandanın vazgeçilemez ilkesi olarak görülmektedir. Demokratik özerklik konusunun 2007-2010 yılları arsında KCK'nın toplantılarında sıklıkla dile getirildiği bilinmektedir (Öcalan, 2008). Ancak 2010 sonrası Öcalan'ın KCK'nın illegalitesini vurgulayıp, Türkiye'deki faaliyetlerde DTK'yı öne çıkarmasıyla Demokratik Özerklik konusu DTK'nın bir numaralı gündem maddesi haline gelmiştir. KCK'nın ideolojik alanda örgüt kadrolarının eğitimi, örgütsel kavram, politika ve stratejiler konusunda bilinç inşasını sağlayan “Bilim Aydınlanma Komitesi” Demokratik Özerkliği; *birbirlerinden farklı topluluk veya kültürlerin kendi haklarında kendilerinin karar vermeleri, kendilerini kendilerinin yönetmesi ve bundan sorumlu olmalarıdır*” ifadeleriyle tanımlamıştır (Bilim Aydınlanma Komitesi, 2009: 115).

Öcalan Demokratik Özerklik ve Demokratik Ulus kavramları konusunda “demokratik ulus ruhsa, demokratik özerklik bedendir” sözüyle aslında, demokratik özerkliğin Kürt ulus inşasının belirli bir yönetsel sisteme dönüşmüş hali olarak görmektedir. Bu durum KCK'nın devletleşme iddiasında olmadığı yönündeki açık beyanlarıyla çelişen bir görüntü arz etmektedir. Demokratik özerklik konusunun pratikleşmesi için Demokratik Toplum Kongresi (DTK) tarafından 2008 yılından itibaren yoğun bir faaliyet süreci başlamıştır. Bu kapsamda DTK tarafından 14 Temmuz 2011 tarihinde ilan edilen demokratik özerklik, başta Öcalan olmak üzere, KCK yönetimi, DTK temsilcileri ve bu alanda pratikleşme faaliyetlerinde bulunan kişiler tarafından çözümlenmeye, somutlaştırılmaya çalışılmıştır (Mutlu, 2011: 93-95).

Demokratik Özerkliğin önemi konusunda Öcalan 5. Savunma isimli kitabında (2013b: 23-24); *“PKK'nin KCK somutunda geliştirmeye çalıştığı Demokratik Özerklik modeli sadece Kürtler ve Kürt sorununun çözümü için değil, benzer sorunları yaşayan Arap, Türk, İran, Afganistan, Kafkasya toplumları ve diğer tüm toplulukların sorunlarının çözümü için de hayati önem taşımaktadır”* ifadeleriyle demokratik özerkliği pratikleştirecek asli unsurun KCK olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Öcalan Demokratik Siyaset ve Demokratik Özerkliğin Kürt sorununun çözümünde asli unsurlar olduğunu da belirtmektedir (2013b: 24).

Demokratik özerkliğin önemini Ortadoğu'daki sorunların çözümü için tek yöntem olarak nitelendiren Öcalan, Kürt sorununun çözümünü siyasal yöntemlerle ancak demokratik özerklik şartıyla çözülebileceğine inanmaktadır (2013b:24). Bu bağlamda gerek Öcalan'ın vurguladığı hususlar gerekse KCK'nın demokratik özerkliği pratiğe geçiren yapılanma olarak siyasal alanda rol oynaması kaçınılmaz bir görev şeklinde belirlenmiştir (Kalkan, 2012: 82). Bu noktada dönemsel ajanda olan demokratik özerkliğin inşası ve hayata geçirilebilmesi için siyasallaşma ve politik alanda varlık gösterebilme, zaruri bir gereklilik şeklinde görülmüştür. Ancak demokratik özerklik olgusunu hayata geçirecek legal siyasi unsurlar üzerinde KCK'nın denetleyici rolü, bu siyasallaşmanın bir vesayet sistemine dayalı siyasallaşma olduğunu göstermektedir. Kürt siyasi partilerinin legal siyasette demokratik özerklik, demokratik ulus, konfederalizm gibi olguları tartışabilecek imkanının bulunduğu Türkiye'de, KCK'nın siyasi yapı üzerinde asli karar verici pozisyonda bulunması, Öcalan'ın vurguladığı “demokratik siyaset” ifadesindeki “demokratik”lik olgusunu havada bırakmaktadır.

Demokratik özerkliğin siyasal alanda hayata geçirilmesi gerektiğini belirten Öcalan, 2010 yılında ilan edilen Devrimci Halk Savaşı ile, bu amacın, siyasi alanda hayata geçmemesi durumunda halk savaşı ile hayata geçirileceğini belirterek, siyasallaşma olgusunun işlevsiz kaldığı boyutta KCK'nın politik şiddet enstrümanlarını devreye sokarak kazanımlar elde etmeyi hedeflemiştir (Kalkan, 2011a: 2). Öcalan demokratik özerkliğin siyasi boyutta gelişmesini tercih ettiğini ifade etmekte aksi taktirde silahlı çatışmaların yaşanacağına işaret etmektedir. Bu kapsamda Öcalan'ın aşağıda belirttiği hususlar demokratik özerkliğin sadece siyasal boyutta değil, silahlı boyutta da gelişebileceğini göstermektedir;

Böyle devam ederse zaten demokratik özerklik diyorlar, bunu pratikleştireceğiz diyorlar, bunun bir adım ötesi İran'ı da Suriye'yi de başka güçleri de arkalarına alan yarı-bağımsız Kürdistan ilanına kadar giden bir kanlı sürece yol açılabilir, çok kan dökülür, çok insan ölür. İşte 1 milyon askerimiz var diyorlar, güçlüyüz, yenebiliriz diyorlar, yenebilirler de ama ben PKK'yi tanıyorum PKK direnir, yenilmez. Fakat, benim tercihim bu değildir. Demokratik cumhuriyet, demokratik ulus, demokratik vatan, demokratik anayasa demiştim. Benim tercihim kan akmadan demokratik anayasal çözümdür (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 69).

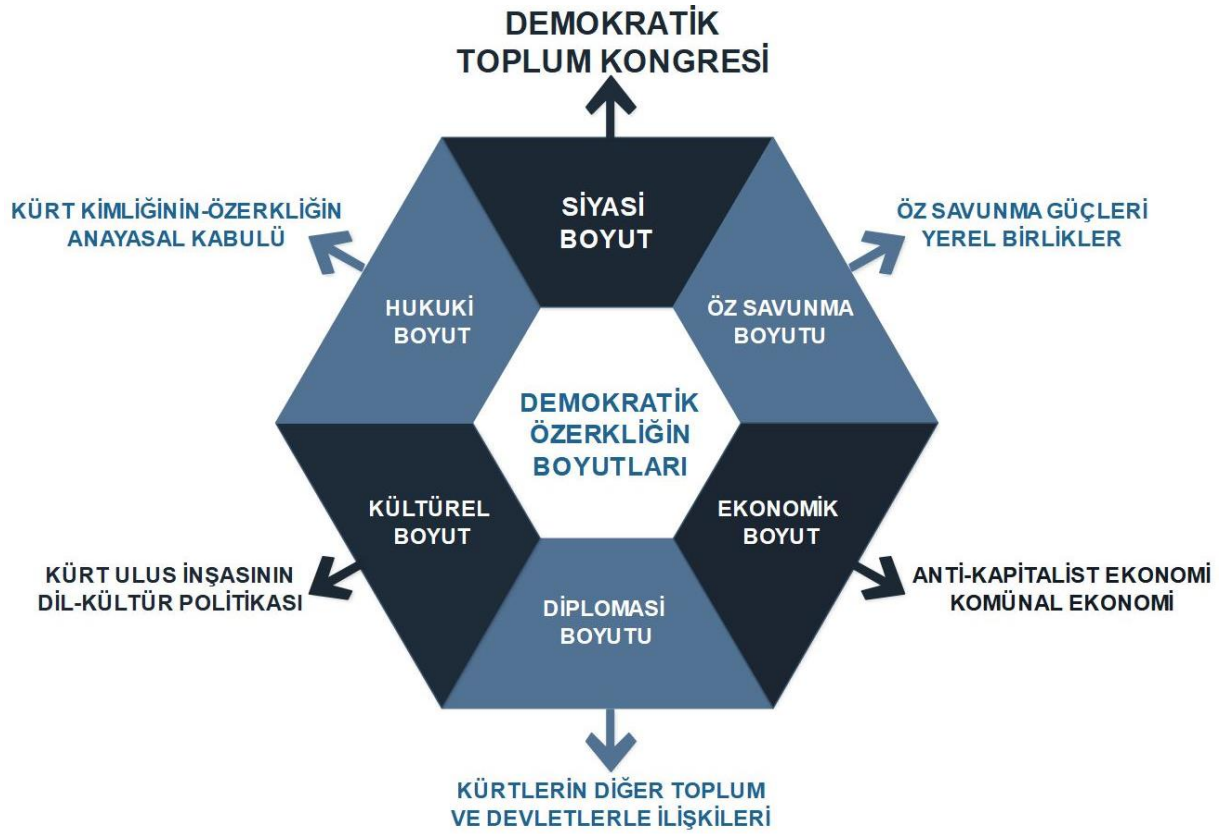
Öcalan'ın bu açıklamaları, KCK yöneticileri tarafından “ya savaş, ya da öne sürülen şartların mutlak kabulü” şeklinde okunmaktadır. Özellikle Duran Kalkan gibi askeri kanat üzerinde etkisi yoğun olan yöneticilerin Demokratik Özerkliğin silahlı mücadele boyutuna ağırlık verdikleri bilinmekle birlikte, siyasal boyutta çözümsüzlüğün oluşması durumunda bu silahlı boyuta başvuracaklarını açıkça vurguladıkları görülmektedir (Kalkan, 2012: 82).

3.6.1. Öcalan'a Göre Demokratik Özerkliğin Boyutları

Siyasi ve silahlı alan olmak üzere iki boyutta da hayata geçirilme yönünde karar kılınan demokratik özerklik konusunun siyasallaşma açısında ne anlama geldiği, bu kavramın boyutları, ilkeleri, niteliği ve kapsamı konularındaki Öcalan, KCK ve DTK'nın ortaya koyduğu yaklaşımlardan anlaşılabilir. Öcalan Demokratik Özerklik Stratejisinin esasları ve boyutlarına ilişkin ifadelerinde bu hususları şu şekilde açıklamıştır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 88-89);

- **Siyasi Boyut:** Öcalan Demokratik Özerkliğin siyasi boyutunu meclis yapılarının oluşturduğu sistem ile tanımlamaktadır. Bu bağlamda demokratik özerkliğin siyasi boyutunun Türkiye'de Demokratik Toplum Kongresi (DTK) ile temsil edildiğini vurgulamaktadır. DTK'nın meclisi ve yürütmesi olacağını da belirtmiştir.
- **Hukuki Boyut:** Öcalan demokratik özerkliğin hukuki boyutunda özellikle Kürtlerin anayasal statüsü konusuna yoğunlaşmaktadır. Kürtlerin anayasada, yasalarda ne şekilde tanımlanacağını ve statüsünün ne olacağını sorgulamaktadır. Bu bağlamda demokratik özerkliğin hukuki boyutunda Kürt kimliğinin anayasal olarak tanınması gerekliliğini ifade etmektedir. Ayrıca demokratik özerkliğin sınırları ve statüsü de hukuki boyut bağlamında değerlendirilmektedir

- **Ekonomik Boyut:** Demokratik ulus inşası ve bunun bedeni olan özerkliğin ekonomik boyutu konusunda Öcalan, belirli bir ekonomi politikasının olması zorunluluğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda ekonomi politikasının kapitalist ekonomiye karşı, halkın ekonomisi ekseninde olması gerektiğini vurgulamıştır.
- **Kültürel Boyut:** Başta Kürtçenin bir eğitim dili olması konusu ve kültürel boyutta sorunların aşılması hususunu vurgulayan Öcalan, bu boyutun hayata geçebilmesi için Kürt Ulus inşasının zaruri olarak bir dil politikasının olması gerektiğini vurgulamaktadır.
- **Öz savunma Boyutu:** Özsavunmayı, demokratik özerkliğin güvenlik boyutu olarak adlandıran Öcalan, “Kürtlere yönelik her tür baskı karşısında halkın kendi kendini savunabilmesi” olarak tanımladığı özsavunmada KCK ya da PKK gibi örgütlere ihtiyaç olmaksızın halkın kendisini savunabilen örgütlü yapılar kurması gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim bu kapsamda Öz Savunma Birlikleri kurulmuş ancak 2011 sonrasında Yerel Birlikler-Hezen Heremi (Şehir Gerillacılığı) yapısına dönüşmüştür. Bu yapılar Öcalan’ın belirttiği gibi halkın kendi kendine örgütlediği yapılar değil, doğrudan HPG’ye bağlı silahlı birliklerdir. Bu nedenle Öcalan’ın teoride vurguladığı halkın özsavunması ile pratikte yaşanan arasında farklılıklar söz konusudur.
- **Diplomasi Boyutu:** Kürtlerin diğer ülkelerin halkları ya da devletlerle olan ilişkileri konusunu ifade eden boyuttur.

Şekil 3.19. Öcalan Açısından Demokratik Özerkliğin Boyutları (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011: 88-89)

Demokratik özerkliğin bu boyutlarının hayata geçirilebilmesi için “Demokratik Siyaset” vurgusu yapan Öcalan, siyasal alanda özerkliği hayata geçirecek yapıların ihdas edilmesine büyük önem vermiştir (Öcalan, 2013a). Bu bağlamda demokratik özerkliğin siyasi boyutunu doğrudan DTK’yı işaret ederek bu yapı tarafından gerçekleştirileceğini belirtmiştir (Kalkan, 2006).

3.6.2. Demokratik Toplum Kongresi-Demokratik Özerk Kürdistan Modelinde Demokratik Özerkliğin Boyutları

Öcalan tarafından ortaya konulan demokratik özerkliğin boyutları konusu DTK’nın çeşitli toplantı, konferans ve çalıştaylarında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Bu toplantılarda demokratik özerklik teorik boyutunun ötesinde pratik açıdan bir taslak modelle geliştirilmiştir. Bu bağlamda “Demokratik Özerk Kürdistan Model Taslağı” isimli bir çalışma yapılmıştır (Demokratik Toplum Kongresi, 2010). Bu taslak modelde demokratik özerklik ile ilgili olarak şu hususlara yer verilmiştir (Demokratik Toplum Kongresi, 2010);

Demokratik Özerkliğin Esasları açısından;

- Türkiye'nin demokratik cumhuriyet haline gelmesi amacıyla önerilen çözüm projesinin somutlaşmış hali olan demokratik özerklik, devletle diyalog amacıyla ve Kürtlerin demokratik örgütlenmesi ve mücadelelerini ifade ettiği belirtilmektedir.
- Demokratik özerkliğin Türkiye'de ve diğer ülkelerde Kürtlerin iradesini yansıttığı, Kürt sorununun çözümünde temel kriter olacağı vurgulanmaktadır.

Demokratik Özerkliğin Boyutları açısından;

- Siyasi Boyut: *“Demokratik Özerk Kürdistan siyasi iradesini demokratik örgütlü toplumdur, toplum ise özgür yurttaşlık bilinci ve haklarından”* alacağı ifade edilmektedir. Demokratik özerkliğin siyasi yönetimi;
  - Köy Komünleri
  - Kasaba-Mahalle Meclisleri
  - İlçe Meclisleri
  - Kent Meclisleri
  - Demokratik Özerk Kürdistan Toplum Kongresi şeklinde yapılandırılmıştır.

Bu yapılanma Çatı Yasama organı olan KONGRA-GEL sisteminin ve onun da üst yapısı olan KCK'nın bir parçası olarak hareket etmektedir. Bu açıdan Demokratik özerkliğin Kürtlerin siyasi iradesini ve statüsünü belirleyen en temel yapı olduğu belirtilmektedir. Demokratik özerkliğin siyaset anlayışı ve demokrasi perspektifi konusunda ise doğrudan demokrasi prensibinin esas alındığı belirtilerek radikal demokrasi anlayışının benimsendiği görülmektedir.

- Hukuki Boyut: Demokratik özerkliğin hukuki boyutu kısmında taslak modelde özellikle Kürtlerin anayasal açıdan statülerinin belirlenmesi, demokratik özerkliğin anayasal güvence altında olması hususlarına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Demokratik özerklik konusunda Avrupa örneklerine atıflar yapılarak Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesinin (Council of Europe, 1985; Sobacı, 2015: 11-14) koyduğu kriterler ve prensipler konusunu işaret eden bir yaklaşım sergilenmektedir. Bununla birlikte demokratik özerkliğin hukuki açıdan tanınmasında 1920-23 arası 1. Meclis dönemine ve 1921 Anayasası'na atıf yapılmakta, ayrıca Mustafa Kemal Atatürk'ün İzmit konuşmasının özerklik

temelinde bir açıklama olduğu iddia edilmektedir. Demokratik Özerkliğin hukuki boyutunda öncelikle Öcalan'ın demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü paradigmasının esas alındığı belirtilmekte ve bu yaklaşıma benzer nitelikte dünya örneklerinin olduğu vurgulanmaktadır.

- **Öz Savunma Boyutu:** canlıların savunma içgüdüsüne sahip oldukları ve bunun doğal-temel bir gereksinim olduğu belirtilerek Kürtlerin kendi kendilerini savunabilecek şekilde örgütlenmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda “öz savunma, ahlaki ve politik toplumun güvenlik politikası” olduğu belirtilmektedir. Öz savunmanın toplumun siyasallaşabilmesi, kimliklerini koruyabilmeleri, demokratikleşebilmeleri gibi olgularla iç içe olduğu ifade edilerek, öz savunma için örgütlü toplumun zaruri olduğuna dikkat çekilmektedir. Ayrıca öz savunmanın BM ve uluslararası sözleşmelerce tanına bir hak olduğu hatırlatılarak, bu kapsamda köy, kasaba, mahalle, sokak, şehir düzeylerinde tüm saldırılara karşı duyarlı olunması, toplumsal dürenişin varlığını koruması gerektiği ifade edilmektedir.
- **Kültürel Boyut:** *“Ulus devlet politikası aynı zamanda, ulus-devlet sınırları içindeki tüm dil ve kültürlerle karşı bir soykırım politikası uygulamıştır. Bu politikanın en katı biçiminin uygulandığı dil ve kültürlerin başında Kürt dili ve kültürü gelmektedir”* ifadesinden hareketle Kürtçe anadilde eğitim ve kürt dilinin geliştirilmesi hususlarına değinilmiş, bu konuda demokratik bir ortamın varlığına duyulan gereksinim belirtilerek, bu ihtiyacın temel insan haklarından olduğu vurgulanmıştır. *“Demokratik Özerk Kürdistan'da resmi dil Kürtçe ve Türkçe olmasının yanı sıra coğrafyamızda konuşulan tüm diller ve lehçelerin kullanımı, eğitimi, geliştirilmesi de Anayasa ve yasalarca teminat altına alınmalıdır. Hizmet dili Kürtçe olmalı, yerleşim yerlerinin orijinal isimleri iade edilmelidir”* ifadesiyle Kürtçenin özerk yapı içerisindeki yeri ve anayasadaki statüsünün nasıl olması gerektiği hususuna işaret edilmiştir.
- **Sosyal Boyut:** Kadın, gençlik, aile, din, toplumsal örgütlenme, emek, eğitim, sağlık, sosyal yardımlaşma ve sosyal yapıya ilişkin hususlarda demokratik özerkliğin sınırları belirtilmiştir. Özellikle demokratik özerkliğin öncü gücünün kadınlar ve gençler olduğu vurgulanmıştır.
- **Ekonomik Boyut:** Neolitik tarım toplumundan başlayarak kapitalist topluma kadar sömürü düzeni ve ekonomi politikalarına değinildikten sonra Kürtlerin de tarih

boyunca ekonomik açıdan sömürüldükleri ifade edilmiştir. Bu bağlamda “*Kürdistan'daki ekonomik sorunların Demokratik Özerk Kürdistan'da çözümü*” konusunda “*Ekonomik kaynakların kullanım ve tüketim hakkı Demokratik Özerk Kürdistan'a ait olmalıdır*” ifadesiyle Kürtlerin yaşadığı bölgelerin ekonomik kaynaklarının asli kullanım ve tasarruf hakkını doğrudan özerk yapıya veren bir ekonomi politikasının izleneceği belirtilmektedir.

- Ekolojik Boyut: Ulus-Devlet ve kapitalist modernitenin ortaya çıkardığı toplumsal kriz ve sorunların ekolojik sorunlar ve krizlerle iç içe geçtiği veya birleştiği belirtilerek, “*Kürdistan coğrafyasının ekolojisi konusunda bilinçli bir Kürt toplumunun oluşmasının*” amaçlandığı ifade edilmektedir.
- Diplomasi Boyutu: “*Demokratik Özerk özgür Kürdistan'ın diplomasi boyutu; halklar, değişik grup ve topluluklar arasındaki karşılıklı dayanışmaya ve çıkarlara dayalı geliştirilir*” ifadesiyle siyasi özerkliğin sınırlarını zorlayan ve merkezi hükümetin egemenlik haklarını askıya alan bir diplomatik ilişkiye işaret edilmektedir. Bu durum Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesinin de ötesine geçen bir yaklaşım olarak görülebilir.

DTK tarafından ortaya konulan demokratik özerkliğin 8 boyutu, klasik bir özerk yönetimin ötesinde siyasal, yönetsel ve ekonomik açıdan tam özerkliği ve bağımsızlık noktasına varan bir yapıyı göstermektedir. Demokratik Özerkliğin boyutlarında belirtilen hususlar, KCK sözleşmesinin gerek madde hükümleri, gerekse önsöz ve başlangıç kısımlarında yer alan açıklamalara paralel şekilde hazırlandığı görülmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007). Ayrıca Öcalan'ın Demokratik Özerkliğin boyutlarına ilişkin ortaya koyduğu perspektifin esas alındığı anlaşılmaktadır.

Demokratik özerklik konusunda KCK ve DTK yöneticileri tarafınan, Demokratik Özerkliğin Türkiye’de DTK tarafından hayata geçirileceği belirtilirken, DTK’nın “Türkiye Kürdistanı” açısından bu sistemi gerçekleştireceği, Türkiye’nin geri kalan bölgeleri için ise HDK (Halkların Demokratik Kongresi)’nin demokratik özerkliği hayata geçirecek asli yapı olduğu vurgulanmaktadır (Çelik, 2015: 98-99).

Demokratik Özerkliğin ilkeleri, Öcalan'ın ortaya koyduğu ve daha çok demokrasi retoriğine dayalı kavramlardan oluşmaktadır. Bu kavramlar Demir Çelik tarafından

demokratik özerkliğin ve demokratik ulusun ilkeleri olarak belirtilmiştir. Bu ilkeler şu şekildedir (Çelik, 2015: 98-99);

- Demokratik ulus ilkesi
- Demokratik ortak vatan ilkesi
- Demokratik cumhuriyet ilkesi
- Demokratik anayasa ilkesi
- Bireysel ve kolektif hakların ayrılmazlığı ilkesi
- İdeolojik bağımsızlık ve özgürlük ilkesi
- Tarihsellik ve şimdilik ilkesi
- Ahlak ve vicdan ilkesi
- Öz savunma ilkesi.

Yukarıda “Demokratik Özerk Kürdistan Taslağındaki” özerklikle ilgili hususlara ilişkin teknik detaylar ve yapısal bilgilere yer verilmiştir. Bu taslağın içerik boyutu konusunda bazı eleştirel yaklaşımlar da söz konusudur. Bu eleştirel yaklaşımlar içerisinde özellikle Büşra Ersanlı ve Mesut Yeğen’in yaklaşımları dikkat çekicidir. Her iki yazar da söz konusu metni içerik açısından farklı boyutlarda ele almışlardır.

Bu bağlamda DTK’nın demokratik özerklik odağındaki faaliyetleri konusunda, Büşra Ersanlı, Kürtlerin demokratik özerlik talebinin olduğunu ancak bu talebin asla toplumsal bir boyut içermediğini vurgulamaktadır. Kendi kaderini tayin hakkı kapsamındaki bu özerklik talebinin demokratik bir hak olduğunu ve Türkiye’nin demokratikleşmesi adına büyük bir kazanım olacağını ifade etmektedir. DTK Taslağı konusunda Ersanlı’nın getirdiği tek eleştiri ise özerklik gibi devletin yasal düzenlemeleriyle adım atmak suretiyle gerçekleştirilebilecek bir olgunun ele alındığı taslak metnin “tek taraflı, tartışmaya kapalı bir dille” yazılmış olmasıdır. Oysaki sekiz ana boyutu olduğu belirtilen “Demokratik Özerk Kürdistan Modelinde” diploması ve öz savunma gibi devlet yapısı olmadan gerçekleştirilemeyecek boyutlar söz konusudur (Ersanlı ve Bayhan, 2012: 233-236)

DTK konusunda yukarıda anlatılan hususlar değerlendirildiğinde Ersanlı’nın eleştirel anlamda DTK Taslağına kapsayıcılık ve katılımcılık alanlarındaki eksikliklerini vurgularken, Mesut Yeğen ise daha kapsamlı, sistemli eleştirel yaklaşım ortaya

koymaktadır. Bu bağlamda Yeğen (2011b), taslağın kendi içerisinde çelişkilerinin olduğunu ve taslak içerisindeki bazı bölümlerin “alıkonacaklar”, “ayıklanacaklar”, “düzeltilecekler” temalarıyla yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda (Yeğen, 2011b: 102-106);

- “*Alıkonacaklar: Türkiye’nin mevcut sınırlarının tanınması, Kürtçenin eğitim dili olarak kabul edilmesi, türkiye ulusu mefhumuna bağlılık*” kısımlarının kalmasını,
- “*Düzeltilecekler: konfederal düşünce ve cumhuriyetin demokratikleştirilmesi* kısımlarının demokratik özerkliği anlamsız kıldığını”
- “*Ayıklanacaklar kısmında ise öz güvenlik ve diplomasi önerilerinin çıkmasının gerektiğini*” vurgulamaktadır.

Yeğen’in demokratik özerklik konusundaki eleştirilerinde bu kavramın farklı bileşenlerin eklenmesiyle anlamını yitirdiğini ifade etmesi dikkat çeken noktaların başında gelmektedir. Yeğen aslında demokratik özerklik kavramı konusunda DTK’nın ortaya koyduğu yaklaşımın müphemliğini ve gri alanlara sahip olduğunu ifade etmektedir. Yeğen’in bu tespiti sadece DTK bağlamında değil, Öcalan’ın ve KCK’nın demokratik özerklik konusuna yaklaşımındaki genel bir sorun olarak ifade edilebilir. Aslında DTK taslağında sorun olarak görülen bu durumun maksatlı bir yöntemsel seçim olarak tercih edildiği düşünülmektedir. Öcalan, gerek özerklik, gerekse diğer dönemsel ajandalarını ve çözüm süreçlerinde bunları ortaya koyuş şekillerini özellikle belirsiz bırakmaktadır. Bunun temel sebebi, ortaya konulan somut ve net yaklaşımların devletin güvenlik reflekslerine takılma endişesidir. Ayrıca, bu tür kavramlara ilişkin açıklamalarda öne çıkan “anlaşılmazlık ve soyutluk”, bu kavramların içeriğinin istenilen şekilde doldurulabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum KCK’nın söylem ve pratik boyutu bağlamında önemli bir yöntem olarak görülebilir. Bu soyutluk kavramının esnekliğine imkan sağlarken, pratikteki uygulamalar yorumsal farklılıklar şeklinde tolere edilebilmektedir.

3.6.3. Demokratik Özerkliğin Siyasi Boyutu ve Esasları

Demokratik özerklik konusunda KCK yönetiminin hemen her dönem açıkça bu kavramı kullandığı ve örgütün en temel amaçlarından birisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Ancak Öcalan “Yol Haritasında” (2011), “demokratik özerklik” kavramının kamuoyunda ve siyasette oluşturduğu tepki sebebiyle bu kavramı doğrudan kullanmak

istemediğini belirtmektedir. Bu durum sadece Öcalan tarafından değil, çözüm sürecinde BDP-HDP’li siyasilerin de dikkat ettikleri bir husus olmuştur. Bu durum demokratik özerklik yerine “güçlü yerel yönetim” kavramı veya benzeri nitelikteki kavramların kullanılması sonucunu doğurmuştur. Ancak bu durum demokratik özerklik amacının niteliğinde bir değişiklik sonucunu doğurmamıştır.

Demokratik özerkliğin siyasi boyutunun temel prensibi demokratik siyaset olgusudur. Demokratik siyasetin gerek KCK sistemi açısından, gerekse Öcalan ve DTK’nın bakış açısına göre belirli yönleri bulunmaktadır. Demokratik siyaset konusunda Öcalan şu tanımlamaları yapmaktadır (2013a: 3);

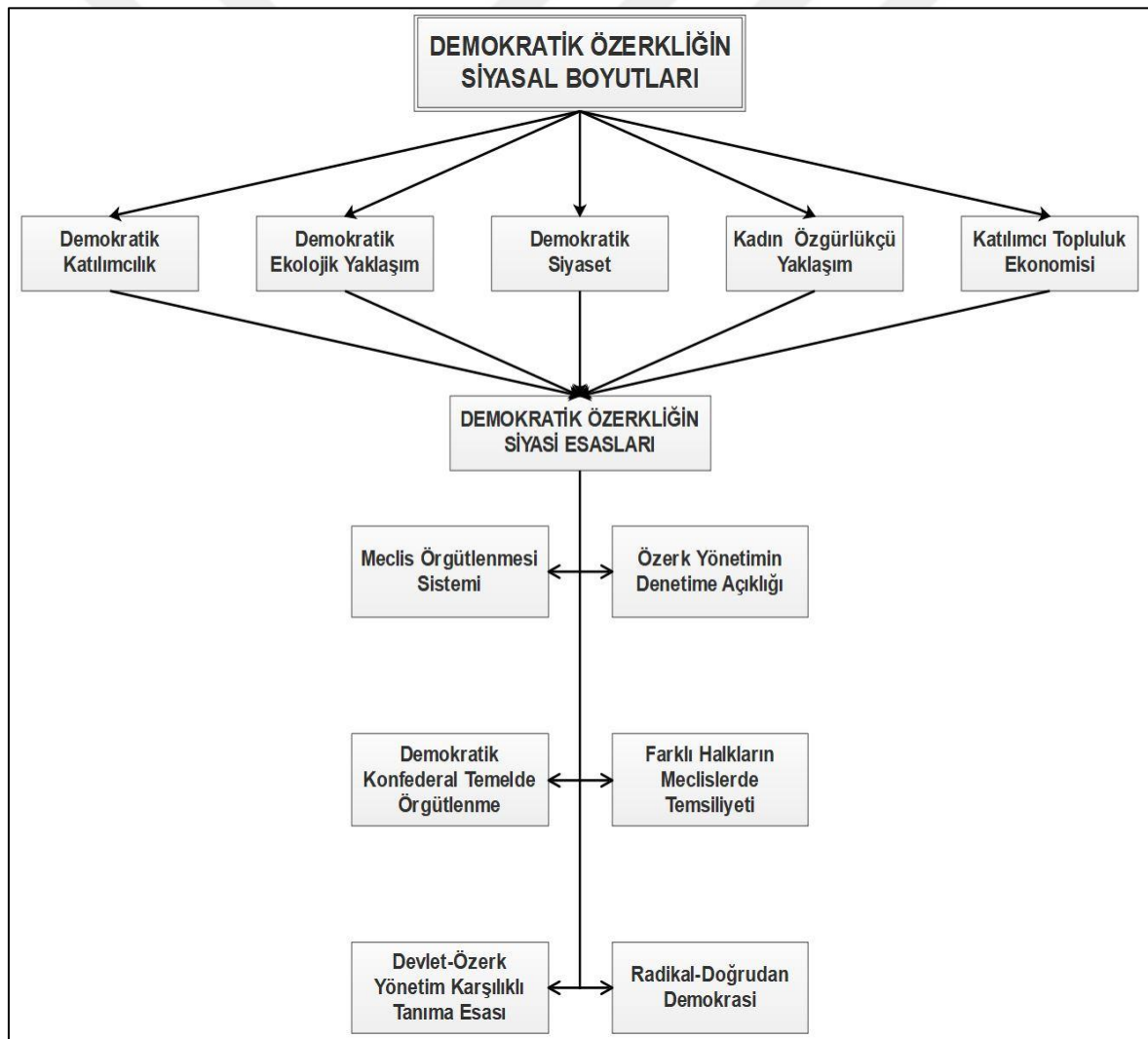
- *Demokratik siyaset demokratik konfederalizm ve demokratik özerkliğin inşa tarzıdır.*
- *Demokratik siyasetin, derinleşen devlet krizlerini aşmanın yegâne yoludur.*
- *Toplumsal politikanın en somut hali demokratik siyasettir.*
- *Demokratik siyaset özgürleşmenin gerçek sanatıdır.*
- *Komünal ekonomi demokratik siysetsiz inşa edilemez.*

Demokratik özerklik konusunda Öcalan’ın bu yaklaşımına paralel şekilde DTK ve KCK’nın da demokratik özerklik yaklaşımları bulunmaktadır. KCK’nın siyasallaşma sürecinde demokratik özerklik temel stratejilerden birisi olarak gerek HDP’nin, gerekse DTK’nın ajandasında bulunması zorunlu tutulan bir yaklaşımdır. Bu bağlamda KCK’nın Kürt siyasetindeki en önemli ajandalarından birisi ve vazgeçilmez paradigması olarak demokratik özerklik, KONGRA-GEL 8. Genel Kurul Toplantısında üzerinde önemle durularak şu ifadelerle belirtilmiştir;

- “Genel Kurulumuz, Kürt sorununun demokratik ulus, ortak vatan, demokratik cumhuriyet ilkeleri temelinde demokratik özerklik statüsü tanınarak Kürdistan’ın tüm parçalarında barış ve diyalog yoluyla çözüme kavuşturulması gerektiğini bir kez daha önemle belirtmiştir.
- Kürt halkının özgürlük mücadelesine destek ve dayanışmanın sağlanması, demokratik özerklik çözüm modelinin kabulünü sağlama temelinde diplomatik çalışmaların daha örgütlü ve yeterli hale getirilmesi için sunulan projeyi karar altına almıştır.
- Siyasi alanın temel çalışmasının, Kürt siyasi güçlerinin destekleriyle özerklik statüsüne meşruluk kazandırmak olacaktır.

- Demokratik Özerklik şiarı temelinde siyasi çalışmaların yürütülmesi kararı alınmıştır.
- Kürdistan Demokratik Özerklik statüsünün Kürt sorununun çözüm modeli olarak bölgede ve uluslararası alanda tanınması/kabulü için özel planlamalara gidilmesi kararı alınmıştır” (KONGRA-GEL Başkanlık Divanı, 2011).

KCK'nın KONGRA-GEL toplantısında demokratik özerkliğin siyasi boyutu bağlamında aldığı bu kararlar alt birimler ve siyasi yapılar üzerinde temel görevler olarak tanımlanmıştır. Demokratik Özerkliğin siyasal boyutunda yer alan unsurları Çelik (2015: 97-117); demokratik katılımcılık, ekolojik yaklaşım, kadın özgürlükçü yaklaşım, katılımcı toplumlar ekonomisi, demokratik siyaset olarak başlıklandırmaktadır.

Şekil 3.20. Demokratik Özerkliğin Siyasi Boyutları ve Esasları (Çelik, 2015:97-117)

3.6.4. Demokratik Toplum Kongresi Demokratik Özerklik İlanı

DTK tarafından 14 Temmuz 2011 tarihinde ilan edilen Demokratik Özerklik, pratikte istenilen karşılığı bulamamış bu ilan daha çok basın açıklaması düzeyinde kalmıştır. İlerleyen yıllarda ve özellikle 2015'te çözüm sürecinin sona ermesiyle birlikte KCK ve DTK tekrar demokratik özerklik ilanı adı altında açıklamalar yapmış ancak bu açıklamalarda pratikte istenilen etkiyi ve işlevselliği gösterememiştir. DTK'nın 14 Temmuz 2011 tarihli demokratik özerklik ilanının istenilen etkiyi göstermemesi, KCK'nın devreye girerek 19 Temmuz'da "Demokratik Ulus Çözümünde Demokratik Özerklik Bildirgesi"ni yayınlamasını gerekli kılmıştır (KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı, 2011). KCK'nın bildirgesinde yukarıda açıklanan demokratik özerklik boyutlarına yer verilmiştir.

DTK'nın 14 Temmuz Özerklik ilanında vurguladığı hususlar Öcalan'ın çerçevesini çizdiği prensipler ve boyutlar bağlamında geliştirilerek sunulmuştur. DTK'nın bu ilanından sonra, ilan ile aynı gün Silvan saldırısının yaşanması sebebiyle DTK'ya yönelik kamuoyu tepkisinin yükselmesi ve demokratik özerklik ifadesinin ciddi rahatsızlık yaratması ilerleyen süreçte bu kavramın daha az kullanılması sonucunu doğurmuştur. Özellikle Öcalan demokratik özerklik ifadesinin devlet cenahında oluşturduğu rahatsızlığı görerek bu konuya daha az değinmeye başlamıştır.

DTK'nın demokratik özerklik ilanında vurguladığı temel ilkeler şu şekildedir;

- "Türkiye siyasi ve idari yapısında demokratikleşmeyi sağlamak amacıyla köklü bir reformu öngörür. Sadece devlet sistemini değiştirerek sorunların çözülemeyeceğinden hareketle, toplumun öz yeterliliğini esas alır.
- Sorunların çözümünde geliştirilecek yöntemler için, yereli güçlendirme, halkı söz ve karar sahibi kılma felsefesiyle hareket eder. Halkın karar süreçlerine dâhil olması için demokratik katılımcılığı savunur ve tüm yerel birimlerde meclis sistemini esas alır.
- Salt "Etnik" ve "Toprak" temelli özerklik anlayışı yerine kültürel farklılıkların özgürce ifade edildiği bölgesel ve yerel bir yapılanmayı savunur. "Bayrak" ve "Resmi Dil" tüm "Türkiye Ulusu" için geçerli olmakla birlikte her bölge ve özerk birimin kendi renkleri ve sembolleriyle demokratik öz yönetimini oluşturmasını öngörür.
- Demokratik özerk yönetim, "bölge meclisi" olarak örgütlenir ve meclislerde görev alan kişiler de "bölge meclis temsilcisi" olarak tanımlanır. Meclis hem meclis başkanını hem de görevli olduğu alandaki işleri yürütecek yürütme kurulu üyelerini ayrı ayrı seçer. Başkan ve yürütme kurulu üyelerinin, meclisin aldığı kararların icrasından sorumlu olmaları öngörülür.

- Bölgelerin her biri o bölgenin özel adı veya bölge meclisinin yetki sınırları içinde bulunan en büyük ilin adıyla anılacaktır. Demokratik özerklik modelinde il valileri, hem merkezi hükümetin hem de bölge yürütme kurulunun aldığı kararları uygulamakla görevlidir. Bakanlıkların taşra teşkilatları da aynı prosedüre tabi olacaklardır. İl Genel Meclisleri, Belediye ve Muhtarlıklar gibi diğer idari yapılar varlığını korumaya devam edeceklerdir” (Mutlu, 2011: 95-96).

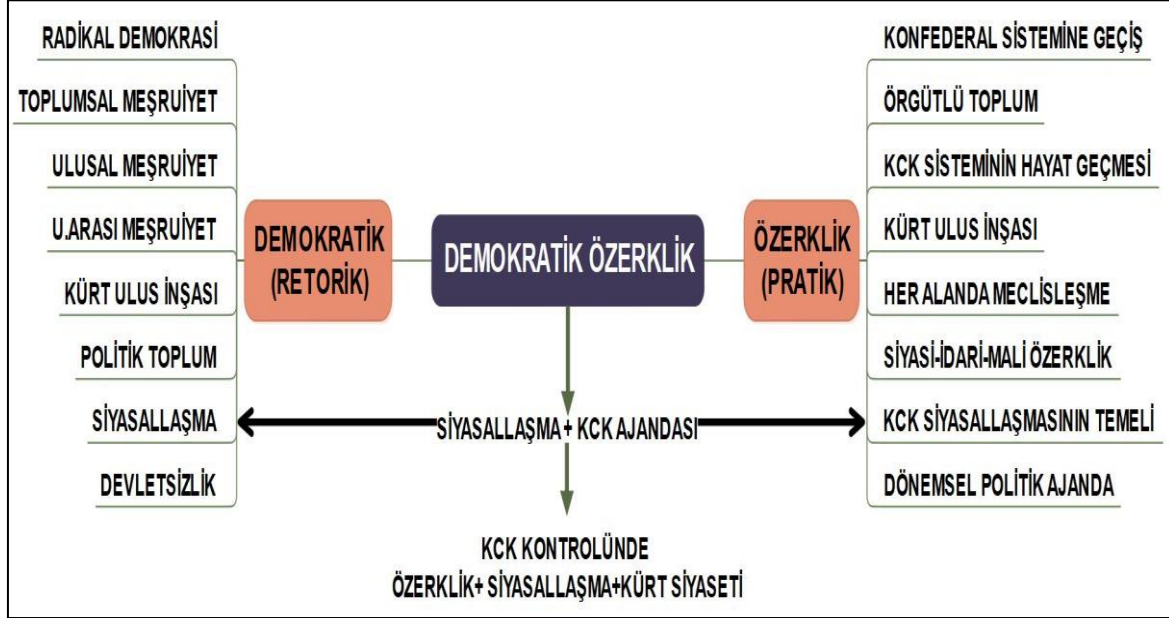
DTK’nın bu ilan metnindeki ifadelerden, demokratik özerkliğin; boyutları, ilkeleri, esasları bağlamında ele alınan konuların özeti mahiyetinde hazırlandığı görülmektedir. DTK’nın demokratik özerklik ilanına müteakip KCK’nın aynı ilanı farklı bir formatta kamuoyuna sunması, bu konuda örgütün ne derece yoğunlaştığını gösteren bir durumdur. Demokratik özerklik stratejisi dönemsel bir yaklaşım olarak KCK açısından özellikle siyasallaşmanın temel motivasyon kaynağı ya da amaçsal seçimi şeklinde ifade edilebilir.

3.6.5. Demokratik Özerkliğin Retorik ve Pratik Boyutu Açısından Siyasallaşma

Demokratik Özerklik konusunda yukarıda belirtilen yapısal boyutlara ek olarak, bu kavramın ve bu kavrama benzer şekilde kurgulanan demokratik konfederalizm, demokratik cumhuriyet, demokratik vatan, demokratik ulus, demokratik anayasa, deemokratik ekolojik toplum gibi kavramlarında bir yönünün retorik (söylem) bir yönünün ise pratik (uygulama-örgütsel) şekilde ortaya konulduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda demokratik özerklik kavramının demokratik kısmı, KCK’nın ve bu kavramın “toplumsal meşruiyet” temeline oturduğunu vurgulamak için kullanılmaktadır. Ayrıca yine demokratik lafzının ulusal ve uluslararası alanda da meşruiyet arayışının bir neticesi olarak ifade edildiği de söylenebilir. Öcalan, özellikle PKK’nın ve sonrasında KADEK ve KONGRA-GEL’in terör örgütleri listesine alınması sonrası bu söylem şekline daha fazla ağırlık vermiştir. Bununla birlikte Öcalan (2000c: 45-63), Soğuk Savaş sonrasında ideolojilerin çöküşü sebebiyle sol örgütlenmelerin yaşadığı ideolojik belirsizliğin benzer şekilde PKK açısından da yaşandığını belirterek, yeni bir çıkış yolu aramıştır. Dünya genelinde Marksizmi ve anarşizmi yeniden yorumlayan kuramcılar, düşünürler ve aydınların demokrasi yaklaşımı üzerinde sıklıkla durmaları ve demokrasiyi liberal yorumdan öte sosyalist, marksist, anarşist yorumlar yeniden ele almaları Öcalan açısından bir çıkış yolu olarak görülmüştür. Bu bağlamda Wallerstein, Bookchin, Braudel, Mouffe gibi düşünürlerin görüşlerinin yeni

dönemdeki ideolojik yaklaşımlarda etkili olduğu görülmüştür (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004a).

Şekil 3.21. Demokratik Özerkliğin Retorik ve Pratik Boyutları Bağlamında Siyasallaşma

Öcalan teorik boyutta bu güncellemeyi yaparken, buna paralel şekilde pratik yönün geliştirilmesine de önem vermiş, ancak bu durum 2005 yılına kadar sancılı bir süreç yaşamıştır. Öcalan demokrasi lafzının devamında gelecek kavramları örgütsel yapıya bir hedef olarak sunmuş ve bu bağlamda yukarıda belirtilen “Demokrasi + Kavram” yaklaşımını öne sürmüştür. Bu durum “Demokratik + Özerklik” için de geçerli bir durum olmuştur. Demokratik Özerkliğin, demokrasi lafzı yukarıda belirtildiği gibi meşruiyet arayışına işaret etmekle birlikte, radikal demokrasi ya da Bookchin’in doğrudan demokrasi yaklaşımına vurgu yapan bir demokrasi anlayışı olup “devletsizlik” söylemiyle öne çıkartılmıştır. Öcalan’ın paradigmasından etkilenerek özerklik yaklaşımını ortaya koyan Gökalp “demokrasiyi devletsizlik” söylemiyle öne çıkartmıştır (Gökalp, 2013: 224). Özerklik ise yine Bookchin’in (1988: 67) “öz yönetim” anlayışıyla şekillendirilmiştir.

3.7. Öcalan’ın Dört Ayaklı Paradigması ve KCK’nın Siyasal Sistem Üzerinde Çevreleme Politikası

KCK sisteminin siyasal alanda etki sahasını yükseltme aynı zamanda örgütlü toplumsal yapıyı inşa etme amacıyla tesis ettiği belirli örgütlenmeler ve sistemler bulunmaktadır. Bu konuda Öcalan özellikle 2000 sonrasında birçok kavram ve yapısal

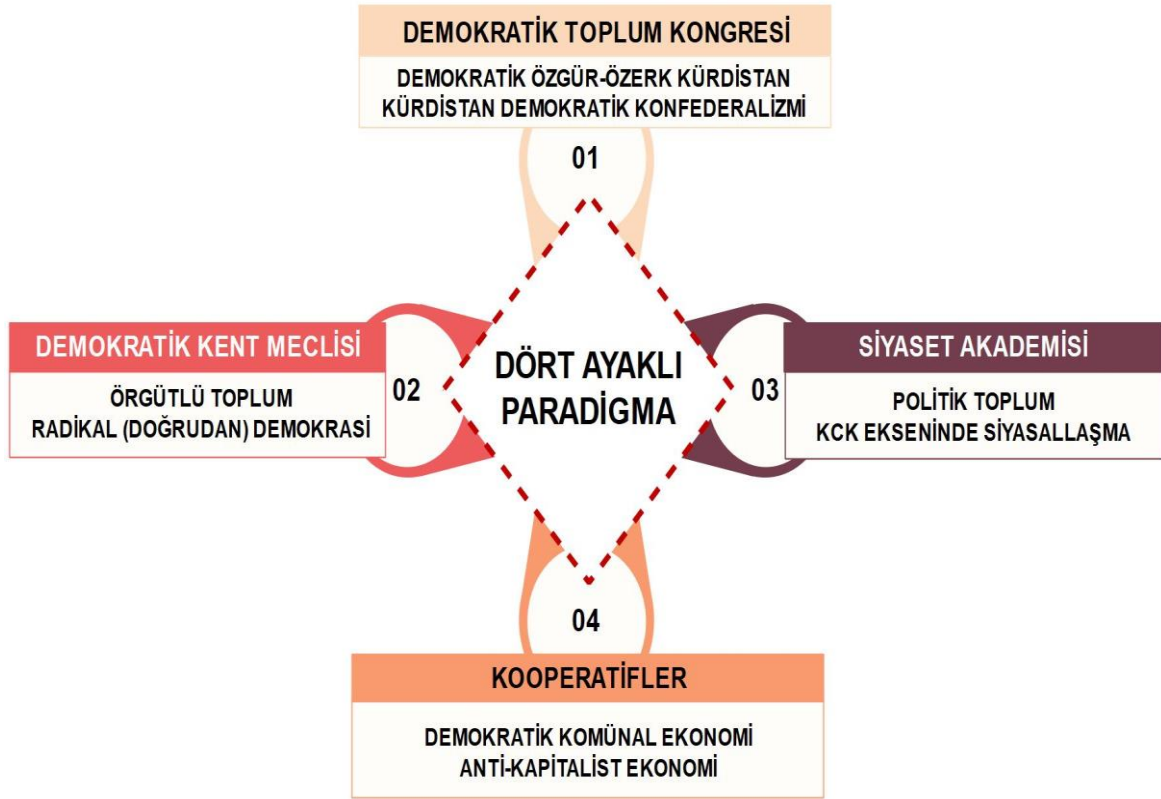
form ortaya koymuştur. Ortaya konulan bu yapılar ve kavramlar 2005'te KKK ile somutlaşmaya başlamış, 2007'de KCK sistemine geçiş ile birlikte pratikleşmeye yönelmiştir. Öcalan KONGRA-GEL'in kuruluş sürecinden itibaren üzerinde en sık durduğu konu örgütlü toplum yapısı olmuştur. Örgütlü toplum için meclis sistematiğini sıklıkla dile getiren Öcalan, meclisleşme ile birlikte, bir yandan toplumsal meşruiyetin tesis edileceğini, öte yandan Kürt ulus inşasının gerektirdiği bilinçlenmenin sağlanacağını öngörmüştür. Meclisleşme sisteminin sadece Türkiye özelinde değil, diğer parça örgütlerin bulunduğu ülkelerde inşa edilmesini isteyen Öcalan, bu anlamda KONGRA-GEL'i çatı meclis yapısı olarak kurgulamış ve her parçanın kendi bünyesinde halk meclisi ya da kongresi düzeninin kurulmasını istemiştir. Ancak meclisleşmenin herbir parça yapısında inşa edilebilmesi için belirli formlara ya da yapısal unsurlara ihtiyaç olduğunu belirten Öcalan bu kapsamda 2008 yılından itibaren sürekli olarak dile getirdiği “Dört Ayaklı Paradigmayı” vurgulamaya başlamıştır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008: 23; Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014).

3.7.1. Dört Ayaklı Paradigmanın Fikirsal Temelleri

Dört Ayaklı Paradigma dört temel amaca matuf bir sistem inşasını öngören bir yaklaşım olarak kurgulanmış, bu bağlamda dört ayaklı paradigma;

- Demokratik Toplum Kongresi,
- Demokratik Kent Meclisi,
- Siyaset Akademileri,
- Kooperatifler, şeklinde sistemleştirilmiştir.

Dört ayaklı paradigmanın temel amacı; demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm, örgütlü toplum ve radikal-doğrudan demokrasi, politik toplum, demokratik-komünal ekonomik toplum şeklinde ifade edilebilir. Demokratik Toplum Kongresi ile demokratik özerklik ve konfederalizme geçiş sağlanmak istenmiştir. Bu kapsamda “Demokratik Kent Meclisi” ve bu meclise bağlı alt meclis oluşumlarıyla radikal demokrasi çerçevesinde örgütlü toplum, siyaset akademileri ile politik toplum, kooperatifler sayesinde ise demokratik-komünal ekonomik toplum inşası amacı gerçekleştirilmek istenmiştir (Bila, 2010; Öcalan, 2012: 86).

Şekil 3.22. Öcalan'ın Dört Ayaklı Paradigması ve Paradigmanın Amacı

Şekil-30'de belirtilen Dört Ayaklı Paradigma ve buna bağlı amaçlar; KCK'nın Kürt Ulus inşası, Demokratik Özerklik, Demokratik Konfederalizm gibi politik ajandaları hayata geçirebilmek için gerekli görülen temel dinamiklerdir. Bu temel dinamiklerin doğrudan ya da dolaylı olarak KCK'nın siyasallaşma üzerinde etkiler oluşturduğu ve özellikle DTK'nın bu anlamda yapısal bir form olarak paralel bir meclis niteliği taşıdığı ifade edilebilir.

Öcalan dört ayaklı paradigmayı kuramsallaştırırken özellikle meclis boyutunda 1921 Anayasasını ve Birinci Meclisi sıklıkla vurgulamaktadır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008: 11; Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2014). Öcalan'ın bu kapsamda dört ayaklı paradigmanın ayakları olan dört unsuru belirli bir ölçüde Cumhuriyet döneminin Türk Ulus inşasını sağlayan dinamiklerinden esinlenerek ortaya çıkardığı yönünde görüşlerde bulunmaktadır. Demokratik Toplum Kongresi, Erzurum ve Sivas Kongrelerine benzetilmektedir (Özgül, 2010).

Öcalan'ın bu yönde bir analogi yaptığı düşünülmekle birlikte, esas olarak bir ulus inşasını hedeflediği sabit, reel bir durumdur. Öcalan dört ayaklı paradigmanın fıkırsel

temellerini oluştururken, bir yandan Bookchin'in ekolojik toplum paradigmasında belirttiği özgür belediyeçilik, ya da yerel yönetimleri, öte yandan yine Bookchin'in doğrudan demokrasiye dayalı halk-kent meclisleri yaklaşımını benimsediği ifade edilebilir (Bookchin, 1988; Bookchin, 1996; Mutlu, 2011). Bu fikirsel temelde hareket eden Öcalan öncelikle 2000 yılından itibaren kullanmaya başladığı “demokrasi” retoriğini pratik örgütsel bir forma sokabilmek için meclisleşme yaklaşımını benimsemiştir. Toplumsal tabanda, örgütsel bir perspektif ile meclisleşebilmek için siyasal bir bilince ihtiyaç duyulacağından dolayı siyaset akademileri fikri ortaya çıkmıştır. Özerk bir yapının ve sonrasında konfederal sisteme geçiş yapabilmek için vazgeçilemez dinamiklerden birisi de ekonomi olduğu için Öcalan bu konuda gerek Bookchin'in düşünceleri gerekse anti-kapitalist ekonomi-politik kuramlarından esinlenerek demokratik-komünal ekonomiye dayalı kooperatçilik düşüncesini geliştirmiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2010-2011; Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2009d).

Bu düşünceler ışığında dört ayaklı paradigmanın her bir ayağını ayrı ayrı KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkileri bağlamında incelemek hem bu başlığın hem de çalışmanın kapsamının anlaşılmasına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Özellikle Demokratik Toplum Kongresi yapılanmasının KCK adına Türkiye'de yoğun bir örgütlenme ve faaliyet ajandası olduğu bilindiğinde, ayrıca Türkiye Halk Meclisi işlevi gördüğünden dolayı kapsamlı şekilde ele alınması gerekmektedir.

3.7.2. Demokratik Toplum Kongresi/Meclisi

3.7.2.1. DTK'nın ortaya çıkış süreci

Örgüt 2003 yılında KONGRA-GEL (Halk Meclisi) sistemine geçiş yaptıktan sonra meclisleşme konusu daha fazla gündem maddesi haline gelmeye başlamıştır. Özellikle Öcalan 2000-2003 yılları arasında çeşitli vesilelerle örgütlü toplumun meclisleşme ile gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir (KONGRA-GEL, 2003b: 76). Öcalan KONGRA-GEL sistemi için önerdiği yaklaşımda Türkiye-Irak-İran ve Suriye'de yaşayan Kürtlerin kendi bulundukları coğrafyada halk meclisleri inşa etmeleri gerektiğini belirtmiş, bu halk meclislerinin alt birimleri olarak kent, mahalle, köy meclis ve komünleri geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (KONGRA-GEL, 2003b: 76).

KONGRA-GEL sistemi ile meclisleşme mantığı örgüt üst yönetimince anlaşılmaya başlanmış ve bu minvalde yapılanmalar oluşturulmasına yönelmişlerdir. Ancak örgütün PKK sisteminden böylesi yeni bir düzene geçişinin kolay olmaması bu sürecin belirli bir zaman alması sonucunu doğurmuştur. 2005 yılı Şubat ayında Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu (TÜDEK) gibi yapılar ihdas edilmiş olsa da 21 Mayıs 2005'te kurulan KKK'ya kadarki yapılanmaların sağlıklı neticeler vermediği görülmüştür (Duvaklı, 2010: 17-23). KKK sistemi ile birlikte bir yandan KONGRA-GEL varlığını meclis organı (yasama) şeklinde devam ettirirken, öte yandan KKK çatı bir model olarak her parçada yasama-yürütme-yargı organlarını teşkil etmeye çalışmıştır.

2003 yılında Türkiye'de KONGRA-GEL sisteminin icra organı olarak Demokratik Toplum Koordinasyonu yapısı kurulmaya çalışılmıştır (KONGRA-GEL, 2003a). 2004 yılında ise Öcalan'ın sıklıkla vurgulamaya başladığı Demokratik Toplum Hareketi (DTH) bir yapılaşma sürecine doğru evrilmeye başlamış ve Türkiye özelinde toplumsal kesimlerin kendilerini ifade edebildikleri bir alan olarak nitelendirilmiştir. Öcalan 2004 yılında DTH konusunda yapmış olduğu açıklamalarda bunun *“Türkiye'nin bir ihtiyacı olduğunu”* vurgulayarak her kesimden insanın bu hareket çerçevesinde bir araya gelip tartışabilmesi gerektiğini belirtmiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004b: 48).

Öcalan DTH konusunu bu dönemde gündemine almış ve bu hareketin ete kemiğe bürünmesi için belirli fikirler ortaya koymaya başlamıştır. Bu kapsamda Öcalan (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004c: 75); *“Demokratik Toplum Partisi, tüm Türkiye'nin partisi olur. Bu önemli bir çalışmadır. Kürtler, Türkler, azınlıklar girebilir. Ama seksiyon tarzı örgütlenme de olabilir. Bu, Boockhin'de de var. Ege'de, Karadeniz'de ayrı seksiyonlar olabilir. Demokratik Toplum Hareketi toplum odaklı, demokrasi hedefli geliştirilir”* ifadesiyle dikkat çekmiştir. 2004 yılında Demokratik Toplum Partisi ile Demokratik Toplum Hareketi birbirinin doğrudan doğruya karşılığı veya bağlı yapılar olarak düşünülmüştür. Pratikte DTP'nin kuruluşu öncesi başlayan DTH, gerçekte DTP'nin temellerinin atılmasında öncü bir girişim olduğu düşünülebilir. Ancak Öcalan DTH yapısını tamamen farklı bir amaç ile kurgulamış ve bunu sadece bir siyasallaşma unsuru olarak değil, *“her kesimin kendisini temsil edebildiği”* ifadesiyle bir meclis-kongre perspektifiyle tasarlamıştır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004c: 75). Bu nedenle DTH, salt DTP'nin öncüsü-kurucu perspektifi değil, aynı zamanda DTK'nın temellerini atan bir hareket olarak doğmuştur. Nitekim 10 Kasım 2004 tarihli

görüşmesinde Öcalan (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004d: 95); *“Demokratik Toplum Hareketine büyük önem veriyorum. Kürtler önlerindeki bu harekete çok yoğun katılmalıdırlar. Tanzimat ayarında, Cumhuriyet ayarında bir gelişme olarak görüyorum. Sıradan değildir”* şeklindeki açıklamasıyla DTH’nın toplumsal tabanda katılımı gerektiren bir yapı olduğunu ve Kürt siyasallaşması açısından tarihi değere sahip bulunduğunu ifade etmiştir. Öcalan yinede DTH konusunu ele aldığı 2004 yılındaki son avukat görüşmesinde bu hareketin yapısal bir niteliğe kavuşması için yerelde meclisleşme önerisinde bulunmuş ve *“Ben buna 'Özgür Yurttaş Meclisi' diyorum. Bunlar bir nevi taban örgütlenmesidir. Bu meclisler yetkili ve politikanın sahibi sayılırlar. Delegelerini seçerler. Bu delegeler yerelden bölgesel koordinasyona ve buradan başlayarak merkezi koordinasyona kadar dikey olarak oluşur. Bu yasal, demokratik bir modeldir. Bir de her konuya özgü sivil toplum örgütleri oluşturulur. Bu model Avrupa tarzı bir parti modelidir. Yeşiller de bu modeli biraz uygulamaya çalışıyor”* ifadesiyle meclisleşmenin yereldeki boyutları konusunda genel bir perspektif sunmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2004e: 98).

Öcalan’ın 2004 yılında ortaya koyduğu DTH, 2005 ve 2006 yıllarında toplumsal tabanla temasa geçmeye ve pratikleşme aşamasına geçişe hazırlanmaya başlamıştır. DTH çalışmaları bağlamında “Özgür Yurttaş Meclisleri” adı altında yerelde kent, mahalle düzeyinde lokal prototip meclis yapıları kurulmaya çalışılmıştır. Öcalan, 2004 yılındaki İmralı görüşmelerinde Demokratik Toplum Hareketi konusuna sıklıkla değinmektedir. Ayrıca, Öcalan 10 Kasım 2004 tarihli görüşmesinde, kendisine PRD’nin⁵¹ Kuruluş Kongresini yaptıkları ifade edildiğinde, Öcalan (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2004d: 1614) bu konuya kayıtsız kalmış ve “Ben karışmıyorum, fazla anlamlı değil, çok gerekli görmüyorum” ifadelerini kullanmıştır. Bu durum sadece PRD konusunda değil farklı yapılanmalarda da dikkat çeken bir husustur. Halbuki PRD’nin kuruluşun da Öcalan’ın doğrudan etkisi olduğu bilinmektedir. Öcalan, konjonktür içinde yeni bir yapı ve hareket ihdas etmek istediğinde, daha önceki yapıların anlamını yitirdiğini düşünmektedir. Ayrıca önceki yapıların veya hareketlerin gündeme gelerek, Öcalan’ın ortaya koymaya çalıştığı yeni hareket, yapı ya da kuramsal bir yaklaşımı gölgelemesine tahammül göstermemektedir. Bu nedenle Öcalan örgütlenme yapısını sürekli revize etmeyi bir

⁵¹ PRD yapılanması, 2002 KADEK yapısına geçiş sürecinde, örgütün dört ülkede teşkil ettiği (Suriye-PYD, Irak-PÇDK, İran-PJAK, Türkiye-PRD) yapılardan Türkiye ayağında örgütlenen oluşumdur. (KADEK, 2002)

gereklilik ve ihtiyaç olarak düşünmekte, açıklamalarıyla eski yapıları anlamsızlaştırarak yeni düşüncesini ikame etmeye çalışmaktadır.

Öcalan 5 Ocak 2005 tarihli avukat görüşmesinde DTH yapısının başına yakın dönemde cezaevinden çıkacak olan “Sabri Ok”un geçmesini istemiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2005b: 13). Sabri Ok örgütün kurucu kadroları arasında yer alan önemli bir isimdir. DTH yapısının başına geçmesi istenen Sabri Ok, daha sonraki yıllarda yurtdışına çıkmış ve KCK’nın Türkiye sorumlularından birisi olmuştur.

2005 ve 2006 yılı Demokratik Toplum Hareketinin Doğu ve Güneydoğu’da yoğun toplantı ve altyapı kurma süreci olarak gelişmiş, bu altyapı hazırlığı 2007’de kurulacak olan Demokratik Toplum Kongresine zemin sunmuştur (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2005-2006). 2007 yılında ise Öcalan özellikle iki boyutlu bir konferans-kongre üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunların birincisi Diyarbakır merkezli Demokratik Toplum Kongresi, ikincisi ise Ankara merkezli Demokratik Cumhuriyet Konferansı’dır (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2007c: 79). Öcalan’ın DBH oluşumuyla fikirsel temellerini ortaya koyduğu, KONGRA-GEL yapısının meclisleşme fikriyle izdüşümünü Türkiye üzerinde tasarladığı yapılanma olarak DTK; 12 Aralık 2007 tarihinde Diyarbakır’da gerçekleştirilen Demokratik Toplum Kongresi toplantısı ile kuruluşunu ilan etmiştir (Karataş, 2011: 138).

3.7.2.2. DTK’nın kuruluşu ve tüzük taslağına göre yapılanması, amaç ve hedefleri

DTK’nın kuruluş sürecinin hemen ardından Öcalan bu yapılanmanın bir meclis hüviyetinde örgütlenmesi yönünde tavsiyelerde bulunmuş ve Kongre bünyesinde komisyonlar kurulmasını istemiştir (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008a: 10). Öcalan açısından DTK en temel misyonu ve görevi demokratik özerkliğin Türkiye’de inşasını sağlamaktır. Bu kapsamda Öcalan (Serxwebun, 2008-313: 38); “DTK demokratik özerkliği hedeflemeli. Benim PKK’nin yeniden inşası ile geliştirmek istediğim şey budur. Kürtlerin kendi hafif silahlarıyla kendi gücü olur... bir çeşit yarı jandarma gibi olur. Bunu devlet de tanır, ona göre kanunlar da düzenlenir. Şehirlerde yine asayiş, trafik gibi, bir çeşit yerelin belediye polisi gibi olabilir” ifadeleriyle DTK’nın demokratik özerkliği inşa

etmesi gereken bir yapı olduğunu belirterek silahlı yapıların bu özerk sistem içerisinde yerel güç unsurları olması yönünde bir bakış açısı ortaya koymuştur.

DTK yapılanması bu temel amaç çerçevesinde bir meclis çatı yapılanması olarak kurulmuştur. Bu meclis çatısı altında yapısal olarak kent meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünleri yapıları oluşturulmuştur. DTK'nın yapısal boyutu DTK tüzüğüne belirlenmiştir. DTK tüzüğü aslında KONGRA-GEL tüzüğünde belirtilen yasama organları ve meclis sistemini Türkiye özelinde ele almıştır. DTK Tüzüğü bağlamında oluşturulan yapılanma çok sayıda konferans, çalıştay ve toplantı gerçekleştirmiştir. Bu yapılan toplantılar içerisinde komisyonların konularına bağlı çalıştaylar yapıldığı gibi farklı alanlarda da gündem maddelerine yer verildiği görülmektedir (Taşkın, 2017). Bu toplantılar içerisinde özerklik konusunda, DTK Demokratik Özerklik Çalıştayı ve burada ortaya konulan demokratik özerklik bildirgesinin önemi ayrıcalıklıdır (Demokratik Toplum Kongresi, 2010).

DTK'nın amaç, hedef, faaliyet, örgütlenme ve KCK sistematiği içerisindeki yeri Öcalan'ın Dört Ayaklı Paradigma bağlamında kurguladığı “Kurucu Meclis” işlevine uygun bir formda şekillendirilmiştir. DTK'nın kurucu meclis olmasının temel nedeni “Demokratik Özerkliği” inşa etmekle görevli olmasından kaynaklanmaktadır. Yapısal olarak ise KCK'nın yasama ayağı olan KONGRA-GEL'in Türkiye parçasının Meclis yapısı olacak şekilde teşkilatlanan DTK, özellikle KCK ile organik bir ilişkisi olmadığını ön plana çıkartmaya önem vermiştir. DTK legal bir hareket olarak görünmeyi, KCK operasyonlarından çıkarılan bir ders şeklinde ele almıştır. Ancak DTK'nın legalliği konusu da sorunlu bir alandır. Zira DTK konusunda Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının bilgi talebi üzerine Diyarbakır Valiliğince “böyle bir kuruluş veya dernek olmadığı” cevabı verilmiştir (T24, 2011). DTK'nın gerçekte herhangi bir dernek veya kuruluş başvurusu olmadığı için yasal bir statüsü bulunmadığı söylenebilir. Ancak faaliyetlerinin legal ya da illegal olup olmadığı konusu ise tartışmalı bir alandır.

DTK'nın yapısal boyutu konusunda DTK Tüzüğü ele alındığında (Demokratik Toplum Kongresi, 2011);

- Tüzüğün 1. Maddesinde DTK'nın tanımına yer verilmiş bu kapsamda; “*DTK'nın demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile hayata geçirilmesi demokratik yaşamın ve*

sivil toplum bilincinin geliştirilmesi, ... adil ve onurlu bir barışın gerçekleştirilmesi amacıyla bir araya gelen Kürdistan'dan seçilmiş halk delegeleri, milletvekilleri, belediye başkanları, İl Genel Meclisi üyeleri, Belediye Meclisi Üyeleri, Muhtarlar, Siyasi Partiler, Siyasi Gruplar, Sivil Toplum Örgütleri ve Kürdistan'da yaşayan tüm etnik, dinsel ve mezhepsel grupların temsilcileriyle, akademisyenler, entelektüel şahsiyetler ve kanaat önderlerinden oluşan sivil bir demokrasi platformudur” şeklinde tanımlanmıştır.⁵²

- Tüzüğün 2. Maddesinde DTK'nın amacı kapsamında; *"Demokratik Toplum Kongresi, Kürdistan'da yaşayan halkların temel hak ve özgürlüklerinin yasal güvenceye alınmasını sağlayarak, Cumhuriyetin demokratikleşmesini, ... Toplumun öncelikli temel sorunlarının tespitinden hareketle, demokratik bir toplumun örgütlenmesini sağlar”* ifadesiyle örgütlü toplum sistemine geçişi ve demokratik cumhuriyet ilkesinin gerçekleştirilmesini amaçladığı ifade edilmiştir.
- Tüzüğün 3. Maddesinde DTK'nın hedefleri başlığına yer verilmiş bu kapsamda;
  - (b) *Kürt sorununun barış temelinde ve demokratik çözümü amacıyla mücadeleyi, en temel ve acil çalışması olarak belirler.*
  - (c) *Kürdistan toplumlarının, Demokratik Cumhuriyete bağlı Demokratik özerklik ve Özgür Yurttaşlık kavramları çerçevesinde öz yönetimini savunmaktadır.*
  - (f) *Kürdistan halklarının demokratik birliğini esas alır ve bu hedef doğrultusunda çalışmalar yürütür.*
  - (m) *Hakikatleri Araştırma Komisyonu'nun kurulması*”⁵³ hususlarına vurgu yapılmıştır.
- Tüzüğün DTK İlkeleri Başlığı ve 4. Maddesi altında; devletlerden ve hükümetlerden bağımsız bir yapı olduğu, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunduğu, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda komisyonlar, çalıştaylar, panel ve konferanslar düzenlenebileceği ifade edilmiştir.
- Tüzüğün Kongrenin İşleyişi ve Organları başlığı altında, “Genel Kurul, daimi Meclis, Başkanlık Divanı, Yürütme Kurulu, Daimi Komisyonlar başlıklarına yer verilmiştir. Komisyonlar içerisinde Hukuk ve İnsan Hakları, Ekoloji ve Yerel Yönetimleri, ekonomi ve İstihdam, Dil, Eğitim ve Sosyal Çalışmalar, Kadın-erkek Eşitliği, Kadın, Gençlik, Kültür-Sanat-Bilim, İnanç, Diplomasi ve Dış İlişkiler, Sağlık, Örgütlenme Komisyonu” yapılarına yer verilmiştir.

⁵² Bu kapsamda çözüm sürecinde Öcalan akil adamlar heyeti oluşturulmasını teklif etmiş ve süreç içerisinde Öcalan'ın talebine benzer nitelikte bir heyet teşkil edilmiştir.

⁵³ Öcalan'ın çeşitli ülke deneyimlerinden yola çıkarak öne sürdüğü Hakikatleri Araştırma Komisyonu teklifi çözüm sürecinde Meclis çatısı altında oluşturulmuştur.

- Tüzüğün Yerel Meclisler başlığı altında 17. Maddede il meclisi, ilçe meclisi, köy ve mahalle meclislerine yer verilmiş, bu yapıların Örgütlenme Komisyonuna bağlı hareket edeceği ifade edilmiştir.

DTK tüzüğünün kısaca özeti olan bu başlıkların KONGRA-GEL iç tüzüğüne paralel şekilde hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda DTK'nın tüzüğünde yer alan maddeler bir meclis sistematığına göre kendisini örgütlemiştir. DTK'nın yapısal olarak KCK ile ilişkisi konusuna bakıldığında ise doğrudan bu iki yapı arasında birbirlerini refere eden açık ifadeler bulunmamakla birlikte, KCK bünyesindeki yapıların toplantılarında ya da açıklamalarında DTK konusunun doğrudan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirecek yapı, ya da Türkiye'deki meclis organı olarak ifade edildiği görülmektedir.

3.7.2.3. DTK-KCK Arasındaki Yapısal-Amaçsal-Hiyerarşik İlişki

PKK 10. Kongresi Politik Rapor kısmında (Öcalan, 2008: 36) DTK konusunda Öcalan'ın görüşlerine yer verilmiş ve bu görüşler Kongre kararları bağlamında kabul edilen hususlar içerisinde yer almıştır. Bu kapsamda Öcalan (2008: 36); dört ayaklı paradigmanın bir parçası olarak sıraladığı DTK'nın “20-30 komisyon ile çalışabileceğini, Diyarbakır merkezli bir meclis şeklinde 400 kişiden oluşacağını” ifade etmiştir. PKK yönetimi ise Öcalan'ın dört ayaklı paradigmasını ve bu bağlamda DTK'yı aşağıda yer alan ifadelerle desteklediğini ve bu yapının örgütlenmesine öncülük edeceğini kabul ettiğini belirtmiştir.

Her parti kadrosu Önder APO'nun “Benim çözüm paradigmam dört ayaktan oluşuyor: Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi” biçiminde formüle ettiği demokratik toplumun inşa ilkelerini hayata geçirmekten sorumludur. Bu temelde demokratik konfederal sistemin gerçek anlamda yaşamsallaşması için özgür yurttaş, meclis ve komün örgütlenmelerinin geliştirilmesine ve eğitim çalışmalarının örgütlenmesine öncülük eder (2008: 136).

Ayrıca 10. Kongrede her parça örgütlenmesinde DTK tarzı yapıların teşkil edilmesi gerektiğine vurgu yapılarak, *Demokratik Türkiye-Özerk Demokratik Kürdistan-Demokratik Toplum Kongresi* üçlemesinin esas alınması gerektiği belirtilmiştir (Öcalan, 2008: 136). KCK'nın ideolojik alan eğitiminin en önemli bileşenlerinden birisi olan “Bilim Aydınlanma Komitesi” tarafından yayınlanan Demokratik Özerklik isimli kitapta DTK ile ilgili hususlar, bu

yapının KCK bağlantısı konusunda ve KCK sisteminde neye ve hangi yapıya karşılık geldiği ya da hangi örgütlenmeye bağlı olduğu açıkça şu ifadelerle belirtilmiştir;

Önderliğin dile getirdiği Demokratik Toplum Kongresi bu ilişkinin nasıl olması gerektiğini bizlere göstermiştir. Demokratik Toplum Kongresi Kürt halkının Kuzey'deki iradesi olmaktadır. Kuzeyin Kongra-Gel'i olmaktadır. Devlet Kürt halkıyla olan ilişkisini bu Kongre ile yerine getirmek zorundadır. Kürt halkı bu Kongre çatısı altında birleştikçe ve kurumlarını oluşturup yaşama geçirdikçe kendini bir muhatap haline getirebilecek ve devleti çözüme çekebilecektir (Bilim Aydınlanma Komitesi, 2009: 122).

KCK açısından DTK'nın iki önemli görevi bulunmaktadır. Bu görevlerden birincisi demokratik özerkliğin inşası, ikincisi ise Türkiye parça örgütlenmesinin meclis yapısı ya da KONGRA-GEL'in izdüşümü olan yasama organı faaliyetidir (Bilim Aydınlanma Komitesi, 2009: 132). Öcalan dört ayaklı paradigmada bu yapıyı daha çok bir kurucu meclis hüviyetinde değerlendirilmektedir. Bu durum KCK Sözleşmesinin (2007) Ek Madde-1'de belirtilen *"KONGRA-GEL II. Dönem Genel Kurulu aynı zamanda kurucu meclis işlevini de görür"* ifadesinin Türkiye düzlemindeki karşılığı olarak düşünülebilir.

Öcalan'ın 4. Dönem Stratejisi olan ve KCK'nın doğrudan doğruya bu stratejiyi hayata geçirmek için tüm yapılarını seferber ettiği "Devrimci Halk Savaşı Stratejisi" konusunda gerek teorik gerekse pratik yaklaşımlar ortaya koyan Duran Kalkan, DTK'nın demokratik özerklik ilanında belirttiği ve Öcalan'ın ilk olarak ortaya koyduğu demokratik özerkliğin boyutları konusunda (2011c: 43); *"Bu boyutlar bizim temel siyasi amaçlarımızdır. Siyasi programımız, temel hedeflerimizdir. Bunlar KCK sisteminin esaslarıdır"* ifadelerine yer vererek demokratik özerkliğin KCK'nın asli ajandalarından birisi olduğunu belirtmektedir. Bu durum demokratik özerkliğin pratikleştirme asli görevine sahip DTK ile KCK arasındaki amaçsal birliktelik boyutunu göstermesi açısından önem taşıyan bir husustur. İki yapı arasındaki ilişkiye değinen Duran Kalkan (2011c: 96), DTK'nın Türkiye yasalarına göre, KCK'nın ise kendi yasalarına göre örgütlendiğini belirtmektedir. Ancak bu durum yukarıda belirtilen DTK'nın herhangi bir yasal statü, dernek ya da kurumsal yapı başvurusunun olmadığı hususu ile çelişen bir durumdur. Bu kapsamda ortaya çıkan tablo DTK'nın kendisini legal alanda faaliyet yapan bir ajanda belirlediği, ancak arka planda KCK'nın temel politik ajandasının işlediği sonucunu doğurmaktadır.

2011 yılı Temmuz ayında DTK'nın Demokratik Özerklik ilanının hemen ardından KCK'nın demokratik özerklik konusunda bildiri yayınlaması ve DTK'yı desteklemesi amaçsal

birliktelik ve politik ajanda boyutlarındaki eşgüdümün yansımalarıdır. Bununla birlikte 9. KONGRA-GEL Genel Kurulunda belirtilen ve 2013 yılı başı itibariyle benimsenen “Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa” hamlesi de doğrudan doğruya demokratik özerklik temelinde gelişen bir dönemsel hedeftir (ANFNews, 2013c ANFNews, 2013a). Öcalan DTK konusunu siyasallaşma boyutuyla KCK’nın ortaya koyduğu çözüm yaklaşımının legal ayağı olarak nitelendirmektedir (Öcalan, 2015b: 203). Ancak bu durum KCK ve DTK arasındaki organik-hiyerarşik ilişkiyi ortadan kaldırmamakta, sadece retorik boyutuyla daha legal bir çizgi izlenimi verilmektedir. Öcalan ve KCK yönetimi DTK ve HDK konusunda her iki yapının da bir meclis sistematiği olduğunu ve DTK’nın “Türkiye Kürdistanında”, HDK’nın ise Türkiye genelinde bu misyonu icra edeceğini ifade etmektedirler (Öcalan, 2015b).

Öcalan’ın DTK’nın statüsü ve temel görev alanı olan demokratik özerklik konusuyla ilgili olarak ortaya koyduğu aşağıda belirtilen yaklaşım, DTK’nın yapısal ve amaçsal boyutunu ortaya koyması açısından önem taşımaktadır (Öcalan, 2015b: 284);

“DTK, proto bir parlamento modelidir. Dernekler Yasası kapsamında çalıştılar. Şimdi durum farklıdır, Kürt meselesinde çözüme gitmenin iki ayağı var. 1- Avrupa yerel yönetimler şartına uygun bir yerel yönetimler yasası çıkarılacak. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına koydukları şerhi de kaldırmaları gerekir. 2- DTK’nın kendi varlığını ilgilendiren ve mevcut Dernekler Yasasını aşan demokratik sivil toplum yasasının çıkması gerekir. Bunu demokratik sivil toplumun parlamentosu olarak düzenlemeliler. Hatta bir örnek vererek açıklayayım. TBMM’den önce Mudafa-i Hukuk Cemiyetleri vardı. DTK Mudafa-i Hukuk cemiyeti konumundadır. Kürt meselesi bu iki yasa üzerinden çözüme gidiyor.

Öcalan DTK’nın statüsü konusunda ortaya koyduğu yukarıdaki yaklaşıma ek olarak DTK’nın Türkiye sathında Kürtlerin yasama-karar organı olduğunu belirtmekte ve KCK sistematiğinde konumuna denk düşecek şekilde şu ifadelerle (Lekolin, 2016); *DTK Kürt halkının karar organıdır, yereldir. Yerel parlamento komisyonlarla, küçük birimlerle çalışır. ... Üye sayısı 400-600 olabilir. Üyelerin hepsi iş çıkarabilecek kadrolar olmalı. Çünkü dediğim gibi DTK protodur. Çözüm planımıza göre yerel parlamentoya dönüşecek*” DTK’yı açıklamaktadır.

KCK ile DTK arasındaki organik bağ ve hiyerarşik ilişki konusunda Öcalan ile yapılan İmralı Heyet görüşmelerinde geçen (Öcalan, 2015b: 349); *“KCK’de Hatip Bey’in DTK Başkanlığına çok olumlu bakıyor. Destek ve güç vereceklerini söylediler”* şeklindeki

açıklamalar KCK'nın DTK yönetiminin belirlenmesindeki etki ve potansiyelini yansıtmaması açısından önem taşımaktadır. KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisi bağlamında düşünüldüğünde ise DTK gibi legal siyaset ile illegal yapı arasında statüsü belirlenmemiş bir yapı üzerinde KCK yönetiminin yapısal, amaçsal, faaliyet, örgütlenme ve yönetim sistemini belirleme gibi doğrudan etkilerinin olması DTK yapısının KCK'ya bağlı bir ara form olduğunu göstermektedir. Bu nedenle DTK'nın doğrudan siyasallaşmanın ortasında bulunan bir yapı olması nedeniyle KCK'nın amaç ve stratejilerini bu siyasal alana taşıdığı ifade edilebilir. Ayrıca DTK'nın statüsü konusundaki belirsizlik ve yasal bir altyapısının olmaması bu yapıyı “de-facto” bir oluşum pozisyonuna sokmaktadır. DTK ile benzer nitelikte örgütlenen HDK açısından da aynı durum geçerli olmakla birlikte, DTK'nın legal siyasetteki karşılığı olan Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) ve HDK'nın legal siyasetteki muadili olan HDP ise “de-jure” yapılar olarak nitelendirilebilir.

3.7.2.4. KCK'nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisi Bağlamında DTK

Yukarıda son olarak belirtilen KCK ve DTK ilişkisi aslında KCK'nın siyasal alandaki etkisini yansıtan açık bir durum olarak nitelendirilebilir. KCK mevcut illegal pozisyonu ve çatı örgütlenmesi olarak parça yapılarında kendi politik ajandasını hayata geçirecek organlara ihtiyaç duymaktadır. Bu organlar illegal ve legal statülerde bulunabilmektedirler. Bununla birlikte doğrudan siyasal alanda faaliyet yürütecek ve bu alanda aktif çalışacak yapıların da ağırlıklı olarak legal alanda hareket etmeleri öncelikli gerekliliklerden birisi olarak görülmektedir.

DTK bu anlamda doğrudan Türkiye siyasetinin en önemli gündem maddelerinden birisi olan Kürt sorunu alanında bir çözüm modelinin (demokratik özerklik) uygulayıcısı olarak faaliyet yürütmektedir. Ancak yürüttüğü faaliyetlerde kendi bağımsız siyasi karar mekanizmalarına sahip olmamakla birlikte, tüm yapı, faaliyet, örgütlenme ve ajandası KCK ve Öcalan tarafından belirlenmektedir. Bu durum aslında DTK'nın demokratik özerklik başta olmak üzere Kürt sorunu konusunda ortaya koyduğu siyasi yaklaşımlarda KCK'nın aynası ya da gölgesi pozisyonunda olduğunu göstermektedir. KCK'nın böylesi bir yapıya ihtiyaç duymasındaki ana neden, öncelikle KCK yapısının tüm organları kapsayan bir çatı örgütlenme olmasından kaynaklanmaktadır. Bir çatı organizasyon olarak Kürt sorununun çözümünde meşru alanda aktif çalışabilmesi mümkün olmadığı için böylesi bir yapıyı ihdas etme ihtiyacı duyulmuştur. Ancak DTK'nın statüsü konusunda da sorunlu durumlar açıkça görülmektedir.

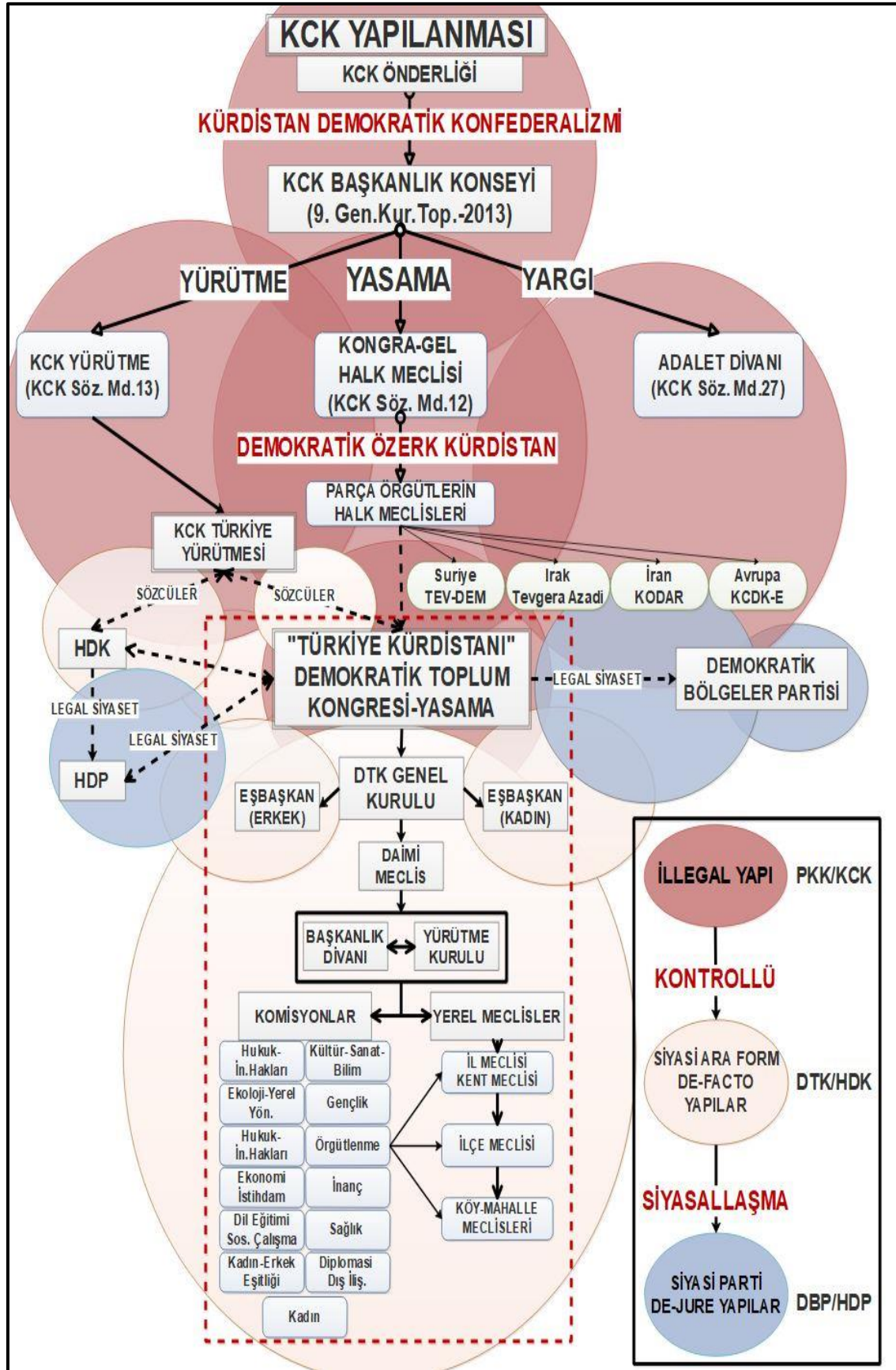
Örgütün siyasallaşmasında DTK bir kurucu meclis işlevi görmek üzere tasarlanmış, “kurucu” olduğu husus ise demokratik özerklik olarak belirlenmiştir. Demokratik özerklik konusunda DTK’nın 2011 yılında yapmış olduğu ilan aslında asli misyonunun bir yansıması olarak görülebilir. DTK, HDK’nın kurulması ve HDP’nin siyasi alanda aktifleşmesi sonrasında faaliyetlerini yoğun olarak Doğu-Güneydoğu bölgesine kaydırmış ve bu bölgelerdeki siyasi faaliyetleri takip etmiştir. Bu kapsamda yapı-faaliyet ilişkisi açısından DTK “Türkiye Kürdistanı’nın” parlamento yapısını, HDK ise Türkiye’deki parlamentoyu temsil etmektedir. DTK’nın legal siyasetteki karşılığı 11 Temmuz 2014’te kurulan Demokratik Bölgeler Partisi’dir-DBP (DBP, 2014). HDK’nın legal siyasetteki karşılığı ise 2012’de kurulan Halkların Demokratik Partisidir (HDP). Her iki meclis tarzı yapılanma ve bağlı siyasi parti yapıları doğrudan ya da dolaylı olarak siyasi faaliyetlerini KCK’nın belirlediği politik ajanda doğrultusunda yürütmektedirler. DBP bu kapsamda ağırlıklı olarak DTK’nın örgütlendiği alanlarda varlık göstermektedir. Ayrıca DBP’nin siyasi ajandası, parti tüzüğü ve programı, Öcalan’ın, KCK’nın ve DTK’nın ortaya koyduğu demokratik özerklik, demokratik ulus, demokratik konfederalizm gibi ana parametrelerle birebir uyum içerisindedir ve DBP tüzüğünde DTK ile ortak çalışıldığı da vurgulanmaktadır. Bu bağlamda DBP’nin parti tüzüğüne bakıldığında (Demokratik Bölgeler Partisi, 2014);

- Partinin temel ideolojik yaklaşım olarak Demokratik Ekolojik, Kadın Özgürlükçü Toplum paradigmasını benimsediği görülmektedir.
- Kürt sorununa demokratik çözüm yaklaşımı kapsamında “demokratik anayasa” vurgusunu yapmaktadır.
- DBP’nin demokratik ulus ve demokratik özerkliğin inşasında öncü rolü olduğu belirtilmektedir.
- Parti bünyesinde kadın ve gençlik alanları başta olmak üzere siyaset akademileri oluşturulmasının öneminden bahsedilmektedir.
- Örgütlü Toplum ve demokratik özyönetimin DBP’nin temel anlayışlarından birisi olduğu ifade edilmekte ve meclis-komün tarzı örgütlenmeye sahip oldukları vurgulanmaktadır.
- Ekonomi politikası olarak kooperatifçiliğin benimsendiği ifade edilmektedir. Bu durum Öcalan’ın dört ayaklı paradigmasının bir bileşenidir.

- DTK'nın köy, mahalle, ilçe, il (kent), bölge halk meclisleri şeklindeki örgütlenmeler vesilesiyle halkı siyasetin öznesi haline getirdiği belirtilmiş ve bu kapsamda DTK ile ortak amaç ve hedef doğrultusunda eşgüdüm içerisinde hareket edileceği belirtilmiştir.

DTK'nın 2014 sonrasında siyasallaşmasını daha kurumsal bir pozisyona taşıyan DBP, bu kapsamda DTK ve KCK ile özdeş nitelikte bir politik ajandayı hayata geçirmeye yönelmiştir. DTK ve DBP'nin yukarıda yer alan amaç, hedef, ajanda, faaliyet ve örgütlenmeleri mevcut Türkiye yasal sistemiyle ciddi şekilde çakışmakta olduğu bilinmektedir (Demokratik Bölgeler Partisi, 2014). Ancak çözüm sürecinde söz konusu yapıların legal siyasete geçişleri ve böylelikle Kürt sorununun şiddetten arındırılarak siyasi platformlarda her tür konsept ve kapsamda tartışılabileceği beklentisi, bu yapıların faaliyetlerini sürdürmelerinde etkili olduğu ifade edilebilir. Bölgesel çatışmaların çözümünde dünya pratikleri incelendiğinde devletlerin benzer yol ve yöntemler kullanarak siyasallaşmayı teşvik ettikleri, bu anlamda yasal sınırları esnettikleri de bilinmektedir. Ancak DTK'nın bu şiddetten arındırılmış siyasallaşma imkanına kanalize olabilecek inisiyatif sistemine sahip olup olmadığı konusu gri bir alan olarak görülebilir. Zira KCK'nın legal siyasi partiler üzerindeki yoğun baskısı açıkça görülmekteyken, DTK'nın bu alanda inisiyatif sahibi olabilecek bir pozisyonda bulunması örgütün tabiatına aykırı bir durum olarak değerlendirilebilir.

Öcalan'ın dört ayaklı paradigmasının en önemli bileşeni olan DTK konusu yukarıda belirtildiği üzere siyasal alanda Kürt sorununu KCK'nın dönemsel ajandası olan demokratik özerklik bağlamında çözmek üzere yapılandırılmış bir kurucu meclis sistemi şeklinde ifade edilebilir. DTK'nın yasal zeminde faaliyet yürüten parti yapısı olan DBP (Yargıtay, 2017), parti tüzüğünde doğrudan dört ayaklı paradigmanın her ayağına ayrı ayrı yer vermiştir. Bu durum PKK'nın 10. Kongre'de örgütün hayata geçirmek için temel görev olarak gördüğü Öcalan'ın dört ayaklı paradigmasının legal siyasette de aktif şekilde pratikleştirilmeye çalışıldığını göstermektedir (Öcalan, 2008: 136). İşte bu durum KCK'nın siyasallaşma üzerindeki etkisinin özeti olarak nitelendirilebilir.

Şekil 3.23. DTK Yapılanması Bağlamında KCK'nın Siyasal Yapı Üzerinde Etkisi

3.7.3. Kent (Şehir) Meclisleri

DTK yapılanması bünyesinde tüzük kapsamında belirtilen ve aynı zamanda KCK yönetmeliği, ya da KONGRA-GEL iç tüzüğünde de yer alan kent meclisleri yapısı, yerelde örgütlenen ve yerelin kendi meclis yapısı olarak işlev gören örgütlenmedir. Kent meclisleri pratikte yukarıda belirtilen yapıların işlevselliğini sağlayacak olan sistem olmak üzere kurgulanmıştır. Kent meclislerinin amaç, hedef, ilkeler, örgütlenme, faaliyetler ve KCK sistemi içerisindeki yeri “Demokratik Kent Meclisi Kuruluş ve İşleyiş Yasası-Tüzüğü” kapsamında düzenlenmiştir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012).

Demokratik Kent Meclisi (DKM) Kuruluş ve İşleyiş Yasasında belirtilen hususlar incelendiğinde (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 121-138);

i. DKM Yasası Birinci Bölüm: Madde-1: Amaçlar;

- DKM’nin temel amacının demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplumun inşasını sağlamak olduğu, bu kavramın açıklanmasıyla ortaya konulmuştur.
- DKM’nin demokratik halk otoritesini açığa çıkarmayı, bu bağlamda özgür yurttaşlar topluluğunu oluşturarak yurttaşlık meclislerini her alana yaymayı amaçladığı belirtilmiştir.
- DKM’nin konfederal hukuk ve örgütlenme mantığını bir sisteme oturtmayı amaç edindiği, bu kapsamda doğrudan-radikal demokrasiyi kurmayı hedeflediği vurgulanmıştır.
- DKM, Tabandan yukarıya doğru gelişen meclisleri halkın temel iradesi olarak gördüğünü, Kürt sorununun çözümünün demokratik özerklik ile sağlanacağını, demokratik özerkliğin Türkiye’yi demokratikleştireceği hususlarına yer verilmiş ve bu kapsamda demokratik ulus anlayışını esas aldığını ifade etmiştir.

ii. DKM Yasası Birinci Bölüm: Madde-2: Görevler;

- DKM’nin kentteki en üst karar organı olduğu, daimi komisyon esasına göre çalıştığı, bu yapının altında Başkanlık Divanı, Kent Konseyi, Daimi Komisyonlar, Üyelerden oluştuğu ifade edilmektedir.
- Ayrıca DKM’nin aldığı kararların tamamı parça örgütlenmesinin yasama organı olan Halk Meclisine (Toplum Kongresi) sunulacağı ve halk meclisinin onayı olmadan bu kararların hayata geçirilemeyeceği belirtilmektedir.

- iii. DKM Yasası İkinci Bölüm: Madde-3: “Demokratik Kent Meclisinin Oluşumu ve Üyelik”, Madde-4: “Kapsamı” başlıklarına yer verilmiş, bu başlıklar altında üyelik konusu açıklanmıştır.
- iv. DKM Yasası Üçüncü Bölüm: Madde-5 başlığı altında Kent Meclisinin dönem, oturum ve birleşim düzenlerine yer verilmiştir.
- v. DKM Yasası Dördüncü Bölüm: Madde-6: Genel Kurul Çalışmaları ve Yemin başlıklarına yer verilmiştir. DKM Yasasında yer alan Yemin KONGRA-GEL yemini ile aynı niteliktedir.
- vi. DKM Yasası Beşinci Bölüm: DKM Organlarının İşleyişi başlığı ele alınmıştır.
- vii. DKM Yasası Yedinci Bölüm: Komisyonlar ve görevlerine değinilmiş, DKM yapılanması, KCK alan merkezleri ile aynı şekilde teşkil edilmiştir.
- viii. DKM Yasası Dokuzuncu Bölüm: Kent Konseyi başlığına yer verilmiş, bu yapı bünyesinde yer alan beş alan merkezinin görev, sorumluluk ve örgütlenmeleri ortaya konulmuştur.
- ix. DKM Yasası Ondokuzuncu Bölüm: İlçe ve Mahalle Meclisleri yapısı açıklanmış, bu yapıların örgütlenme sistemleri ve faaliyetlerine ilişkin ayrıntılara yer verilmiştir.

DKM yapısının yasası olarak düzenlenen bu örgüt belgesinin; KCK, KONGRA-GEL ve DTK sözleşme-içtüzük-tüzük belgelerine paralel ve bağlı niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu durum aralarındaki hiyerarşik ilişkinin örgütün mevzuatı ile kurumsallaştırılmaya çalışıldığını göstermektedir. KCK sistematğinde bu durumun en önemli anlamlarından birisi, sistemin kendi siyasi ve idari bürokrasisini teşkil etmeye çalışmasıdır.

Kent Meclisi yapısı DTK bünyesine uygun şekilde örgütlenmiştir. Öcalan (2013c: 97) bu konuda, kent meclislerinin komünal toplum ruhunun kentlerdeki örgütsel ifadesi olduğunu ve mahalle, ilçe delegasyonlarından oluştuğunu, bu yapıların tamamının Türkiye’deki en üst çatı meclis olan DTK’ya bağlı hareket etmek zorunda olduklarını belirtip DTK’yı ise, Kürtlerin Türkiye’deki en üst karar alma yapılanması şeklinde nitelendirmiştir. Ancak bu noktada dikkat çeken bir detay bulunmaktadır. DTK yapısının tüzüğündeki dil ve üslup ile DKM yasası arasında yapısal anlamda çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin DKM’de doğrudan demokratik özerklik, konfederalizm ya da Öcalan’ın Önderlik olarak belirtilmesi gibi hususlar vurgulanırken, bu durum DTK

tüzüğünde aynı ölçüde belirtilmemektedir. Bu durum DTK'nın sadece örgüt içi bir sistem olmayıp farklı kesimlerle ilişki içerisine geçmesinden ve illegalliteye düşmemek için uyguladığı bir yöntem olarak düşünülebilir.

DKM'nin örgütsel yapısının yanı sıra, amaç, hedef ve ideoloji boyutu doğrudan doğruya KCK ve DTK'nın siyasallaşma ajandasına uygun şekilde düzenlenmiştir. Ancak DKM bu ajandayı DTK gibi örtük şekilde değil, tamamen açık şekilde dile getirmiştir. DKM'nin siyasallaşma açısından önemi; yasal meşruiyet bağlamında veya Türkiye siyaseti ekseninden çok, Kürt ulus inşası ve demokratik özerkliğin zeminini hazırlayacak politik ve örgütlü toplumun oluşturulması kapsamındadır (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 138-141).

KCK'nın Kent Meclisleri yapılanması demokratik özerkliğin inşa edilmesi sürecinde en temel fonksiyonel yapı olarak öne çıkmaktadır. Bu durum kent meclislerinin teoride olduğu gibi pratikte de aktif bir yapı haline gelmesini sağlamıştır. Bu meclis yapısı ile KCK, bir yandan kendi toplumsal dinamiklerini inşa etmeyi, öte yandan ise kontrollü siyasal dinamikleri teşkil etmeyi hedeflemiştir. Legal siyasi partinin kendi yapısının üzerinde bir meclis sistemi oluşturulurken, aynı zamanda bu meclis devletin resmi kurumlarını da boşa çıkaracak şekilde kurumsallaşmaya çalışmıştır.

3.7.4. Siyaset Akademileri

KCK sisteminin, dört ayaklı paradigma yapısının bir diğer unsuru ise siyaset akademileridir. Siyaset akademileri konusu, yapılanma, amaç ve faaliyetleri açısından bir yandan örgütsel perspektifte politik toplum bilinçlenmesini hedefleyen, öte yandan legal siyasi partinin kadrolarının siyasallaşma alanında dinamiklerini ve potansiyellerini arttırmaları amaçlanan bir yapıdır. KCK sisteminde kırsal alanda bulunan akademiler, PKK'nın ideolojik ve kadro bilinci konusunda nasıl bir okul-akademi hüviyetinde teşkilatlanmışsa, akademilerin de Kürt siyasallaşması bağlamında bir akademi-okul formunda yapılandırılmak istendiği Öcalan'ın yaklaşımlarından anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Öcalan siyaset akademileri ile ilgili olarak (Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu, 2008a: 31); *"Demokratik Siyaset Akademileri bir dakika bile gecikmeksizin kurulmalıdır. Genelde siyaset, özelde ise demokratik siyasetin yapılabilmesi için siyaset akademilerinin kurulması şarttır. Bu akademilerde halk, demokratik siyaset konusunda*

eğitilebilir. Bu oyunların önüne ancak bu şekilde geçilebilir” ifadeleriyle akademilerin iki amacını ortaya koymuştur.

- “Genelde siyaset” ifadesiyle daha çok siyasi parti bünyesindeki siyaset akademisi faaliyetlerini vurgulamaktadır.
- “Özelde demokratik siyaset” ifadesi ise KCK’nın politik ajandası kapsamında amaçlanan hedeflere ulaşılabilmesi için izlenecek siyasal yaklaşımları ve örgütsel politikayı ifade etmektedir.

Öcalan ayrıca demokratik siyaset akademilerinde halkın eğitimi konusunu vurgulayarak politik toplum inşasını ve bu bağlamda örgütlenilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte siyaset akademisinin KCK sistematigindeki demokratikleşme olgusunu birey üzerinde pratikleştireceği ve bireyin demokratikleşmesinin yine KCK sistematiginde toplumun demokratikleşmesi olacağını öngören Öcalan, her alanda, her yerin kendi ihtiyacına göre akademiler kurulmasını istemiş, bu okulların demokratik siyasetin (KCK siyasallaşmasının retorik boyutu) gelişebilmesi için şart olduğunu belirtmiştir (Kapmaz, 2011: 112). Öcalan Siyaset Akademisi önerisini aslında 2008 yılında ortaya koymamıştır. Bu öneriyi İmralı’daki ilk dönemlerinde 2000 yılında “Demokratik Siyaset Okulu” ismiyle öneri olarak sunmuş, ancak bu önerinin pratikte ne anlama geleceği konusunda yeterli tecrübeye sahip olmayan ve siyasallaşmayı geleneksel yöntemlerle sürdüren PKK ve ardılları bu oluşumun kurulmasını geciktirmişlerdir (Kapmaz, 2011: 112; Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları, 2007c: 68).

Demokratik siyaset akademilerinin, diğer siyasi partilerin siyaset okullarından ya da akademilerinden temel farkı, doğrudan doğruya KCK sisteminin ideolojik, politik, örgütsel ve amaçsal sistemine ilişkin eğitsel konuları benimsemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca kent meclisinde belirtilen “Yemin Metni-Sond” ile aynı şekilde bir yemin üzerine toplantı açılışlarını yapan siyaset akademileri, KCK nosyonunun doğrudan etkisi altında kaldığı için legal siyasetin akademileri formuna geçiş yapamamıştır ya da bu amaçla teşkilatlanmamıştır. Bu durum en net PKK 10. Kongresinde alınan ve PKK Merkez Komitesinin dönemsel amaçları-görevleri arasında sayılmış ve “*Ülkemizin dört parçasında ve yurtdışında demokratik siyaset akademileri kurulmasını sağlayarak, siyasetin topluma dayalı ve demokratik temelde yapılması için tüm siyasi ve diplomatik*

kurumlarımız gereken hassasiyeti göstermelidir. Bunu demokratik özgürlükçü siyasetin en temel ilkesi olarak kabul etmelidir” ifadesiyle karara bağlanmıştır (Öcalan, 20008: 140).

Siyaset akademilerinin legalliği-illegalliği konusu adli soruşturma ya da kovuşturmanın konusu olmakla birlikte, çalışmanın bu bölümünde daha çok KCK sisteminin siyasallaşma üzerindeki etkisinde siyaset akademisinin rolü üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda KCK’nın siyaset akademileri üzerindeki etkisi en net şekilde bu akademilerde verilen eğitimlerin içeriği ile görülebilir. Bu anlamda siyaset akademisi ile KCK eğitim formasyonu arasındaki şekil ve içerik benzerlikleri mukayeseli olarak ele alındığında bu konu daha sağlıklı anlaşılacaktır.

KCK’nın kırsal alan eğitimlerinde, ya da Apollo Akademiler Komutanlığı, Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi ya da Bilim Aydınlanma Komitesi bünyesindeki müfredatta yer alan ders konuları açık kaynaklarda (Pirtukekurdi, 2018); *“Kürdistan Tarihi, PKK Tarihi, Özgür Eş Yaşam, Zihniyetimizin Öncüleri, Demokratik Özerklik, Uygarlık- Demokratik Uygarlık, Son İki Yüzyılda Kürt Sorunu, Kapitalist Modernite, Soykırım, Tarihsel Toplum, Komün ve Meclisler, Hakikat Savaşçılığı, Halk Özgürlük Eğilimi, Komünal Ekonomi, Akademileşme, Kültür ve Uygarlık, Soykırıma Karşı Kültürel Direniş”* şeklinde ifade edilmektedir. İstanbul C.Başsavcılığının S. No: 2011/1093, Es. No: 2012/159 sayılı iddianamesinde siyaset akademileri ve KCK kırsal alan akademilerindeki (HPG Akademiler Komutanlığı) eğitim müfredatları mukayeseli olarak analiz edilmiştir. Buna göre her iki yapının eğitim formatları aşağıda belirtilen tablodaki gibi birbirlerine benzer nitelikte olduğu görülmektedir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 2075).

HPG Akademiler Komutanlığı	Siyaset Akademileri
Kürdistan Tarihi	Kürdistan Tarihi
PKK Tarihi	PKK Tarihi
Önderlik Gerçeği ve Apocu Felsefe	Önderlik ideolojisi, Apocu Felsefe
Uygarlık Tarihi	Uygarlık Tarihi
Ortadoğu Tarihi	Ortadoğu Tarihi
Toplumsal Cinsiyetçilik	Toplumsal Cinsiyetçilik
Disiplin	Disiplin
Demokratik Toplum Manifestosu Dersleri	Demokratik Konfederalizm
Demokratik Konfederalizm-Demokratik	Demokratik Özerklik
Özerklik- Ekolojik Toplum	Toplumsal Ekoloji
Propaganda ve Ajitasyon	Propaganda ve Ajitasyon

Siyaset Akademileri ile KCK'nın kırsal alan akademileri arasındaki bu müfredat özdeşliği, KCK'nın siyaset akademilerinde “militan kimlik inşası” üzerinden siyasallaşmayı geliştirme yaklaşımı olarak yorumlanabilir. KCK'nın siyaset akademilerindeki militan kimlik inşası bir yandan halkın KCK perspektifi kapsamında politik-örgütsel bir çizgiye evrilmesini, öte yandan mevcut siyasi kadroların⁵⁴ KCK'nın politik ajandası ve siyasallaşma stratejisinde derinleşmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda KCK siyasallaşma üzerinde, diğer siyasi alan yapılarında olduğu gibi siyaset akademileri aracılığıyla da etki sahası oluşturmaya çalıştığı ifade edilebilir. KCK'nın siyasallaşma üzerinde etki sahasını siyaset akademisi veya benzer nitelikteki yapılarla teşkil etmeye çalışmasının negatif yönü sadece bir terör örgütü olduğundan ya da kamuoyunda PKK/KCK algısının negatifliğinin oluşturduğu bilinçaltı tutum ya da subjektif yaklaşımlardan kaynaklanmamaktadır. Daha çok legal siyasetin veya Kürt siyasallaşmasının üzerinde siyasi mühendislik sistemi oluşturmasından ya da zora dayalı vesayet sistemi kurmasından kaynaklanmaktadır. Bu duruma Kürt siyasilerin itiraz

⁵⁴ Buradaki siyasi kadro ifadesi legal siyasilerden ziyade KCK'nın siyasi alan örgütlenmesinde aktif görev alanları vurgulamak için kullanılmıştır.

etmemeleri/edememeleri öncelikli olarak mahalle baskısının bir sonucu olarak gelişen bir durumdur. Bununla birlikte örgütsel endoktrinasyonun derin etkileri de bu durumun sebepleri arasında gösterilebilir.

3.7.5. Kooperatifler-Demokratik Komünal Ekonomi

Dört ayaklı paradigmanın son ayağı olan kooperatifler yapısı Öcalan (2012: 104) tarafından “Demokratik-Komünal Ekonominin Kooperatif Modeli” başlığıyla sistemli bir örgütsel yapıya dönüştürülmeye çalışılmıştır. Öcalan (2012: 110) kooperatif yapısını, KCK sistemi içerisinde örgütlü bir oluşuma dönüştürebilmek için, bu yapıyı sisteme doğrudan entegre edilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda; kooperatiflerin komün yapısından başlayarak Halk Kongresine (çatı yasama-meclis yapısı) kadar sistemli şekilde teşkil edilmesi ve eklemelenmesini istemiştir (Öcalan, 2016; Öcalan, 2013c: 111).

Kooperatiflerin meclis sistemindeki yerinin yanında, aynı zamanda KCK Ekonomik Alan Merkeziyle de yürütme boyutuyla bağlı şekilde hareket ettiği de belirtilebilir (KCK Sözleşmesi, 2007). Kooperatiflerin iç yapılanmasına bakıldığında ise (Öcalan, 2012: 111-113);

- Kooperatif Genel Kurulu veya Meclisi: Bu meclis yapısı KONGRA-GEL sisteminden başlayarak parça halk meclislerine, buradan kent meclisleri, ilçe, mahalle meclisleri ve köy komünlerine kadar kendi iç bünyesinde kurul yapısıyla sistemleşmektedir.
- Kooperatif Yönetim Kurulu: Kooperatiflerin yürütme organı olarak işlev gören bu yapılanma kooperatif meclileri ile aynı dikey örgütlenme sisteminde tabandan tavana doğru bir yürütme yapısına sahiptir. Kendi içerisinde belirli kurullarla icra işlevini yürütmektedir.
- Kooperatif Yönetim Kuruluna bağlı olarak Bilim Kurulu, Makine ve Teknoloji Kurulu, Denetim Kurulu, Maliye ve Lojistik Kurulu, Sosyal Kurul, Ekonomik Üretim Birimleri yapıları oluşturulması planlanmıştır.
- Ekonomik üretim birimleri bünyesinde ise Enerji kaynakları, Materyal temini ve toplanması, Yarı işleme, Tam işleme, Paketleme, Depolama ve koruma birimleri şeklinde alt oluşumların kurulması teklif edilmiştir. Bu birimlerin ihtiyaca göre genişletilebileceği veya sayılarının arttırılabileceği de belirtilmiştir.

Öcalan tarafından ortaya konulan bu örgütsel yapı modelinin pratikleşmesi noktasında istenilen boyutlara ulaşamadığı, KCK ile ilgili açık kaynak ve örgüt literatürü araştırmalarından elde edilen bir netice olarak ifade edilebilir. Zira Öcalan'ın vurguladığı bu hususlara belirli örgüt kaynaklarında ya da toplantılarda atıflar yapılmış olmakla birlikte, bunun uygulama boyutuna değinilmediği görülmektedir. Bu bağlamda KONGRA-GEL'in 9. Genel Kurul Kararları bağlamında "KCK'nın tüm Kadrolarına Yönelik" bildiride yer alan aşağıdaki hususlar kooperatifler yapısının KCK sistemi içerisindeki yerini ortaya koymaktadır (KCK Yürütme Konseyi, 2013: 11-12)

- *"Akademilerden alınan bilinç ve yaratılan iradeyle"* komünleri ve kooperatifleri, komünal demokratik topluluklar ekonomisini ve bunlar üzerinden yürütülecek halk meclislerini, mahalle, kasaba ve şehirlerde her yerde kurulması gerektiği,
- Başta köyler olmak üzere tarım ve hayvancılığa dayalı komünler ve kooperatifler kurulmasının mümkün olduğu, kasabalarda, şehirlerde kapitalist sistem yerine kooperatifler, birlikler ve topluluklar ekonomisine dayalı *"komünal demokratik ekonomik modeli her yerde geliştirmek özgür ve demokratik yaşamı kurmak için mutlaka gerekli olan"* bir görev olarak belirlenmiştir.

Kooperatifler konusunda KCK'nın yukarıda belirttiği husus ile Öcalan'ın ortaya koyduğu yaklaşımlar değerlendirildiğinde, bu yapının KCK'nın ideal-teorik ekonomi modeli şeklinde planlandığı görülmekte, doğrudan doğruya meclis sistemine eklemlenen bir yapı şeklinde formüle edildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda KCK'nın siyasallaşma kapsamında en önemli yapıları olan meclislerin içerisinde bir ekonomik model yaklaşımı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kooperatifler sisteminin de eklenmesiyle dört ayaklı yapının tüm bileşenleri, KCK sisteminin yasama yürütme yargı erklerinin oluşturduğu devlet sistematiğini tamamlayıcı bir paradigma olarak kurgulanmış ve hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

3.8. KCK'nın Siyasallaşma Üzerindeki Etkisinin Somut Olaylar Üzerinden Analizi

KCK'nın siyasal sistem üzerindeki etkisi özellikle 2007 sonrasındaki legal siyasi partiler bağlamında şekillenmiştir. Bu kapsamda DTP, BDP, HDP ve DBP gibi siyasi partiler, KCK'nın belirlediği politika ve faaliyet ajandasına göre hareket etmişlerdir. Bu

durumun anlaşılabilmesi için KCK'nın siyasal sistem üzerindeki somut etkilerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda KCK gerek legal siyasi parti üzerinde gerekse de genel anlamda Kürt siyaseti üzerinde belirli alanlarda doğrudan ya da dolaylı olarak etki sahası inşa etmiştir. Bu alanlar;

- Siyasi Parti üyelerinden (BDP ya da HDP'li siyasilerden) özeleştirilme alınması sorgulanmaları ya da onların KCK mahkemelerince yargılanmaları,
- Yerel yönetimler ve siyasi yapıda atama işlemleri,
- Genel ve yerel seçimlerde aday adaylarının belirlenmesi,
- Kürt sorunu ve çözüm sürecinde politika belirlenmesi ve belirlenen politikaların siyasi parti ve sistem üzerinden hayata geçirilmesi,
- KCK Türkiye Sözcüleri ve gölge kabine sistemi,⁵⁵
- Kitlesel eylemlerin organize edilmesi ve hayata geçirilmesinde siyasi partinin yönlendirilmesi şeklinde özetlenebilir.

i. KCK'nın Siyasi Parti Üyelerini Sorgulaması-Yargılaması

KCK'nın Türkiye yapılanması konusunda kamuoyuna yansıyan en önemli husus, bu yapının Türkiye'de legal olarak faaliyet yürüten BDP ve HDP gibi siyasi partilerin yöneticileri, yerel yönetimdeki seçilmiş kişileri sorgulamaları ya da yargılamaları hadisesidir (T24, 2011). Bu durum KCK'nın siyasal sistem üzerindeki etkisini göstermekle beraber, doğrudan doğruya Kürt siyasetini ve siyasetçilerini çevreleme-baskı altına alma yöntemi şeklinde okunabilir. Bu konuda örnek bir vaka olarak gösterilen Osman Baydemir'in sorgulanması hadisesi KCK yargı sisteminin sadece genele matuf değil, aynı zamanda siyasiler üzerinde de gölge bir adalet sistemi teşkil etmeye çalıştığını göstermektedir. Baydemir'in, 2008 yılında KCK tarafından başlatılan "Öcalan irademdir" kampanyasına etkin katılmadığı ve bu kampanyaya imza atmadığı için Belediyede işçi olarak çalışan ancak KCK sistematğinde yargı yapısında hakim-savcı statüsünde oldukları iddia edilen Ümit Aydın ve Seda Akbaş tarafından sorgulandığı belirtilmektedir (DHA, 2012). Osman Baydemir konusunda kamuoyunda bilinen bu durumun diğer siyasiler için de aynı şekilde geçerli olduğu somut vaka ve olaylardan anlaşılmaktadır (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 566).

⁵⁵ KCK'nın gölge kabine sistemi, siyasi partinin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda teşkil etmiş olduğu tüm legal yapılara paralel şekilde, kurumlar oluşturmalarıdır. Bu durum legal siyasi parti için geçerli olduğu gibi, devletin kurumsal yapıları için de geçerlidir.

KCK yargı yapılanması tarafından ve KCK sözcülerinin öncülüğünde siyasi parti temsilcilerinin yargılanması, sorguya tabi tutulmaları, KCK sisteminin siyasal yapı üzerindeki baskı sisteminin en önemli unsurlarından birisidir. Siyasilerin yargılanması konusunda yerel yöneticilerin yanı sıra, genel siyasi alanda faaliyet yürüten kişilerin de dahil edildiği KCK yargılamaları sırasında ortaya çıkan bulgulardan anlaşılmaktadır (SDE, 2011: 29). KCK'nın sadece kendi siyasi eğilimindeki parti üyelerini değil, diğer siyasi parti üyelerini de yargıladığı, kaçırarak sorguya aldığı ya da tehdit ettiği bilinmektedir. Bu bağlamda AK Parti Beytüşşebap gençlik kolları başkanı Naci Adıyaman örgüt tarafından 2016 yılında öldürülmüş, bu olayın KCK'nın yargı sisteminin aldığı bir karar bağlamında gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (İLKHA, 2016). Bunun yanı sıra 2008 yılında Tunceli AK Parti İl yöneticilerinden Ali Aşkın PKK/KCK'nın bölge yapılanması tarafından istifa etmesi yönünde uyarılmış, AK Parti'de faaliyetlerine devam etmesi halinde yargılanacağı ve cezalandırılacağı ifade edilmiş ve kısa süre sonra Pülümür ilçesinde kaçırılmış ve yargılanmıştır (Timeturk, 2008). AK Parti'ye yönelik bölgede yapılan bu saldırıların benzerleri Hûda-Par'lı siyasilere de yapılmıştır. Bu bağlamda Hûda-Par Dicle İlçesi Başkanı Ercan Alpaslan 2014 yılında yolu kesilerek kaçırılmıştır. Alpaslan'ın da PKK'ya muhalif diğer siyasiler gibi uyarıldığı, faaliyetlerine devam etmesi halinde yargılanacağı belirtilmiş ve neticesinde kaçırılarak yargılanmıştır (CNNTürk, 2014).

PKK/KCK'nın gerçekleştirdiği bu yargılamalarda çeşitli cezalara karar verildiği ifade edilmektedir (Kaya, 2014: 1). Bu cezalandırmalarda özellikle finans kaynağı elde etmek hedeflenmektedir. Doğu ve güneydoğu bölgelerinde siyasilerden belirli bir ekonomik güce sahip olanlar infaz edilmek yerine para cezasına çarptırılmaktadır (Kaya, 2014: 1).

Siyasi yapı üzerinde yargılama faaliyetleri üzerinden oluşan baskı sistemi gerek örgüte yakın siyasi parti mensuplarına, gerekse diğer siyasilere yönelik olarak gerçekleştirilmekte ve böylelikle, Kürt siyaseti üzerinde KCK'nın yargı yapısı üzerinden bir vesayet sistemi inşa edilmeye çalışılmaktadır. Bu durum sadece siyasal alanda değil, toplumsal alanda da kendisini hissettirmektedir. Kürt siyasilerin ya da toplumu temsil eden isimlerin KCK tarafından yargılanması, bölge halkında bir yandan korku, öte yandan otoriteye eğilim davranışını geliştirmektedir.

ii. Yerel Yönetimler ve Siyasi Yapıda Atama İşlemleri

KCK sistemi açısından siyaset kurumu her dönem önem taşıyan asli unsurlardan olmuştur. Bu kapsamda Kürt siyasetinin belirlenmesinde KCK sistemi ve Öcalan'ın perspektiflerine uygun kişilerin belirlenmesi doğal bir gereklilik şeklinde düşünülmektedir. Sadece Kürt siyasetinin belirlenmesinde değil aynı zamanda KCK açısından sahada etkinliğini arttırabilmenin en önemli unsuru olan yerel yönetimlerin yöneticilerinin tespiti ve tayini işlemleri gerçekleştirilmektedir. Öcalan'ın avukat görüşmelerinde yerel ya da genel seçim sürecine girildiğinde tek tek adayların onayının alındığı, ayrıca KCK'nın görüşlerinin de aktarıldığı bilinmektedir (Öcalan, 2015b: 349). Bu kapsamda KCK TM üyesi bir şahsın, Bingöl'de polis karakoluna yapılan saldırı nedeniyle halen cezaevinde bulunan bir örgüt mensubunun babasını Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcılığı görevine getirilmesi talimatı verdiği yönündeki iddialar dikkat çekici bir örnek olarak gösterilebilir (Özcan, 2012: 119).

KCK'nın yerel yöneticileri ya da siyasilerin belirlenmesindeki etkisi öncelikli olarak Öcalan'ın kontrolünde sağlanmaktadır. Öcalan'ın belirlediği isimler, avukat ya da heyet görüşmelerinde iletilmekte, bu görüşmelerde KCK yönetiminin değerlendirmelerine de yer verilmektedir. Bu bağlamda Öcalan ile çözüm sürecinde yapılan heyet görüşmelerinde geçen (2015b: 349); *“KCK’de Hatip Bey’in DTK Başkanlığına çok olumlu bakıyor. Destek ve güç vereceklerini söylediler”* şeklindeki açıklamalar KCK'nın siyasi yapıyı dizayn etme noktasındaki etkisi çerçevesinde değerlendirilebilir. KCK'nın siyasi alandaki varlığını pozitif bir durum olarak değerlendiren Ruşen Çakır, KCK'nın Kandil ile legal siyasi parti arasında köprü vazifesi gördüğünü ifade etmektedir. Bu bağlamda KCK'nın siyasi parti temsilcilerinin belirlenmesi, onları yönlendirmesi gibi faaliyetlerinin legal siyasete geçiş anlamında katkılar sunacağı yönünde bir yaklaşım sergilemektedir (Çakır, 2011: 12). KCK'nın siyasilerin belirlenmesinin yanında bu alandaki bir diğer etkisi ise, KCK operasyonları sonrası, KCK'dan tutuklanan isimlerin milletvekili adayı gösterilmeleridir. Bu yolla Çakır'ın belirttiği gibi KCK'nın legal siyasetin bir enstrümanı olduğu imajı çizilmiştir (Çakır, 2011: 18).

Yerel yönetimler ve siyasilerin belirlenmesinde KCK adına Öcalan'ın yönlendirmeleri içerisinde özellikle Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi adayı önemli bir yer

tutmaktadır. Bu kapsamda Öcalan'ın avukat görüşmeleri, aday belirleme sürecini şu şekilde yönlendirmektedir;

- “- Bu sol birlik şeyi oluştu galiba. Adaylar netleşti mi? Kim layıksa, halkın sevdiği kişiler kimlerse onlar olmalı. Mersin’de Fikri Sağlar netleşti mi?
(Evet.)
- Akın bir yer istiyor mu?
(Bildığımız kadarı ile bir yere aday olmadı.)
- Mütevazı davranıyor herhalde, istiyorsa verilebilir. Beş, altı örgüt var. Onlara belediye meclisi, bazı yerler bol bol verilebilir. Oy kaymasına yol açmayacak formüller geliştirilmeli. Örgüt isimleri de önemli değil. Bölgede nasıl oldu?
(Halkın eğilimleri aslında, ama bu eğilimler çok dikkate alınmadı.)
- Diyarbakır’dan kim oldu?
(Osman Baydemir diye biri.)
- Feridun olmadı mı?
(Hayır. Aslında eğilim yoklamasından başka bir avukat çıktı.)
- (Osman Baydemir ile Fırat Anlı’yı kastederek) Bu ikisinden hangisi daha iyi yapabilir?
(İkisi de yapabilirler.)
- Feridun yapamaz mı?
(Ona karşı tepkiler var.)
- Van da kim oldu?
(Mesut Öztürk.)
- O kimdir?
(Daha önce SHP’den belediye başkanlığı yapmış biri.)
- Niye dışarıdan biri, bizden kimse yok muydu, nasıl olacak?” (Öcalan, 2005: 1360).

İlerleyen yıllardaki seçimlerde de yukarıda yer alan örnek vakaya benzer şekilde Öcalan-KCK tarafından adayların belirlenmesi sağlanmıştır. Bu durum siyasi parti teşkilatının kendi içindeki temayül yoklamasının ya da parti karar mekanizmalarının kendi içerisinde aday belirlemelerini aşan bir durumu ortaya çıkarmıştır.

iii. Genel ve Yerel Yönetim Seçimlerinde Aday Adaylarının Belirlenmesi

KCK, siyasal sistem üzerinde doğrudan etki kurabileceği bir alan oluşturmak için genel seçim ve yerel yönetim seçimlerinde aday olacak kişileri doğrudan belirleme stratejisi izlemiştir. KCK’ya yönelik gerçekleştirilen adli operasyonlarda elde edilen deliller temelinde hazırlanan iddianamelerde görüldüğü üzere KCK/TM sorumlusu Sabri Ok’un onayı alınmadan aday gösterme işlemlerinin başlatılmadığı anlaşılmaktadır. Diyarbakır eski Belediye Başkanı Osman Baydemir ile KCK siyasal alan sorumluları arasında yapılan telefon görüşmelerinde Sabri Ok’un onay verdiği X şahsın listelere eklenmesi, onay vermediği Y şahsının ise kesinlikle liste dışı bırakılması talimatının açıkça

verildiği iddianamede yer almaktadır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 116). Genel seçimlerde aday gösterilen milletvekili listelerinin KCK Türkiye Sözcüsü Nihat Oğraş aracılığı ile önce Kandil'e gönderildiği yapılan inceleme neticesinde onay verilen kişilerin aday gösterildiği, aday gösterilecek kişilerde önemli olan hususun "Önderliğe Bağlılık" olduğu hususu vurgulanmaktadır (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012:2107-2108).

iv. Kürt Sorunu ve Çözüm Sürecinde Politika Belirlenmesi ve Belirlenen Politikaların Siyasi Parti ve Sistem Üzerinden Hayata Geçirilmesi

KCK'nın siyasal sistem üzerindeki etkisi aday belirleme ile sınırlı olmayıp, seçim sonrası süreçte adayların uygulayacağı politikalarında belirleyicisi olma yönündedir. Sabri Ok'un KCK/TM yöneticileri ile yaptığı görüşmelerde Gülten Kışanak ve Selahattin Demirtaş'ın Avrupa Konseyi randevuları olmasına rağmen İtalya'ya gitmeyeceklerini öğrenmesi üzerine, *"işim var gidemem demekle olmaz, mecburen geleceksin, ikisi de gelecek limi cimi yok bu işin, söyle gerekçe kabul etmiyorum"* şeklinde bir mesaj iletmıştır. Bunun üzerine her iki siyasetçi de İtalya'ya gitmişlerdir (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 38-39). Çözüm süreci politikalarında KCK'nın rolünün önemine değinen Ahmet Ay, HPG unsurlarının başında Öcalan'a yakın "güvercin" olarak tabir edilen Karayılan'ın bulunmasının, sürecin işleyişi açısından önemine değinmektedir. Şahin kanattan bir ismin bu yapının başında olması KCK'nın politikalarının çözümsüzlüğe doğru evrilmesine yol açabileceğini iddia etmektedir (Ay, 2013). KCK, yöneticilerinin askeri operasyonların durdurulması için yapılacak olan oturma eylemlerine DTP'li Belediye Başkan ve üyelerinin katılımını zorunlu tutması ise iddianameye yansıyan diğer bir örnektir (Özcan, 2012: 124).

KCK gerek demokratik açılım sürecinin son aşamasında, gerekse çözüm sürecinde etkin aktör olma amacıyla bu süreçlerin genel pratiğini, belirleme eğilimine girmiştir. Bu bağlamda demokratik açılım sürecinde DTK üzerinden demokratik özerklik ilanının yapılması, çözüm sürecinde ise ateşkes sürecinde YDGH yapısını teşkil ederek şehirlerde etkin örgütlenmeler kurulması, sürecin genel seyrini belirleyen politikalar olmuştur.

v. KCK Türkiye Sözcüleri ve Gölge Kabine Sistemi

Yapılan adli tahkikatlarda ele geçirilen veriler iddianameler üzerinden incelendiğinde "sözcülük" kurumunun ayrıcalıklı öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu

durum somut bir olay bağlamında bakıldığında; İstanbul-Sultangazi sözcüsünün “*siyasi part mi, sözcü mü komutan, komutan sözcü olmalıdır*” açıklamaları KCK sözcülerinin siyasi yapı üzerindeki güçlerini göstermektedir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 384). 2008 yılında DTP Diyarbakır İl Başkanı, Başbakan Erdoğan’ın Diyarbakır ziyareti sırasında gerçekleştirilecek protesto faaliyetleri konusunda görüşme yapmak üzere KCK TM il sözcüsünü yanına çağırması üzerine aralarında sorun yaşanmış ve sözcü tarafından DTP il başkanı KCK TM idari yargı sistemi içerisinde disipline sevk edilmiştir. Yaşanan bu polemikte KCK TM il sözcüsü, il başkanına “*sen beni ayağına çağıramazsın, çağırırsam ben seni çağırırım*” şeklinde yanıt verdiği adli soruşturma evrakında yer almaktadır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 132). KCK yönetiminde yer alan dönemin Batman Belediye Başkanı’nın, BDP milletvekiline örgütsel yayın yapan bir gazete olan “Azadiye Welat”ın dağıtım talimatını vermesi de KCK’nın siyasi parti üzerindeki etkisini göstermektedir (Özcan, 2012: 126). Bu örnek vakaların yanı sıra KCK sözleşmesi ve bu sözleşmeye bağlı şekillendirilen Demokratik Toplum Sözleşmesi, ya da DTK Tüzük Taslağı gibi belgelerde mevcut legal siyasi partinin organlarına karşılık gelecek şekilde yapılar ihdas edildiği, bu yapılara kadrolar oluşturulduğu ve atamalar yapıldığı görülmektedir. Bu yapıların doğrudan doğruya siyasi parti üzerinde etkisi bulunmaktadır. Siyasi partinin kadın ya da gençlik kollarında bulunan kişiler, KCK Türkiye Yapılanmasının KJA (eski DÖKH-Türkiye kadın yapılanması) veya YDGH birimlerinden gelen talimatlara uymak zorundadırlar (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012: 70).⁵⁶

KCK sözcüleri ve Türkiye yapılanması siyasal sistem üzerinde gölge kabine şeklinde bir etki bırakmaktadır. Bu etki aşağıda belirtilen şekilde gelişmekte ve KCK yapıları siyasi parti yapılarının politika belirlenmesinde öncüsü konumunda olmaktadır (Özcan, 2012: 103-107);

- Siyasi Parti Gençlik Kolları-KCK Türkiye Gençlik Örgütlenmesi (YDGH)
- Siyasi Parti Kadın Kolları-KCK Türkiye Kadın Örgütlenmesi (KJA)
- Siyasi Parti Yerel Yönetimler Komisyonu-KCK Türkiye Yerel Yönetimler ve Ekoloji Komitesi-Komisyonu
- Siyasi Parti İl Meclisi-KCK Türkiye Kent Meclisleri

⁵⁶ Her ne kadar siyasi parti ile KCK birimlerinde görev yapan kişiler zaman zaman iç içe geçse de, KCK birimlerinin siyasi parti üzerindeki etkisi aynı şekilde devam etmektedir.

Yukarıda belirtilen durum KCK'nın siyasi parti sistemi üzerinde gölge kabine ya da sistem inşası teşkil etmeye çalıştığını göstermektedir. Bu yapı içerisinde KCK sözcüleri ise gölge yönetici olarak faaliyet yürütmektedirler. Çakır'ın (2011) KCK hakkında belirttiği “siyasi yapı ile Kandil arasındaki köprü” ifadesindeki köprü olan temel işlevsel unsur sözcülerdir.

vi. Kitlesele Eylemlerin Organize Edilmesi ve Hayata Geçirilmesinde Siyasi Partinin Yönlendirilmesi

KCK'nın siyasal sistemi etkileme faaliyetlerinden bir diğeri ise politikalarına uygun kitlesele eylemleri, legal siyasi parti üzerinden gerçekleştirmeye çalışmasıdır. Bu kapsamda “Sayın Öcalan Kampanyası” düzenlenmiş, bu kampanya kapsamında belediyeler ile KCK temsilcileri arasında görüşmeler yaşanmıştır. Öcalan'ın cezaevinde fiziki şiddete maruz kaldığı söylemi ön planda tutularak, DTP milletvekillerince bu kapsamda çeşitli açıklamalar yapılmış, bu vesileyle KCK örgütlenmeleri yerel halkı kamu-özel mallara zarar veren eylemlere, kepenk kapatma eylemlerine, toplumsal gösterilerde güvenlik güçlerine taş-sopa-havai fişek atmaya kanallize etmiştir. Bu kapsamda değerlendirilebilecek en dikkat çeken husus ise Başbakan Erdoğan'ın 20 Ocak 2008 tarihinde gerçekleştirdiği Diyarbakır ziyaretini provake etmek için KCK yöneticilerinin DTP İl Başkanı, kent meclisi sözcüleri ile toplantılar organize ederek protesto gösterilerini ve bu gösterilerde kullanılacak yöntemi (yumurta-domates fırlatma) belirlemeye çalışmalarıdır. Ayrıca dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı Baydemir'in, Başbakan Erdoğan'ı karşılamaması için KCK yönetimince üzerinde baskı kurulduğu anlaşılmaktadır (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009: 117-134).

KCK yönetimi tarafından siyasi yapı ya da yerel yönetimleri de içine alacak şekilde hemen her dönem belirli eylem ajandaları sunulmaktadır. Bu ajandalar ve takvimler siyasi yapılar tarafından sıkı bir şekilde izlenmektedir. Aksi durumlarda Baydemir'in 2008'de Öcalan için imza kampanyasına etkin katılmadığı iddiasıyla yargılanması gibi durumlar yaşanabilmektedir. KCK Eşbaşkanı Cemil Bayık 2012 yılında tüm yapılara “Yaz boyunca direniş yapılması” talimatını vermiş ve bu talimat gereğince legal-illegal bütün yapılar harekete geçmiş ve 15 Şubat, 8 Mart, 21 Mart ve 4 Nisan tarihler eylem-etkinlikler açısından öncelikli günler olarak belirlenmiştir (Bayık, 2012).

Örgüt açısından önemli günlerde yapılacak faaliyetlere ilişkin açıklamalar kısa sürede tüm yapıların harekete geçmesini sağlamaktadır. Bu anlamda Uludere olayının birinci yıl anmalarında Murat Karayılan'ın (Karayılan, 2012) "Roboski Kürt Halkı için onur meselesidir" ifadesi ve sonrasında siyasi partinin Roboski anma etkinliklerinde bu söylemi kullanması ve etkinlikleri başlatması örnek gösterilebilir (ANFNews, 2012). Benzer şekilde 12 Eylül 2012'de Öcalan'a özgürlük kapsamında cezaevlerinde başlatılan açlık grevlerini dönemin siyasi partisinin KCK'nın söylemleri doğrultusunda desteklemesi ve kitleleri eylemselliğe sevk etmesi bir diğer vaka olarak belirtilebilir (Demirtaş, 2012). Bu kapsamda kamuoyunda en çok dikkat çeken pratiklerden birisi de, KCK'nın 2015 yılı ikinci yarısında başlattığı şehir eylemleri ve belirli ilçe-mahalle-sokak gibi alanlarda hendek kazarak başlatılan çatışma süreçlerinde kitleleri sokaklara çıkartma girişimi ve çağrısıdır. KCK'nın bu çağrısından sonra halkın %13'den fazla desteğini alan siyasi parti temsilcilerinin bu eylemlere halkı davet etmesi, KCK'nın siyasi sistem üzerindeki etkisinin bir başka boyutudur (ANFNews, 2015).

Yukarıda yer alan örnek olaylar KCK sisteminin siyasi parti ve siyasallaşma üzerindeki etkisini göstermesi açısından dikkat çekici niteliktedirler. Bu bağlamda konu hakkında birçok örnek olay gösterilebileceği KCK iddianamelerinden anlaşılmaktadır. Ancak bu çalışmada söz konusu iddianameler odağında bir yaklaşım benimsenmediğinden, iddianame örnekleri daha fazla uzatılmamıştır.

SONUÇ

PKK, 1978 yılında Diyarbakır/Lice/Fis (Ziyaret) köyünde Marksist-Leninist ideolojiyi referans alarak kurulmuştur. İlk dönemler yapılanmasına, propaganda, eleman kazanma faaliyetlerine ağırlık veren ve küçük çaplı silahlı eylemler gerçekleştiren örgüt, 1984 yılındaki Eruh-Şemdinli saldırılarıyla yoğun şiddet eylemlerine yönelmiştir. Örgüt, kurulduğu ilk günden bu yana “Türkiye, Irak, Suriye ve İran toprakları üzerinde Birleşik Bağımsız Kürdistan Devleti kurmayı” hedeflemiş ve bu hedefinden sapmamıştır. 2000 sonrasında her ne kadar Bağımsız Kürdistan idealinden vazgeçildiği ifade edilse de, demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm gibi dönemsel stratejilerle yine bu amaca yönelik bir politika izlenmiştir.

PKK; zamana, ulusal ya da uluslararası konjonktürel gelişmelere paralel olarak ideolojisinde, stratejisinde, eylem metotlarında ve yapılanma biçiminde bazı değişiklikler gerçekleştirmiş, Nisan 2002’de KADEK, Kasım 2003’de KONGRA-GEL ve Mart 2005’de KKK şeklinde isim değişikliklerine gitmiştir. Mayıs 2007 yılından itibaren yeni yapılanmasını Kürdistan Halklar Topluluğu (KCK) olarak duyurmuştur. Bu süreçten itibaren örgüt, başta Öcalan olmak üzere, yönetim kadrolarınca KCK olarak adlandırılmakta, PKK’nın, KCK’ya bağlı bir alt yapılanma olduğu belirtilmektedir.

KCK yapılanması kendi içinde ideolojik, sosyal, siyasal, ekonomik ve savunma gibi beş temel alanda örgütlenmiştir. Bu örgütlenmeler içerisinde siyasal alan örgütlenmesi en aktif yapılardan birisi olarak faaliyet yürütmektedir. KCK’nın siyasal alan yapılanması bir yandan meşru siyasi sistemi çevreleme, öte yandan toplumun örgüt propagandası ile kendi politik ajandasına bağlı bir siyasi tutum sergilemesini hedeflemiştir.

KCK’nın kuruluşundan itibaren siyasi sistem üzerinde aşamalı bir şekilde etki sahası oluşturmaya çalıştığı bu çalışmada ortaya çıkan temel neticelerdendir. Çalışmanın amacı ve kapsamı bağlamında ortaya konulan varsayım-alt problemler ile yapılan literatür incelemeleri ve bu incelemelerden elde edilen bulgular mukayese edildiğinde, temel varsayım ve alt problemlerle ilgili olarak aşağıda belirtilen neticelere ulaşılmıştır;

- Terör örgütleri varlıklarını sadece şiddet aracılığıyla uzun süre sürdüremediklerinden etki alanlarını genişletmek için siyasal alana nüfuz etmek zorunda kalırlar. 2007 sonrasında PKK’da makro ölçekli yapısı olan KCK ile

doğrudan doğruya politik eylemsel bir ajanda ile örgütlenmiş ve bunu pratiğe geçirmiştir. Bu doğrultuda KCK, siyasallaşmayı kendi politik ajandası doğrultusunda araçsallaştırmaktadır. Çalışmanın temel varsayımı olan bu yaklaşım, yapılan literatür incelemeleri ile karşılaştırıldığında elde edilen bulgular göstermektedir ki, siyasallaşma belirli bir politik ajandası olan örgütlenmeler için kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu bağlamda PKK/KCK'nın salt şiddet eylemleri üzerinden politik ajandasını hayata geçiremeyeceğini 1990'lı yıllardan itibaren anlamış olması, siyasal alanda etki kapasitesini arttırmayı ve bu alana nüfuz etmeyi gerekli kılmıştır. 1985 yılında ERNK'nın kuruluşu aslında şiddet motifi dışında propaganda, ajitasyon, kitleselleşme ve siyasal alanda varlık göstermenin ilk temel adımıdır. Bu adım 1990 sonrasında legal siyasette kendisini göstermeye başlamıştır. 2000 sonrasında ise siyasallaşma PKK açısından kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir. Öcalan siyasallaşmayı belirli bir örgütsel sistem üzerine inşa etmeyi ve bunu inşa ederken toplumsal tabanda potansiyel bir güç elde etmeyi asli gereklilik olarak görmüştür. 2007 sonrası KCK yapısına geçiş ile birlikte bu durum Öcalan'ın amaçladığı sistemli bir yapıya bürünmüştür. KCK siyasallaşma anlamında örgütün amaç ve hedeflerini gerek legal siyaset üzerinde gerekse toplumsal politik kimlik inşası bağlamında tesis etmeye çalışmıştır. Yapılan literatür incelemeleri neticesinde KCK'nın bu alandaki örgütlenme ve faaliyetleri, çalışmanın ana varsayımını doğrular niteliktedir.

- KCK, legal siyaset üzerinde baskıcı bir otorite sistemi kurmaya çalışmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde KCK'nın gerek siyasi parti temsilcileri üzerinde gerekse yerel yönetimler üzerinde karar alımında etkili olduğu görülmüştür. Yerel yöneticilerin belirlenmesi, çözüm ve açılım süreçlerinde genel çerçevenin tespiti ve pratiğe geçirilmesinde Öcalan ve KCK yönetiminin etken, siyasi partinin ise edilgen olduğu görülmüştür. Öcalan ve KCK yöneticileri siyasi partinin ya da yerel yöneticilerin temsilcilerini açıktan ya da kapalı ortamlarlarda tehdit, uyarı, yargılama, baskı altına alma ya da çevreleme gibi yaklaşımlarla etkilemektedirler ve bu durum Kürt siyaseti üzerinde bir vesayet sistemi oluşturmaktadır. Bu bağlamda özetle varsayımda belirtilen KCK'nın legal siyaset üzerinde baskı sistemi kurduğu yaklaşımının bu çalışmadaki araştırmalar neticesinde doğrulandığı söylenebilir. Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer husus, araştırmada kullanılan kaynakların doğrudan doğruya örgütün kendi kaynakları olması, bu doğrulamayı güçlü kılan bir husus olarak düşünülebilir.

- KCK, siyasallaşma olgusunu Kürt ulus inşasının gerekliliği olarak görmüş ve “Demokratik Ulus” paradigması ile bunu somutlaştırmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre KCK sadece siyasi sistem üzerinde baskı oluşturan bir yapı değil, bu baskıyı ve kontrolü belirli bir politik ajanda kapsamında icra eden bir örgütlenmedir. Bu politik ajandanın en temel unsurlarından birisi Kürt ulus inşasının gerçekleştirilmesidir. Özellikle Öcalan’ın Demokratik Ulus inşası bağlamında ortaya koyduğu yaklaşım bu önermeyi doğrulayan içeriğe sahiptir. KCK’nın siyasi alandaki en temel etkilerinden birisi, Kürt siyasetinin Kürt ulus inşası ekseninde örgütlenmesini sağlamak olmuştur. Her alanda örgütlü bir toplum inşası ve bu örgütlü toplumun yine örgütsel ideoloji ile kimlik inşasının gerçekleştirilmesi Kürt uluslaşmasının pratik boyutu olarak kurgulanmıştır. Literatür incelemelerinde örgütün kendi kaynaklarında özellikle demokratik ulus, demokratik özerklik, demokratik konfederalizm ya da demokratik siyaset kavramları pratiğe KCK örgütlenme modeli ile geçirilmeye çalışıldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda KCK’nın siyasi alanda demokratik ulus söyleminden hareketle milli bilinç inşasına yöneldiği görülmüştür. Bu veriler, KCK’nın siyasallaşma olgusunu “Kürt Ulus İnşasının” gerekliliği olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Ancak PKK/KCK’nın Kürt ulus inşası yönündeki teorik ve pratik adımları, bazı uygulamalarla kesintiye uğramıştır. Bu bağlamda Kürt sorununun çözümünde PKK’nın sekte bir yaklaşım ortaya koyması, sorunun kronikleşmesini engellediği gibi Kürt siyasetinin de kısır bir alanda devinim halinde kalması sorununa yol açmıştır. Bu durum doğal olarak Kürt ulus inşasının demokratik bir temelde değil, militarist bir yaklaşımla teşkil edilmesi sorununu doğurmuştur. KCK’nın Kürt ulus inşasında PKK’dan gelen “Zor” yaklaşımının devam etmesi ve uygulanması, pratikte ulus inşasına zarar veren bir durum olduğu neticesini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle PKK/KCK’nın pratiğine derinlemesine bakıldığında Kürt ulus inşasını gerçekleştirme yolunda önemli söylemlerde bulunurken, bunun sağlıklı bir temelde olmasını engellediği görülmektedir.
- KCK, geleneksel PKK siyasallaşmasının ötesinde aşağıdan yukarıya doğru bir meclisleşme sistematiği teşkil ederek, köy, mahalle, kent, bölge ve ülke meclisleri oluşturmayı ve en üstte ise konfederal çatı bir meclis yapısı kurmayı hedeflemekte, siyasallaşma sürecini buna göre dizayn etmekte ve belirlemektedir. PKK kurulduğu süreçten 1999’a kadar örgütsel yapısını klasik hiyerarşik örgütlenme

modeline göre tesis etmiş ve bu modeli halk tabanına yansıtmaya çalışmıştır. 2000 sonrasında ise Öcalan'ın ortaya koyduğu yaklaşımlarda aşağıdan yukarı örgütlenmenin daha etkili olacağı vurgulanmış ve bu bağlamda meclisleşme sistemine geçişin temelleri atılmaya başlanmıştır. Bu sistem öncelikle KONGRA-GEL ile pratikleştirilmiş, daha sonra ise KKK ve 2007'den itibaren KCK ile uygulanmıştır. KCK yapılanması kendi alt yapılarında köy ve mahallelerden başlayarak, ilçe, kent ve parça (ülke) meclisleri oluşturmuştur. Bu meclisleşme sistemi doğrudan doğruya siyasal sistemi etkileyecek ya da şekillendirecek şekilde dizayn edilmiştir. Literatür incelemelerinde örgütün kendi diliyle meclisleşmeyi politik tutumun odağında gördüğü sıklıkla vurgulanmıştır. DTK ve “Kent Meclisleri” ise bu politikanın pratikleşmiş hali olarak ortaya konulmuştur. Halk tabanından başlatılan meclisleşme sistemi, halkın örgütsel politik ajanda ve siyasi tutuma göre hareket etmesini sağlarken, siyasi sistemin de halk tabanındaki bu politik duruşa göre şekil almasına yol açmıştır. Yapılan literatür incelemelerinde Öcalan ve KCK yönetiminin meclisleşmeyi temel politik tutum olarak görmesi ve radikal demokrasi yaklaşımının somutlaşmış hali şeklinde tasavvur etmesi, KCK'nın siyasallaşma alanındaki kapsamlı etkisini oluşturmuştur. Bu bağlamda aşağıdan yukarıya meclisleşme yaklaşımının çalışmada elde edilen bulgular bağlamında doğrulandığı ifade edilebilir.

- KCK, siyasallaşmayı salt söylem ve retorik olarak değil politik şiddet bağlamında ele almıştır. Klasik PKK mantığının ötesinde şiddeti siyasal yapı içerisinde politik amaçlı olarak daha taktiksel şekilde kullanmıştır. KCK açısından siyasallaşma sadece siyasi sistem üzerinde yapılan yönlendirme, etki sahası oluşturma, vesayet organları teşkil etme şeklinde değil, politik şiddet bağlamında da ele alınmaktadır. Örgüt şiddeti sadece düşman olarak gördüğü Türkiye Cumhuriyeti ve güvenlik birimlerini yıpratmak amacıyla değil, politik bir muhatap olarak görülme amacıyla da gerçekleştirmiştir. Hükümetlerin şiddet olaylarından dolayı toplumsal desteği yitirmeleri ve halkın terörün çözümü noktasında hükümetlerden büyük beklentilerinin olması, KCK'nın şiddeti devlet ile müzakerelere girebilme amacıyla kullanmasına sebebiyet vermiştir. KCK şiddet eylemlerini gerek demokratik açılım sürecinde gerekse de çözüm sürecinde elini güçlü tutmak için bir baskı aracı şeklinde sahaya sürmüştür. Özellikle Öcalan'ın görüşme süreçlerinde sıklıkla tıkanma yaşanması durumunda savaş başlar söylemi bunun bir örneği olarak değerlendirilebilir. KCK şiddeti çözüm süreçlerinde etkili bir araç

olarak kullanmakla birlikte, seçimlerde de şiddeti siyasallaşmayı etkileyecek şekilde değerlendirmiştir. Bölge halkının seçmen davranışını etkileyecek eylemler bu anlamda öncelikli örnek olarak gösterilebilir. Bu bağlamda siyasallaşmanın, politik şiddet bağlamında ele alınması pratikte görülen bir durum dur.

- KCK siyasallaşma sürecinde demokrasi ve özellikle de radikal demokrasi kavramını sürekli olarak kullanmakta ve tüm örgütsel söylemlerin vitrini şeklinde araçsallaştırmaktadır. Mouffe'un radikal demokrasi yaklaşımı, Öcalan tarafından Bookchin'in doğrudan demokrasi tezi ile harmonize edilerek tüm örgütsel söylemlerin öznesi olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Demokratik özerklik, demokratik konfederalizm, demokratik cumhuriyet, demokratik siyaset, demokratik anayasa gibi kavramlarda yer alan demokrasi lafzı bu radikal demokrasi yaklaşımının bir yansımasıdır. KCK açısından demokrasi devletsizliği ifade etmekle birlikte, komün sistemleri esas almayı hedeflemektedir. Neo-anarşist kuramcılarının ve akımların tezlerinden etkilenecek ortaya konulan bu yaklaşımla örgüt yeni dönemde temel ideolojik paradigmasını tesis etmeyi hedeflemiştir. Ancak KCK'nın pratiğinde demokrasi yaklaşımının Mouffe'un ya da Bookchin'in ortaya koyduğu demokrasi tahayyülünden farklı olduğu görülmektedir. Pratikte KCK'nın demokrasiyi işletecek temel unsur olan siyasi partilerin özgür bir şekilde hareket etmesini engellediği bu çalışmada ortaya konulan bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu bağlamda KCK'nın demokrasiyi araçsallaştırdığı ve politik ajandaya ulaşabilmek için bir parametre olarak gördüğü düşünülmektedir. Bu alt problemde belirtilen radikal demokrasi kavramının söylem düzleminde kalması hali bu anlamda doğrulanan reel bir durumdur.
- Siyasallaşma sürecinde KCK'nın demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm kavramları, politik ajanda olan "Bağımsız Kürdistan'a" ulaşmanın ara formlarıdır. Bu problem KCK'nın söylemleriyle çelişkili olan bir yaklaşım ortaya koymaktadır. KCK özellikle 2000 sonrası süreçte örgütün Bağımsız Kürdistan politikasından tamamen vazgeçtiğini sürekli olarak vurgulamakta ve devletleşmenin Kürt sorununun çözümünü daha kronik hale getireceğini varsaymaktadır. Ancak KCK sözleşmesi ve örgütlenme sistematğine bakıldığında bu söylemin reel durumu yansıtmadığı anlaşılmaktadır. KCK siyasallaşma bağlamında kendisini bir devlet modeli ekseninde şekillendirmeye çalıştığı sözleşmenin yasama-yürütme-yargı erklerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca

sözleşmenin diğer maddelerinde yer alan vatandaşlık, ordu yapılanması, seçim sistemi, vergilendirme, askere alma gibi hususlarda bir devlet sisteminin yansımaları şeklinde düşünülebilir. Bu bağlamda bu alt problemin KCK söylemleri açısından doğrulanamadığı, ancak pratik boyutta reel durumu yansıttığı görülmektedir.

Yukarıda belirtilen bulgulara bütüncül bir bakış açısıyla bakıldığında KCK yapılanmasının siyasal sistem üzerinde vesayet sistemi kurmayı amaçladığı ve böylelikle Kürt siyasal hareketini PKK terör örgütü kontrolünde yönlendirmeye çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan ise bir devletin olmazsa olmaz unsurları olan yasama-yürütme-yargı erklerine sözleşmesinde yer veren bir sistemin devlete alternatif olmadığı iddiaları söylemden öteye geçmemektedir. Teorisyenleri tarafından daha demokratik bir sistem olarak önerilen bu sistemin aslında demokrasiyi retorik olarak kullandığı, kitleleri etkilemek ve taraftar kazanabilmek amacıyla popüler olan bu kavramın ele alındığı araştırmanın bulguları arasında dikkat çekici olanlardır. Sonuç olarak içerisinde yasama-yürütme-yargı erklerini barındıran KCK sisteminde demokrasi ile devletin yan yana gelmeyeceği, gerçek demokrasinin devletsizlikte olduğu (Gökalp, 2013:224) paradoksu her anlamda izaha muhtaç olup sistemin kendi teorisyenlerince dahi izah edilememiştir. Tarihsel süreç içerisinde PKK'nın KCK'ya evrilmesine neden olan sosyal-siyasal-ekonomik gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, KCK yapılanması; örgüt lideri Öcalan'ın yakalanması ve 11 Eylül sonrasında yaşam şansı neredeyse sıfırlanan bir terör örgütünün yeniden canlanabilmek için geliştirdiği bir sistem olarak görülebilir. KCK yapılanmasının siyasal sistem üzerindeki etkileri sonuçlarıyla birlikte ele alındığında ise Kürt siyasal hareketini terör örgütünün gölgesine hapsedtiği aşikârdır. Kürt siyasal hareketinin KCK gölgesinden kurtulması demokratik bir siyaset için vazgeçilmez bir unsur olarak karşımızda durmaktadır. Sonuç olarak KCK yapılanması sadece terör örgütünün yeni bir modeli, güncel hali değildir. Aynı zamanda Kürt siyasetinin demokratik gelişimini otoriter bir vesayet sistemiyle sınırlayan ya da hapseden antidemokratik bir kontrol mekanizmasıdır. Bu nedenle KCK'nın radikal demokrasi yaklaşımı, demokratik bir sisteme ulaşma arzusundan kaynaklanmamaktadır. Yönetimsel anlamda KCK her ne kadar devlet modelini reddetsede yapısal olarak tek adama bağlı otokratik bir yönetimi benimsediği sözleşmesinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda demokrasi söyleminin pratiğe yansımadağı sadece teoride kaldığı görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, E. (2007). *Yeni Düzenlemeler Eşliğinde Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik ve Mali Tevzin*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Aegleton, W. (1989). *Mehabad Kürt Cumhuriyeti 1946*. (Çev. M. E. Bozarslan,) Köln: Komkar Yayınları.
- Akbaş, M. (2011). *Ayrılıkçı Terör Örgütlerinin Siyasallaşma Faaliyetleri: PKK Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksu, F. (2014). *Demokratik Özerklik ve Demokratik Özerk Birey*. Diyarbakır: Aram Yayıncılık.
- Aksu, G. (2005). *Anılarla Abdullah Öcalan, Güneş'in Sofrasında - I*. İstanbul: Çetin Basım Yayın.
- Aktan, H. (2012). *Kürt Vatandaş*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akyol, M. (2014). *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek, Yanlış Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Akyol, T. (2005). *Politikada Şiddet*. İstanbul: Truva Yayınları.
- Alaca, M. (2015). Rojava Çözüm Süreci Denkleminin Neresinde. *Ortadoğu Analiz*, 6(65), 24-27.
- Alexander, Y. (1976). *International Terrorism: National, Regional and Global Perspectives*. New York: Praeger.
- Alınak, M. (1995). *HEP, DEP ve Devlet*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Alış, A. (2012). Kürt Etnobölgesel Hareketinin Doğuşu, Kitleleşme Süreci ve Türkiye İşçi Partisi. B. Ersanlı, G. Özdoğan, N. Uçarlar içinde, *Türkiye Siyasetinde Kürtler* (s. 57-93). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Alkan, N. (2002). *Gençlik ve Terörizm*. Ankara: TEMUH Yayınları.
- Alkan, N. (2004). Yasaklamanın Psikodinamiği ve Terörizm. *Strateji Merkezi Başkanlığı Dergisi*, (Cilt-Sayı Belirtilmemiş), 2-16.
- Alkan, N. (2014). The Instrumentalisation of Religion: The Case of PKK. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 3(2), 17-26.
- Alkan, N. (2017). *PKK'da Semboller, Aktörler, Kadınlar*. Ankara: Karınca Yayınları.
- Allen, C. E. (2007). *Threat of Islamic Radicalization to the Homeland*. Washington DC: Testimony before the U.S. Senate Committee on Homeland Security and Government Affairs.
- Alptekin, H. (2014). *Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Adaylar Selahattin Demirtaş'ın Siyasal Anlamı*. Ankara: Seta Analiz.

- Anonim-Komünar. (2007). Meşru Savunma Stratejisinde Aktif Savunma Dönemi Topyekün Ayağa Kalkma, Nihai Başarma ve Zaferi Kesinleştirme Dönemidir. *Komünar*, 2(17), 45-51.
- Anonim-Özgür Kadın Akademisi. (2005). *Meşru Savunma Stratejisi*. Kandil: Özgür Kadın Akademisi Yayınları.
- Anter, M. (2011). *Hatıralarım*. İstanbul: Aram Yayınları.
- ARGK. (1996). *Savaş ve Ordu Kılavuzu*. Köln: Weşanen Serxwebun 79.
- Aristotle. (2015). *Politics*. New Jersey: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Aslan, M., ve Kırac, N. (1996). HEP'ten HADEP'e. *CDTA* (s. 1286-1288). içinde İstanbul: İletişim Yayınları.
- Atılgan, G. (2008). Mihri Belli. T. Bora, ve M. Gültekingil içinde, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce "Sol"* (Cilt 8, s. 547-570). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aydın, A. (1992). *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*. Ankara: Kiyap Yayın Dağıtım.
- Aygan, A. (1987). PKK Yapısı İdeolojisi ve İşleyişi, *Çılgınlıktan Sağduyuya İtirafçılar Anlatıyor*. Ankara: Yeni Forum Yayınları .
- Aygan, A. (2008, Ağustos 26). Gaffar Okkan'ı Jitem Öldürdü. *Sabah Gazetesi*.
- Aykol, H. (2009). *Türkiye'de Siyasi Parti Kapatmanın Tarihi*. İstanbul: İmge Yayınları.
- Bal, İ. (2006). *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*. Ankara: USAK Yayınları.
- Bauman, Z. (2005). *Bireysellesmis Toplum*. (Çev.Y. Alagon) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayramoğlu, A. (2015). *The Process of Resolution From the Kobani Incidents to the June Elections*. London: Democratic Progress Institute.
- Becker, P., ve Raveloson, J.-A. (2008). *What is Democracy*. Hamburg: KMF-CNOE & NOVA STELLA.
- Belli, M. (1962). Sosyalizm Tartışmaları, *Yön Dergisi* (48), 2.
- Beitz, C. R. (1979). *Political Theory and International Relations*. New Jersey: Princeton University Press.
- Benedict, T. (2009). *Solving Ethnic Conflict through Self-Government*. (Çev. N. Ayaz) Bozen: Eurac Research.
- Beriş, H. E. (2009). Teoride ve Pratikte Demokrasi: Tarihsel ve Siyasal Gelişim. T. Erdem içinde, *Feodaliteden Küreselleşmeye* (s. 113-151). Ankara: Lotus Yayınları.
- Beşikçi, İ. (1986). *Türk Tarih Tezi ve Kürt Sorunu*. Stockholm: Denge Komal.
- Beşikçi, İ. (1998). *Hayali Kürdistan'ın Dirilişi*. İstanbul: Aram Yayınları.
- Bila, F. (2016). *İdeolojik Kodlarıyla Kağıt Üstündeki PKK*. İstanbul: Doğan Kitap.

- Bilgin, S. (1993). *Barzani'nin Son Yılları Kürdistan'da Çok Partili Sistem*. İstanbul: Berfin Yayınları.
- Bilim Aydınlanma Komitesi. (2009). *Kürt Sorununda Çözüm Doğru Demokratik Özerklik*. Köln: Weşanên Serxwebûn 146.
- Bois, T. (1966). *The Kurds*. (Çev. M. Welland) Beirut: Khayats Book & Publishing Company.
- Bookchin, M. (1986). *Post-Scarcity Anarchism*. Montreal: Black Rose Books.
- Bookchin, M. (1988). *Toward an Ecological Society*. Montreal: Black Rose Books.
- Bookchin, M. (1990a). *Remaking Society*. Montreal: South End Pr; F Second Printing.
- Bookchin, M. (1990b). The Meaning of Confederalism. *Green Perspectives*(20).
- Bookchin, M. (1996). *Urbanization Without Cities* . Montreal: Black Rose Books.
- Bookchin, M. (2006). *Social Ecology and Communalism*. Oakland: AK Press.
- Borum, R. (2011). Radicalization into Violent Extremism II: A Review of Conceptual Models and Empirical Research. *Journal of Strategic Security*, 4(4), 37-62.
- Botan, C. (2004). *21. Yüzyılın Mücadele Stratejisi Olarak Meşru Savunma Stratejisi*. İstanbul: Çetin Yayınları.
- Bourne, A. K. (2010). Political Parties and Terrorism: Why Ban Batasuna? *Public Opinion and Parties Annual Conference* (s. 1-23). Exeter: University of Exeter.
- Bozarslan, H. (2008). Türkiye'de Kürt Sol Hareketi. T. Bora, ve M. Gültekingil içinde, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce "Sol"* (Cilt 8, s. 1169-1236). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bölükbaşı, A. (2016). Demokratik Açılım ve Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi Arasında AK PArti Dönemi Kimlik Politikaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 454-465.
- Bruinessen, M. V. (1992). *Agha, Shaikh and State, The Social and Political Structures of Kurdistan*. London: Zed Books Ltd.
- Campbell, J. (1991). *The Power of Myth*. New York: Anchor.
- Cemal, H. (2010). *Kürtler* (19. Baskı b.). İstanbul: Doğan Kitap.
- Chaliand, G., ve Blin, A. (2016). From World War II to the Wars of National Liberation. G. Chaliand, ve A. Blin içinde, *The History of Terrorism* (s. 362-374). California : University of California Press.
- Chomsky, N. (2002). *Pirates and Emperors, Old and New* . London : Pluto Press .
- Civaoğlu, G. (2011, Aralık 23). KCK Nedir, Ne Değildir? *Milliyet Gazetesi*.
- Ciwanen Azad. (2017). *Gençlik Manifestosu*. Köln: Mezopotamien Verlag.

- Cohen, A. (1974). *Two Dimensional Man: An Essay on the Antropolog of Power and Symbolism in Complex Society*. LA: California University Press.
- Coomaraswamy, R. (1996). *Ideology and the Constitutions: Essays on Constitutional Jurisprudence*. Colombo: Colombo University Press.
- Crenshaw, M. (1988). Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches. D. Rapoport içinde, *Inside Terrorist Organizations* (s. 13-30). New York: Columbia Press.
- Cumhuriyet. (2015, Temmuz 22). 2 Polis Evlerinde Başlarından Vurularak Öldürüldü, Saldırıyı PKK Üstlendi. *Cumhuriyet Gazetesi*.
- Çakır, M. (2010). *Çatı Partisi Tartışmaları ile İlgili Yazılar*. İstanbul: CopyLeft.
- Çakır, R. (2009, Aralık 28). Kürt Sorunu Dinlemelerle Çözülemez. *Vatan Gazetesi*.
- Çakır, R. (2011). *12 Eylül'den 12 Haziran'a Siyasi Partiler Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)*. İstanbul: SETA Analiz.
- Çalışlar, O. (2009, Aralık 25). KCK Operasyonu ve PKK. *Radikal Gazetesi*.
- Çandar, C. (2009, Aralık 29). Sinn Fein IRA, PKK. *Radikal Gazetesi*.
- Çandar, C. (2012). *Mezopotamya Ekspresi Bir Tarih Yolculuğu*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çayan, M. (2015). *Bütün Yazılar*, İstanbul: Eriş Yayınları
- Çelik, D. (2015). *Demokratik Özerklik ve Öz Yönetim*. İstanbul: Do Yayınları.
- Çelik, M. A., ve Gülersoy, A. (2016). Kaos Ortamında (Çağında) Mekan-İnsan Etkileşimine Bütüncül Bir Bakış: Ekolojik Toplum Paradigması. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* (22), 163-183.
- Çevikbaş, R. (2008). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Yerel Özerklik ve İdari Vesayet. *Yerel Siyaset*, 3(32), 74-86.
- Çiçek, C., ve Coşkun, V. (2016). *Dolmabahçe'den Günümüze Çözüm Süreci: Başarısızlığı Anlamak ve Yeni Bir Yol Bulmak*. Ankara: Barış Vakfı Yayınları.
- Çiçek, N. (2008). *Puşi ve Sarık, İslam Kürt Sorununu Çözer mi?* İstanbul: Hayy Yayıncılık.
- Çınar, Y. (2012). *Tamil Sorunu: Tarihsdel Gelişim, Çatışma Süreci ve Çözüm*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2012.
- Çürükkaya, S. (2006). *Aponun Ayetleri, Beyrut Günlüğü*. İstanbul: Doz Yayınevi.
- Debray, R. (2017). *Revolution in the Revolution*. London: Verso.
- Deligöz, Ö. (2012). *KCK: Demokrasi Kılıfında Terör*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Demir, C. K. (2008). Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK. *Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(19), 57-88.

- Demirel, E. (2005). *PKK Ayaklanması*. İstanbul : IQ Yayınları.
- Demirel, E. (2007). *Terör*. İstanbul: IQ Yayınları.
- Doğanoğlu, M. (2016). Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) ve Siyasal Ayrışma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(3), 941-959.
- Dugard, J. (1974). International Terrorism: Problems of Definition. *International Affairs*, 50(1), 67-81.
- Duvaklı, M. (2010, Ocak 4). Terörden Devlete. *Aksiyon*.
- Dündar, S. (2009). *Kürtler ve Azınlık Tartışmaları*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Easton, D., ve Dennis, J. (1980). *Children in the Political System: Origins of Political Legitimacy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Engels, F. (2003). *Anti-Duhring*. İstanbul: Eriş Yayınları.
- Eren, V., Bulut , Y., ve Taniyıcı, Ş. (2012). Türkiye'de Siyasi Partilerin Yerel Özerkliğe Bakışı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 1-14.
- Ersanlı, B., ve Bayhan, H. (2012). Demokratik Özerklik: Statü Talebi ve Dmeokratikleşme Arzusu. B. Ersanlı, G. Özdoğan, ve N. Uçarlar içinde, *Türkiye Siyasetinde Kürtler* (s. 203-250). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ersanlı, B., ve Özdoğan, G. (2012). Kürtlerin Türkiye'de Yakın Dönem Siyasal Temsilîyet ve Katılım Mücadeleleri. B. Ersanlı, G. Özdoğan, ve N. Uçarlar içinde, *Türkiye Siyasetinde Kürtler* (s. 17-57). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Esperanza, M. (1992). *Terrorism in Peru*. New York: America Press Incorporation.
- Fidan, T. (2004). *Ortadoğu'da Bir Farklılık, Özgürlük Eğilimi (Anti Apoculuğun Eleştirisi)*. Belirtilmemiş: Sarya Baran Edebiyat Okulu Yayınları.
- Fırat, Ü. (1988). Devrimci Doğu Kültür Ocakları, *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi* (Cilt 7, s. 2118-2119). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Giap, V. (1979). *Halk Savaşının Askeri Sanatı*. İstanbul: Yöntem Yayınları.
- Gorrit, G. (1990). The War of the Philosopher King. *New Republic*, 202(25), 15-22.
- Gorriti, G. (1999). *The Shining Path, A History of the Millenarian War in Peru*. North Carolina: The University of North Carolina Press .
- Gökalp, S. (2013). *Demokratik Komünalizm*. Diyarbakır: Aram Yayınları.
- Gökçe, D. (2010, Kasım 2). 10 soruda KCK'yı tanıyalım. *Radikal Gazetesi*.
- Gözler, K. (2008). *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Graeber, D. (2002). The New Anarchists. *New Left Review*(13), 61-73.
- Grecher, D. (2013). The New Anarchists. R. Graham içinde, *Anarchism A Documentary History of Libertarian Ideas* (s. 1-11). Montreal: Black Rose Books.

- Güçlüer, D. E. (2011). *PKK'nın 1978-2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güdük, M. (2007). *Yerel Özerklik Açısından Belediyelerin Mali Yeterliliği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güler, N. (2010). *KCK Dosyası & Küresel Devlet Devletsiz Kürtler*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Güller, M. A. (2011). *Hükümet-PKK Görüşmeleri*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Güller, M. A. (2013). *Büyük Kürdistan, ABD'nin Neo-Osmanlı Projesi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Gürses, E. (1997). *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi, IRA-ETA-PKK*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Halk Hareketi Merkez Yönetimi. (2001). *I. Halk Hareketi Konferans Belgeleri*. Köln: Weşanen Serxwebun 110.
- Hassanpashaei, H., Khaje, A., ve Firuzi, M. (2016). Politicization of Kurdish Identity and Culture: A Scrutiny of Kurdish Issue in Turkey. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, 3(1), 523-539.
- Held, D. (2006). *Models of Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Hertoghe, A., ve Labrousse, A. (1991). *Peru'da Aydınlik Yol Deneyimi*. (Çev. R. Tura) Ankara: Belge Yayınları.
- Heywood, A. (2010). *Siyasi İdeolojiler*. Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2013). *Siyaset*. Ankara: Adres Yayınları.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism* (2nd Edition b.). New York: Columbia University Press.
- HPG. (2005). *HPG Genel Yönetmeliği*. Belirtilmemiş: HPG-BİM Yayınları.
- ICG. (2009). *Development Assistance and Conflict in Sri Lanka: Lessons From The Eastern Province Asia Report*. Brussels: International Crisis Group.
- Izady, M. R. (1992). *A Concise Handbook The Kurds*. New York: Taylor & Francis.
- İçişleri Bakanlığı. (2017). *PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayınları.
- İmset, İ. (1993). *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992)*. Ankara: Turkish Daily News Yayınları.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2004d, Kasım 10). *10 Kasım Tarihli Görüşme Notu*.
<https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2004.pdf> 25 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2005-2006). *Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 2005-2006 Görüşme Notları*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2005-2006.pdf> 22 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2007c). *Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 2007 Görüşme Notları*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2007.pdf> 4 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2009b, Ocak 9). *ABD Ergenekoncuları Çöpe Attı*. <http://emeginsesi.blogspot.com/2009/01/calan-abd-ergenekoncular-pe-att.html> 17 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2009d). *Görüşme Notları*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2009.pdf> 7 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notları. (2010-2011). *Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 2010-2011 Görüşme Notları*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2010-2011.pdf> 25 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (1999). *TC ve Dünya Kamuoyu'na! Sürece İlişkin Açıklamamdır.* <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-1999.pdf> 3 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2004a, Temmuz 28). *28 Temmuz 2004 Tarihili Görüşme Notu*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2004.pdf> 11 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2004b, Ağustos 12). *12 Ağustos Tarihli Görüşme Notu*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2004.pdf> 27 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2004c, Eylül 22). *22 Eylül 2004 Tarihli Avukat Görüşme Notu: Halklarımızı Kürt ve Türk Milliyetçiliğinin Tuzağına Düşürmeyeceğiz*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2004.pdf> 25 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2004e, Aralık 3). *3 Aralık Tarihli Görüşme Notu: Öcalan'dan Erdoğan'a çağrı: Barış için İki Cümle Yeterli*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2004.pdf> 2 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2005a, Nisan 27). *Görüşme Notları*. <https://birinsanbirkita.files.wordpress.com/2014/08/2006-2005-gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b11.pdf> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2005b, Ocak 5). *5 Ocak 2005 Tarihli Görüşme Notu*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2005-2006.pdf> 4 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2007a). *Bana Yönelik Siyasi Bir Tehdit, Bir Mesaj Var*. <https://rojbas1.files.wordpress.com/2011/10/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2007.pdf> 2 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2007b, Ocak 12). *Gereği Yapılmazsa PKK Devlet İlanına Katılır*. <https://halklarinbirligi.wordpress.com/2014/07/03/geregi-yapilmazsa-pkk-devlet-ilanina-katilir/> 11 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2008a). *Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 2008 Görüşme Notları*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2008.pdf> 26 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2008b, Mayıs 9). *Kürtler Filistin Gibi Direnişçi Bir Halk Olur*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2008.pdf> 4 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2009a). *Devletin Parçalanmasına Neden Olacaklar*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2009.pdf> 2 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2009c, Mayıs 27). *Sayın Başbakan, Bu Sorunu Çözebilirsiniz*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2009.pdf> 21 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Abdullah Öcalan-Avukat Görüşme Notu. (2010, Mart 5). *AKP Çözüm Önünde en Büyük Engeldir*. <https://birinsanbirkita.files.wordpress.com/2014/08/2010-2011-gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b11.pdf> 3 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Akbaş, A. A. (2007). Türkiye'de Barzanici Hareket (1965-2007). *21. Yüzyıl Dergisi*, 41-84. <http://21yuzyildergisi.com/assets/uploads/files/51.pdf> 2 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Akgül, M. (2009). *Demokratik Siyaset Akademisi*. <https://tr.scribd.com/doc/82787686/siyaset-akademisi> 15 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Anadolu Ajansı. (2015, Ağustos 25). *PKK'dan AK Parti'ye 10 Saldırı*. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/08/25/pkkdan-ak-partiye-10-saldiri> 21 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2012, Aralık 27). *Diyarbakır'da 'Roboski'yi unutturmayacağız' mesajı*. <https://anfturkce.net/guncel/diyarbakyr-da-roboski-yi-unutturmayacadyz-mesajy-12974> 28 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı..

- İnternet: ANFNews. (2013a, Temmuz 10). *KCK Sisteminde Değişikliğe Gidildi*. <https://anfturkce.net/guncel/kck-sisteminde-degisiklige-gidildi-22625> 15 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2013b, Kasım 6). *HPG 7. Konferansını Gerçekleştirdi*. <https://firatnews.com/guncel/hpg-7-konferansini-gerceklestirdi-28924> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2013c, Temmuz 12). *KCK ve KONGRA GEL'den 'Siyasi Tutum Belgesi'*. <https://anfapimobile1.news/guncel/kck-ve-kongra-gel-den-siyasi-tutum-belgesi-22724> 17 Temmuz 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2015, Aralık 2). *HDP ve DBP'den Sur için Eylem Çağrısı*. <https://anfturkce.net/guncel/hdp-ve-dbp-den-sur-icin-eylem-cagrisi-59371> 8 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2016, Ağustos 10). *KONGRA GEL 10. Genel Kurulu yapıldı*. <https://anfturkce.net/kurdistan/kongra-gel-10-genel-kurulu-yapildi-76050> 29 Temmuz 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ANFNews. (2017, Kasım 24). *Ciwanên Başûrê Kurdistanê ji bo Ocalan meşîyan. nde* <https://anfkurdi.com/kurdistan/ciwanen-basure-kurdistane-ji-bo-ocalan-mesiyan-89103> 5 Aralık 2017 tarihi adresinden alındı.
- İnternet: Ay, A. (2013, Temmuz 14). *Yeni KCK Yönetimi ve Çözüm Sürecine Etkisi*. <http://www.milatgazetesi.com/yeni-kck-yonetimi-ve-cozum-surecine-etkisi-makale,45099.html> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Badiki, A. (2007, Mart). *Abdullah Öcalan Görüşme Notları: Silahlar Kürt Kimliğinin Teminatıdır*. <https://sterkaciwana.files.wordpress.com/2012/04/gc3b6rc3bcc59fme-notlarc4b1-2007.pdf> 27 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Barros, C. P., Caporale, G., ve Gil-Alana, L. (2006, February). *ETA Terrorism: Police Action, Political Measures and the Influence of Violence on Economic Activity in the Basque Country*. http://www.brunel.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0011/84449/0603.pdf 24 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Bayramoğlu, A. (2015, Haziran 12). *HDP Nereye?* <https://www.yenisafak.com/yazarlar/alibayramoglu/hdp-nereye-2013371> 17 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Bayık, C. (2010, Şubat 11). *Parti Tarihi*. <https://tr.scribd.com/document/26709069/PKK-Tarihi-Cemil-Bayik> 21 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Bayık, C. (2012, Mayıs 3). *Bayık: Yaz Boyu Direniş Olacak*. <https://anfturkce.net/guncel/bayyk-yaz-boyu-direnith-olacak-1913> 27 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Bayık, C. (2015, Kasım 6). *Biz Olmasak HDP %5 Alamazdı*. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/biz-olmasak-hdp-5-alamazdi> 27 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Bianet. (2011). *Bağımsız Adayları Destekleyecek Partilerden Basın Toplantısı*. <https://m.bianet.org/biamag/siyaset/129086-bdp-nin-destekleyecegi-bagimsiz-lar-cuma-belli-olacak> 13 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Bila, F. (2010, Aralık 7). *Öcalan'ın Dört Ayaklı Paradigması*. <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/fikret-bila/ocalan-in-dort-ayakli-paradigmasi-1323501/> 23 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Bozyel, B. (2012, Temmuz 25). *PKK Kendisi için Savaşıyor*. nasname.com: <http://nasname.com/bayram-bozyel-pkk-kendisi-icin-savasiyor/> 29 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: CNNTürk. (2014, Mayıs 29). *PKK, Hüda-Par Yöneticisini Kaçırıldı*. [www.cnnturk.com: https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/pkk-huda-par-yoneticisini-kacirdi](https://www.cnnturk.com/haber/turkiye/pkk-huda-par-yoneticisini-kacirdi) 24 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Council of Europe. (1985, Ekim 15). *European Charter of Local Self-Government*. <https://rm.coe.int/168007a088> 23 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Coşkun, V. (2015, Kasım 1). *Seçmeni Rahatsız Eden HDP Değil, PKK'ydi*. <http://bianet.org/bianet/toplum/168859-doc-dr-coskun-kurt-secmeni-rahatsiz-eden-hdp-degil-pkk-ydi> 21 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: DBP. (2014). *Demokratik Bölgeler Partisi*. 21 Ekim 2017 tarihinde <http://www.dbp.org.tr/index/> adresinden alındı.
- İnternet: *Demokrasi için Birlik Hareketi*. (2009, Haziran 27-28). <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/115702-ezilenlerin-kendi-iktidarinin-yolunu-acmak-icin> 22 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Demokratik Bölgeler Partisi. (2014). *Demokratik Bölgeler Partisi Tüzüğü*. [www.dbp.org: http://www.dbp.org.tr/index/partidetay/demokratik-bolgeler-partisi-tuzugu-12476027/](http://www.dbp.org.tr/index/partidetay/demokratik-bolgeler-partisi-tuzugu-12476027/) 21 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Demokratik Toplum Kongresi. (2010, Aralık 20). *Demokratik Toplum Kongresi Bileşenlerince Hazırlanmış Olan, Demokratik Özerk Kürdistan Modelinin Taslak Sunumu*. http://bianet.org/files/doc_files/000/000/179/original/demokratiközerklik.htm 22 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Demokratik Toplum Kongresi. (2011). *Demokratik Toplum Kongresi Tüzüğü*. <https://tr.scribd.com/document/375453119/dem-top-kong> 5 Nisan 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Demirtaş, S. (2012, Ocak 19). *Bu Operasyonlar PKK'yı Güçlendirmiştir*. <http://www.internethaber.com/bu-operasyonlar-pkkyi-guclendirmistir-396246h.htm> 27 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Demirtaş, S. (2012, Kasım 14). *Demirtaş: İçerdeki Onbine Dışardaki Onbinler Destek Verecek*. <https://anfturkce.net/guncel/demirtath-ucerdeki-onbine-dythardaki-onbinler-destek-verecek-10986> 28 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: DHA. (2012, Nisan 20). *'KCK Osman Baydemir'i Ağlattı'*. http://arsiv.dha.com.tr/kck-osman-baydemiri-aglattı_301705.html 22 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı. (2009, Mayıs 25). *KCK İddianamesinin Tam Metni*. <https://tr.scribd.com/document/16223666/KCK-İddianamesi-nin-tam-metni> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Dumont, P. (2009). *Freemasonry in Turkey: a By-Product of Western Penetration*. <http://turcologie.ustrasbg.fr/dets/images/travaux/freemasonry%20in%20turkey.pdf> 12 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu. (2011, Mayıs 7). *Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu Seçim Beyannamesi 2011*. <https://bdpblog.wordpress.com/2011/05/07/emek-demokrasi-ve-ozgurluk-blogu-secim-beyannamesi-2011-bolum-1/> 12 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Emek Dünyası. (2008, Aralık 20). *Çatı partisi toplantısı yapıldı*. <http://www.emekdunyasi.net/ed/siyaset/1853-cati-partisi-toplantisi-yapildi> 27 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Emek Özgürlük Demokrasi Hareketi. (2011, Ağustos). *12 Haziran Seçimleri*. <https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj2hIT45JnaAhVl0aYKHYaeAfWQFggnMAA&url=https%3A%2F%2Fm.bianet.org%2Fsystem%2Fuploads%2F1%2Ffiles%2Fattachmen ts%2F000%2F000%2F245%2Foriginal%2Fblok-bilesenleri-basi> 3 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ETHA. (2015, Mart 1). *Rojava Demokratik Gençlik Birliği ilan edildi*. <http://www.etha.com.tr/Haber/2015/03/01/genclik/rojava-demokratik-genclik-birligi-ilan-edildi/> 3 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Fıratnews. (2010, Ekim 27). *Kürtler kendi mahkemelerini kuracak*. <http://www.firatnews.com/index.php?rupel=nuce&nuceID=35215> 13 Kasım 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Fıratnews Agency. (2008). *HPG Askeri Konsey Toplantısı Açıklamaları*. http://www.firatnewsagency.com.de/php.arsiva_2008_HPG_Askeri_Konsy_Toplan_tı 12 Aralık 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Fıratnews.com. (2013, Ağustos 18). *PKK 11. Kongresini Yaptı*. <http://www.firatnews.com/news/guncel/pkk-11-kongresini-yapti.htm> 17 Mart 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Gordon, U. (2007). *Anarchism and Political Theory: Contemporary Problems*. <http://theanarchistlibrary.org/library/uri-gordon-anarchism-and-political-theory-contemporary-problems.pdf> 23 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı

- İnternet: Güncel Yorum. (2011, Ekim 16). *Bütün Farklılıkları Kapsayan Bir Program*. http://guncelyorum-canadil.blogspot.com/2011_10_16_archive.html 19 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Halkların Demokratik Kongresi. (2011, Ekim 16). *Temel Metinler*. <http://www.halklarindemokratikkongresi.net/temelmetinler/49> 23 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Hayden, N. K. (2013, Ağustos 16). *Innovation and Learning in Terrorist Organizations: Towards Adaptive Capacity and Resiliency*. <https://www.systemdynamics.org/assets/conferences/2013/proceed/papers/P1407.pdf> 3 Ocak 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: HDK. (2017, Aralık 27). <http://www.halklarindemokratikkongresi.net> 27 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: HPG. (2005). *HPG Yönetmeliği*. <https://rojbas2.files.wordpress.com/2012/06/hpg-genel-yonetmeliği.pdf> 7 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: HPG Komuta Konseyi. (2013, Kasım 6). *Yeniden Yapılanma ve Başarı Konferansı Halkımıza ve Gerilla Güçlerimize Kutlu Olsun*. <http://www.hezenparastin.com/tr/index.php/anakarargah-alamalarinmenu-300/2875-yeniden-yapilanma-ve-baar-konferans-halkmza-ve-gerilla-gueclerimize-kutlu-olsun> 11 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Hür, A. (2008, Ekim 10). *Osmanlı'dan Bugüne Kürtler ve Devler Kürt Milliyetçiliğinin "Geç" Doğumu*. <http://file.setav.org/Files/Pdf/osmanlidan-bugune-kurtler-ve-devlet-ayse-hur- taraf.pdf> 12 Eylül 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Hürriyet. (2002, Şubat 26). *Çakmakoglu: PKK'nın Siyasallaşması Tasvip Edilemez*. <http://www.hurriyet.com.tr/amp/gundem/cakmakoglu-pkknin-siyasallasmasi-tasvip-edilemez-38353929> 28 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Hürriyet Gazetesi. (2012, Kasım 17). *Öcalan: Açlık Grevleri Bitirilsin*. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalan-aclik-grevleri-bitirilsin-21952885> 4 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: İLKHA. (2016, Ağustos 13). *PKK Beytüşşebap'ta AK Parti Yöneticisini Öldürdü*. <http://www.ilkha.com/haber/40439/pkk-beytussebapta-ak-parti-yoneticisini-oldurdu> 22 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kamer, H. (2018, Şubat 11). *Çözüm süreci, Dokunulmazlık Krizi, Tutuklamalar; HEP'ten HDP'ye 28 yılda yaşananlar*. <http://t24.com.tr/haber/cozum-sureci-dokunulmazlik-krizi-tutuklamalar-hepten-hdp-ye-28-yilda-yasananlar,557331> 13 Mart 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kandil, S. Ş. (2010, Şubat 16). *Bir Uygarlık Hastalığı Milliyetçilik*. <https://tr.scribd.com/document/26912443/Milliyetcilik-Bir-Uygarlik-Hastaligi-Sinan-Sahin-KANDİL> 26 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kapmaz, C. (2016, Mayıs 3). *PKK'nin Doğası, KCK'nin Merkezi*. <http://www.serbestiyet.com/yazarlar/cengiz-kapmaz/pkknin-dogasi-kcknin-merkezi-684094> 23 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Karayılan, M. (2012, Aralık 19). *Roboski Kürt Halkı için Onur Meselesidir*. <https://anfturkce.net/guncel/roboski-kurt-halky-icin-onur-meselesidir-12537> 28 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kaya, A. (2014, Ağustos 7). *MHP'li Atilla Kaya: PKK Yargılama Yapıyor !* <http://www.haberfedai.com/haber/18691/mhpli-atilla-kaya-pkk-yargilama-yapiyor> 23 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kayaoğlu, M. (2014). *HDK'nin Misyonu ve Yolu*. Teori ve Politika: <http://www.teorivepolitika.net/index.php/arsiv/item/515-hdk-konusmasi> 23 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KCK Hukuk Komitesi. (2012, Mayıs 2). *Yeni Anayasa için Demokratik Anlayış ve Çözüm Belgesi-1*. <https://www.lekolin.org/haber-2608-Yeni-Anayasa-Icin-Demokratik-Anlayis-ve-Cozum-Belgesi-1.html> 21 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KCK Sözleşmesi. (2007, Mayıs 25). *Koma Ciwaken Kürdistan Sözleşmesi*. <http://www.ygk-info.com/Onderlik/sozlesme/index.html> 21 Eylül 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KCK Sözleşmesi. (2009, Mart 10). *KCK İddianamesi*. Diyarbakır: Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı. <https://tr.scribd.com/document/28135604/KCK-Sozlesmesi> 19 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KCK Toplumsal Adalet Bildirgesi. (2007). www.scribd.com/kck_toplumsal_adalet_bildirgesi?pdf. 13 Mart 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KCK Yürütme Konseyi. (2013, Temmuz 14). *KCK'nin Tüm Kadro ve Çalışanlarına!* Yayın Yeri Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi.
- İnternet: KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı. (2011, Temmuz 19). *KCK, Demokratik Özerklik Bildirgesi Yayınladı*. <http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/kck-demokratik-ozerklik-bildirgesi-yayinladi-haberi-44658> 28 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kılıç, A. Ş. (2017, Ocak 5). *FETÖ: Üzüm Salkımı Örgüt Modeli*. <http://www.hakikatperver.com/feto-uzum-salkimi-orgut-modeli-783yy.htm> 13 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KJB-Tevgera Jinen Azad. (2015). *KJA Genelgesi*. <http://www.tevgerajinenazad.com/kja-genelgesi-kongreya-jinen-azad-genelgesi/> 11 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KODAR. (2017). <https://www.kodar.info/english> 13 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kolektifblog. (2016). *Dr. Şivan*. <https://kolektifblog.files.wordpress.com/2016/11/dr-sivan-ic-sayfalar.pdf> 13 Ocak 2018 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Koma Komalen Kurdistan. (2005, Mayıs 8). *Koma Komalen Kurdistan Sözleşmesi -1-*. <https://tr.scribd.com/doc/92825540/KKK-Sozlesmesi> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Komalen Jinen Kurdistan. (2013). *Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi, KJB-Yüce Kadınlar Topluluğu Özünde Evrensel Bir Kadın Mücadelesidir*. kjk-online: <http://www.kjk-online.org/hakkimizda/?lang=tr> 3 Nisan 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KONGRA-GEL İç Tüzüğü. (2007). *Yürütme Konseyi Başkanlığı*. www.scribd.com/yurutme_konseyi-ictuzuk.pdf 13 Mart 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: KONGRA-GEL News Bulletin. (2004, Temmuz 29). *Olağanüstü Kongra Gel Genel Kurul Çizgisini Doğru Kavrayalım Atılımcı Bir Ruhla Pratiğe Geçirelim*. <https://www.scribd.com/doc/91774234/KONGRA-GEL2004> 22 Nisan 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kongreya Civaka Demokratik. (2011). *Demokratik Toplum Kongresi Tüzüğü*. <http://www.kcd-dtk.org/english-2/> 14 Kasım 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Köse, F. (2011, Ekim 9). *DTK Legal mi?* http://www.medyatizma.com/14/dtk_legal_mi.html 21 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Kurt, A. (2014, Kasım 13). *Kürt Sorununda Çözüm Süreci: AK Parti Hükümeti ve PKK'nın Adımları*. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği: <https://tr.boell.org/tr/2014/11/13/kurt-sorununda-cozum-sureci-ak-parti-hukumeti-ve-pkknin-adimlari> 4 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Küçükaydın, D. (2015, Eylül 1). *Duran Kalkan'ın HDP Eleştirileri Üzerine*. <https://demirden-kapilar.blogspot.com.tr/2015/09/duran-kalkann-hdp-elestirileri-uzerine.html> 27 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Lekolin. (2013, Mayıs 20). *Kürdistan Öğrenciler Konfederasyonu Kuruldu* <http://www.lekolin.org/haber-3542-Kurdistan-Ogrenciler-Konfederasyonu-Kuruldu.html> . 4 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Lekolin. (2016, Haziran 29). *Öcalan: İslam'ın Siyasileşmeyen Bir Kurumsallaşması Olmalı*. <http://www.lekolin.org/haber-4785-ocalan-islamini-siyasilesmeyen-bir-kurumlasmasi-olmalı.html> 23 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Manoharan, N. (2008, Ekim 16). *Eelam War IV: Military Strategies of the LTTE*. http://www.ipcs.org/article_details.php?articleNo=2707 2 Ocak 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Marksist Tutum. (2011, Ekim 21). *Halkların Demokratik Kongresi Kuruldu*. http://marksist.net/marksist_tutum/halklarin_demokratik_kongresi_kuruldu.htm_0 4 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Milliyet. (2011, Ekim 9). *KCK Komiseri Tokat Atıyor*. <http://www.milliyet.com.tr/kck-komiseri-tokat-atiyor-siyaset-1448525/> 12 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: NTVGüncel. (2000, Aralık 11). *PKK'nın siyasallaşması endişesi*. <http://arsiv.ntv.com.tr/news/50133.asp> 27 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Öcalan, A. (2010, Ağustos 18). *Öcalan Demokratik Özerkliğin Esaslarını Açıkladı*. <https://rojbas.wordpress.com/category/abdullah-ocalan/page/4/> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Öcalan, O. (2012, Kasım 23). *Osman Öcalan, Örgütten Neden Ayrıldığını Anlattı*. TimeTurk: <https://www.timeturk.com/tr/2012/11/23/osman-ocalan-ben-oglumuda-gondermem.html> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Özdağ, Ü. (2011, Mayıs 3). *Bin Ladin'in öldürülmesi terörü bitirir mi, daha da mı artırır?* de <http://www.haberturk.com/yazarlar/gulin-yildirimkaya/626756-bin-ladinin-oldurulmesi-teroru-bitirir-mi-daha-da-mi-artirir> 3 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Özgül, F. (2010, Aralık 10). *'KCK' aslında bir 'DEVLET'miş*. <http://www.radikal.com.tr/turkiye/kck-aslinda-bir-devletmis-1032120/> 25 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Özkan, T. (2013, Eylül 7). *PKK niçin çekilemiyor?* <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/perspektif/ozhan/2013/09/07/pkk-nicin-cekilemiyor> 22 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Öztürk, Y. (2012, Kasım 10). *HDK nasıl HDP oldu?* <http://www.soldefter.com/2012/11/10/hdk-nasil-hdp-oldu/> 6 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: PAJK-Kürdistan Kadın özgürlük Partisi. (2012, Aralık). *PAJK*. <http://www.pajk-online.com/tr/pajk/106-program-tuezuek> 11 Aralık 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Pirtukekurdi. (2018). *Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Eğitim Seti*. <http://www.pirtukakurdi.com/Abdullah-Ocalan/abdullah-ocalan-sosyal-bilimler-akademisi-egitim-seti> 12 Mart 2018 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: PKK Merkez Komite. (2008). *PKK 10. Kongre Belgeleri*. <https://rojbas1.files.wordpress.com/2011/10/pkk-10-kongre-belgeleri.pdf> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Rojeva Kurdistan. (2011, Mayıs 23). *KONGRA-GEL 8. Genel Kurulu'nu yaptı*. <http://rojevakurdistan.org/kuerdistan/1969-kongra-gel-8-genel-kurulunu-yapt-> 22 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: ROJnews. (2016, Şubat 16). *KCR û YJC'ê ji bo azadiya Ocalan destpêkirina pêngavekê ragihand*. <http://www.rojnews.org/ku/haber/9244/kcr-yjc-ji-bo-azadiya-ocalan-destpêkirina-pngavek-ragihand.html> 5 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Sandıklı, A. (2011, Ekim 7). *Terör Örgütünün KCK Yapılanması ve Devletleşme Hedefi*. <http://www.bilgesam.org/incele/1214/-teror-orgutunun-kck-yapilanmasi-ve-devletlesme-hedefi/#.Wr3qtTisaiM> 22 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Scribd. (2018, Şubat 28). *Radicalisation*. https://tr.scribd.com/search?content_type=books&page=1&query=Radicalisation 28 Şubat 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Scribd. (2009). *Demokratik Konfederal Sistemde Meclisler*. www.scribd.com/phpkonfederalmeclisler.pdf 19 Aralık 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Sencar, Ö. (2015, Ekim 21). *PKK HDP'yi hazmedemiyor*. <https://www.timeturk.com/sencar-pkk-hdp-yi-hazmedemiyor/haber-77884> 21 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Sosyalist Gazete. (2009). *Çatı Partisi Girişimi çalışmalarına hız verdi*. <https://www.sosyalistforum3.net/showthread.php?t=27188> 22 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı
- İnternet: Sürek, K. T. (2008, Aralık). *Demokratik Birlik Hareketi ya da “Çatı Partisi” ve Gelişmeler*. <https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/14-sayi-202/131-demokratik-birlik-hareketi-ya-da-cat-partisi-ve-gelimeler-3> 3 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: T24. (2011, Ağustos 13). *'DTK diye bir kuruluş veya dernek yok'*. <http://t24.com.tr/haber/dtk-diye-bir-kurulus-veya-dernek-yok,162094> 13 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: T24. (2011, Ekim 8). *Osman Baydemir, KCK sorgusundan mı çıkıyordu?* <http://t24.com.tr/haber/osman-baydemir-kck-sorgusundan-mi-cikiyordu,173699> 12 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: TBMM İç Tüzüğü. (1973, Mart 5). 23 <https://www.tbmm.gov.tr/ictuzuk/ictuzuk.pdf> 10 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: TEV-DEM. (2011, Temmuz 10). *Kurdistan Democratic Society Movement*. http://tev-dem.com/ar/?option=com_content&view=article&id=3755%3A2012-08-25-22-30-30&catid=37%3A2011-07-10-19-18-55&Itemid=58 18 Kasım 2016 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Timeturk. (2008, Eylül 16). *PKK AK Parti'li yetkiliyi kaçırdı*. <https://www.timeturk.com/tr/2008/09/16/pkk-ak-parti-li-yetkiliyi-kacirdi.html> 23 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: TMK. (1991, Nisan 12). *Terörle Mücadele Kanunu*. [www.mevzuat.gov.tr: http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf](http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf) 12 Ocak 2018 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: TurkNews. (2015, Mayıs 20). *PKK'dan seçmene büyük tehdit!* <http://turknews.ca/pkkdan-secmene-buyuk-tehdit> 23 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: TURKSAM. (2011, Mart 18). *Nevruz ve PKK'nın Eylemliliği*. www.turksam.org: http://www.turksam.org/tr/makale-detay/655-nevruz-ve-pkk-nin-eylemliligi 27 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.

- İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, Aralık 7). www.tbmm.gov.tr:https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf 21 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Varto, H. (2011). *KCK Hukuk Komitesi'nden Parlementoda 'Çifte Temsil' Önerisi*. <https://guncelgercek.wordpress.com/2012/05/23/kck-hukuk-komitesinden-parlementoda-cifte-temsil-onerisi/> 27 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Wolman, H., McManmon, R., Bell, M., ve Brunori, D. (2008). *Comparing Local Government Autonomy Across States*. https://gwipp.gwu.edu/files/downloads/Working_Paper_035_GovernmentAutonomy.pdf 24 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yargıtay. (2017). *Faaliyette Olan Siyasi Partiler*. <https://www.yargitaycb.gov.tr/sayfa/faaliyette-olan-siyasi-partiler/documents/SPartiler05072017.pdf> 28 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yargıtay 9. Ceza Dairesi. (2011, Aralık 28). *Esas No: 2011/10371, Karar No: 2011/30790*. Yargıtay Başkanlığı Elektronik Hizmetler: https://vatandasilam.yargitay.gov.tr/proxyYargitay/jsp/yargitay_jsp/yargitayDosyaSorgulam.html 13 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yargıtay 9. Ceza Dairesi. (2014, Aralık 20). *Yargıtay 9. ceza dairesi e:2014/5275, k:2014/11592*. Hukuk Medeniyeti: <http://www.hukukmedeniyeti.org/karar/857451/yargitay-9-ceza-dairesi-e-2014-5275-k-2014-11592/> 4 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yeğen, M. (2011a, Ağustos). *Demokratik Özerklik Üzerine*. http://www.hyd.org.tr/attachments/article/126/demokratik_ozerklik_-_agustos_2011.pdf 16 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yeni Özgür Politika. (2013, Kasım 7). *HPG yeniden yapılıyor*. <http://www.yeniozgurpolitika.com/index.php?rupel=nuce&id=25590> 13 Aralık 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yeni Şafak. (2017, Temmuz 2). *PKK kallesliği*. <https://www.yenisafak.com/gundem/pkk-kallesligi-2742295> 7 Kasım 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Yüksekova Haber. (2011, Haziran 1). *Van'da 'seçim' çalışmaları*. <http://www.yuksekovahaber.com.tr/haber/vanda-secim-calismalari-52491.htm> 12 Ekim 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İnternet: Zervan, Z. (2011, Mayıs 24). *KCK Adalet Divanı: Kürtler mahkemelere gitmesin*. <http://www.firatnews.com/index.php?rupel=nuce&nuceID=51405> 12 Ocak 2017 tarihinde adresinden alındı.
- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 2012/159 (İstanbul CMK 250 ile Yekili Mahkeme 2012).
- Jwaideh, W. (2012). *Kürt Milliyetçiliğinin Tarihi, Kökenleri ve Gelişimi*. (Çev. İ. Çekem, ve A. Duman,) İstanbul: İletişim Yayınları.

- KADEK. (2002). *Apocu Dönüşüm Bildirgesi ve KADEK 1. Kongre Kararları*. Köln: Weşanen Serxwebun 120.
- KADEK. (2003). *KADEK Genişletilmiş Yönetim Kurulu Toplantısı Tartışmaları*. Belirtilmemiş: Azadi Matbaası.
- Kalem, A. (2011). *PKK Terör Örgütünün ETA ve IRA Terör Örgütleri ile Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalkan, D. (1996). *Parti Tarihi*. Kuzey Irak: Weşanen Serxwebun,.
- Kalkan, D. (2006). *Kürdistan'da Demokratik Siyasetin Rolü Üzerine*. Kandil: HPG Yayınları.
- Kalkan, D. (2008). *HPG'de Netleşme ve Kararlaşma*. Mahsum KOrkmaz Akademisi: HPG-BİM Yayınları.
- Kalkan, D. (2009). *PKK Tarihjinin 30. Yıl Dersleri*. Haki Karer Eğitim Kampı-K.Irak: HPG-BİM Yayınları.
- Kalkan, D. (2011a). Kürt Halkı Son Sözünü Söyledi: Çözümün tek yolu Demokratik Özerklidir. *Serxwebun*(354), 2-10.
- Kalkan, D. (2011c). *Dördüncü Stratejik Dönem ve Halk Savaşı Stratejisi*. Belirtilmemiş: HPG-BİM Yayınları.
- Kalkan, D. (2012). *Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı*. Kandil: Roz Yayınları.
- Kant, I. (1989). *Pratik Aklın Eleştirisi*. (Çev. İ. Z. Eyüboğlu,) İstanbul: Say Yayınları.
- Kapmaz, C. (2011). *Öcalan'ın İmralı Günleri*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Karaman, İ. (2016). *Demokratik Konfederalizm*. İstanbul: Sitav Yayınları.
- Karasu, M. (2009). *Radikal Demokrasi*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: Bilim ve Aydınlanma Yayınları.
- Karataş, Y. (2011). *Demokratik Barışçı Çözüm ve Kürt Sorunu*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın,.
- Karayılan, M. (2010, Mart 27). Murat Karayılan Açıklamaları. *Atılım Gazetesi*.
- Karayılan, M. (2011). *Bir Savaşın Anatomisi, Kürdistan'da Askeri Çizgi*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Kavak, Ş. (2012). Kürt Siyasetinin 2000'li Yılları: "Türkiyelileşme" ve Demokratik Toplum Partisi. B. Ersanlı, G. Özdoğan, ve N. Uçarlar içinde, *Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş, Hak Arayışı, Katılım* (s. 151-203). İstanbul: İletişim Yayınları.
- KCDK-E. (2011). *Avrupa Kürt Halk Meclisleri Tüzüğü*. Köln: Mezopotamya Yayınları.
- KDGM. (2017). *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları.

- Keyman, F. (1999). *Türkiye'de Radikal Demokrasi: Modern Zamanlarda Siyaset ve Demokratik Yönetim*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kirişçi, K., ve Winrow, G. (1997). *Kürt Sorunu Kökeni ve Gelişimi*. (Çev. A. Fethi) İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kirk, R. (1991). Crossing A River of Blood, Shining Path is Gaining in Peru. *The Nation*, 252 (16).
- Kışlalı, M. A. (1996). *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*. İstanbul: Ümit Yayıncılık.
- KJB. (2005). *1. Kadın Özgürlük Kurultay Tartışmaları, Önderlik Çizgisinde Kadının Birliği Özgürlüğümüzün Teminatıdır*. Behdinan: Özgür Kadın Akademisi Yayınları.
- KJB. (2011). *Yeni Bir Oluşum KJB*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: Pirtukxane.
- KKK Sözleşmesi. (2005). *KKK Sözleşmesi*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Komite, M. (2000). *Dönüşüm Süreci ve Görevlerimiz, PKK 7. Olağanüstü Kongresi'ne Sunulan MK Raporu*. Köln: Weşanen Serxwebun 101.
- Komite, P. M. (1981). *Birinci Konferansa Sunulan Politik Rapor*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Komitesi, B. A. (2009). *Kürt Sorununda Çözüme Doğru Demokratik Özerklik*. Köln: Weşanên Serxwebûn: 146.
- Komitesi, P. M. (1978). *PKK Kuruluş Kongresi Sonuçları*. Belirtilmemiş: Bilim Aydınlanma Yayınları.
- Komünar. (2006). 2005 Yılında Her Alanda Büyük Gelişmeler Yaratan Hareketimiz 2006 Yılına Kazanmayı da Bilecektir! *Komünar*(2), 14-23.
- Komünar. (2007-21). 15 Ağustos Atılımı Ulusal Diriliş Devrimini Başaran Bir Adımdır. *Komünar* (21), 20-41.
- Komünar. (2007-22). PKK'de Yaşanmış Sosyalizmin Ruhu ve Özüdür. *Komünar* (22), 43-59.
- KONGRA-GEL Başkanlık Divanı. (2006). *IV. Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi*. Belirtilmemiş: KONGRA-GEL Yayınları.
- KONGRA-GEL. (2003a). *KONGRA-GEL Program Tüzük ve Kararları*. Köln: Weşanen Serxwebun 132.
- KONGRA-GEL. (2003b). *KONGRA-GEL Belgeleri*. Belirtilmemiş: Mazlum Doğan Kadro Okulu Yayınları.
- KONGRA-GEL. (2008). *KONGRA-GEL 6. Genel Kurul Toplantısı-Demokratik Toplum Sözleşmesi*. Belirtilmemiş: KONGRA-GEL Yayınları.
- KONGRA-GEL Başkanlık Divanı. (2011). *Tüm KCK Kadro ve Çalışanlarına*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: KONGRA-GEL Yayınları.

- KONGRA-GEL Yürütme Konseyi. (2004). 2. Genel Kurul Toplantısı Sonrası Genişletilmiş Yönetim Kurulu Toplantısı Belgeleri. Yayın Yeri Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi.
- Kotan, M. (1975). *Devrimci Doğu Kültür Ocakları Dosyası*. İstanbul: Komal Yayınları.
- Kotan, M. (1979). *Yenilginin İzdüşümleri*. İstanbul: Yunan Kürt Dostluk Derneği Yayınları.
- Kozaklı, S. T. (2008). Mahir Çayan'ın Siyasi Düşüncesi. T. Bora, ve M. Gültengil içinde, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Sol* (s. 500-506). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Köylü, M. (2012). *Son Kürt İsyanı KCK*. İzmir: İleri Kitapevi.
- Kuhn, T. S. (2012). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: The University of Chicago Press Ltd.
- Kundnani, A. (2012). Radicalisation: The Journey of a Concept. *Race & Class*, 54(2), 3-25.
- Kurubaş, E. (1997). *Başlangıcından 1960'a Değın Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Kutlay, N. (1994). *49'lar Dosyası*. İstanbul: Fiat Yayınları.
- Kutschera, C. (2013). *Kürt Ulusal Hareketi*. İstanbul: Avesta Yayınları.
- Küçükaydın, D. (2012). *Çatı Partisi Tartışmalarında Program Konusunda Yazılar Derlemesi*. İstanbul: Koxüz.
- Küçükaydın, D. (2013). *Öcalan ve PKK Üzerine (1992-2013)*. Belirtilmemiş: Köxüz Yayınları.
- Kürkçü, E. (1988). 1960 – 70 Arasında Kürt Hareketi. E. Kürkçü içinde, *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi* (Cilt 7, s. 2110). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Laclau, E., ve Mouffe, C. (2017). *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*. (Çev. A. Karam) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Laquer, W. (1987). *The Age of Terrorism* (2nd Edition b.). Boston: Little ve Brown.
- Lenin, V. İ. (1998). *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı* (6. Baskı b.). (Çev. M. Erdost) İstanbul: Sol Yayınları.
- Lijphart, A. (1984). *Democracies; Patterns of Majoritarian & Consensus Government in Twentyone Countries*. New Haven: Yale University Press.
- Loganathan, K. (1996). *Sri Lanka, Lost Opportunities-Past Attempts at Resolving Ethnic Conflict*. Colombo: University of Colombo Press.
- Marcus, A. (2007). *Blood and Belief: The PKK and the Kurdish Fight*. New York: New York University Press Books.
- Mardin, Ş. (2015). *Türkiye'de Din ve Toplumsal Değişme Bediüzzaman Said Nursi Olayı*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Maringhella, C. (2011). *Minimanual of the Urban Guerilla*. London: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- McCauley, C., ve Moskalenko, S. (2008). Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism. *Terrurisl nci Politico/ Violence*, 20, 415-433.
- McDowall, D. (2005). *A MOfren History of the Kurds*. London: I.B. Tauris & Co Ltd.
- McGormic, G. H. (1992). *From the Sierra to the Cities: The Urban Campaign of the Shining Path*. New York: Rand Corporation.
- Minorsky, V., Bois, T., ve MacKenzie, D. (2004). *Kürtler ve Kürdistan*. (Çev: K. Fıratlı) İstanbul: Doz Yayınları.
- Miroğlu, O. (2012). *Silahları Gömmek*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Mısır, M. B. (2011). *Kapitalizm, Devletler ve Egemenlik: Egemenlik Kuramının Tarihsel Maddeci Bir Eleştirisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mouffe, C. (1992). *Dimension of radical Democracy*. London: Verso Publishing.
- Mouffe, C. (2000). *The Democratic Paradox*. London: Verso Publishing.
- Mumcu, U. (2010). *Kürt Dosyası*. Ankara: UM:AG Yayınları.
- Mushtaq, S. (2012). Identity Conflict in Sri Lanka: A Case of Tamil Tigers. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(15), 202-210.
- Mutlu, A. (2011). Demokratik Özerklik'in İdeolojisi Üzerine. *Demokrasi Platformu* (27), 93-120.
- Müderrişoğlu, O. (2015, Temmuz 30). Öcalan, Demirtaş için uluslararası proje dedi. *Sabah Gazetesi*.
- Nye, H. S., ve Welch, D. (2015). *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Oğur, Y. (2011, Ekim 6). KCK Nedir, Neden Kuruldu? *Taraf Gazetesi*.
- Ok, S. (1995). *Parti Tarihi*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Okumuş, F. (2015). *PKK/KCK Terör Örgütünün Algı Yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ova, N. (2013). Türkiye'de Köşe Yazılarında Açlık Grevi Tartışmaları. *Mülkiye Dergisi*, 37(3), 101-140. www.asosindex.com. adresinden alınmıştır
- Öcalan, A. (1983). *Kürdistan'da Kişilik Sorunu, Parti Yaşamı ve Devrimci Militanın Özellikleri*. Beyrut: Weşanen Serxwebun.
- Öcalan, A. (1984). *Kürdistan'da Zorun Rolü, Ulusal Kurtuluş Savaşı/Ulusal Kurtuluş Siyaseti*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Öcalan, A. (1986). *Seçme Yazılar-I*. Köln: Weşanen Serxwebun 34.

- Öcalan, A. (1990). *PKK IV. Kongresine sunulan Politik Rapor*. Köln: Weşanen Serxwebun 52.
- Öcalan, A. (1991a). *Din Sorununa Devrimci Yaklaşım*. İstanbul: Melsa Yayınları.
- Öcalan, A. (1991b). *Kürdistan'da Gerilla Gerçekliği Hareket ve Çalışma Kılavuzu*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Öcalan, A. (1992). *Türkiye Grubuyla Söyleşiler II*. Belirtilmemiş: Weşanen Serxwebun.
- Öcalan, A. (1993a). *Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)*. Köln: Weşanen Serxwebun: 24.
- Öcalan, A. (1993b). *Kürdistan'da İşbirlikçilik-İhanet ve Devrimci Direniş*. İstanbul: Zağros Yayınları.
- Öcalan, A. (1993c). *PKK'ye Dayatılan Tasfiyecilik ve Tasfiyeciliğin Tasfiyesi*. Köln: Weşanen Serxwebun 60.
- Öcalan, A. (1994a). *19. Yüzyıldan Günümüze Kürdistan Gerçeği ve PKK Hareketi*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları: 63.
- Öcalan, A. (1994b). *PKK Zindan Direniş Konferansı Konuşmaları*. Köln: Weşanen Serxwebun.
- Öcalan, A. (1994c). *Bir Muhatap Arıyorum*. Köln: Weşanen Serxwebun 66.
- Öcalan, A. (1994d). *Ordu ve Savas Gerçekliğine Dogru Yaklaşmayan Anlayışları Yerle Bir Edelim*. Köln: Weşanen Serxwebun.
- Öcalan, A. (1996a). *Nasıl Yaşamalı-II*. Köln: Weşanen Serxwebun 81.
- Öcalan, A. (1996b). *Seçme Röportajlar II*. Belirtilmemiş: Bilim Aydınlanma Yayınları.
- Öcalan, A. (1996c). *Devrimin Dili ve Eylemi*. Köln: Weşanen Serxwebun 82.
- Öcalan, A. (1998). *İlk Konuşmalar*. Köln: Weşanen Serxwebun 91.
- Öcalan, A. (2000a). *Gerçeğin Dili ve Eylemi*. İstanbul: Aram Yayınları.
- Öcalan, A. (2000b). *PKK Olağanüstü VII. Kongresine Sunulan Politik Rapor*. İstanbul: Mem Yayınları.
- Öcalan, A. (2000c). *Barışa Doğru 1, Roma Konuşmaları*. İstanbul: Aram Yayınları.
- Öcalan, A. (2001a). *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa*. Köln: MezopotamYen Verlag und Vertrieb GmbH.
- Öcalan, A. (2001b). *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa II*. Köln: Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, A. (2002). *Çeteciliğe Karşı Mücadele*. İstanbul: Mem Basın ve Yayın.
- Öcalan, A. (2003). *Sanat Edebiyat ve Kürt Aydınlanması*. İstanbul: Çetin Yayınları.
- Öcalan, A. (2004). *Bir Halkı Savunmak*. İstanbul: Çetin Yayınları.

- Öcalan, A. (2005). *Bariş Umudu İmralı Notları-1*. Belirtilmemiş: PKK Parti Okulu Yayınları.
- Öcalan, A. (2006a). *Toplumsal Cinsiyetçiliğin Özgürleştirilmesi*. Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi.
- Öcalan, A. (2006b). *Meşru Savunma Üzerine*. Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2006c). *Sosyal Devrim ve Yeni Yaşam-II*. Belirtilmemiş: HPG Yayınları.
- Öcalan, A. (2007). *İdeolojik Kimlik (Savunmalardan Derleme)*. Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2008). PKK 10. Kongresine Sunulan Politik Rapor. P. M. Kurulu içinde, *PKK 10. Kongre Belgeleri* (s. 3-54). Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Öcalan, A. (2011). *Türkiye'de Demokratikleşme Sorunları Kürdistan'da Çözüm Modelleri (Yol Haritası)*. Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2012). *Demokratik Komünal Ekonomi*. Behdinan: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi.
- Öcalan, A. (2013a). *Demokratik Uygarlık Manifestosu*. Kandil: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2013b). *Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kısacasında Kürtleri Savunmak 5. Kitap*. Köln: Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, A. (2013c). *Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa Hamlesi Nasıl Anlaşılmalı?* Behdinan: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2013d). *Kapitalist Uygarlık-Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı-II. Kitap*. İstanbul: Azadi Matbaası.
- Öcalan, A. (2015a). *Democratic Confederalism*. Honolulu: Transmedia Publishing.
- Öcalan, A. (2015b). *Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa (İmralı Notları)*. Köln: Weşanen Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, A. (2016). *Ekonomi Üzerine*. Behdinan: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Öcalan, A. (2017). *Kurdistan Woman's Revolution and Democratic Confederalism*. London: Pluto Press.
- Özcan, M. (2012). *Terörün Matruşkası KCK*. Ankara: Hayat Yayınları.
- Özcan, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Ankara: ASAM Yayınları.
- Özçer, A. (1999). *Euskal Herria : İspanya Siyasi Tarihinde Bask milliyetçiliği*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.

- Palabıyık, A. (2014). *Barış ve Demokrasi Partisi (Devletsiz Uluslaşmanın İnşa Sürecindeki Etkisi)*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Parti Önderliği. (2005a). *PKK'nin Yeniden İnşa Kongresi, Politik Rapor*. Belirtilmemiş: Bilim Sanat Komitesi Yayınları.
- Parti Önderliği. (2005b). *PKK'yi Yeniden İnşa Kongresi Kararları*. Belirtilmemiş: Bilim Sanat Komitesi Yayınları.
- Peters, B. G., ve Pierre, J. (2004). *Politicization of the Civil Service in Comparative Perspective: The Quest for Control*. London: Routledge Publishing.
- Pisoiu, D. (2015). Radicalization. J. Cesari içinde, *The Oxford Handbook of European Islam* (s. 1-23). London: Oxford University Press.
- PJA. (2005). *Meşru Savunma Stratejisi*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: Özgür Kadın Akademisi Yayınları.
- PKK. (1995a). *PKK Program ve Tüzüğü*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları 71.
- PKK. (1995b). *PKK 5. Kongre Kararları*. Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları 72.
- PKK. (2005). *PKK Program ve Tüzüğü*. Belirtilmemiş: Bilim Sanat Komitesi Yayınları.
- PKK-MK. (1982). *II nci PKK Kongre Gündemi*. Belirtilmemiş: Weşanen Serxwebun.
- PKK-MK. (1986). *3. Kongre Kararları ve Politik Rapor*. Köln : Weşanen Serxwebun 112.
- PKK-MK. (1990). *4. Kongre Kararları ve Belgeleri*. Köln: Weşanen Serxwebun.
- PKK Parti Meclisi. (2001). *PKK VI. Ulusal Konferansı'na Sunulan Politik-Örgütsel Rapor*. Köln: Weşanen Serxwebun 109.
- PKK Parti Meclisi. (2002). *PKK VIII. Kongresi'ne Sunulan Politik-Pratik Çalışma Raporu*. Köln: Weşanen Serxwebun 119.
- PKK'nin Yeniden İnşa Kongresi. (2005). *PKK'nin Yeniden İnşa Kongresi Kararları*. Belirtilmemiş: Bilim Sanat Komitesi Yayınları.
- Pomeroy, W. J. (1992). *Marksizm ve Gerilla Savaşı*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Post, J. M. (2008). *The Mind of the Terrorist, The Psychology of Terrorism from IRA to al-Qaeda*. New York: St. Martin's Press.
- Precht, T. (2007). *Home Grown Terrorism and Islamist Radicalisation in Europe*. Kopenhag: Danish Ministry of Justice.
- Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International Organization*, 42(3), 427-460.
- Rapoport, D. C. (1977). The Government Is Up in the Air over Combating Terrorism. *National Journal*, 9, 1853-1856.
- Rashid, A. (2010). *Taliban*. London: I.B. Tauris & Co Ltd.

- Riamei, L. (2015). *The Kurdish Question identity, Representation and Struggle for Self-Determination*. New Delhi: KW Publisher Pvt Ltd.
- Sakık, Ş. (2012). *İmralı'da Bir Tiran Abdullah Öcalan*. İstanbul: Togan Yayıncılık.
- Schmid, A. P. (2013). *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review*. Hague: The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT).
- Schmid, A., ve Jongman, A. (1988). *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*. Amsterdam: Transaction Books.
- SDE. (2011). *KCK Örgütlenme Modeli ve Amacı*. Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü.
- Semiz, B. (2007). *Çıkılmaz Sokak PKK*. Ankara: Lalezar Yayınevi.
- Semiz, B. (2011). PKK'da Değişen Ne. S. Özeren, ve M. Sever içinde, *Terörizm Paradoksu ve Türkiye* (s. 55-93). Ankara : Karınca Yayınları.
- Semiz, B. (2013). *PKK ve KCK'nın Din Stratejisi*. İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Serhat, R. (2005). *Demokratik Konfederalizm*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Serxwebun. (1984-32). 15 Ağustos Direniş ve Saldırı Ruhunu Selamlıyoruz. *Serxwebun* (32).
- Serxwebun. (1985-39). Ulusal Kurtuluş Cephesinin İlanı. *Serxwebun* (39), 28.
- Serxwebun. (1994-147). PKK 3. Ulusal Konferansı Yapıldı. *Serxwebun* (147), 16.
- Serxwebun. (1999-207). VI. Kongre Gerçeğimizi Apocu Savaş ve Örgüt Tarzıyla Hayata Geçirelim. *Serxwebun* (207), 15-21.
- Serxwebun. (1999-214). PKK Demokratik Değişimin Öncüsüdür. *Serxwebun* (214), 32.
- Serxwebun. (2002-244). 3. Doğu KADEK'le Gerçekleşiyor. *Serxwebun* (244), 1-4.
- Serxwebun. (2003-264). KONGRA-GEL Demokratik Direnişin Adıdır. *Serxwebun* (264), 4-7.
- Serxwebun. (2005-280). PKK ile Başladık PKK ile Başaracağız. *Serxwebun* (280), 16-17.
- Serxwebun. (2007-306). Direnişi, Ulusal Demokratik Birliği ve KCK'nın İnşasını Geliştirecek Zafere Yürüyelim. *Serxwebun* (306), 2-11.
- Serxwebun. (2007-306). Kürt Halkı Alternatifsiz Değildir. *Serxwebun* (306), 2-11.
- Serxwebun. (2008). Özgürleşmek için Felsefeyi ve Tarihi Bilmek Gerekli. *Serxwebun* (321), 37-46.
- Serxwebun. (2008-313). PKK Alternatifsiz Değildir. *Serxwebun* (313), 35-45.
- Serxwebun. (2008-320). Başarmaktan Başka Seçeneğimiz Yoktur. *Serxwebun* (320), 21-31.

- Serxwebun. (2008-320). Kùltür ve Sanat İnsanı Olmak. *Serxwebun* (320), 69-77.
- Serxwebun. (2009-332). 7. Kongra Gel Genel Kurulu Sürecin Kazanılmasında Güçlü bir Zemin Olacaktır. *Serxwebun* (332), 38-47.
- Serxwebun. (2011-353). Hakikatin Yitimi ve Adalet. *Serxwebun* (353), 10-11.
- Serxwebun. (2013-379). Rojava Devrimi Üçüncü Çizginin Zaferidir. *Serxwebun* (379), 8-10.
- Sexwebun. (2005-282). KKK Sözleşmesi. *Serxwebun* (282), 18-20.
- Sezer, T. (2011a). *Söylem Analizi: PKK Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sezer, T. (2011b). Manifesto'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da Söylem. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 3(1), 41-65.
- Shapiro, L. (2007). *The Words of Abraham Lincoln*. New York: Newmaker Press.
- Simon, J. (1994). *The Terrorist Trap*. Bloomington: Indiana University Press.
- Singer, M. R. (1996). Sri Lanka's Ethnic Conflict: Have Bombs Shattered Hopes for Peace. *Asian Survey*, 36(11), 1146-1155.
- Siverekli, İ. (2008). *Kürdistan'da Siyasal İslam*. İstanbul: Peri Yayınları.
- Smith, A. M. (1998). *Laclau and Mouffe The Radical Democratic Imaginary*. London: Routledge.
- Sobacı, M. Z. (2015). Türkiye'nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesine Uyumu Özerklik Miti. *Seta Analiz*(120), 1-32.
- Sökmen, A. İ. (2012). *İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü*. Doktora Tezi, Kara Harp Okulu Savunam Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Staff, J. C. (2008). *Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. Washington DC: Department of Defense.
- Stephens, G. R. (1974). State Centralization and the Erosion of Local Autonomy. *The Journal of Politics*, 36(1), 44-76.
- Stern, J. (2003). *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill*. New York: Ecco/HarperCollins.
- Şafak, M. (2005). *PKK Yeniden İnşa Kongre Belgeleri*. İstanbul: Çetin Yayınları.
- Şakar, M. (2013). Kürt Siyasetinin "Merkezkaç" Dinamiği Ya Da Soykırım ve Özgürlük Sarkacı. *Demokratik Modernite* (6), 91-96.
- Şehirli, A. (2000). *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*. İstanbul: Burak Yayınları.
- Şerik, C. (2010). *Özel Savaş*. İstanbul: Aram Yayınları.

- Taşkın, M. F. (2017). *Demokratik Toplum Kongresi Sağlık Kurultayı Belgeleri*. Diyarbakır: Aram Yayınları.
- Taylor, P. (2014). *Provos The IRA & Sinn Fein*. London: Bloomsbury.
- Tayyar, Ş. (2011). *Kürt Ergenekonu, Derin PKK'nın Gizli Kodları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Thornton, T. P. (1964). Terror as a Weapon of Political Agitations. H. Eckstein içinde, *Internal War* (s. 61-82). New York: Free Press of Glencoe.
- Tocqueville, A. d. (2002). *Democracy in America*. (Çev. H. Reeve,) Pennsylvania: The Pennsylvania State University.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., ve Özer, A. (2014). *Mahalli İdareler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (1996). *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Türkiye İşçi Partisi (1968). *Çalışma Kitabı (Üçüncü Büyük Kongre 9-12 Kasım 1968)*. İstanbul: Latin Matbaası.
- Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi, T. İ. (1970). *Türkiye İşçi Partisi IV. Büyük Kongresi (29-31 Ekim 1970) Alınan Kararlar ve Yapılan Seçimlerin Sonuçları*. Ankara: TİP Genel Merkez Yayını.
- Türközü, S. E., ve Özer, E. (2010). *Türkiye İnsan Hakları Raporu*. Ankara: Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınlar.
- PKK Tüzüğü. (1978). Diyarbakır: Yayınevi Belirtilmemiş.
- UK Border Agency. (2010). *Country of Origin Information Report Sri Lanka*. London: UK Border Agency Country of Origin Information Service.
- Ülger, İ. K. (2016). Müslüman Kardeşler Teşkilatının İdeolojisi ve Mısır Siyaseti Üzerindeki Etkileri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 131-151.
- Üstüner, F. (2007). Radikal Demokrasi: "Liberal mi, demokrasi mi? Evet Lütfen!". *ODTÜ Gelisme Dergisi* (34), 313-336.
- Watts, N. F. (2014). *Sandıkla Meydan Okumak: Türkiye'de Kürtlerin Siyasi Yolculuğu*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- White, P. (2015). *The PKK, Coming Down from the Mountains*. London: Zed Books Ltd.
- Whittaker, D. J. (2003). *The Terrorism Reader*. New York : Routledge.
- Wilner, A., ve Dubouloz, C.-J. (2011). Transformative Radicalization: Applying Learning Theory to Islamist Radicalization. *Studies in Conflict and Terrorism*, 34, 418-438.
- Woodworth, P. (2007). *The Basque Country A Cultural History*. Oxford: Signal Books Limited.
- Write, J. R. (1998). *Terrorism: An Introduction*. C.A.: Wadsorth Group.

- Yanmış, M. (2016). *Çözümünden Çatışmaya Kürt Meselesi*. Yayın Yeri Belirtilmemiş: E-Kitap Projesi.
- Yaworsky, W. (2009). Target Analysis of Shining Path Insurgents in Peru: An Example of US Army Psychological Operations. *Journal of Strategic Studies*, 32(4), 651-666.
- Yayman, H. (2011). *Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası*. Ankara: SETA Yayınları.
- Yeğen, M. (2011b). *Son Kürt İsyanı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yılmaz, Ö. (2006). *PKK Terör Örgütünün Siyasal Alan ve Legalleşme Faaliyetleri (1975–2006)*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, Ö. (2009). Aslanın Kaplanla Mücadelesi. İ. Bal, ve S. Özeren içinde, *Uzakdoğudan Yeni Kutaya Terörle Mücadele* (s. 43-79). Ankara: USAK Yayınları.
- Yılmaz, S. (2012). PKK Terör Örgütü ve KCK'da Son Durum. *Turan Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 4(15), 6-13.
- Yüce, M. C. (1999). *Doğu'da Yükselen Güneş II*. İstanbul: Zelal Yayınları.
- Yüce, M. C. (1999). *Doğu'da Yükselen Güneş-I*. İstanbul: Zelal Yayınları.
- Yücel, M. (2015). *Abdullah Öcalan, Amara'dan İmralı'ya*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Zedung, M. (1994). Askeri Yazılar Halk Savaşının Stratejik Aşamaları. *Kurtuluş Cephesi*(Kasım-Aralık), 338-349.
- Zedung, M. (2005). *Seçme Eserler II*. İstanbul: Eriş Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : GÜNEŞ, Muhammed Emin
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri : Ankara
Medeni Hali : Bekar
E-posta : akademik.emin@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Yıl
Doktora	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü	Devam ediyor
Yüksek Lisans	Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü	-
Lisans	Anadolu Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi	-
Lisans	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi	-

Yabancı Dil

İngilizce, Arapça

Yayınlar

- 1) “İç Göç Terörizm İlişkisinde Mersin Örneği”, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, 2013, ss.275-303.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR....

